

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Hi

9535

BIBLIOTHEEK GENT

00034722

Digitized by Google

ACTA ERUDITORUM

ANNO

M DCC XX

publicata.

*Cum S. Cæsareæ Majestatis & Regis Pol.
atque Electoris Saxonie Privilegiis.*

LIPSIÆ,

Prostant apud JOHAN. GROSSII Hæredes,
JOH. FRID. GLEDITSCHII B. FIL.

&

THOMAM FRITSCHIUM.

Typis BERNHARDI CHRISTOPH. BREITKOPFII
A. M DCC XX.

ADDA

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

N. I.
ACTA
ERUDITORUM,

*publicata Lipsia
Calendis Januarii, Anno MDCCXX.*

*BIBLIOTHEQUE GENERALE DES AU-
teurs de France, Livre premier contenant la Bibliothe-
que Chartraine &c.*

h. e.

*R. P. DOMNI JOANNIS LIRONII, MONA-
chi Benedictini e Congregatione S. Mauri, Bibliotheca Car-
nutensis, sive Commentatio de Autoribus, Virisque illustri-
bus antiquæ diœceseos Carnutensis, qui aliquod inge-
nii sui monumentum posteritati reliquerunt.*

Parisiis, apud Jo. Mich. Garnier, 1719.

Alph. 2 pl. 7.

DEderunt Seculo XVI exeunte Bibliothecas Gallicas Antonius Verderius Vauprivasius & Franciscus Grudeus Crucimanius; sed hi fere Gallos tantum in scriptis suis Gallica lingua loquentes sunt persecuti, & iis vixere temporibus, quæ abundantissima optimorum ingeniorum inessis demum infecuta est, ut adeo consilium R. P. Lironii de, condenda Generali Franciæ Bibliotheca non possit non dici fructuosum, nobis in primis, qui etiam priorum, illarum Bibliothecarum raritate laboramus, Gallico vero nomini omnino gloriosum: quod qua ratione illi subnatum sit, nostrum est explicare. Scilicet verfabatur Reverendus Autor in conscribendis Commentariis ad historiam Episcoporum Carnutensium facientibus, brevi omnino in publicam pariter lucem protrudendis, cujus rei gratia cum varia monumenta eo pertinentia insigni cura evolverit, occurrerunt inter legendum varia de Viris illius regionis illustribus notatu apprime digna, & quæ sibi minime negligenda duxit, quod alios integram rerum Carnutensium Historiam scripturos insigniter juvare possent, quamvis illa

A

M

in Episcoporum Carnutenſium Hiſtoria ſilentio eſſent involvenda. Offendit illa, quæ collegerat, ſubinde Viris doctis, qui cum iſtud inſtitutum impenſe probarent, ita quidem ſe eorum calculo incendi paſſus eſt, ut data opera Bibliothecam Carnutenſem in hæc, quam videmus, ſpeciem inſtruxerit, brevi daturus Turonenſem, mox alias, amico etiam aſcito ſocio, qui aliis in partibus non minus ſtrenue elaborat. Hanc autem unicam Universalis Galliz Bibliothecæ conſiciendæ eſſe viam non ſine cauſa arbitrantur doctiſſimi Collectores, quod ita laboris immenſitas, cui Ludovicum Jacobum Carmelitam, & Philippum Labbeum e Jeſu Societate ſuccubuiſſe ferunt, minus ſit metuenda, cum autoribus fato exſtinctis in eundem laborem facile ſint ſucceſſuri per ſingulas regiones alii, unius etiam cujuſque Provinciæ Viri clari a patriarum rerum ſtudioſis in ſingulari Volumine libentius legantur deſcripti.

Carnutes olim & Bleſenſem Agrum, & Aurelianenſes complectebantur; verum enim vero cum doctiſſimus Autor Aureliano ab antiquiſſimis temporibus proprio Episcopatu nobili non deſore confidat ſcriptores doctiſſimos, intra antiquos Carnutenſis diœceſeos limites, quibus & Bleſæ continebantur, noſtro demum ævo A. 1697 voluntate Ludovici XIV R. peculiari Episcopatu nobilitatæ, ſe in Bibliotheca ſua continuit. Neque tamen ſuperſtitioſo discrimine illos tantum ſuz Bibliothecæ inferuit, qui id unice mereri videbantur ortu ac nativitatē: ſunt ipſi Carnutenſes, ita mediis ſeculis a domicilio appellati, licet eorum patria ignoretur: ſunt Carnutenſes Comites urbis, iidem licet Bleſenſes & Perticenſes, ſunt Episcopi, Abbates, Canonici, rerum Carnutenſium ſcriptores, qui muare, quod gēſerunt, aut meritis ſuis in res Carnutenſes locum obtinent, quem natales iisdem negare videbantur. Viris doctis miſcentur Viri Feminzque Principes, quorum nomen charta, diploma, aut epiſtola vetus præ ſe fert; miſcentur & Perralti exemplo Viri arte pictoria, ſculptoria, fuſoria, architectonica ſimilibusque illuſtres. Nec neglecta videbis Concilia in reliquis operis partibus; Carnutenſia Commentariis Lironii noſtri brevi edendis inſerta leges. Ordo ubique Chronologicus, ratione inprimis

nis habita annorum emortalium, si de iis constat, quo servato & quæ ad vitam Viri pertinent, & quæ ad notitiam scriptorum ejus faciunt, quanta fieri potuit, diligentia recensentur.

Dioecesin Carnutensem doctissimorum Virorum admodum fuisse feracem, hæc Bibliotheca abunde loquitur, & numero & præstantia ingeniorum superbiens, quæ inter eminere visa sunt: *Jvo*, Episcopus Carnutenfis, Decreto confarcinato æternum nomen meritus, *Joannes Salisberienfis*, Episcopus Carnutenfis, Polycratici Autor, *Petrus Blesensis*, Seculo XII maximi ingenii & doctrinæ Vir, *Petrus de Riga*, Vindocinensis, Canonicus Rhemenfis, Auroræ scriptor, *Guilielmus Bellajus*, Francisci I R. temporibus Pedemontii Prorex, arte & marte inclytus, *Jedocus Clieboveus*, Noviportensis Flander, Theologus Ecclesiæ Cathedralis Carnutenfis, e primis Lutheri adversariis, *Joannes Dampetrus*, Blesensis, Latina carmina, phaleucos inprimis, pangendi felicitate insignis, *Martinus Bellajus*, fratre Guilielmo non minor, *Mathurinus Corderius*, Perticensis, Grammaticus non incelebris, *Remigius Bellaw*, Perticensis, Poeta Gallicus excellentissimus, *Petrus Ronfardus*, Poetarum Gallicorum Princeps, *Philippus Huraltus Chivernius*, Franciæ Cancellarius, *Regnerius*, Satyricorum Gallicorum ante Boilzum princeps, *Antonius Fayus*, Castellodunensis, Theologus Genevensis, *Ludovicus Ruffardus*, Carnutenfis JCtus, *Florimundus Beaunius*, Blesensis, Mathematicus celeberrimus, *Joannes Morinus*, Blesensis, Presbyter Oratorii doctissimus, *Hieronymus Vignierius*, Blesensis, Oratorii Presbyter, variz doctrinæ, historiæ inprimis patriæ peritissimus, *Guilielmus Ribertus*, Blesensis, status Consiliarius, Historiæ Gallicæ scriptor non spernendus *Antonius Godaus*, Drocentis (*de Dreux*) Episcopus Vinciensis (*de Vence*) inter Poetas Gallos non incelebre nomen nactus, *Renatus Charterius*, Vindocinensis, Medicus Regius, cui Hippocrates & Galenus multum debent, *Andreas Felibienus*, Carnutenfis, Historicus Regius & Regiæ Societatis Architectonicæ Secretarius, *Petrus Nicolius*, Carnutenfis, celebris Theologus, Arnaldo amicissimus, *Joannes Bernerius*, Blesensis, Medicus insignis, de Patriæ pariter atque artis suæ historia bene meritus, *Sebastian Rufus (le Roux)* animarum

p. 44.
74.
85.
94.
142.
144.

146.

157. 162.
181.
197.
209.
221.
223.
235.
245.
257.
263.

265.
270.
278.
290.

294
299.

302.

- p. 314. Harmonia Evangelistarum exstat, *Joannes Baptista Thiersus*,
 316. 323. Carnutenfis, multis ingenii & pietatis monumentis relictis clarus, *Jacobus Gousserius*, Blefenfis, Professor Grœningenfis, Dominus *Franciscus Lami*, Benedictinus, *Petrus Juricus*, Theologus reformatus notissimus, *Joannes Franciscus Felibienus*, Historicus & Antiquarius Regius & Dominus *Michael Felibienus*, Benedictinus, Andreæ Filii, *Ludovicus* denique *Habertus*, Blefenfis, Doctor Sorbonicus non incelebris. De his aliisque plurimis varia notatu digna congefſit Clariffimus Autor, quamvis omnino fatendum fit, aliquando ei non diligentiam, quæ ubique elucet, ſed monumenta & ſubſidia ſcriptionis, uti ipſe conqueritur, deſuiſſe.

DELLE ANTICHE SIRACUSE VOLUME

I e II &c.

i. e.

ANTIQUARUM SYRACUSARUM VOLUMINA duo, quorum Primo JACOBI BONANNI Syracuſ. illuſtrat. Libri II, Secundo VINCENTII MIRABELLÆ Explicatio delineationis antiqu. Syracuſ. tum & PHIL. CLUVERII, C. MARII ARETII, TH. FAZELLI & GEORGI GUALTERI nonnulla continentur.

Panormi, e typogr. Jo. Bapt. Aiccardi, 1717, fol.

Alph. 8 pl. 8 & Tabb. æn. maj. 18.

Non Italis modo & Siculis, ſed & exteris egregie conſuluit, quiquis recudendi Bonanni & Mirabellæ conſilium cepit, quorum ille (cujus liber *l' Anticha Syracuſa* Meſſanzæ 1624, 4 excuſus) in ipſa Sicilia, nedum noſtris in oris, jam pridem inventu difficillimus, hic vero (cujus *Dichiarazione della pianta dell' antiche Syracuſe*, Neap. 1612 in fol. prodiit) ſi quando apud nos proſtaret, immani utique pretio venit. Autor hujus inſtituti præter alios præcipuus fuiſſe videtur Jo. Bapt. Caruſo e Principibus Sanctæ Dominicæ, editis Panormi A. 1716 *Commentariis de rebus Siculis (Memorie hiſtoriche)* de quibus alio

tem.

tempore dicemus, illustris, qui & in exornando hoc opere, cujus nova hæc editio priores & chartæ & typi elegantia multum antecellit, videtur imprimis fuisse occupatus. Huic enim, ni fallimur, debentur quæ accessere delineationes veterum ac novarum Syracusarum, quas ita instituit, ut & e Bonanno & e Mirabella fuerint passim suppletæ, tum Marmora seu Tabulæ Syracusanæ cum Animadversionibus Georgii Gualteri, ut & Numismata multa post Autorum ætatem demum reperta; ut taceamus, quæ e Libro XII Siciliæ Cluverianæ, Claudii Marii Aretii libro de situ Siciliæ & Fazelli Decade I de rebus Siculis Lib. 4 Cap. 1 huc transcripta leguntur. Quæ cum pleraque nova non sint, Speciminibus excerptis superledere nos posse arbitramur.

S. JUSTINI, PHILOSOPHI ET MARTYRIS,
cum Tryphone Judeo dialogus, cum Jo. Langi versione,
& notis Rob. Stephani, Perionii, Sylburgii, Halkoixii, Montacutii, Druksi, Colomesii, Cavii, Bulli, Grabii, pluribusque
novis additis; annexis insuper ad calcem annotationibus Langi & Kortholzi; edita a
SAMUELE JEBB.

Londini, impensis Gul. & Joh. Innys, 1719, 8.

Alph. 1 pl. 4.

Tertium hoc Volumen est idemque ultimum genuinorum Justinii Martyris Operum. Primum enim, quod *Apologiam primam* cum variorum notis exhibet, jam A. 1700 obstetricante Grabio prodierat in lucem, recensitum nobis A. 1701 p. 302. Alterum, quo brevior Apologia cum libello utroque adversus Græcos & libro de monarchia continentur, cura Cl. Hutchnii editum fuit A. 1703. Ultimo igitur hoc, quod in manu habemus, Volumine exhibetur celeberrimus ille cum *Judeo dialogus*, subjunctis Variorum notis non quidem admodum multis, sed iis perbonis multamque lucem dialogo affundentibus. Subjuncta sunt novem paginas complementia Fragmenta deperditorum Justinii librorum, e Grabii Spicilegio Patrum huc

6 ACTA ERUDITORUM

translata. In vestibulo hujus Voluminis sistitur Langi dissertatio, qua hujus dialogi argumentum enarratur: quacum non inutiliter junxeris Jo. Clerici *Επικρισιον* de hoc Dialogo, quæ inserta est ipsius Historiæ ecclesiasticæ Sæc. II p. 632--645. Ut enovi Editoris annotationibus nonnulla veluti gustus causa apponamus, in Præfatione recenset eruditorum opiniones de tempore, quo Justinus hunc dialogum conscripserit: ipse Caveo subscribit, habitum scilicet fuisse hunc dialogum an. 147. Porro p. I Caveo assentitur, *Tryphonem* esse celeberrimum illum Rabinum, *Tarphonem*, R. Akibæ amicum: quam opinionem meminimus singulari dissertatione confutatam esse ab Hadr. Relando, inserta Bibliothecæ Bremensî T. I Fasc. II Diss. 3. Sed redimus ad Editorem nostrum, qui p. 43 exhibet varias appellationes baptismi, in scriptis Patrum Ecclesiæ obvias; p. 52 docet, Christianos olim atheismi fuisse accusatos; p. 69 & p. 215 contendit, Apostolos & omnes fere Patres Ecclesiæ eucharistiam pro novi Testamenti sacrificio habuisse, & sacra symbola panis & calicis Deo Patri in altari oblata docuisse. P. 127 pugnat, τὸ *עלמה* *Jesais VII, 14* omnino significare *virginem intactam*. P. 244 sq. observat, Patres Ecclesiæ statuisse, animas defunctorum non statim in cœlum emigrare, sed in locum certum deferri, ubi maneant usque ad diem supremi judicii. *Hæc (ita concludit,) serio secum reputent Pontificii, & de admittance animarum statim post mortem ad beatificam Dei visionem eadem fere statuentes hodierni Novatores.*

MONUMENTI AELIA LAELIA CRISPIS,
sive celeberrimi enigmatis Bononiensis, historica explicatio, fragmentum antiquum incerti auctoris. Bononiæ Senatus FRANCISCUS MASTRIUS additis aliquibus notis D. D. D.

Bononiæ, typis Constantini Pisarri, 1717, 4 maj.

Pl. 4.

Hunc ipsum libellum, Venetiis A. 1702 primum paulo minori forma editum, jam recensuimus in his *Actis* A. 1706

P. 88

P. 88, qui eodem de ænigmate Cl. Malvafæ librum recensueramus A. 1684 p. 263. Priore loco p. 90 innuimus, non videri nobis antiquam illam inscriptionem, sed recentiori demum ævo concinnatam. Nunc addimus, non plane a vero æmulo nobis videri, Cl. Mastrii ipsum esse verum historicæ hujus explicationis autorem, etsi lectoribus in titulo persuadere conatur, antiquum se in lucem edere fragmentum auctoris interti. Ceterum nova hæc editio a prima in eo differt, quod & notas historicæ explicationi statim a latere adjunctas habet, quæ antea separatim subjunctæ fuerant, & plenior exhibet ipsam explicationem historicam, quæ in priori editione p. 6 descriptoris incuria integram paginam desiderabat. Nihil igitur est, quod hic adjiciamus, nisi quod memores tot interpretationum, quas locis memoratis ipsi adduximus, non alienum putamus adscribere explicationem Cl. Heumannii, Collegæ nostri, quam in sua *de fato uxoris Loti* dissertatione, A. 1706 edita, & A. 1708 recusa, exhibuit. Is enim, quod cæteris interpretibus non venisse in mentem mirum est, existimat, autorem Bononiensis illius ænigmatis aliud nihil, quam *fatum uxoris Loti* describere voluisse. Sed antequam hanc audiamus ænigmatis *αἰνὰ Λωτῆ*, ipsam lubet, ut eam hac secunda editione Cl. Mastrius exhibet, oculis lectorum subjicere Inscriptionem:

D. M.

ÆLIA LAELIA CRISPIS
 NEC VIR, NEC MULIER,
 NEC ANDROGYNA,
 NEC PVELLA, NEC IUVENIS,
 NEC ANVS,
 NEC CASTA, NEC MERETRIX,
 NEC PVDICA,
 SED OMNIA,
 SVBLATA
 NEQVE FAME, NEQVE FERRO,
 NEQVE VENENO,
 SED OMNIBVS,

NEC

ACTA ERUDITORUM
 NEC COELO, NEC TERRIS,
 NEC AQVIS,
 SED VBIQVE IACET.
 LVCIVS AGATHO PRISCIVS
 NEC MARITVS, NEC AMATOR,
 NEC NECESSARIVS,
 NEQVE MOERENS, NEQVE GAVDENS,
 NEQVE FLENS,
 HANC
 NEC MOLEM, NEC PYRAMIDEM,
 NEC SEPVLCRVM,
 SED OMNIA,
 SCIT, ET NESCIT, CVI POSVERIT.

Jam audiamus Cl. Heumannum, ita hæc exponentem. Ex vulgari opinione Loti uxor, in statuam quippe salis mutata, non amplius verus erat homo, adeoque *nec vir, nec mulier*, & quæ sequuntur. Nihilominus tamen fuerat *omnia*. Nam ipsa fuit & *mulier* & *anus*, & ex ipsa quoque procreari potuerant *vir, androgyna, puella, juvenis, meretrix, pudica*: adeoque cum ipsa fit horum omnium materia, merito dici potest *omnia* hæc fuisse. Fatum ejus porro indicatur, quod in uxorem Loti optime convenit. Namque hæc *nec fame, nec ferro, nec veneno* periit: quanquam non immerito dixeris, eam periisse hisce *omnibus*, utpote quæ mortiferum hausit *venenum*, demisso de cælo sulphureo imbre, & *fame* fuit vexata rerum Sodomis relictarum, quarum desiderio respexit, respiciensque interiit. De *ferro* incertus adhuc sum animi, quid sentiam: nisi forte iniquum est, requirere, ut omnia historiz exactissime respondeant. Fortasse tamen Autor hujus epitaphii respexit ad illam fabulam, qua traduntur viatores sæpius aliquam partem salinæ illius statuz cultro gladiove resecare, statim tamen renascituram. Ceterum verissimum est, quod uxor Loti dicitur *nec cælo jacere, nec aquis, nec terris*, seorsim scilicet, & tamen *ubique*. Sita est enim quasi in aere, adeoque & *cælo* jacere dici potest, nec minus, cum pluit, *aquis*, & simul, cui innititur, *terra*. Qui hoc

hoc monumentum posuit, DEUS fuit. Is rectissime *Lucius* appellatur, lux quippe ipsissima, & pater luminum, habitans in luce inaccessibili. *Agatho* idem summo vocatur jure: nemo est enim *bonus* præter DEUM. *Priscus* denique non inepte audit: est enim senex, ut qui maxime, & repræsentatur vocaturque senex apud Danielem vatem. De Deo autem porro dici potest, quod uxoris Loti *nec maritus, nec amator, nec necessarius* fuerit, cujusmodi homines alias defunctis monumenta curant fieri. Itaque nec mirum, quod *neque maruisse, neque gævisus esse, neque flevisse* perhibetur. Hoc autem monumentum si quis *moles* vel *pyramidem* vel *sepulcrum* vocaverit, ab usu loquendi sane recedet longissime. Hæc tamen omnia non immerito fuisse videtur hæc falis statua. *Moles* utique fuit, & *pyramis* quoque dici potest, cum in aërem promineat pyramidum instar, nec non *sepulcrum*, quia hic continetur homo vitæ exfors. DEVS vero scit, quod profecto, quid posuerit: sed & nescire dici argute potest, siue hæc *moles*, an *pyramis*, an *sepulcrum*. Nam nihil horum statuere voluit præpotens Numen. Reliqua, quibus ab aliis finitur Epitaphium, (*Hoc est sepulcrum, intus cadaver non habens, hoc est cadaver sepulcrum extra non habens, sed cadaver idem est & sepulcrum sibi*) tam sunt perspicua, tamque concinne dicuntur de Loti uxore, ut otiosum sit futurum negotium, si & in his exponendis morari velim. Hactenus Cl. Heumannus.

Das Evangelische Lüneburg.

HISTORIA. REFORMATIONIS ECCLESIASTICÆ Lüneburgi, in qua Monasteria, Reformatio, Doctores Ecclesie, Colloquia Tripolitana & controversiæ Theologicae ex Documentis, simul exhibitis, sistuntur a JOHANNES GEORGIO BERTRAM, Brunsvigensi ad D. Martini Pastore.

Brunsvigæ, apud Ludolphum Schröderum, 1719, 4.

Alph. 5 plag. 12.

B

Mul

Præf.

Multi laboris industrique minime contemnendæ opus Auctor admodum Reverendus, qui a se quoque Historiam Ecclesiasticam Luneburgensem, Hannoveranam, Hildesiam, Mindenamq; Evangelicam, tum vero & corpus, ut vocat, Rescriptorum Consistorialium, una cum descriptione Monasteriorum Luneburgenfium, a Leznero non satis expositorum, expectare jubet, suscepit; opus insuper tale, quod ad amplificandum urbis antiquissimæ decus & gloriam, si quodquam aliud, accommodatum, exponendisque simul permultis, hac itidem occasione occurrentibus, Ecclesiæ purioris fati & certaminibus, peropportuno est. Antiqua fata Ecclesiæ adversa in præfatione statim noluit intacta, ubi ex Carolo Scribano & Hieronymo memorat, non tot inactas in V. T. fuisse peccudes, quot sub persecucionibus Ecclesiæ Christiani fuerint cæsi, nec anni dies recolendæ Martyrum memoriæ suffecturos, si singulis diebus vel quingentis piis testibus justa persolverentur. Plura, quamvis, si numerum spectes, sat multa jam fuerint producta, hic monumenta comparuissent, nisi, quod conjicit Auctor, antiquissima a Monachis, e Monasteriis ejectis, simul ablata, ut itaq; copia, de foundationibus, donationibus, reliquiis, Vicariis antiquis &c. &c. fusius tradendi, fuerit ademta. Antiquitatem urbis Dittmarus Merseburgensis, Franciscus Ireneus, aliique loquuntur. Num ab Hermanno Stupkeashorn, qui periude templum A. C. CMLXXI exstruxit, fuerit condita, uti Petrus Bertius, Comment. rer. Germ. p. 599 innuit, alii dispiciant. Templum primum & monasteria diligentissime perquiri Noster, minora ne quidem præteriens, nec insuper habitis, quæ Pontificiorum sæpe tunc confinxerat ruditas, ubi v. g. non Schmidio tantum, sed vel ipso Gamanstro Lojolita sic opinantibus, pro *Ximilia* XI millia virginum somniaverant. Lunæ idolum hic haud dubie quondam religiose cultum est, idque vel ad Caroli M. usque tempora, quot *Sagittarius* in origine & incrementis Luneburgicæ, tum vero & in memorabilibus Histor. Luneburgicæ, *Loffus* in Luneburgæ, *Meibomius* Sen. in Histor. Bardevici, cum *Leibnitio*, copiosius affirmant. Primordia emendationis Sacrorum Luneburgi postea, ubi facta fuerint, expromitur, anno Melanchthoni

p. 17.

18.

31. seq.

thoni emortuali, in suggesto, quod scilicet annus 1560 fuerit, recte expresso, quandoquidem aliorum de anno 1559, quo expirasse creditur, sententiam monumenta fere omnia tum vero & illud facile confutat, quod A, 1560 ultimam adhuc in verba Davidis orationem : *Aspiciis me in forma hominis*, conscripserit, & Testamentum a se factum ita inchoaverit : A. 1560 die Aprilis decimo octavo scripsi hoc testamentum &c. ut de colloquio cum Camerario ne quidem memoremus : quæ omnia, cum anno antecedente obiisse, obstant. Conf. Adami vit. Theol. p. 351 seq. Reformationis Luneburgensis negotium fuisse persequitur Autor, cum vel hymnorum cantu pellerentur Pontificiorum Clerici, & Urbani imprimis Rhegii industria eluceret, qua cum Ecclesiæ Ministris singulis septimanis conferebat eosque sensum futuri Evangelii edocebat. *Commodati* scilicet, quod alii jam tum observarunt (D. Leibich de Theol. commodat. p. 32, 34) Theologi hic Rhegius præstabat operam, ea sæpius severitate, ut Senatores male aliquando tergiversantes, vel sic compelleret : *Domini, Evangelii promoveri cursum serio allaboratis minime, vestrum misereatur Deus, vosque in posterum amplius confirmet.* Vitz insuper hic, si saltim extantiores notemus, recensentur *Henrici Rudebrockii, Pauli a Rhoda, Christophori Hegen-* 134. 137.
dorsini (hominis scholæ dediti, Theologiæ tamen amantis, sed 157.
 publicis etiam negotiis, ut Jctus ideo multis quoque salutetur, 159. 6062
 impliciti, quamvis tamen, missa vocatione Juris Rostochiensis, seqq.
 Ephorus Luneburgensis tandem evaderet) *Frid. Henningii, Ja-*
Eckenbergii, Casp. Gademanni (qua occasione promoti a schola
 ad ministerium, Ephorias cumprimis, recensentur) *Petri*
Ebelingii, Sigismundi Scherzerii (quem a malevola G. Arnoldi
 imputatione liberat Autor, insimul vero, quod Ducem Rudol-
 phum Augustum, sextimestrem, qui baptizantem barba pre-
 henderit, baptizarit, Paulique Felgenhaueri & complicum er-
 roribus mascule obfiterit, memorat) *Petri Rebinderi*, (cui de
 Calvinismo irreconciliabili disputatio, Halsemanno alias ad-
 scripta, secus, quam Pritius & Vhsenius fuerant opinati, tribui-
 tur, simulque male morati Luneburgensis, Christiani Hohburgii,
 factæque propemodum, haud dubie per eum, B. Pfeifferi sedu-

38. seqq.

42.
110.

22

134. 137.
157.
159. 6062
seqq.

216.

227.
229.

- tionis, mentio injicitur, multo in Arnoldum erroneam zelo
 p. 236. hinc inde ostenso) *Casparis Hermanni Sandbagenii* (qua simul
 occasione Jo. a Labadie, Duræi & Amersbachii molimina as-
 242. feruntur, una cum Sandbagenii palinodia, ac Waltheri que-
 245. la, viros scilicet Politicos maximam partem sese habere ad in-
 249. seq. star materiæ primæ, quæ apta sit omnes Religionis recipere
 formas. Sine pompa funebri, more posthæc pluribus Theo-
 logis recepto, sepeliri volebat, Coccejum nimium fere in
 254. oculis ferebat, de secundo Babelis lapsu liberius aliquando con-
 cionabatur, Doctoris alias & Ephori Luneburgensis Generalis
 255. axiomate, quod tamen illi a Zieroldo & Serpilio tribuitur u-
 trumque, minime appellandus.) *Jo. Wilhelmi Petersenii*,
 de quo consulto hic tacemus, *Godofredi Weissii*, postea-
 que, saltu a typographo in paginis facto, p. 577 (pro 277)
 277. *Henr. Jonathan Webrenbergii*, & *Jo. Christ. Jauchenii*. Pars
 591 seqq. operis tertia Pastores post emendata a Lutherò Sacra, recenset,
 nec Diaconis, aliisque, quorum recensio saltim patriam habi-
 646. tantibus non poterat evenire ingrata, omiſſis, quos inter Joan-
 nem etiam Mullerum deprehendimus. Additamenta Partis
 secundæ documenta numero CXLIX exhibent. quibus ab an-
 no 1530 ad 1581 gesta in Ecclesia, cui imprimis militandum
 fuit, egregie illustrantur.

**PAPISMI LABEM ΓΝΗΣΙΩΣ LUTHERANIS HAUD
 absque injuria adpersam, Epistolis ad Amicum datis eluis
 BALTHASAR MENZERUS Eccles. Augustanæ Lon-
 dinensis Pastor.**

Londini, apud H. Clements, 1619, 8.

Alph. 1 Plag. 1.

Non se continuit intra Saxoniz terminos Secularis Sacri,
 quod in memoriam emendationis, per Lutherum factæ,
 festo celebravimus, ritu celebritas, cum & maria transvolaverit,
 & in Anglia quoque vel hinc piz animæ exultaverint. Eadem
 quippe excitavit perinde Maxime Reverendum Apologiz, quam
 diximus, Autorem, ut velut Epistolico ad amicum Medicum
 com-

commercio usus, Jubilei Evangelici magna cum voluptate recordaretur, prorsusque in eam concesserit sententiam, vel in ipsa Johannis Apocalypsi *Jubileum* A. 1617 *primum* c. XIX, 1, 2, *secundum* vero 1717 ibidem v. 3, *SECUNDO dixerunt Alleluja, indicari*. Crediderant nonnulli Britannis viciniore, parum *distare* a Religione Papææ Lutheranam; labem itaque isthanc *detergit* Noster, ostendens, 1) Confessiones, quibus nitimur, publicas Papatum mire rejicere ac damnare; 2) Dogmata Lutheranæ a Papæis in immensum abhorrere; 3) Pontificiorum in Lutheranos odia & persecutiones dissensum mire eloqui & declarare. *Primum* ita ostendit, ut ex symbolis nostris, quam abhorreamus a Papatu, clarissimis inde allatis locis, manifeste doceat. Dogmata vero, *secundo*, eundo per singulos Articulos, 2 usque 26. tam dissentire inter se, ad oculos docet, ut cum intempestivis Conciliatoribus fungum stipitemque sit oporteat, qui discrimen, nunquam sufferendum, vel manibus palpare nolit. Absentem statuere Christum, cælo includere, qua humanam naturam, Jesuitis, in quos illud Poetæ quadrare ait:

Tam procul a Jesu non sit ulla cohors,

ac Pontificiis aliis, ad Nestorianismum pronis, vel ideo arridebat, quod speciosius ita absenti substitui in terris Vicarius posset. Semper esse visibilem Ecclesiam, palmarium, cui adhærent Pontificii, caput est, dignumque adeo Autori visum, ut, quam absens sit, strictim exponeret. Visibilis sæpe Ecclesia errat, Ef. LVI, 10 latentibus piis, membrisque veris 1 Reg. XIX, 10. Catholicismum etiam alii crepant; at antiquitate se vel Ethnicismum tuetur una cum serpente antiquo; amplitudo in *lata* quoque conspicitur *via*; successio localis nulla, cum vel ex Ephesinis Presbyteris venerint lupi Act. XX, 17, XXVIII, 30. Harmoniam inter Pontificem, ejusque fidei addictos, quid probet? cum eadem vel Dæmones quandoque gaudeant Luc. XI, 18 & c. P. 157. Eundem fuisse Johannis & Apostolorum baptismum; transubstantiationem, judice vel ipso Scoto, ex Scriptura probari non posse; absenos plane esse Pontificios, Clericis quoque *non conficientibus* solum porrigentes panem, quia Apostoli sub utraque

- communicantes, non fuerint *conficientes*, cum Corinthii totum sumentes Sacramentum, 1 Cor. XI, 26, omnes minime fuerint Sacerdotes; ad Missam respici, cum Apoc. XI, 8 Dominus *Roma* diceretur *crucifixus*; Missarum nundinationes vel ipsis Pontificiis nasutioribus esse exosas; vinum, aqua dilutum, in cœna admittentes, propria cœdere vineta; infantibus dandam esse minime cœnam; impanationem, consubstantiationem, inclusionem localem, conjunctionem Phycicam, unionem in cœna hypostaticam &c. nostris perperam tribui Theologis; vana esse de limbis infernalibus somnia &c. doctrinæ sunt ab Autore omnes non sine oleo excussæ. Legi tamen merentur præ reliquis quæ denique de odiis Pontificiorum & persecutionibus adversus nostrates, eundo per Germaniam, Daniam, Norvagi- am, Sueciam, Gothiam, Pannoniam, Hungariam, Galliam, Angliam, Scotiam, Italiamque, (in quo ordine Bellarmini, in nos invec- ti, sequitur vestigia) ut stupeat pia mens & exhorrescat, recen- set. Minitatus fuerit A. 1539 Georgius Dux, *viderent Sa- xonia Elector ejusque fœderati, ubinam circa Pentecosten mane- rent*; illo ipso Pentecosten Festo, Georgio mortalium rebus ex- emto, Lutherus, Angelus Apocalypticus, vel ex ipsius Benjaminii Woodrosii sententia, Lipsiæ concionatus, primordia emenda- tionis Sacrorum, nuncio his regionibus auspiciatissimo, dabat. Capto posthæc Septemviro, Joanne Friderico, Canonici Misen- næ, decantato hymno, quem Ambrosianum vocant, læti equi- dem exultabant, gaudio tamen cœlitis interrupto, cum fulmen, sernel saltim tonante cœlo, ædem incenderet, dejectis turribus tribus, campanisq; ac organis musicis igne liquefactis & consum- ptis, ipsumque adeo dura consilia improbaret. Landgrafius insu- per Philippus, voce cingit conversi in *etwige*, delusus, carceres evadere non poterat, consiliis Papæ iniquis undiquaque emer- gentibus. Crudelitatis Pontificiæ exempla insignia si requiras, hic sane evidentissima, compendio veluti comprehensa, habe- bis, adjectis simul iis, quæ, Lutheranos esse omnino Christianos, male quosdam dubitantes, odium vero Pontificiorum in eos esse inapplicabile, exactissime docere possunt.

MENSIS JANUARIJ A. MDXX. 15
GEORGII WOLFGANGI WEDELII CEN-
turiae secundae Exercitationum Medico-Philologi-
carum sacrarum & profanarum Decas V.

Jenæ, sumtibus Jo. Fel. Bielckii, 1720, 4.

Plag. 8.

Decadi Wedelianæ quartæ, quam A. 1715 p. 174 recensuimus, quinta nunc succedit, cujus tres priores Exercitationes in *Elia Artista* contemplando versantur. Notat hic Celeb. Wedelius Lindenii & Merclini errorem, *Helsiam Artista* inter auctores librorum Medicorum laudantium. Est autem nota Chymicorum fabula, Eliam quendam Artistam olim venturum hominesque edoctorum artem metalla viliora in aurum transmutandi. Conf. Observat. Select. Halenf. T. VI Obs. 23. Existimat Cl. Wedelius, Chymicum istum Eliam excogitatum fuisse imitatione Judæorum, adventum Eliz expectantium, planeque inter figmenta credulorum Alchymistarum esse referendum. *Exerc. IV & V* agit de *Cosmeticis in Sacris*. Speciatim illustrat locum *Esther. II, 12*, de purificatione & exornatione fœminarum illustrium, & alia S. Scripturæ de ornatu facierum muliebrum loca difficiliora. *Exerc. VI & VII* disputat de morbo *Jorani*, Regis Judæ, quem putat fuisse *lienteriam*, cujus naturam ex Hippocrate describit. *Exerc. VIII* de mutatione aeris disserit. *Exerc. IX* contemplatur fœminam in Historia Evangelica memoratam, quæ duodecim annorum profluvio sanguinis laboravit. Hac occasione meminit fœminæ suæ curæ subjectæ, quæ per quatuordecim annos fere perpetuo laborabat sanguinis profluvio: communicatque cum lectoribus remedia, quæ tum isti infirmitati opposuit. Ceterum ad Evangelicam illam mulierculam quod attinet, Cel. Medicus noster opinatur, eam non solo mensium fluxu immodico laborasse, sed cum eo conjunctum fuisse fluxum hæmorrhoidum *Exerc. X* de hydropico divinitus curato agit ex *Luca XIV, 1*. Ostendit miserrimum hydropici hujus statum, indeque cognosci a Judæis debuisse docet divinam Jesu potestatem atque (siceat sic loqui) *Deus & Spiritus Sanctus*.

CA.

CATALOGI STIRPIUM AGRI BONONIENSIS Prodromus, Gramina ac hujusmodi affinia comprehens; Autore JOSEPHO MONTI.

Bononiz Studiorum, apud Constantinum Pisarri, 1719, 4.

Pl. 13 Tabb. zn. 3.

PRæter fossilium agri Bononiensis catalogum, cujus specimen mox exhibebimus, integrum plantarum agri Bononiensis Indicem aliquando editurus est patriæ historix naturalis diligentissimus scrutator, Josephus Montius, cujus de Graminibus prodromum emittere non dubitavit, ut inde cognoscant rei herbariæ periti, quid ab Autore in reliquis sperare liceat. In illis qui graminum species in ordines suos digesserunt, principes sunt nostræ ætatis Botanici, Joannes Rajus & Josephus Pitton Tournefortius, quos in multis sequi Autor sibi minime pudori ducit. Distribuit autem in duas classes omnium graminum species. Harum prima continentur omnia, quæ folio gramen referunt, & vulgo graminifolia appellantur, cereales omnes, cyperus, arundo, scirpus, juncus, tipha & similia, quæ omnia præter juncum & juncaginem florem ferunt apetalum. In his describendis per omnia servat celeb. Tournefortii methodum: tria tamen genera plantarum huic classi adjecit, quæ a docto illo Viro neglecta sunt. Altera classis est ipsorum graminum, in quibus digerendis propriam sibi eligit rationem, & differentiam petit vel a structura locustarum, quæ integram spicam, vel paniculam, componunt, & facile separari possunt, vel ab ipsis integris paniculis, aut spicis, quando nempe ita vel compactæ sunt in spicis locustæ, vel tam exiles, ut facile discerni nequeant, sicut in tabula descriptum est. Non vero anxie perquisivit Autor, quo minimum differunt vel paniculæ, vel locustæ ne crucem discentibus figat, & confusioni ansam præbeat, sed quod intuenti primum se offert, differentix notam constituit. Cujuscunque igitur generis gramina, quorum locustæ, separari queunt, distinguatur, in paniculata, & spicata; spicata vero sunt, quorum locustæ pediculis carent, & coactæ scapo affixæ sunt; paniculata sunt, quorum locustæ pediculis, vel

vel brevibus, vel longis suffultæ scapo adhærent; locustæ istæ spicarum vel panicularum sunt portiunculæ, quæ calicum more flores & semina, in aliis, continent, & ex glumis squamosis componuntur, quæ iterum vel proprias aristas habent, vel iis destitutæ sunt. Hanc suam methodum pro omnino perfecta habendam non vult modestus Autor, sed difficultatibus eandem premi, non dissimulat, ideo tamen prolata est, ut aliis ad meliora incitamento sit, qualia sperari propediem jubet, cum a Petro Antonio Michaelæ, Magni Ducis Hetrurix Botanico, tum a Sherardo, qui in Bauhini Pinace Botanica emaculanda occupatur, & a Joh. Scheuchzero in historia graminum, ad quorum præcepta suam methodum refingere non detrectabit. In ipsa vero graminum descriptione hunc tenuit Autor modum, ut primum plantæ nominis etymon, inde notam propriam, & demum vim medicam exponat. Nominum multitudo non raro confundit herbariæ studiosos, & offendit imperitos, hinc tribus saltem diversis sua gramina imprimis compellavit, reliqua ex Bauhinis supplenda relinquit, a novis etiam fingendis nominibus sedulo abstinet, sed potius aliorum nomina suis applicat graminibus. Notas veras ab apparentibus, & minus constantibus distinguit, nam sæpe unius speciei graminibus accidit, ut paniculæ, spicæ, locustæ magis vel minus densæ, hirsutæ, longæ sint, vel colore differant, quamvis diversæ non sint; a quibus ergo ne decipiatur Botanicus, cavendum est, cum nec Autor se omne tulisse hac in re punctum asserere audeat. Per ætates etiam suas varias colligere gramina jubet, quo singula in illis dignoscantur rectius, radices etiam evellere, easque perquirere, atque specificas inde notas petere. Quatuor graminum icones, quas æri incidendas curavit Cl. Autor a perito artifice, specimen exhibent plenioris operis, quod de graminibus & graminifoliis adornare constituit, ad quod promovendum non invitos horum amantes suam collaturos esse symbolam, nulli dubitamus.

DE MONUMENTO DILUVIANO NUPER
in agro Bononiensi detecto dissertatio, in qua permulte ipsius
inundationis vindiciæ a statu terre antediluvianæ

& post diluvianæ desumptæ, exponuntur a

JOSEPHO MONTI.

C

Bono-

Bononiæ Studiorum, apud Rossi & Socios, 1719, 4.

Plag. 8 tab. zn. 1.

Opusculum partitur Cl. Autor in tria capita, quorum primum exhibet faciem terræ, quæ fuit ante universi diluvium; secundum effectus diluvii & statum terræ post illud fatum fislit; tertio de monumento diluviano nuper reperto in agro Bononiensi & hic exhibitio agitur. Ex nihilo fecit Deus materiam cœli & terræ in immenso chao aquarum; ingens vero abyssis tenebris obducta fuit ad creationem usque luminis, ac divisionem, qua Deus aquas & materiam tenuiorem ad efformandum firmamentum, cœlum vocatum, distinxit & ex chao extraxit. Reliqua crassior materia in immani aquarum sphæra submersa remansit, unde collectæ fuerunt aquæ infra cœlum. Supposita autem aquarum sphæra una cum terræ materia, conceptu difficile est, quomodo reduci potuerit tam grandis aquarum copia in locum unum, nisi confugiatur ad vastum intra terram spacium aquis repletum in ipsius terræ solidæ cavo, quod ab Autore tanquam suæ hypotheleos principium constituitur. Materia itaque terrestris fluida fuit ante emanationem divinæ virtutis, & sua forma destituta, quæ introducta est variis excitationis motibus in diversis omnis generis minoribus partibus, quæ ad se variè delatæ & collectæ ex occurso diversas novas figuras nactæ sunt. Ex motuum autem varietate & productis inde variis corporibus salinis, sulphureis, bituminosis, metallicis, orti sunt ignes subterranei, quorum ope perfectæ fuerunt arcuatae terræ expansiones, ut spacium in ea relinqueretur, & circa ipsum externa crusta globi solidaretur, includendo maximam aquarum partem, quæ ante materiam involverant. Hæ aquæ ingens hydrophylacium centrum telluris igneum ambiverunt, centrum vero infernus tormentorum locus impiorum est: reliquæ aquæ extra in maria collectæ sunt. Terra ex abyssio aquarum emanans in mediâ firmamenti regione sphericam figuram nacta, ex æquali omnium ad centrum commune pressione in libero aere suspensa est. In montibus antediluvianis mineralia atque in la e fluido producta sunt servatis gravitatis legibus

gibus, & tali ordine collocata, ut sine diverforum generum con-
 fusione propria metalla-aliaque fossilia omnis generis, pura in
 stratis suis propriis subsiderent. Quo collocato rerum ordine
 facile licet cognoscere, quomodo ignis in centro universi sup-
 positus, circumfusam & in hydrophylacio contentam aquam
 in vapores possit expandere & per quoscunque globi terrei me-
 tus irgere & ad superficiem agere, ubi confluentes constituunt
 fontes, flumina, lacus, reliqua, quæ omnia in maria circumfusa
 se præcipitant, ex quibus per gravitatis vim propriam versus
 centrum denuo deprimuntur, pars vaporum forma tollitur per
 atmosphæram & rursus vel depluit, vel aliis modis delabitur, &
 sic rediit res in circulum, quamdiu mundus ante diluvium in-
 teger persistit; qui vero totus immutatus est, & omnia quæ
 vivebant super terra destructa sunt, universi inundatione facta,
 qua fontes abyssi, id est, aquæ terra absconditæ & in hydrophy-
 lacio detentæ foras propulsæ sunt, & vapores in atmosphæram
 emiserunt, qui quadraginta dierum imbribus sufficerent, quibus
 dilata sunt in universotomnia, & accedente aquarum per ventos
 vehementiori quassatione, & motu, ignis centralis ac pressio-
 nis telluris pressioni contrario, in minimas partes dissoluta, ut
 in communem massam confluerent, iis saltem durantibus, quæ
 a subterraneis motibus longius distiterunt, quæ cum iis, quæ
 extra terram, animalibus & plantis confusæ massæ immerfa &
 admixta sunt, & quadraginta dierum spatio jactata; quo ex-
 acto pluere desit, hiantibus adhuc subterraneorum aquarum
 fontibus per centum quinquaginta dies, quibus aquæ in sua di-
 verticula remeare inceperunt. Unde mundus, idem post di-
 luvium, qui fuerat ante, iterum conspectus est, per strata legibus
 gravitatis conformia quidem, sed minime, ut ante, sibi homo-
 genea, verum tot agitationibus & jactationibus confusa, igne-
 que centrali agente rapta, elevata & depressa, nec horizontali
 situ parallela, sed arcuata alia, alia inclinata, & varium positum
 obtinentia. Et tunc factæ sunt montium fissuræ & insularum
 a continente terra diruptiones. Illa vero, quæ inde terra ef-
 fossa & nunc eruuntur, peregrina corpora, marina & terrestria,
 universali terræ dissolutione facta, aquæ immerfa & stratis im-
 mix-

p. 7.
 8.
 9.
 12.
 13.
 14.
 16.
 17.
 18.
 20.
 21.

- mixta sunt, & varias mutationes passa a materia, in quam casu
 p. 22. inciderant. Labefactare equidem hanc sententiam, sunt, qui
 conantur, eo quod ex pluribus altis molis montibus nihil harum
 24. diluvii reliquiarum tollere datum sit: verum iis responsio da-
 tur, quod tales illorum montium occultis sinubus latere queant
 erodentes partes minores, quæ exedant & dissolvant contenta
 dura corpora, cum e contrario alii montes talibus referti pos-
 sint esse corporibus, quæ cogant magis & indurent: quam ratio-
 nem confirmant montes, in quibus rarius talia dispersa inveni-
 untur frustra & vix integra, sed corrosa & extrita corpora. Nec
 rationi consentaneum est, aquam diluvio jactatam per univer-
 25. sium æqualiter graviores integras moles secum abripuisse. Ex
 hac vero plena universi solutione, metallorum, quæ nunc est,
 generatio cognoscitur, nempe productæ in principio rerum par-
 tes, & confusæ per diluvium cum aliis sua gravitate depressæ
 27. quidem ad suum modum sunt in stratum proprium, sed minus
 puræ nec segregatæ ab aliis omnes, quæ ab igne subterraneo va-
 rie agitæ inde in cristallos durari vel alio modo sibi accrescere
 28. valent. Stalctites & ceteræ omnes aquarum productiones con-
 cretæ in cryptarum fornicibus & locis, per quos aquæ meant, ex
 sale calcario coalescunt, & hoc sale referta sunt telluris strata
 29. post diluvium, quæ partes ad se delatæ in glaream & saxa con-
 30. cretunt, & in quoscunque lapides solidantur, & minimis admix-
 32. tis partibus metallicis fiunt marmora, & versicolores lapides &
 33. certis figuris impressis insignes: atque eodem sale imbuta sunt
 marina & reliqua animalium & vegetabilium frustra terra effos-
 sa, & solutione universi per diluvium facta, submersa. Finite
 autem inundationis terræ pœna, & exsiccata, defluentibus aquis,
 terra, semina vegetabilium in superficie hæsisse, eorum credere
 jubet levitas, & quod plantæ, quæ ante certis orbis regionibus
 erant propriæ, nunc pluribus communes sunt, ex illa terræ di-
 versarum partium confusione est. Quæ Autoris de statu telluris,
 ante & post diluvium, asserta innixa esse iis, quæ a celeberrimis
 Viri, in primis Woodwardo, Scheuchzerò, Baïero, Buttnerò,
 aliis adstructa sunt, non dissimulat, & inde pergit sui mo-
 37. numentum diluvianum rationem C. III reddere. Variæ autem in
 col.

collibus montibusque Bononiæ reperiuntur animalium exuvia, diluvii reliquiæ, quas collectas asservant in museis urbis proceres, & Autor noster in suis scriniis. Id vero, de quo hic agitur, monumentum reperit rusticus juxta montem Blaucam ex rupe delapsum, qua per fossa nihil amplius repertum est. Atque hoc lapidæ fragmen longitudinis est semipedalis & unius digiti, latitudinis fere æqualis: quinque digitos crassum est: totumque ex arenario lapide cœrulescente in angulo lutescente constat: commixtum est chamis pectunculisque marinis petrefactis: in ejus medio assurgit substantia nigra ossea, atque nitida, quæ lapidescente sale infarcita osseam in terream mutavit naturam, servata ossis facie, colore & porositate: in una parte in cuneum definit quatuor digitorum longitudine, qui superiorein partem versus digitos quatuor se extendit in duobus convexis ejusdem longitudinis frustis, quæ a cornibus alicujus quadrupedis ex politis non multum abluunt. Horum pars inferior contacta est eodem cœrulescente lapide, qui circa medium pronæ partis arenam luteam non penitus induratum ostendit, in qua cujusdam ossæ cartilaginis cernuntur vestigia. Peripheria fragmentorum osseorum uncias octo non excedit, ac in singulis cernitur foramen terra oppletum. Fragmenta rotunda omnino non sunt, sed parumper compressa supina parte, ubi apparent dentium molarium in mandibulis duabus notæ, instar bubulorum, etiamnum osseam substantiam coloris, ex nigro livide cinerascens, servantium, quarum una trium digitorum longitudine constat, & ubi definit, jungitur cum inferiori parte ossæ, quæ lapide obducta, pariter in cuneum abit. Ex qua effossi corporis descriptione Autor conjicit esse capitis & dentium equi marini, a variis varie appellati, & descripti, per diluvii undas in hunc locum delati, fragmen, quod veritatem factæ universi inundationis clare demonstrat, ad quod adeo explicandum divinæ gloriæ potissimum promovendæ studio incitatus fuit.

P. 41.

42.

43.

44.

45.

LECTURES OF EXPERIMENTAL PHILOSOPHY.

h. c.
C 3

LE-

LECTIONES PHILOSOPHIÆ EXPERIMENTALIS; Autore J. T. DESAGULIERS, Ari. Mag. Societatis Regiæ Sodali.

Londini, apud W. Mears, B. Creak & J. Sackfield, 1719, 4.

Alph. 1 pl. 5 Tabb. 21 10.

Lectiones has edidit *Paulus Dawson, Desagulicrii*, qui collegiis experimentalibus famam sibi Londini comparavit, in istis lectionibus auditor, incio primum Magistro, sed institutum postea probante, cum ipsi a bibliopola satisfactum fuisset, ac sphalmata, quæ copiosa irreperant, corrigente ac præfationem præfigente. Monet in præfatione *Desagulicrius*, ante 16 circiter annos *Jobannem Keilium*, hodie Astronomiæ Savilianæ Professorem, primum in Academia Oxoniensi lectionibus philosophiæ experimentalis vacasse ac in Auditorum gratiam nonnulla literis consignasse. Ultimo collegio se auditorem interfuisse, MSC. tamen ab eo non accepisse. Compellatum postea ab amicis, ut Philosophiam experimentalem interpretaretur, se Lectiones *Keilianas*, quæ MSC. circumferebantur, correxisse & nonnulla hinc inde addidisse: unde enatæ sunt, quas *Dawson* edidit, lectiones Philosophiæ experimentalis. Cum in iis non contineantur, nisi quæ hodie jam ubivis obvia sunt, nuda argumentorum recensio satisfaciet.

Præmissis Philosophiæ naturalis definitione, nonnullisque principiis, una cum explicatione nonnullorum terminorum in Mechanica atque Statica receptorum, de potentiis mechanicis differit, veluti libra & statera, vecte, trochleis, axe in peritrochio, cuneo, cochlea. Sequuntur ex principiis *Newtoni* leges, quas vocat, naturæ, ac inde motus ex conflictu corporum oriundus illustratur. Succedunt propositiones hydrostaticæ de pressione fluidorum & corporum in fluidis gravitatione, quæ ex libellis hydrostaticis passim prostantibus ac *Boyllii* Paradoxis hydrostaticis notæ sunt. Subjungitur descriptio antliæ pneumaticæ a *Guerickio* inventæ, sed in accidentalibus nonnullis a *Boyllio* immutatæ: una cum Sylloge nonnullorum experimentorum, quæ

quæ ope antiq̄ pneumaticæ fieri solent. Cumque de aere condensando differuisset, de barometris, thermometris & hygrometris tractat. Quæ ex catoptrici & dioptrici afferuntur, ex opticis Lectionibus *Gregorii* translata esse, ipse in præfatione monet. Sed hæc data occasione *Newtoni* quoque theoriam de diversis refrangibilitatis luminis gradibus experimento illustrat, & colophonis loco describit cum machinam ad aerem condensandum utilem, tum *Rowleyi* cujusdam Machinam, qua motus Lunæ circa Terram, Terræ, Veneris & Mercurii circa Solem exhibetur.

Neue und gründliche Anweisung, wie nach einer Universalen Methode grosse Sonnen Uhren aus einem Arithmetischen und Geometrischen Fundament aufzuzeichnen,

o. i. e.

NOVA EXPOSITIO METHODI CUJUSDAM universalis horologiorum sciaticorum majorum praxi Arithmetica & Geometrica describendorum, &c. IV partibus absoluta; Autore JOH. GABRIELE DOPPELMAYER, Leopoldino-Car. Nat. Cur. & Regie Berolin. Societ. Membro, Math. Prof. Publ.

Noribergæ, impensis J. Christoph. Weigelii, 1719, fol. Alph. 2 pl. 10 cum æn. Tabb. 20.

Quantum afferat utilitatis ejusdem problematis plures in promptu habere solutiones, quarum quævis suo loco & tempore adhiberi possit, cum una eademque praxis difficultates sæpenumero occurrentes non semper satisfaciat, eos saltem latet, qui superficialia rerum cognitione sunt imbuti. Clarissimus vero Autor, cum pluribus editis insignibus speciminibus fati probasset, quantum in praxi theorix jungenda laboret, industriam suam etiam in perficiendis atque augendis praxibus horologiorum sciaticorum ponere constituit, nec adeo saltem illa, quæ in pridem notis methodis occurrebant, incommoda tolle-

tollere, quæque ad accuratiorem elaborationem facilioremque conceptum facere experientia & ratione doctus erat, supplere, sed nova insuper praxi ac methodo adjecta disciplinæ hujus pœria producere aggressus est. Adeoque in hujus operis prima parte ostendit, primo, qua ratione omnia horologia respectu positionis plani infinite variantia tanquam horizontalia tractari, hocque posito fundamento lineæ horariæ, hoc est, angulorum, quos eadem inter se faciunt, quantitates non Geometrica saltem enchiresi, sed & Arithmetico calculo determinari queant. Deinde docet, quomodo positio ipsius plani, in quo horologium designare convenit, accuratè investigari, & declinatio magnetis, adeoque ejus ope meridiana linea ubique locorum inveniri possit. Circa prius rejecta praxi, quæ declinatorio magnete instructo utitur, utpote ob viciniam ferri cum magnete timendam variis erroribus obnoxia, commendat usum binorum horologiorum Horizontalium, quorum unum juxta meridianam lineam loco non longe a muro vel plano disto disponitur, alterum ipsi muro vel plano applicatur, ita ut lucente Sole, & in utroque horologio eandem præcise lineam horariam indicante, angulus, quem meridiana horologii istius cum plano ipso facit, notari possit. Circa posterius suadet acum magneticam duabus pinnis instructam capsulæ quadratæ ex lateribus vitreis, adeoque transparenti includi, medium ejus punctum lineamque super meridianam alicubi descripta collocari, & collimando per duo dicta pinnacidia declinationis elongationem a meridiana & angulum quem cum ipsa facit eruere.

In secunda parte explicat binos modos Arithmeticos, quibus in vulgari methodo horologiorum ope lineæ æquinoctialis describendorum lineæ & anguli eorum investigari atque determinari possint; differuntque hi modi in eo, quod in eorum uno radius horologii æquinoctialis ad fundamentum descriptionis applicati, in altero indicis recti altitudo pro sinu toto assumitur.

Tertia tandem parte ex doctrina de projectionibus circulorum spheræ in plano stereographicis ingeniosam depromit methodum Geometricam describendi quævis horologia itidem tanquam horizontalia spectata. Cujus fundamentum est, quod
lineæ

lineæ horariæ ex centro horologii horizontalis ductæ transeant per interfectionem plani meridianorum (in quibus dato quovis tempore Sol moratur) & horizontis loci. Ex quo sane consequitur, quod si in projectione spheræ, quæ vocari suevit stereographica, horizontem repræsentans circulus describatur, ipsique meridiani projiciantur horizontem projectum eodem plane puncto secantes, quo in ipso globo aut spherâ, tum per centrum projectionis & puncta illa interfectionis horariæ lineæ duci queant. Præmittit adeo explicationi hujus methodi succinctam institutionem projectionis stereographicæ, docetque deinde, quomodo ex descriptis in projectione tali meridianis & horizonte universum horologium absolvi possit. Ceterum quoniam horologii eo modo descripti horæ omnes eo quidem loco, ubi ipsummet actu horizontale existit, inservire possunt; alibi vero locorum, ubi beneficio saltem reductionis pro horizontalibus habentur, nequaquam, ob differentiam longitudinum sive meridianorum, quæ efficit, ut Sol prius sub horizonte posterioris hujus loci condatur, quam aliquam certam horariam lineam attigerit; ostendit, quomodo extremæ linearum horariarum utilium determinari possint.

Quarta parte de reliquis lineis, quæ horologiis inscribi & jungi solent, parallelis nempe Equatoris, Tropicis, Azimuthorum, horarum Italicarum, Babyloniarum &c. agit, iterumque duplicem earum delineandarum modum describit, Arithmeticum nempe, in quo ex cognitis declinationibus altitudinibusque Solis cujusvis diei momento existentibus, angulisque adeo, quibus eodem momento Sol super horizontem elevatur, umbrarum longitudines determinare, Geometricum vero, in quo eadem absque calculo expedire licet.

En gründelig Anledning til Mathesin universallem och Algebra efter Heer And. Gabr. Duhres huldne Prælectiones sammanstiftwen af
Georg. Brandt,

i. c.

D

IN-

INTRODUCTIO ACCURATA IN MATHE-
sin univrsalem & Algebram: ex ANDRÆ GABR.
DUHRII prælectionibus collegit GEORGIUS BRANDT.

Holmiæ, typis Jo. L. Horn, 1718, 4.

Alph. 2 pl. 19.

Sublimioris Matheseos studia etfi per annos bene multos a
 Svaris gentibus Europæ certatim exulta sunt, paucos tamen
 in Suecia invenerunt, quos vel utilitate sua moverent, vel pul-
 chritudine ac oblectatione mentis allicerent, certe qui tanti ea
 faceret, ut etiam patria lingua civibus suis commendaret, cultu-
 que nobilissimæ artis rempublicam juvaret, ante Cl. Duhrium
 extitit nemo. Quid quod auditæ sunt voces eorum qui & in-
 telligere Mathesin & alios docere debebant, satis tenuiter de ex-
 terorum profundis cogitatis sentientium, ac si hæc quidem
 commenta essent hominum, qui otio ac pecunia abunda-
 rent. Hæc talia tantum abest, ut animum Doctiss. Duhrii rei
 Mathematicæ semel dicatum alio flecterent, vel ab ulteriore ar-
 canorum perscrutatione avocarent, ut potius, cum se a vivis do-
 ctoribus destitutum videret, mortuorum premeret vestigia, ma-
 gnaque industria Mathematicos libros pervolveret. Quæ ipse
 didicerat, aliis suæ gentis hominibus invidere noluit, sed quod
 ante eum, vigente olim per Sueciam pace, libero cum exteris
 commercio parataque omnium rerum copia, haud quisquam su-
 scepit, ipse tandem difficillimo patriæ tempore, connitente per-
 erudito virq. Georg. Brandtio, effectum dedit. Librum ipsa
 sex & viginti propositiones absolvunt. Initio quidem defini-
 tionem Matheseos variasque numerorum affectiones exponit,
 dataque occasione in consecrariis & scholiis, extractiones radi-
 cum ex æquationibus simplicibus & affectis, Vietæ ac Harriotto
 usitatas, præeunte Wallisio, demonstrat, deinde doctrinam pro-
 portionum evolvit, ac potiores demonstrationes Arithmeticæ
 vulgaris & logarithmorum nec non Arithmeticæ surdorum, ma-
 cum illius praxi, adjungit. Vigesima quinta propositione ejus-
 que consecrariis & scholiis artem exterminandi quotcunque in-
 cognitas quantitates demonstrat, aliaque ad propositarum quæ-
 si-

tionum canones generatim inveniendos necessaria explicat. Tandem præcipuas quasdam propositiones ad summas serierum capiendas ex Wallisii Arithmetica infinitorum depromit.

C. G. SPECIMEN METHODI AD
summas Serierum.

I. Series omnes, modo certam progressionis legem servant, ad formulam aliquam seu terminum generalem revocari possunt. Terminum generalem illum voco, qui posita, quam continet, quantitate variabili v. gr. $x=1$ det terminum primum; posita $x=2$ terminum secundum & similiter ceteros.

2. Terminorum generalium, veluti ipsarum serierum, duæ sunt classes:

I. Ubi omnes exponentes in termino generali sunt constantes, ut seriei $1 + 2 + 3 + 4$ &c. terminus generalis est x ; se-

$$\begin{array}{cccccccc} & I & & I & & I & & I \\ \text{seriei} & - & + & - & + & - & + & - \\ & 1 & & 2 & & 3 & & 4 \end{array} \text{ \&c. terminus generalis est } \frac{x^2+x}{2}$$

$$\begin{array}{cccccccc} & I & & II & & I & & I \\ \text{seriei} & - & + & - & + & - & + & - \\ & 64 & & 544 & & 1972 & & 5014 \end{array} \text{ \&c. terminus generalis}$$

$$\text{est } \frac{3x^2-1}{9x^2+36x^3+33x^2-6x-8} \text{ \&c.}$$

II. Ubi in formula generali datur exponentis variabilis, h. e. ubi x quomodocunque affecta ingreditur exponentem, ut se-

$$\begin{array}{cccccccc} & I & & I & & I & & I \\ \text{seriei} & - & + & - & + & - & + & - \\ & 2 & & 4 & & 8 & & 16 \end{array} \text{ \&c. terminus generalis est } \frac{x}{2x}$$

$$\begin{array}{cccccccc} & I & & I & & I & & I \\ - & + & - & + & - & + & - & + \\ & 3 & & 81 & & 19683 & & 43046721 \end{array} \text{ \&c. terminus generalis est}$$

$$\frac{x}{2x^2-x}$$

Nos nunc quidem primæ tantum classis series persequi earumque summas indagare constituimus.

3. Si quis vero difficile putet hujus classis series ad generalem terminum reducere, multum juvabitur hoc canone: $a + (x-1)b + (x^2-3x+2)c + (x^3-6x^2+11x-6)d +$

$$\frac{(x^4-10x^3+35x^2-50x+24)e + \&c.}{2}$$

24

Si datae seriei terminus primus (numerator seu denominator) vocetur a, differentia prima b, differentia differentiarum prima c, &c. donec perveniatur ad differentiam constantem, ipse canon dabit terminum generalem, quod exemplo declaramus.

$$\text{Sit data series } \frac{1}{3} + \frac{1}{15} + \frac{1}{35} + \frac{1}{63} + \&c.$$

Denominatores sic dispono.

$$\text{Terminus primus } a = 3.) \quad 15. \quad 35. \quad 63.$$

$$\text{Differentia prima } b = 12.) \quad 20. \quad 28.$$

$$\text{Differ. Diff. constans } c = 8.) \quad 8.$$

$$\text{Nempe } a =$$

$$(x-1) b = \frac{12x-12}{4x^2-1}$$

$$(x^2-3x+2) c = \frac{4x^2-12x+8}{4x^2-1}$$

Ergo terminus generalis seriei datae est $\frac{1}{4x^2-1}$.

4. Quod ad summas harum serierum inveniendas attinet, si termini sint integri, ponatur $a=0$, terminus primus $=b$, differentia prima $=c$, differentia differentiarum prima $=d$, &c. donec perveniatur ad differentiam constantem; aggregatum ex canone dabit summam seriei ad quemcunque terminum x exclusive. Sit data series $3 + 35 + 99 + 195 + \&c.$ Terminos pro invenienda summa sic dispono.

$$= 0.$$

$$b = 3.) \quad 35. \quad 99. \quad 195.$$

$$c = 2.)$$

$c = 32.) 64. 96.$

$d = 32.) 32.$

Nempe $a =$

$(x-1)b = 3x-2$

$(x^2-3x+2)c = 16x^2-48x+32$

$$\frac{(x^2-6x^2+11x-6)d}{6} = \frac{16x^2-32x^2+176x-32}{3}$$

$$\frac{16x^2-16x^2+41x-3}{3} \text{ erit summa}$$

seriei ad datum quemcunque terminum x exclusive (vel inclusive, si pro x substituatur $x+1$.)

5. Si fracti fuerint datæ seriei termini & numerator termini generalis constans, nec x in denominatore secundam potestatem superet (ultra enim progredi nunc non vacat) terminus ge-

neralis ad hanc formulam reduci poterit $\frac{e}{px^2+qx+r}$, ubi $e, p,$

$q, r,$ designare possunt quantitates quasvis constantes rationales & surdas (modo terminus primus sit realis, hoc est, si in termino generali ponatur $x=1$, denominator sit major nihilo) nec refert quo signo affectæ fuerint quantitates q & r .

An, inquam, hujusmodi data series sit summabilis, & quæ ejus summa, per sequentes régulas definio:

I. Prout in denominatore termini generalis fuerit $\pm r$ facio $(q^2 \mp 4pr) \frac{1}{2}$: $p=f$ quæ f , si fracta sit vel surda, vel negativa, porro pergere non est opus, nec summa seriei aliter quam per continuam terminorum additionem videtur colligi posse; si vero f integra fuerit, indicabit seriem datam esse summabilem, quippe quæ constata sit ex tot seriebus summabilibus, quot ipsa f continet unitates.

II. Ut has series seorsim inveniam, pro prima pono terminos excerptos ex datæ seriei locis.

D 3 $f(1+f)$

1. $(1+f) (1+2f) (1+3f) \&c.$

pro secunda pono terminos excerptos ex datæ seriei locis

2. $(2+f) (2+2f) (2+3f) \&c.$

& ita porro donec tot series habeant, quot continet f unitates.

III. Harum serierum terminos generales (per §. 3. inventos) seorsim applico ad hunc canonem

am

$$\frac{1^2 x^2 + (2lm - l^2) x + m^2 - lm}{x + m}$$

Unde determinatis quantitibus a, l, m, habetur cujusvis seriei summa generalis ad quemvis terminum inclusive $\frac{ax}{x+m}$.

IV. Denique inventas summas generales addo, quarum aggregatum exprimet summam generalem datæ seriei ad terminum quemvis fx inclusive.

Quas regulas unico exemplo, quod instar omnium erit, accom-

modamus. Sit data series $\overset{I}{4} + \overset{I}{10} + \overset{I}{18} + \overset{I}{28} + \overset{I}{40} + \overset{I}{54} + \overset{I}{70} + \dots$

&c. cujus terminus generalis per §. 3. invenitur $\frac{I}{x^2 + 3x - 2}$ ubi $p=1, q=3, r=0$.

Igitur I. per Regulam primam fit $f=3$.

Unde constat seriem datam compositam esse ex tribus summabilibus, quas ut inveniam

II. Pro prima pono terminos excerptos ex seriei datæ locis 1.

4. 7. 10. &c. qui sunt $\overset{I}{4} + \overset{I}{7} + \overset{I}{10} + \overset{I}{13} + \dots$ pro secunda pono terminos excerptos ex seriei datæ locis 2. 5. 8. 11. &c.

qui sunt $\overset{I}{10} + \overset{I}{40} + \overset{I}{88} + \overset{I}{154} + \dots$ pro tertia pono terminos excerptos locis 3. 6. 9. 12. &c. qui sunt $\overset{I}{18} + \overset{I}{54} + \dots$

$\overset{I}{108} + \overset{I}{180} + \dots$

(III.)

III, Seriei primæ terminum generalem per §. 3. invenio=

$$\frac{1}{9x^2 - 3x - 2}$$

ejusque summam generalem per canonem Regulae

tertiæ $\frac{x}{3x+1}$ seriei secundæ terminum generalem $\frac{1}{9x^2 + 3x - 2}$,

summam generalem $\frac{x:2}{1} = \frac{x}{3x+2}$; tertię seriei terminum
 generalem $\frac{x}{9x^2 + 9x}$, cujus summa generalis est $\frac{x:3}{3x+3} = \frac{x}{9x+9}$

IV. Inventas summas generales addo, quarum aggregatum

$$99x^3 + 144x^2 + 49x$$

exprimet summam seriei ad terminum quemcunque $fx = 3x$ inclusive, & pro x substituendo

$$\frac{x}{f} = \frac{x}{3}$$

habebitur summa generalis datæ seriei ad singulos

terminos $\frac{11x^3 + 48x^2 + 49x}{18x^3 + 108x^2 + 198x + 108}$, summa vero maxima

feu omnium terminorum (posita scilicet $x = \infty$, & $\infty =$ eva-

nescente præ ∞^3) $\frac{11}{18}$.

JOHANNIS MAURITII HOFFMANNI, SE-
renissimi Marchionis Onoldo-Brandenburgici Consilarii
Aulici & Archiatri Primarii, antehac Universitatis Al-
tdorfinae Senioris & Facultatis Medicæ Profess.

Publici & c. Acta Laboratorii Chemicæ
Altdorfinae.

Norimbergæ & Altdorf. ap. Heredes Joh. Dan. Tauberi, 1719, 4.

Alph. 2 plag 9.

Chemiam non minori sedulitate, quam Anatomiam, ab Ex-
 cellentiss. Autore in Noricorum Universitate antehac tra-
 ditam

ditam fuisse, quæ hic sistimus, Acta Laboratorii Chemicæ Altdorfini luculentissimum perhibent testimonium. Postquam enim ille A. 1683 cum Anatomia, quam venerandi Parentis sui Successor cum planctu per sexennium jam docuerat, Pyrotechniam primus publice profiteri ab inclyto Senatu Norimbergensi esset iustus, non modo tunc Laboratorium chemicum magnifica laudati Senatus munificentia funditus extructura oratione doctissima de optima Chemiam addiscendi methodo solenniter dedicavit, sed & labores in eo pyrotechnicos, æque ac cadaverum sectiones & demonstrationes in Theatro anatomico, strenue plures exercuit annos. Acta tamen præsentia, literis infimul consignata, privatos intra parietes *Noster* adhuc detinuisse, nisi amicorum preces publicam ipsorum editionem merito sollicitassent, quod in *utraque* eorum, ex qua constant, *Sectione* sacris chemicis initiandi solida omnia fundamenta queant habere. In *priori* scilicet *Sectione*, 31 Capita comprehendente, Chemiarum definitio, objectum, finis, principia rerum constitutiva, summa operationum genera & instrumenta activa passivaque, tum singulæ operationes variaque horum ministerio producta ita recensentur, ut experientia & ratio perpetuo ubique nexu præluceant. In *posteriori* autem processus ducenti cum peculiaribus enchiresibus omniumque ætiologia, nec non usu medico atque dosi consueta promiscue quidem, tali tamen evidentia, exhibentur, ut philiatorum memoriæ ac scientificæ doctrinæ non minus promte consulant, quam ipsos ad operationes zmullo studio suscipiendas perducant. Speciminis loco ex sectionis primæ Capite XIII de Sublimatione atque Cap. XXIX de Crocis, ex sectionis autem secundæ Processu XXX de Liquore ac Sale votatili Melissæ & Processu CXCI de Tinctura lumbricorum terrestrium anodyna insequentia sufficere adduxisse. Sublimatio nempe, quemadmodum ficci exhalabilis, præcipue salini, sulphurei & mercurialis, ex corporibus ab igne facta ad sublime valorum idoneorum asseritur propulsio & segregatio, hicque denuo subschemate plus minus diverso in substantiam solidam eveniens collectio, ita sine negotio, pariter ostenditur, quomodo ea ad operationum generalium utramque Diacrisin & Syn-

crisin

erisin possit referri atque ratione objecti & formæ destillationi debeat contradistingui. Cum corpora tamen nec quævis, sed, quæ sicco exhalabili gaudent, nec uno eodemque modo sublimari valeant, inter mineralia, sulphur, antimonium, auripigmentum &c. nominantur, ob laxiorem sui compagem a motore igne facile in sublime propellenda, dum metalla e contra firmitatem partium constitutarum combinationem nacta pondere suo subsident, nisi disjuncta alas allevantes ab additamentis suscipiant. Sic ferrum & cuprum a sale armoniaco, veluti aquila, in altum educi, sic aurum a *Rob. Boyle* parva cujusdam salinæ substantiæ ab ipso paratæ copia in rubicundiorum crystallorum mediocris longitudinis formam fuisse sublimatum, simileq; experimentum a *Cassio* erudito orbi communicatum. Ignis eadem externus, tanquam causa movens, pro objecti particularum facilius aut difficilius segregandarum diversitate, nunc remissior, nunc intensior, requiritur, aliquando tamen solum ignem internum, per fermentationem aut putrefactionem excitatum, salibus volatilibus in sublime evehendis sufficere, exemplo globulorum glasti cum celeberrimo *Wedelio* demonstratur. Vasa hinc, sublimationi perficiendæ apta, ubi indigitata fuerunt, enchiresium loco, præter diversos ignis gradus, denuo annotatur, corpora quædam sola sublimationi exponi, quædam vero cum adjunctis aliis, sisdemque vel fusionem materiæ sublimandæ per particularum, quam præstant, discontinuationem præcaventibus, vel exhalabili sua aptitudine moleculas in sublime secum ducentibus & elevantibus, vel obstacula ascensum particularum remorantia tollentibus aut enervantibus, quædam denique pro faciliori sublimatione præviam digestionem vel solutionem requirere. Usus demum sublimationis expenditur in floribus & sulphuribus producendis, salibus volatilibus a terrestriori sæce, phlegmate, acido ligante vel oleoso spissamento impuriori secernendis, iisdemque non minus cum oleosis æthereis particulis maritandis, mercurio item vivo cum sulphure in cinnabarim, vel cum salibus corrosivis in sublimatum crystalliniforme redigendo. Ast Croci a colore, croco vegetabili subinde simili, nomen adepti, calces dicuntur corporum mineralium fixæ a particulis eorum sul-

E

phu-

phureo-terreis, vel ignis, vel salium solventium beneficio extra-
 versis provenientes, & vel pulveris formam jamjam habentes,
 vel promte recipientes. Subjectum tamen, ex quo tales parari
 soleant, sicuti aurum, ferrum & antimonium omnium censentur
 aptissima, ita & varii subjiciuntur modi crocum ex singulis
 obtinendi, quos nihilominus, ceu notos, æque transfilire
 liceat ac vires medicamentosas ipsis adscriptas & potius ad
 præparationem, tum liquoris & salis volatilis Melissæ, tum
 Tincturæ lumbricorum terrestrium anodynæ, pergere. Ut *Noster*
 namque ex Melissa viridi sal volatile per fermentationem & putrefactionem
 ad exemplum *Cox* atque *Wedelii* eliceret, mense Augusto folia ejus
 a caulibus separata cucurbitæ vitreæ ampliori injectit, hancque
 ultra medietatem repletam & exacte clausam ventri equino
 per menses circiter tres eo effectu commisit, ut melissa post
 marcorem & situm in pultis tandem formam redigeretur.
 Hæc ex retorta in arena destillata liquorem primum gravem
 empyreumaticum, sed ultimo igne admoto oleum nigrum foetidum
 instar lamellarum tenuissimarum liquori innatans subministrabat,
 remanente in fundo retortæ capite mortuo nigro, quod prunis
 injectum fumum tabaci exquisite æmulum spargebat. Quamvis
 autem in prima hac destillatione sal volatile nondum compareret,
 placuit tamen partem aliquam liquoris diversimode examinare
 atque lingua saporem acrem, naribus odorem fracidum
 empyreumatico urinosum, & admiscela Spiritus vitrioli
 rectific nullam, fuliginis autem & cornu cervi, itemque salis
 tartari aliqualem, effervescentiam observare. Residuum hinc
 liquor ex phiola oblonga post alembici impositionem per
 arenam rectificatus spiritum præbebat striis oblongis, aliquantum
 intortis, per alembici capitulum depluentem, non tam sapore,
 quam odore urinoso priorem liquorem superantem & cum
 spiritus vitrioli, non autem cum spiritus fuliginis, guttulis
 effervescentem. Qui ipse spiritus altera vice rectificatus sal
 demum volatile album exhibebat, striis crystallinis nitidissimis
 collo phiolæ adhærescens, quod tamen ab infesquente spiritu
 solutum atque elevatum in excipulum stillabat. Quemadmodum
 ergo ex processu isto fermentationis & putrefactionis
 necessitas patuit, ut particulæ salinæ volatiles aqueis &

aci-

acidis terreisque immerſæ explicarentur, ita liquor primum deſtillatus ratione phlegmatis aciduli non tam cum acidis, quam cum urinoſis ſpiritibus & ſale lixivo ebullit, cum e diverſo in reſtificatione ab acido magis liberatus ebullitionem cum acido, neuiquam vero cum urinoſo ſpiritu ſuſciperet. Quod autem in ſecunda demum reſtificatione repetita ſal volatile diſtincte ſeſe conſpiciendum præbuerit, ideo factum conjicitur, quod tunc demum ab aquearum particularum, quibus immerſum erat, conſortio citius liberari potuerit, quam ut hæ ipſæ in ſublime ſimul raperentur. Neque ſilentio prætereundem, in ultima reſtificatione oleum æthereum ſatis penetrans & colore citrino præditum ſimul prodiſſe. Ceterum ab utroque Meliſſæ liquore humores acido-ſiſcoſos in corpore nocivos incidi & attemperari, obſtructions inde natas expediri, & conſequenter virtutem cordialem exerceri poſſe, haud temere conjicitur, dum oleum eſſentiale alterius olei ætherei vires vero ſimiliter æmulatur. Pro Tinctura denique lumbricorum terreſtrium anodyna obtinenda, lumbricis terreſtribus, menſe verno vel æſtivo collectis, ſiccatis & pulveriſatis oleum tartari per deliquium affunditur, ut fiat mixtura inſtar pulcullæ, cui per 24 horas digeſtæ Spiritus vini ad trium digitorum eminentiam ſuperfunditur, croci que auſtriaci drachma dimidia & Caſtorei drachma una adjectis, relinquitur poſt biduum vel triduum ad uſum filtrandus. Quod ſi autem talis magis ſedatina Archej & opiata expetatur, jubentur lumbricorum terreſtrium vino lotorum unciz duæ, Radicis cynogloſſ. uncia una, Cuſtorei drachmæ duæ, Croci auſtriac. drachma ſem̄is, Opii ſoluti cum phlegmate acidi ab ſale tartari abſtracti drachma una recipi, groſſoque modo pulveriſatis & contuſis Spiritus vini reſtificati quantitas ſufficiens affundi & poſt aliquot dierum digeſtionem levem fortiter exprimi, ſub ſinem Spiritus cochleariæ drachmas ſex addendo. In priori deſcriptione lumbricis terreſtribus oleum tartari per deliquium præcipitur affundi, quod hoc optime non ſolum compagem illorum inſectorum recludat, ſed aditum quoque ſpiritu vivi ad intimiorem pandat ſoluitionem, prout crocus & caſtoreum recipiuntur, quia ille ſulphure ſuo

vaporoso cum sale volatili expanso, hoc autem sale suo volatili oleoso anodynam virtutem adjuvet. In altera vero Radix cynoglossi. assumitur ob mucaginem suam sulphureo-salino-terream graveolentem, spirituum sensilium vim elasticam coercentem, imprimis si opio vis narcotica ulterius intendatur, cui refranndæ castoreum inserviret. Utraque Tinctura singularis prædicatur efficaciz in doloribus arthriticis & spasmodicis compescendis, in cancri occulti ad exulcerationem vergentis rosionibus & lancinationibus demulcendis, in abigendo ictero, in asthma convulsivo solvendo, priorem a guttis 40 ad 60, posteriorem vero ad guttas 15 vel 25 assumendo, nec minus externe cum aqua arthritica Augustan. sambuci & vermicularis confusa cruciatus arthriticos mitigare dicitur. De cetero chymicos inter processus varia pariter tentamina curiosa occurrunt. v. g. Repræsentatio 4 elementorum, Atramentum sympatheticum, experimenta circa colorum mutationes, Scrutinium aquarum medicamentosarum, Liquores balsamici ad varia corpuscula conservanda &c. cuncta cum chymicis promptissime reperiunda in *Rerum Indice*, qui præter *Sectioni primæ Auctarium, Programmata chymicum inaugurale ac Monumentum ad memoriam posteritatis publice erectum* prostat cum *Auctarii Indice* subjunctus.

**HISTORIA ECCLESIASTICA DUCATUS
Geldriæ; Autore JOANNE KNIPPENBERGH,
Gelro-Heldensi.**

Bruxellis, typis Franc. Foppens, 1719, 4.

Alph. 1 pl. 19.

CAusæ, quæ Cl. Autorem induxerunt, ut historiz Ecclesiasticæ Ducatus Geldriæ adornandæ manus admoveret, in præfatione recensentur. Equidem jam ante ipsum non solum Henricus Aquilius compendium quoddam Chronici seu catalogum potius Præfectorum, Comitum ac Ducum Geldriæ concinnaverat, usque ad initia Philippi II Hispaniarum Regis: verum etiam Pontanus, Hardervici Medicus, postquam Geldriæ inferioris tetrarchiz tres se Reip. Bataviæ junxerant, eandem telam

telam exorsus est, publico sumtu ad hoc constitutus ab Ordinibus inferioris Geldriæ ac suprema curia Arnhemienfi, adjunctis qui operam hac in re ei subsidiariam ferrent duobus Collegis; quem in suam cuncta, quæ in publicis aut oppidorum etiam Archivis monumenta supererant, ei subministrata sunt. Attamen uti Aquilius arcte nimis, ita Pontanus ea latitudine unius Geldriæ historiæ digessit, ut non Belgii duntaxat, & quæ in vicino sunt, ditionum historias, sed & totius ferme Romani Imperii acta suis narratis interseruerit, unde in tantam ejus librum molem excrevisse Cl. Autor ait, ut primo statim intuitu lectorem terreat. Et quamvis huic malo medelam afferre conatus fuerit Slichtenhorst, Jurisconsultus, utpote qui contractis nonnihil velis anno 1654 Pontanum in linguam vernaculam Dialecto Batavica converterit, utriusque tamen narrationem non ultra annum 1581 id est, usque ad initia Reipublicæ Bataviæ perductam esse; hinc reliqua, quæ in Ducatu Geldriæ usque ad nostra tempora acciderint, memoratu digna desiderari, quæ ex vicinis idcirco historiis hinc inde non absque labore querenda sint. Quo accedat, quod Pontanus æque ac Slichtenhorst, utpote Religioni novatæ, juxta Autoris sententiam, addicti, in decursu historiæ ea quæ Catholicam cumprimis ac avitam fidem propius concernant, leviter aut transierint, aut, quæ per leges historiæ omittere haud licuit, narratiunculis acatholicis ac sarcasticis aspergant, qua in re Slichtenhorstius quidem sit Pontano immodestior: utroque tamen temperantior Wernerus Teschenmacher, verbi Reformati Minister, qui Annalibus Cliviæ, Juliz ac Montium subjunxerit Leonem Gelricum, anno 1637, id est, Gelriacæ Historiæ quoddam compendium, quod etiam ultra Reip. Fœderatæ primordia non progrediatur. Cum igitur res Ecclesiasticæ maxime superioris Geldriæ, nimirum Catholicæ fidei origo, ac propagatio ibidem, Monasteriorum initia, Cathedra Episcopalis Ruræmundæ collocata, Episcoporum acta atque successio, aliaque complura huc pertinentia in tenebris jacerent, quorum exactiorem notitiam multi desiderabant: horum desiderio Cl. Autor satisfacturus, jam aliquot abhinc annis vernacule succinctam historiæ ideam ediderat, quam ubi obviis manibus

susceptam vidit, mox subiit cogitatio, ut coeptam historiam prolixiori stylo exequeretur. Quapropter hanc Historiam, quam ob primariam narratorum partem Ecclesiasticam dicit, ex monumentis partim publicis partim privatis non absq; labore ac sumtu concinnavit: quem in finem patuerunt ipsi Archiva ac Cartophylacia publica, ut Episcopale, Ecclesiae Cathedralis Ruræmund. Civitatum itidem Ruræmundensis, Venlonensis, Erckliniensis, Echtenensis &c. Monasteriorum scriptoria, varia insuper Manuscripta, maxime Nicolai Biese, Vice-Cancellarii Ruræmundensis, Patris Godefridi Litt. Ord. S. Crucis; Antonii Meo, Episcopatus Ruræmund. quondam Secretarii &c. Ut adeo hic collecta habeant Geldriae cives, ejusque historiae amantes, quae sparsim alias per libros de patria sua inquirunt: habeant insuper, quibus Apostolis Patres ipsorum a Gentilismo ad Christi Ecclesiam ducti sint, quae in Geldria olim religio, quae avita fides, & qua fuerit ratione propagata. Historicorum testimonio eo delectum nititur Cl. Autor, ut eos, qui rei narrandae aut ipsi interfuerint, aut ejus temporis proxime accesserint, reliquis praeferat, eapropter in historiae vestibulo Romanis usus est testibus, ut Julio Caesare, Tacito, Ammiano &c. in decursu autem circa mediam aetatem testes adhibet scriptores de gestis Francorum, ut S. Gregorium Turonensem, Adonem Archiepiscopum Viennensem, Sigebertum Gemblacensem, Reginonem Prumiensem, Lambertum Schafnaburgensem, praeter reliquis tamen Annales Leodienses ac Ultrajectinos; Miræum insuper & Molanum in sacra antiquitate Belgii admodum versatos; tum demum, qui de rebus Gelricis quidquam signarunt, Pontanum cumprimis, Aquilium &c. ubi autem hi Autorem deserunt, ad alios Belgii scriptores declinat, Stradam, Grotium, Meerbecium, Havensium, aliosque, quos ad marginem notatos lector reperit; quae autem circa finem Historiae profert Autor, aut usui ipse didicit, aut a fide dignis accepit. In Prodomo ipsi Historiae Ecclesiasticae Ducatus Geldriae praemisso praeparatam quandam Gelrici Ducatus notitiam Cl. Autor Lectori exhibet, quis nempe hodie & quis olim Geldriae populus, quaeque populi nomina, qui mores, quae denique lingua ac Domini, ut hac veluti

man-

manuductione fuitus ea, quæ in decursu luculentius exponuntur, assequi facilius queat atque cognoscere. Ipsa autem Historia libris octo absolvitur, quorum primus complectitur primordia Catholicæ fidei in Ducatu Geldriæ ac vicinis circum ditionibus, tum primos harum regionum Apostolos, Maternum, Willibrordum, Wironem, Plechelmum ceterosque, a quibus Ecclesiæ in his terris conditæ fuerint, idque sub Francorum Regibus, quorum regnum a Merovingis per Pipinum ad Caroli Magni stirpem translatum Nortmanni crebris irruptionibus depopulati sunt. Libro secundo recensentur primordia Gelricæ ditionis, tum Præfectorum Comitumque series (aucta exinde eorum potentia) Catholicæ insuper religionis cultus, conditis hinc inde religiosis domibus, admodum per eos propagatus. Liber tertius sistit Comites Geldriæ postquam opibus atque Dominiis aucti sint, creatos Duces, Geldriam itidem bellis civilibus attritam, ac Nassoviis extinctis ad Duces Juliacenses, inde pari jure ad Egmondanos translata. Liber quartus enarrat, quo pacto Geldria ab Egmondanis ad Burgundos, inde ad Austriacos transferit, & quis sub iis Ecclesiæ status extiterit. Liber quintus historiam cathedræ Episcopalis Ruremundæ recens constitutæ delineat, nec non primi ejusdem Episcopi ordinati Wilhelmi Lindani res gestas exponit, utpote qui ejusdem Ecclesiæ statum, Decanatus, Limitesque constituerit, atque in Geldria per Belgicos tumultus varie turbata Catholicam religionem pro virili tuitus sit. Libro sexto recensentur Acta Henrici Cuyckii, secundi, nec non Jacobi a Castro, tertii Ruremundæ Episcoporum; tum quæ sub Alberto Austriæ XII Geldriæ Duce acciderunt memoratu digna. Liber septimus exponit acta Crusenii, IV, & post eum Eugenii d' Allamont, V Ruræmundensium Episcopi, varia quoque Religiosorum cœnobia recens condita commemorat, & statum Ecclesiæ redditum in Geldria pacatiorem describit, ex quo Batavi pace cum Hispanis inita in Remp. liberam emerferint. Liber tandem octavus ea complectitur, quæ in utroque Regimine acta sunt, tum Ecclesiastico sub Lanceloto de Gottignies sexto, & Reginaldo Cools septimo, Ruræmundanis Episcopis, tum Politico usque ad mortem Caroli II Hispaniarum Regis.

SPE-

ACTA ERUDITORUM
 SPECIMEN LINGUÆ PUNICÆ IN HODI-
 ERNA Melitensium Superstitis, orbi erudito offert J. O.
 HENR. MAJUS, Antiquit. Græc. & OO. LL.
 Professor Gießenfis.

Marburgi Cattorum, 1718, 8.

Plag. 3.

PAUCISSIMA sunt, quæ de antiqua Pœnorum memoria lingua-
 que ad nostram pervenere aut ætatem aut regionem, digna
 tamen semper habita, quibus excutiendis operam suam eruditi
 destinarent. Cl. Majus, paucis quidem plagulis, linguæ Puni-
 cæ in sermone Melitensium hodierno *לֵשׁוֹנָא* restare proba-
 tum ivit. Ab ovo, ut ajunt, rem exorditur, & de Melita Insula,
 linguæ istius sede, ante omnia breviter disputat, Africam inter &
 Siciliam sita, sed potiore jure ad Europam, quam Africam re-
 ferenda. Prima illius incunabula repetit Noster a Phœnicibus,
 qui in Atticam, Italiam, Epirum, Insulas Baleares aliaque loca
 suas deduxerint colonias, quæ huic insulæ urbiq; principi ob
 commodas portuum aliasq; opportunitates imposuere nomen:
 quod ab Ebræorum voce *עֵבֶר* descendit, vel etiam a voce *עֵבֶר*
 argilla, cœmento, eo quod albario opere splendide ornata fuerit
 insula, vel denique a Venere Cœlesti, Assyriis seu Phœnicibus
 Mylitta dicta, quia sicuti Mylitta rerum omnium mater, geni-
 trix est atque obseptrix, ita prorsus Melita Insula, Carthaginen-
 sium colonia, ab his nata quasi & in lucem edita fuerit. Numina
 quoque cum Phœnicibus communia, Herculem, Junonem; nec
 non antiquam satis vestimenta & linteamenta pretiosissima
 mollissimæque tapetesque pectine & radio texendi artem habu-
 erunt. Neque desunt vocabula Melitensibus usitata, quæ cum lin-
 gua Punica affinitatem quandam habent, quorum turbam heic
 collectam originis suæ Panicæ testimonium perhibere Noster
 putat, in quibus e. g. Edom, Pœnis sanguis, Melitensibus abjecto
 primo elemento, sive illud *א* fuerit sive *א* demonstrativum, vo-
 catur *Demm*. Idem probatur ex concordia & consensu nume-
 rorum, quos dicunt, cardinalium, qui Melitensibus hodie ami-
 ce conspirant cum Pœnarum antiquis. Additur denique for-
 m. la

muta orationis Dominicæ Melitensium sermone confecta, quæ omnino rationes loquendi Punicas redolere asseritur.

מלכות שקלים:

id est,

R. MOSIS MAIMONIDIS CONSTITVTIO-
nes de Siclis, quas Latinitate donavit & Notis illu-
stravit JO. ESGERS, Amstelo-Batavus.

Lugduni Bat. apud Petrum van der Aa, 1718, 4.

Plag. 20.

Specimen profectuum Rabbincorum edit Autor doctissimus, quod studiorum genis auspicio ac ductu Celeb. Surenhusii, cui propterea opusculum hoc inscriptum est, tractaverat. Tractatum ergo hunc Maimonidis Latinitate donavit ac notis illustravit, in quo quid contineatur, ipsis verbis Editoris ex præfatione monebimus. Agit autem Maimonides de illa lege, qua summus Rex Israelis per legatum Mosen præcepit, ut singulis annis singuli Israelitæ, ad justam ætatem qui pervenerant, dimidium sicli in usum sacrum persolverent. De ea docet, quantum singulis dandum fuerit; quinam ad hanc legem fuerint obstricti; quamdiu hoc præceptum obtinuerit; quomodo hoc tributum exactum; quænam poena immorigeris infligenda; qua ratione & ubi locorum collecti nummi & servati; quo modo, quo tempore & à cujusmodi viro ex collectis undique siclis separatio facta fuerit in usum sacrum; quam vario demique usui hi nummi inservire debuerint, &c.

In Annotationibus ex Mischna & Gemara Raschio, Bartonora, R. Joseph Karo in ספר משנה כספי aliisque hujuscemodi auctoribus proferuntur, quæ ad illustrandas Judæorum *devaragotim* & tricas faciunt. Nos illis missis alia quædam, prout se nobis offerent, excerpemus. Auctorem libelli *de variis Siclis & Talentis Hebræorum*, quem Erfurti A. 1676 (mendose enim apud Nostrum legitur 1670) edidit Henr. Guntherus Thulemarus, Stanislaum Grsepsium, Polonum, esse, idque indicto Cl.

F

Schal-

42 ACTA ERUDITORUM

Schalbruchii; docet. De eodem tamen antea quoque egerat Crenius Animadvers. Part. 2 p. 231, 232. Miramur vero, Celeb. Fabricium in Bibliographia Antiquaria Thulemarium libelli autorem vocare, quum tamen ex ipso titulo & præfatione contrarium pateat. Cur Deo placuerit ex animantibus boves, oves & capras ex volucribus autem turtures & columbarum pullos ad sacrificia eligere, Autor ex mente Judæorum has rationes profert: 1 quia hæc genera natura, habitu, & pabulo præstantissima sunt, 2 quia inventu facilia, 3 quia repræsentarunt tres Patriarchas, cum Mose & Aarone, 4 quia ipsis assimilantur in Sacris Israelitæ. Refellitur quoque Cl. H. J. van Bashuysen, qui in usum Sisorum duo templi conclavia adhibita fuisse docet. Autor enim noster unum tantum conclave fuisse offendit, distinctionem autem ex Talmude Hierosolymitano & Maimonide inter *sistas magnas & parvas* inestleat & tribus argumentis probat. In atrio templi sedebant $\text{בְּיַדֵּי טְרַפֶּזֵיטָא}$, qui Judæis peregre advenientibus dimidios siclos, quales sanctuario offerendi erant, pro alia pecunia permutabant. Pecunia quam lucri loco ipsis solvebant, dicebatur קוֹלְלוּבֵיטָא : inde illi mensarii κολλυβισται . Et hos Servator scutica ex templo ejecit. In fine additur index triplex, locorum Scripturæ S. vocum Hebraicarum, & rerum denique præcipuarum in textu & notis occurrentium.

WERNERI JACOBI CLAVSII ANGELVS POLITIANVS,
*litianus, sive de ejus vita, scriptis &
 moribus Liber.*

Magdeburgi, typis viduz Chriff. Salsfeldii, 1718, 8-
 Plag, 6.

6. 2: Nemo facile eruditorum est, cui nomen Angeli Politiani ignotum sit, dignum proinde existimavit Cl. Autor, scholæ Mauritianæ apud Magdeburgenses Rector, quem singulari libello describeret. Integrum viri nomen erat *Angelus Bassus Politianus*: e quibus nominibus medium, quod a familia obtinuit,

fuit, ob illius obscuritatem, omisit, & a patria *Monte Pulciano*
 Politianus vocari maluit. Præceptores præcipui fuerunt Christ.
 Landinus, Argyropylius Byzantinus, Marsilius Ficinus, Domi-
 tius Calderinus, quem tamen aliquanto indignius postea habuit.
 Linguam Latinam, Græcam & patriam præcipue coluit. Sty- p. 6.
 lus ejus a quibusdam ob solocissimos reprehenditur, a pluribus 7.
 vero laudatur. Ad honores ejus quod attinet, primo humani- 8.
 orum literarum Professor in Academia Florentina constitutus,
 postea juventuti Petri Medicis formandæ admotus, tandem
 Canonicis ad templum S. Pauli Florentiæ adscriptus est. Di- 9.
 scipulos habuit Baccium Ugolinum, Varinum, Raphaelem Vo-
 laterranum, Scipionem Carteromachum, Franc. Puccium &
 alios plures. De libris ab ipso editis, qui & conjunctim pro- 10-23.
 dierunt, prolixè dicere nihil attinet : de ineditis Autor c. 25.
 24 consulendus. Multi sunt, qui cum Lud. Vive & Phil. Me-
 lanchthone impietatis eum arguunt, quod sacras literas ad-
 spernatus tempusque in ea legenda male collocasse conquestus 26.
 sit. Verum Autor noster eum defendit, quod neminem au-
 torem, præter Dionysium quendam Capnionem, ejus fabulæ
 proferre possunt. Affert autem ex ipsius scriptis loca, unde
 constet, eum sacras literas non legisse solum & citasse, sed pu-
 blice quoque enarrasse, ædes sacras quotidie frequentasse & que
 sunt alia. Sunt quoque viri summi, Vossius, Barthius, J. A. Fa- 27.
 bricius, & Theoph. Spizelius, quibus id parum videtur verifimi-
 le. Patroni ipsius fuere Innocentius IIX P. M. Laurentius Me- 29.
 dices, Ludovicus Maria Sfortia, Dux Mediolanensis, Jo. Aloys
 Mirandulanus, Franc. Piccolomineus, Cardinalis Senensis, Her- 30.
 molaus Barbarus, Patriarcha Aquilejensis & alii. Adversarios 32.
 nactus est in primis Barth. Scalam & Georg. Merulam. Inter 33.
 nævos ipsius adulatio & ambitio præcipue ponuntur. Obiit
 denique A. M CCCC XCIV mensè Sept. quadragenarius; na-
 tus enim erat M CCCCLIV. Subjicitur Programma A. 1712
 conscriptum, in quo Politianus præcipue ab atheismo ab-
 solvitur.

ACTA' ERUDITORUM
 DANIELIS FRIDERICI JANI DE FATIS
 Dedicacionum librorum Dissertatio historica &
 literaria.

Vitembergæ, apud Samuelem Hannauerum, 1718, 4.

Plag. 8.

AUctor hujus Dissertationis doctissimus modos indicat, quibus eruditi & nostro & superiori ævo in dedicationibus librorum usi fuerunt. Primum eos nominat ex historia literaria, qui nullis pollicitationibus pecuniæ, honoris, eo adduci potuerunt ut ingenii sui monumenta aliis consecrarent: quo facto ad Jo. Wovverum transit, cujus rationes de non dedicandis libris examinat; & potius cum Celeb. Morhofio censet, eum operæ p̄ etiam esse facturum, qui clarorum in republica virorum dedicationes, quæ memoratu cum primis dignæ essent, in corpus colligeret, easque cum orbe literato communicaret. Mentionem inde eorum facit, qui pecuniæ fuerunt cupidi: contra alii præmia impetrarunt, quibus non fuerunt contenti: fraudulenter egerunt alii, dum titulos librorum immutarunt. Alios ex adverso præriorum opinio sefellit; ita Erasinus quoque Roterodamus præmiis excidit apud Reginam Hungariæ Mariam, quod *mentem* typographus vertisset in *mentulam*. Porro ut eruditi Principum sæpe munificentiam vix sperantes experti sunt, honoris divinitatem impetrarunt, etiam nobilitate donati; ita Principes sua subinde manu per literas autoribus gratias egisse memorat, integramque epistolam Caroli Ludovici, Electoris Palatini, pag. 23 exhibet. Alii fata tristia subierunt, multisque dedicationes & libri fuerunt remissi. Deinde sermonem instituit de nonnullis, qui suos ingenii factus viris in re publica literaria celeberrimis consecravit, quod emergere & nominis claritatem consequi cupiant. Adeunt & nonnullam typographum, ut ipsis autoribus suos libros muncupent. Aliter procedunt, qui auctori ipsi monumenta ingenii consecravit quæ antea in lucem ediderunt. Præterea non pauci sunt, qui in dedicationibus multum gloriantur de labore ac opera, quam

quam libris impenderunt; cum alii vicissim ingenue fateantur, quorum ope in conficiendis libris profecerint. Dedicaciones vero, quæ amicitiae causa fiunt, Cl. Autor laudat, easque non vulgarem usum habere dicit, in quibus alter alterum ad edenda scripta excitat: quæ singula illustrat ex historia litteraria. Recenset quoque eos, qui dedicationibus adversarios ad certamen provocarunt. Nominat item Principes, qui Principibus libros nuncuparunt, ac illustre affert exemplum Friderici Guilielmi, Duc. Sax. & Administratoris Electoratus, qui Principibus, Christiano, Jo. Georgio & Augusto F. F. F. A. c. 13 10xcviii exercitationes hor. subcisiv. dedicavit. De hoc laudatissimo Principe pag. 43 observat, tantum fuisse artis typographicæ æstimatorem, ut typos argenteos Torgaviz in arce Hartenfelsenfi cudendos curaverit. Dedicantur & fœminis libri: imo liberos parentibus, parentes liberis, conjuges conjugibus, præceptores alumnis disciplinæ suæ, vivos mortuis consecrassent scripta sua, Noster declarat. Pag. 43 eorum dedicationes notat, qui nimia assentatione Pontifici Rom. adulantur. Miratur C. Schottum, qui dedicationem ad genium suum tutelarem direxit. Quakerorum quoque mos dicandi libros recensetur; simulque ratio afferitur, cur non nemo eani, alius carnifici librum dicaverit. Postremo hæc commentatio finitur exemplo cujusdam nobilis, qui ex dedicationis formula evincere voluit, Senecam tempora Henrici IV Galliarum Regis vixisse.

JO. CASP. LOESCHERI, S. THEOL. DOCT.
*Superint. & Pastoris Rochlit. prim. Pavergerum Sa-
 crorum Exercitatio IV, V, VI,
 VII & VIII.*

Rochliti, typis J. P. Langii, 1717 & 1718. 8.

Plag. 14.

Primordia hujus laboris in Actis A. 1718 pag. 143 re-
 censtra fuisse recordamur, cujus continuationem quinque
 Dissertationibus facti argumenti sanctorum literarum studio-
 sis aliisque Lectoribus offerre atque adeo, quam dederat olim,

fidem liberare, S.R. Auctor suarum esse partium duxit. *Prima* Exercitatione, quæ alias *quarta* est Parenchorum, & *Jubilee* inscribitur, disserit de *Ecclesia Augustana confessionis nomine* peculiari, quo *Evangelica* salutatur. In fronte Dissertationis commemorat, se tempore, quo hæc scribebat, *Jubileo* Ecclesie purioris, cui in fine Exercitationis gratulatur, invitatum, hoc argumenti sibi tractandum sumpsisse, postea vero Cap. I singularia hujus Ecclesie repurgatæ nomina enumerat, eamque *Christianam, Apostolicam, Catholicam, Protestantem, Augustana confessioni addictam* apposite nominari, nec non æquo jure *Lutheranam, Evangelico-Lutheranam, Orthodoxam & Evangelicam* vocari probat. De hujus vero nominis origine & jure in *Capite II* exponit, inque causas maxime inquirat, quæ, ad nominis Ecclesie Lutherane deberi, facile efficiunt. In *Capite III*, quod reliquum erat causarum, partim annectit, partim nomen hoc ab abusu vindicat, planumque facit, cœtum Reformatorum, Pontificiorum, Arminianorum &c. injuria, nec sine gravi, vel aliquo tamen pulcherrimi nominis abusu, Evangelicam, nuncupari. Pergimus ad *quintam Exercitationem*, cujus argumentum in hoc versatur, ut singularia de gravissimis Pontific. abusibus non ubivis, obvia colligat, ubi, ut alia prætermittamus, non pauca de *divinitate Pape, cultu Mariz, auctoritate Romanæ Pontificis, hujusque potestate seculari, de interdictione sacri codicis lectione, de revelationibus, memorabilia* leguntur. Excipit hanc *Exercitatio VI*, in qua de eo disputatur, *utrum semine ad divinam imaginem sint creata?* aut, quod eodem redit, *num. Eva, prima feminarum, æque ac Adama, ad divinam condita sit imaginem?* Cum in Proteo de his, in quibus femine deteriori, quam masculinus sexus, conditione sunt, distisset, atque errorem, sive potius dementiam illorum, qui mulieres non esse homines somniarunt, explosisset Auctor, in *Capite I* eos statim in medium adducit, qui in negante verlati sunt sententia, *Pseudo-Ambrosium in Comment. ad Epist. Paulinas & Auctorem Anonymum in Quæst. Vet. & Novi Testamenti*, quos alii

alii quidam secuti sunt, adversus quos affirmans sententia idoneis argumentis confirmatur, quibus expeditis, ad illa quæ veriori sententiæ opponuntur, aut certe obstare posse videntur, respondet. In *Exerc. VII* de eo disquirat Auctor: *An Papam Ecclesiæ sponsum* (quod in more positum est Romanam religionem profitentibus) *dicere par sit?* quod jure inficiatur. Incipite I viam sibi ad caput rei muniturus, de vero Ecclesiæ sponso, ejusque in sponsam beneficiis, desponsatione, arrhæ &c. nonnulla præmittit, & cap. II argumentis gravibus ostendit, Pontifices Romanos nec esse sponso Ecclesiæ, nec esse posse, nisi adulterinos, quæ hic repetere nostri non est instituti. Tandem Cap. III, quæ Pontificii ad errorem suum excusandum obijciunt, refellit, & absurda, quæ ex illo proficiscuntur, elicit. Ut de *Exercitatione VIII* quoque pauca tradamus, Auctor in hac ipsa *recentiores de inferna controversias ac somnia* evolvit, & his ad duas classes revocatis, primo locò eos confutat, qui infernum nullibi, nisi in ipso homine, esse commenti sunt, & Marcionem hæreticum, quod non nemo asseveravit, non esse inferni autorem ostendit. Deinde cum illis, qui de loco inferni hæctenus monstrosa perhibuerunt, disputat, & *Cbiliafarum Arabemensium, Gualtert Harristi, Arnoldi Bachimii*, somnia examinat. Potissimum vero in *Anonymi Angli*, qui nuper infernum in Sole quæsitum, errore diluendo multus est, & ultimo loco in *Henrici Morifigmento*, ejusque confutatione rivos claudit.

**Curioses Verzeichnis Durchl. Personen,
welche sich in Theologischen Wissenschaften
mit Schriften hervor gethan.**

i c.

**JOANNIS CASPARI LOESCHERI, S. TH.
Doct. & Superins. Rochlitiani, Index curiosus Sereniss.
Principum, qui Theologiam scriptis illustrarunt, vel in
hac se exercuerunt. Editio II, nova collectione auctior.**

Rochlitii, typis J. P. Langii, 1719, 8.

Plag. 9.

DE

DE prima libelli hujus editione, quæ A. 1713 prodiit, in Actis Tomo VI Supplementorum pag. 331 more consueto pauca in literas retulimus, quæ jam repetere ab instituti nostri ratione alienum est. Cum vero nova collectione auctior iterum in lucem prodierit, paucade his accessionibus, ne morem nostrum migremus, dixisse sufficiat. Sifit autem in his exempla XXI, quæ hæctenus desiderari potuerunt, inque his Ericum XIV Suecicæ Regem, Eudociam, Theodosii II Augusti conjugem, Johannem Fridericum II Saxonicæ Ducem, Margaretham Valesiam, Navarræ Reginam, Mariam Eleonoram Princip. de Rohan, de quibus libellum ipsum evolere præstat. Dum desinit Autor, ut observatu dignum haud injuria Ben. Lectori in mentem revocat, X exempla Theologorum Sereniss. in hoc indice ejusque augmento recensitorum, ex Serenissima Saxorum familia petita esse, quorum pleraque Ernestinæ lineæ fuisse, ex collatione haud erit obscurum.

HISTORIA NATURALIS DE VERITATE

Scripturæ S. Testimonium perhibens, brevi specimine demonstrata a M. SIGISMUNDO JACOBO APINO.

Altdorfi, sumtibus Kohlesii, 1718, 8.

Plag. 6.

CL. Autor occupatus est in eo, ut contra hostes Scripturæ S. ostendat, naturalem historiam haud minori & numero & pondere argumentorum divinam Scripturæ originem ac veritatem docere, quam ceteras disciplinas. Idque probat 1) ex conditi hujus universi historia Genes. I & II; 2) ex historia diluvii Gen. VII; 3) ex reliquiis arcæ Noæ Gen. VIII; 4) ex iis quæ de excidio Sodomæ Gen. XIX Moses recenset; 5) ex historia de statua salis uxoris Loti Gen. XIX, ubi Clerici imprimis sententia examinatur & refutatur; 6) ex historia locustarum Exod. X. Positis his speciminibus ad consensum naturalis & sacre historię directe monstrandum, ostendit porro, quomodo idem ex Gentilium scriptis, si quis ea perlustrare velit, possit probari, utpote qui commentis suis limpidissimos fontes Israelis turbarunt quidem, sed simul hoc ipso egregiam veritatis divinæ testimonium, licet erroribus interpolatum, dederunt. Optandum, ut simile specimen ex N. T. quod promittit, proxime sequatur.

N. II. 49
A C T A
ER UDITORUM,

publicata Lipsia

Calendaris Februarii, Anno M D C C X X.

NOUVELLE HISTOIRE DE FRANCE &c.

h. e.

NOVA FRANCIAE HISTORIA AB INITIO
Monarchiae ad mortem usque Ludovici XIII; Autore
LUDOVICO LE GENDRE, *Canonico Ec-*
clesiae Parisiensis.

Tomus III.

Parisiis, apud Claudium Robustelum, 1718, f.

Alph. 20.

FRanci & rerum gestarum magnitudine sunt illustres, & scriptorum omnis generis, omniumque seculorum copia abundant; quem vero cum Veterum nobilissimis comparare possint, habent neminem, aut sane paucos. Scilicet arduum est opus, omnes boni Historici partes adimplere; quo in primis pertinet, ut ipse rebus gestis interfuerit, aut in antiquioribus genuinos fontes adeat, latentes negotiorum publicorum causas felici studio indaget, eventus maxime notatu dignos justo ordine digerat, & decenti verborum apparatu eloquatur, ita ut ex universo corpore rerum veritas, & civilis prudentia, varietas etiam, cum nitore, concinnitate, atque elegantia quapiam conjuncta, ubique eluceant. Ad hanc laudem, nec, ut putamus, infeliciter, aspirasse videtur Reverendus Autor *Ludovicus de Gendre*, dudum ejusmodi conatibus inclytus, qui omnem Historiam Francicam, ex monumentis fide dignis, ordine non contemnendo congestam, tribus istis Tomis complexus est.

G

Tomus

Tomo primo, quo Reges ex Merovingica & Carolingica stirpe oriundi continentur, Historicorum Francicorum catalogum ordine alphabetico concinnatum præfixit, ut, per quos ipse in rebus a nostra memoria longissime remotis profecerit; simul quæ uniuscujusque ætas, ingenium, & in historiam patriam merita sint, cuilibet pateat. Neminem sane pœnitebit, illum quoque indicem fugitivo perlustrasse oculo, cum inserta passim judicia, illaque a partium studio, ut videtur, aliena externos imprimis dimissura sint doctiores. Hi, ut exemplis nonnullis id confirmemus, relatam legent, Antonium Varillassium, quem fabulis suis, antequam fucus deprehenderetur, magno assensu creditis, stylique facilitate nomen & famam adeptum, gloriæ suæ supervixisse constat, multum boni atque veri scriptis suis adspersisse, accuratius rem pensitantibus facile a spurio falsoque fecernendum; Mezerajum Historiam Henrici IV, sub Harduini Perefixii nomine editam sæpius in virorum doctorum præsentia & publice sibi vindicasse, quamvis stylus purus & facilis, qui in Perefixiano opere ubique regnat, a dicendi genere Mezerajano immensum distet; Petrum Bourdalium Brantomium, hoc quidem nominis ab Abbacia quapiam, cujus redditus ad ipsum pertinebant, nactum, suspectæ esse fidei & quamvis fœminarum illustrium & virtutes & vitia prodat astutus homo, cautè tamen legi debere; Petri Jeannini, priuini in Parlamento Burgundico Præsidis, qui maximum opus, inducias belli Belgici, stupente orbe, effecit, Commentarios illis, qui ex difficilibus & sentibus suis obsitis negotiis sese expedire volunt, admodum esse profuturos; Philippum vero Huraltum Chivernium, Franciæ Cancellarium, excellentium Instructionum Autorem, Memorias reliquisse momenti exigui; timiditati tanti Viri eximie id esse tribuendum, qui chartis in penetrali suo reconditis mandare noluit ea quæ ullo modo olim sibi suisque nocere potuissent.

Reges priorum linearum Tomo primo tradi diximus; altero reliqui, Capeti posteri, Ludovico XIV excepto, percentur: cujus historiæ universæ compendium exhibere, prolixum nimis esset nec nostri instituti, maxime cum prioris Tomi spectamina nonnulla allata jam sint in Actis nostris A. 1701

pag.

pag. 109, ubi Historiæ Francicæ ab Autore tribus Voll. in 8 editæ uberior mentio facta est. Est enim idem opus, & illud dudum editum & quod nunc in manibus habemus, sed posterioribus curis sæpenumero interpolatum, immutatum, & omni illa Capetingicorum Regum serie, altera nempe sui parte, adauctum: cui ordinem, elegantiam, veritatis etiam atque æquitatis studium adhibitum esse, nemo facile negabit. Consultat, qui volet, de Ampulla Rhemenfi fabulam, quæ de Columbano, Sanctis in Romana Ecclesia adscripto, habet, & ubi Conradini Stuevici tristia fata narrat, & deprehendet, neque miraculorum fulgur præstrinxisse Nostri oculos, neque ordinis aut gentis favore a vero aberrasse. Gratis equidem asserit, Imperatores Suevicos ingratiſſimo animo in Pontifices beneficos fuisse, & illud pene ridiculum est, Artesiz Comitem, Ludovici IX fratrem, Imperiale fastigium, a Gregorio Papa, Friderico II imperante, contra jus & fas oblatum, ea de causa respuisse, quod se satis honoratum crederet, fratrem Monarchæ, qui ortu & nativitate Rex, Imperatorem, qui elegantibus Statibus suam majestatem deberet, dignitate longe antecederet. Tama difficile est, viris etiam prudentibus, ab infito genti vitio prorsus sibi cavere.

T. I. p. 14.
91.

T. II. p. 425
414.

Sed ad Tertium Tomum properamus, quem Libellus de Moribus Gallorum, Genealogia domus Regiæ a gentis primordio ad nostram usque ætatem jugi serâ deducta, & de magnis Regni & status Administris Tractatio constituunt. Ex primo nonnulla hic pro more nostro delibabimus. Franci, Germaniæ magnæ progenies non degener, rei militaris longe studiosissimi fuerunt, virtutemque suam omni tempore cum in præliis bellisque, tum in illis certaminibus privatis, sive ludicris, sive serio cum magno nobilissimæ gentis dedecore & detrimento initis, abunde comprobant. Emblematis, quibus equites illi cataphracti, ut a suis internoscerentur, clypeos suos galeasque in hastiludiis exornare solebant, Artis Heraldicæ primas origines adscribendas esse, haud abs re contendit noster Autor, quamvis illæ magnam etiam partem expeditionibus cruciatis acceptæ ferendæ sint; cum in ingentibus illis exercitibus, e diversissimis gentibus conflatis, ordo militaris sine ejusmodi insignibus vix consistere rite potuerit. Sane Ludovicum

24-
28.

32.

- P. 34. VII, quem Juniorem vocant in expeditione sua, quam Palæstinæ recuperandæ causa suscipiebat, primum Liliis, quæ alii framearum cuspides interpretantur, vexilla sua signasse, veri admodum simile est. Forte equestrium clypeorum ortum in Torneamentis, regionum & ducalium origines in fatilibus
35. illis bellis quæras. Neque in studiis colendis eadem gens cui-piam cessit. Ut antiquiora taceamus, quem latent magna in Theologicis ista tempestate nomina, Berengarius, Lanfrancus, Abelardus, Gilbertus Porretanus, & Petrus Lombardus, Theologiz Scholasticæ conditor? Jus Civile ab Irnerio, ut vulgo creditur, in occidente restitutum primus Galliz intulit ejus discipulus Placentinus, cui cum Reges Galliarum non admodum faverent, ne ex illius Juris receptione jus aliquod Imperatori Romano in Gallias nasceretur, tandem hoc metu evanescente illud tanto applausu exceptum est, ut Philippus IV Pulcher A. 1321 Aureliani scholam unius illius Juris docendi causa conderet. Quamvis enim Parisiis & in Provinciis Regni, quibus suæ sunt Consuetudines, legis vim non obtineat, sed præjudicatz rei loco censeatur, ea tamen illius est autoritas, ut Magistratum quis capessere prius nequeat, quam ex illo jure interrogatus responderit. Canones fata adeo benigna non habuere. Quamvis enim Pontifices illos, uti reliquo orbi, ita Galliz quoque commendarint, dissidiis tamen inter Philippum Pulchrum & Bonifacium VIII, Pragmatica Sanctione Avarici Biturigum a Carolo VII 1438 condita, Concordatis inter Leonem X & Franciscum I initis, Constitutionibus denique regis celeberrimis, Cremiacensi A. 1536, Aurelianensi A. 1560, Molinensi A. 1566, & Blazensi A. 1579, factum est, ut nulla Canonici juris sit autoritas in Galliis, nisi quatenus cum Regiis Edictis illi convenit. Medici suæ artis ipsi fata legant, qui Joannem imprimis Fernesium, A. 1506 Claromontii in Bellouacis natum, Galliz debent.
40. Urbibus, quæ antiquissimis temporibus Galliam ornarunt, vel a Romanis vel a Francis destructis, primi Reges validissimo exercitu se satis munitos arbitrabantur; si quem locum opifices nonnulli cum uno alterove Sacerdote conjunctim incolebant, vix fossa cinctus erat. Hæ fuere illorum temporum urbes. Nobiles

biles, sive quod idem est, ingenui homines, iidemque milites, ruri debebant; ditiores ex his potentioresque quandam Aulae speciem effingebant; reliqui omnes, militibus ecclesiasticisque personis exceptis, servorum numero censebantur. Neque tamen hi unius erant generis; alii erant glebæ adscripti, vera mancipia, cum fundis possideri vendique solita; alii melioris conditionis, ad certa vectigalia, ad determinatas operas obligati, vernaculo istius gentis sermone *Hommes de Poete* appellati. Urbium Gallicarum libertas, & inde enata incrementa, ad Ludovicum VII referenda sunt, quo tempore Domini ære alieno, maxime bellorum, si diis placet, Sacrorum, plenarum, quas vocabant, Curiarum & splendidissimorum torneamentorum gratia contracto, Burgensibus libertatem certatim vendiderunt, & oneroso titulo simul Jus suae sibi Magistros, suos Scabinos eligendi permiserunt. Urbes libertinae mox peculiare leges a domino flagitarunt, unde illa Consuetudinum multitudo in Gallis enata est; commercia inde instituerunt, artes excoluerunt, & ad eam potentiam, opulentiam, atque dignitatem pervenerunt, ut tandem sub Tertii Status (*Tiers Etat*) nomine ad publica regni comitia vocarentur, cum duo antea essent Regni ordines, Militaris & Ecclesiasticus.

Ad Regios reditus quod attinet, Merovingici & Carolingici Terrarum Palatiorumque Regionum proventus suntus publicos tolerabant; ubi peregrinabantur, hospitio ab Abbatibus & Principibus regni satis splendido ubique excipiebantur, nec nisi donati dimittebantur, quæ res, ubi Reges vitæ illius erraticæ tradit, in vectigalis speciem, quam Gistum appellarunt, conversa est. Carolus Martellus bona Clericorum invasit, & hoc suo exemplo effecit, ut reditus Ecclesiastici istis temporibus in commercio Laicorum esse cœperint, sæpissime sane dono dati, emti, venditi, in dotem oblati, cujus moris quanta sub Carolingis fuerit vis, ex eo elucet, quod Hugo Capetus & ejus Pater S. Dionysii, S. Germani in Pratis, S. Martini Turonensis, Corbientis & Majoris Monasterii in Turonibus Abbates fuerint. Sed quod Reges & Principes ea tempestate admodum locupletavit, successu temporis egestatis causa iisdem exstitit, cum sub Roberto

Rege & Filio Henrico I bonorum Ecclesiasticorum restitutio imprudentibus Laicis a Pontificibus & Episcopis persuaderetur, neglectis nempe, & in illa opulentia pessundatis priorum temporum redditibus. Quando itaque bella, imprimis perniciosissimæ in Terram sanctam expeditiones, erant suscipienda, decimæ colligendæ erant, quæ Ludovici VII tempore universo populo, Philippo Augusto regnante Clero imperatæ sunt; quæ exactio inde sæpius, & a Francisco I quotannis repetita, Anno vero 1561 in annuos redditus 1600000 librarum Regi a Clero Francico in Curia urbis Parisiensis solvendo conversa est. Varia etiam emolumenta Regibus ultimæ lineæ prioribus accessere, Judæorum ejectione & restitutione sæpissime iterata, monetæque in augmentum filii regii multiplici immutatione. Neque tamen hæc extraordinaria commoda sufficiebant ad toleranda externa bella; itaque in eorum locum succedere ordinaria & magis lauta, Joanne Rege *Vetigal Salinarium*, & eodem Rege in captivitate Anglicam abrepto, *subsidia*, & Carolo VII regnante *Capitis census*, quos Galli *la Gabelle, les Aydes, la Taille* vocant. Subsidia olim a Vasallis domino solvebantur, quando Filium natu maximum Equestri ordine dignabatur, filiam natu maximam etocabat, ipse bello legitimo erat captus, Terram quampiam erat emturus, aut cruciatam expeditionem sequebatur, quod rem faciendi genus imitati inde sunt Reges *vetigali* quodam vino potulentisque aliis, mercibusque iis quæ e regno exportabantur, inposito. Olim isti quoque redditus, exigente necessitate, a Statibus regni Regi & concedebantur & ipsorum nomine collecti solvebantur: sed id Carolus VII immutavit, & propria autoritate istos redditus colligi iussit; populo, cui perinde erat, cui solveret, id ferente, Clericis equidem & nobilibus indignantibus, sed quibus, milite dudum desitutis, vana erat sine viribus ira.

Causæ olim ultimo loco decidebantur in Parliamentis, sive, quod idem est, in publicis regni Comitibus; quod nomen inde facile ad supremum illum Senatuum translatum, in quo hodie privatorum lites tanquam in suprema Curia dijudicantur. Tale Parliamentum antiqui illius, hoc est, publici Regni Conventus
 quan-

quandam quasi imaginem referebat. Præses ipse Rex, Assesores Regni Prælati & Barones: Juris periti non nisi consulendi gratia nonnunquam admittebantur. Sed hi Regno Philippi Valesii exeunte demum deliberandi & decidendi potestatem adepti sunt. Intulerunt inde Jcti illi æqui bonique judicio voces Juridicas, judiciorumque ordinem, difficillimasque causas, iis præfidiis instructi, sibi vindicarunt; iidem ad Præsidum inferiorum primorumque dignitatem sæpissime adspirarunt. Quod cum ægre ferrent Regni Barones, viderentque perpetuis istis judiciis fieri, ut neque suis rebus præesse, neque Regi in bellis adesse possint, sponte sua Parlamento exceßerunt: Regni autem Archiepiscopi & Episcopi a Philippo V, eo colore, quod Prælatum in sua ecclesia commorari deceat, ejecti sunt: omnisque judicandi potestas ad Juris Civilis Doctores, doctrinæ excellentia, integritate, & morum sanctitate isto tempore admodum conspicuos, ita translata est. Sed subsistamus; jam enim longius, quam par erat, in jucundissimarum rerum narratione sumus proveci.

De Genealogiis Regiis non est, quod dicamus. Parte Tomi Tertii ultima illi exponuntur qui Exercitibus Gallicis supremo imperio terra marique, tum & qui aula & legibus præfuerunt. Sunt illi Majores domus sub Merovingis, Seneschalli, qui Magistratus maximus a Philippo Augusto abolitus est, Comites stabuli, quorum postremus fuit Franciscus Ledignierius, Cancellarii supremique Sigilli Custodes, Marschalli Franciæ, & Præfecti Maris.

HISTOIRE DE HENRY DE LA TOUR

d'Auvergne, Duc de Bouillon.

hoc est,

HISTORIA HENRICI, DUCIS BULLIONII,

*Autore MARSOLLIERO, Canonico & Præpositio
Ecclesiæ Cathedralis Ucetienfis.*

Tomus III.

Lutet.

Lutetiae, apud Franciscum Barois, 1719, 12¹

Alph. 2 pl. 9.

Cum A. 1710 p. 179 recensuerimus *Historiam genealogicam domus Alvernensis*, a Baluzio conscriptam, nunc merito istud Marfollierii opus perlustramus, quo maxima illius familiae gloria *Henricus, Dux Bullionius*, æternitati commendatur. Discimus hinc, Henricum illum A. 1555 d. 28 Sept. fuisse natum, parentibus Francisco, Vicecomite Turenno, & Elisabeta, filia Momorantii, Comestabilis Franciæ. Postquam primo statim ætatis anno matrem, altero patrem amiserat, avus Mommorantius ejus educationi præesse dignatus est. Ceterum cum in literis mirabiles faceret progressus, avia eum oravit præceptore, metuens, ne hac occasione fieret Calvinianus. Habitam enim tum temporis fuisse religionem Calvinianam pro religione eruditorum ac meliorum ingeniorum, testatur Historicus noster. Nec repugnabat uxori Comestabilis, quippe qui ipse nec legendi nec scribendi artem didicerat. Hic nepotem illum suum admodum tenera ætate deduxit in aulam regiam, in qua gratosus fuit non solum regnante Henrico II, sed & sub sequentibus Regibus. Interfuit adolescentulus obfidiioni Rupellenfi. Ex eo tempore semper secutus est partes Ducis Alenconii, eique fidelissimam præstitit amicitiam. Regnante Henrico III, rebellibus se adjunxit socium, qui partim erant Catholici vocabanturque *Politici*, partim Calviniani, quorum religionem paulo post amplexatus est Turenno noster. Horum in exercitu summæ imperii præfuit, postea simul factus Gubernator Oecitiæ superioris. Postea cum Duci Andegavenfi (is idem est, quem antea appellabant Alenconium,) oblatum fuisset imperium in Belgas, una cum hoc Turenno Belgicum petiit, ubi captus ab hostibus tres prope annos libertate caruit. Hinc, mortuo Andegavenfi, se addixit Henrico Navarraz Regi, qui postea Galliæ tenuit imperium. Is nihil fecit non consulto Turenno, ejusque consilia semper est secutus. Turenno quoque maximas res gessit in bellis internis, quæ fuerunt sub Henrico III. Cui cum succederet Henricus IV, ei Turenno
nius

nias summas præstitit officia, profectus in Belgium, Angliam & Germaniam ad auxilia novo Regi comparanda. Tantorum haud immemor officiorum Rex Turenno nuptias conciliavit cum expetita tot illustrissimis prociis Charlotta, Ducatus Bullionensis herede. Anno post etiam Mareschallum Franciæ eum, Calvinianum licet, Rex creavit. Paulo post exstincta sine liberis uxore Turennius ex testamento fit Dux Bullionensis. Bullionius igitur postea dictus alteram sibi adjungit uxorem, Elisabetham Nassoviam, Guilielmi, Principis Auriaci, filiam. In bello, quod Henricus IV gessit cum Hispaniæ Rege, Bullionius præstantissimi ducis munia explevit, simulque artibus suis effecit, ut Rex Calvinianorum in gratiam ederet Edictum illud Nannetense: quod quidem revocabile fuisse, Historicus noster censet, idemque sentientem adducit Grotium in discussione Apologetici Rivetiani p. 22. Tandem excidit Regis gratia Bullionius, quem inimici ipsius Regi suspectum fecerant, quasi particeps esset conjurationis Bironianæ. Metuens igitur, ne succumberet insidiis inimicorum, in aulam, licet arcessitus, venire noluit, imo regno plane excessit. Cum vero Rex Bullionii sedem, Sedanum, occuparet, supplex hic ei factus & gratiam Regis & Sedanum suum recepit. Occiso hoc Rege, Bullionius in aula functus est munere Consilarii Regii, missusque in Angliam hac occasione Electori Palatino sponsam conciliavit Regis Britannici filiam. Docet etiam nos Historicus noster, Bullionii potissimum instinctu & artibus factum esse, ut postea Palatinus ille Elector a Bohemis Rex eligeretur. Ceterum regnante in Gallia Maria, Ludovici XIII matre, Bullionius accessit ad partes Condei, rebellique exercitui præfuit. Reconciliatus tandem Regi aulæ valedixit, reversusque Sedanum ibi mansit ad mortem usque, quæ incidit in diem 25 Martii anni 1623. Ceterum cum in theatro Gallico inter præcipuas personas semper fuerit habitus Bullionius noster, Autor hujus operis fuscè exponit, quæ gesta sunt in Gallia per omnem vitam Bullionii, hoc est, sub Rege Carolo IX & successoribus usque ad Ludovicum XIII, ut adeo non tam Bullionii, quam Galliæ historia hoc opere lectoribus exhibeatur. Fatendumque nobis est, histo-

riam hanc per scriptam esse non solum admodum eleganter, sed etiam *πολιμολάτως*. Ac fide dignum esse Historicum nostrum, cum ex eo patet, quod libere notat, quæ censet vituperanda, nec heroi quidem suo, cujus vitam describit, semper se præbens patronum; tum inde, quod fidelissimis usus est Commentariis MSS. ipsius Bullionii, quos ei dedit inspiciendos Cardinalis Bullionius, cujus rogatu Autor ad scribendum hoc Opus se accinxit. Præter hos Commentarios consuluisse etiam se dicit Thuanum aliosque fide dignos illius ætatis historicos. Inter hæc libro III p. 406 nos docet, non esse Memorii (*Memoires*) Sullianis fidem habendam in rebus Turenii. Sullium enim ejus fuisse inimicum, & multa de eo tradidisse falsa, multa veræ silentio præteruisse. Ut ex præclaro hoc opere nonnulla insuper decerpamus in Lectorum gratiam, libro II (octo enim libris hoc opus constat) docemur, Henricum III, imprudentissimum fuisse regni sui rectorem. Ibidem p. 217 Autor hanc affert causam, cur Turennius omnes alios suæ ætatis præcesserit sapientia, quod quotidie certas horas destinavit colloquio cum viris doctis de argumentis philosophicis, theologis, ac politicis, imo quod ne iter quidem fecerit sine comite erudito. P. 246 refert, Calvinianos in Gallia instituire voluisse Remp. liberam exemplo Belgarum, eumque in finem in synodo, quam in Fano S. Fidei, quod oppidum est in provincia Petrocoriensis, A. 1578 habuerunt, constituisse concordiam inire cum Lutheranis: eo consilio misisse quosdam ad Francofurtanam synodum, eisque potestatem dedisse faciendi, quicquid aptum esset ad Lutheranos cum Calvinianis in concordiam redigendos. Quæ res cum vix credibilis videatur, Historicus noster lectores delegat ad Tabularium Sorbonicum, in quo extare ait literas Calvinianæ Synodi authenticas. At non est, quod Sorbonam ideo petamus. Exstant enim Acta synodi in Fano S. Fidei habitæ in Corpore Conciliorum nationalium a Reformatis in Gallia habitæ (quod opus recensuimus in *Suppl. T. V p. 375*) p. 126 sqq. Redimus ad Autorem nostrum, qui lib. III p. 367 & p. 398 ita describit ingenium Henrici IV, Galliarum Regis, quod, quoties esset in periculo, nemo eo fuerit vigilantior ac laboriosior;

sior; depulso autem periculo rursus se dedit voluptatibus, quæ eum æque, ac olim Hannibalem, sæpius impederint, quo minus recte uteretur victoriis suis. Libro quarto lectu dignissima est Turenii negotiatio in aulis Principum Germaniæ pro Rege suo, Henrico IV, quam fusius describit Autor, simul iudicans, eam fuisse *un des chefs-d'oeuvre de la Politique*, hoc est, eminentissimum prudentiæ politicæ specimen. Libro VIII refert Autor, Bullionium nostrum non solum condidisse Academiam Sedanensem, eamque instruxisse Professoribus præstantissimis, verum etiam Bibliothecam comparasse præstantissimam, librorumque typis expressorum numero vix ulli secundam. Eam conditoris nepos Cardinalis Bullionius A. 1671 ab Rege impetravit, atque ita auxit, ut Bullionia Bibliotheca inter Parisienses habeatur secundum regiam illam præstantissima. Antequam Ducem Bullionium mittamus, observamus cum Historico nostro, eum fuisse summum sui ævi virum, maximam patriæ suæ gloriam, præstantissimum belli ducem, incomparabilem politicum, singularem & literarum & literatorum patronum. Hoc unum reprehendendum videtur Historico, quod Bullionius Catholicis natus parentibus in Calvinianorum castra transit, eorumque religioni ad finem usque vitæ addictus permanfit. E contrario laudat duos ipsius filios, (octo enim liberos habuit Bullionius, inter quos sex femellæ,) qui Calviniani nati Catholicæ Ecclesiæ se subjecerint, Fridericum Mauritium, Ducem Bullionium, (cujus fata non ita pridem descripsimus in his Actis A. 1719 p. 144 sqq.) & celeberrimum illum Turennum, quem summam Gallicarum copiarum ducem post res præclarissime gestas ictu tormenti in Germania occubuisse constat. Ad ultimum nolumus prætermittere ridiculum errorem, quem Historicus noster p. 180, 306, 389 & 427 ignorantia linguæ Germanicæ commisit, scribens, Germanos Galliæ Regi auxilio misisse aliquot millia *Reîtres & Lansquenets*. Scilicet innuit equites & pedites, quorum illi nostratibus vocantur *Reuter*, hi *Lansknechte*.

HISTOIRE DES REVOLUTIONS DE LA

Republique Romaine,

H 2

hoc

hoc est,

**HISTORIA REIP. ROMANÆ; AUTORE AB-
BATE DE VERTOT, Collegæ Academiæ Regiæ In-
scriptionum & politicorum literarum.**

Tomi III.

Hagæ, apud Henr. Scheurleer, 1720, 12 maj.

Alph. I pl. 21.

Doctissimus Autor secundum ordinem annorum hoc opere
exponit historiam Romanam, quatuordecim libris com-
prehensam, idque dicendi genere politissimo. Oritur a Ro-
mulo, desinens in Augusto, cujus tamen historiam non longius
producit, quam ad id tempus, quo is monarchia Romæ potitus
est. Nihil est, quod hinc excerpti possit. Omnia enim lecto-
ribus historiæ Romanæ peritis cognitissima sunt, & hæc una
laus doctissimo Abbati debetur, quod in gratiam popularium
suorum totam historiam Romanam in elegantissimum hoc
corpus redegit. Nec lectu indigna est Præfatio; in qua expo-
nitur, quanto studio Romani veteres libertati Reip. prospexerint.
Observat hic, potissimum libertatis Romanæ fundamentum
fuisse frugalitatem, pluribus stabilitam legibus: cui postquam
successerit luxuria & magnificentia, virtutem Romanam de-
crevisse, tandemque libertatem fuisse extinctam.

**JUGEMENT DES SS. PERES SUR LA MO-
rale de la Philosophie payenne.**

hoc est,

**PATRUM ECCLESIAE SENTENTIA DE
Doctrina moralis Philosophorum ethnicorum.**

Argentorati, apud L. R. Dulfeckerum, 1719, 4-

Alph. 3 pl. 7.

CL. Balth. e Societate Jesu, cujus Defensionem Patrum Eccle-
sia ab accusatione Platonismi A. 1711 p. 250 recensuimus,
præsenti opere excutere conatur, qui multorum infedit animis,
inmodicum erga ethnicorum Philosophiam moralem favo-
rem,

rem, impulsus potissimum, uti docet Præfatio, Dacerii scriptis, quippe qui & in *Dissertatione de Platone*, & in *Præfationibus ad M. Antonini Opera*, atque ad *Symbola Pythagorica*, nimis magnifice de morali ethnicorum Philosophia sentit, æquiparare eam doctrinæ Christianæ, haud veritus. Tres autem in libros dispartiri hoc opus placuit doctissimo Autori, quorum prima fundamenta Philosophiæ moralis ethnicæ, duces sequens Ecclesiæ Patres, contemplatur; altero ipsa Philosophorum præcepta moralia representat, & cum Christianis vitæ regulis contendit; tertio de abusu pariter ac recto usu librorum moralium ab ethnicis conscriptorum disputat. Statim igitur *primo Libri primi Capite* docet, moralem doctrinam esse solidam non posse, nisi veritatibus quibusdam speculativis tanquam fundamentis innitatur, e quibus & præcepta vivendi ducantur, & mentes exsumentur ad præcepta illa promte sequenda. Inter fundamenta illa eminare ait veram de providentia Dei atque de animorum immortalitate doctrinam. *Cap. III.*, Philosophos habuisse quidem cognitionem Dei, at obscuram admodum & imperfectam, potissimum Clementis Alexandrini testimoniis probat, quem vulgo injuste ait accusari nimij favoris erga Philosophiam ethnicam. *Cap. IV* simile de ethnicorum Philosophorum notitia Dei judicium profert e Tertulliano, & *Cap. V* e Lactantio, quem unum omnium Patrum Ecclesiæ vividissime judicat representasse Philosophiæ moralis ethnicæ miseriam. Philosophos elementis tribuisse divinitatem, *Cap. VI* docet, *Cap. VII* polytheismum Philosophia tribuit, idque tum exordio Aurei Carnis, tum locis aliquot Platonis aliorumque demonstrat. Quod quidam dicunt, eos metu pene deterritos fuisse, quominus unitatem Dei publice traderent & τὴν καλυδέσθητα oppugnant, id Noster non vult credere de omnibus. Addit, Philosophos de cultu Dei nihil tradere suis in scriptis, eaque ex reputat apparere eorum obscurem Dei notitiam. *Cap. VIII* Patrum Ecclesiæ ductum sequens offendit, Philosophos esse injuriosos in divinam omnipotentiam, statuentes, mundum non potuisse a Deo creari nisi e materia præexistente. *Cap. IX* docet, Platonicos creationem mundi inferioris & hominum tribuisse

Diis supremo Deo inferioribus; eosdem creationem habuisse pro effectu Dei non libero, sed naturaliter necessario: quem errorem non leviorum iudicat errore Epicuri & Aristotelis, quorum ille mundum casu prodiisse, hic ab æterno existisse docebat. Cap. X, quantopere corrupta a Philosophis fuerit doctrina de DEI providentia, Stoicorum exemplo ostendit, fatalem statuentium necessitatem, atque ita non solum hominibus libertatem agendi adimentium, sed & omnem peccatorum culpam in Deum conferentium. Ceterum cum Cl. Dacierius, doctrinam Platonis de divina providentia christianissimam esse, contendat, Noster Cap. XI observat, eum & minus fideliter opinionem Platonis exposuisse, & intermixta ejus dogmata minus christiana prætermisisse. Ipse Platonem docuisse docet, trium generum Deos providentiam ita inter se dispersisse, ut supremum Numen curam quasi generalem gerat hujus universi; secundum genus Deorum cura sua complectatur animalia & stirpes; tertium actiones hominum & eventus specialissimos. Addit ineptam Platonis opinionem de fato. Cap. XII Aristotelem docet negasse Dei providentiam circa sublunaria, ideoque ab omnibus Ecclesie Patribus fuisse reprehensum. Recte autem istam doctrinam Aristoteli tribui, non solum Laertii & Attici Platonici testimonio probat, sed etiam ipsius Aristotelis verbis, addens, hac doctrina subruo omnis pietatis ac probitatis fundamenta. Cap. XIII Platoniorum atque Stoicorum de pœnis ac præmiis posthumis ineptias profert. Cap. XIV ostendit, quam longe dogmata Philosophorum de misericordia Dei recedant a veritate christiana, aliis misericordiam inter vitia referentibus, aliis Deos statuentibus inexorabiles. Cap. XV Philosophorum de origine hominum opiniones considerat. Qui mundum & homines ab æterno existisse crediderunt, eos ait non solum per summam injuriam communicasse æternitatem Dei cum mundo & cum genere humano, verum etiam hoc ipso evertisse hominum a Deo dependentiam, adeoque fundamentum officiorum hominis erga Deum destruxisse. Hinc eos infectatur, qui æternitatem mundi negantes docuerunt, forte e terra fungorum instar editos fuisse homines; vel ex igne
divi-

divino genitos. Cap. XVI inepta Platonis dogmata de productione hominum recitat. Cap. XVII demonstrat summam Philosophorum incertitudinem de essentia animæ, ut & Cicero lib. I. Quæst. Tusc. scripserit: *Harum (de essentia mentis humane) sententiarum que vera sit, Deus aliquis viderit: imo, que verissima sit, magna questio est.* Ab Aristotele negatam fuisse immortalitatem animæ, concors est Patrum sententia. Noster hic observat, eos, qui recentiori ævo hac in parte defensum iverunt Aristotelem, metuisse, ne religioni Christianæ fraudi sit, si Aristoteles, tam venerabile in scholis Christianorum nomen, statuisse credatur, animam una cura corpore extinguui. Pergit hinc ad Stoicos, animam non quidem statim cum corpore, sed tamen aliquo tempore post extinctum iri, ratos. Solus Platonis cum placuerit statuere animæ immortalitatem, Noster tamen Cap. XVIII ostendit, Platonis pariter ac Socratis opinionem de immortalitate animæ obnoxiam fuisse multæ dubitationi, & utriusque hac in re patrocinium suscepisse Dædærium, (cujus & focerum, Tanaquillum Fabrum graviter notat p. 129,) non miratur solum, sed plane indignatur. Cap. XIX notat incertitudinem & varias opiniones Philosophorum de summo bono, quos universos duobus ait fuisse implicitos erroribus, dum statuerunt primo, summam felicitatem queri debere & acquiri posse hac in vita, deinde summam felicitatem hominem posse potiri suis solius viribus. Hinc fluxisse errorem Philosophorum, non esse Deum precandum, nobis ut largiatur virtutem. Notat etiam ex Augustino contradictionem Stoicorum, statuentium, sapientem in summis calamitatibus esse beatum, & tamen eundem ad finiendas calamitates sibi ipsi posse mortem consciscere. Cap. XX notat cum Patribus Ecclesiæ, quorum vestigia ubique sequitur, Philosophos, quod originem peccati ignorantés alii pravam hominis naturam retulerint ad communem rerum Naturam, quæ hic se novercam præbuerit; alii fabulati sint, mentes ob admitta crimina prioris vitæ detrusas esse in corpora tanquam in carcerem. Qua occasione tollit mendum in omnibus editionibus adhuc hærens ex Longinianæ Philosophi epistola ad Augustinam, quæ inter Augustini episto-

las est vigesima prima, pro *Ageticis* erudite rescribens *Tageticis*. Cap. XXI observat, Platonicos, dum originem mali tribuerunt materiæ æternæ, cujus vitia Deus corrigere non potuerit, non solum omnipotentis Dei facere injuriam, sed duos quoque Deos inducere, alterum boni, alterum mali fontem. Hinc Stoicos exagitat, qui in alia omnia euntes summam integritatem naturæ humanæ tribuerunt, naturamque sequi iusserunt. Hinc jure conclusisse Patres Cap. XXII existimat, Philosophis ignota fuisse vera fundamenta religionis ac doctrinæ moralis. Addit, eosdem statuere, ignorantis hujus causam esse superbiam Philosophorum. Cap. XXIII Augustinum Steuchum Eugubinum refellit, qui in opere suo de *perenni Philosophia* contendit, Philosophis perspectas fuisse omnes veritates religionis Christianæ. Respondet huic, etsi hinc inde e Philosophis sententiæ quædam cum S. Scriptura concordantes eruantur, tamen alibi eos & quidem constantius docuisse contrarium, ut vel hinc eorum incertitudo eluceat: adeoque sanas illas doctrinas in Philosophorum scriptis occurrentes esse margaritas in sterquilinio. Addit, Steuchum contradicere Paulo Apostolo, sapientes hujus mundi pronuntianti stultos. Denique ita inutilem putat statui adventum Christi in hunc mundum: eum enim ob id ipsum venisse, ut everteret Philosophiam ethnicam, & veram traderet sapientiam. Hinc Cap. XXIV, quod ultimum hujus libri est, gratias decernit Christo, cujus beneficio ab istis erroribus liberati ad liquidissimam veritatis lucem pervenimus.

Sequitur *secundus Liber*, quo Autor præcepta Philosophorum ethicorum moralia persequitur. Hic Cap. I docet, Patres agnovisse, multa in scriptis Philosophorum reperiri egregia morum præcepta, tanquam divinæ imaginis reliquias; item, a Philosophis patratas fuisse multas actiones virtutis plenas ac proinde laude dignas. Eisdem tamen tres statuisse differentias inter Philosophicam & Christianam virtutem. Primam Cap. II persequitur, e Patribus demonstrans, Philosophos virtutem referre solum ad vitam præsentem; Christianos ad æternam. Hic etiam iis respondet, qui Platonicos hic volunt exceptos, quippe qui vitam statuerint æternam. Alterum discrimen

mea Cap. III exponit. Scilicet Philosophi tantum externos mores dirigunt, atque cavent, ne malitia animi in actus erumpat externos: at Christiana Philosophia interiora animi colit, nec minus cogitationibus ac desiderijs, quam actionibus pravis, homines interdicit. Cap. IV tertium discrimen proponitur, ac docetur, Philosophorum virtuti operantium finem fuisse vanam gloriam, quam Christiani summo studio fugiant: adeoque Philosophos, & in his maxime Stoicos, similes fuisse Pharisæis. Cap. V pergit Autor ad speciales virtutes, notatque Dacerium, scribentem, Philosophiam ethnicam tradere quam optimis officia hominis erga Deum, proximum & semet ipsum, eorumque præcepta accuratissime congruere cum præceptis religionis Christianæ; adeoque, cessantibus in Judæa Prophetis, Deum suscitasse Philosophos ad docendas gentes & tradendas iis doctrinas Evangelicas. Noster e contrario docet, Philosophos non potuisse de amore erga Deum recte præcipere, destitutos quippe stimulis illis, quibus Christiani incitantur ad Deum ardentissime amandum. Imo Cap VI docet, Philosophos nullam coluisse neque commendasse virtutem, quæ Deum immediate spectat: idque primo probat de poenitentia, virtute ethnicis incognita, imo ab iis rejecta. Quod ad charitatem proximi attinet, Cap. VII edisserit, Philosophos amorem erga naturæ humanæ socios, maxime erga pauperes, non coluisse, imo misericordiam in vitiis posuisse. Addit, id prono alveo secutum esse ex ipsorum principiis theoreticis. Hic p. 221 scribit, in omnibus Philosophorum libris moralibus ac politicis nihil reperiri præceptorum de pauperibus consilio opeque juvandis. Eadem tamen pagina recitat præceptum Senecæ, jubentis *deri manum naufrago, exuli hospitium, egenti stipem*. Simul ostendit, quam diligenter Patres ecclesiastici demonstrarint, misericordiam esse virtutem Christianam. Hic p. 226 observat, in paganismo nulla fuisse orphanotrophia, nosocomia, xenodochia, sed horum originem deberi Christianis, eorumque æmulatione incensum Julianum Apostatam jussisse condi xenodochia inter ethnicos. Cap. VIII & IX illustribus aliquot exemplis manifestum facit, quam benignos se veteres Christiani

ni præbuerint erga calamitosos, & contra quam duri & inhumani erga miseros fuerint ethnici. Iis, qui in Ciceronis Officiis præclara putant præcepta tradi de benignitate, Cap. X respondet e Lactantio & Ambrosio, in ista Ciceronis doctrina notantibus errores aliquot gravissimos. Addit, Platonem & Aristotelem justissime a Patribus fuisse reprehensos, quod commendarent expositionem infantum & procurationem abortus. Cap. XI contendit, ethnicos nihil præcepisse de amandis inimicis, Patresque sequitur, hoc potissimum statuentes discrimen inter Philosophos ethnicos & Christianos. Porro cum Philosophi licitum interdum censuerint, falsum dicere, Noster Cap. XII docet, Christianos omne oratione mendacium damnasse & fugisse. Cap. XIII progreditur ad virtutes hominis erga se ipsum, fortitudinem ac temperantiam, fortitudinem ac patientiam Philosophorum tantum funulatum & hypocriticam fuisse, Patrum testimoniis comprobans. Contra Cap. XIV docet, quam admirabilia patientiæ exempla ediderint olim Christiani, maxime Martyres. Cap. XV examinat Philosophorum rationes, quibus permoti fuerunt ad patienter ferendas calamitates, quamque infirma sint, e Patribus ostendit. Cap. XVI ad temperantiam venit, ostendens, Philosophos turpissimis libidinibus indulgisse, & adducens loca Patrum, quibus castitatem Christianorum opponunt moribus Philosophorum. Cap. XVII comparat Vestalium virginum cœlibatam cum virginitatis studio inter Christianos, quamque longe illæ a vera & germana castitate abfuerint, e Patribus luculenter docet. Cap. XVIII & XIX ostendit, Philosophos ethnicos fovisse dogmata politica Reip. damnosa, cum contra doctrinæ Christianæ summam tranquillitatem felicitatemque inferant civitatibus. Cap. XX præeunte Patrum choro docet, maximum eum esse nævum præceptorum & moralium & politicorum, quæ Philosophi dederunt, quod ea nitantur auctoritate humana, Christianis præceptis auctoritate DEI & Filii ejus manitis. Addit Cap. XXI alterum nævum, quod Philosophi studium non omnibus pateat, cum e contrario Christiana sapientia nec mulieres, imo ne vilissimos quidem servos excludat, sed omnibus obvia sit & exposita. Tandem Cap.

XXII & XXIII exponit, quantum valuerit religio Christiana ad mutandos in melius mores hominum, & tollendam e civitatibus superfluitatem, barbariem, & omnis generis flagitia, ac totum caput quartum ex primo libro Præparationis Eusebianæ hanc in rem recitat, addens, Philosophorum doctrinam parem vim haud habuisse.

Succedit *Liber tertius*, cujus quatuor prioribus Capitibus Autor e Patribus Ecclesiæ docet, quis fructus e lectione ethnicorum Philosophorum capi queat. Scilicet *primus* ethnicæ Philosophiæ usus est, ut ea præparet animos ad Christianam religionem & ad studium Theologiæ. Hoc sine tradebatur Philosophia in celebri illa schola Christianorum Alexandrina. Ac proinde graviter invectus est Gregorius Nazianzenus in eos, qui tanquam Christiano homine indignum damnabant Philosophiæ studium. *Alter* illius Philosophiæ usus est, ut religio Christiana defendi possit contra ethnicos. Exemplo sunt tot doctissimæ apologiæ veterum Christianorum, in quibus, ut cum Hieronymo loquamur, nescias, utrum magis admirari debeas eruditionem seculi, an scientiam Scripturarum. *Tertio*, Patres e librorum ethnicorum lectione sibi comparabant insignem eloquentiam, cujus ope multos perducebant in castra Christi. *Qua* in re prudenter se accommodarunt genio ethnicorum, qui non erant libros Christianorum lecturi, nisi conditos multa eruditione seculari. *Quarto* comparando Philosophiam ethnicam, tum theoreticam, tum practicam, cum Philosophia Christiana luculentius cognoscimus hujus excellentiam, majorique amore & admiratione ejus perfundimur. Quo in genere maxime elaborarunt Eusebius, Theodoretus & Augustinus. *Quinto* discernimus, miserrimum humani generis statum ante adventum Christi. *Sexto* denique eruere debemus e Philosophorum libris bona præcepta, iisque uti ad confirmandam religionem Christianam, item præclara exempla virtutum ad stimulum subdendum Christianis. Capite quinto & sex consequentibus Autor eos refutandos suscipit, qui omnia Philosophorum opera statuunt peccata fuisse. Hic in primis annititur, his eripere suffragium Augustini, contententis, Deum, uti Judæis gratiam dedit ad

Mosaicas leges servandas necessariam, sic ethnicis largitum esse gratiam ad servandam legem naturalem, adeoque ethnicos divinæ gratiæ auxiliis usos omnino fecisse opera vere bona. Eandem sententiam stabilire conatur Traditione Ecclesiæ, adducens consentientes e Latinis Hieronymum, Ambrosium & Lactantium, e Græcis Basilium, Gregorium Nazianzenum, Clementem Alexandrinum, & Justinum Martyrem. Cap XII & sex sequentibus adducit Cl. Dacerii (quem ab Antore nostro eandem ob causam jam olim notari meminimus in his Actis A. 1711 p. 255) elogia moralis Philosophiæ ethnicæ, cum Stoicæ, tum Platonicæ ac Pythagoricæ, justo magnificentiora, quibus permotum se fuisse fatetur ad totum hoc Opus contexendum. Annectit ad hæc Daceriana elogia breves *ἐπιλεγµατα*. Maxime Cap. XVIII docte refellit Dacerianum elogium Hieronolis, quamque tenui sapientia præditus fuerit hic Philosophus, luculenter demonstrat. Cap. XIX & XX exhibet atque illustrat duas regulas prudentiæ, quas Patres Ecclesiæ præscripserunt in lectione librorum ethnicorum observandas. Prima hæc est: Legendi sunt isti libri cum iudicio, & adhibito discrimine, cum ibi bona mixta sint malis. Imo quosdam plane non legendos censuerunt, ut lascivos Poetas, Sophistas veritatem adulterantes, Philosophos providentiam DEI oppugnantes. Secunda hæc est regula, ne nimium studii ac temporis tribuamus scriptis ethnicorum. Capitibus sequentibus tribus, quibus operi colophonem imponit Autor, exponitur damnum, quod lectoribus Christianis afferre potest inconsulta ethnicorum lectio. Scilicet primo facile hinc excitatur fastidium sacræ Scripturæ, quasi minus polito stylo conscriptæ: id quod accidisse sibi, testatur Hieronymus, testatur Augustinus. Deinde ita fit, ut errores nonnullos imbibamus: id quod multis accidit, qui Platonis vel Aristotelis errores invexerunt in Ecclesiam. Ad primum genus Autor Pomponatium refert & Cæsalpium; ad alterum, Marsilium Ficinum & Diacetium: approbans dictam Ludovici Vivis, quod Aristotelis amor multos Christianos converterit in atheos ac libertinos, Platonis amor multos in enthusiastas & magos. Ex eodem fonte derivat Autor ethnicas loquendi

quendi formulas in multorum Christianorum scriptis hodie ob-
vias, e. g. cum Naturæ, Fato, Fortunæ, Astris tribuunt ple-
rosque eventus.

JOH. ALBERTI FABRICII, SS. TH. D. ET
Prof. Publici, Bibliotheca Græcæ Volumen IX seu
Libri V Pars V & ultima.

Hamburgi, sumtu Christiani Liebezeit, 1719, 4.

Alph. 4 pl. 11.

Quæ jam dudum laus quasi propria fuit Cl. Fabricio, & plane
domestica, ut perpetuis laboribus rei literariæ utilem na-
varet operam, illam strenue adhuc tuetur, quando post editam
nuper Banduri Bibliothecam numismaticam, multis accessioni-
bus ab ipso locupletatam, nunc Bibliothecæ Græcæ, quam in his
Actis aliquoties laudavimus, novum Volumen, & quidem Libri V
Partem V & ultimam promulgat. Connectitur autem hoc vo-
lumen cum octavo, quod anno 1717 mense Septembri p. 392
in eruditorum conspectum produximus, & cap. XXXII, quod
priori loco comparet, de Palladio Galata Episcopo Helenopoli-
tano tractat, qui a. C. 367 natus, monasticam amplexus est vi-
tam, & propterea quod contractam cum Evagrio præceptore
suo amicitiam constantissime coluit, Origenis erroribus favere
visus est, cujus tamen rei nulla in scriptis ejus vestigia occurrunt.
Inter scripta ejus merito eminet *Λαυσιακόν*, sive *Historia Lausia-
ca*, qua stilo simplici ac terfo de vita Monachorum, & mulierum,
quæ singularis sanctimonix laude fuerunt conspicuæ, ad Lau-
sum *Πραιπόσιτον τῆς κοιτῆς* sive præfectum cubiculi Imp.
Theodosii jun. perscribit, & quomodo incredibili propemodum
austeritate vitæ sanctitatem præ se ferre studuerint Mo-
nachi, luculenter exponit. Qui autem nomine Palladii
insignitus est *dialogus de vita S. Chrysostrami*, & *Historia de gen-
tibus India & Bragmanibus*, ad alios pertinent Palladios, quo-
rum plures quam quinquaginta heic enumerantur. Neque
actorum disputationis, quam per quinque dies coram Rege Abra-
mio Gregentius Archiepiscopus Taphrensis cum Judæo Her-
bano habuit, Palladius Alexandrinus autor est, quæ Barthii olim

fuit sententia, sed ut ex codice manu exarato Slavonico, qui in Bibliotheca Berolinensi asservatur, oppido manifestum est, scripta fuit isthæc disputatio ab Episcopo quodam urbis Negran in Homeritarum regione, quæ martyrum civitas olim dicta fuit. Quibus expositis *Heraclides Cyprius* in Scetenfi eremo sectator Evagrii producitur, qui initio Constantinopoli a Chrysostomo Diaconus creatus, post Antonio Episcopo Eph. successit in officio, quo tamen vix anni spatio interjecto ob Origenis in synodo ad Quercum multatus, & Nicomediz in carcerem conjectus est. Scripsit librum *Paradis* titulo inscriptum, quem tanti æstimavit Vincentius Bellocensis, ut propterea hunc Heraclidem in Sanctorum numero collocaret. Atque hoc loco non tantum varii Heraclidæ adducuntur, sed etiam *Joannis Moschi*, cui *Ευκαρπῆς* cognomen inditum, *λεσιμῶν* seu *λεσιμῶν ἄριον* & *νέος παράδεισος* Ⓞ, *pratium, viridarium, novus paradisus* excutitur, quod opus Nicephorus Sophronio Hierosolymitano quondam attribuit. Sequitur *anonymi ἀνδρῶν ἀγίων βιβλ* Ⓞ. Photio olim codice CXCVIII lectus, qui in XXII capita divisus, sub singulis, totidem velut titulis virtutum, varias narrationes ex magno *λεσιμῶν ἄριον* continet. Et sane admodum probabile est, quàmplura olim extitisse volumina, quæ *μοναχικῶν, γεροντικῶν, ποτερικῶν* titulo commemorari solent, & a monachis descripta, atque ad mensam lecta fuerunt, quorum in censum *Joannis Geometra παράδεισος* Ⓞ *νέος* Ⓞ versibus conscriptus, *Maximi Margunii* Cytherorum Episcopi *νέον λεσιμῶν ἄριον*, *Agapii Cretensis νέος παράδεισος* Ⓞ sine dubio referri debent. Et quia *Heriberti Rosweidi* præclarum opus, quod *Vita Patrum* inscribitur, complura ejusmodi scripta complectitur, id Cl. Fabricius hoc loco studiosè recensuit, ac eidem comitem dedit *Historiam Christianam veterum Patrum*, quam ante Rosweidum *Renatus Laurentius de la Barre* in lucem emiserat. Post hæc conspiciuntur aliquot scriptores de vitis Patrum, monachorum, dubii, Manuscripti, & deperditi, Græci, Lat' nique; scripta de sanctis, Menologia, Menza Ecclesiarum Orientalium, Kalendaria, Martyrologia Ecclesiarum occidentalium, Hagiologia, Kalendaria Ecclesiastica, Elogia Sanctorum, Martyrologia Protestantium,

& si

& si qua alia sunt, quæ Patrum, & Sanctorum vitis cognoscendis inserviunt. In fine capitis Catalogus, qui vitas, Martyria, & encomia Sanctorum Græce scripta continet, & volumine VI hujus Biblioth. p. 510 legitur, nunc multo auctior atque emendatior exhibetur. Cap. XXXIII *Theodorum Mopvestenum* sistit, Antiochiæ parentibus maxime illustribus, & opulentis natum, cujus plurima olim ingenii extitere monumenta, quorum tamen admodum tenues reliquæ ad ætatem nostram pervenerunt. Fratrem habuit *Polycronium*, asceten Cyrensem, & deinde Apameensem in Syria Episcopum, qui in quosdam sacri codicis libros *Ἐξηγήσεις* conscripsit. Huic Theodoro plus quam centum alii *Theodori*, qui Græce scripserunt, adjunguntur, quorum primus est *Theodorus Abbas*, ex cujus ore Leontius Byzantius se accepisse testatur, quæ libro de sectis tradiderit, qua occasione Cl. Fabricius satis prolixum contexuit indicem scriptorum, & hæreticorum, quorum apud jam nominatum Leontium fit mentio. Inter ceteros *Theodoros* commemorari merentur *Theodorus Abucara*, *Theodorus Balsamon*, *Theodorus Gaza*, & *Theodorus Melitenota*, cujus proæmium in *Astronomiam Græce & Latine*, & quidem cum Isaaci Bullialdi versione integrum exhibetur; *Theodorus Metochita*, ex cujus opere, quod *capita philosophica, & historica Miscellanea CXX* complectitur, & in quibusdam bibliothecis adhuc latet, tituli capitum Græce & Latine afferuntur; *Theodorus Rhaithuensis*; *Theodorus Studites*, cujus scripta edita pariter, ac nondum edita recensentur, & *index* simul eorum adjicitur, ad quos suas epistolas Theodorus exaravit. Cap. XXXIV nonnulli scriptores seculi V qui prioribus bibliothecæ libris præteriti fuerunt, adducuntur, inter quos agmen ducit *Philo Carpafius*, scriptor haut adeo nobilis, & commentario faltem in Canticum Cantorum, cujus Latinam tantum versionem a Steph. Salutato seu Salvjato concinnatam habemus, imprimis cognitus. Paullo clarior nobiliorque *Isidorus Pelusiotæ* merito pershibetur, monachorum in Ægypti monte Pelusio Abbas, & tempore concilii Ephesini a. C. 431 habitæ celebris, cujus ingenii monumenta accurate describuntur, & plures alii Isidori nomine conspicui memorantur. His succedit Antiochus Syrus, Ptole-

Ptolemaidis in Palæstina Episcopus, cui eloquentia Chrysoforni cognomen peperit, etiam si præcipuis Johannis Chrysoforni inimicis a Palladiō annumeratur, qui synodo ad Quercum contra Chrysofornum congregatæ interfuit, & imperante Arcadio mortuus est. Alius ab hoc *Antiochus* est monachus Lauræ f. Monasterii S. Sabæ, qui librum de conflagratione S. urbis Hierosolymæ, & Crucis sanctæ Christi DEI nostri translatione in Perfidem scripsit, & opus lectu dignissimum, quod *πανδέκτης τῆς ἀγίας γραφῆς* inscribitur, posteris reliquit. in quo multa theologiz moralis capita egregie tractantur. Ex hujus operis capite CXXX catalogum hæresium, quas detestari & rejicere se fatetur Antiochus, heic Græce & Latine adscriptum vides a Cl. Fabricio, qui & more suo alios Antiochos scriptis claros adducit. Post agit de *Severtiano Gabalorum Episcopo, Theodoto Ancyrano, Anapatro Bostrensi, Candido Isauro, Simeone Stylite*, qui & *Cionita* dicitur; propterea quod vitam solitariam amplexus *εἰς σῦλον* seu *κλονος* in *columnam* ascendit & ab a. C. 429 ad annum usque 460 solus in ea vixit: *Johanne Hierosolymitano, Nestorio heretico* ejusque scriptis, ubi scriptores antiqui juxta & recentiores, qui de Nestorii hæresi exposuerunt, longa serie commemorantur, scriptores illis *ὁμώνυμοι* diligenter adducuntur, & index tandem scriptorum, & epistolarum, qui in actis concilii Ephesini, & Chalcedonenfis, de quibus Volum. VII Bibliothecæ Græc. p. 416 pluribus actum est, tum & in codice, ut vocatur, Encyclico, & in synodico Casinensi occurrunt, copiosius enarrantur. Caput XXXV *Anastasius Sinaita*, qui ab aliis hujus nominis sollicite distinguitur, & Græcis *Μωσῆς νέος* dictus est, sibi vindicat, qui in primis propter *ὀδῆγγόν*, quem adversus Acephalos, Severianos, & Theodosianos, qui unam tantum in Christo naturam admittebant, scripsit, laude dignus habetur. Cum Anastasio alius *Anastasius Antiochia Episcopus* conjungitur, cujus, quem admodum & aliorum Anastasiorum, scripta suo loco adferuntur. C. XXXVI *Severo Sozopolitanus* adsignatur, qui ex Caufidicō Berytenfi monachus, & paullo post Episcopus Antiochenus factus est, a quo tamen officio, quod Eutychanis partibus favebat, & synodo Chalcedonenfi adversabatur, dejectus fuit, & quum

Apthar-

Aphthardocetas acerrime impugnaret, in contrariam hæresin prolapsus est, & Severianis sive corrupticolis nomen dedit, *Olympiodorus*, qui post eum collocatur, seculo VII medio vixisse perhibetur, & scriptis, si *scholia in Ecclesiasten* exceperis, haud ita celebris fuit. *Zacharias Scholasticus historiam Ecclesiasticam* ab imperio Marciani usque ad Anastasium scripsit, in qua tamen partium studium, quo favor erga Nestorianos Zachariam abrupit, alii merito damnant. Cap. XXXVII *Johannes Alexandrinus* producitur, qui propter insignem scriptorum copiam, & incredibilem industriam *Philoponi* cognomen tulit, & Grammaticum se esse, ipsemet professus est. In Philosophia Ammonium Hermeam præceptorem habuit, cujus pleraque dogmata Philoponus in suos commentarios transfuisse videtur. Cum a. C. 641 Amrus Saracenorum dux cepisset Alexandriam, Johannes Philoponus eum rogavit, ut libros Philosophicos, qui in Bibliothecis urbis reperirentur, sibi concederet, qui autem injussu Omari Caliphæ id fieri posse negavit. Omarus autem homo barbarus ab Amro interrogatus, respondit: *quod ad libros, quorum mentionem fecisti, si in illis contineatur, quod cum libro Dei (Alcorano) conveniat, in libro Dei est, quod sufficiat absque illis; quod si in illis fuerit, quod libro Dei repugnat, nequam est illis opus, jube igitur e medio tolli.* Quo responso Amrus contentus, omnes libros per balnea dispergi jussit, quibus calefaciendis per spatium semestris consumti sunt. Is autem Philoponus in primis contra Proclum disputat, cujus tamen liber, quo mundi æternitatem contra eum destruit, & ad duodeviginti Procli argumenta respondet, initio & fine mutilus est. Cap. XXXVIII agit de *Photio CPlitano Patriarcha*, de quo Baronijs, Hanckius, Frid. Spanhemius fil. & Ant. Pagi prolixè disputarunt. Commemorantur heic *Synodi in causa Photii celebrata*, & de Photii Bibliotheca, quam Hæschelius Aug. Vindel. 1601 primum edidit, disseritur, quæ meritis lætatur laudibus, etiamsi ordinis rationem haud immerito Viri docti in ea desiderant, & Photio magnopere vitio vertunt, quod scriptores diversos interdum confuderit, &, ut ex p. 212 & 273 liquido apparet, eadem ejusdem libri proposuerit excerpta paucissimis

cissimis verbis immutatis. Qua re Henricus Valefius permotus Bibliothecam Photii non unius scriptoris, & plurimis in locis interpolatam fuisse contendit, quod tamen cum veritate minus congruere videtur. Scriptores, quos Photius recenset, Cl. Fabricius ad unum omnes adducit, & quum variis eos observationibus illustrat, novam quasi Bibliothecam recludit, vario eruditionis genere conspicuam. *Himmerii Sophistæ oratio ad Julianum Imp. in Panathenais dicta*, nunc primum Græce exhibetur, quemadmodum & *Xenocratis*, Galeno sæpius laudati, *lucubratio de alimentis ex aquatilibus*, quam Gesnerus mutilam olim ediderat, nunc beneficio Pauli Vindingii cum versione Jo. Baptistæ Rafurii integra conspicitur, ut variorum scriptorum indices allatos silentio prætereamus. Cap. XXXIX *Maximi Alexandrini Sophistæ commentatio περὶ ἀλύτων ἀντιθέσεων, de objectionibus insolubilibus ab oratore declinandis & eludendis*, cum versione Latina Cl. Fabricii reperitur; cui Prolegomena rhetorica incerti scriptoris, quem Troilum Sophistam Langbænius in not. ad Longinum vocat, ordine succedunt: tum *de artium & disciplinarum inventoribus* ex codice. Coisliniano CCCLXXXVIII ἀποσπασμάτων affertur, & *indice scriptorum, qui in Philopono de mundi aternitate commemorantur*, huic capiti imponitur finis. Cap. XL *de Suida, Etymologo, aliisque Lexicis Græcis* inscribitur, ubi postquam de Suida ejusque prioribus editionibus dictum est, *Ludolphi Kusteri dissertatio*, quam suæ Cantabrigiensi, quæ anno 1705 prodiit, editioni præposuerat, integra transcribitur, & variis observationibus a Cl. Fabricio illustratur. Per quadriennium & amplius quatuordecim singulis diebus horas expoliendo Suidæ Kusterus consecraverat, qui & eum longe pulchriorem, & quamplurimis locis emendatiorem cum publico communicavit. Est tamen quod doctiores a Kustero factum nollent; nam, ut Lambertus Bos in suis ad Suidam observationibus Franequ. 1715, 8 editis animadvertit, perperam & inconsulto egit Kusterus, quod hinc inde loca quædam in sua editione omisit, quæ in prioribus editionibus legebantur, etiamsi illa ab alio quodam adscripta existimaret. Id quidem Kusterus minus consulto a se factum agnovit, & in peculiari Supplemento sive secundis ad Suidam

curis

curis resarcire hoc damnum pollicitus est, sed mors intervenit cæptis, & destinata evertit. Epitome Suidæ a Thoma Creten- si conscripta in Bibliotheca Dresdensi aliisque invenitur, quæ ta- men, ut pleraque ejusmodi *Ἐπιτομῶν* farrago, nullius pretii ha- betur. Cetera, quæ de *Suida*, *Etymologo*, *scriptoribus*, quos *Sui- da commemoravit*, notatu digniora sunt, literarum Græcarum studiosi ex ipsa Bibliotheca Græca Cl. Fabricii omnium optime cognoscere poterunt.

*SYNOPSIS UNIVERSÆ MEDICINÆ PRA-
ctica, sive Doctissimorum Virorum de Morbis eorumque
Causis ac Remediis Judicia; Autore JO.
ALLEN, Med. Doct.*

Londini, ap. R. Knaplock, J. Tonson, G. & J. Innys, 1719, 8 maj.
Alph. 1 plag. 5.

Medicina quidem quoad Theoriam progressus non conte- mnendos, & incrementa admiranda ultimis annis fecit, Praxis vero, pars ejus longe utilissima, non pari passu processit, siquidem hypotheses novæ quotannis ad nauseam usque obtru- duntur, quæ ostentationis multum, utilitatis parum habent. Hinc defectui consulturus Autor Clarissimus, Praxin legitimam & laudabilem undecunque desuntam vel mutuataam omni opera, sed compendiose exhibere, optimorumque scriptorum au- toritate stabilire constituit. Morbos enim omnes ex præstan- tissimis Autoribus ad vivum depingit, præcipuas eorum causas & de eorundem eventu judicia tradit, indicationes curativas ex- ponit, remedia nonnulla, præstantiora saltem, breviter attingit, & concinnas aliquot subdit formulas. Autores, quorum sen- tentias allegat, sunt Sydenhamius, Baglivus, Willisius, Ettmül- lerns, Boerhave, & Coelius Aurelianus, ita tamen, ut nec oblivis- catur eorum, qui unum alterumque morborum in specie expo- fuerunt. Et ne plane sit *ἀνούβητος*, de proprio penu quædam ex adversariis suis depromsit. De morborum ætiologiis non nisi paucissima profert, cum origines & causæ proximæ eorum plerumque longe abstrusiores sint, quam quas mentis nostræ acies

acies exhaurire queat, prout in Præfatione ingenue fatetur. Totam Synopsin in XVI Capita seu Fasciculos colligit, quorum ultimum caput remedium compositionem complectitur, quorum in antecedentibus mentio facta fuit.

**GULIELMI TASWELL, S. T. P. PHYSICA
Aristotelica modernæ accommodator, in usum
juventutis Academicæ.**

Londini, impensis Innyffiorum, 1718. 8.
Plag. 10 $\frac{1}{2}$.

IN Anglicanis Academiis nondum evuluisse Aristotelis ac Philosophiæ Aristotelico-Scholasticæ autoritatem, cum ex hoc libello, quem annis abhinc triginta quinque se composuisse meminit Autor Lib. III cap. 3 p. 78, tum ex Statutis Academicæ Oxoniensis, A. 1705 reculis, & adhuc vigentibus, discimus. Hic enim Tit. VI Sect. 2 §. 9 p. 36 hæc lex exstat: *Aristotelis summa sit autoritas; & altera: Aristotelem totamque Peripateticorum doctrinam defendere teneantur, sub pena, quod, si quis fecus fecerit, sibi Responsio minime sibi cedat pro Forma.* Sciant igitur lectores nostri, a Taswello exhiberi Physicam synopsin Aristotelico-Scholasticam. Hanc in rem unum sufficit alterumque adduxisse specimen. En ipsum totius Operis exordium Lib. I cap. I: *Physica est scientia corporis naturalis, quatenus est naturale. Hanc esse bonam definitionem, sic probamus. Ea est bona definitio, quæ habet verum genus & veram differentiam. Sed scientia est verum genus, & corpus naturale, quatenus naturale, est vera differentia Physica. Ergo. Probatur ad partes, primo scientiam esse genus Physica. Quod habet vera Principia & proprias Affectiones, per ea Principia demonstrabiles, est Scientia. Sed Physica habet vera Principia & proprias Affectiones per ea Principia demonstrabiles. Ergo. Minor ex dicendis patebit. Jam Corpus naturale, quatenus naturale, veram esse Physicæ Differentiam, sic probamus. Differentia disciplinarum omnium sumitur ab Objecto, sive Subjecto adequato, circa quod versantur. Corpus autem naturale, quatenus naturale, est adequatum Physicæ objectum. Ergo est vera Phy-*

Physica Differentia. Hactenus Philosophus noster. Iterum is nos doceat Cap. III p. 6 tria esse Principia corporum naturalium, Materiam, Formam, & Privationem: *Privatio*, inquit, *est absentia formae introducendae.* Vulgo dicitur *Materia prima esse nec Quid, nec Quale, nec Quantum, sed pura Potentia.* Hoc non ita intelligendum est, quasi materia sit in potentia ad suum esse, sed ad esse hoc tale. Ex se enim habet actum entitativum, licet in formalem. Sed nolumus pluribus hujus generis apponendis tædium creare lectoribus huic Philosophiæ non adsuætis. Nondum tamen e manu librum deponimus, sed observamus, Lib. II cap. 1 Aristotelis opinionem, quod mundus creatus sit ab æterno, in æternum duraturus, si non omni modo defendendam, excusandam saltem videri Autori nostro. Idem Lib. eodem cap. 2 docet, errare vulgus eruditorum, cum mundum putat sensim ad deteriorem statum declinare atque ad senium devertere, eaque in re rursus Aristotelem suum se ducentem sequi profitetur. Præcipuum ejus argumentum est, quod Deus sit anima Mundi intime omnibus corporis immixtus, quam sententiam firmat suffragio Judæorum ac Stoicorum. Capitibus duobus, quæ subsequuntur, erudite docet, inde a diluvio nec vitæ spatium nec staturam hominis decrevisse. Cap. V & VI ostendit, Aristotelem suam de æternitate mundi sententiam amplexum esse non contemnendis ductum rationibus: ac ad ultimum concludit, non nisi ex divina revelatione sciri posse, quod mundus non fuerit ab æterno a Deo productus: eamque in rem producit suffragium divi Thomæ. Lib. III Parte I cap. 14 dicit, plumbum non magis transmutari posse in aurum, quam equum in asinum. Lib. III Parte II cap. 16 & 17 nonnullis argumentis pugnat, animam humanam esse ex traduce, hoc est, animam finitalem cum corpore a parentibus traduci, eamque opinionem judicat non solum esse Aristotelicam, verum etiam Bibliam.

**ANTONII A LEEUWENHOEK, REGIÆ,
quæ Londini est, Societatis Collegæ, Epistolæ Physiologicæ
super compluribus naturæ arcanis.**

Delphis, apud Adrianum Bemun, 1719, 4.

Alph. 2 plag. 16 Tabb. æn. 27.

IN nova hac epistolarum industrii *Leewenhakii* sylloge continentur epistolæ 46. Earum *prima* scripta est ad nobilissimum *Heinsium* d. 8 Nov. 1712 & in ea caro balænzæ describitur. Fibrillas quaslibet carneas ex aliis minoribus valde exiguis compositas & membranulis vestitas reperit : id quod etiam in quavis carne alia locum habere monet, ac in subsequenteribus peculiaribus observationibus illustrat. *Epist. 2* ad eundem *Heinsium* d. 17 Dec. 1712 data partes pisculentas squillæ gibbæ examinat : ubi etiam observationes singulares de sanguine squillarum exhibet. Notatu dignum est, quod in eo ingentem salium copiam deprehenderit, qualia etiam observavit in humore afelli majoris per breve aliquod tempus in vasis vitreis asservato. Figura salium utrobique particularum nitrosarum figuram æmulabatur. Fibrillas afelli majoris etiam membranula circum amiciri observavit. Gemina notavit in apua & squilla, itidemque in scombro & perca. Fibrillas percæ junioris & minoris octuplo minores vidit, quam majoris, nade infert, eas non augeri numero, sed tantum magnitudine, quando animalia & pisces adolefcunt. *Epist. 3* ad *Job. Meermannum*, Consulem Delphensem, membranas describit, quibus globuli farinacei in hordeo, tritico, faveolis, castaneis &c. inclusi jacent, in fascies veluti collecti. Similes observavit etiam in seminibus arborum, globulis oppido exiguis turgentés. Monet in nucleo inprimis avellanæ apparere, quod alias docuit, pleraque plantarum & arborum semina tantum nutriri & incrementum capere ex funiculo. In avellana enim funiculum longitudine comparem esse ipsi nuci ejusque cavitati includi, cum in amygdala, malo Persico, malo Armenio &c. maxima ejus pars occultetur duro cortice. Vocat autem funiculum radiculam plantulæ. *Epist. 4* ad eundem Consulem d. 14 Mart. 1713 data oculi balænzæ anatomia exhibetur. *Epist. 5* d. 25 Mart. 1713 data *Adriano ab Assendelft*, Senatori Delphensi, pilos murium, cervorum, alcium, talparum, felis, cuniculi, ursorum &c. depingit. Crines murinos non glabros ac læves, uti crines alio-

rum

rum animantium, sed prope corpus compluribus nodulis praeditos advertit. Addit descriptionem per subtilium partium plumearum, quæ acium cuti infixæ sunt. *Epist. 6 d. 27 Mart. 1713 ad Heinsium* data prosequitur fibrillarum carnearum descriptionem, eadem confirmans novis observationibus in aliis animantibus sumtis, quæ supra retulimus. Monet inter alia, non singulas fibrillas carneas peculiari simplici quæ amiciri membrana; sed membranulas esse veluti reticulum, cujus quovis foramine contineatur fibrilla carnea, ut muscoli inter se connectantur. Fibrillas muris crassitudine æquales deprehendit fibrillis ovis, porci, bovis, immo murinæ bovillas fere superasse notat. Filamento abrasos sexdecies crassiores esse fibrillis carnis didicit. *Epist. 7 ad Societatem Regiam Londinensem d. 28 Jun. data* describit animalculum in theca quadam lenti aquatili hospitans: ubi in prius notatu dignum occurrit, quod peculiari organo rotario atque denticulato instructum sit, quo perniciosissime circumvoluto motus in aqua excitatur, ut, cum loco suo egredi nequeat, alimentum ad ipsum hoc pacto deferatur. Provocat sub initium epistolæ præsentis ad aliam d. 4 Nov. A. 1704 ad Societatem Regiam per scriptam, in qua fabricam istius animalculi admirandam vivis depinxit coloribus, sed ignorato tunc temporis machinæ, quam vocat, rotariæ usu. *Epist. 8 d. 30 Junii A. 1713 ad Heinsium* data inquit in modum, quo oculi cancri in acetum agunt. Statuit, acetum acore suo exui, salibus ex oculis & chelis cancrorum per macerationem extractis cum salibus aceti concreverit. Etenim in aqua pluviali maceratis chelis, quas carboni candenti impositas calcinaverat, salia concrevere copiosa: quod idem experimentum etiam in oculis cancrorum successit. *Epist. 9 d. 24 Octobr. A. 1713 ad Antonium Cinck*, Philosophiæ apud Grudios Professore, data, de Salvia observationes producit microscopicas. Notat, salviæ foliis insidere particulas quasdam capillares denso agmine, quas *Kircherus* perperam pro telis araneorum habuit. Monet, *Kircherum* in Mundo subterraneo multa a veritate aliena memoriam prodidisse, ut eum credulum temerariumque appellare non vereatur. Refert, vermiculos in superficie casei hospitantes &

a. lco

adeo exiguos, ut visus acies effugiant, coire & ova deponere, ex quibus post aliquot dies foetus excludatur. Disputat contra *Kircherum* generationem æquivocam defendentem. Observat, exiguas muscas, quæ tiliarum, ceraforum, ribesiorum, prunorum, avellanarum folia numerofo agmine pererrant, viventes pullos in lucem edere, refutaturus *Kircherum*, qui asseruerat, nulla animalia volatilia foetus viventes parere. Addit tandem, capillamenta in salvia geniculis tribus distingui instar straminis. *Epist.* 10, 11, 12, 14, 15 d. 22 Jun. 21 Aug. 26 Octobr. 9 Nov. & 20 Nov. A. 1714 ad Societatem Regiam Londinensem & *Epist.* 13 d. 4 Nov. ej. anni ad *Adrianum ab Assendelfe*, itaque *Epist.* 16 d. 36 Martii A. 1715 & *Epist.* 17 d. 7 Jul. 1715 datis fibras carnosas ac tendineas novis observationibus illustrare pergit. Observat, fibrillas carneas bovis, gallinæ, muris ac tenuia tendinum stamina in muscis atque balænis crassitudine nihil differre; easdem fibrillas carneas non modo in animantibus quadrupedibus verum etiam in insectis perinde ac tendinum filamenta spiræ vel cochleæ figuram habere, in his tamen ductus spirales magis conspicuos esse quam in istis. Atque ideo statuit, tendines extendi atque contrahi in modum spiræ & hanc assertionem simili a filo cupreo, quod calamo scriptorio circumvolutum, petito illustrat. Eadem repetit *epist.* 18 d. 28 Sept. A. 1715 ad *Leibnitium* data, ubi etiam observationes nonnullas de animalculis in semine masculino pisciculorum existentibus invenit. De *Hartsekero* scribit se accepisse, quod non magno apud eruditos loco habeatur & se a lectione scriptorum ipsius abstinnisse ait, quod illum (propria Autoris verba recitamus) inter scribendum falsitatibus indulgere & arrogantia efferri videret. Statuit etiam, pulsus venæ, non arteriæ tribuendum esse. *Epist.* 9 d. 18 Nov. 1715 ad eundem *Leibnitium* data, quem perperam Professore Hanoviensem & Bibliothecæ Brunswicenis Præfectum vocat, observationes singulares circa pyrum exhibet. Detexit in semine pyri vascula & in vasculis valvulas tam prope sibi adjacentes, ut spatium non amplius lato capillo plures contineat, ne fucci iterum ferantur retrorsum, sole occidente vel calore imminuto. Structuram pyri his tandem verbis delineat:

Ex

- Ex pyri pediculis quasdam exoriri venulas, quæ eo loci conveniunt, ubi formanda est theca seminalis sive valvula pyri: ibi vero ex paucis venulis complures propagari ramulos; qui mox iterum in novos venularum ramulos luxuriant. - - Denique ex hisce vasculis, item ex succis vesiculas replentibus, ipsam officii magnitudinem pyri. Cuticulam extimam impedire judicat succorum ex venis & vesiculis exhalationem. Neque tendines neq; fibrillas musculorum cavitatibus pervias statuit, quibus alimentum accipiunt, nec ullum dari, præter venam cavam, vasculum sanguineum, quod finiatur. De iisdem argumentis ulterius tractat epist. 20. d. 13 Mart. 1716 ad *Leibnitium* data. Monet inter alia, dubio procul ad consilium quoddam *Leibnitii* respondens, sibi nunquam libuisse quenquam inslituere, ne ad aliorum servitutem se adstringat, cum retinendæ libertatis sit percupidus. Epist. 21 ad *H. C. Poot.* d. 10 Maji 1716 data describit semen & folliculos seminales Vincæ Pervincæ, quæ feminis expers esse vulgo creditur. Epist. 22 d. 16 Maji 1716 ad *Gerardum van Loon* data examinat foliola lupuli, quæ cistulam feminalem componunt, atque semen in ea contentum. Foliola ista obsita vidit perexiguus globulis eleganti flavoque colore rutilantibus atque oleum limpidum & flavedine coruscans continentibus. Detexit in oleo salia, quæ amaritudinis causam allegat, ostenditque lupulum esse capsulam seminariam, plurimum feminum feracem. Epist. 23 d. 28 Sept. A. 1715 ad *Leibnitium* data denique de tendinibus agit atque de animalculis in semine masculo. Notat se complures cuniculos & nonnullos catulos absoluto coltu aperuisse & in matricibus quidem animalcula, eaque vivida & vegeta, nunquam tamen in Tubis *Fallopianis* ovula reperisse, quæ ideo fictitia & imaginaria appellat. Immo non veretur asserere, quod nihil sibi insulsius occurrerit hac opinione, quæ ovum in generatione ex ovario delibari & per Tubas *Fallopianas* ad uterum usque devolvi contendit. Epist. 24 d. 22 Maji A. 1716 ad *Cornelium Spiering* data observationes circa squamas cyprini exhibet. Observat, quotannis novam squamam senioribus accrescere, ita ut inde ætas piscis colligatur. Sunt autem squamæ sibi mutuo superstratæ atque superiores indenti-

L

dem

dem majores inferioribus. Epist. 25 d. 12 Jun. 1716 ad *Cri-
kium, Narrezium, Regam &* ceteros Collegii Porcensis Professo-
res data observationes quasdam de hordeo recenset. Dum plan-
tulam pervestigavit, ipsum etiam spicæ rudimentum jam obser-
vavit. Epist. 26 d. 22 Jun. A. 1716 ad *Keckberderum* data de
farina disserit, quæ tritici, hordei &c. granis includitur. Monet,
eam constare ex globulis pellucidis: id quod etiam annotatum
est ab aliis. Primus tamen observavit, singulos globulos mem-
branula vestiri, nec figuram esse perfecte sphericam sed sæpius
tortuosam. Perquisivit deinde sterces gallinarum hordeo ve-
scentium, ut investigaret, quo pacto farinulæ in corporibus ani-
malium resolvantur, & præter ingentia corticularum hordea-
earum frustra nihil singulare reperit, in stercore tamen columba-
rum magnam invenit farinularum copiam, permultasque mem-
branulas farinulis suis vacantes. Epist. 27 d. 17 Sept. 1716 ad
Abrabamum van Bleiswyk data statum morbi, in quem incide-
rat, describit. Epist. 28 d. 28 Sept. 1716 ad *Barbavium* data
de palma coccifera & cocco ipso disserit. Epist. 29 vero
d. 5 Nov. A. 1716 ad eundem data de animalculis in semine ma-
ris. Non sine insigni voluptate advertit, in semine arietis ani-
malcula omnia eundem natando cursum tenere, ita ut postero-
ra sequantur priora tanquam duces, quod etiam oves facilitate
notissimum. Epist. 30 d. 17 Nov. 1716 ad *Leibnitium* data
respondet ad ea, quæ Professores quidam Nostrates *Cl. Pauli*
atque *Nabobus* contra ipsius theoriam generationis opposue-
rant, excerpta ex eorum dissertationibus sibi a *Leibnitio* commu-
nicatis. Epist. 31 d. 21 Nov. 1717 ad *Barbavium* data descri-
bit testiculum arietis quoad internam structuram & animalcula
in semine reperta. Notatu dignum est discrimen, quod inter
animalcula adulta & non adulta observavit. His scilicet cor-
puscula erant exiliora & caudæ triplo breviores, quæ nec in mu-
eronem desinebant, quales in adultis reperit. Epist. 32 ad
Abrabamum van Bleiswyk data d. 2 Mart. 1717 nervos contem-
platur, quos ex perexiguis vasculis constare ope microscopii
deprehendit, inexplicabili tenuitate præditis ac in longitudi-
nem excurrantibus. Vasculi diametrum diametri cavitatis tri-
plum

Fig. 4

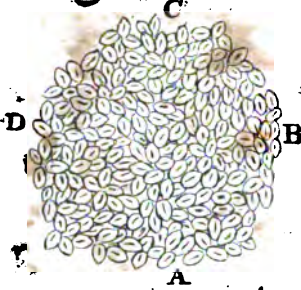
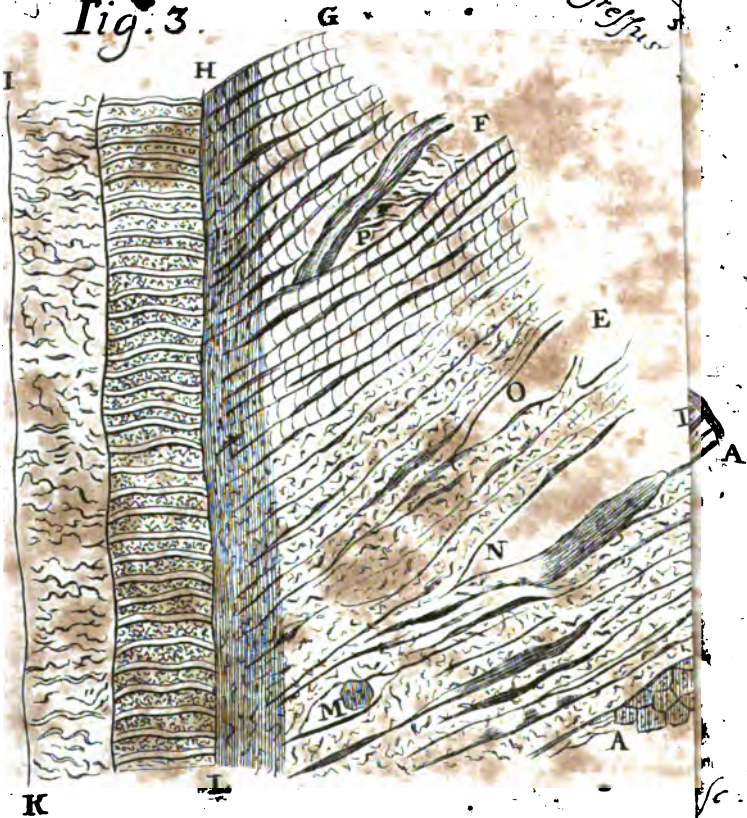

Fig. 3

plam æstimat. Monet autem cavitates illico & minuto citius per exsiccationem ita confidere, ut profus evanescant. Licet autem hiatus isti sint admodum exigui (aliquot enim centena vascula nervum exilem conficiunt); animalcula tamen viva aquis innatare vidit, quæ per eos libere moveri possent. Usus adipis constituit in nervis inter se disjungendis. Expendit etiam fabricam medullæ spinalis & nervorum ex ea exortum. Epist. 33 d. 6 Mart. 1717 ad Anonymos data de tendinibus tractat, quorum admiranda est structura, quæ sine schemate intelligi nequit. Nec nominantur viri illustres, ad quos d. 6 Mart. 1717 scripta est Epist. 34, cerebri examen instituens, in quo lustrando læpius antea se oleum & operam omnem perdidisse ingenue fatetur. Denotat ABFG perexiguam cerebri porcini portionem, cujus particula BCDEF admodum prope assedit meningi. Literæ AB. KC. ID. HE. GF. designant vasa sanguinea profundius sese cerebro immergentia, ut visum fugiant. Quæ inter vasa intermedia interjacent, fibrillæ cerebri sunt, quæ per ML disruptæ representantur. Eas ex minutis aliis constare animadvertit & membranulis inter se connecti conjicit. Fibrillas cerebri porcini quadruplo crassiores fibrillis carnis bovis æstimat. Dolorem capitis inde deducit, quod sanguis crassior non ea, qua par est, celeritate impelli possit per numerosissima cerebri vascula. Sanitatem pendere a laudabili sanguinis temperatura existimat: unde cum urinam rubescere animadvertit, Theæ & Coffeæ potioni liberalius indulget. Sanguinis colorem nigricantem non auctæ bili, sed inopie feri tribuit. Epist. 35 d. 6 Mart. 1717 ad Ewaldum van Bleiswyk data carnem & oculos mordellæ, insecti volucris, una cum oculis muscarum vulgariarum, caraborum, cancrorum & squillarum gibbarum describit. Epist. 38 d. 26 Maji ad Abrahamum van Bleiswyk scripta ad nervorum contemplationem redit, quos ex pluribus filamentis minoribus membranula sua circumdatis constare & perexiguis meatibus cavatos esse confirmat. Exponit etiam, quomodo nervi ex medulla spinali emergant, cujus fabricam quandantenus cum fabrica illorum congruere confirmat. Particulam nervuli haud crassiorem tribus pilis menti virilis, saltem ex

Tab. I.
Fig. I.

TAB. I.
Fig. 2.

milie vasculis contextam reperit, quæ in spiras five gyros convoluta, prout Fig. 2 PONM exhibentur. Epist. 37 p. 360, d. 15 Jun. 1717 ad Regiam Societatem Britannicam data observationes in carnem bovis pinguioris recenset, quibus situs in primis adipis in carne illustratur. Passim scilicet observavit adipem membranis fibrillas carneas ambientibus includi. Membranulæ istæ alicubi non crassiores esse ait simplici bombycis filo, quæ adipe turgescerent fibrillas carneas magis a se invicem dividant, atq; hac ratione corpora in majorem crassitudinem extumescere. Nullam fibrillis carneis cum adipe communionem concedit, neque adeo admittit, quod adeps in nutrimentum impendatur.

Fig. 3.

Exhibetur caruncula præpinguis bovis Fig. 3, ubi HIKL designat tendinem, in cujus membranam fibrillæ carneæ inferuntur. Per PF, OE, ND & M denotantur spatia pinguedine oppleta intra membranulas exiles visui vix perceptibiles. Fibrillarum carnearum & tendinearum crassitudinem delineatione pedis pulicaris adumbrat. Epist. 38 d. 6 Jul. 1717 ad Collegii Porcensis Professores data describit salem nitri ope microscopii examinatum, quem suafu ac rogatu Medici fatigatus tandem sumserat, cum latus dextrum circa costas spurias per aliquot dies doleret atque spirandi difficultate vexaretur, etsi sæpejam animo constituerat, quando morbum incideret, nihil medicamenti adhibere & vitam ad tot annos prætractam sine Medici auxilio finire. Statuit autem, usu salis istius non sanguinem attenuari, sed chylum, qui stomacho & intestinis continetur, sic coagulari atque spissescere, ut materia, quæ in globulos sanguinis mutata fuisset, per alvum deiciatur, Aquæ igitur sale nitri imprægnatæ, digito acicula læso, sanguinem effluentem admisit, nec sine voluptate advertit, globulos, quibus sanguini rubedo conciliatur multo minus, quam unquam viderat, concrefcere. Epist. 39 d. 13 Jul. 1717 ad *Kerckberderum* scripta monet, se a quatuor vel quinque annis observasse, quoties carne agnino vel bubulo pinguiori vesceretur, alvum in fluxum liquidiorum laxatum fuisse, ita ut quinquies vel sexies per diem eandem dejecerit. Cum causam in bilis abundantiam conjiceret, excrementa per microscopium contemplatus multas in iis reperit partes tam elegant

ganter flaventes, ut aurum autecellere viderentur, ipsa excrementorum materia nullo colore spectabili. Paulo post fæces legitimæ consistentiæ ad examen revocans, flaventium particularum perparum in iis deprehendit. Describit etiam fæces, quales fuerint alvo adstricta, in his etiam multas particulas flavescentes detexit, sed mole ac figura ab istis differentes, quas viderat in excrementis fluidis. Scilicet hic magnitudo erat minor, figura obtusior. Sequuntur Epist. 40 d. 19 Aug. 1717 ad *Adrianum Zwalmium* scripta observationes in ova & eorum putamina. In putaminibus multum salis infixi, qui non facile resolvi possit, reperit, exiguis nimirum particulis aceto inditis & membranula inde in eodem enata. Reperit eadem salia in putaminibus exustis & aquæ injectis. Epist. 41 d. 26 Aug. 1717 ad *Barbavium* data redit ad animalcula in semine ac vasa spermatica, de quibus in aliis epistolis tum præsentis, tum aliarum collectionum jam pluribus egit. Monet inter alia, se etiam animalcula aquatilia tam exigua vidisse, ut unum animalculum millies decies centies millies minus esset grano milii vel semine sinapi. Epist. 42 d. 10 Sept. 1717 ad *Fridericum Adrianum* Baronem de *Rheden* data de asellis minoribus & halecibus disserit. Epist. 43 d. 17 Sept. 1717 ad Societatem Regiam Britannicam data de exhalationibus pinguibus corporis humani tractat. Docet, cutem vasculis excretoriis ubique pertusam esse, unde humor aquosus & pinguedo stata lege exspirant; vascula vero insuper squammula quadam contegi. Ut autem halituum pinguium quantitatem æstimare liceret, faciei linteo probe deterisæ applicavit vitrum, microscopio deinceps admovendum. Exiguam vasculorum portionem exhibet Fig. 4 ABCD, ubi vasculorum meatus, prout conspectui se offerunt, denotantur per lineolas, neglectis tamen cutis inæqualitatibus. Vidit etiam particulam cutis haud majorem, quam ut vulgari arenula contegi posset, numerosissimis pertusam esse poris, tanquam chartam tenuissimam acicula perforatam. Cum itaque tanta sit vasculorum cutem perforantium multitudo, ut in spatio cutis, quod decimæ pollicis parti longitudine respondeat, facile 120 contineantur; pro certo habet, animalcula, veluti pediculos, pulices, culices, non novis fo-

TAB. I.
Fig. 4.

TAB. I.
Fig. 5.

raminibus pertundere cutem, quibus alimentum exsugant; sed aculeos tantum suos insinuare vasculis cutis. Epist. 44 d. 8 Octobr. 1717 ad eandem Societatem Regiam data radicem *Parciram Bravam* ope microscopii examinavit. Salia ibi detecta exhibet Fig. 5 HIKLM. Epist. 45 d. 22 Octobr. 1717 ad eandem Societatem data cerebrum aselli majoris describit una cum nervo aselli minoris. Quæ hic profert, non abhorrent ab iis, quæ jam supra de structura cerebri atque nervorum annotata sunt. Tandem Epist. 46 d. 20 Nov. 1717 ad eandem Societatem data tendinum examen denuo instituens, docet, singulas ex quibus componuntur, fibrillas esse singula vascula in eis cava. Nullos autem in tendinibus reperit nervos, neque nunquam aliquos inter fibrillas carneas vidit, quos saltem extrinsecus tendinibus adhærescere observavit, tunicæ affixos. Sub finem hujus epistolæ gratias agit Societati Regiæ, quod ipsum A. 1679 Collegam cooptare dignata fuerit: cum enim manus præ senio torpescant nec tremoris sint expertes (etenim A. 1717, quo hæc scribebat, annum octogesimo quintum vivendo jam attigerat) hanc postremam suspicatur observationem, quam cum Societate Regia communicare liceret. Optandum sane foret, ut alter *Leewenbækius* in orbe literato surgeret, qui Viri industrii ac oculatissimi labores in contemplandis Naturæ minimis eodem cum successu continuaret.

**TRANSITUS MERCURII PER SOLEM AD
anni proximi 1720 diem 8 Maji ex variis recentioribus Ta-
bulis supputatus &c. Autore CHRISTFRIDO
KIRCHIO, Soc. Reg. St. Berol.
Observatore.**

Berolini, apud J. C. Papeonium, 1719, 4.
Plag. 8 fig. æn. 2.

CUM semper, ut *Clariff. Autor* capitum, in quæ tractatum hunc dispescere placuit, primo observat, Astronomis insignioribus inde ab inventionem Tubi optici in more positum fuerit, vel separatim edito scripto vel in Ephemeridibus publicatis

MONTE

Phænomeno Astrophilos de instanti rarissimo atque curiosissimo phænomeno conjunctionis & transitus Veneris atque Mercurii per Solem, idque factum fit primo omnium a *Keplero* anno 1631, postea a *Schakerlao* 1651, *Hekero* 1674, Patre tandem Autoris *G. Kirchio*, Junio Prof. Lipsiensis & *Hoffmanno*, a quibusdam etiam diverſi juxta varias tabulas Astronomicas harum conjunctionum calculi publicati extent, horum exemplum præcipue vero Ill. Halleji sibi incitamento fuisse prædicat, ut accuratius in proxime instantis conjunctionis Mercurii cum Sole transitusque illius per hunc 8 die Maji anni præsentis celebrandi momenta atque circumstantias inquireret, fusiorique tractatione hoc phænomenon illustraret.

Quod ipsum acturus, cap. 2 de variis tabulis, ex quibus calculum instituit, *Rudolphinis*, *Mariae Cœmitæ*, *Morini*, *Hirai*, *Stræzii*, *Vincentii Wingii* & *Job. Wingii* exponit, binos simul ostendens modos investigandi latitudinem planetarum a præceptis *Kepleri* in Tab. Rudolphinis propositis diverſos, ipsaque momenta calculi conjunctionis ☿ & ☉ ex variis hisce tabulis exhibens.

Cap. 3 de quantitate *Diametri Solaris*, quæ in hoc negotio nota imprimis esse debet, tractans, modum exponit a se die 8 Maji anni præteriti 1719, quo Sole eandem ab Apogæo distantiam obtinuit, qualem tempore phænomeni expectandi habiturus est, in opus deductum; cujus ope intra unius horæ quadrantem transitum Solis per meridianum vel vicies observare poterat. Exque eo se deduxisse ait moram transitus ☉ per meridianum 2 minutorum temporariorum, atque insuper $12^{\circ} 36''$ quibus respondent in partibus circuli $33^{\circ} 9''$. Porro de *diametro Mercurii* agens notat, veteres ex æstimatione lubrica falsam ejus prodidisse quantitatem. Primum vero *Gassendum* ex observatione ipsius Mercurii in Sole deduxisse eam $20''$ non majorem, subsequentes Astronomos usque minorem eam deprehendisse, plerosque interque eos *Hallejum* & *Warzelbau* eam $11''$ prodidisse. Ipsi vero collatis variorum observationibus placet eadem $12^{\circ} 43\frac{1}{2}''$. Offenditque simul, quomodo ex occultationis alicujus planetæ a Luna factæ observatione accurata diametri eorum

inve-

inveniri possint. Eodem quoque capite de *parallelibus Solis & Mercurii* tractat, notatque hic, ut & infra cap. 6, parallaxin ☿ & ☉ esse fere insensibilem, adeoque a se nulla attentione dignam habitari. Caput IV destinatur examini motus horarii horum corporum & *anguli inclinationis orbitæ Mercurii* ad eclipticam, exhibetque simul modum Autoris inveniendæ quantitatis anguli hujus e terra visæ.

Capite demum V de *apparitione Mercurii* in Solis disco Autor agit, rationemque totius calculi a se instituti exponit, tribus tabulis momenta ejus omnia in compendio exhibens. Quarum postremam tempora meridiano Berolinensi convenientia habentem, ope vero subjuncti Catalogi locorum & differentiarum meridianorum facile ad urbium plurium tempora accomodandam hic subungere visum est. Ubi notandum p. notare tempus pomeridianum die 7 Maji & a. antemerid. 8 Maji.

TABELLA APPARITIONIS MERCURII IN ☉
secundum diversas Tabulas, ad Meridianum Berolinensem
reducta momenta exhibens.

Autores Tabularum	Ingressus Merc. T. app. H ' "	T. dist. min. f. Medium H ' "	Egressus ☿ T. app. H ' "	Mora Ce. ☿ in Sole H ' "	Dist. mi- nima. Dig. ' "	Duratio visa H ' "
Keplerus Cunitia	1. 34. 41. p.	4. 6. 15. p.	6. 37. 49. p.	5. 3. 8.	4. 33.	tota
	1. 27. 55. p.	3. 52. 15. p.	6. 16. 35. p.	4. 48. 40	4. 34.	tota
Morinus De la Hire	1. 30. 20. p.	3. 59. 11. p.	6. 28. 2. p.	4. 57. 42.	4. 32.	tota
	0. 27. 6. a.	2. 46. 15. a.	5. 5. 24. a.	4. 38. 18.	4. 53.	0. 40.
Streetius Vinc. Wing.	Merc. extra	9. 45. 38. a.	Solem	transit.	6. 41.	- -
	0. 28. 15. a.	3. 22. 47. a.	6. 17. 19. a.	5. 49. 4.	4. 13.	1. 52.
Joh. Wing. Hallejus	0. 51. 20. a.	9. 47. 38. a.	6. 43. 48. a.	5. 52. 20.	4. 8.	2, 19.
	7. 45. 30. a.	8. 37. 30. a.	9. 29. 30. a.	1. 44. 0	5. 46.	tota
Manfredus Mezzavach	3. 57. 30. a.	5. 42. 30. a.	7. 27. 30. a.	3. 30. 0	5. 29.	3. 2.
	Mercu. extra	1. 18. - p.	Solem	transit.	- -	- -

omnia

omnia tandem figura, quæ præjectionem hujus transitus continet, illustrantur, quam & hic exprimendam duximus.

Appendicis loco adjunxit Autor notitiam de conjunctionibus notabilioribus *Lunæ* cum *Veneris*, *Palilicis* & *Regulo Leonis* hoc anno 1720 celebrandis. Conjunctiones scilicet ipsas ex Ephemeridibus *Gauppianis* secundum *Tabb. Hircanas* computatis determinavit, & ipsorum phænomenorum projectiones peculiaribus schematibus expressit, inter quæ maxime eminent occultationes *Palilicis*, 20 Jun. *Veneris* 5 Martii, *Reguli* 21 Mart. *Palilicis* iterum 11 April. *Reguli* iterum 11 Jun. *Veneris* iterum 31 Decembr. celebrandæ.

TAB. I.
Fig. 6.

ASTRONOMICAL PRINCIPLES OF RELIGION, natural and reveal'd.

hoc est,

PRINCIPIA ASTRONOMICA RELIGIONIS naturalis & revelatæ in partes novem distributa; Auctore **WILHELMO WHISTONO**, A. M. & antea *Mathematicum in Academia Cantabrigiensi Professore.*

Londini, apud Joh. Senex & Wilhelmum Taylor, 1717, 8.

Alph. I.

Scopum Cl. Autoris titulus libri prodit, nempe argumentis ex Astronomia petitis Principia religionis naturalis ac revelatæ stabilire. Parte itaque *prima* lemmata præmittit de nonnullis ad materiam & motum spectantibus, quæ in Philosophia sua Mathematica demonstrata esse monet. Talia sunt e. gr. quod omnis motus naturaliter sit rectilineus, quod corpora in orbitis curvilineis lata a centro sui motus recedere conentur, quod reactio sit contraria & æqualis actioni, quod projectilia cum directione obliqua vel horizontali describant parabolam, quod quantitas materiz sit ponderi proportionalis &c. *Part. 2* systema mundi Copernicanum & corpora mundi totalia ex observationibus Astronomorum recentioribus describit, cujus rei veri-

M

tatem

tatem *parte tertia* stabilire satagit. Sed cum ea ex Astronomorum libris aliisque jam dudum conscriptis systematibus satis superque nota sint, plura addere supervacaneum ducimus. *Part. 4* observationes quasdam ex systemate præcedente deductas se proponere ait. Huc refert e. gr. quod materia sit pure passiva, anima immaterialis; quod, vi gravitatis sublata, systema mundi integrum dissolvi debeat; quod nulla sit subtilis materia; quod detur vacuum; quod gravitas non sit per principia mechanica explicabilis, & quæ sunt hujus farinae alia. Accedit *part. 5* ad probabiles, quas ipsemet vocat, conjecturas de natura & usu omnium partium systematis mundani. Scilicet Solem & fixas esse luminis fontes, sine quibus dari nequeat mundus visibilis; planetas tum primarios, tum secundarios una cum Tellure nostra esse habitacula animantium; aerem circa planetas expansum vero domicilium rerum non prorsus incorporarum, atamen invisibilium, angelorum puta bonorum & malorum; cometas causari in planetis diluvia & conflagrationes; planetas, Solem & cometas intus esse cavos & ibi præbere habitacula nonnullis creaturis, qualem in Terra cavitatem etiam ex sacris probare nititur, Gen. XXXVII, 35, Num. XVI, 30, 33, Ezech. XXVI, 20. XXXI, 16, Rom. X, 7, Eph. IV, 9, 10. *Parte 6* ex jactis in anterioribus fundamentis principia religionis naturalis derivare nititur. Primo hic loco probare contendit, animas brutorum esse immateriales, quia scilicet, quod sentit & movet, materiale non est. Concludit inde a minori ad majus, nempe quod ideo animæ humanæ multo magis immateriales esse debeant. Ait etiam, Philosophiam Mathematicam & Experimentalem nos obligare, ut supponamus, animam a morte corporis superesse & actionum pariter ac gaudii & miseræ esse capacem; sed quibus rationibus id suadeat, distinctius non explicat: id quod in re tanti momenti utique fieri debebat. Ab anima ad Deum digreditur, cujus existentiam patere ait ex phænomenis naturæ maxime quotidianis ac communibus, veluti uniuscujusque plantæ vegetatione & tempestatum successione; quemadmodum ex horologii præsentia artificis, qui id paravit, existentiam concludimus. Hunc arguendi modum qui non admittat, illum & ratione

tionem, & honestate carere affirmat: quod mirum videri poterat in Viro Matheseos non imperito. Putat etiam ex systemate mundi patere, quod mundus non sit ab omni æternitate, sed a Deo creatus, nec semper duraturus, mundum cum horologio comparans, quod perpetuam durationem respicit. Inde ad Dei æternitatem & providentiam digreditur, divinamque in agendo libertatem, omniscientiam, sapientiam, omnipotentiam, omnipresentiam, immaterialitatem, benignitatem, immutabilitatem, spiritualitatem, unitatem & dominium. Sed nihil de his attributis habet, quod non sit pervulgatum, utiturque ad ea probanda subinde argumentis parum firmis. E. gr. unum esse Deum concludit, quia unum universum gubernatur una lege gravitatis & iisdem legibus motus. *Parte 7* principia religionis revelatæ principiis & conjecturis præmissis confirmare allaborat, scilicet quod Scriptura sacra tribuat Deo eadem attributa, de quibus antea differuit ex principiis rationis; quod mundus sit creatus ex rudi & indigesta mole, quæ chaos appellatur; quod chronologia sacra de duratione mundi sit conformis non modo antiquis profanis scriptoribus, verum etiam optimis methodis, quas ad eorundem ætatem indagandam Philosophia suppeditat; quod relationes sacræ de mutatione status paradisiaci post lapsum hominis sint statui naturæ convenientes, nec ab eodem dissentiat diluvium universale; quod, quæ de angelis bonis & malis traduntur, ad amissum respondeant vero systemati & phænomenis naturæ; quod iisdem consentiat futura mundi conflagratio, mortuorum resurrectio, omnium rerum consummatio, status animarum intermedius ante resurrectionem, locus & status beatitudinis, itemque infernus. In his utcumque probandis utitur subinde hypothesebus suis, veluti quod chaos sit atmosphæra cometæ, motu vertiginis carens, donec in planetam abierit, quam hypothesein in nova Theoria Telluris exposuit; subinde etiam argumentis nihil ad rem facientibus, veluti cum angelorum bonorum & malorum in aere existentiam infert ex aurora boreali, quam descripsimus in Actis A. 1716 p. 357, & resurrectionem mortuorum ex bombycum metamorphosi. *Parte 8* testimonia tum ex sacris, tum ex pro-

fanis Autoribus adducit, quibus confirmare nititur suas ex phænomenis naturæ illationes esse vocem naturæ ac rationis. Testimonia profana ex *Cudworthi* Systemate intellectuali universi transcripsit. *Parte 9* ad scepticos & incredulos præsentis seculi se convertit & eos hortatur, ut animum advertant ad ea, quæ ab ipso ad stabiliendam Religionem cum naturalem, tum revelatam in medium prolata sunt, & quorum nunc summam breviter repetit.

Præmittuntur operi primum discursus de causa diluvii; deinde præfatio de indole mentis humanæ ad veritatem Theologicam detegendam necessaria & de gradu evidentiz, quem in materiis Theologicis expectare licet. Notum est ex ipsius nova Theoria Telluris, de qua diximus in Actis A. 1697 p. 535, quod causam diluvii conjiciat in Cometam, qui prope Terram tunc hæsit. Ex theoria itaque Cometarum Newtoniana, quam vocant Angli, sed quam, juxta legem, a *Newtono* orbi literario latam, quod inventori secundo nullum jus in inventum competit, *Dærffelianam* rectius dixeris, cum eandem a se inventam prior A. 1681 idiomate Germanico publicaverit *M. Georgius Samuel Dærffel*, quando forte *Newtonus* vix de eadem cogitare cœperat, ut ex ipsius Principiis A. 1687 demum editis haud obscure colligitur, atque ex lege calculandi eidem ab *Hallejo* (vid. Acta A. 1717 p. 218) superstructa ostendit, tempore diluvii Cometam apparuisse Telluri vicinum. In præfatione non profert diversa ab iis, quæ de hoc argumento communiter proferunt alii.

CONRINGIANA EPISTOLICA, SIVE ANIMADVERSIONES VARIE ERUDITIONIS ex B. HERMANNI CONRINGII Epistolis nondum editis libate, cura CHRISTOPHORI HENRICI RITMEIERI, D. & P. P.

Lipsiæ & Wolfenbÿti, sumptibus Godofr. Freytagii, 1719, 8. Alph, 1 plag. 6.

Cum

CUM M. R. Editor promulsi dem velut Conringianorum e-
 deret A. 1708, in 12, satis in Actis ejusdem Anni pag. 549
 de instituto diximus, productis etiam e libello, licet exiguo, non-
 nullis speciminibus: nunc, cum reliquas Epistolas ac schedas
 Conringianas, quas vel ipse tenuit, vel ab amicis habuit commu-
 nicatas, pariter perlustraverit librumque quadruplo auctiorem
 nobis dederit, et tot gravibus Conringii sententiis paulo plura
 huc specimina, quæ in priori editione frustra quæras, transcribi
 operæ pretium existimamus. Ita queritur, quod etsi omnes li-
 belli sui avidissime passim terrarum excepti, indubie etiam ob-
 lati sint & Regi (Sueciæ) & Biernclavio cum literis, imo etiam
 laudati plurimum ab Eduardo Philipsonio, tantum absit tamen,
 ut leve præmium expresserint, ut hætenus nemo sit vel Episto-
 la se dignatus. Cartesianæ Physicæ nil quidquam omnes inter
 alias Physicæ vel ineptius vel stolidius esse censet, quæ mere
 fictis & imaginariis nullo usu acceptis principiis nitatur, & de-
 monstrationem nullam omnino adhibeat. Subjungitur Epi-
 taphium Cartesii: *Cineribus sacrum RENATO DESCAR-
 TES, Mathematico Clariss. veteris doctrinæ omnis, quamvis
 sibi ignotæ, Hosti acerrimo, Physicæ novæ & nunquam (heu) ado-
 lescente Magistro infelici, quem anima sua male metuentem, &
 corpori annorum centurias pollicentem, mors indignabunda subi-
 to rapuit: in hoc uno tamen benigna, quod novæ illum Physicæ
 supervivere non sit passa. Novitatum quarumvis Admiratores
 collatitio ære flebile hoc monumentum F. F. F. Herman Con-
 ringius lusi Holmiæ Sueon. 1650 mens. Aug.* De Pallavicini Hi-
 storia Concilii Trident. ita arbitratur, diligenter quidem eum
 excutere in Petro Suave omnia, quæ vel speciem falsitatis habe-
 ant, & deprehendisse illum errores plus quam 300, ple-
 rosque autem commissos in rebus minntis & levis momenti, re-
 liqua omnia & quotquot sunt ponderis majoris, ne summo qui-
 dem digito tacta esse. Testimonia illi opponi perquam suspec-
 tæ fidei, plura etiam, quæ Paulum latuerant a Pallavicino Pro-
 testantium commodo prodita fuisse, sed & ipsum addictum ni-
 mis Romanæ Curie animum prodere. Concludit, Protestan-
 tes plurimum ei debere, quod in media Italia imo ipsa Roma
 legatur jam historia sacrorum Protestantium, & uberior longe

p. 146 sq.

156.

157.

254.

- p. 261. solito & veritati propior. Profapiam suam ab Austriacis Baronibus *von Künring*, qui nobilitatem a Rudolpho Habsburgico, ob captum a quodam ejus nominis milite Ottocarum, indepti sint, repetendam non dissimulat. Bufflerium, a furoribus Jesuiticis alienum & Thuano fere similem, judicio politico bonum & stylo perspicuo eximium pronuntiat: & inter editiones Thuanii Francofurtensem Anni 1625 præ ceteris commendat. De vetustate Codicum MSptorum consultus, respondet, Latinos Codices chartaceos nullos quadringentos circiter annos excedere, quandoquidem chartæ lintææ usus serius in Europa cœperit, & forte cum literatura Arabica, cujus populi videatur charta illa inventum esse. Antiquissimos, sed & rarissimos esse, qui grandiori, *capitale*m vocant, caractere, proximæ vetustatis, qui latinis literis, ad nostrum fere hunc morem formati, sint exarati. Talem vero characterem elegantioremi desuisse jam seculo VI, ut ex numerorum inscriptionibus pateat. De numis Hebraicis hæc assert *παράδοξα*, quæ non vanis argumentis saltem perquam verisimilia facere possit: 1 nullum numum Hebraicum olim Sicli nomine dictum, qui non fuerit argenteus; 2 nullum numum, qui imaginem hominis refert, ut Salomonis, Moïsis, Salvatoris, esse genuinum; 3 nullum numum, characteribus Hebraicis ornatum, esse bonæ notæ aut multum vetustum; 4 non posse ullo certo indicio ostendi, numos, qui literas habent inscriptas Samaritanas, captivitate Babylonica esse antiquiores; 5 numos illos omnes esse cufos Hasmoneorum & Herodum temporibus, & quidem ab ipsis Judæis, postquam cudendi numi potestatem a Demetrio Nicanore fuerint nacti; Samaritanos enim characteres fuisse in usu vulgari, Hebraicos autem solis sacris codicibus describendis quasi dedicatos; 6 denique unum duntaxat fuisse Sicli genus, non vero alium Siclum sacrum, alium profanum. Thomam Campanellam, hominem portentosi ingenii, librum de Monarchia Hispanica in carcere, quo per 25 annos detentus fuit, memoriter dictasse refert, rogatum a nobili quodam Austriaco, qui ipsi spem fecerit, se daturum operam, ut intercessione Cæsaris inde liberaretur: Italice scriptum fuisse librum & inter arcanos thesauros habitum, deinde Germanice & demum e lingua Germanica Latine versum a Johanne

Besol-

Resoldo. Guelferbytum ad cohibendas excursiones Aseburgiorum exstructum fuisse, testatur, qui cum lupum haberent pro insigni, occasionem nomini *Wolfsverbüt* dederint. Siculos olim Philosophiz, arti rhetoricæ & carminibus Bucolicis deditos, hodie ab artium peritia parum commendari, nec quenquam in Messanenfi Siculorum Academia nomen sibi comparasse arbitratur: sed initius forte censuisset, si Cl. Mongitoris Bibliothecam Siculam, cujus prima pars Panormi 1707, altera 1714 in fol. prodiit, inspiciere licuisset. Literas humaniores plane fringere in Hispania observat, & quanquam inter Theologos Melchior Canus, cujus *Locos communes* opus insignè vocat, Ciceroniana eloquentia claruerit, Philippum IV tamen Jesuitarum instinctu Academiam in ipsa urbe Regia Madritensi condentem, in universa Hispania, & ne inter Jesuitas quidem, ullum humanioribus literis imbutum reperire potuisse, ut adeo a Gallis fuerint accersendi. Laurentium Banck J. U. D. Suecum, qui *Taxam Cancellariae Papalis* edidit, miri commatis hominem, magis suspitione laborare testatur. De Chronico Carionis & Melanchthonis ita censet: *Carion fuit Mathematicus Brandenburgensis & scripsit breve Chronicon, quod submitit Philippo Melanchthoni, qui plane aliud conscripsit. Habemus & aliud Chronicon, quod est Carionis. Primus, secundus & tertius liber est Phil. Melanchthonis, reliqui libri a Peucero, Philippi Genero, sunt conscripti. Sub initium Libri V descriptionem totius Imperii instituit Peucerus: quæ est descriptio non contemnenda. Quæ autem ille habet de rebus Imperii, illa debentur Georgio Sægis-mundo Seldio, Vice-Cancellario Imperii tempore Caroli V & Ferdinandi I. Accessere, præter epistolas duas ad Justum Gesenium de *Heresi & Hereticorum penis*, priori quoque editioni subjunctas, tertia ad Gerhardum Titium de *pactis & concordia Ecclesiastica desiderio*, & quarta ad Rabanum a Canstein de *immortalitate animæ*, de quibus plura dicere superfedemus.*

p. 329.

336.

339.

340.

349. 359.

352.

Das Leben der Gelehrten etc.

i. c.

VITÆ ERUDITORUM AB INITIO ANNI
MDCC XIX in Germania denatorum.

Pars I, II, III, IV.

Qued-

Quedlinburgi, ap. Theodorum Ieremiam Schwan, 1719, 8.

Alph 1 plag. 6.

CL. Autor hujus Biographiæ, *Christianus Polycarpus Leporius*, Med. Doct. Practicus Quedlinburg. studii literarii voluptate captus, eruditorum singulis annis demortuorum Vitas recensere constituit, quæ re ut laudem meretur eximiam, ita neminem facile futurum speramus, qui institutum hoc provehere neglexerit. Viri anno superiori defuncti nunc Partibus IV celebrantur, quas plures aliz haud dubie sequentur. Memorantur hic: D. Jo. Bohnius D. & Med. Prof. Lips. Albertus Meineke, Conf. Eccl. & Past. Quedlinb. Jac. Henr. Pfannenschmid, Med. D. & Consul Quedlinb. Joh. Lud. von Wittthoffen, J. U. D. & Pastor Sedinensis, D. Quirinus Hartman Schacher, Jctus & Consul Lips. Georg. Christoph. Petri von Harttensels, Med. D. & Prof. Erfurtenfis, Ad. Casp. Bauer, Inspect. Ministerii Arenstein. & Past. Syldav. & Harckerod. Joh. Schlemmius, Hagio-synedrii Vinar. & Isenac. Consil. & Dioces. Dornburg. & Burgel. Inspector Jenensis, Phil. Lud. von Wendhausen, Cancellar. Brunsvic. Rud. Gul. Crausius, Med. D. & Prof. Jen. M. Ge. Wehling, Rect. Scholæ Steninenfis, Jo. Christian. Buttnerus, Superint. Leucopetrenfis, Jo. Gœddeus, Prof. Juris Marpurg. Jo. Lud. Wurffel, Theol. Prof. & Pastor Gryphiswald. Frid. Wolpmann, J. U. D. & Adv. ordinar. Brem. M. Jo. Christoph. Zerbst, Superint. Gen. Isenac. Andr. Philib. Hoffmayer, Eccl. Ref. Cœthenfis Diac. Justus Otto Quentin, Med. D. & Pract. Gœtting, Christoph. Wend, Pastor Lubec. Christoph. Heer. Rittmeyer, Theol. D. & Prof. Helmstad. Christoph. Koch, Past. Primar. Magdeb. Jo. Justinus Hœrnick, Archid. Servestanus, M. Jo. Frid. Zihn, Archid. Henneb. & Leonh. Christoph. Sturm, Consil. Camer. & Director Architect. Megapol. ejus vitæ integram Partem IV impendit. Inspurguntur subinde & alia lectu jucunda. Nunc enim Medicos excellentes, qui ætate florente ante quadragesimum annum diem obierunt, nunc Theologos morte repentina oppressos, nunc Rectores Gymnasiorum, qui officiis suis diu præfuerunt, nunc Medicos Theologos commemorat; nunc an Theologi Medicinam exercentes pseudo-medici dicendi sint, disquirit, & id generis alia.

ACTA ERUDITORUM,

*publicata Lipsia
Calendis Martii, Anno MDCCXX.*

*HISTORIA LEOPOLDI MAGNI CÆSARIS
Augusti; Autore FRANCISCO WAGNER,
Soc. Jesu Sacerdote.*

Pars I.

Augustæ Vindel. sumt. Ge. Schluter & Mart. Happach, 1719, fol.
Alph. 8 Tabb. æn. 2.

Merebantur utique res gestæ Magni LEOPOLDI, quæ non leviter ac proleterie, quod hætenus a nonnullis factum est, sed accurato studio, expensis diligenter monumentis & subductis rite rationibus omnibus, posteritati traderentur. Nec impar negotio Historiæ hujus Autor Reverendus videri poterit iis, qui Historiam hanc cum cura perlustrabunt, quandoquidem & autores ubiq; secutus est fide dignos, *Puffendorffium* maxime, a quo raro nec sine gravi causa discedit, & schedas quoque hætenus ineditas *Christophori Mülleri* e Soc. Jesu, quem præceptorem Leopoldus habuit, aliorumque sedulo excussit, meliora etiam in Parte II pollicitus, quo plura nactus fuerit monumenta a Viris maximis suppeditata. De censura quidem non dissimulat, eam in sextum fere annum productam nec indulgentem valde fuisse, quandoquidem ea etiam rescissa mutataq; fuisse innuit, in quibus sibi quam maxime placuerit. Certe præter domesticam more Ordinis receptam censuram, non modo a Senatu Academico duos viros clarissimos eisdemque Cæsaris Consiliarios, sed & totidem e sanctiori Cæsaris Consilio Reip. Administratos spectatissimos opus integrum

N
accurate

accurate sub examen vocasse, e Præfatione intelligimus. In prima hac Parte, quæ res Leopoldi ab ejus nativitate ad Anni 1686 finem complectitur, pulcro omnia ordine disposuit; causas imprimis bellorum, dissidiorum, tumultuum, prudenter evolvit; Aulæ Cæsareæ pariter ac Principum Germaniæ consilia ac studia diversa detexit; characteres hominum illustrum argute expressit; conciones raras, sed ingeniosas, insperfit; denique cuncta apte ac eleganter edisseruit, in descriptione imprimis preliorum & obsidionum Latinæ dictionis ubertate magnopere excellens.

145. Ut carptim hinc aliqua enotemus, inter facta de Leopoldo infante præfagia referendum est, quod Legatus Turcicus, ad Cæsaream prolem visendam admittus, Ferdinando & Mariana leviter salutatis, hæserit in Leopoldi obtutu firmus ac defixus, rogatusque subitæ consternationis causam, reposuerit: esse in infantis oculis ac fronte nescio quid, quod verbis exponere non posset, sed eum sibi videri, qui olim Musulmannorum rebus atrociam damna daturus sit. In Comitibus Posoniensibus, quibus ipse adfuit Leopoldus, non Protestantes modo, sed & Catholici, cum multa jam concessisset Cæsar, postulare ausi sunt, ut Regiis literis testaretur, præter jus fasque abs se actum, quod citra Comitiorum auctoritatem, exercitum superioribus annis in Ungariam immiserit; atque jurejurando confirmaret, nihil ejusmodi deinceps tentandum. Pugnæ & victoriæ A. 1664 a Turcis ad Hevam deportatæ levis admodum & fortuita memoratur occasio. Nimirum una ante auroram hora a flante leni vento ac temperato, indeque, ut solet, commotis trepidantibusque arborum frondibus, suffurrus exstitit, qui venientium ex insidiis Turcarum suspicionem excubitoribus offerebat: levis quoque pluvia incidens faciebat, ut equestrium turmarum strepitu sylvas commoveri crederent. Inde datis signis brevi tota castra tumultu completa, moxque exercitus Granam tractus, ne transitum prohiberet hostis, atque ita ad manus ventum est, successu exoptatissimo. In altera ejusdem anni ad Arrabonem victoria egregia virtutis documenta Montecueulus & Carolus Lotharingus dedere, quorum ille cum a priorum quopiam, superantibus sub initium Turcis, ut receptui caneret, admonitus esset, castigato per placidum

sifum

risum hominis pavore, *Ecqui, aiebat, tu rem perditam asserts, cum sua gladium vagina nondum nudarim*, atque hoc dicto strenue aciem instaurabat; hic vero, cum Tassius, ut poneret virtuti modum & Ducem se non militem meminisset, audacius inter primos pugnanti autor esset, torva fronte respondebat; *in frustra se ante diffecandum, quam ut occupata statione vel latum unguem decederet.* Quæ de Ratiboriensi & Oppaviensi Ducatu habet p. 198.

Autor, lubet ejusdem verbis transcribere. *Ferdinandus III, inquit, cum Uladislaio, Castmiri (Pol. Reg.) Parenti pro undecies centenis florenorum millibus pignori dederat. Is, quia per leges, Regi extra Regnum fundum possidere non licet, Carolo Ferdinando, fratri suo concessit. Hoc sublato, ad Castmirum devoluta hæreditas. Rex Regina cessit, ista in Enguennium, quem Regem destinabat, transferre constituit. Et jam Grammovillius beneficiaria illa bona a Casare pro Enguennio petere ausus fuerat. Imprudenti postulato offensus Casar, Kinskium ad Regem mittit, qui persoluto pretio pignus quam primum redimeret, doceretque, quam nullo jure in Gallum Principem Regina divertere moliretur, cum solennibus tabulis perspicue cautum sit utrinque, ne in extraneum unquam devolveretur.* Pergit deinde Noster: *Et quoniam cetera inter crimina objectum Lubomirio, quod transferre in Casarem Polonia Regnum meditatus esset, demandatum eidem Kinskio, ut publice in comitiis eas tabulas redderet, quibus coronam sponderat Casari Respublica, cum adversus Suecum auxilia miserat.* - Ad A. 1668 docet, quibus artibus Grammovillius in aula Cæsarea usus fuerit, ut Austriæ & Hispaniæ consensionem perturbaret, eoque rem deduceret inter alia, ut in Margaritæ Angustæ Gynecæo ipsæ etiam Germanæ virgines ab Hispanis muliebri bello dissiderent. Hic Aurspergii imprimis perfidiam accusat, qui se non eodem apud Leopoldum, quo apud Ferdinandum IV, gratiæ loco haberi ægre ferebat, cujus rei causam innuit Noster, quod juvenem Leopoldum, sacris tum devotum, non sat reverenter habuisset & cavillis velut in Episcopum lusisset. Atque eo quidem processit ejus ambitio, ut Cardinalium Collegio adscribi gestiens, cum a Cæsare impetrare nihil posset, 218.

Galliæ Regis intercessionem supplicibus literis expeteret & ob-

- tineret. Verum cum & hæc literæ ex ipso Regis graphiario viginti florenum millibus emptæ, in Cæsaris manus venissent, & Pontifex Regiarum literarum (quibus huic uni se maxime Flandrici belli, quo nimirum Hispania fuerat ab Austriacis deserta, fructum in acceptis ferre Rex prædicabat) exemplum Cæsari transmisisset, tum Leopoldus rogato senatus consulto, cum capitalem omnes pœnam pronuntiarent, exilio demum Aufspurgium, mitigata sententia, multabat. Ubi de Nadafti & sociorum conspiratione agit Autor, tanta Cæsarem ea in re moderatione usum asserit, ut ad Academias, Ingolstadiensem, Tubingensem, Lipsiensem, Spirense item tribunal, causæ tabulas deferri voluerit.
252. Quæ Lobkovicii exautorati & relegati causæ fuerint, graphice describit, imprimis quod clanculum Gallorum partibus studuerit, & perniciosi fœderis illius A. 1671 Autor fuerit, quo Cæsar primo anno belli Belgici quieturum se pacifcebatur; ut proinde Arausionensis casu ejus audito, ad templum conversus, nunc demum meliora de Vienna se sperare dixerit. Sed & accessisse Claudix Augustæ odium, quæ non ignorabat, eum ab obitu Margaritæ Cæsari, ut Neoburgensem præhaberet uxorem, suafisse, eidemq; Claudix iconem monstranti, rogantique, quid de forma sentiret? libere respondisse: quæ ejusmodi vultu sit, vix Principum sanguine ortam videri.
363. Dum Josephi natales tangit, nescio quas divinationes ait præbuisse, quod infans, inserto in os digito, comminantis speciem in partu præ se tulerit.
364. Pacis Neomagensis, parum quippe Germanis proficux, nuntium ingenti Viennam tristitia implevisse refert, & ipsum Cæsarem gratulantes torvo præter solitum supercilio, paucis abruptisque verbis dimisisse, & cum supplicationes indiceret, addidisse: Deo etiam pro calamitatibus habendas gratias & exosculandam etiam verè tantis manum.
449. Montecuculi Commentarios, brevitate, judicio, methodo incomparabiles, tanti fecisse testatur Cæsarem, ut eorum copiam, antequam publici juris fierent, non nisi primis Ducibus fecerit; Lotharingum vero sine eo libello nunquam in expeditionem profectum.
468. Minitantibus A. 1681 irruptionem Turcis, cum Cæsar Electores Ratisbonam avocaret, inter alios asperius Moguntinam, nisi autem cum Gallo transigere-

igeretur, Coloniensem, nisi Excellentiz titulo Electorum Legati auferentur, se de belli Turcicis auxiliis agi passuros, negasse observat. In quibus postulatis, addit, nescias plus vanitatis an turpitudinis inesset: illud vero erat absurdissimum, quod talibus causis, bello honestissimo, adversus atrocissimum Christiani nominis hostem, Episcopi se subducerent. Porro cum A. 1683 Viennæ mœnibus imminerent Turcæ, tristis admodum fuit Cæsaris cum augusta familia fuga. Nam cum Corneoburgi, quod tribus a Vienna leucis distat, pernoctaret Cæsaris familia, paucula ova universam cœnam fecere, & ex his delitiis suis Cæsar partem Burgmaino Hispanico Legato transmisit, quod ille pro summa amoris honorisque testificatione omni ininceps vita prædicabat. Cum ne lectus quidem ad quietem suppeteret, nobiles pueri viatorias penulas pro culcitra stragulisque substravere, illacrymante Josepho ac sororibus Archiducibus, nempe qui famem & lecti infuetam asperitatem præ Regni malis tum sentirent. In ipsa vero urbe Vienna omnis tum populi rabies in Jesuitas versa, e quorum scilicet officina consilia perversa, importuna in Protestantes severitas, Ungarorum perduellio, Leopoldi pietas superstitiosa prodiissent. Atque ita nemini nisi mutato habitu incedere licebat, neque id satis tutum videbatur, quippe de quo vel levis esset suspicio, is, admotis adpectus sclopis, ut verum ediceret, adigebatur; & rusticolorum furore discerptos fuisse aliquot, qui nunquam deinde conspecti sunt, conjectura fuit. Ubi de Maximiliani Emanuelis Bavariz Electoris cum Cæsaris e Margarita Hispana filia Antonia nuptiis loquitur, mali omninis fuisse censet, quod Antonia, uti diu ab hoc marito abhorruerit, ita flens ac mœsta, neque nisi Augusti Parentis autoritate ac precibus victa, assensum præbuerit, & Elector tertia a nuptialibus tædis die ad Martios ignes Vivarinum properaverit. Sed hæc de iis, quæ propius concernunt Leopoldum: sunt alia non magis in vulgus nota, quæ passim de exteris aulis data occasione insperguntur, e quibus duo tantum producemus specimina. Dum ad A. 1659 de morte Caroli Gustavi Regis Sueciz mentionem facit, quem ab Hugone Grotio consulto revocatum fuisse a literis memorat, quod libandas potius

p. 588.

589.

676.

69.

p. 460.

quam exhauriendas Principibus crederet, præter alias, quas in eo prædicat laudes, testatur, eum in Regia inauguratione animi sui specimen dedisse, & arrepto pro sceptro gladio pronunciaffe: illud genuinum Principum sceptrum esse ac insigne. De nuptiis porro Wilhelmi Arausionensis, qui non immerito Gallis credebatur infensus, cum Maria Eboracensi differens (de quibus, quod mirum, nihil nisi a signatis sponsalibus tabulis resciverat Curtinius Legatus Gallicus, tot annis secretorum in aula Anglica rimator & particeps) vanum rumore Londini disseminatum, quasi vestes omnes, quibus sponsus usus, Parisiis fuerint confutæ, tantum offensionis excivisse notat, ut decreta liberalitate superfederent Magistratus, vacuumque Principem inde congiarium sperare jubere, unde vestes petiisset. Nec Rex quicquam intermittebat, quo minus Principem Gallis redderet audientior; unde acutum Ruperti Palatini circumfertur dictum, qui Principem ajebat Monacho similem, qui lupanar ingressus sit, ad meretriculas cæno evellendas, sed in quo ipse adhæserit. Ceterum cum Petri Griffenfeldii in aula Danica fata sinistra memorat, ei ad carceres demum damnato, *Petri Sutoris* nomen ad ignominiam fuisse inditum refert: sed ignorasse videtur Rev. Autor, quod prius etiam, quam ad tantum fastigium extolleretur, vernaculo nomine *Schumacher* vocaretur.

423.

ANNALES DES PROVINCES UNIES, PAR
Mr. BASNAGE.

i. e.

ANNALES FOEDERATI BELGII, A TRAE-
ctatibus Pacis Monasteriensis, quibus jungitur Historica
Descriptio Regiminis harum Provinciarum;
Autore BASNAGIO.

Hagæ Comitum, apud Carol. de Vier, 1719, fol.
Alph. 11.

Equidem non desunt Commentarii Historici, quibus Fœde-
rati Belgii fata ab ortu ejusdem illustrantur, sed plerique næ-
vis undique repleti, vel ut plurimum ad tempora recentiora non
per-

pertingunt. Impulit ista res Cel. Basnagiun, pluribus jam scri-
 ptis eruditis haud ignotum, ut res Belgarum gestas a Tractati-
 bus Pacis Monasteriensis ad nostra usque tempora posteris tra-
 deret, cujus Operis priorem Tomum typis exscriptum non ita
 pridem edidit, continuationem illius laboris, quam primum
 fieri poterit, pollicitus, quod, ut cedat feliciter, fausta quæque
 ipsi apprecamur. Præmisit eidem descriptionem Regiminis
 Fœderatarum Provinciarum, sine qua cœcutire ferme oportet
 gesta Belgarum perlustrantem. Omnium sane manibus teri-
 tur præstantissimum, ut sibi pervaserunt plures, opusculum
Templei de statu Fœderati Belgii, quod tamen erroribus sordidis
 deturpatum, Hollandorum saltem statum Politicum delineat,
 reliquis plane neglectis. Noster autem remedium hisce quæ-
 siturus, antiquas Belgii Respublicas describit, multis deinde Bur-
 gundorum atque Austriacorum Regimen exponit, donec moti-
 bus sub Philippo II excitatis VII Provinciæ ad libertatem adspi-
 rarent. Firmabatur illa per Unionem Trajectensem, vi cujus
 quævis Provincia sui juris est effecta. Inde selecti sunt ex singu-
 lis territoriis, ad rerum communium administrationem, qui
 Confessus Statuum Generalium vocatur. Institutum quoque
 fuit A. 1584 Consilium Status, rei bellicæ & redituum publi-
 corum curam gerens; cui sublevando 1601 *Rationum Came-
 ra* jungebatur. Postea *summi Imperii Præfecti* munia referun-
 tur. Sequuntur formæ Regiminis, antiqua & hodierna, singula-
 rum Provinciarum, quas inter primum sibi locum vindicat Gel-
 driæ Ducatus. Hollandiæ politiam pluribus describendam ex-
 istimavit Autor, utpote suadendi autoritate & opum potentia
 inter ceteras insignem; quam pæne imitatur Seelandia. Hinc
 ob oculos ponitur status Trajectensium; Frisiæ occidentalis,
 cui hodiernum Præfectus ex Nassoviis oriundus præest; Transi-
 falanorum, quibus Lex Salica debet originem; ac Grœningæ, cui
 plurimæ ab Omelandis moventur lites. Nostrum jam non est,
 speciatim hanc in rem inquirere, maxime, cum in illustri ope-
 re Feccialis Europæi pleraque jam sint explanata; non diffite-
 mur tamen, operæ pretium esse, ut vicissitudines a Basnagio ex
 ipsis rerum monumentis erutæ penitus inspiciantur. Cura
 rei

C. F.

2. 3-4.

5.

6. 7-8-9-10

12.

13.

14. 15.

16.

17-18.

19-25.

26.

27-28-29.

30, 31.

32-34.

35.

rei

- rei maritimæ, qua Belgæ ditantur, & Collegiis est demandata;
- G. 36. Commerciorum cultura debetur securitati illorum, politiæ iisdem adaptatæ, & emolumentis ex India utraque provenienti-
 37. bus, qua occasione dubiis quibusdam occurritur, & subnexæ
 38. enarratione de Indica Societate orientali occidentalique ostenditur,
 39. Belgas jure optimo varias religionum sectas tolerare. Ad Annales nunc est progrediendum, ex Autoris nostri sententia absque ullo partium studio conscriptos, quod quidem L. B. judicio dijudicandum relinquimus. Collectos tamen esse ex MSCtis haud vulgaribus, & libris optimæ notæ, qui sub finem cujusque pagellæ indicantur, negari non potest. Præterea ut nitorem operi conciliaret Autor, eventus singulares, maxime vero nummos ad memoriam gestorum servandam cusos æri incidi elegantissime curavit, ex quibus Bizoti errores subinde corrigi poterunt. Ex istis pauca memoratu digna delibabimus.
- p. 31. ne brevitatem nobis propositam neglexisse videamur. Antwerpianam, insidiis structis, ne expugnaretur, Hollandorum minime obstitisse invidiam, sed morbum Principis Auriaci, Noster existimat. Seelandi tunc a pace minus erant alieni, quod majus sibi ex piratica commodum pollicerentur. Ad deditionem Landrecii Hispanis faciendam 1647 cives adegerat ipse præsidii Præfectus, pecuniam militibus destinatam clam subducendo. Inter Hollandos & Wilhelmum II odia gliscebant intestina, quæ eo tandem exarserunt, ut Auriacus milites versus Amstelodamum mitteret, ad urbem subito impetu in potestatem redigendam. Sed cælo pluvio, cum equites per nocturnas tenebras a via aberrassent, Mommius Dux illorum, arcani nescius, Nuncium Hamburgensem sibi obvium haud detinuerat, qui rem omnem Amstelodamensibus detexit, quo factò tempestas illa evanuit. Scotorum quondam Reges Sconæ inaugurabantur, quem morem adhuc secutus est Carolus II. Namque certo sibi persuaserant Scoti, sellam Regiam ibi constitutam singulari virtute esse præditam, Reges ab omni fortunæ injuria tutos diu servandi. Hinc regnum brevi pessundatum iri crediderant, cum Eduardus I in Angliam avehit hoc solum jussisset. In eo vero labitur Autor, dum transactionem in causa Juliacensi Bran-

Brandenburgensem inter atque Neoburgicum ideo frustra tentatam fuisse dicit, quod hic repudium a Principe Brandeburgica fuisse passus; præterea in nominibus Germanorum propriis errores subinde non leves commisit. Nec majori specie veritatis nititur, dum in Jure Publico Germanos Conringii verba, tanquam ex tripode dicta, venerari putat, qua in re magnopere fallitur, cum in nullius unquam verba juraveriat, imo nec Conringii nec aliorum errata reticeant, Germani. Optarem certe, ut notitia Imperii, vel ex scriptis Conringianis saltem, Basnagio patlo magis innotuisset, ne gravissime ab ipsis hujus scientiæ principiis aberraret. Siquidem, ut unicum hic produxisse sufficiat, Palatinum ante Josephi electionem Vicariatum gessisse audacter affirmat, quo tamen tempore imperium vacasse, quis dixerit? Quæ de dominio maris fusius afferuntur meditationes, ex Juris Naturæ scriptoribus satis superque innotuerunt. De Amelandia, velut Imperii feudò, possessores investiverat Ferdinandus III, cui status Frisiæ semet acerrime opposuerunt. In solennibus inaugurationis Ludovici XIV Archi-Episcopus Rhemensis circumstantes hisce conceptis verbis alloquebatur: vultisne hunc Regem esse vestrum? cui populus circumfusus votivis acclamationibus respondit; id quod Galli postmodum, auram regiam captantes vel firmere penitus, vel interpretatione detorta emollire sunt conati. Legati Lusitanici fratrem, Anglos quosdam atrocibus injuriis onerantes, Cromwellius 1654 in ipsius ædibus palam prehendi & capite truncari curavit, reliquis Legatis Juris Gentium violationem frustra prætextentibus. Ad bellum Polonis 1655 inferendum Suecos concitaverat Cancellarii quondam vices gerens Radziivius, qui propter vitium a Johan. Casimiro uxori oblatum offensus in Sueciam profugerat, & consilii postea felicitatem Suecicorum armorum mirum in modum juvit. Inde Rex, Suecicæ potentiæ impat, eum in Silesiam fuga se propere necessum haberet, una cum Coniuge fovisse fertur, ut alterutri quondam defuncturo superstes monasterii claustra ingrederetur, quod utique a Rege deinceps factum. Jucunda erunt legentibus litigia, adversus Cartesii dogmata a Theologia

p. 542.

247.

326.

355.

362.

390.

345.

- logis Philosophisque agitata, quæ multis motibus ansam præbuerunt, nec a Statibus plane potuerunt sopiri, maxime cum
- P. 459. furor, quo in Jansenistas tunc omnes fere grassabantur, eosdem
487. in Cartesianorum castra pertraheret. Belgas isto tempore piratica Galli divexabant, compertumque fuit, Mazarinum haud minimam lucelli partem inde percepisse, donec Ruyterus virtute navali Gallorum ferociam retunderet. Tychonem de Brahe fuisse vinosum, uxorium, & in Insulanos Huenæ crudelem, narrat Autor, quam ob causam tandem Regis Danorum gratia excidit. Errorem simul notat quorundam, qui Galliarum Regem Cromwellio Fratris nomen tribuisse falso tradiderunt. Imperatoris opem adversus Turcas Ragotzius A. 1660 frustra imploravit, quod Portianus partim metu belli, partim spe vana, Turcas subacta Transilvania quieturos, Leopoldum a rebus strenue gerendis dehortaretur, ipse interim pecuniis ab ordinibus Austriacorum Provincialibus corradendis intentus. Idem postea 725. 1664 pacem cum Turcis, omnium opinione citius conclusit, ut Montecuculi auctoritatem, quam virtute bellica sibi paraverat, in aula Cæsarea inminueret. Dum Carolus II Britanniarum Rex per Belgium iter faceret, Status Hollandiarum cum Statibus Generalibus priore loco decertabant, cessere tamen Hollandi, ceteros eorum loco in terris suis habendos esse existimantes. Belgæ tunc temporis magnam pecuniarum vim coegerant, ut Regem honore debito exciperent, quo viso Stellingwerf, ad Status Generales delegatus, vaticinio quasi spiritu exclamasse fertur: melius Belgas sibi consulturos, si tantam opum vim haud naniis istiusmodi impenderent, sed arma provide compararent. Trajecti lites acerrimæ sunt coortæ inter Canonicos Seculares & Clerum beneficiis istis inhiantem, frustraneo tamen conatu, siquidem ministri verbi divini convitiis adversarios proscindentes 624. solum vertere jubebantur. Comprehensi tunc fuerunt in Orientali India Lojolitæ, adamantes ex mineris clam coemptos in Europam avehentes, & immensum fere lucrum exinde colligentes, quorum fraudibus postea obex est positus. Mazarinus 638. 1661 morti vicinus, demum a sacerdote, qui ipsi fuerat a confessionibus, anxie semet edoceri curavit, qualis sit efficacia Sacra-

Sacramentorum. Vi Tractatus Commerciorum Belgarum mercatores ab Albinagii Gallici rigore sunt liberati. Pax denique Bredana huncce Tomum claudit. p. 643.

CORNELII VAN BYNKERSHOEK, JC. ET
Senatoris, Opuscula varii argumenti.

Lugduni Batavorum, apud Joannem vander Linden Junio-rem,

1719, 4

Alphab. 2 plag. II.

Primum horum sex opusculorum, quod prætermiffa ad L. 2 D. de Orig. Juris exhibet, magno constitiffa labore Illuftri Viro, fed devorandum illum tamen fuiffa, facile credent omnes boni lectores, ubi viderint, eum hic constituiffa Pomponi causam agere, quum poffet maxime in rebus memoriz veteris tam multis. Vult autem Lectores fuos Romanam Historiam jam aliunde fcire, neque etiam ignorare, quid vulgus interpretum ad explicandum Pomponium attulerit; qui enim ita instructus non accesserit ad hæc prætermiffa, hunc jubet res fuas sibi habere, & viciffim Illuftri Dn. Autori fuas relinquere. Properamus ergo ad delibanda potiffima. Retinet is ac defendit receptam lectionem § 7, Sextum Ælium *alias actiones composuiffa, quia decrant quadam genera agendi*. Rejicit igitur Haloandrinam. Si enim legas, *qui præcrant, quadam genera agendi composuerunt*, transferretur ad Pontifices, quod Sexto Ælio debetur, & vis major fieret Pomponio, ubi non oportet. In §. 11 recedit a MS. Campenfi, quod addit *virus*, & habet *vias*, perinde ut liber Florentinus; cujus scripturam ad hunc titulum Florentia transmisit Nostro Vir doctiffimus Henricus Brenkman. Binis autem transpositis literis, pro *partes* legi poffe ait, *patres*, i. e. per Senatam. In §. 17 leviter iterum emendat, *cum census, jam major in tempore agendus effec*, i. e. tractu tanti temporis; ubi vetustæ Editiones quædam, *major jam tempore*. *Elige*, inquit, *quicquid placuerit, me non difficilem habebis arbitrum*. Interpunctionem tantum, quæ est inter §. 19 & 20, mutat, & unoteno- re ei placet legere, *Magistratus tamen habebantur legitimi*.

isidem temporibus. Qui melius, addit, conjecerit, is Phyllida solus habeta. In §. 24 multa ei videbantur purganda. Magna enim est stribligo in verbis: *quo Decemviri constituti anno uno cum magistratum prorogarent sibi.* Et varia hic tentavit Illustris Autor. Nos unicum tantum specimen emendationis alle gabimus: *latum est ad populum, uti omnes magistratu se abdicarent anno uno, quo decemviri constituti. Cum magistratum prorogarent sibi, &c.* Ac tota difficultas est adhuc in particula, *quo.* In §. 25 duo iterum menda reperit. Dubium enim est, an possit omitti *quam,* quod deest in Codice Florentino, & a Taurello additum fuit, supplendo sensui? Omitti posse, existimat Cl. Brenkmanus. At ratio temporis postulare id videtur Nostro. Alterum est de numero tribunorum, *viginti &c.* consulari scilicet potestate. Ubi non discedit Noster a conjectura Budæi, Cujacii, Hugonis a Porta, Ruffardi, scriptum fuisse VI. & perperam adjectam *ni* vel *ginti*; unde factum *viginti,* pro *sex* contra omnem fidem historię. Alibi ex VI. *gint.* similiter exculptum *viginti,* pro *sexaginta.* §. 3. Ad §. 31 video Gerh. Jo. Vossium asserere, *uls* prius fuisse *ultis,* unde *ultra*; ut a *cis,* *citis,* *citra.* *Etymolog.* f. 564. Scaliger etiam ad Festum notavit, Varronem alicubi dicere, *ultis.* Ad §. 35. Credo, etiam Taurellum indicare hoc tantum, alterum *eorum* ad marginem accessisse. Habetq; id Editio Parisiensis I 513. Sensus est: qui eorum maximę dignitatis fuere apud Pop. Romanum, eorum quoque hic mentio facienda est præ ceteris. De signis Taurellianis sic sentio; rectius etiam ibi adscribi debuisse signum, ubi Taurellus putabat textum omnino fuisse supplendum. Dissentiant enim etiam hic subinde DD. At *illa,* ait Taurellus, *non curavimus.* Deinde dicit, si absque istis adjectionibus rectus sensus constabat, notavimus. Atqui tunc per regulam primam nihil adjiciendum erat omnino. Porro, *qua superflua visa, aliis signis indicoavimus.* Dic mihi, quomodo superflua hæc differant ab antecedentibus? Rursus, *que parenthesi sunt inclusa, ea adhibuimus, perfecto rectoque sensu reddendo.* Iterum quaero, quomodo hæc differant a primis, quæ non curabat Taurellus signotari? Duae etiam lectiones congruas debebat ægre distingue-

re a textu, quem inveniebat, perinde ut locos suspectos & a Latino sermone alienos. Utra enim esset magis congrua, adhuc incertum. Sed quis enumeret crebras illas mutationes horum signorum Taurelli per tot Editiones hodie introductas? Ruffardus 1561 præmisit ejusdem Taurelli quidem præfationem, sed adscriptit, *in qua notas immutavimus & nostras inseruimus.* Accessit etiam signum plane novum eorum, quæ tunc primum a Ruffardo inventa essent. Mox 1562 iterum nova accessit mutatio, & Charondas 1575 eandem sibi libertatem indulsit. Quantulum ergo putamus hodie superesse adhuc a primis signis Taurelli? Sperandumque potius, Cl. Brenkmanum, abjectis omnibus istis signis, exhibiturum nobis Codicem Florentinum nativa facie, & citra ista pigmenta colorum. Circa §. 36 repetendum est, Pomponium jam dixisse paulo ante, *Post hunc* (Decemvirum) Appius Claudius, *eiusdem generis.* Verba itaque, *processisse ab hoc videtur*, vix eo pertinebunt. Quid autem si hunc ea haberent sensum: *Idem R literam invenit, videturque ab hoc processisse, ut pro Valesii Valerii esset, & pro Fufiis Fursii.* Tô usu, Haloandro debemus fortasse, quod deinde Muretus retinuit. Sed Editiones Parisienses 1513 & 1527 omitunt. Fabulæ de Centimanis, τῶν μυθικῶν ἐκατόντητον, meminit Plutarchus in M. Marcello. fol. 397 A. Et Titi Claudii Centimali Cicero, *Libr. III Offic.* Appium Claudium jam tunc, quum pacem disfluaderet cum Pyrrho, præsenio fuisse cæcum, idem Plutarchus affirmavit, in Pyrrho, fol. 394 Tom. I: *grave mihi est, quod cæcus solum, non etiam sim surdus.* Claudii quidam, qui etiam *Crassini* dicti, occurrunt apud Ant. Augustinum *de fam. Rom.* capite, *de Gente Claudia* p. 27. Inscriptionem Appii nostri Claudii integram e P. Victorio exhibet. Idem Augustinus *Dialog. X Antiquit. Rom.* fol. 147, 148, ubi *Cæcus* etiam, sed neque *Centemmanus*, neque *Crassus* audit. Circa Lucium Crassum §. 40 video, Nostro non negari, quod adoptatus fuerit a quodam P. Licinio Crasso, adeoque hoc certe sensu frater etiam erat Publii Mutii, de quo §. 39 actum. Facile ergo legam *Publius Crassus*, secutus Tabulam Capitolinam & stemma Muciorum apud Rupertum p. 383 & 391. Quod autem ait Rupertus,

verba Ciceronis in Bruto loqui tantum de Q. Mucio, cujus mentio fit §. 41, omnino secus est. Cicero enim in comparatione ista utrumque locum iisdem effert laudibus. Neque sunt adeo sede sua mota verba ejus apud Pomponium, ceu putabat Rupertus. Si enim easdem laudes de Q. Mutio voluisset is allegare, non poterant ipsi deesse copiosæ tales apud Ciceronem. Bertrandus preste: *Fratre habuit Publius Mutius L. Crassum, auctore Cicerone Lib. I de Oratore c. 37, qui Mutianus dicitur apud Pomponium §. 40.* Cicero quidem, quod ad §. 41 attinet, de Crasso dixit, *erat in illo Oratorius, non scurrilis, lepos. de claris Oratorib. f. 219. C.* Sed neque hic vox illa forte obscœnum aliquid connotat, quod a reverentia & sanctitate judicii abesse, per se intelligitur. *Consularem autem scurram* ab inimicis Ciceronem ipsum appellatum cum ait Macrobius *L. 2 Saturn. c. 1*, statim intelligimus odium miscuisse hostes. Dictiones etiam Valerii Maximi sæpe horridiores paulo videntur, sed sensu æque politico & commodo. Olim *Scurra* dicebantur, homines aliquando urbani, lepidi, elegantes, *εὐπράπελοι*, quod verbis Plauti, Catulli, Juvenalis & Julii Capitolini comprobatur G. J. Vossius in *Etymolog.* Ergo & lusus scurriles erant similes. Hi apud ipsum Valerium opponuntur continuis laboribus, consistuntque in diverticulo & remissione a rebus seriis: ut non evanescat virtus, sed recreetur, ac tempestiva laboris intermissione ad laborandum mox finis vegetiores. Iterum Valerius: *vegeta & strenua ingentia quo plus recessus sumunt, hoc vehementiores postea impetus edunt.* Plauto urbani assidui cives sunt, qui non in agris fatigantur, sed sine cura atque labore, quos *scurras* vocant. Turneb. *Adversar. L. 19 c. 13.* Synesius certe in epistola quadam: *cum a libris oculos attollo, ἐπιβέβης εἰμι πρὸς ἅπασαν παιδιᾶν, pronus sum ad omne ludendi genus.* Si in §. 42 Cl. Brenkmanus eandem recitabit conjecturam de librario Florentino, vel similem, certabunt illæ invicem, nobis non invitæ. Levissima transpositione autem possim etiam scribere, *ut ad ea omnes appetant.* Geminam enim particulam quis non ferat in Veteribus, quum idem nos faciamus quotidie? Et indignatur in simili Noster, ad §. 5 p. 27. Sic dicimus, *manu ad os adnota salu-*

salutare, perinde ut olim Veteres. In eodem §. 42 verba illa, *pro cuius scriptura*; ita emendat, *per cuius scripturam ipsorum quoque librorum memoria habetur*, i. e. scriptura conservat memoriam Autoris librorum: id quod a nemine vocetur in dubium. Nunc & verba Pomponii §. 43 quodammodo impedita ita exponuntur atque illustrantur ab eodem, *cumque cum sibi respondisse de jure Servius parum intellexisset*; utique enim intellexisse Servium, Mucium sibi de jure respondisse, nesciisse autem, quid dixisset. Cascellii librum *Benedictorum* visum est Illustri Viro complecti §. 45 præter ea, quæ ad Jurisprudentiam pertinebant, flores etiam eloquentiæ ex Orationibus aliorum, quæque ab iis bene dicta essent. Eloquentiorem enim Trebatio hic dici eo sensu Cascellium. Sequitur ad §. 46 nobilis illa digressio, *fuertine Cicero JCtus?* ubi dolemus, non extare apud nos Orationem Cl. Schultingii de hoc problemate. Non detraxit Noster famæ meritisque Ciceronis viri maximi, sed laudat in eo ingenium excelsum, quodque se ad Mutium JC. in prima statim ætate contulerit, atque in perfectum Oratorem, imo supra vulgus Oratorum, quin & Consulum aliorumque Magistratum, evaserit: gnarus adeo Juris & naturalis, qua philosophus, & sacri, qua Augur, & publici, cæu Consul, & privati, qua iudex, ac vere Juris prudens. Sed inter JCtos tamen a Pomponio non recenseri: distulisse enim ipsum professionem Jurisprudentiæ ad senectutem, nec voluisse hactenus haberi pro JCto, si statum spectes & exercitium illius scientiæ. Humilius interim fuisse ei istud genus vitæ, neque voluisse de stillicidiorum atque parietum jure libellos conficere, aut stipulationum & iudiciorum formulas crepare, quamdiu curæ publicæ id non paterentur. In eodem §. 46, ubi Tubero *sermone antiquo usus affectavit scribere*, mallet Noster, *sermone antiqui usus*, i. e. vocabulis moris antiqui, & non quo illi, qui Tuberonis æquales erant, scribebant. Labeo §. 47 noluit suscipere oblatum a Cesare Augusto Consulatum, *quo suspectus fieret*. Iterum malebat Noster, *quo suspectus fieret*, apud rempublicam scilicet & optimates, corruptæ a se libertatis, si, eo beneficio accepto, sequeretur partes Augusti. Hic est ille Labeo, qui & ceteris operis sapien-

piensia operam dederat. Durum id visum, & *ναύοσπονν*, bis una & continua oratione repeti idem vocabulum, satiusque id eo putatur, cum MS. Campensi scribere, *qui & in ceteris operam sapientia dederat.* Sed nunc de tribus Labeonibus surgit nova controversia. De patre & filio constat. Tertium esse *Theologum* aliquem, ait Noster. Ita enim describi eum Augustino, *de civit. Dei L. 2 c. 11.* Idem etiam dicitur tradidisse de Diis penatibus *Ænææ*, de diis animalibus & de disciplinis Etruscis. Labeonis hujus quoque videri quædam recitari apud Festum. Ultimus apud Pomponium §. 47 laudatur Salvius Julianus, autor Edicti perpetui. Et gravior fit hic lis de verbis & fide Aurelii Victoris in Didio Juliano, Imperatore: quem primum autorem illius Edicti facit. Emendanda ergo verba videbantur historici, *nisi velimus manifestam ἀνισογονίαν in eo agnoscere, ut sunt*, inquit, *qui agnoscunt.* Minori motu autem legit: *quippe quod primum, vel, quod prius*, genus nimirum Didii Juliani; adeoque tecte Salvius Julianus, in illa gente celebris Jctus, Autor Edicti adhuc intelligitur. Quæ omnia & laudem magni ingenii & profunditatem exacti judicii abunde comprobant. Reliqua opuscula quinque *de rebus mancipi & nec mancipi; de jure occidendi, vendendi & exponendi liberos apud veteres Romanos; de cultu religionis peregrina apud eosdem, & de captatoris institutionibus* conscripta, non minus alliciunt nos ad similem enarrationem paulo copiosiore, & quæ citra omnem temporis jacturam in posterum sequetur. Neque enim nobis tales quotidie libri exhibentur Bynkershoekiani. Tum vero quos editura plausus est universa tantum non Europa cultior, ubi de XV illis centuriis rerum in hoc Senatu judicatarum, atque a tanto elaboratarum SENATORE, suo tempore viderit in Actis recensionem institui.

E LITERIS CHRISTFRIDI WÆCHTLERI,
JC. occasione Prætermisforum Illustr. Domini van BYN-
KERSHOEK ad L. 2 D. de Orig. Jur.

Postulat a nobis eruditissima elaboratio istius Tituli qualem-
 cunque adhuc diligentiam novam. Disco enim hic statim
 ad

ad §. 7, Tribonianum ibi non loqui, neque Sextum Ælium collegisse tantum ac divulgasse alias quasdam actiones; sicut Sextus Papirius leges sine ordine latas in unum composuit, nec de suo quidquam ibi adjecit. §. 2. Sextus Ælius enim hic non comparatur cum Papirio illo, sed cum Appio Claudio. Tum vero Ælius novo iterum argumento laudatur §. 38. In §. 11 prompta est utique medela, quam affert Vir illustris, si legamus *patres*. Et quanquam videamus, eum non sequi per omnia lineas recentissimi operis Brenkmaniani, a vide nihilominus fatetur illud integrum a se exspectari. Quod si scriptum ibidem esset *videbatur*, pro, *videbatur*, facilius retineremus, *vias*, pro *via*. Cum tempore auctus utique erat census. §. 17. Et augmentum hoc aliquoties exprimit Pomponius §. 2 §. 7 §. 18 & 22. Mutavit ergo vocabulum, & scripsit hic, *cum census major jam tempore agendus esset*. Noluit enim geminare *cum*: cum *census major jam tempore agendus esset*, omisit, *que* posterius. Nemo melius Nostro connectit §. 19 & 20. Et tunc pergam: *Cum autem plebs a patribus secessisset, tribunos sibi creavit, qui essent plebeji magistratus*. Ita enim perspicue opponuntur sibi magistratus legitimi & plebeji. Sic §. 21 iterum duo ædiles ex plebe. Post primam secessionem placuit populo, etiam leges ab ipso ferri, & non tantum varios magistratus §. 20, 21, 22, 23 constitui. In istis turbis latum est ad populum, uti omnes decemviri magistratu se abdicarent, qui anno uno tantum erant constituti. Cum enim magistratum hunc prorogarent sibi, & populum injuriose tractarent, neque vellent a populo suffici alios, ut ipsi perpetuo Rempublicam occupatam retinerent; eo rem perduxerant, ut sicut antea plebs §. 20, ita nunc exercitus a Republica secederet. Pro quo igitur tentabo, *Qui cum magistratum Sc.* Haloander non male: *Hi cum*. Sed adhuc facilius ex quo, fiet *qui*. Fundamentum intentionis Verginii adversus Appium Claudium ex fontibus historiæ Romanæ exhibet Ulric. Huberus, *Eunom. p. 34*, & applicat ad diversum modum procedendi. In §. 15 ratio temporis exigit omnino illud *quam*. An autem Codex Florentinus Cl. Brenkmano repræsentarit, *VI an viginti*, adhuc incertum nobis est, Interim constat sive Livii,

P

post

post scelus Appii Claudii non fuisse creatos XX tribunos militum consulari potestate, sed XX tribunis negotium datum, ut ex suo numero duos crearent, qui præessent summæ rerum. Per hos autem nihil effectum est. *Lib. 3 c. 51.* Post abdicationem Decemvirorum, decem tribuni plebis creati, sine addito caractere speciali, & duo Consules. Porro Libro 4 c. 1 agitari cœpit, ut alter Consul ex plebe fieret, obtentusque est c. 6 non Consul quidem plebejus, sed ut fineret Senatus, tribunos militum consulari potestate promiscue e Patribus ac plebe creari tres. Sequitur nunc apud Livium L. 6 c. 35, 42 illa periodus, de qua Pomponius agit §. 26, donec tandem L. Sextius primus Consul de plebe factus est. Ad §. 31 valde adhuc dubitabat Noster, an *ultis* pro *ultra* dixerit quisquam Veterum: sed reperia sunt vestigia. Ad §. 35 observavit Cl. Brenkmanus, in Codice Florentino alterum, *corum*, non plane dœsse, (quod tamen Taurelli nota indicet) sed antiquiuscule ad marginem id scriptum. Tuto nos autem eo carere posse: & vel subintelligi, vel posse paulatim transponi verba, *sed eorum, qui maxima dignationis. &c.* Et ita habere jam nunc editiones quasdam. Circa §. 36 lis est de duobus, an tribus Appiis Claudiis. Noster duos tantum facit. Si enim tres in animo habebat Pomponius, plura de tertio dicturum fuisse ad rem præsentem, quam obiter illud unicum de litera R. Statuit etiam, verba ista, *processisse ab hoc videtur*, Appium Secundum a primo, Decemviro scilicet, ortum innuere. Difficilis imprimis visus est Nostro §. 40, quod Lucius Crassus non fuerit frater Publii Mutii; ceu tamen contendat Pomponius. Neque locum Ciceronis accipiendum de Lucio Crasso, sed de Publio Crasso, fratre Publii Mutii. Alium similem locum non reperiri. Legit ergo, *Publius Licinius Crassus Mucianus*, pro *Lucius Crassus*. Et nihil ob stare, quominus Cicero etiam hunc Licinium judicaverit Jctorum disertissimum: etsi hæc formula de illo non extet. Locum Valerii Maximi ita emendat idem §. 41. *Q. Mutium Augurem, cum bene ac diu jura civium & ceremonias Deorum ordinasset, atque adeo post seria, etiam turribus lusibus quandoque vacasset, & hominem egisset, Lib. IIX c. 8 §. 2, pro, scurrilibus.* Forte, quia

Ma-

Macrobius de Augusto L. 2 c. 4, *Saturni*, ait, *affectavit jocos, salvo majestatis pudorisque respectu, nec ut caderet in scurram.* Apud Pomponium §. 42 in verbis, *ut ea ad omnes adpetant*, delect Noster ad Librarium enim Florentinum post ea cœpisse scribere *adpetans*, sed post scriptam primam syllabam *ad*, animadvertisse, perperam sic omitti *omnes*, ideoque id mox addidisse, repetita simul integra voce, *adpetant*. Per lapsum memoriæ autem remansisse primam etiam syllabam illam *ad*, vel potius, ne MSCtum inductione illius syllabæ deformaretur: ceu alibi sit observatum sæpius. Ubi expectabimus iterum Lectionem Florentinam Brenkmani. Altera observatio circa hunc §. explicat nobis auctoritatem Servii: solam enim recitationem doctrinæ Servii esse loco scripturæ, eique æquivalere. *Vel*: Servium complendo libros suos ex illorum scriptis, de quibus sermo est, fecisse, ut sola eorum memoria habeatur itidem propria scriptura Servii. In verbis §. 43 perspicuum est, *Servium parum intellexisse*, i. e. non exacte exhaustisse mentem Mucii, aut non omnia percepisse. Nondum enim operam juri civili dederat ex instituto: hac autem objurgatione tactus, plurimum deinde audiit Jctos, & solide instructus fuit. Atque ita a causis agendis transit ad jus civile, sicut Tubero, §. 46. Est & quædam eloquentia Jctorum, quæ Rhetorum eloquentiam transcendit. Non hanc, sed magis illam crediderim in mente habuisse Pomponium, cum de libro *Benedictorum* Cascellii ageret §. 45. De Cœlio dixerat §. 40, eum plus eloquentiæ quam scientiæ juris operam dedisse. Hic autem de Jcto sermo est: ac videtur Cascellius saltem de facetiis juris exaudiendus esse, quarum multæ extant apud Macrobius, *Saturn. L. 2 c. 1, 3 seqq.* tum vero de Cascellio ipso c. 6. Sed locus iste Macrobius de Cœlio Sexto, (ceus reperit in veteri Codice Meursius) loquitur, qui cum Favorino graviter disceptavit de LL. Romanorum apud Gellium. *Lib. 20 c. 2.* Deinde Pomponius hic non promiscue perscribit, quid a quoquam consignatum sit literis, joci an facetiæ, sed quid ad cultum ac ornamentum Jurisprudentiæ elaboraverint. Si Liber *Benedictorum* ridicula magis quam sobria complectebatur, eum ne nominasset quidem gra-

vissimus Jctus. Facetos sermones apud Veteres proprio nomine *dicta* fuisse appellatos, commemorat Macrobius, *c. 1 Lib. 2 Saturn.* Jctis autem in libris Benedictorum eandem mentem fuisse, deprecabor. Nam duo illi joci Cascellii c. 6 non joci sunt sed acutæ responsiones, rem præsentem apprime stringentes. Gerh. Feltmannus de vindiciis eorum, quæ antea scripserant, accipi monuit; sed non demonstravit. De Cicerone verum est ad §. 46, quod non ad professionem Jurisprudentiæ, quæ est statio Jctorum propria, sed ad reipublicam & quidquid illa sub ambitu suo complectitur, se applicare mature maluerit, professionem autem & interpretationem juris in ætatis demum vacationem distulerit. Tunc enim non recusabat, ceu ipse ait, *more patrio sedere in solio, & consulentibus respondere, ac senectutis non inertis, sed grato atque honesto munere fungi.* Ita vero mirum non est, a Pomponio eum in ordinem Jctorum non collocatum, qui supra Jctos erat. Oratori hic Ciceronem concipio, qui pene totus esset in causis Reipublicæ Romanæ, belli denique & pacis tractandis. Sciebat ergo, quidquid sciebant tunc Jcti, peritusque erat ad respondendum in foro, ad agendum etiam & ad cavendum: sed longe majora postulabat ab eo Respublica. Quidam Jctorum tunc erant sane & Oratores in causis partium litigantium, sed nondum Cicerones. Caleni judicium de eo apud Dionem Cassium *Lib. XLVI* ab hoste profectum est: qui ne Sophistam quidem vel Poetam vel Philosophum vel Oratorem qualemcumque; vel Historicum eum esse posset pati, & triennium tamen Atheniense, opusque Historiæ inchoatæ Romanæ universæ ei objicere non formidaret. Characterem autem publicum largiebatur ei ultro, cum diceret, *ἔξόν σοι τότε εὐθὺς καὶ ἕκαστον αὐτῶν τὴν προσήκουσαν παρ' αὐτῶν δίκην εἰληφέναι, poterat statim, ob singula horum, partem meritam ab Antonio (hoste Reipublicæ) jure exigere. πάντα γὰρ αὐτὰ ὁμοίως ὑμῖν ἐψηφίζετο, καὶ τοι κρεῖττον ἦν, τότε αὐτὸν διδάξαι ὑμᾶς τὰυτα, ἢ νῦν προΐχεται, hæc omnia vobiscum in publico confesso decrevit, meliusque erat, tunc ipsum vos statim docuisse, quæ nunc pretendit.* Atque toties id ibi repetit & inculcat Calenus. Quod autem Xylander, interpres

Dio-

Dionis, ait, *sola discendi arte studisque suis, qua sola sint in potestate Ciceronis, fretum cum fuisse*, abit notabiliter a textu Græco. Idque vel inde statim apparet, quia summa totius orationis Caleni est, adhortari Ciceronem, ut cum Antonio in gratiam redeat, nec molietur bellum continuare. Quintilianus *Lib. 12 c. 3* offendit, plerosque, cum desperassent de facultate dicendi in causis vel publicis vel privatis, tunc demum ad jus discendum declinasse, quum propria confessione Oratores, qualis Cicero, esse non possent. Quod argumentum urget ipse etiam pro Murena. *fol. 301. C.* Quintilianus tamen præterea dicto loco scribit: *Et M. Tullius non modo inter agendum nunquam est destitutus scientia juris, sed etiam componere aliqua de eo cæperat.* Voluit eum ibi comparare cum M. Catone, Scævola, Servio Sulpitio, Jctis omnibus; *ut appareat, posse Oratorem non discendo tantum juri vacare, sed etiam docendo.* Caleno autem velut ipsi respondet, *Lib. 12 c. 1: Ego tamen sepe dixi dicamque, perfectum Oratorem esse Ciceronem & prudentissimum, quorum nihil nisi perfecte sapienti datur. Et tamen is SAPIENTIS, JCTI, sibi nomen (minime sui contemptor,) non asseruit.* Porro *c. 2: neque se tanta in M. Tullio unquam fudisset ubertas, si ingenium suum conscripto fori, non ipsius naturæ finibus, terminasset.* Hæc sunt magna illa ingenia, quæ angustis terminis contineri nesciunt. Quod fuerit argumentum libri a Cicerone cæpti, Fabius non expressit. Gellius autem *Lib. 10. c. 22* recitat locum ex alio plane ejusdem libro, qui inscriptus erat, *de jure civili in artem redigendo.* Hunc Gellius ait se vidisse, & legisse, ac verba integra ex eodem assert. *Nihil est autem, quod ad artem redigi possit, nisi ille prius, qui illa tenet, quorum artem instituere vult, habeat illam scientiam, ut ex iis rebus, quarum ars nondum sit, artem efficere possit,* scribit Cicero *Lib. 1 de Oratore, (fol. 135, E)* Sed & primas lineas artis istius ibidem, ne quis jactantiam meram accuset forte, ducit evidentes. Totò etiam libro illo *1 de Oratore* in persona Crassi ostendit inertiam & impudentiam istorum, qui volitent in foro ceu oratores humiles admodum, & jura tamen fori, multoque magis, quæ ad jura Imperii ejusque statum publicum tuendum per-

tinent, ignorent. Quæ omnia dicuntur ibi ad convincendum Antonium, quod perperam putaret, scientiam juris qualemcunque adjunctam esse eloquentiæ, tanquam ancillulam & pedissequam. Ideoque finit ibi subridens Scævola: *non tam mihi molestus fuit Antonius, quod jus nostrum civile percussit, (ceu putat) quam jucundus, quod se id nescire confessus est.* Vides hic in fine, quæ mens fuerit Ciceronis. Verba Bruti, de claris Oratoribus (fol. 219. E.) *Et tu videris mihi tantum juris civilis scire voluisse, quantum satis esset Oratori,* plebejo scilicet, non videntur dicta ad Ciceronem; quod citra injuriam fieri non poterat. Sed & Servium stringere volebat Brutus, quasi parum eloquentiæ assumpserit. Statim: *De me dicere nihil est necesse. De Servio Sulpitio dicam, non facile quem plus studii quam illum, Et ad dicendum, Et ad omnes bonarum rerum disciplinas adhibuisse.* Nunc de utroque: *nam Et in iisdem exercitationibus incunte aetate fuimus, Et postea una Rhodum ille etiam profectus est, longe omnium in jure civili princeps.* Ita respondendo corrigitur, quod Brutus intemperanter objecerat. Nec putem, Ciceronem *Lib. 1 de LL. c. 4* destitisse a proposito suo, quod tenebat *c. 3.* Quum enim Quintus dixisset, posse populo probari, si, salvis muneribus publicis, statim se ad jus respondendum, etiam ante vacationem ætatis daret, consentit Cicero, siquidem nullum esset in experiendo periculum. Sed vereri se, ne interpretatio juris, quæ quidem minus molesta sit propter laborem, auferat tamen ipsi tempora, ad dicendi cogitationem de causis ad statum Republicæ potissimum destinata. *Quin igitur, pergat Atticus, succis suis saltem temporibus de jure civili subtilius conscribis, quam ceteri? Nam a primo tempore aetatis, juri studere te memini, quum ipse etiam ad Scævola ventitarem, neque unquam mihi visus es ita te ad dicendum dedisse, ut jus civile contemneres.* Recte autem concludebat Cicero, humiliora esse nunc apud ipsum ista studia, & a se majora potius præstanda Reipublicæ, donec vacationem ætas ipsa foret allatura. Quumque in Oratione pro Consulatu Murenæ coercere vellet factum Sulpitii, Jcti, qui præferri volebat Murenæ, dixit, *in tam tenui scientia nullam esse dignitatem consularem: & quæ sequuntur*
ibi

ibidem egregia. *Itaque si mihi, homini in Republica vehementer nunc occupato, stomachum ulterius moveritis tot criminatio- nibus & falsu vestro, triduo, me Jctum esse, profitebor.* Non jactabat hic, triduo scientiam juris vel exactam vel qualemcum- que posse hauriri ab eo, qui istam nunquam antea didicerit, sed sibi, qui a primo ætatis tempore eam teneret, facile fore osten- dere ac profiteri, se etiam Jctum esse, ac pridem fuisse, si curas Reipublicæ prius intra triduum posset a se abjicere. *Etenim quæ de scripto aguntur, scripta sunt in jure omnia: neque tamen quicquam tamen auguste scriptum est, quo ego non possim, qua de re agitur, addere. Quæ autem consuluntur, minimo periculo respon- dentur.* Profiteri ergo dudum poterat Cicero jus quotidie, si- quidem voluisset. Ceterum neque ultimis temporibus etiam respondebat consulentibus, sed Tusculanas quæstiones vocabat seniles suas declamationes. In eodem §. 46 de Tuberone pos- sis etiam dicere affectasse eum scribere eo ipso, dum *sermone an- tiquo usus est*, ideoque libri ejus parum grati habebantur. Nam in ipsis vocabulis antiquis vitium jam arguebat genius seculi, & ita abundat, *antiqui usus* ea esse. Quantum ad Labeonem §. 47, locus Taciti non probat, oblatum ei Consulatum, sed omni studio accelerasse Augustum potius Consulatum Atejo Capitoni, ut Labeonem dignatione ejus magistratus anteiret. Injuriam ergo passus est Labeo, sed ex eadem etiam commenda- tionem habuit, Atejus odium & invidiam. Suetonius in *Aug. c. 54* omnino non loquitur de isto Consulatu. Stantes itaque fide Pomponii, retinemus lectionem receptam, noluisse Labeo- nem fieri suffectum Capitoni, quem anteire debebat, fatente Tacito. Et præstat, nullos habere honores, quam contemptos, Certum est, hunc Labeonem etiam aliis disciplinis, præter Ju- risprudentiam, (ingenium utpote capitale erat nactus) fuisse eruditum ac tinctum. Atqui superius, §. 5 p. 27, indigna- bamur, si quis in Veterum scriptis nollet ferre geminam par- ticulari. Licebat etiam Pomponio scribere, *U ceteris operi- bus sapientia operam dederat*: quomodo operis utriusque men- tio fit. §. 46. Ita vero non est eadem particula. Sed nunc ad alias illas disciplinas Labeonis hujus suspicor referri posse omnia

ea,

ea, quæ tertio Labeoni tribuit Noster *Theologo*. Nam libros XV de jure pontificali scripsisse hunc filium Labeonis, sponte credam Festo, in *scylere*, & toties alibi. Ex iisdem libris sumpta videntur, quæ de officio auguris allegantur eidem Festo, in *remisso*. Nam & Cicero fuit augur. Ad eadem sacra spectabunt etiam Libri Labeonis, quos ei tribuit Servius, *Æneid.* 3. 168, de *Diis animalibus*; qui ita appellantur, quod de animabus fiant: *hi autem sint Dii penates & vitales*. Augustini verba de *Civitate Dei* deprompta sunt e Ciceronis libro quarto de Republica, quem is habuit forte integrum. Legi ergo ibi e. 9 IO, 11, 13, 13, 14, Augustini: cohærent enim inter se. Disputat Scipio ex mente Romanorum adversus cultum Deorum apud Græcos fitque ibidem etiam mentio Labeonis cap. XI & XIV, *quem hujuscemodi rerum peritissimum Romani prædicant*, ait Augustinus, qui inter Græcos & Romanos hic velut personam arbitri suscepit, ut utrosque confutaret. *Labeo*, inquit, *numina bona a numinibus malis ista etiam cultus diversitate distinguit*. In eadem re ipse iterum meminit *Lib. IIX, c. 13: Platonem inter semideos Labeo ponit; qui (Labeo) numina mala aliter placari existimat, aliter bona*. Nemo dubitet, de eodem illo Labeone agi, qui scripsit de *Diis animalibus*, id est, *Semideis*. Atqui Gellius non de *Theologo* aliquo, sed de Labeone filio disertè, *Lib. 13 c. 10: Labeo Antistii juris quidem civilis disciplinam principali studio exercuit, & consulentibus de jure publice responsitavit, ceterarum quoque bonarum artium non expertus fuit, & in literas antiquiores altioresque penetraverat*. Hæ forte sunt illæ artes. Nam & Atejum Capitonem ajunt scripsisse libros de jure pontificio, & de jure sacrificiorum, apud Rutilium, *c. 48*. Macrobius ipse sane *Libro 3 Saturn. c. 10* Capitoni illi tribuit libros de jure sacrificiorum, & statim Labeonem cum eo comparat, libro sexagesimo & octavo, cujus argumentum fortasse itidem fuit de sacrificiis. Iterum Atejum Capitonem landat Macrobius *Lib. 7 c. 13*, Pontificii juris inter primos peritum. Scio apud eundem occurrere non semel *Cornelium Labeonem*, qui scripserit Libros Factorum, & librum de oraculo Apollinis Clarii. De Diis penatibus non ait *Lib. 3 c. 4*, eum scripsisse peculiarem librum

librum, sed eadem existimare de Diis penatibus cum Nigidio: quod potest respicere ad alios ejusdem libros. Guil. Grotius etiam *Libr. I c. XII* dubius erat, an verba Augustini petita sint ex isto Cornelio Labeone, an nostro Antistio. Quæ quum vidisset citari dubium Noster, nec tamen Cornelium appelleret, dicendum est cum Grotio, & Cornelium & Antistium scripsisse aliqua ejus generis. Ludovicus Vives recte ait, ad Augustinum, tres fuisse Labeones, *maxima juris civilis scientia praditos*. Horum primus forte Q. Fabius Labeo, Ciceroni commemoratus, de quo tamen hic non agimus. Pergit Vives: *sed unus omnium doctissimus Antistius Labeo, Trebatii discipulus, & plane polyhistor*, ad *Lib. 2 c. XI de civit. Dei*. Fretus erat testimonio Gellii. Nec mirum, in hunc Jctum cecidisse ista etiam studia sacra. Nam & Trebatium, præceptorem illius, scripsisse libros decem, si non amplius, *Religionum*, testatur Macrobius, *Saturn. Lib. 3 c. 3*. Forte autem is iterum diversus est a nostro Trebatio, & iterum alius quidam Theologus; quod nollem, Didius Julianus Salvio Juliano, auctori Edicti perpetui §. 47. ejusque genti decus an maculam attulerit, anceps est: certe scriptores historiarum Romanarum confudit; quæ res paulo altius repetenda. Nam Spartianus in vita hujus Didii Imp. recte scripsit, *magis nobilem eum fecisse Salvium Julianum, ut pote bis Consullem, præfectum urbi, & Jurisconsultum*, (e quibus verbis triplici de causa nobilem nolim facere.) Calaubonus in Comment. statim: *adeo quidem nobilem fecit, ut Græci scriptores nonnulli ipsum quoque appellent τὸν νομοθέτην, quasi ipse fuerit auctor Edicti perpetui*. Ingens postulatum. Quinam sint enim illi scriptores Græci, pervelim scire. Dico Cassius in excerptis Peirescianis, ὁ Ἰσλιανὸς ὁ Διδίου ἢ τὸ μὲν γένος Βαλευττικός, τὸν δὲ πρόπον δευτὸν ἔχων, *Didius Julianus genere quidem fuit senatorio, ceterum moribus perditissimis*. Herodianus, super par Dioni, & Zosimus, ne Senatorii quidem generis meminero tantoque minus eum appellant νομοθέτην, sed totum scelestum. Eutropius igitur nescio quem secutus est, cum eum appellat *Salvium Julianum, utrum deinde nobilem & jure peritissimum*. Nepos, addit, *Salvii Juliani, qui sub D. Hadriano perpetuum*

Q

Edi-

Edictum composuit. Recte nepos vel abnepos illius autoris, & hic
etenus nobilis: reliqua corrupte & a Spartiano non accepta. Nam
& in nomine Salvii erravit; (quia Didius a patre nominabatur)
quodq; Spartianus dixerat de proavo materno, qui nobilem fecerit
Didium sanguinis propagatione, id Eutropius de moribus videtur
accepisse, tribuitque ei etiam laudem JCI ideo quod proavus
maternus Spartiano talis esset. Nec novum, postea metaphrasen
*Pzanium similiter *ναρὰ νόδα* secutum. Suspecta est nimium tota*
narratio Eutropii, atque ideo etiam subito abrumptur. Deceptus
igitur est æque Hieronymus ab Eutropio, cum in Chronico scriberet:
Pertinax occiditur in Palatio, Juliani jurisperiti scelere,
quod vidit quidem Josephus Scaliger fol. 227, sed per Eutropium hic
peccatum esse ab Hieronymo, non annotavit. Eusebius autem in
*Chronico Græco appellavit simpliciter *Julianum, qui vocatur Didius.**
fol. 83. In eisdem Canone Chronico plane is omittitur, fol. 216. In
Epitome fol. 273 similiter nominatur Didius tantum Julianus,
 ● *ὁ καὶ Σάλβιος, i. e. Salvius, a gente Salvia. In Chronographia*
Nicephori f. 304 & in Synagoge historiarum f. 392, 393 iterum ille
omittitur. Quæ eo dicimus, ne quem Hieronymus Eusebiusque fallant,
sicut Egidium Menagium c. 24. Pudet etiam referre, quid Cedrenus
f. 207 & Zonaras f. 215 de hoc Didio narrent. Atqui hi omnes Græci
scriptores sunt. Hieronymum sequitur apud Menagium Aurelius Victor
*Junior in epitome: *Didius Julianus imperavit mensibus septem,**
*imo duobus: *vir nobilis, JURE PERITISSIMUS, factiosus, præceps,**
regni avidus. Putabat ergo, addenda esse vitia de suo etiam quædam,
ne plagium ex Eutropio nimis elucesceret. At Victor Schotti ante
illum epitomatorem & ante Hieronymum æque errabundus scripsit
*hic. Stamus enim non parum judicio Keinesii nostri, *Spartianum &**
**Eutropium,* addo *Victorem utrumque, ab istis temporibus*
remotiores, audita tantum & aliena in scripturas retulisse.
Var. Lect. L. 3 c. 2 p. 342. Spartianus lapsus est in stemmate
Imperatoris: Aurelius uterque & Eutropius Spartianum obiter
inspicientes putabant, etiam Didium esse JCum sicut Salvium.
 Nec adeo miremur ab initio statim*

Afrum

Afrum querere : *Didius, an Salvius ? Julianus.* Audierat apud Spartianum de Salvii Edicto perpetuo. Recte ergo *Genus ei pernobile.* De praefectura tamen Vigilum nihil apud Spartianum, qui non praeteriturus videbatur hunc gradum. *Juris urbani praestans scientia,* non potest exaudiri de tota gente Salvii Juliani. Loquitur enim de persona Didii, *genus El pernobile ;* similiter ergo, *ille etiam sua quasi virtute* sciens juris. Hæc cum crederet Victor vera, quæ tamen oppido falsa, neque haberet accuratum Scriptorem Romanum præeuntem, & Spartianum desereret ; iterum confudit Salvium cum Didio : *quispe qui primus composuerit.* Doctissima Anna ipsa Fabri vidit, verba, quæ sequuntur, non posse divelli a persona Didii : *Hincque satis compertum, eruditionem imbellem. esse,* moribus pravis. De toto genere, vel etiam de Salvio nostro ipso, nemo hæc putabit intelligi. Sed nec reliqua : *cum præceptor, & asper quidam, rectius vivendi :* nil poterat gloriosius dici de Didio, intuitu Edicti perpetui, sed autor istius falso supponitur. Facinus vero Didii procul a Salvio : ergo & laudes hæc procul a Didio. Erravit porro, confundens Pescennium cum Severo. quæ omnia quum inter istos historicos controversa intelligeret doctissimus Historicus, Dn. Chevreau, rectius omisit ista plane. *Tom. II Hist. du monde p. 404.* Finio tamen cum Illustri Viro, *qui melius conjecerit, is Phyllida solus habeo.*

ORIGINES ECCLESIASTICÆ OR THE
Antiquities of the Christian Church.

i. e.

ANTIQUITATES ECCLESIAE CHRISTIANÆ. *Volumen V, uno libro constans. Autore JOSEPHO BINGHAM, Rectore Headborna-Worthensf.*

Londini, apud R. Knaplock, 1719, 8.

Alph. i.

Clarissimus, & in antiquis Ecclesiæ monumentis verfacissimus Binghamus Vol. IV, sive Lib X, XI, XII Antiquitatum Ecclesiasticarum, quas in Actis A. 1716 p. 474 seqq. enarravit.

Q 2

mus,

- mus, exposuerat, quomodo homines olim per varios Catechumenorum, Baptismi, & Confirmationis gradus in Ecclesiam Christianam recepti fuerint. Nunc ad rationem colendi Deum, quam in Ecclesiam admissi secuti sint, pergens, Volumine hocce quinto, sive Lib. XIII, generatim quaedam ad cultum divinum, nomina nempe illius, objectum, linguam, liturgias, habitum item, gestus & tempus spectantia observat. Itaque Cap. I
- p. I. sqq. illum missæ, sacrificii, sacramentorum, cursus Ecclesiastici, *λεητηργίας, ιεργίας, ιερών, μυσταγωγίας*, Litaniarum nominibus olim venisse, ostendit, eademque nomina ab ambiguitate sua liberat. Ubi præcipue quidem notanda, quæ de Litiis habet,
- 20 sq. Docet autem, ab initio quasvis preces Litanias veteribus vocatas; Basilio autem Ep. 63 ad Neocæs. ita dici peculiare aliquod precum genus, non ita diu exortum, atque adeo falli, qui Mamercum, Episcopum Viennensem in Gallia, litanias sensu novo in Ecclesiam primum introduxisse credant. Falli præterea, qui Mamercum, certe in occidente, primum earum autorem fuisse afferant; cum Sidonius Appollinaris disertè dicat, quod
23. non illarum, sed Rogationum festi autor extiterit, illisque adjunxerit Litaniarum usum, quæ diu ante, quamvis non ita solennes, nec ad statum tempus fixæ fuerint, sed, prout necessitas postulaverit, usurpatæ. Imo, si Savaro recte judicet ex Augustino, festum Rogationum quoque diu ante in Ecclesiis Africanis observatum esse. Interim a Mamerci tempore dies Rogationum & Litanias magna solennitate celebratas deprehendi.
24. Cumque Concilium Gerundense secundam Litaniam Kalendis Novembris, & Concilium quintum Toletanum a die Iduum Decembrium Litaniam triduo ubique peragi jussierint, sextum præterea Concilium Toletanum decretum antecedentis Concilii de Liania confirmaverit, & decimum septimum singulis mensibus Litanias fieri decreverit, tandem gradatim illas singulis hebdomatibus, diebus Mercurii & Veneris, habitas esse. Quantum ad Litaniam Septiformem Romæ a Gregorio M. institutam, & Walafrido Straboni Litaniam majorem nuncupatam; Noster erroris illos arguit, qui eo nomine Romanas Litanias a Litiis Mamerci, quas minores appellent, distinctas fuisse arbitran-
- 25.
- 26.

bitrantur. Observat nimirum, scriptores Gallicos ejusmodi distinctionem non admittere. Cellotium dicere, quod Rogatio sive Litania Mamerci antiquis ipsorum autoribus non minus Litania major audiat, quam Gregorii Litania, quodque hæc exi, qui apud ipsos usus fuerit. Hoc certum esse, quod Concilium Moguntinum, & Capitulare Caroli M. nomen Litaniz majoris propriis ipsorum Rogationibus ante Ascensionem tribuant. Litaniam autem minorem, cujus mentionem nonnulli faciunt, a majori in eo differre conjicit, quod major Litania dicta sit, qua plebs Christiana unicuique petitioni prelixioris & solemnioris supplicationis *Kyrie eleison* addiderit, minor autem, qua in omnibus officiis divinis, quotidie peractis, eandem formulam seorsum a prolixioribus illis supplicationibus usarpaverit. Quod autem posteriori modo formula illa adhibita sit, ex Concilio Varsensi II, can. 3 probat. Porro de majoribus Litanis refert, quod aliquando exomologeses dictæ, iisdemque processiones, licet sine omni superstitione, additæ sint. Cap. II objectum cultus divini considerans, præclare demonstrat, quod Christiani trium priorum seculorum Christum ut creatorem suum & verum Deum Patri æqualem divino honore sint profecuti, quodque idem honor Spiritui S. tributus sit. Declarat præterea, qua ratione Canon 23 Concil. Carthag. III decernat, omnes preces coram altari ad Patrem dirigendas esse. Quo vero argumentum, quod inde pro confirmanda vera Christi Deitate desumit, eo majus pondus accipiat, Cap. III evincit, quod in antiqua Ecclesia Christiana præter verum Deum nec ulla creatura, neque sancti & angeli religioso cultu sint adorati. Et tribus quidem hic utitur argumentis. Primum est, quod antiqui generatim sese adversarios declaraverint adorationis vel cultus illius, qui non est Deus. Secundum, quod speciatim rejiciant cultum sanctorum & angelorum. Tertium, quod hæreticos atque gentiles ob ejusmodi cultum idololatriæ reos pronuntiaverint. Cap. IV monstrat, quod cultus divinus vulgari semper lingua, populo intellecta, fuerit habitus; neque solummodo ex claris veterum testimoniis, sed etiam (2) ex eo, quod populus Christianus una voce in Ecclesia cantaverit, precatus sit,

P. 27.

23 sq.

31 sqq.

6 sqq.

70 sq.

73 sqq.

75 sqq.

83 sqq.

91.

92.

Q3

atque

- p. 94 sqq. atque responsa dederit : (3) quod Patres frequenter illam exhortati sint, ut cum attentione audiret, legeret, oraret : (4) quod iidem in homiliis suis sæpius provocaverint ad preces Ecclesie, & lectiones antea habitas, tanquam res populo cognitæ : (5) quod Scripturæ a primis Ecclesie incunabilis in omnes linguas translatae sint : (6) ex usu interpretum in Ecclesia : (7) ex consuetudine, qua Biblia in privatum populi usum in templis fuerint collocata : (8) ex potestate legendi Scripturas in lingua vernacula omnibus concessa, & non nisi gentilium persecutoribus adempta : (9) ex libertate, qua & infantibus & catechumenis una in Ecclesia precari, & Scripturas legere licuerit : & (10) denique ex forma & tenore ordinationis lectorum in Ecclesia. C.
98. V de usu & origine Liturgiarum disquirens, putat, quod, quousque extraordinaria Spiritus S. dona in Ecclesia vigerint, preces & hymni immediate a Spiritu S. inspirati partem divini cultus constituerint ; sed, illis cessantibus, Ecclesiarum Præsules ordinem sacrorum juxta prudentiam Christianam instituisse. Et ab initio quidem unumquemque Episcopum facultatem ejus in propria Ecclesia sua habuisse, posterioribus autem seculis Episcopos liturgias suas ad normam Ecclesie Metropolitanæ, ad quam pertinerint, composuisse. Licet autem nulla hodie antiqua Liturgia adhuc integra extet, (cujus rei rationes quoque Norster erudite investigat) tamen in antiquis Patrum monumentis tantum e liturgiis residui mansisse, ut perspicere inde possimus, & quod Ecclesie fixus sacrorum ordo fuerit, & quam methodo in præcipuis divinorum officiorum partibus usata sit. Ipsos Apostolos, præterquam quod ad solitam Judæorum liturgiam in templo & Synagogis sese conformaverint, etiam, non obstantibus extraordinariis donis, alias quasdam regulas & exempla in cultu divino secutos esse. Et hæc quidem Cl. Autor referendam censeat orationem Dominicam, modum administrandi Baptismum, formulas professionis fidei in Baptismo, & renunciandi Satanæ, & fœdus pangendi cum Christo, certos item hymnos, & Psalmos Scripturæ, doxologias, benedictiones, & tandem repetitionem historice institutionis cœnæ Dominicæ, tanquam necessariam consecrationis ejus partem. Et sic etiam vestigia monstrat, quod
- 100 sqq.
- 106 sqq.
- 109 sqq.
- 115.
- 116 sqq.
- 119 sqq.
- 123 sqq.
- 130.
- 132 sqq.

quod post Apostolorum ætatem Christiani tribus vel quatuor prioribus fecerit juxta certam normam sacra celebraverint. Cumque eruditi in votis habuerint, ut aliquis varias antiquæ Liturgicæ partes & officia ex Chrysofomo colligeret, industrius Binghamus nosse desiderium illorum explet, & Cap. VI ex singulis Chrysofomi Voluminibus eo spectantia recenset. Cap. VII usum orationis Dominicæ in Liturgia antiquæ Ecclesiæ edisserens, planum facit, quod a Patribus habita fuerit pro tali orandi forma, quam Christus omnibus discipulis suis injunxit, ut eisdem verbis adhererent, quibus ipse illam docuerit, & hinc etiam in omnibus sacris officiis, baptismo, eucharistia, precibus matutinis & vespertinis, sacris item privatis usurpata, eamque ob causam oratio quotidiana dicta sit: quod hæretici præterea atque schismatici illa usi sint: & Patres denique illam tanquam spirituale & efficacem orationem vel maxime commendaverint, usumque ejus non nisi fidelibus & baptizatis concesserint. Cap. VIII ad habitum, gestus, aliosque ritus & ceremonias, in divinis olim officiis solennes, sese convertens, de distincto habitu in seculo Apostolico, & duobus sequentibus, nihil certi occurrere, contra Pontificios arbitratur. Quarto autem seculo in vestimentis distinctionem fuisse factam. Constantinum enim Macario vestem auro splendidam donasse, quam in administratione Baptismi induerit; ut plura eam in rem memorata taceamus. Quantum ad gestus in cultu divino observatos, probat, totam Ecclesiam diebus Dominicis, & quinquaginta diebus inter Paschatis & Pentecostes festum, in memoriam resurrectionis Jesu Christi, stetisse, aliis temporibus flexis genibus adorasse, & capite semper inclinato benedictionem Episcopi vel sacerdotum accepisse. In extraordinariis humiliationibus Christianos humi prostratos jacuisse. Assidendi autem sacris morem veteribus non fuisse licitum. Nonnullos, positus penulis, orationem fecisse, & cum lavacro totius corporis aquam sumsisse, sed propterea superstitionis a Tertulliano notatos. Capite nudo interim preces fieri debuisse, imo easdem sublatis, & expansis aliquando in modum crucis manibus factas, sed theatrales omnes gestulationes damnatas esse. Reges coronis armisque

p. 197 sqq.

232 sqq.

236 sqq.

241.

242 sq.

244 sqq.

249.

250 sqq.

255.

259 sqq.

262.

263.

264 sqq.

266.

267.

268 sqq.

270 sqq.

274.

- que depositis, sine satellitio, & monachos Ægyptios sine calce i
 p. 275. templa intrasse. Episcopum sacras ædes ingressum populum
 276 sqq. salutasse solenni formula, *Pax vobis*. Et plebem eleemosy-
 nas distribuisse pauperibus, ad portas templi stansibus. Eandem
 in templis versus orientem adorasse. Cap. IX de temporibus
 281 sq. sacrorum conventuum, & variis divini officii partibus, differens,
 non alienum sese ab illorum sententia declarat, qui statuunt,
 Christianos tempore Apostolorum quotidie, magis tamen so-
 lemni die Dominica, & postea, invalescentibus persecutioni-
 283 sqq. bus, eadem tantummodo die convenisse. Nec longe post Ju-
 limum Martyrem ait consuetudinem ortam esse, diebus Mer-
 curii & Veneris cœtus sacros instituendi. Et dies illas statio-
 num dies, semijejuna item, & jejunia quartæ & sextæ feræ dic-
 ctas esse, quod iis usque ad horam tertiam pomeridianam con-
 gregati fuerint. Cumque iisdem communio semper fuerit ce-
 lebrata, probabile esse, quod illis etiam multum temporis Psal-
 modiis, privatis precibus, & peccatorum confessionibus insum-
 tum sit. Diem Saturni in Latinis Ecclesiis pro jejunio, at in
 286. Græcis omnibus pro festo habitum, & differentiam inter Sabba-
 288. tum & diem Dominicam hanc fuisse, quod illa laborare, hac la-
 289 sqq. bore omni abstinere debuerint. Duos illos festos hebdoma-
 dis dies præcessisse vigiliis, per maximam noctis partem ce-
 lebratas, Græcisque propterea *πανυχidas*, & Latinis *pernocta-*
 294 sqq. *tiones supervigilia* dictas. Præter statas autem vigiliis istas
 alias, anniversariis martyrum memoriis consecratas, singulis
 fere hebdomadibus observatas esse. Solennes quoque con-
 299. ventus Christianos tempore quadragesimæ, & quinquaginta
 diebus, qui a Paschate proxime sequebantur, agentes & precibus
 300 sqq. & sermonibus sacris vacasse. Preces publicas matutinas & ve-
 spertinas, singulis diebus in Ecclesia fusas, quod inde a tempore
 303 sqq. Tertulliani servatum. De horis canonicis doctissimus Autor sta-
 quod tribus prioribus seculis non publicæ sed privatæ preces in-
 tuit, illis peractæ sunt, sensumque in Ecclesiam invectæ, regulis mo-
 nasteriorum orientalium originem debeant. Tum quid specia-
 309 sqq. tim in illis observatum sit, exponit. Denique Cap X & XI or-
 316 sqq. dinem quotidiani officii, matutini & vespertini, ex Constitutio-
 nibus

nibus Apostolicis recenset, easque in variis hujus officii partibus cum aliis antiquis Ecclesie monumentis comparat, atque hac occasione originem conventuum antelucanorum explorat. Ceterum sextum harum Antiquitatum Volumen, pariter jam editum, quo Cl. Binghamus Missam Catechumenorum atque Fidelium non minori diligentia & eruditione persequitur, proxime recensebimus.

HISTOIRE DE L'ACADEMIE ROYALE DES
Sciences, A. 1716.

hoc est,

*HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIEN-
tiarum A. 1716, cum Commentariis Mathematicis &
Physicis ejusdem Anni.*

Amstelodami, apud Petrum de Coup, 1719, 12.

Alph. 1 plag. 2 Tabb. æn. 9.

HOc anno 1716, autoritate Serenissimi Ducis Aurelianensis, a morte Ludovici XIV vicaria in Gallia sceptra tenentis, in Academia Regiæ Scientiarum forma quædam immutata fuere. Nimirum numerus honorariorum & associatorum nulli certe scientiarum generi addictorum auctus & classis viginti Adjuntorum personalium suppressa, in ejus vero locum nova 12 Adjuntorum classis surrogata, ita ut duo sint Adjuncti Geometriæ, duo Astronomiæ, duo Mechanicæ, duo Anatomix, duo Chymix, duo Botanicæ; has nempe scientias excolit Academia Scientiarum. Sancitum etiam est, ne Clericus regularis unquam locum obtineat in numero honorariorum & stipendiariorum, a qua classe posteriori etiam associati excluduntur. Adjunctis non conceditur votum, nisi quando de Scientia agitur. Quotannis a Rege eligitur Præses & Vice-Præses ex numero honorariorum, itemque Director & Sub-Director ex numero stipendiariorum. Hisce præmissis ad ipsum operis recensione[m] progredimur. In Physica generali *Maraldus* describit phænomenon luminosum septentrionale, quod A. 1716 d. 11 April. hor.
R
10 vesp.

10 vesp. 30' observatum, vulgo *Aurora borealis* fert nomen. Cum de eodem ex alio phænomeno ejusdem generis multa jam dicta sint in Actis A. 1716 p. 357 & seqq. id unicum hic annotasse suffecerit, quod ex diversis circumstantiis in diversis locis eodem tempore observatis concludat *Maraldus*, phænomenon eodem tempore in diversis locis observatum non fuisse numero, sed saltem specie idem : id quod etiam de phænomeno in Actis loc. cit. relato annotatum est a *Cl. Wolfio* p. 366. Lapides ex massa fluida aut molli formatos probat *Fontenellius*, quod heterogenea iis inclusa reperiantur. *Godofredus* autem de eorum genesi hypothesin aliquam proponit, quam *de la Hire* junior observationibus quibusdam non ex arte satisfacere monstrat, etsi eidem favere videantur. A die ultima Novembris usque ad d. 2 Dec. mare sæviens inundavit loca humilia in Normandia inferiore, affluxu continuo existente sine ullo refluxu. Quantitatem aquæ pluvialis A. 1716 observavit *de la Hire* 17 digitorum & $6\frac{1}{2}$ linearum; declinationem acus magneticæ d. 30 Dec. 11° 10'. Ut autem hanc declinationem ea, qua decet, accuratione observare possis, constructionem instrumenti necessarii seu pyxididis magneticæ huic scopo sconducentem describit. Monet inter alia, thecam, cui acus includitur, optime ex marmore fieri, cum lignum rectitudinem non servet in humiditatis ac siccitatis variationibus, orichalcum subinde aliquid ferri admixtum habeat : meridianam lineam ultra thecam produci debere, ut scilicet pyxidem super lineam meridianam in plano immobili ducta exacte confluere liceat, optimas esse acus, quæ ex filo chalybeo parantur, nec multum ponderant; cavendum denique, ne per rimam inter vitrum & pyxidem ventus in thecam ingredi possit.

In *Anatomicis* herniam umbilicalem monstrosam describit *Mery*. Observata fuit in infante, quæ 15 horas auram vitalem hausit. Etsi apertura umbilici non haberet diametrum 15 lineis majorem, hernia tamen includebat pulmones, jecur, ventriculum & intestina omnia. Monstrosam appellat herniam, quod, ipso iudice, fuerit vitium conformationis. Quæ de arte præparandi uniones adulterinos commentatus est de *Re-*

aurum

aurum, inter Anatomica locum habent, quia colorandis istis adhibetur materia a squammis albulæ, qui est pisciculus Sequanzæ incola, separata, atque hac occasione de squammarum formatione generatim differitur. Idem respondet ad difficultates, quas contra ipsius hypothefin de formatione concharum limacum A. 1705 propositam objecerat *Mery* anno proxime sequente. *Deslandes* fœtus omni ossium articulatione, consequenter motu inde pendente, carentem. *Morinus* alium describit fœtum monstruosum, qui constabat ex duobus truncis communi umbilico gaudentibus & ultra umbilicum non continuatis. Scilicet videbantur quasi duo fœtus plano horizontali per umbilicum dissecti & partes superiores in unum truncum coaluisse. Pedes vero cum femoribus averfa parte jungebantur ad angulos rectos. Intus omnia erant geminata, quemadmodum extra. Fœtus extra uterum formatum, placenta ad primam, secundam & tertiam vertebra lumborum adhærente, *Martinus* junior, Chirurgus, in scenam producit; fœtus vero difformem *Petitus*, qui idem suas de functionibus oris meditationes continuat. *Littre* describit difficultatem deglutiendi ortam ex spina Cyprini deglutita & post quatuordecim menses fatalem, nutrimento deficiente. Aperuit post mortem cadaver & varia singularia in eodem notavit. *Petitus* machinam communicat, quam invenit, ad ossa diffracta situi pristino restituenda commodam, cum eam hactenus usitatas non uno nomine antecellere existimet. *Roubout* structuram placentæ uterinæ illustrat, observans inter alia, eam contineri inter duplicem chbrii membranam expansam, & arterias venis perpetuo sociari, perinde ac in chorda umbilicali observamus. Tandem *Petitus* observationem de fistula stomachi exhibet.

In *Chymicis* primo loco occurrunt conjecturæ quædam de origine Salis Armoniaci, quod ex Ægypto ad nos deferitur. *Lemery* diversitates annotat, quæ in salium diversorum dissolutione sese offerunt.

In *Botanicis* ad præcavendam & sanandam lepram arborum commendat *Reffoniur*, ut in cortice a ramis usque ad terram incisio rectilinea fiat mense Martio vel Aprili, & quidem in fa-

cie a Sole averfa. Idem experientia domestica fretus artem inferendi arboribus gemmas fructiferas perficere fludet. Jubet scilicet eas immittere cortici seniori, non juniore, atque ex ramis, quos inter steriles & fructiferos medios statuit ex multiplici folio uni nodo adhærente dignoscendos; sumi illas, quæ triplicatæ comparent. Mediam enim esse ramificationi aptam, binas vero laterales primo statim anno fructus proferre. Immissionem fieri posse circa initium autumnii, quando arbores fructibus graves, & ramos veteres demum anno sequente, gemmis progerminantibus, amputandos esse. *Jussieu* describit plantam, quæ *Cereus Peruvianus Tavern. icon. 705* dicitur; *Isnardus* vero novum plantarum genus, quod *Evonymoides* appellat.

In *Geometricis* novam de ratione magnitudinum theoriam promittit *de Lagny*, quam hucusque recepta simpliciorē ac diffusiorē maximæque utilitatis fore confidit. Dividit rationes in diversa genera pro numero divisionum tentandarum, antequam ad communem mensuram deveniatur. E gr. 1 to 1 : 1, 1 : 2 &c. est ratio primi generis, quia unica divisione ad communem mensuram pervenitur, quæ hic est ipsa unitas. Sed 2 : 3 est ratio secundi generis, quia non nisi duabus divisionibus absolutis obtinetur communis mensura, quæ denuo unitas est. Specialiora nondum prodidit. Notum est, *Hallejum* in Transactionibus Anglicanis determinasse diversos densitatis aeris gradus in diversis a centro Terræ distantis, supposita gravitate constante & pressione in ratione ponderum: *Newtonum* vero in Principiis prop. 21 & 22 lib. 2 in hypothefi rationis ponderum comprimentium, sed gravitatis variabilis in ratione reciproca distantiarum a centro cum simplici, tum duplicata. *Varignonius* hanc theoriam reddidit universalem ope formulæ ad modum simplicis. Sit scilicet C centrum gravium, CD altitudo fluidi elastici, e. gr. atmosphære nostræ, BC distantia quæcunque a centro = x, densitas fluidi seu aeris in B = y, vis gravitatis variabilis utcunque B = z, porticula Bb infinite parva erit = dx, adeoque massa aeris in Bb = ydx, pondus = z y dx, quod cum continuo decreseat, crescente x, negativum esse debet,

nem-

nempe $-zydx$. Habemus itaque pondus totale, aeris nempe a Busque ad D protensi $-szydx$. Quare cum densitas supponatur decrescere in ratione quacunque multiplicata aut submultiplicata ponderis totalis; habebimus $-(szydy)^n = y$, unde tandem reductione ac summatione communi more facta reperitur

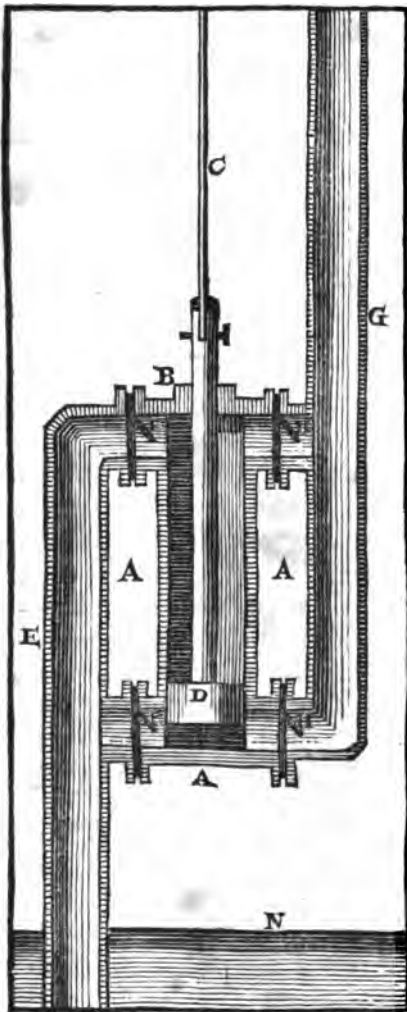
$$\int -zdx + q = \frac{1}{1-n} y^{(1-n)^{1/n}}. \text{ Hinc a perito calculi Leibnitiani}$$

facile deducuntur non modo quæ ab *Hallejo* & *Newtono* aliisque reperta sunt, sed etiam innumera alia ab aliis nondum animadvertita. *Saurin* specialia nonnulla annotat circa tangentes curvarum in punctis, ubi plures rami se mutuo intersecant, & incautus formulæ communis, quam calculus differentialis pro subtangente exhibet, usus fallit.

Quæ in *Astronomicis* de mutabilitate obliquitatis Eclipticæ profert de *Louville* in Actis anni superioris ipsis Autoris verbis iam proposuimus. *Maraldi* phænomena nonnulla annuli Saturni annotat. Huc pertinet, quod ansa orientalis paulo citius disparuerit occidentali, contra hic sub initium reditus paulo largior apparuerit orientali: quo ipso conjectura *Cassini* senioris confirmatur, quod annulus integer non sit in eodem plano. *Cassinus* theoriam motus Satellitum Saturni condidit & Tabulas exhibuit, juxta quas motus singulorum ad datum quodcunque tempus computari potest. Calculus exemplis illustratur. Determinat etiam distantias veras Satellitum a centro motuum in semidiamentris terrestribus. Prodit autem distantia primi 43 semidiamentrorum. Frequentes fuere A. 1716 macularum apparitiones, & a 30 Aug. usque ad 3 Sept. octo diversæ congeries macularum una comparuerunt: quæ cum lumen Solis haud sensibilibiter imminuerint, pro fabula habet *Fontenellius*, quæ de pallore Solis post mortem Cæsaris tradunt Historici. *Maraldi* varias recentis observationes occultationis Jovis a Luna factæ d. 4 Jan. 1716. *Delisle* disputat contra *Hallejum* de longitudine freti Magellanici.

In *Mechanicis* suas de vortice fluido meditationes continuat *Saulmon*. Theoriam *Blondelli* de jactu bombarum praxi parum respondere didicit *de Reffons*, qui multiplices ac longæ

experientia edoctus multa recenset obstacula, quæ effectum desideratum impediunt & regulas eadem evitandi, quantum fieri

potest, præscribit. *De la Hire* junior novum describit antiæ genus, quæ aquam continuo expellit, sive embolus attollatur, sive deprimatur. AAA est corpus antiæ, D embolus, C hasta embolo infixæ, E tubus per quem aqua attrahitur, FF valvulæ in antiæ hiantes, G tubus per quem aqua expellitur, H H valvulæ in eandem hiantes. Cetera intelligentibus ex adspæctu figuræ manifesta sunt. *De la Hire*, *Philippi* filius, docet, quomodo structura fenestriæ evitari possit, ne pluvia a vento allisa per eam in conclave penetret.

In *Acusticis* experimentis variis docet *de la Hire*, sonum corporis percussi non dependere a vibrationibus ipsius corporis, sed solummodo partium ipsius.

Obierunt A. 1716 *Salvator*, *Parentius* atque *Leibnitius*, qui adeo annus Geometris fuit fatalis.

Josephus Sauveur sive *Salvator* natus est Flexiæ d. 24 Martii A. 1653, patre *Ludovico Salvatore*, Notario. A nativitate usque

usque ad septimum ætatis annum mutus permanfit ob defectum organorum vocis. Puer mechanicum egit, construens fiphones, fonticulos, molendina. Memoria perinde ac facultate loquendi laborans parum apud Patres Societatis Jesu profecit. A. 1670 Lutetiam Parisiorum venit Philosophiæ ac Theologiæ operam daturus. Illi cum operam daret, intervallo menstruo sex priora *Euclidis* proprio Marte didicit. A Theologia mox destitit, quod methodus non satisfaceret, itaq; ad Medicinam animum applicuit & *Robalsium* Philosophiam veriorem profitentem sæpius adiit. *De Cordemosi*, qui Principem Delphinum in Philosophia instituebat, ipsum Episcopo Condomensi postea Meldensi, Principis Regii Præceptori, commendabat, cujus suafu Medicinam missam fecit & Geometriæ se totum tradens alios eandem docere cœpit, præsertim cum avunculus st'pendia annua negaret Theologiæ studium deserenti. Vix 23 ætatis annum attigerat, cum inter discipulos *Eugenium* Principem numeraret. Pauca legit; plura meditatus est. Ambire decreverat Mathematicam Professionem *Rameam*; sed difficultate loquendi deterritus a consilio mox destitit. A. 1681 *Mariotto* adstitit in experimentis aquarum, & *Ludovico* Principi Condæo innotuit. A. 1691 obsidioni Montium interfuit, eaque finita Flandriæ munimenta vidit, artem militarem percepturus. Redux Principes juvenes Mathesin docuit & praxin Matheseos promovit, Mathesin utilem in pretio habens. Speculationi tamen quadratorum magicorum non sine successu diu incubuit. Geometras recentiores scientiam infiniti excolentes *infinitarios* appellare solitus, etfi calculum differentialem ac summatorum non ignoraret. A. 1686 Professionem Mathematicam in Collegio Regio obtinuit, non obstante lingua balbutiente. A. 1696 in Academiam Scientiarum receptus, Acusticam excolere cœpit & novum Musicæ systema exhibuit. Cum A. 1703 Comes de *Vauban* Galliæ Mareschallus creatus esset, *Salvatorem* Regi commendavit, qui, quod ipse ante fecerat, Architectos militares examinaret. Bis matrimonium adiit: ex priori duos filios, ex posteriori filium & filiam suscepit. Obiit d. 9 Jul. A. 1716, ætatis 64.

An-

Antonius Parent natus est Parisiis d. 16 Septembr. A. 1666. Nondum tertium ætatis annum egressus erat, cum avunculus *Antonius Mallet*, parochus in pago quodam prope Carnutum, curam educationis & vices Præceptoris in se susciperet. Docebat ipsum primas Arithmeticæ regulas, cetera ignorabat ipse, adeoque a puero ex libro addiscebantur proprio Marte, qui adolescens 13 annorum factus in demonstrationes inquirebat. Hoc præceptore vero potissimum in religione ac pietate profecit, unde per totum vitæ tempus praxi Christianissimi austeræ incubuit. Anno ætatis 14 Carnuti Rhetoricam didicit & Sphæricam, cum quo posteriore studio Gnomonicam & Geometriam junxit nullo duce. Parisios mittebatur ab agnatis, Juris studio operam daturus; sed ipsemet Mathematicum cum eodem combinavit, & cursu juris absoluto, totum ei se tradidit, etsi parcius suppeditaretur, unde viveret. In Collegio Regio lectiones *Philippi de la Hire* atque *Salvatoris* audivit: mox ipse instituit alios in Mathesi, utque Architecturam militarem melius docere posset, commendatione *Salvatoris*, cum *Marchione d' Alegre* castra bis secutus. Vitam deinde privatam egit, totus in omni studiorum genere, præsertim Mathematico ac Physico. Anno 1699 *des Billets* sibi Adjunctum in Academia Scientiarum adscivit, quod in Mechanica imprimis excelleret. Ibi interdum per præcipitantiam ac subinde nimia vehementia aliis contradicebat. Neino plura schediasmata Academiz exhibuit, quam *Parentius*, non ægre ferens, etsi subinde cum severa censura rejicerentur. Exprobrata ipsi fuit obscuritas: sed, ne perirent schedæ, quas Academia ipsi reddidit, eas sub titulo: *Recherches de Mathématique & de Physique* A. 1705 edidit, atque auctiores A. 1713 recudi fecit. Volumina ista paucos invenere emtores. A. 1714 Arithmeticam theoretico-practicam publicavit, ubi catalogum subjunxit schedarum, quas passim in Diariis edidit. A. 1716 d. 26. Sept. ætatis 50 vitam finiit ex variolis. Præter schedas MSC. easque magno numero nihil reliquit, quas inter libri devotivorum, vita avunculi sui, Argumenta divinitatis Christi. In sorte admodum modica multum elemosynarum erogavit.

Elogi-

Elogium *Leibnitii* dedimus in Actis A. 1717 p. 322 & seqq. Cum vero pleraque quæ hic leguntur, etiam ibi a nobis tradita sint, quamvis alio ordine digesta, Lectorem eo ablegare licebit. Ceterum dum *Cel. Fontenellius* controversiam commemorat, quam non nemo *Leibnitio* circa inventum calculi differentialis movit, nullum quidem argumentum omittit, quo Virum summum a crimine plagii, quod ipsi exprobrare ausus est antagonista, liberet; aliqua tamen occurrunt, de quibus hæsitamus. Scilicet 1 asseritur, *Newtonum* nunquam se liti immiscuisse, nec ipsummet *Leibnitio* controversiam movisse. Enimvero contrarium apparet ex literis *Newtoni* contra *Leibnitium* scriptis, quæ idiomate Anglico Historiæ fluxionum, quam vocat, subjunxit *Josephus Raphson*. Sane quicquid protulit Antagonista, idem etiam profertur a *Newtono*, ut aut *Newtonus* repetitorem ejus agat, aut ipse omnia tela a *Newtono* accepisse dicendus sit. Ambo enim uno loquuntur ore. Deinde 2 calculus fluxionum extra controversiam dicitur præcessisse calculum differentialem: quod tamen ex commercio epistolico non apparet. Ex Actis contra manifestum est, *Leibnitium* habuisse verum characterem quantitatum infinitesimalium & per modum algorithmi exercuisse calculum (quæ ipsa naturam calculi fundant, qui tanquam species sub genere sub arte characteristica combinatoria universali continetur) cum tale quid a *Newtono* fieri non constaret, nec tum factum fuisse adhuc probatum est. Quod si amici *Leibnitii* eodem modo cum *Newtono* agere vellent, quo ejus asseclæ cum *Leibnitio* agunt, non deessent, quæ cum ratione retorquerent tela. Cum enim *Newtonus* vocat per contemptum *Leibnitium* secundum inventorem methodi fluxionum; ipsum dicerent secundum inventorem orbitæ Cometarum, quippe cum prior apud nos eandem invenerit ac publicarit *Derffelius*. Et licet facile largiamur, *Newtonum* scriptum *Derffelii* Germanicum non legisse; in toto tamen invento nihil continetur, quod non desumptum sit ex *Kepleri* atque *Hevelii* Germanorum scriptis, quæ *Newtono* lecta fuisse nemo dubitat. Virium centralium ideam ac æstimandi rationem dici poterat ab *Hugentio* accepisse: quod idem ante eum fecerat *Hookius* & ad motum

Planetarum applicaverat. Quid ni ergo dicere liceret, *Newtonum* Geometriam exercuisse in Hypothesi *Hookiana* mensuram virium centralium ab *Hugenio* edoctum? Enimvero amicorum *Leibnitii* non est aliorum inventa elevare: quia potius virum ultra communem hominum sortem positum imitati eadem prædicando aliis ad præclara præstanda stimulum addunt. Absit itaque ut plura retorsionis etsi in omni jure licitæ indicia prodamus. Missis hisce prædicamus constantiam *B. Leibnitii* in religione. Narrat enim *Fontenellius*, quod ad castra Pontificiorum transire noluerit, etsi lautæ offerrentur in Gallia conditiones, vote ac statui ipsius apprimè convenientes.

Gründliche Anleitung zu der Kriegs- Bau-Kunst &c.

i. e.

LEONHARDI CHRISTOPH. STURMII ARCHITECTURÆ MILITARIS HYPOTHETICO-ECCLESIASTICÆ.

Noribergæ, impensis Petri Monath, 1719, 4.

Alph. I cum fig. æneis 41.

EGregie ante hos sedecim annos Fortificationem illustravit *Ecl.* Autor editione *Architecturæ suæ militaris Hypothetico-Ecclesiæ*, in 8, in qua si non de omnibus, saltem de plerisque maximeque commendandis muniendi modis perspicue & breviter egit, judiciumque suum de commodis ac prærogativis uniuscujusque eorum ubique interponens & ecclésiastica adeo libertate utens, aliosque a studio sectandi unum quendam ex claris Architectis militaribus ad facultatem cuivis loco & occasione aptam ex quocunque Autore desuntum modum inveniendi traducens, scientiam suam in hac arte probavit lectoribus adeo, ut libellus ille plurimos emtores invenerit. Unde factum est, ut de nova ejusdem editione Autor cogitaret. In eo vero cum esset, statuit ea, quæ desiderari possent, supplere aut emendare, opusque adeo perfectius & usui publico aptius sistere, idque præsentì editione præstitit. Equidem ducem hujus instituti

tum

tum habuerat anonymum Autorem libri Gallici *Nouvelle Fortification, Francoise, Espagnolle &c.* In eo vero cum desideraret imprimis expositionem modorum muniendi a Germanis inventorum, quibus non exiguam partem perfectionis hujus artis deberi, vel ex hoc Sturmiano opere constat, idem hoc egit, ut cui-libet pro meritis laudes suas tribueret. Dialogorum vero forma scriptum hoc concinnandum judicavit, inque eo non solum, ut diximus, iudicium suum de quibuslibet fere fortificandi modis eorumque pretio, usibus aut incommodis prerogativisque exponit, sed & ubicunque res ferebat, ipsos modos ad maiorem perfectionem evehere, defectus eorum corrigere, aut usum eorum extendere ac producere annititur, deque suis ad minimum quinos, si imitationes aliorum connumeret, vel tredecenos adjicit. Distinguit eosdem in *classes*, quarum *prima* modos comprehendit veteres ab *Hispanis* maxime adamatos & inventos, qui in alis propugnaculorum reductis concamerationes, quas *Casamatas* vocant, adhibent, *secunda* modum *Batavicum Freytagianum* eique affines, *tertia* modos qui successerunt huic, alasque secundarias & vallum inferius facierum in priori usitata rejecerunt: *quarta* illorum formas, qui secundarias alas & valla inferiora retinenda censuerunt, sed valli inferioris & magnitudini & formæ correctionem adhibuerunt, *quinta* eorum, qui duplici ordine propugnaculorum munitiones suas giungunt, quæ vocatur *l'ordre renforcé*: *sexta*, qui duplici munimento utuntur, uno minori atque interiori, ut vocant, *reducto*, altero vero majori: *septima* denique classis exhibet eorum hypotheles, qui ab hisce omnibus diversa fundamenta sectati sunt. Inter ipsos illos modos commendandi videntur ei præter ceteros *Anonymi* supra dicti autoris methodus, *Klengelii*, *Scheiterii*, *Schertii*, *Ragani* & *Werthmulleri*, præterea *Heerii* & *Vaubanii* varii modi, omnium vero maxime *Cæhornianus*, qui peculiari libro ab eodem expositus est. *Rufensteinii* formam pro imitatione saltem Paganianæ habet. *Pagano* contigisse primo memorat, ut rationes ejus valerent ad avocandos Architectos militares a cæco Freytagium sectandi studio, etsi ante eum aliqui ex Germanis haud paulo meliora docuerint, nullos sectatores invenientes.

Ozanami, Rogerii, Goldmanni industriam, cum in eo saltem occupata fuerit, ut mensuras linearum *Vaubaniana & Freytagiane* methodi concinniores ederent, non magno loco habet, cum subtilitates hujusmodi in hac arte nullius momenti sint. *Blondelliano, Rossettiano*, ipsi alias laudatis modis, nec non *Rufensteimiano* perfectiores ex suis substituit. His tamen omnibus præfert *Rimplerianum*, prouti a Nostro elaboratus atque perfectus est: nam Rimplerum descriptioni hujusmodi typis quidem impressæ nullas tamen figuras adjecisse, adque adeo divinationi locum maximum fecisse, passim notum est. Defensionis internæ ad arcendos hostes jam partem aliquam urbis ingressos in eodem maxime rationem haberi, pariter omnibus constat. Et hæc quidem in priori editione maximam partem persecutus fuerat; in dialogis vero huic editioni recens adjectis commendat non solum tabularum ope Trigonometriæ computatarum adque descriptionem ipsorum modorum inservientium, utpote quarumvis linearum & angulorum quantitates exhibentium, utilitatem, quæ quidem in casibus irregularibus, ubi sæpissime ope lateris polygoni interioris constructio absolvi debet, est evidentissima; verum etiam ipsas tabulas ad præcipuorum ab ipso laudatorum modorum descriptionem requisitas exhibet. Tandem etiam proflorum seu sectionum orthographicarum cuilibet auctori ex celebratioribus recensitis propriarum naturam explicat.

M. GEORGII ANDRÆ HELWINGII, PAST.
Angerburg. & Reg. Soc. Scient. Berol. Membri, Floræ Campanæ seu Pulsatillæ cum suis speciebus, methodice considerata & interspersis variis observationibus oculis curiosorum exposita, cum XII iconibus.

Lipsiæ, literis Imman. Titii, 1720, 4.

Plag. 13 Tabb. zn. 12.

PLuribus jam editis, ad historiam naturæ pertinentibus, opusculis, innotuit diligentissimus Auctor, cujus etiam Floram quasi modo genitam, sive enumerationem plantarum aliquot Pruf-

Prussæ, quantum in herbariis aut nulla, aut minus plena facta erat mentio, nec minus Lithographiam Angerburgicam, recensitas dedimus. Nihil inde remissit ab industria, quin ea colligeret assidue, quibus natura Prussiam patriam inprimis donavit: Pulsatillæ, quam Floræ campanam ingenioso commente dicere amat, insigni elegantia, & jucunda varietate, qua in Prussia luxuriat, maxime captus, inculentius ejus imaginem pingere, & usus, quibus hominum sanitati conducit, plenius exponere hic constituit. Duabus vero sectionibus dissertationem divisit, quarum altera, quam Philologico-Botanicam inscripsit, Pulsatillæ nomen, formam, & varias species, altera vires curiose examinat. De nomine varia in primò capite primæ sectionis offert: veteres ignorasse pulsatillæ nomen, non dissimulat, quod barbarum esse origine pronunciat, ab Italis inde petatum, quod seminum pappus leni aura varie pulsari videretur Botanicis, vel, quod Autori non displicet, quod campanæ more anni cæstia, ut ait, pollet, & ver instare indicet. Synonyma porro hujus plantæ Cl. Autor ex diversarum gentium linguis sollicite collegit. Ex Græcis Dioscorides anemones speciem fecisse creditur, quam Plinius Limoniam dixit, ex interpretam vulgo sententia: at propter eandem similitudinem, quam cum anemone habet pulsatilla, ranunculis alii accesserunt, quamvis eum neutra specie omnino integre conveniat. Ut ergo constet certius, ad quam plantarum classem referenda sit, recentiorum inventa probat Noster, quibus certa constituta sunt vegetabilium genera, ad quæ suæ revocantur species per naturæ ordinem: unde celeberrimorum hominum dilaudat industriam, qua feliciter nunc uti Botanicis in digerendis plantis licet. Sicut vero in primis sunt, qui de arte meruerunt egregie, Ammannus nostris & Rivinus, ita non capimus, quid ab hoc relictum sit aliis, Morifono, Rajo, & præcipue Tournefortio, quod perficerent. Id certe, quod plantas huc usque cognitæ non solum in certa capita collegerunt, verum etiam in sua genera, singulorum propriis notis recensitis, ita distinxerunt, ut facilis jam, ad reliquas orbi erudito adhuc incognitas plantas gradus studiose quaerentibus ostendi possit, acutissimi Rivini invento non est

posterius, uti Autor quidem censet; sed, quod hic ipse felicissimè conatu egit, idem & aliis, si, quæ clare ab ipso tradita sunt, satis capiant, præstare non erit arduum. Ad definitionem inde pulsatillæ Autor progreditur, & postquam non exiguo apparatu plurimas descriptiones congescit, & singulas excussit, tandem Tournefortianam reliquis præfert, quamvis nec illam satis ad palatum esse prodât. Est igitur planta flore rosaceo, plurimis petalis in orbem positis constante, ex cujus medietullo surgit pistillum staminibus plerumque obsitum, quod abit in fructum, in quo velut in capitulum colliguntur semina, in tenuè capillamentum desinentia. Cujus definitionis singula momenta Autor operose satis, collectis quæ ab aliis dicta sunt, per hoc caput II explicat. Hinc cap. III natale pulsatillæ solum perquirat, quale pleriq; arenosum, in montibus & sylvis, constituunt, a quibus nec Noster videtur longe, discedere, quando Prussicæ pulsatillas in pinetis & ericetis solo clivoso & montano germinare asserit. Tempus floris verè est, cujus nuntia esse dicitur cap. IV campana Floræ, quamvis nonnullæ ejus species Julio mense luxurient, imò etiam alia autumnì decus sit. Capite V variæ recensentur species, in quibus enumerandis, alios vel falsos esse, vel minus perfectos, Autor monet, & omnium, juxta diligentiores descriptiones, veras imagines, æri incisas, singulari cura exhibet. Prima species est anemones secundæ folio, seu subrotundo, in qua describenda Bauhinus & Jo. Rayus non omne punctum tulerunt, ad quam etiam pulsatilla polyanthos anemones folio pertinet, quam Autor ex Cl. Breynii exoticis huc transtulit, & quam loco quarto depingendam curavit flore obsoleto caule nudo, quæ pariter debetur Breynio. Nova autem species est candido flore, anemones folio, cum qua illa conjungenda, quæ intus alba quidem est, aversa tamen parte cœrulea, quæ inter reliquas raro evinens. Hanc excipit pulsatilla anemones folio flore laciniato, & illa quæ folio convenit, flore vero duplice est conspicua, quæ quidem haud dubie lascivientis sæpe naturæ proles est. Aliæ, quæ vel solo colore, vel levi petalorum forma diversæ sunt, peculiarem locum non postulant. Postquam ergo recensitæ sunt pulsatillæ species, quæ anemones fo-

Ho insignes sunt, sequitur pulsatilla folio crassiore, & majore flore, & iterum illæ, quæ apium folio referunt, quarum autumnalis, quæ tertia in ordine, florendi tempore a reliquis diversa est, cujus imago non comparet inter reliquas. Sed pulsatilla flore clauso-obsoleto, petalis reflexis sequitur, quamque supeditavit Breynii studium, & huic connectitur illa, quæ florem minorem nigricantem obtinet. Quibus indigenis suis, & quas ipsi oculis usurpare licuit, subjungit Autor exoticas quasdam, ex C. Bauhino maximam partem repetitas. Et inde ad secundam operis sectionem, quæ est practica, properat, vim pulsatillæ medicam demonstraturus, quo appareat, plantas creatorum, & in primis hœranis gratia factas esse. Quamvis verò quæ in medium hic de usu medico profert, maxime artis filii debere se profiteatur, Autor de suo tamen aliquid esse additum, non negat. Est vero ex numero acrium, & nisi rite præparetur deleteriorum, in tempore vero & caute satis adhibita contra pestem alexipharmaca; pro mundandis demiq; vulneribus inprimis valet. Ceterum nihil omisit Autor eorum, quæ ad illustrandum pulsatillam pertinent: sed nobis plura inde adducere non licet.

JOANNIS BAPTISTÆ MORGAGNI, FOROVIENSIS, in Patavino Gymnasio Primarii Anatomies Professoris & Præsidis, Adversaria Anatomica omnia.

Patavii, apud Josephum Cominum, 1719, 4 maj.
Alph. 3 plag. 19 Fig. Tabb. II.

Quæ Clariss. Autoris *Adversaria anatomica* exactioris Anatomix cultores ardentè adhuc expectant, in lucem tandem cuncta sex anno elapso prodierunt, in fronte cum nobilissimi *Vulpii*, Professoris publici, *Præfatione ad Lectorem*; tum *generalem Rerum & Nominum Indicem* exhibentia. Ex illo namque, quod luculentius mira *Nostri* sedulitas in monumentis etiam Veterum scrutandis, cadaveribus innumeris diffecandis, Figurarum Tabulis per Pictorem peritissimum delineandis
ipfis

ipsisque quinque Adversariis in Mangeti Theatrum anatomicum inter adversa valetudinis fere assiduas molestias celerrime exarandis elucescit, eo promptius pariter quamplurimæ observationes, tam Veterum, nunc docte restitutæ, nunc apte correctæ, quam novæ prorsus, ad Anatomem quidem præcipue, subinde tamen ad Chirurgiam quoque & Præxin medicam spectantes, una cum multis nunnulorum Autorum in dicto Theatro transcriptorum erratis, a quolibet deprehendentur, qui omnia omnibus Adversariis comprehensa diligentius perlegere aut præfixum saltem rerum Indicem percurrere haud gravabitur. Postquam vero *tria Adversaria priora* in Actis A. 1708 p. 29 Supplement. Tom. V p. 217 & A. 1719 p. 442 a nobis jamjam excerpta leguntur, ad *quarta Adversaria* recta in præsentî pergitur, modo in margine Adversariorum primorum, nunc accuratiorum, multa loca pro iis confirmandis ex reliquis Adversariis ab Autore adscripta, secundis vero & tertiis Adversariis duas Figurarum Tabulas cum suis Explicationibus adjectas fuisse, simul innuerimus. Complectuntur, nempe ista *L* itidem *Animadversiones in Partem II Theatri anatomici Mangetiani*, temperatori tamen stylo cum reliquis signatas, quod *Blancus* atque *Mangetus* celeberrimi Lancisii aliorumque amicorum interpositione post ingenuam culpæ confessionem ex Præfatione Vulpîi quatuorque Epistolis præpositis Nostro videantur reconciliati. Mangetum equidem Genitalium Anatomem Graufii potius verbis, quam suis, tradere, iisque, tanquam telis, varia post illum detecta intexere, in *Animadversione I* haud improbat, Notulas nihilominus pro recenti rerum copia perpauca omnino appositae occurrere desideratur, quæque circa tres testiculos, scroti ac testium tunicas, nec non septi scroti inventores, nequaquam omittenda fuissent, candide indigitatur. Magis vero Noster in *Animadversione III* miratur, nec a Graufio, nec a Swamerdamio, nec ab aliis, qui aliquid postea in urethra aut ad urethram virilem invenerunt, in ipsa caruncula, quam caput gallinaginis vocant, præter duo foraminula lateralia, conductuum feminalium oscula, intermedium tertium, sæpe superius aut inferius, aliquanto majus fuisse annotatum, quod tamen

men

men ante novem aut decem annos ipse forte conspexisset & cum peculiari sinu, cum ductibus seminalibus aliquando, non semper communicante, detexisset ac in duabus Figuris Tabulæ subjectæ depinxisset. In *Animadversione V* Septum penis Nostro haud videtur pars a duobus corporibus nervosis distincta, sed tantum amborum, qua se contingunt, parietes in unum juncti & magis magisque, quo propius ad glandem accedant, extenuati & demum ferme deficientes. Inflatibus tamen corporibus nervosis spongiosam urethrae partem statim etiam intumescere & contra, pro certo tanto minus affirmari posse, quanto rarius hoc cum sibi, tum Ruyschio, successisset, utpote ad cujus observationem substantia glandis non nisi ipsius urethrae spongiosa magis expansa prompte, tam sectione simplici, quam injectionibus variis, demonstrari, ac Verheynius, cellulas hujus substantiae minus sanguine refertas asserens, evidenter erroris convinci posset. De glandulis porro, quas Terraneus circa urethram, tum Adstites conglomeratas, tum disgregatas salutavit, atque Inventoris ad instar in aliqua Tabula repræsentavit, in *Animadversione XVI* ac tribus insequentibus tot monentur, ut Terranei Figura Mangeto jam A. 1701 nequaquam communicata, Adstites conglomeratae cum Cowperi glandulis mucosis eadem, minores glandulae Nostro ante eum haud incognitæ, majores urethrae canaliculi, veluti prima gonorrhoeæ virulentæ sedes injectiones balsamicas cum fructu admittentes, penitus ab ipso neglecti, ductus autem minores perverse delineati, præter multa alia, clarissime appareant. In *Animadversione XXIII* varia commemorantur, quæ Autori nunc circa pudendi muliebris nymphas, nunc circa hymenem, licuerit observare: in vulgatissimi nempe scorti cadavere nihil profus nympharum apparuisse, contra in virginum dissectione præter nymphas superiores mediocres in imis pudendi lateribus duas alias parvulas quasi nymphas ter inspectas fuisse; in puellis itidem recens præsertim natis semel hymenis foramen ab illa parva quasi insita in duo fuisse divisum, eam vero, quam præter annulum in virginibus olim posuit, infimæ vaginæ angustiam & semper innotuisse, & in tribus nuper habitis dissectionibus tali, quam uberius describit, ratione

T

prodi-

prodiisse. Sebaceas autem nympharum glandulas non paucas & sparsas haberi in *Animadversione* XXXIV, adversus Blancum notatur, sed tot' potius & tam confertas, ut in eo uno Tabula III Adversariis primis subjuncta reprehendi facile posset, quod pauciores & rariores exhibeat, nisi id consulto & confusionis declinandæ causa factum esset. Quæ ipsa tamen Tabula, iniquius fingillata, quemadmodum pomum Eridos præbuit, ita in *Animadversione* XXXVI usque ad XLII adeo strenue a Nostro vindicatur, ut prærogativa, quam præ aliis organa muliebria delineantibus meretur, ex quam plurimis peculiaribus, in *Animadversione* XXXVI & XLII specialius enumeratis, oppido pateat, simulque de vesicularum cervicis uterinæ numero ac situ diverso, in viginti quatuor cadaveribus indagato, ex *Animadversione* XXXIX fatis superque constet. In capite ultimo, quod de conceptione, fœtus efformatione, nutritione accretione & partu inscribitur, Opuscula potius Drelincurtii, cen Autoris diffusioris aliisque sine causa infensioris, quam alterius anatomici scriptoris, vel ipsius quoque Graafii capita ornissa contineri, vel ideo in *Animadversione* XLIV ægre fertur, quod in adjectis Notulis toties Drelincurtio aperte adversari haud opus fuisset, nec alia adjungere, quæ in duabus sequentibus Animadversionibus contra eundem proferuntur. Ut alia, quæ circa nonnullorum Tabulas æque, ac de canalium in uteris vaccinis usu, de vasis fœtus propriis, deque nunnulis inter fœtum & adultum discriminibus, tandem desiderantur, hac vice fileamus, ipsamque etiam Explicationem duarum reliquarum Figurarum Tabulæ subnexæ in Adversaria quinta, ad quæ pertinent, cum sextis imposteorum successive recensenda, differamus.

CHRISTIANI GOTLIB. SCHWARZII, PROF.
Publ. in Acad. Altorfna, Schediasma de quibusdam
Doctrinae Antiquariæ Capitibus.

Altorfii, apud Jod. Gurl. Kohlesium, 1719, 4.

Plag. 7 Tabb. zn. 2.

Tria

TRia sunt doctrinæ antiquæ capita, quæ paucis hæc plagulis erudite perquam explicantur, quorum primo monimentum quoddam, Cornelix Saloninx Augustæ quondam consecratum, illustratur. Petittum illud est ex Prodromo Opetis Daubialis, quod dudum promisit magnamque partem jam adornavit Aloysius Ferdinandus Comes Marfigli, & continet inscriptionem in antiquo marmore ad confluentes Temis & Bistræ, fluviorum in præfectura Temeswariensi, repertum & hæc conceptum est verbis: CORNELIAE SALONINAE AVGuſtæ, CONIVGI GALLIENI AVGuſti Noſtri ORDO MVNicipii TIBiſci DEVotus NVMini MAIEſTATique EIVS. Disquirat hic ante omnia Cel. Autor, quæ fuerit Cornelia hæc Salonina, eandemque Gallieni Rom. Imperatoris uxorem probe diſtinguendam eſſe ab ejuſdem concubina, Pipa, vel, uti alii ſcribunt, Pipara, contra Salmaliſium, Caſaubonum, Oconem, Annam Daceriam alioſque variis argumentis confirmat, quippe qui omnes Saloninam atque Biparam eandemque eſſe ſceminam contenderunt, quodam Trebellii Polliionis loco potiſſimum nixi, quem tamen corruptum, depravatum atque obſcurum eſſe ab Autore evincitur. Huic igitur Polliionis teſtimonio aliorum fide digniſſimorum hominum opponitur autoritas, qui Saloninam Gallieni conjugem Auguſtam, Piparam concubinam fuiſſe aſſerunt, vixque credibile eſſe dicitur, Saloninam in tot antiquis numis aliisque monimentis Auguſtam dictam, ſummisque honoribus cultam reperiri, & Principes imperatoria dignitate deinde potitos gignere potuiſſe, ſi Pipara quoque appellata Gallieni pellex fuiſſet. Neque Triſtani, Patini, Begeri aliorumque ſententia probatur, qui, cum obſervarent, dari vetuſtos numos, in quibus Salonina cognominetur Chryſogone, eam quidem non cum Pipa vel Pipara, Marcomannorum Regis filia & Gallieni concubina, confundendam cenſuerunt; ortu tamen Græcam & quidem Attali, potentis in Ionia viri, filiam eſſe ſtatuentes, Chryſogonæ nomen exiſtimant fuiſſe Saloninx, antequam Gallieno nupta ad principale culmen eveheretur. At enimvero fruſtra hæc aſſeri Cl. Autor probare nititur, qui Chryſogones appellationem Saloninx Auguſtæ

P. 3.

4.

5.

7-8.

10.

pro more istius temporis, non nisi honoris causa aut adulari studio, a Græcis populis tributam fuisse opinatur. Notat enim id vocabulum partum vel semen aureum. Jam vero, quemadmodum alias homines præstantes & eximii generatim tum apud Græcos χρῆσοι, tum apud Latinos aurei dici consueverunt; ita Salonina non solum quasi ad significandam ipsius animi formæque pulcritudinem dignumque ortum assentandi studio aureo nomine ornata; sed etiam, in primis in quibusdam Græcorum numis, sub schemate & nomine Dianæ, tanquam aurea Phœbe, divino honore decorata & culta fuisse videtur. Lau-

p. 14.

datur vero hæc Salonina (quæ non, uti Harduinus sensit, Valeriani Augusti primum, deinde secunda Gallieni, sed prima hujus conjux fuit) apud rerum harum scriptores ob sanctitatem, pietatem, pudicitiam, amorem in literarum studia, aliasque virtutes, quanquam & nimis in maritum, cujus vita, laudes &

17. 19.

merita ex numis atque Christianorum in primis scriptorum testimoniis hic exponuntur, dominationis accesserit. Gallienus hic plerumque dictus fuit Publius Licinius Gallienus, quibus nominibus aliquando nomen Ignatii five Egnatii, vel etiam Decii accessisse deprehenditur: imo & nomen Valeriani Gallieno tribuit numus Græcus, cujus integræ epigraphe ita legitur: Α.Κ.Π. ΑΙ.ΟΥ. ΓΑΛΛΙΗΝΟC ΕΤ. ΕΤ. C. quæ ita exponitur:

20. 21.

Αυτοκράτωρ Καῖσαρ Πέβλυς Λικίνιος Ουαλεριανὸς Γαλλιηνός Ευσεβής Ευδαίμων Σεβαστός h. e. *Imperator Caesar Publius Licinius Valerianus Gallienus Pius Felix Augustus.* Honori igitur Gallieni & ejus potissimum Conjugis, Saloninæ, monimentum hoc fuit dedicatum ab ordine Municipii Tibisci, quod in

22.

Dacia fere ad confluentes Tibisci fluvii situm fuit, cujus opidi jam mentionem fecit Ptolemæus, & quod etiam in Tabula Peutingeriana (cujus ἀντόγραφον haud ita pridem in Ser. EUGENII Sabaudicæ Principis Bibliothecam pervenit) Tibisci nomine extat. Ordo autem hic fuit consilium publicum seu Collegium Decurionum, quod in municipiis Senatuum representabat, additusque sæpe erat huic nomini honoris causa titulus *amplissimi, splendidissimi, nobilissimi* aut similes. Quibus tandem confectis subnectuntur quædam de orthographia Latina

24.

jobfer-

observationes philologicæ, quibus inter alia contra *Christianum Falserum* probatur, quod ante Gothorum in Italiam adventum minusculi characteres Romanis ignorati, unciales vero & majusculi tantum usitati fuerint, quod ille in *Questionibus suis Romanis* negaverat.

Alterum ab hisce occuparunt locum accessiones ad dissertationem a Cl. Autore *Altorffii 1714* habitam de Collegio Utriculariorum. Utricularii seu Utricularii fuerunt homines, qui tum rates, tum pontes ex utribus confecere, iisque in fluminibus aut mari usi sunt. Coniungebant illi vel singulos, vel duos, vel etiam plures utres, quos interdum follibus inflabant, uti canente Nonno Dionys. L. 23 v. 150 Bacchicus exercitus : *ἀσκόσι δὲ δαλίοσι χέων ποιητὸν αἴτην Δέρμασι Φυσάλων διεμέτρων Ἰνδὸν Ἰδαίωπην, ἐνδομύχων δ' ἀνέμων αἰγύμονες ἔπλεον ἀσκόσι* h. e. *Utribus tumidis fundens fastidium ventura pelle ventosa permenfus est Indum Hydaspem, intus vero inclusis ventis gravidæ erant utres; interdum utres stramentis inferebantur; aliquando etiam ex corio lintres non tantum naviculasque, verum etiam ex eodem & quidem ex utribus junctis pontes ad trajiciendum exercitum conficiebant. Atque hac occasione e rarissimo Roberti Valturii de re militari libro, Veronæ 1472 impresso, figuræ utrius horum exacte repræsentantur.*

Ultimum denique hujus scripti doctissimi caput gemmam sacrificium Bacchi referentem exponit. Delitescit illa, quæ Sarda est, in gentis Ebnerio-Eschenbachicæ, quæ Norimbergæ floret, splendidissimo rei antiquariæ apparatu, variisque ornata renidet figuris, quas strictim recensebimus. Prima illarum est columna, quæ ipsum Bacchum, cui sacrificium peragebatur, sistere videtur & divinitatis est indicium. Columnæ proxima est arbor, vitem enim, hederam, laurum, pinum, Baccho sacram esse constat, quam duo Lunæ Cornua sequuntur columnæ fastigio imposta, sive ut novæ Lunæ tempore hoc sacrificium esse peractum, indicarent, quod Calendis, quæ in ipsum novæ Lunæ diem olim incidebant, Dii precibus & sacrificiis colerentur; sive, ut Bacchi figura eo facilius dignosceretur ab aliorum Deorum statuis, utque simul cognatio Bacchi cum Luna indi-

- p. 39. caretur. Bacchus enim Lunæ frater habere fingitur *κερασφόρη τύπον σεληνώδιοι μετώπῃ, ædæiformem imaginem lunaris frontis*, dictusque fuit *κερασφόρη* seu Corniger Deus. Tertia
40. figura est Satyrus ὁ Διονύσε θεράπων. Est ille capripes & cornutus atque huic Bacchi sacrificio adest, vel quia æque & Satyris Faunisque aliquando, ac Baccho ipsi, primitiæ uvarum fructuumque oblatæ sunt, vel quia Satyrus heic loci Sacerdotem Bacchi aut quemcumque Bacchi cultorem repræsentare videtur, qui altera quidem manu coronam, cujus uti in omnibus, ita præcipue in Bacchi sacris eximius usus fuit, altera vero caprum tenet, Bacchi sacrificio destinatum & ad aram adductum. Inter-
41. ea enim, dum vota concipiebantur, hircus aris admotus stabat.
42. Quarto loco is depingitur, qui pietatem suam testaturus sacrificat genibus flexis, pedibus nudis, & nudo ad morem Græcorum
43. capite. Idem serpentem, qui quintæ figuræ loco est, manibus suis igni in ara succenso admovet, haud quaquam eo fine, ut igni injiciatur, sed ad indicandum, quantopere cupiat is, qui sacrificat, ut Bacchi genius, qui sub Serpentis figura repræsentatus olim fuit, sacrificii sui suavi odore delectetur. Sexto
44. 45. loco conspicitur altare multo odore fumans, quod encarpo resplendet, id est, ornamento ex implexis frondibus, floribus, & pomis confecto, quo symbolo fecunditatem telluris ope Bacchi proveniente indicare voluerunt. Denique ultimæ duæ sunt bacchantium figuræ, quarum altera Satyro proxima gestienti saltantique similis conspicitur & insanientium more caput inflectit & vekuti contra naturam retorquet, eademque manu dextra supra caput extensa tympanum tenet Bacchicis festis admodum solenne: ceterum tunica molli eaque talari, sed exserto pectore & brachiis, induta, & *μίτρα* sive fascia circa ilia cinctâ
52. apparet. Altera Baccha viro sacrificanti proxima lyram tenet manu, aspectu placidior, leniusque gestare videtur instrumentum musicum, quam vulgo Bacchicis sacris aptum usitatumque videatur. In his enim sacris ea potissimum instrumenta usurpabantur, quæ gravius & fere horridius sonuere. Musæ finil-
lis hæc scæmina est, quæ ceteris bacchantibus placidior modestiorque

fiorque est, citharaque psallit. Poetis enim quoque Musarumque filius Bacchus sacer fuit. Veteres namque in Baccho coluerunt Solem, quem ut vitibus, aliisque arboribus. & plantis viti crescendi, ita & corporibus ingenisque humanis vires & fecunditatem largiri tradebant. Forsitan & ille, qui aræ aduolutus sacra hic facit, et Poetarum veterum ordine fuit, qui corona a Satyro sibi tribuenda se non indignum simul profiteatur.

LA REGGIA DE VOLSCI &c.

i. e.

ANTONII RICCHI, CORANI, REGIA
Volscorum. Libri II.

Neapoli, apud Onofrium Pace, 1713, 4.

Alphab. 2 plag. 7.

IN proœmio, quod operi præmisit industrius Autor, ad ea facilius intelligenda quæ sequuntur, de Colonia Latinis atque Romanis, Municipiis, Præfecturis & Tribubus Regni Volscorum disserit, significationemque, institutionem, & naturam vocum illarum atque rerum diligenter explanat. Capite primo Libri prioris de Regno Italix, sede Latii, & Imperio Volscorum ita in uniuersum agit, ut omnia ab antiquissimis temporibus repetat, mutationesque in illis regionibus subinde factas breuiter commemoret. Verosimile putat, ab Osco, qui tempore Saturni & Iani apud Tirrhenos regnavit, Volscorum atque Oscoꝝ denominationem originem habere: postea civitates illarum regionum nunc formam Rerumpublicarum assumpsisse, nunc iterum Principes ac regulos habuisse: finitis atque ab Ænea feliciter peractis bellis Latinis, interemptaque Camilla, Respublicas Volscorum immortale aduersus victorem odium seruasse, diutissime Latinis ac Romanis restitisse, maximisque identidem calamitatibus eosdem affecisse. Reliquis LVI prioris Libri capitibus plerasque Volscorum civitates sigillatim persequitur, originesque earum & casus memorabiles ex præcis monumentis eruit. Jam totum Librum posteriorem

Partiæ

Patrizæ suæ, nobilissimæ ac vetustissimæ Volscorum civitati, Coræ, describendæ atque illustrandæ impendit. Ergo capite primo de amœnissimo orbis situ, tum generatim de memorabilibus quibusdam in ea rebus mentionem facit, itemque de honoribus in illam præ ceteris Volscorum civitatibus ab Imperio Romano collatis, nimirum quod Colonia Latinæ dein Romana extitit, quod titulum Præfecturæ & Municipii accepit, quod ad Tribum Papiriam relata fuit. Capite secundo & tertio Genealogias Dardani & Coracis, fundatorum Coræ, tradit, discrepantesque circa hanc rem sententias Autorum ita conciliat, ut antiquissimis quidem temporibus a Dardano, ante conditam ab eodem Dardanium seu Trojam, anno mundi 2400 ædificatam urbem Coram, interjectis vero annis 350, a Corace restauratam atque ampliatam esse, cum antea destructa bellis ac desolata fuerit, contendat. Capite quarto Insignia civitatis exponit. Capite quinto & sequentibus de variis gentilium templis antiquis, Castoris & Polucis, Herculis, Æoli, Jani, Fortunæ & Dianæ, Solis, Apollinis & Æsculapii, differit. Capite XIV & XV de Ecclesiis, quæ nunc in urbe reperiuntur, de Monasteriis, Parochiis, & Confraternitatibus verba facit. Tum capite XVI & XVII regimen civile & Ecclesiasticum describit. Capite XVIII Sanctum Coranum, ac paucos alios venerabiles ac pietate insignes cives in medium profert. Tandemque capite XIX bella Corana, capite XXI prodigia tum Coræ tum in aliis Volscorum civitatibus facta, & Capite XXII abundantiam urbis commemorat atque extollit. Accedit in fine brevis Appendicula, qua tum oppidorum quorundam supra omissoꝝum descriptiones, tum aliarum nonnullarum additiones continentur. In quibus omnibus uti multa occurrunt lectu digna, ita nos quidem, cum paulo serius ad nos perlatus liber sit, pluribus inde speciminibus afferendis superfedemus.

ERRATA IN ACTIS ANNI MDCCXIX.

P. 402 lin. 27 pro *certe* leg. *ccu*, p. 405 lin. 1 pro *corpore* leg. *corpori*, p. 406 lin. 16 pro *VII* leg. *VI*, p. 510 lin. 14 pro *expositorum* leg. *expositarum*, p. 511 lin. 22 pro *prolato* leg. *prolato*, p. 512 lin. 1 pro *Septicius* leg. *Septicii*, p. 512 lin. 30 pro *judicio*, leg. *judice*. p. 517 lin. 23 pro *patriæ*, leg. *pene*.

* * *) (o) (* * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Aprilis, Anno MDCCXX.

SCRIPTORES ORDINIS PRÆDICATORUM recensiti notisque Historicis & Criticis illustrati, inchoavit JACOBUS QUETIF S.T.P. absolvit JACOBUS ECHARD.

Tomus I.

Paris. apud J. B. Christoph. Ballard & Nic. Simart, 1719, fol.
Alph. 10 plag. 19.

Laudabili sane instituto Pontificæ Ecclesiæ ordines regulares, qui haud ignobilis illius pars sunt, dudum in eo laborarunt, ut memoriam alumnorum suorum conservarent, eorumque res gestas & scripta variis libris, quorum nonnullos Bibliothecas vocarunt, complecterentur. Dominicanorum familia, quæ varias quidem ordinis sui Bibliothecas conscripsit, (vid. Acta nostra 1691 p. 33) destituta tamen fuit adhuc opere accurato, in quo scriptores, quos falso sibi vindicarunt alii, restituti, multiplicatio ejusdem autoris in duos tresve seu etiam variorum in unum confusio correctæ, certa cuiusque chronologia statuta, ita denique hæc historiz pars illustrata sit, ut quid jam certum tenendum habeatur. Id attendens R.P. *Jacobus Quetif*, Parisinus, ordinis Prædicatorum domus SS. Annunciationis Parisiensis alumnus, Bibliothecam ordinis sui emendandam sibi proposuit, nullisque laboribus, ut verum assequeretur, pepercit. Vir erat ad hoc opus obeundum aptissimus, firmæ valetudinis, lectionis immensæ & indefessæ, in re literaria & chronologica peritissimus: historias & annales non solum ordinis sed & extraneos ecclesiasticos & civiles regnorum & urbium Italiz, Hispaniz, Germaniz, Belgii, Magnæ Britanniz &

U

Hi.

Hiberniæ, Galliz tandem diligenter evoluerat scriptores, qui Bibliothecas variarum nationum vel speciales civitatum aut etiam ordinum regularium ediderant, seu etiam indices Bibliothecarum præcipuos comparaverat, quæ ad rem literariam Dominicanorum attinebant, excerpserat & acriter expenderat. Ad hæc itinera plura suscepit in Belgium, in German. saltem ad Rhenum, in varias Galliz provincias, ubique Bibliothecas lustrans: cum viris rei literariæ peritis in Hispania, Italia & Belgio literarum commercium iniiit, nihilque demum omisit, ut accuratam Dominicanorum eorumque certorum operum notitiam adipisceretur. Nec intra Parisiorum urbem se continuit præclarum hoc institutum, quod R. P. *Quetif* in se susceperat, sed ad nos quoque manavit tum ex Rich. *Simonis* Bibliotheca Crit. T. II p. 87 seqq. (ex qua nonnulla de promsit B. *Ittigius* noster in schediæsimato de Autoribus qui de Scriptoris Eccl. egerant, p. 51) tum quoque ex *Balii* Epist. selectis p. 582. Licet autem nonnulli opus ejus summo studio expectarent & prope edendum nunciarent, (quos inter etiam Dn. *Marsband* fuit in nota illa ad *Bælii* Epist. cit.) testatur tamen R. P. F. *Jacobus Echarde* vel (ut Italis prænunciatio levetur) *Eciard*, ejusdem domus Parisiensis alumnus, *Quetifii* successor in hoc opere dignissimus & editor hujus tomi præstantissimus, R. P. *Quetifum* multis aliis juris Canonici negotiis distractum nonnisi octingentorum circiter scriptorum elogia finisse, cum die II Martii A. MDCXCIIIX ætatis vero LXXVIII morte corripere, nec in iis antiquiorum. Vincentii Bellovacensis, Alberti Magni, S. Thomæ de Aquino, S. Antonini & aliorum fecundiorum scriptorum chronologiam aut opera expendisse, in dies accuratius quid se adepturum sperasse, atque aliorum plusquam duorum millium ingentem in adversariis supellectilem undique collectam reliquisse.

Hæc omnia laudato *Echarde* postquam anno sequenti concinnanda & adornanda commissa erant, hic quæ adhuc deesse animadverterat, addenda putavit. Nimirum cum scriptores XIII & XIV seculi opera sua MS. reliquerint, varias Bibliothecas sibi lustrandas esse censuit. Regiam ipsi aperuerunt ejus præfectus tunc temporis D. *Abbas de Louvey* & custodes Cll. viri
Cte-

Clement & Boivin. Hanc totam perscrutatus est, non solum Bibliothecæ indices sed & ipsos codices revolvens, unde certa autoris eruitur notitia, quod & in sequentibus fecit. Hinc & Colbertinam, permittente Illustrissimo Ecclesiæ Principe *Jacobo Colbert* Archiepiscopo Rhotomagensi, cujus tum erat, & assentiente *D. du Chesne* custode, integram perlustravit. Postea in alias Parisienses se contulit: Victorinam concedente ejus Ecclesiæ Canonico *D. Vion d'Heroual*: Sorbonicam, in qua admille & ducentos & amplius codices hujus collegii Magistri non solum evolvere ipsi permiserunt, sed & cum ab eorum socio *D. Berthe* Bibliothecæ præfecto rescivissent, *Echardum* in scriptis Gothicis lectu difficilibus esse exercitatum, ut eidem in indice codicum suorum conficiendo operam suam commodaret, oraverunt. Porro Navarræ, assentiente *D. Chemu* præfecto & fociis ejus regii Gymnasii *D. D. Baccalaureis*, totam versavit. In Gervasianam seu Gymnasii dicti *Maitre Gervais* & in Gheloteam ipsum duxit *D. Abbas d'Argentré*, in Sangermaneam ascetarum Maureorum *D. Beaugendre*, in Augustinianam denique ad pontem novum *R. P. Prior & Bibliothecæ custos*. Nec minus antiqua monumenta, quæ in Sanjacoba, variis ex causis ad pauperiem fere redacta, supersunt, suo loco recensuit, ut taceam Bibliothecas extra Parisios ab ipso lustratas & in ipso opere, ubi se dat occasio, indicatas.

Evolvit quoque *Rev. Editor* indices codicum MSS. in variis Bibliothecis servatorum, quorum plures eruditissimus asceta *Maureus Bernardus Montfauconius* ipsi commodavit. Habuit & alios indices, ut Ecclesiæ Carnotensis, a *D. Gucau* Canonico, in gratiam ipsius hunc laborem suscipiente, domus Tolosanz a *R. R. P. P. S. Theol. Profess. Josepho Roux* & *Antonino Mora*, domus etiam Claromontanz in Arvernis, quam *R. P. Prior Joannes Roionan* ipsi misit. Indices variarum Europæ Bibliothecarum, Angliæ, Augustæ Vindelicorum, Basileæ, Lipsiæ, Sueciæ, & catalogos autorum variarum nationum, qui vel *R. P. Quetif* fugerant vel a morte ejus lucem viderant, non prætermisit, sed diligentius expendit, ex omnibus profecit, sed & aliquando eos emendavit. In vitis Belgicorum scriptorum confi-

gnandis multum emolumentum ipsi attulit R. P. Guilberti *de la Haye* Bibliotheca Belgo-Dominicana MS. a fodalibus Insulensibus ipsi commodata, quam ut vidit accuratam, totam fere in hoc opus mutato tamen stylo convasavit. His & aliis adjutus subsidiis R. P. *Echard* opus confecisse putabat adeo ut jam præparatum videretur.

Id vero quum meditaretur & consilium cum viris eruditis conferret, iisque qua ratione R. P. *Quetif* opus adornasset, ipseque ejus vestigia secutus profectus fuisset, ordine scilicet alphabetico, significaret: tum omnes reclamant & ordine chronologico astruendum edixerunt. Reposuit R. P. Bibliothecas fere omnes regnorum, nationum, urbium, ordinum regularium per alphabeti literas concinnatus esse, huncque ordinem lectoribus apprime commodum videri. Falsi quidem hoc sunt amici ipsius, si ordo Prædicatorum ab uno tantum seculo vel ad summum sesquiseculo ortus esset, id forte ferendum esse. Sed quum quinque jam seculis integris in Ecclesia floreat, rationi non consentaneum esse, ut autores seculi XIII e. g. cum autoribus XVII & XVIII confusi viderentur, illud absurdum secuturum (nam hoc inter alia exempla opponebant) S. Thomam de Aquino ad finem fere hujus collectionis amandandum, quum innumeri ejus commentatores ratione nominis ab initio jam prævisissent. Horum itaque consiliis adhuc aliis rationibus suffultis non adquiescere nefas duxit, etsi post tantum laboris hæcenus exantlati novus ipsi subeundus erat. Nam totum fere opus dilacerandum & integrum ab ovo resumendum & exscribendum fuit, ut novo hoc ordine chronologico concinnaretur.

Ordinem itaque hujus operis hunc esse voluit. Primo scriptores ad annum mortis, quum certo rescire potuit, alligavit, si magistros ordinis excipias, quos ad annum quò ad regimen assumpti sunt, collocavit, ut, qui sub iis floruerint autores, lectori pateret, vel etiam paucos alios ad annum, quo maxime florebant, adstrinxit, ut Albertum Magnum, quod ejus notitia necessaria erat ad plenioram S. Thomæ ejus discipuli notitiam, qui sex annis tamen ante Magistrum vita functus est. Quorum

ANNUUM

annum mortis reterege non potis fuit, eos ad annum quo certe floruisse scivit, retulit. Quorum seculum tantum quo vixerunt affecutus est, non autem annos seculi quibus vixerint, vel mortui sint, hos ad finem cujuscunque seculi relegavit & ordine alphabetico recensuit. Iis subjunxit de quibus ipsi dubium fuerat, an sui essent, & in ultimum ordinem anandavit ad quodque seculum, quos ab incautis scriptoribus falso suis adscriptos deprehendit. Quos ex autorum æqualium testimonio vel ex tabulis Ecclesiarum ad infulas evectos agnovit, iis hanc dignitatem asseruit, secus vero de iis, quos vel a suis vel ab extraneis scriptoribus Episcopus falso laudatos compertum ipsi fuit. In universo autem hoc opere in hunc finem solum collimavit, quod & Reverendissimus Magister ordinis *Antoninus Cloche* injunxerat, quodque nisi licuisset, nunquam laborem suscepisset, ut veritatem ubique assequeretur. Fabulas antiquas (nam ut in historiis omnium gentium sic & in historiis omnium ordinum regularium suas esse fabulas, ut iis fidem non adhibere quibusdam religio sit, sapienter monet R. P. *Echard*) rejicere voluit, certa certo, dubia dubie retulit, ubi defecerunt antiqua & cetera documenta, scriptores & eorum scripta ex fide eorum qui eas vel ea laudant, adoptavit, nihil asseruit, sed sodales cujusque domus excitavit, ut veritatem diligentius indagarent huicque operi adderent. Nec superfedit Cl. Editor in hac præf. mone- re, qua ratione elogia ab ipso adornata a R. P. *Quetisi* lucubrationibus distingui nonnullaque allegata intelligi debeant. Verum quum hæc ab iis facile videri queant, qui ipsum opus habent, aliis vero non profunt, ea huc transcribere nolumus. Denique reverentia erga viros eruditos, quos uterque consuluit, quique in ipso opere ubique citantur, significata, & libertate, qua eos & inter hos Actorum Sanctorum editores aliquando emendat, excusata, integrum judicium omnibus eruditis de hoc opere relinquit, atque eorum emendationes totis præcordiis exoptat, ut Dominicanorum historia literaria quam purissima tandem & ab omnibus sphaematis expurgatissima prodeat.

Exposita itaque hujus operis historia totaque ejus œconomia considerata, quod maximam partem verbis R. P. *Echardi*

factum est, nunc ipsum opus aggredi possemus, nisi quedam adhuc dicenda esse viderentur.

Nuncupavit illud laudato Ordinis Prædicatorum Generali Magistro ab annis amplius triginta, sacræque Theologiæ Professore, cujus studium in asserenda regulari disciplina, industriam in excitandis & ad summum evehendis studiis, diligentiam in promovendo Religionis bono per distributionem operum in variis Theologiæ &c. partibus a fodalibus conficiendorum, ardentissimum zelum in mittendis operariis in utramque Indiam &c. mirificis & summis laudibus extollit.

Præmissa est ipsi operi notitia duplex tum provinciarum ab anno MCCXX ad MD, tum quoque series capitulorum generalium intra tempus prædictum habitorum longe accuratior, quam vel a *Michaelæ Pio* in Prolegomenis suæ secundæ partis, vel a *Vincentio Maria Fontana* initio sui operis cui titulus: *Declarationes constitutionum*, data sit, ceu quæ ex actis ipsis vel ex duobus codicibus MSS. Lingonensi uno, altero Victorino eruta est, ut omittam hanc duplicem notitiam excipientem indicem eorum, qui ad dignitates ecclesiasticas promoti sunt & in hoc Tomo primo laudantur incipiendo ab inferioribus, Magistris nempe sacri Palatii, excepto Paulo de Monelia & Joanne Annio vel Nannio, (de quibus Tomo sequenti se dicturum promittit) hinc ad Episcopos in Hispania, Gallia, Italia & Insulis adjacentibus, in Germania, Hungaria, Dalmatia, Anglia, Scotia, Hibernia, Dania, Suecia, Polonia, in Asia & Africa, Archiepiscopos in Europa & Asia, Patriarchas, Cardinales, pergendo & in duobus Pontificibus, Innocentio V & Benedicto XI definendo.

Ad ipsius vero hujus operis Tomum I quod attinet, complectitur ille S. Dominici ejusque sodalium vitas resque gestas, qui per tria secula XIII, XIV & XV floruerunt, ex quorum primo nonnulla ex vita S. Dominici delibabimus, celebrioraque Dominicanorum hujus seculi nomina recensēbimus, dissertationes simul & acta nondum edita huicque Tomo I inserta, indicentur.

S. Domi

S. *Dominici* ordinis Fratrum Prædicatorum institutoris vita hujus operis initium nobilitat. Hæc quidem ab innumeris fere condita est. At quum nemo chronologiam ejus vitæ certam prodiderit, imo & quidam fabulis inquinarint non tolerandis (quæ ingenua R. P. *Echardi* est confessio) operæ pretium ipsi visum est sinceram & accuratam hic consignare, & monumenta, quæ hæc usque prælum non subierunt, adjicere. Recentis itaque quinque vitæ S. *Dominici* scriptoribus, B. nempe *Jordano*, ejus in magistratu ordinis successore, F. *Petro Ferrandi* Lusitano, *Constantino* Medices Etrusco Episcopo exinde Urbevetano, B. *Humberto* V ordinis antistite, F. *Gerardo de Fraccheto*, seriem vitæ constituit hic non repetendam. Repetamus autem acta vitæ huic inserta, quæ sequentia sunt: p. 2 Vita B. *Dominici* prior autore B. *Jordano* jam supra adducto ex antiquissimo seculi XIII codice membr. apud sanctimoniales Prulianas servato cum additionibus ex B. *Humberto*, *Bernardo Guidonis* & ex aliis actis, p. 24 Caput XXVII Hist. Occid. *Jacobi de Vitriaco* de nova religione & prædicatione Bononiensium Canonicorum, p. 25 altera S. *Dominici* vitæ autore F. *Constantino* jam laudatæ ex codice membr. in 8 seculi XIII apud F. F. Prædicatores Parisienses ad S. Honorati servato cum additionibus ex B. *Humberto*, p. 37 Supplementa vitæ S. *Dominici* ex parte secunda libri cui titulus: *Vita Fratrum*, ex duplici codice MS. utroque seculi XIII domus Parisiensis S. S. Annunciationis Ord. Prædic. p. 56 Dicta testium super inquisitione Bononiæ facta de vita, obitu & miraculis S. *Dominici*, p. 58 Miracula S. *Dominici* in Italia & Hungaria patrata, p. 63 Miracula S. *Dominici* Rhotomagi acta ex MS. codice 400 & amplius annorum. Addidit præterea R. P. *Echard* quatuor dissertationes historicas, quarum prima quæstionem movet, an ex B. *Reginaldi* Aurelianensis visione indumenta priora S. *Dominicus* mutaverit & novo cultu sodales suos induerit p. 71, altera de antiquis ordinis Prædicatorum vestibus differit p. 75, tertia, quo anno S. *Dominicus* iter Hispanicum & exinde Parisiense aggressus sit & confecerit, atque an prin is comitiis ordinis Memoriarum Storearum dictis affuerit, disputat p. 77, quarta in annum

&

& inensem, quo B. Dominicus Neapoleonem Stephani Cardinalis de Fossanova confanguineum suscitaverit & Sanctimoniales ex monasterio S. Mariz trans Tiberim ad S. Sixti-cœnobium transtulerit, inquiri p. 8. Sequitur tandem has dissertationes Tabula chronologica actorum S. Dominici inter pag. 88 & 89 collocata. Tantum de actis & dissertationibus S. Dominici vitæ insertis, qui sane hoc ipso seculo primo ordinis a se instituti innumeros fere affectas habuit. Prodeant hic tantum in medium nomina eorum, qui præ ceteris conspicui nobis esse videntur. Sic v. g. recensetur p. 93 B. *Jordanus Saxo* ad annum 1222, p. 100 F. *Joannes Egidi* ad an. 1228, p. 102 F. *Hugo & F. Petrus* nuncii a Gregorio IX ad Joannem Vatacium seu Batatzem, ut alii scribunt, Orientis Imperatorem & Germanum Patriarcham C. P. missi ut de concilianda Ecclesia Græca & Latina tractarent ad an. 1234. Quorum acta in Concilio primo apud Nicæam tum apud Nympham habito quum apud Waddingum in Annal. Minor. ad 1234 interpolata recisa & innumeris mendis deturpata sint, ex quo tamen in editionem Conciliorum Parisiensem, quam vocant Labbeanam anni 1671 inducta sunt, ad finem hujus tomi p. 911 -- 927. ex cod. MS. 250 & amplius annorum in Gymnasio Navarræo servato integra dat & genuina. P. 106 occurrit S. *Raymundus de Pennafort* ad an. 1238, cujus summa de pœnitentia & matrimonio est notissima, p. 131 F. *Guilielmus Peraldus* ad an. 1250, p. 141 F. *Humbertus de Romanis* ad an. 1254, F. *Bonacursus* ad an. 1260 p. 162, B. *Albertus Magnus* ad an. 1262, cujus vita & scripta luculentissime exponuntur p. 184, F. *Stephanus de Borbone* ad annum eundem p. 194, F. *Hugo de Sancto Charo* ad annum eundem, in cujus vita p. 203 seqq. disquisitio de sacrorum Bibliorum concordantiis quoque exhibetur p. 212, F. *Vincentius Bellovacensis* ad annum 1264, de cujus opere præcipuo Speculo nimirum majori inter alia p. 215 proluxe disserit R. P. *Echard* partemque dissertationis suæ, quam sub titulo: *Sancti Thomæ Summa suo autori vindicata sive de U. F. Vincentii Bellovacensis scriptis dissertatio*, 1708 edidit, hic præmittit, altera in vita S. Thomæ de Aquino p. 293 communicata, p. 250 F. *Thomas*

Thomas de Cantimprato ad an. 1270, *B. Bartholomæus de Bragantiis* ad an. eundem, p. 271 *S. Thomas de Aquino* ad annum 1274. Hunc (ut ait R. P. *Echard*) scholæ suæ magistram solumque splendidissimum habet ordo Prædicatorum, doctorem communem agnoscunt Academix orbis Christiani universæ, inter Patres suos veneratur Ecclesia catholica suæque fidei ac doctrinæ tutissimum ac fidelissimum ubique adhibet interpretem. Hic omnes in hac Bibliotheca recensitos autores merito præcedere debuisset, solem quippe suum sidera norunt, ratione tamen ordinis huc prolatandus fuit. Enarrat deinde R. P. vitam & scripta S. Thomæ tam prolixè, ut 77 paginas huic uni impenderit. p. 350 *F. Petrus de Tarentasia* ad an. 1276, p. 361 *F. Martinus Polonus* ad annum 1278, famigeratus ille Chronici autor, de quo scripto hæc per ordinem discutiuntur : 1) titulus, proœmium & finis seu quod idem est, quot ejus a Martino prodierint editiones ; 2) quale ejus Chronici artificium & an ideo jactata de Joanna Papissa fabula ab autore suo chronico inserta fuerit ; 3) qui genuini, qui spurii oodd. MS. habendi, quæve impressæ editiones laudandæ ; 4) Eruditorum de Martino judicia ; p. 374 *F. Robertus Kilwardbius* ad an. 1279, p. 391 *F. Brocardus* ad an. 1283, cujus Descriptio terræ sanctæ nostra ætate magni habetur ab eruditis, p. 396 *F. Raymundus Martini* ad an. 1284, cujus Pugio fidei Christianæ recusus est apud nos cura Jo. Bened. Carpzovii, qui præmisit quoque introductionem (judice R. P. *Echard*) merito legendam. p. 422 *F. Nicolaus de Hanapis* ad an. 1291, p. 437 *F. Nicolaus de Gorran* ad an. 1295, p. 454 *F. Jacobus de Voragine* ad a. 1298. Perlufrandi quidem & erant scriptores Sec. XIV & XV ; ast ob brevitate omnibus nunc, sicco pede præteritis, hoc tantum monemus, huic Tomo per triplicem indicem scriptorum, unum nominum, alterum cognominum, tertium anonymorum juxta argumenta finem imponi. Ceterum de hoc opere singulari observatione his Actis inferenda alio tempore agemus.

THE LIFE AND ACTS OF THE ARCH-
Bishop Whitgift.

X

i. e.

i. e.

VITA ET ACTA JOANNIS WHITGIFT,
Doct̄oris Theologi, tertii seu ultimi sub Elisabetha Regina
Archi-Episcopi Cantuariensis; Autore JOANNE STRY-
PE, Artium Magistro & trium Archi-Episcoporum
Protestantium priorum Biographo.

Londini, sumptibus Societatis, 1718, fol.

Alph. 9 pl. 18.

ETiam si Georgius Paulus, eques, vitam hujus Præfulis Eccle-
 siæ Anglicanæ nobis dederit, noluit tamen, quæ de eodem
 collegerat, nobis invidere Autor Clarissimus, qui vitis binorum
 præcedentium Episcoporum, Thomæ Cranmeri & Edmundi
 Grindal (quas nos quoque in Actis A. 1704 M. Sept. p. 315 &
 Suppl. T. V S. VII p. 294 recensuimus) jam pridem editis in-
 claruit. Enim vero pro more suæ non solum Whitgifti vitam,
 singularemque in gubernanda Ecclesia curam; sed & varia,
 quæ ad statum reformationis ejus temporis saltem aliquo
 modo spectant, secundum annorum seriem, ab Anno scilicet
 1530 ad 1604, adspargere constituit. Quibus ut majorem fi-
 dem conciliaret, Acta authentica, ex Archivis Archi-Episco-
 porum Cantuariensium, Academiarum, Collegii Armigeror-
 um, Bibliotheca Petyti, Episcopi Eliensis, (Mori puta: quæ Re-
 gis liberalitate nuper coemta, & Academiæ Cantabrigiensi do-
 no data) in appendice integra adjecit.

Jo. Whitgift Grimsbiæ, quod Lincolnienſis Comitatus
 oppidum est, A. 1530 vel 1533 natus, patre Mercatore, literis pri-
 mum a patruo Roberto Abbate Walhoviz, inde Londini in
 cœnobio S. Antonii innutritus est. Sensit hinc puer singula-
 re providentiæ divinæ documentum, quippe cum commilito-
 ne peste infecto, qua & exſinctus est, eodem lecto decumbens,
 cum sitibundus ac nondum plane excusso somno, urinam
 ejus ex errore frigidæ loco hausisset, nulla tamen tabe infectus
 fuit. In Cantabrigiensem deinde Academiam circa A. 1548
 profectus, ubi Bradfortium, postea Londini ob reformatæ reli-
 gionis professionem crematum, nactus est præceptorem priva-
 tum,

tum, ibidem Magistri ac Doctoris Theologiæ honores atque A. 1563 Professionis Theologiæ, quæ Margarethana dicitur, munus consecutus est. Anno 1567 aulæ Pembrocianæ & post tres menses Collegii SS. Trinitatis, licet ætate nondum quadragesimum attigisset, Præses & Theologiæ Professor regius factus est; qua tamen Professione anno sequenti ab Episcopo Eliensi Præbendarius denominatus est. Porro Vice-Cancellariatum Cantabrigiæ bis A. 1571 & 1574 gessit, demumque habito A. 1574 coram Regina Elisabetha sacro sermone, ita se ei commendavit, ut A. 1576 Episcopatu Vigornienfi præficeretur. His libro I expositis, Cl. Autor Libro II ea perceruset, quæ res sub Episcopatu ejus in Walthia imprimis, cujus & Pro-Præses fuit, concernunt. Hinc Whitgiftum considerat Archiepiscopatu Cantuariensi, vivente adhuc, sed decrepito & otium querente Grindalio, ab Elisabetha Regina destinatum, ac rite postea, illo mortuo, A. 1583 d. 6 Jul. electum, imo imposta ab ipsius Regiæ, ut quidam ferunt, dextra inauguratum. Cum vero plures antehac sacris muneribus favore magnatum admoti essent, quibus cultus divinus parum cordi erat, hinc mox Articulos quosdam, a Regina confirmatos, Ministris Ecclesiæ subscribendos proposuit: qua re dici non potest quantum irritaverit crabrones. Neque enim deerant, qui variis in vulgus libellis sparsis, quos Noster hic sigillatim considerat, optimum Præsulis institutum evertere conabantur. Sed vicit constans Viri moderatio, adeo ut per viginti annos, quibus præfuit Ecclesiæ, multis licet Pontificorum partim, partim Puritanorum aliorumque turbis vexatus, perpetuo tamen Regiæ gratiam retinuerit, eaque A. 1602 defuncta, Jacobi successoris animum ita sibi devinxerit, ut Rex letali morbo decumbentem solatus sit his verbis: intercessurum se apud Deum pro salute ipsius, & in summa felicitatis parte positurum, si voti sui compos reddatur. Cui multa quidem, ut visus est, responsurus Præsul, fauces sensit a vicina morte interclusas, ut nihil præter pauca verba: *pro Ecclesia Dei*, proferre valeret. Exinctus est A. 1623 die 29 Febr. morte, ut creditur, e nimio mœrore maturata, quod illo tempore de mutanda liturgiæ consilia in aula, instigantibus Puri-

- tanis, agitantur. Ethæc fere proxime concernunt vitam ipsius Whitgifti; cum vero plura sint, quæ ad univcrsum Ecclesiæ Anglicanæ, qualis illo temporis intervallo fuit, statum pertinent, ex iis nos quoque pauca, quæ nobis memorata digniora visa sunt, addemus. De Jo. Hilton Ministro Ecclesiæ refertur, quod publice in æde S. Martini Londini verba faciens, Scripturam utriusque fœderis pro fabulis venditaverit, seque palam negans Christianum, Christi divinitatem & satisfactionem impugnaverit, & quæ sunt alia dictu horrenda: enimvero cum culpam deprecaretur, id tantum supplicii loco injunctum, ut & in æde Crucis D. Pauli, fasce lignorum humeris imposito, e regione Concionatoris staret, & deinde in S. Martini templo
218. - 238. recantaret, ab omni vero munere Ecclesiastico abstineret. Legi & merentur responsa Præsulis nostri aliorumque ad quæstionem, utrum Anglis liceat auxilium ferre Belgis ob religionem afflictis? quæ eo fere redeunt, ut generatim quidem negetur, Principem subditis alterius Principis ob religionem vim patientibus opem ferre posse, ex principio: quod tibi non vis fieri &c. in hoc tamen casu affirmetur, quod Flandri ne utiquam ceu mere subditi sint considerandi, quibus quippe Hispanus non ut Rex, sed ut Comes Flandriæ, cui tyrannidem exercere non liceat, imperet.
275. Quanto A. 1588 metu consternata fuerit universa Britannia, cum de classe Hispanica, quæ invincibilis dicta, fama accessisset, vel ex eo intelligitur, quod Noster Episcopus publicis literis admoneret, ut quanta possent velocitate equis armisque instruerent subditum sibi clerum, qui ferendis armis par esset. A. 1580 Robertus Browne, Puritanus, sed qui longius recessit, & cum reliqua Ecclesia ceu Anti-Christiana nullam communionem habendam asserens, Brownistarum sectæ nomen dedit, in sinum Ecclesiæ reverti visus est, simul tamen edito libello, quem *Tabulas* vocat, publice professus est, in Scriptura S. omnes regulas artium atque omnem omnino eruditionem contineri. Similes fere Brownistis Barrowistæ, ita dicti ab Henrico Barrow, qui cum socio Johanne Greenwood A. 1593 e furca suspensus, quod ministros Ecclesiæ illegitimos populo obtrudi, idololatriam per liturgiam inveni ac stabiliri, regimen Ecclesiasticum tyrannidem
- 323.
- 114.

dem exercere, & nequiffimos quosque ad Ecclesiam admitti do-
cuissent, quorum sectæ brevi tempore viginti fere millia homi-
num in Anglia adhæsisse creditum est. De Richardo Fletche-
ro Episcopo Londinensi memoratur, quod cum uxorem jam
ætate provector duxisset, ita abs se alienaverit animum Elisa-
bethæ, quæ a clericorum nuptiis magnopere averfabatur, ut
ab Episcopali munere fuerit aliquandiu prohibitus, & quamvis
muneri redditus integro tamen anno jussus fuerit aula exulare.
Quæ re plurimum consternatus paulo post A. 1594, dum curru
veheretur & tabacum, cujus illo tempore non nisi medicus usus
fuit, naribus traheret, apoplexia extinctus est. Mortem Elisa-
bethæ a nonnemine postridie in epistola Latina ad Edmundum
Lambertum his verbis refertur nuntiata: *Regina, cum per tres
fere hebdomadas morbo melancholico stuporem quandam non
sine lasa phantasia indiciis inferente laborasset, nec per totum
id tempus, ullis vel rationibus, vel precibus, vel fallaciis induci
potuisset, ut aliquod artis Medicae auxilium experiretur, ac diffi-
culter persuaderi sibi passa sit, ut alimentum natura sustinenda
debitum sumeret; somnum autem quam minimum, cumque non
in lecto, sed inter pulvinaria, ubi totos dies & insomnis & immota
sedere consueverat; intelligendi autem vim ad extremum usque
spiritum retineret; lingua vero facultate tribus ante obitum
diebus fuisset privata; postquam est omnibus & felicissima Prin-
cipis & Christianissima Femina officiis functa, die besterno, sc. 24
Martii, hora tertia matutina, natura cessit.*

P. 417.

429.

558.

BELGIUM BRITANNICUM, IN QUO
*illius Limes, Fluvii, Urbes, Vie militares, Populus,
Lingua, Dii, Monumenta aliaque permulta clarius &
uberius exponuntur; Autore GUILH. MUSGRAVE,*
Belga, Reg. Societatis utriusque Socio: præfixa est
Dissertatio de Britannia quendam
pene Insula.

Hæc Dunmoniorum, typis Georgii Bishop, 1719, 8.

Alph. I plag. 10 fig. Tab. 22. 15.

Olim equidem gentibus patria fuit sapius haud una, Britannos in Gallis reperiri, plures norunt, Belgas in Britannia exstare, id sane non ita cognitum atque pervulgatum est, de quo tamen ipso, ut penitiorum literarum studioſis uberior & claritas conſlet, fedulo in libro, cujus titulum praefiximus, allaboravit Cl. Muſgravius, antiquitatum patriarum indagator induſtrius, & eo nomine jam ex aliis ſpeciminibus clarus. Scilicet Gallos primum in Britannia Inſulam, ab initio rerum incultam & hominibus deſtitutam, tranſiſſe, cum ipſa ſitus naturalis ratio, tum Atrebates, Parisii, Icenii, Cantii, Belgae, Gentium Britannicarum nomina, evincunt. Veſpaſianus ſane, Claudii Imperatoris auſpiciis expeditione in Britanniam ſuſcepta, & claſſe ad Vectam Inſulam, quae Belgica eſt, appulſa, Cogidunum Regnorum principem ſtatim in deditioem accepit, Belgas autem & virtute bellica, & commerciorum fama inprimis claros hoſtes expertus eſt, quorum tamen praelio ſubactorum opera ſideli & proficua cum Veſpaſianus ipſe, tum Romanorum alii per CD annos, quibus iſtam Inſulam tenuere, uſi ſunt, ita ut eorum & apud Tacitum, & apud Dionem, & apud Antonium & Herodianum exſtet memoria. Vectam Inſulam ad Belgium pertinuiſſe, jam diximus: inter illam & mare, quo alluitur, interque Sabrinæ æſtuarium ſita fuit Belgarum regio, ita tamen, ut verſus occidentem Durotrigum Promontorium verſus orientem & ſeptentrionis partem Rhegni, Atrebatii, & Dobuni fines facerent.

Hos limites noſter Muſgravius Capite I, addita etiam Tabula Chorographica, illuſtrat. C. II Belgii Fluviis exponit, Vxellæque Æſtuarium male a Cl. Cellario, ubi apud Dunmoum Herculis eſt promontorium, locari notat, cum Iſæ Silurum ex adverſo fuerit. In III Capite Belgii diviſiones, in IV Urbes tradit, quae illud nomen vix merebantur, caſarum & gurguſtiorum in mediis æmoriſſis concilia aditu ab omni parte dejectis arboribus intercluſo; plurimas etiam hodiernarum urbium ex Caſtris demum Romanis enatas eſſe, vernacula illa Britannorum vox *Cheſter* fatiſ docet. Peculiari opera Urbs Aquarum Calidarum, quae nunc Bathonia dicitur, capite V, & ſequenti VI Romana æqtarum calidarum monumenta,

æri

Fig. 1

Fig. 3

ari etiam incisa, exponuntur, Inscriptiones item non spernendæ, capita nonnulla & imagines, quæ Romanos iis in locis fuisse frequentes satis loquuntur. Eo etiam pertinent Viæ militares in Belgio, c. VII explicatæ. Insulæ Belgio adjacentes c. VIII, Belgii Populus c. IX, Belgarum Lingua c. X, Dii Belgici c. XI, immo omnis Belgicorum Penatum exercitus, apud Devifas A. 1714 effossus, c. XII exhibetur. Sunt illa ex sententia Musgravii nostri Venus, Jupiter Ammon, Neptunus, Hercules, Vulcanus, Bacchus, incerti nominis Deus, (posses forte Saturnum dicere ob faciem distortam & tetricam,) Pallas, Virgo Vestalis, Mercurius, Romulus & Remus cum Lupa, Apis, Anubis, Bucephalus, Bacchus, illo priori elegantior, & Matronæ caput pectore tenens effictam, una cum nummo Alexandri Severi. Verum enim vero, uti ipse diligentissimus patriarum antiquitatum Scriptor fatetur, Bucephalum, Remum, Virginem Vestalem, quibus Lupa, Caput Matronæ, nummum Severi addimus, in numero Penatum nunquam fuisse, eoque ipso largitur, non illa omnia, quæ sub lapide quadrato ab olitore Belga sunt inventa, necessaria consequentia pro Diis esse habenda; ita, si exceperis Venerem, & Bacchum posteriorem, quæ non plane displicent, de reliquorum divinitate dubitabunt multi, donec vel ipse Musgravius vel alii Belgæ clarioribus argumentis eam assertum ibunt. Sane icunculæ monstrosæ mitra in apicem inflexum desinente non facile se adduci quis patietur, ut illam Jovem Ammonem credat. Aliam itidem mitratam, vultu scemineo, imberbem, Herculem quis non ita facile pronunciat, quod utrumque crus angues manus viri aut sceminae mollior lambentes suis corporibus implicuerint. Conjecturæ tales fidem superant. Instrumentum, quod pectini propius accedit, quam tridenti, Neptunum demonstrat. Pes altero brevior, reddit Vulcanum. Tiara nescio qua forma efficta est petasos alatus & Mercurium designat. Et quid de Romulo, Remo & Lupa dicendum. Inventa est bestia imago, quam Lupam existimat Noster. Addidit statim alia duo signa masculini, ut videtur, generis, iisque Romuli & Remi nomina imposuit. Addere poterat alterum eorum icunculæ equi, & habuisset Bucephali sui Alexandrum. Si ejusmodi argumen-

§. 19.

TAB. II.
Fig. 1 & 2.

3.

4.

5.

6.

7.

8, 9, 10.

11.

tis

tis in re antiquaria liceat uti, facile in illis figillis Romulus a Remo discerni poterit, quod a Nostro non est observatum. Alterum eorum effectum est manibus demissis, illud Remum exhibet; alterum est dextro cubito elato, quod Romulum parricidam satis demonstrat. Lupæ addi a veteribus pueros Romulum & Remum, meminimus; adolescentibus iisdem Lupam jungi, non æque recordamur. Denique informe illud Lararium ad militem, aut hominem Romanum in illorum temporum elegantia pertinuisse, valde improbabile est; Belgam autem coluisse Bacchum, Pallada, Mercurium, Apim, Anubiu, & de Lupa Romulea aut Alexandri Bucephalo omnia satis cognita & perspecta habuisse, ut eorum imagines servaverint, tunc a vero propius aberit, quando certa ratione constabit, Germanos coluisse Istdem, aut Ulixem in media Germania Græcis literis Laertæ Patris memoriam posteritati commendasse. Sed persequamur reliqua Caput XIII, Belgarum mercaturam in pecoribus, stanno, ferro, mancipiis, canibus, margaritis, calce, bascaudis, calathorum specie, sale, exerceri solitam, C. XIV, Romanorum in Belgio æstiva præcipue in Camaletto colle Belgico, C. XV Colorem Belgicum, qui Cæsari Vitrum, hodiernis Britannis *Wood* appellatur, C. XVI Claudii Tropæum prope Ogonem erutum, C. XVII Urnas, Serias resque alias in Belgio dudum inventas, C. XVIII Arcam Lapideam & Monumentum Sepulcræ, denique C. XIX Andromachen Britanno-Belgicam, exhibet sive statuz caput fœmininz, eo quidem comæ ornatu conspicuum, quem Juvenalis Satra VI exagitat, his verbis:

Tot prægit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
 Ædificat caput, Andromachen a fronte videbis,
 Post minor est; credas aliam.

Hæc sunt, quæ in hoc libro leguntur: exstant alia, quæ Clarissimus Musgravius, cujus omnino diligentiam debitis prosequimur laudibus, Volumine II & III adducet explicabitque.

Discedimus e Belgio, hæremus in freto, quod est inter Galliam Britanniamque cum Musgravio nostro visuri, an non Britannia olim fuerit pene Insula. Illud enim est argumentum disertationis eruditissimæ, Belgio Britannico, ut & in titulo diximus, præfixæ.

fixz. Negat Isaacus Vossius in Notis ad Melam, naturæque constantiam laudat, cui ut respondeat Cl. Autor, in duo inquit capita; an Isthmum perrumpere potuerit Oceanus, & an omnino perruperit? Quod ad prius attinet, merito ad horribiles fæti Britannici ætus, & immensam ventorum, imprimis Zephyrorum, vim provocatur, qua fieri sane potuit, ut fluctus maris litus illius obicis, e regione oppositi, superantes terram exederint abraferintque, idq; factum etiam esse, multa loquuntur. Ex Tabula Hallejana constat, Oceanum Britannicum, ubi fretum ingreditur, esse profundissimum, eam autem profunditatem in ipso freto magis magisque decrescere. Eadem est fundi maris natura, ubi Mare Germanicum freto inmittitur, ut adeo satis constet, Jugum esse eo loco, ubi minimum distat terra continens ab Insula Britannica, longe altissimum, Isthmi olim existentis manifestum indicium. De eadem re testantur rupes albicantes in utroque litore sibi invicem longa serie oppositi, terra tempestatibus maximis elota se juncti; testatur illa regio Britannia, quæ incolis *Rumney-Marsh* vocatur, planities hodie longe fertilissima, olim autem, fluctibus marinis irruentibus & ab objecto Isthmo elisis, sæpissime inundata, quod ossa Hippopotami & anchoræ in locis sat altis effossæ loquuntur. Hanc denique fuisse viam lupis animalibusque aliis nocivis, qua ingressi sint Britanniam, Autor noster sibi persuadet. Desunt quidem historiarum monumenta, qui id apertius tradant; sed illud etiam cum reliquis omnibus quæ antiquissimo tempore & ante illam ætatem gesta sunt, quam Herodotus in Historiarum suarum principio attigit, ignoramus. Immo Virgilio ævo hujus rei memoria exstitisse videtur: dicit ille

penitus toto *divisos* orbe Britannos,

& adhæc Servius, *Quæ olim juncta fuit orbi Britannia*, & Claudianus: nostro deducta Britannia mundo.

Ut adeo Vossium & argumentis & autoritatibus vincere Mulgravius videatur.

APPENDIX AD METALLOTHECAM VATICANAM MICHAELIS MERCATI, additis
Notis & novis Iconibus.

Romæ, ex officina Jo. Mariz Salvioni, 1719, fol.

Pl. 7 Tabb. xn. 20.

Summi Romani Præfulis munificentiz & erga literas amori deberi, quod Michaelis Mercati Metallotheca vaga & in tenebris plus quam integro seculo errans, luci reddita nuper sit, in Actis Anni 1718 Mens. Febr. p. 49 grati prædicavimus. Quanquam vero nec munificentissimus Pontifex sumptibus parceret, nec illustri Jo. Mar. Lancisus industriz; fieri tamen non potuit, ut omnia ex obscuris angulis & latentibus foralis protraherentur, quæ ad perficiendum splendidissimum opus pertinebant. Vix adeo rescivit Clemens XI repertos esse typos illos, quos deperditos Lancisus doluerat, cum huic ipsi mandasset, ut de iis redimendis cum eorum possessoribus ageret, quod successu non minus felici, quam conatu, ab ipso fuit præstitum. Sunt ergo XIX numero æneæ tabulæ ad metallothecam Mercati pertinentes, frustra antea quæsitæ & nunc inter schedas repertæ, & a Camillo Dato atque Ant. Bonino Rom. Pontifici redditæ, quas hæc Appendix exhibet, cum, ne qua diligentiz laus Mercato decederet, tum, ut graphicæ artis studiosi peritiam & antiquorum, quibus Autor usus fuit, & nostrorum sculptorum inter se comparare valerent, quæ illustris Lancisii verba sunt. Quinque vero saltem tabulæ in edita Metallotheca omnino desideratæ sunt, siquidem XI jam summi Pontificis munere æri incisæ fuerant ad exemplum iconum, quæ in autographo glutino affixæ fuerant. Trunca vero statua, quæ Herculis fuit, ex archetypo jam restituta fuerat, hic tamen repetita, quod vel major prioris artificis solertiz fuerit, vel ipsa statua minus injuriarum, sive ab hominibus, sive ipsis elementis, Mercati ætate passa esset, eaq; novæ illi, in ipsa metallotheca exhibitæ, præferenda videretur. Inter novas inventas tabula est, quæ auriculares lapides sistit, pagina 23 Appendicis, qui in Metallothecæ Mercati armario nono continentur, & p. 342 descripti sunt, ejus tabulæ occasione illustri Lancisus errorem corrigit, quæ lapidem in hoc armario collocavit, qui ad auriculares minime pertinet, hinc in armarii LX capit XIX nunc rejectus est, ubi agitur de lapidibus, qui e nubibus demitti solent.

his

his denno collectis tabulis omnes plane lacunæ in Mercati opere expleri potuerunt, & quæ etiamnum frustra quæsitæ sunt, in latentibus doctorum scriniorum angelis occultari creduntur. Interim celeberrimus Editor, clarissimi Adalti usus opera, ut in ipsa Metallotheca, novas hic notas addidit, & in fine aliquot doctorum Virorum epistolas, occasione Metallothecæ scriptas, & ad easdem responsiones subiecit, in quibus plenius agitur de nonnullis, quæ ibidem dicta sunt. Prima inter illas apologetica est, de generatione metallorum, opposita doctissimi viri Herculis Corazzi, in Bononiensi Lyceo Analyseos Professoris, dissertationi, qua sententiam celeberr. Lancisii de generatione metallorum, p. 5 Metallothecæ propositam, impugnans, asseruit, metalla plantarum instar ex femine nasci, cujus argumentis, ex chymicorum penu defueritis, ita satisfecit, & tam false chrysopeorum, qui chymicos se imprimis esse gloriantur, sagaces nugas derisit acutissimus Lancisius, ut nihil reponere voluerit Corazzius, sed animi causa talia a se prolata esse profiteatur in responsoria. Et sane vix satis intelligitur, cur isti philosophi sua metallorum semina montibus, antea horum feracibus, nunc vero exhaustis, non inferant, quo largam aliquando auri messem faciant. Inde sequitur Maxime Reverendi Ernesti Salomonis Cypriani ad Illustrem Lancisium epistola, Serenissimi Ducis Saxo-Gothani autoritate missa; quod ipse Serenissimus Princeps in Metallotheca lapidis *ἰδιόμορφος*, pectoris humani formam referentis, & ab Agricola descripti, qui Salfeldiæ olim inventus, mentionem factam deprehendisset, cujus icon non invenitur in Metallotheca Vaticana, unde iussit doctissimum Cyprianum, num isuspiciam reperiri posset, inquirere, quod etsi frustra tentatum fuisset a Viro rei literariæ promovendæ studioso, tamen alios hujus naturæ ad Lancisium misit, pro quibus gratias in responsione agit, adjuncto miserum indice. Qua occasione monere lubet, apud nos esse lapidem fissilem Islebiensem, cui piscis species impressa est, qui situ & forma exacte convenit cum Mercati pisce p. 319 prima icone expresso, ex quo apparet, uno plures existere unius formæ lapides, nisi dicatur hunc a Mercato visum esse. Pagina 367 e Metal-

lothece visenda exhibetur statua Cleopatraz, quam fumus Pontifex operi propter elegantiam & quod eodem, cum reliquis loco collocata esset, addi iussit, in cujus brachio aspis conspicitur, qua occasione Lancisius monuit, vulgo quidem ejus morfu periisse reginam credi, quamvis alii hausto veneno corruisse putent: hoc disputationi doctæ & eleganti ansam præbuit celeberrimo Morgagnio, ut staret pro aspide, quam Lancisius profligat, & vel epoto veneno, vel inflicto vulnere instillato, periisse Cleopatram statueret. Rem clare & diserte veteres non definiunt, & cum non minima quæstionis pars eo redeat, an cita & placida mors, sine manifestis venenati vulneris notis morsum sequatur aspidis, an vero a Cleopatra electum mortis genus cum narcotico veneno hausto magis conveniat, præstiterat forte propriis experimentis doctissimum Morgagnium usum, quam autoritate Aetii & reliquorum veterum, qui in his nimis sæpe incaute procedunt.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI, IN PATAVINO Gymnasio Primarii Anatomies Professoris, Adversaria Anatomica quinta.

Patavii, apud Josephum Cominum, 1719, 4 maj.

Plag. 16½ Fig. Tabb. 2.

EX nobilissimi Autoris *Adversariis Anatomicis*, conjunctim anno superiori editis, postquam quarta nuper *Mense Martio* p. 143 recensuimus, pervenimus nunc ad quinta itidem excerptenda, quæ sicuti celeberrimo, dum viveret, Lancisio inscripta, ita & præter *L Animadversiones in Librum III Theatri Anatomici Mangetiani* duas simul laudati Viri *Dissertationes Anatomico - Medicas*, de vena five pari alteram, alteram de Gangliis nervorum, ad *Nostrum* exaratas, continent. In virorum siquidem non minus ac in virginum mammis lac subinde secerni, *Autor* sub *Animadversionis I* finem propriis confirmat observationibus, dum non in duabus tantum integerrimo utero atque hymene virginibus, sed in viro etiam quodam habitiore, veri albissimique lactis in earum altera multum, in hoc autem &
altera

altera virgine guttas solummodo vidit, prætereaque ex mammillis recens natorum, nostri etiam sexus, infantum serosi lactis serive guttulas manibus suis expressit. Mammæ vero ex plurimis glandulis parvis compingi, Verheyenio & Nuckio eo minore in *Animadv. IV* habet fidem, quo sapius & diligentius ipse tam siccas, quam lacte repletas mammæ incidens, nihil tale adhuc invenerit, invenerit autem semper, quicquid propriæ glandulosæ substantiæ in mammis erat, in corpus unicum, magnum & solidam coloris albidæ superficiæ non prorsus æqualis compactum, cujus fere centrum papillæ responderet, intra illud vero, quoties lacte scateret, nonnullæ quasi cellulæ eodem plenæ apparent ad ductus lactiferos pertinentes. Qualem mammarum conformationem etiam tum a Riolano & Whartono descriptam, tum ab Heistero quoque annotatam, postea deprehendisset, dignam tamen judicavit, quam Figura 3 Tabulæ Adversariis quartis subjunctæ ita dilucidaret, ut in Mamma per Papillæ centrum perpendiculariter divisa non modo Papilla, Areola, tria hujus tubercula, tegumenta ac utrumque, superius & inferius, pinguedinis stratum, sed ipsa imprimis Mammæ Glandula unica & ductus lactiferi, tam majores ad papillam, quam minores ad areolæ tubercula tendentes, conspicerentur. Duo hinc diaphragmatis foramina, per quæ nervorum intercostalium truncos transmitti Vesalius cognovit, licet a Casp. Bartholino & Mangeto omissa in eodem nihilominus cadavere, in quo nervorum diaphragmatis originem indagavit, re ipsa pariter in carnea ipsius parte juxta *Animadv. XII* deprehendit, ulteriori interim disquisitioni relinquens, quid, dum fibræ diaphragmatis carnosæ vel diu contrahuntur, vel crebrius fortiusque tenduntur alterneque laxantur, his æque nervis, ac nervis paris octavi, una cum œsophago transmissis, tunc sive utilitatis sive noxæ contingeret. Porro in quibusdam non solummodo animalibus summum cordis septum, sed in ipsis quoque hominibus magnam orificiorum cordis partem haud raro in substantiam osseam indurari, exemplo quidem tum viri, tum mulieris grandævæ in *Animadv. XIV* corroboratur, cu in quorum illis cordis substantia sub mitralibus valvulis offi-

culum extiterit transverso pollice longius, in hac vero os trans-
 versum pollice crassius, dimidiatum annulum representans ac
 cum memoratis valvulis ipsis ossificatis cohaerens; num vero
 omne tale osseum ad cordis tendinem spectet, non immerito
 dubitatur. Nec in hominis vena cava similis admittitur mu-
 sculus, qualis in bovis vena cava ad dextram cordis auriculam
 validus & rubicundus, insignem sphaerem æmulans, in
Animadversf. XV ultro conceditur. Ovale autem quod in for-
 tunc dicitur foramen ejusque valvula quomodo in adultis quoque
 sese habeat, in *Animadu. XVI* non minus prolixè explicatur,
 quam Fig. 4 Tabulæ Adversariis quartis adjectæ illustratur,
 quod Autor sæpissime viderit eam valvulæ partem, quæ ultra
 ovalis foraminis anteriorem inferioremque marginem exten-
 ditur, in senilibus etiam corporibus non modo nondum parieti
 pulmonalis venæ coaluisse, sed instar duorum, vel plurium in-
 æqualium, vel quod frequentius, unius insignis sacculi, cujus
 orificium deorsum nonnunquam, sæpius antrosum spectasset,
 crassiora specilla, tum ipsum extremum scalpelli manubriolum
 inter se ejusque venæ parietem tam alte admisisse, ut, quod Ver-
 heynius in vitulis diversa temporis distantia post nativitatem
 inactatis perspexit, valvulam videlicet, dum a parte pulmones
 respiciente parieti venæ pulmonalis adnascitur, adhuc crescere
 & extendi ubi eos respicit, id in hominibus quoque vetum esse
 videretur. Amore ideoque veri permotus *Animadversf. XVII*
 loco mox subjungit, quæ in marinæ testudinis corde annota-
 verit, magis omnino cum diligentissimi Mery, quam cum ali-
 quorum ex iis, qui contra ipsum scripserunt, observationibus
 congruentia. Totam tamen thoracis cavitatem a pulmonibus
 in inspiratione neutiquam impleri, experimento evidenti
 adversus Willisi in *Animadversf. XXXIII* evincitur, dum No-
 ster vivo cani utroque in latere tantum pleuræ detexit, quan-
 tum satis esset, cum amicis autem in inspiratione & multo ma-
 gis in expiratione satis spatii inter thoracis parietes ac pulmo-
 nes notavit reliqui; licet e diverso experimentum, quo lauda-
 datus Willisius nihil aeris inspirandum inter per tracheam ad
 lobulorum pulmonalium intersutia deferri, comprobatum
 dedit,

dedit, proprio Autoris experimento, & que confirmetur, ac glandulæ subrotundæ & ovales asperæ arteriæ ac primorum bronchorum dorso instratæ atque a Nostro in Adversariis primis delineatæ, cum usu ipsis assignato in *Animadvertione XXXVI* & quatuor insequentibus, novis observatis strenue vindicantur. Ne multa commemoremus, quæ pro partium Laryngis nonnullis figuris earumque usibus defendendis demum adducuntur, accedimus potius ad *duas Dissertationes epistolares* pariter perlustrandas, quas celeberrimus, dum viveret, *Lancisus* ad Autorem ab ipso rogatus *de vena sine pari ac de Nervorum Gangliis* A. 1717 & 1718 conscripsit figurarumque duabus Tabulis dilucidavit. In *priori* namque priusquam ad quatuor Problemata proposita respondeat, prolixè tum statum, tum structuram usumque venæ azygæ ita exponit, ut non modo de ejus in hominibus ac animalibus diversis cum convenientia; tum differentiâ, sed & utilitari constet artificio, quo illa in hominibus potissimum videatur instructa, dum hi respirationalis organæ tum ad vocem multifariam fereque innumeros corporis ac thoracis motus, sed & ad nonnullos pectoris morbos per anacatharsin præstigandos opus habeat. Omni scilicet venæ sine pari, ramificatione omnique communicatione cum venis mammariis, vena emulgente sinistra, vel cava in latere dextro aut dextra vena spermatica non minus mulierum, quam virorum, descripta, usque ramis etiam intercostalibus indigitatis, quæ in aliam venam lateris sinistri desinunt, quoties talis occurrat venæ azygæ manus præstans ac in subclaviam sinistram se exonerans, tria imprimis in venæ sine pari humana dudum a se observata reputat digna, quæ communicet & ad usum in pleuritide applicet. Primam quippe nervos quosdam utrinque per dorsi costas inter pleuræ membranas ferri usque ad posteriora diaphragmatis, singulas intercostales venas vago itinere ac sæpe ad rectos fere angulos secantes; deinde orificium ejusdem azygæ in cavam descensum semicirculo musculari instar hemisphincteris cum peculiari nervo muniri; ac tertio in eadem anastomosi venæ azygæ cum cava minimos tubulos ab inferiori ingredientis azygæ atque excipientis cavæ parte inter tracheæ annulos

annulos ac membranas sensum irreperere atque ad internam ut-
 que ipsius tracheæ tunicam pervadere. Quorum postremo-
 rum usu in pleuritide uberius explanato facillique ab azygæ &
 cavæ trunco intra tracheam liquidorum transitu comprobato;
 causam problematis primi: cur quicquid sanguinis ex arteria
 magna per intercostales plerasque effluit, id omne per totidem
 venulas non in cavam pari ordine desinentes, sed in azygam
 refluat? exinde deducit, quod facilius, promptius celeriusque
 secundum voluntatis arbitrium ad respirationem retardandam,
 sollicitandam, retinendamve cursus pariter & immissio sangui-
 nis ab azyga in cavam modo retardari, modo celerior fieri, mô-
 do etiam retineri possit, dum minori negotio unum emissari-
 um, quam plura, uno eodemque tempore valet regi. Nec cau-
 sa secundi problematis: cur vena azyga non in cavæ inferiorem
 truncum, sed in superiorem exoneretur? Morgagnum ex Cow-
 pero ratiocinantem latuisse indigitat. Cur enim ne sanguis,
 qui ab intercostalibus musculis aliisque thoracis partibus unico
 impetu secundum varios respirationis motus per azygam re-
 fluit, si in cavam inferiorem illaberetur, sanguini per illam jam
 ægrius ascendenti moram inferret. Solutio autem tertii pro-
 blematis: cur sanguis ab intercostalibus refluens non per duas,
 sed per unam venam sine pari in venam cavam inferatur? ab
 ipfiusmet azygæ usu & actione desumitur, cum hæc namq; san-
 guinem reducat a singulis intercostalibus musculis ac diaphrag-
 mate, veluti muscularibus partibus, quæ omnes simul uno eo-
 demque tempore pro respirationis exigentia moveri debent,
 oportere omnino, ut sanguis omnis uno eodemque alveo ex-
 ceptus, universus quoque simul non magno, sed facillimo nego-
 tio retardaretur vel acceleraretur. Rationibus denique po-
 stremi problematis: cur azyga non in sinistris, sed dextris pro-
 repat? a Morgagno ipso allatis hæc solummodo adjungitur,
 quod, si vena sine pari eodem itinere in sinistris, ac in dextris,
 collocaretur, ductui thoracico ibidem jam locato plurimum
 obesset, non tantum aliquid spatii eidem demendo, sed & san-
 guinem in eandem illam subclaviam, in quam Pecqueti ductus
 chylum lymphamque immittit, corrivando. In *posteriori* au-
 tem

tem præter ea, quæ in genere ad Gangliorum in nervis situm, numerum & figuram spectant, quatuor imprimis, structura videlicet eorundem, vis, usus ac morbosæ affectiones, ample indagantur & enodantur. Primum siquidem diligentibus & accuratis Gangliorum adhibita sectione, modo crudorum, modo coctorum, modo diu in urina vel aceto maceratorum, eadem peculiare sui generis existere musculos asseveratur, i. e. unum versus Ganglii corpus ex duobus potissimum tendinibus & duplici fibrarum carnearum serie ac directione ita compingi, ut primus tendo externus sit ac ex duabus extremis membranis nervulisque per eosdem diffusis resultet, alter vero tendo per medullam instar axeos descendens ille habeatur, a quo pinniformes fibræ oriuntur aut saltem alligantur. Hinc actio & vis ipsorum in eo statuitur, ut pro animalium motuum opportunitate plus minus contracta, tum canales sanguineos, quibus annectuntur, parum elevent, tum liquidam nervorum vehementius extrudant. Quoniam si autem nervi tantum, qui ad organa motus feruntur, gangliis gaudent, in regendis pariter iis animalibus motibus, qui vel arbitrio obsecundant, vel ipso arbitrio celeriter moveri aut retardari debent, præcipuus eorundem usus queritur. Nec demum Ganglia nervorum aliis malis, quam quibus musculares partes ut plurimum tentari solent, convulsioni nempe clonicæ sive motui convulsivo, convulsioni tonicæ ac semiparalyti vel paralyti veræ, reputantur obnoxia. De cætero non laudatus *Lancifus* Tractatum de motu Cordis atque anevrysinatibus, aut saltem ejusdem synopsis, ante fatalem vitæ terminum, quem d. 20 Januarii a. c. habuit, ultimam imposuerit manum, neque nobis, neque aliis forsitan constet, quæ talem anxie adhuc desiderarunt.

A TREATISE OF ENDEMIC DISEASES.

i. e.

TRACTATUS DE MORBIS ENDEMICIS;

Autore CLIFTON WINTRINGHAM.

Eboraci, apud W. Taylor, & Thom. Ward, 1718, 8.

Plag. 8½.

Z

Magna

Magna quidem multaque prostant Casuum Observatio-
numque Volumina, a Medicis Practicis confarcinata, va-
riam variorum symptomatum syndromen exhibentium, raro
tamen contingere, ut omnia symptomata, quæ in tot ægris
hodie, mitiganda sunt, conveniant eum historiis a Veteri-
bus consignatis, Clinici norunt Medici. Et si vel maxime o-
mnes aliquando circumstantiæ concurrant in ægrotis eodem
morbo laborantibus, non semper tamen eundem sequi even-
tum, nec eodem ubique successu morbos tractari, sæpe obser-
vare licet. Cum enim morborum tam acutorum quam chro-
nicorum causæ primariæ atque remotæ non minus ac tempera-
mentorum differentiæ ab aere, locorum situ, vivendi genere &
similibus maximam partem dependeant, fieri aliter non potest,
quin eadem pariter res medicamentorum etiam maxime effica-
cium vim & energiam infringant, Medicorumque expectatio-
nem illudant. Hinc factum est, ut alii diversas regiones inha-
bitantes Medici alii medendi methodo nullo non tempore in-
stiterint, diversaque commendaverint medicamenta, a se pro-
bata, quæ tamen aliis in climatibus desideratum non exhibue-
runt effectum. Quoniam igitur scrutinium harum causarum,
Praxi Medicæ haud exiguum affulgens lumen, admodum ne-
glectum hactenus fuit, operæ pretium duxit clarissimus Win-
tringhamius, cujus Tractatum de Podagra in Actorum Sup-
plementis, Tom. VI Sect. VIII p. 397 commendavimus, in eas-
dem hoc in Scripto majori solertia inquirere. Ex quo pauca
nunc communicabimus.

Cap. I.

● Morbi Endemici quemadmodum illi dicuntur, qui cer-
tam regionem alio & peculiari quodam modo quam aliam in-
vadunt, ita particularibus climatis, aeris, soli, situs, aquæ, & si-
milium qualitibus ortum suum debent, corpus non minus,
quam animum afficientibus. Aeris quidem gravitas & pressio
diversa, ad breve tempus corpus nostrum alterare potest, diu-
tarniores vero effectus, de quibus Auctor hic loquitur, sensibili-
bus potius ejus qualitibus, calori puta, frigori, humiditati, sic-
citati, & prout effluviis animalibus, vegetabilibus, & minerali-
bus plus minus refertus est, adscribendi veniunt. Per calorem
enim

enim & frigus aer rarefactus aut condensatus modo amplius exigit spatium, modo intra angustias coarctetur, & variam inde quoad elasticitatem suam subit mutationem; quæ tamen per humiditatem & siccitatem magis alteratur, unde aer ad respirationem plus minus aptus redditur, imo fibras vel relaxando vel contrahendo insensibilem transpirationem potissimum, hinc & quamvis excretionem vel sufflammat vel promovet. Vaporosæ exhalationes elaterem aereum supprimunt, & modo comprimendo, vel laxando fibras, modo fermentando, dissolvendo, vel coagulando humores vitales, modo partes solidas ad validiorem & frequentiore vibrationem stimulando corpus humanum ad morbos disponunt. A ventis potissimum, quibus regio una alterave exposita est, variaz corporibus nostris accedunt alterationes, quorum tamen diversæ qualitates non tanquam totidem mutationes aeris sunt respiciendæ, utpote quæ fluidum tantum est, quod comprimii aut dilatari, & benignas pariter ac noxias qualitates suscipere aptum est, sed variis climatibus, terræ tractibus, aquis & similibus, super quæ vehuntur, originem suam debent. Ventos igitur, qui ex quatuor mundi plagis spirant, atque intermedios examinat Noster, qualem corpori dispositionem impertiant, qualemque admittant medelam, inquirens. Sequitur regionis differentia, a locis vicinis petita, num sit insula, an terra continens, mari, lacubus, fluviis, immediate an remote adjacens, num in montium jugis, an in vallibus sit sita, num plana, an cava, aperta, sylvis circumsepta? Alia est differentia, quam ipsa soli natura suppeditat, num sciticeet illad sit siccum, humidum, sabulosum, argillosum, lapideum, paludosum, an metallis, mineralibus ferax, aut speluncis, vulcanis, fontibus, lacubus, fluviis abundet? Et quoniam aqua est, quæ in majori copia corpus nostrum ingreditur, basin constituit omnium potulentorum, tum naturalium, tum artificiorum, plerisque alimentorum speciebus permista est, & omnium ciborum vehiculum existit, ut de coctione & præparatione omnium esculentorum, quæ cum aqua fit, nihil dicamus, magna ipsi inest vis œconomiam animalem alterandi, pertinacesque & fatales morbos inducendi. Summa igitur cura

Cap. II.

III, IV, V, VI

VII.
VIII.

IX.

X.

Cap. XI.

ejus naturam & differentiam examinat Noster, & quomodo per eam Endemici morbi generari aut feveri queant, docet. Simili tandem industria de cibis, tam iis, quæ ex vegetabilibus, quam quæ ex animalibus petuntur, loquitur. De singulis agere, nimis prolixum foret, ea solummodo commemorabimus, quæ de calido climate monet Autor, ex quibus benevolus Lector facile judicabit, qua methodo reliqua persecutus sit. Loca, calidis ventis exposita, imprimis ubi humiditas jungitur, minus salubria nunquam non fuerunt credita. Calor enim cum humiditate conjunctus fibras corporis humani laxando & debilitando elasticitatem & vibrationes earum infringit, hinc minus disponit homines ad duros sustinendos labores. Et quoniam infimul aer vaporibus refertus vesiculas pulmonales minus expandere potest, sanguinis globuli non rite dividuntur, hinc circulatio ejus languidior redditur, partim quod hic majorem nactus visciditatem per exiles corporis canaliculos subilesque meandros penetrare nequit, partim quod spiritus in cor induentes deficiunt, absumptis scilicet tenuioribus & auctis aquosis particulis. Atque hac ratione fibræ relaxantur, corpus languidum efformanturque redditur, debitaque impeditur insensibilis transpirationis expulsio. Quæ aeris conditio quomodo naturalis constitutionem ita immutat, ut appetitus imminutus, bradypepsia, facultatum hebetudo, obesitas, stupor, pusillanimitas, pallor & similia in incolis observetur, ita magnam morborum seriem inducit, & in infantibus quidem rachitides, hernias, convulsiones, & asthmata, in juvenibus scrophulas, lumbricos, icteros, obstructions, atrophias, in mulieribus abortus, partus difficiles, in ætate consistenti diarrheas, dysenterias, lentas & malignas febres, exulcerationes ichorosas, cachexias, empyemata, in senio lethargos & paralyfes. Nec minor est molestia illa, quam patiuntur in calido climate degentes, quatenus ex levissima causa in insensibilis transpirationis suppressionem incurrunt, & de frigore conqueruntur, quod alii non percipiunt, qui frigidius incolunt clima. Cum enim caloris frigorisque sensationes maximam partem a dispositione corporis impressionibus externis expositi dependeant, aliter fieri non potest, quam

quam ut idem caloris vel frigoris gradus in diversis subjectis producat, aut unum idemque subjectum diverso tempore patiatur contrarios effectus. In provinciis nihilominus talibus calidis non eadem ubique est ratio insalubritatis, prout scilicet illæ frigidis etiam simul ventis patent, vel minus, prout in altiori vel depressiori loco sitæ sunt, & prout sylvis, stagnis, paludibus adjacent; unde loci qualitas noxia vel corrigitur, vel augetur, effectusque magis funesti vel salutares insequuntur. Ex his facile colligere est, felici methodo noxas ejusmodi a situ loci metuendas averti posse, si fruatur incolæ cibo potuque, qui humores viscidos moderate attenuat, & dissolvit, tonumque partium solidarum relaxatum contrahit, & roborat, corpus in atmosphæra subfrigida & sicca exerceant, ac balneis frigidis & similibus utantur. •

D. LAURENTII HEISTERI, ANATOM. Chirurg. ac Theor. Professoris Publ. Altorfensi *Vindicie sententiae suæ de Cataracta, Glaucomate & Amaurosi, adversus ultimam animadversionem atque objectiones D.arii Parisiensis Eruditorum, ut & WOLHUSTII, Ocularii Parisiensis, ejusdemque affectarum. Adjectus est Index in omnes tres libros de hoc argumento a se editos.*

Altorfi, literis Jod. Guil. Kohlesi, 1719, 8.
Plag. 20.

Quoniam ab eo tempore, quo Autor Apologiam sententiæ suæ de controversiis illis ocalorum morbis edidit, quam A. 1717 in his Actis recensimus, in qua omnibus adversariorum objectionibus, ipsi notis, & sententiæ suæ contrariis, responderat, novæ hi objectiones in medium attulerunt, quibus non solum sententiam ejus invertere, verum etiam gravium errorum & contradictionum aliarumq; inculpationum ipsam rem agere voluerunt; hinc Autor, partim ut a falsis his criminatio- nibus se liberaret, partim ut vera morborum illorum oculari- um, de quibus jam per tot annos tam acriter disceptatur, natu-

Praefat. ram & constitutionem evidentius explanaret, se inductum esse, ait, ut hac etiam adhuc vice ipsis responderet: ne jure perhibere possent, ut alias fecerunt, ipsum objectiones suas evertere non valere; atque ut eruditi, a studio partium liberi, collatis utrinque experimentis, atque rationibus, rectius judicare queant, cujusnam in hac controversia sententia, cum veritate melius conveniat.

Ante omnia vero generatim contra adversarios suos ostendit, se in primo suo de his morbis tractatu neminem ullo duro vel iniquo loquendi modo laesisse; & tamen ob illum tractatum ab ipsis acerbioribus verbis in usum fuisse, quasi hi de industria ignorantia ipsum afficiendum sibi sumserint; iisque se impulsum esse, ut paullo duriori quoque modo ipsis rursus responderet: atque hinc multis argumentis demonstrat, eos ipsos acerbioris contentionis autores jure habendos esse. Et enim in rei hujus testimonium, praeter dicticia, quibus adversarii sine omni causa primi ipsum onerari, etiam adducit verba Virorum clarissimorum, qui Memoriae Trevoltiensis divulgant, qui pariter severe redarguerunt modum, quo adversarius primarius, Wolhusius, quoscunque a se dissentientes aggredi & impugnare soleat, vid. p. 186 & 108.

p. I.

Speciatim vero in paragrapho. I. & 30 ostendit Autor, *adversarios sententiam suam de Cataracta vel non intellexisse, vel data opera intelligere noluisse*; cum tamen eam Wolhusio tam perspicue literis scriptis exposuerit, se scilicet Cataractam PLERVMQVE (non semper) in humoris crystallini opacitate constituere; ideoque membranaceas cataractas, si modo ex certo pro bentur, non proflus negare: hancque suam sententiam experimentis quam plurimis confirmatam esse demonstrat. §. 2 ad 11 recenset sigillatim, *quomodo & quot modis adversarii ipsum prius inique tractaverint*, & quod propterea duram quoque responsionem sua culpa promeruerint. §. 12 contra adversariorum opinionem experimentis evincit, *plus humoris aquet ante usum, quam post eam reperiri*: id quod deinde §. 35 & 37 uberius confirmat; unde ibidem evincit, adversarios ex hypothese ipsorum, idoneam rationem, *quare cataracta*

5. ad 20.

21.

*varacta non sepius ante pupillam, quam post eam oriatur, non
 dedisse: quod fieri deberet, si cataracta ordinarie aut pterum-
 que in humore aquoso existeret. §. 13 ad 17 varias objectiones
 Andryi refutat, & ex ipsa hujus censura probat; se nova, adeo-
 que non omittenda, scripsisse. §. 18 ostendit, machinam illam
curiosam, a se in primo suo Tractatu de Cataracta descriptam,
 quæ, visum sine crystallino fieri posse, tam pulchre illustrat, ini-
 que ab Andryō carpi: idcirco præstantiam ejus uberius pate-
 fecit, ejusdemque alias præterea objectiones §. 19 & 20 revellit.
 §. 21 ad 26 *Mercurii legitimum usum*, in morbis oculorum sa-
 lutarem, contra ejusdem Andryi censuram defendit, aliasque
 hujus animadversiones atque accusationes refutat. §. 26 *Clar.
 Falsificeris*, primarij Medicinæ Professoris Patavini, epistola,
 Autorem contra Andryum defendens, exhibetur; §. 27 alia
 docti ejusdem Viri epistola in Wolhusium scripta sistitur.
 Postea responso Autoris sequitur ad objectiones Wolhusii, quas
 in suis dissertationibus, quas *doctas & criticas* vocat, protulit;
 ubi §. 28 ad 30 Autor facta & iniqua sibi ab editore illarum dis-
 sertationum impingi tradit. §. 32 ostendit, observatione Wolhu-
 sii de cataractæ membranæ dædè sententiam suam non everti. §. 33
 convellit sententiam illam, quæ Wolhusius contendit, *doctos
 nunquam voluisse, cataractam esse membranam præternatura-
 lem*; id quod Autor noster §. 64, 65 & 66 uberius deducit.
 §. 34 redarguitur Wolhusius, contendens, humorem vitreum in
 operatione consueta cataractæ non perforari. §. 38 & 41 unum
 ex primariis controversis hujus capitibus excutitur; *de veræ
 scilicet cataractæ atque glaucomatis differentia*; & ex signis
 pathognomonice utriusque evincit, cataractam in opacitate
 crystallini, glaucoma vero in vitrei humoris opacitate constitu-
 endum esse. §. 42 ostenditur, Wolhusium idonea experimenta
 non produxisse. §. 43 ad 73 examen instituitur animadversio-
 num Wolhusii, quas hic in Tractatum primum Autoris de
 Cataracta edidit: quas non solum confutat, verum etiam Au-
 torum Memoriarum Trevoltiensium judicio atque testimonio
 ostendit, eas in hac controversia nullius esse momenti, atque cap-
 put rei non attingere. Speciatim vero ab iniquis, quas vocat,
 infimū-*

P. 26:

 30.

 43.

 54.

 61.

 68.
 72.
 74.

 79.
 81.

 86.
 88.

- P. 94 & 137. infimulationibus, & præsertim a plagio, cujus adversarius ipsum accusavit, se §. 48 & 71 liberat, illudque potius in Wolhusium devolvit: & simul contradictiones & errata ipsius variis in locis hujus libri indicat. Conferantur pag. 122, 134, 139, 146, 148 &c. §. 60 Autor indicat, *Wolhusium sua experientia non unicum exemplum cataracta in humore aqueo ex homine hucusque proferre potuisse.* §. 64 ad 68 contra Wolhusium probat Autor, *scriptores cataractam omnino pro membrana habuisse: id quod ille negare voluit.* A §. 70 ad 79 varias Wolhusii iniquas objectiones refutat, variasque contradictiones & errores ipsius indicat. §. 80 ad 89 Autor patefacit, quam inique Wolhusius multos Viros præstantissimos, speciatim *Ruyfchium, Bartischium, Meryum, Cowardum, Kennedijum, Anellum*, aliosque multos tractaverit; qui vero a Nostra defenduntur, atque errores illius refutantur. §. 92 ad 95 respondetur epistolæ injuriosæ sive maledicæ, quam Wolhusio Noster tribuit, ab eo tamen nequitiam agnosci, accepimus; de qua rursus ostendit, Autores Memoriarum Trevoltienfium eam pro scripto profusè ignominioso, quod nil nisi convitia contineat, declarare atque habere; quodque ad controversiam nil quicquam faciat. §. 97 *Responsio Autoris ad observationem Norimburgensium de cataracta membranacea*, exhibetur; qua quidem probari indicat, cataractam quandoque esse membranam; verum hoc non ordinarium esse, ut vulgaris erat opinio, sed raro contingere, inde patere ostendit, quia in quamplurimis aliis cataracta laborantibus oculis nulla membrana, sed crystallinus opacus, repertus fuerit. Ideoque inde concludit, cataractam plerumque in crystallini opacitate & non nisi raro in corpore membranaceo consistere. §. 98 *Analysis Tractatus primi Autoris de cataracta ex Memoriis Trevoltienfibus* perquam honorifica sistitur illi, ad quos hæc acta aliter non perveniunt, inde cognoscere queant, quid hi Viri Clarissimi de hac controversia judicent & quomodo magis cum Heistero, quam cum parte adversa sentiant. Cui analysi §. 99 etiam ipsius Apologiae epitome, eorundem Autorum adjecta est. Denique §. 100 *Dissertationum Wolhusii* (quibus titulus *doctrinarum & criticarum præfixus est*) analysi ex illis

illis ipsis Memoriis Trevoltiensibus refertur; quæ vero omnes Wolhusio parum favent, maxime cum de eo judicent, *cum ex capita controversiæ logomachiam facere*. His vero tribus Analysisibus, ex Memoriis Trevoltiensibus desumptis, Autor noster ubique notas atque animadversiones subjecit, quibus sententiam suam de his morbis eorumque veram constitutionem latius explicat. Postremo §. 102 nonnullos insuper errores a Wolhusio commissos demonstrat.

p. 223 &
242.

OPTICE, SIVE DE REFLEXIONIBUS, REFRACTIONIBUS, INFLEXIONIBUS & COLORIBUS LUCIS Libri tres; Autore ISAACO NEWTONO, Equite Aurato. Latine reddidit SAMUEL CLARKE, S. T. P. Editio secunda, auctior.

Londini, impensis Guil. & Joh. Innys, 1719, 4.
Alph. 2 plag. 8 Tabb. zn. 12.

Primus liber prodiiit idiomate Anglico A. 1704; deinceps cum Latine vertit *Samuel Clarkius*, Vir ob studia inprimis metaphysica celebris, atque versionem A. 1706 publicavit. Sifit nunc alteram ejus editionem, quam auctiorem titulus commendat. Incepit autem versionem jussu Autoris & eodem approbante absolvit; ut adeo dubitandum non sit, eam menti Autoris ingeniosissimi esse conformem. Discrimen, quod inter editionem priorem ac hanc posteriorem intercedit, ipse Vir summus *Newtonus* his verbis enunciat: "Tractatus, inquit, mathematicos in priori Optices nostræ editione sub finem annexos (vid. Acta A. 1705 Mens. Jan.) in secunda hac editione, utpote ad eandem materiam minus spectantes (& quod addefe bona Autoris venia liceat, interea quoque seclusa Optica a *Jensio* A. 1711 una cum aliis schedis ac Tractatibus *Newtoni* mathematicis editas, ceu videre est ex Actis A. 1712 p. 74) subjungere omisi. In fine libri tertii *Quærendorum* numerum adauxi. Et ne quis gravitatem inter essentielles corporum proprietates me habere existimet (probat ergo, quæ contra *Frensdium* aliosque *Newtoni* assēctas in Actis A. 1713

ACTA ERUDITORUM

p. 310 & seqq. alibique a nobis dicta sunt) quæstionem unam de ejus causa investiganda subjeci. Quæstionem, inquam: „quippe qui experimentis rem istam nondum habeam exploratam. „ Hoc monitum Autor præmisit A. 1718 editioni alteri Optices Anglico idiomate reculæ in 8, unde idem quoque editioni posteriori præfixit Interpres. Cum theoriam luminis atque colorum, quæ in hoc opere experimentis ac observationibus stabilitur, jam in Actis A. 1706 p. 59 & seqq. exposuerimus, atque ab objectione *Mariotti*, quæ eam premere videbatur, in Actis A. 1717 p. 232 vindicaverimus; quid nobis superfit non apparet, nisi ut augmentum, quod quæstionibus subjunctis accessit, distinctius recenseamus. Reperimus itaque quæstionem octavam, de corporibus fixis a calefactione splendentibus, ad corpora omnia extendi, quæ partibus abundant terrestribus & præsertim sulphureis, non modo cum calefiunt, sed quando partes a causa quacumque agitantur. Adduntur hic nonnulla ad *Hauksbeji* experimentum, de quo pridem diximus in Actis nostris. Huc pertinet, quod a *Newtono* notatum, vaporem electricum (sic enim appellat lucem ex vitro erumpentem) ea vi nonnunquam ad digitum allidi, ut etiam tactu percipi queat: quod idem quoque evenire ait, quando cylindrus e vitro electrove longus & amplus charta manu adnota eo usque confricetur, donec vitrum incaluerit. Ad quæst. 11 nonnulla adjecit *Newtonus* pro confirmanda sua hypothese de natura Solis atque fixarum, quæ corpora mundi totalia ingentes terrarum globos vehementer calidos esse suspicatur. Notata dignum videtur experimentum, quo inter alia in rem suam utitur. Scilicet mixturam stanni & plumbi ferro candenti in vacuo impositam fumum emittere atque etiam flammam, quorum neutrum in aperto aere accidit. Ad quæst. 16 nonnulla annotat de causa orbis ignei, quem videmus carbone candente motu celerissimo in orbem acto, ab aliis etiam jam tradita. Quæstiones, quæ a decima septima usque ad 25 sequuntur, proæsius novæ sunt, ita ut in nova editione sit vigesima quinta, quæ in priore fuerat decima sexta. In his quæstionibus agnoscit fluidum æthereum, per quod lumen propagetur, & in quo planetae circa Solem moventur,

veantur, cujusque ope sensationes in nervis perficiantur. Ad stabiliendam fluidi hujus existentiam utitur experimento, quo a pluribus jam annis ad probandam existentiam materię caloricę ex uno corpore in aliud migrandis uti solet *Cel. Wolfius*. Scilicet si thermometerum parvum in amplo vitro cylindraco inverso ita suspendatur, ut vitrum non contingat, atque aere exhausto e loco frigido in calidum deferatur, spiritus perinde ac in altero, quod in vitro simili aere pleno suspenditur, ascendit, & quidem eadem utrobique celeritate. Inde autem concludit, calorem trans vacuum deferri vibrationibus medii cujusdam longe, quam est aer, subtilioris. Hoc ipso medio lumen refringit ac reflecti & cęlos universos repleri. Ab eodem nunc ipsi probabile videtur oriri gravitatem, quod hactenus plerique Anglorum auctoritate *Cel. Newtoni* moti agnoscere recusarunt. Deducit autem gravitatem a vi elastica hujus medii, qua corpora a densioribus medii partibus ad rariores impellantur. Sumit enim, medium hoc multo rarius esse intra corpora densa Solis ac planetarum atque Cometarum, quam in spatii cęlestibus interjectis, densitatemque a Sole usque ad Saturnum continuo crescere. Ceterum vim elasticam esse valde magnam, ex celeritate, qua lumen propagatur, colligit. Quoniam enim soni feruntur circiter 1140 pedes Anglicos intra minutum temporis secundum & spatio septem octove primorum 100 milliarum Anglica emetiuntur, lumen vero a Sole septem octove circiter primorum spatio ad nos defertur, quod ex supposita parallaxi Solis horizontali 12" æstimat 70000000 milliarium Anglicorum; vim elasticam ætheris pro ratione suę densitatis esse debere statuit amplius 700000 partibus majorem quam vim elasticam aeris pro ratione suę eidem densitatis. Hujus medii resistantiam adeo exiguam esse statuit, ut per decem milia annorum vix planetarum motibus variationem ullam inducat, quę sensu percipi possit, nempe amplius 600000000 partibus minorem, quam aquę. Discunt ergo hinc *Newtoni* affectę, quod ex præjudicio auctoritatis pro demonstratione venditarint argumentum, quod contra existentiam ætheris in Principiis Philosophię naturalis Mathematicis a motu planetarum

rum desumptum proposuerat. Sub finem quæst. 30 omittuntur, quæ in priore editione de quantitate attractionis radiorum luminis docuerat. Quæst. 31, ubi vim attracticem materiæ stabilire conatur, addit alia nonnulla experimenta atque naturæ phænomena, quæ ab eadem pendere existimat, inprimis *Hauksbejana*, de ascensu aquæ intra laminas vitreas. Delevit vero paulo infra verba, quibus asseruerat, ex imperio voluntatis oriri posse motum in universo. Agnoscit etiam nobiscum, qualitates sua natura inexplicabiles & exploratu impossibiles esse qualitates occultas scholæ & progressum Philosophiæ naturalis impedire, quemadmodum contra *Freindium* aliosque *Newtoni* asseclas in Actis A. 1713 loc. cit. alibique inculcavimus.

INTRODUCTIO AD VERAM ASTRONOMIAM, seu Lectiones Astronomicæ; Autore J. KEILL, M. D.

Oxoniz, e Theatro Sheldon. impens. H Clements, 1718, 8 maj. Alph. 1 plag. 9½ Tabb. æn. 2.

EX discursibus seu Lectionibus post susceptam a Cl. Autore Astronomicam in Academia Oxoniensi Professionem enata est hæc Introductio ad Astronomiam, quam stylo sibi familiari vocat veram, eadem publicata in usum auditorum, quo ipsi non solum memoria tenere, quæ in illis exposita fuerant, sed & quotiescunque lectionum earum repetitio ab Autore instituetur, in qua sibi corrigendi & supplendi, quæ videbuntur, libertatem reservavit, iisdem uti possint. Quoniam adeo tironum in gratiam scripta est, ea saltem afferre, quæ captui eorum accommodantur, visum Cl. Autori, eoque nec sublimiorum in Astronomia, nec calculi aut tabularum usus, vel rationis motuum cœlestium e Physica petendæ mentione abstinendum sibi iudicavit, ordinem observans plane arbitrarium; a Phænomenis motus explicatis ad systema mundanum, motum telluris & Lunæ doctrinamque Solis & Lunæ eclipsium transiens, in qua Eclipsium solarium phases particulares tam Orthographicæ Projectionis, quam parallaxium ope pro quovis loco determinare

nare docet. De planetis deinde superioribus eorumque stationibus & cometis postquam egerat, sphaeram mundanam explicat, deque crepusculis, refractione & parallaxibus differit. Atque hæc quidem parte generali. Progressus dein ad particulares motuum theorias, problematis Kepleri de invenienda Anomalia vera ex media solutiones variorum exponit, claudique tractatione de tempore & Calendariis. Ceterum ne omni commendatione ex novitate careret opus suum, variis ab Ill. *Hallejo* solutis & passim in Transactionibus Anglicanis publicatis problematibus veluti gemmis idem distinxit. De proprio vero addere voluit solutionem problematis, quo petitur locus Terræ, e quo planeta in dato orbis sui puncto visus stationarius appareret; cui junxit solutionem Hallejanam alterius affinis problematis, quo stationis alicujus tempus definitur. Supplere hoc ipso instituit, quæ in Miscellaneis Berolinensibus de eadem materia leguntur a Cel. *Hermanno* nostrate proposita. Quæ quidem, cum imperfecta in illo opere reperiantur, in eam sententiam Cl. Autorem deduxerunt, ut ipsam solutionem a Cel. *Viro* ad finem non esse perductam, eoque supplemento illo opus esse crederet. Visum est vero monere, integram solutionem ab ipso Cel. *Hermanno* Regiæ Berolinensi Societati simul & semel transmissam esse, eam autem judicasse dividendam illam dissertationem, & partem ejus relinquendam, qua alterum quandam Tomum exornaret. Cujus quidem editio nisi partim morte Illustris Præfidis *Leibnitii*, partim aliis de causis impedita fuisset, publicam egregio illo specimine tam diu, nequaquam careret.

AN ANSWER TO MR. MARTINS &c.

h. e.

RESPONSUM AD DN. MARTINI DISSERTATIONEM criticam in locum 1 Joh. V, 7 in quo argumentorum ejus imbecillitas & hypothesum errores, dum ad auctoritatem illius loci stabilendam suppositis Co-dicibus utitur, ostenduntur.

A a 3

Lon-

Londini, apud Joannem Barby. 1719. 8.

Plag. 18.

CUM PL. Rev. *Martinus* in Dissertatione Critica ad locum I Joh. V, 7, de qua diximus in Actis Anni 1718. Mens. Oct. p. 447 sq. non tantum Simonium, sed etiam quendam Anglum, cujus dissertatio de hoc commate A. 1716 prodierat, refutasset, se peti intellexit *Thomas Emlynus*, & ut suam opinionem tueretur, ei hoc responsum opposuit. Videtur autem eidem primo, veteres Theologos parum præsidii in hoc loco ad confirmandum Trinitatis dogma invenire potuisse, qui æque faveat Arrianis ac Sabellianis, tum notat, in questione, quæ tantum sit facti, non nisi ea asserre Cl. Martinum, quæ prorsus sint incerta sed tantum possibilis, seq; recipere ad stylum Johanneum & contextum, cui illud comma sit conforme, facile quippe ostendi posse locum quendam contextui obscuriori congruere, neque id esse alicujus pretii, quod nullius antiqui scriptoris locus produci possit, ex quo pateat, unquam de eo dubitatum, siquidem antiquitus plane nihil de eo vel visum sit vel auditum. Quare stat sententia Cl. Autori, hoc comma septimum plane esse supposititium, idque ideo quod primo non possit adduci genuinus antiquus Græcus scriptor, qui ejus meminerit, synopsis enim Scripturæ autorem, quem Athanasium ferant, id non ante oculos habuisse; neque secundo usque in hunc diem codex Græcus ostensus sit, in quo compareat; neque tertio ullus testis fide dignus afferri potuerit, qui aperte planeque dicat, se vidisse peculiarem codicem Græcum, qui illud exhibeat; qui enim proferantur, eos indefinite loqui, aliorumque narrationes sequi. Ac argumentum negativum in hac causa insigne habere pondus, inde conficere vult, quod doctoribus Græcis eo loco utendi multoties oblata sit occasio, cum vero id non fecerint, inde constare, illum eorum ætate in Græco N. T. codice non extitisse; Cypriani vero verba esse interpretationem commatis octavi mysticam. Concedit, illud comma in codicibus Latinis a tempore Caroli M. usque ad Seculum XIII legi, sed nec in omnibus

bus, nec eadem ratione, ut ex Lotharii Bibliis apud Simonium constet, nec rationem existimat habendam ordinis Romani, quia in libris ecclesiasticis diversimode afferantur loca Scripturarum, ut ex liturgia Anglicana cognosci possit. Si etiam detur, illud in Bibliis Caroli M. extitisse, non tamen eo confici, idem in Græcis ejus temporis codicibus comparuisse, & ex iis illud petisse eos, qui illis corrigendis præfuerint, quoniam illi in occidentalibus regionibus tum temporis fuerint rarissimi, & si extitissent, etiam ad posteros & ad nostra tempora fuissent transmissi, potius illos correctores secutos esse lectionem sibi vero similem, neglectisque optimis & plurimis codicibus sibi imponi passos præfatione, cujus autor Hieronymus feratur, ac adeo nondum constare, illud vel in ullo Græco codice, vel in Bibliis Hieronymi, vel in versione antiqua ita deprehendi; caruisse eodem olim optimos codices Latinos, a Bentlejo ostensum iri, qui viginti codices millenorum possideat. Cæterum præfationis illius epistolarum canonicarum autorem non esse Hieronymum, id argumento esse, quod in nullo suorum scriptorum commatis illius mentionem fecerit, eum tamen non uno in loco ejus producendi causam maximam habuerit. Victorem tantummodo mysticam commatis octavi exhibere interpretationem, quæ usu trita sub finem sæculi quinti textui inserta fuerit, quo tempore quidam ausi fuerint, novas versiones privatim adornare, quas deinde doctores in suis scriptis adducere non sint veriti. Etsi vero majoris momenti ei videtur locus Eucherii scriptoris Sæculi V, in quo utrumque comma legitur, tamen ei ita occurrit, ut judicet, eum esse interpolatum, idque ex contextu & scopo auctoris planum facere studeat. Quia vero omnis hujus rei disputatio in Græcis codicibus versatur, negat Autor, & Simonium concessisse hunc locum in ullo extare, & talem, in quo se offerat, in manibus habuisse vel Laur. Vallam, vel Cajetanum, vel eos, qui Complutensia Biblia adornarint, vel Erasmmum, qui nequaquam codicem Britannicum viderit, vel Lovanienses, qui de impressis loquantur, vel Amelotum, cujus fides eruditus suspecta sit. Contendit præterea, codicis Berolinensis textum eo carere, dum conspicia-

spiciatur in margine, imo deesse in omnibus codicibus Stephani, qui tantum septem possederit, ut testetur Rogerius, Bezam vero eosdem non inspexisse, a quo tantum Henrici Stephani variantes lectiones obiter inspectæ fuerint, Stephanum secutum esse Complutensem editionem & Britannicum codicem, & quamvis is locus se offerat in libro Græcorum liturgico, eum tamen non esse valde antiquum & præterea mutationi obnoxium. Ad responsa, quibus Cl. Martinus Adversariorum objectionibus p. 11 satisfacere voluit, monet, *primo* extare codices magnæ autoritatis, in quibus ea legantur, quæ in aliis desint, *secundo* omnino causas fuisse Patribus concilii Niceni & Sardicensis, ut ad divinitatem Filii & Spiritus S. confirmandam dicto Johanneo uterentur; *tertio* vanum esse, sibi imaginari, illud perdita Patrum scripta habuisse, cum in iis, quæ ad nos pervenerunt, non compareat: *quarto* omnino graviores habuisse Patres causas adducendi comma septimum quam octavum, & si *quinto* ratio detur, cur ad id Chrysostomus non attenderit, non tamen dici posse, qui factum, ut nec Beda, nec Documenius, qui in integra Johannis epistola exponenda versati sunt, ejus ullam mentionem fecerint. Cum vero Thomas Emlynus in præfatione hujus scripti fateatur, se esse autorem libri Anglicani: *a full Inquiry into the original authority of the text of St. John*, patet illud VVhistono minime deberi, quod Celeb. Pfaffium Juniorem, Tubingensem Theologum, in primitiis Tubingensibus (p. 80) his verbis asseruisse recordantur. *Unicum, inquit, id adhuc adjicimus, eos, qui existimant, locum 1 Joh. V, 7 genuinum esse, saltem heic corruptionem codicum extantium in iudæis agnoscere debere, cum nullus notari possit in Bibliothecis Europæis extans codex Græcus ante typographiam inventam scriptus, ubi hic versus compareat, id quod post R. Simonium egregie demonstratum dedere Lud. Roger S. Th. D. & Ecclesia Bituricensis Decanus in Dissertatione Critico-Theologica ad h. l. quæ Parisiis 1713 prodit, & Guil. Whistonus in A full Inquiry into the original authority of that text 1 Joh. V, 7, Lond. 1715. Ceterum quid Cl. Martinus Emlyno nostro reposuerit, proximo Mense indicabimus.*

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Maji, Anno M DCC XX.

BIBLIOTHEQUE HISTORIQUE DE LA FRANCE &c,

h. e.

JACOBI LE LONG, PRESBYTERI ORA-
torii & ejusdem Congregationis Bibliothecarii Parisen-
sis, Bibliotheca Gallie Historica, continens Catalogum o-
mnium Operum cum impressorum tum manuscriptorum,
quæ ad Historiam hujus Regni pertinent, cum
Notis Criticis & Historicis.

Parisius, apud Carolum Osmontium, 1719, fol.

Alph. 12 plag. 4.

Quanta sit Historiæ Gallicæ ubertas, & scriptorum eo pertinentium copia, nullo alio opere magis demonstratum est, quam hoc ipso, cujus modo titulum tradidimus. Debemus illud industriæ & indefesso studio Reverendi le Long, qui meliorum plausum dudum meritis, hoc in primis libro planè excellenti non Galliam modo suam, sed omnem, qua cultior est, Europam ornavit. Illa equidem suas in hoc genere opes, quas fortè ipsa hæcenus ignoravit, intuetur & miratur; ceteræ etiam gentes, id, quod ipsas potissimum latebat, productum in lucem atque magna cura indicatum gaudent atque lætantur. Nec peregrina prorsus sunt, quæ hic memorantur; sua haud raro legent vicinæ gentes, utpote quæ antiquissimo ævo magna Imperii Francici pars fuerunt, aut successu saltim temporis ea habuere fata, ut patrias res penitus non intelligant, si Gallicas prorsus nesciant. Ampliffimæ illi scientiæ, quam Historiam vocamus, idem fere quod reliquo Eruditionis corpori, usu venit, ut diversiffimæ licet partes

Bb

com-

comuni quodam vinculo, quod unam ab altera prorsus divelli & seungi non patitur, colligentur inter se atque conspirent. Historicos Galliarum hæc Bibliotheca exhibet; sed splendidissimum illum titulum, cum ex recentioribus quam plurimi, tum in primis edentuli illi Chronicorum compilatores, qui res seculis barbare loquentibus gestas consignarunt, non merentur. Probe hoc intellexit Cel. Autor noster; sed & illi fere omnes non nihil inter tot quisquilias habent auri, & antiquorum illorum Chronographorum labores tigna incondita haud incommode diceres, sed quæ studio Fratrum Tiliorum &, qui hos magno numero secuti sunt, Pithæorum, Vignerii, Duchesniorum, Cointii, Jordani, Mabillonii, Ruinarti, Gothofredorum, Puteanorum, Sammarthanorum, de Marca, Mezeraji, Cangii, Baluzii, & qui huic laudi supersunt, Danielis, le Gendre, le Grand, aliorum cæsa, dolata, runcinata, emendata, perpolita in magnifica Historiarum Gallicarum ædificia coaluerunt. Numerum utriusque generis esse insignem, vel hoc Historiarum Gallicarum Rationario docuit Reverendus Autor, ex quo simul in colligendo diligentia, in digerendo ingenium ubique elucet. Compendium operis laudatissimi facere non licet, de ordine & utilitate Libri nonnulla delibabimus.

Duo hic notanda sunt, quos fines Galliarum suarum constituat Autor, & quas Historiarum partes. Illi sunt Oceanus, Mare, quod appellant Mediterraneum, Rhenus, Pyrenæi Montes & Alpes; earum itaque gentium, quæ his finibus continentur, Historicos collegisse, suarum Lelongius putavit esse industriæ. Historia eidem est vel Ecclesiastica, vel Civilis, hæc vel Politica, regnantium puta, vel Civilis in specie ita dicta, civium scilicet, qui parent. Sunt nonnulla, quæ extra hos limites vagantur: Geographia & Naturalis Historia. Habes quatuor Historicorum Gallicorum Classes totidem Libris a Nostro expositas.

p. 1.

33.

De primo eorum, ut multa dicamus, vix est; exhibentur illo Chartæ Geographicæ omnis generis, & aquarum medicatarum plantarumque scriptores, quibus illi, qui de antiquis Gallis aliquid memoriæ prodiderunt, subiecti sunt. Uberior est Liber secundus Historiam Galliarum Ecclesiasticam, origines Ecclesiarum

rum

rum Regni, locorumque B. Virginis Mariæ adorationi sacrorum, Vitas Sanctorum Gallicanorum, Historias Cultus, Origines Ecclesiarum Sanctis dedicatarum, Historias litium inter Theologos & Heresium in Galliis exortarum, Acta Synodorum & Conciliorum, & Conventuum Cleri Gallici generalium, Jura ejusdem & Libertatis, Reditus & Beneficia, Hierarchiam denique, Clerum & Secularem, Metropolitanos eorumque Suffraganeos, & Regularem, Ordines monasticos, Societatesque religiosas alias, quatenus nempe de his omnibus exstant scriptores historici, complectens. Libro Tertio Autores Historiæ Politicæ, quam vocat, continentur, capite I scripta de Origine Francorum, Methodi, Introductiones, Compendia Historiæ Francicæ, Chronologiæ Regum, Catalogi Historicorum, capite II Historiæ generales Franciæ, & particulares Regum, eo quidem momento temporis annotatæ, quo finiunt, capite III Historiæ genealogicæ Regum Francorum, Vitæ Reginarum, & Principum Regibus sanguine junctorum, & quæ alias ad familiæ Regiæ notitiam facere possunt, capite IV Cerimoniæ Regni Gallici publicæ, capite V scripta de Juribus, Prærogativis, Præminentia Regum, de Palatiis, de Insignibus Regiis, de Statibus Regni, de Magistris Palatii, de Tutelis & majori ætate Regum, de Statibus Generalibus, eorumque conventibus, Collectiones Legum, Capitularium & Constitutionum Regiarum; Scripta de Domaniis & Reditibus, de Matrimoniiis Regiis, de Jure Successionis, Jure Regum in vicinos, collectiones fœderum, conventionum publicarum, Actorum publicorum & Chartarum, Literæ Historicæ, Commentarii omnis generis, capite VI scripta de dignitatibus, officiis, & omnibus Regni & Aulæ officialibus. Liber denique Quartus Historicis Provinciarum & Urbium Gallicarum, scriptoribus Genealogicis familiarum illustrium, Historicis Universitatum & Academiæ, scriptoribus denique de viris fœminisque pietate, armis, consiliis, & eruditione claris tributus est. Ordo in diversissimis argumentis est aliquando Alphabeticus, aliquando Chronologicus, prout alterum altero magis expedire visum est. Tituli Librorum sermone, quo conscripti sunt, exhibentur, si Germanicos, An-

glicosque excipias: quos in Gallicam linguam translatos suis locis inferuit Rev. Autor, simul autem, qua illi lingua loquantur, nunquam non annotavit. Numerus scriptorum est fere XVIII M. Autorum circiter VI M. Anonymi & Pseudonymi mille & ducenti deteguntur. Hoc imprimis agitur in Notis Criticis & Historicis copiosissimis, tituloque libri, qui affertur, statim subjunctis, in quibus præterea tempus, quo historia incipit, aut definit, si ex ipso titulo id non appareat, declaratur, annus, quo obiit Autor, aut ætas, qua floruit; adjicitur, si Liber est manuscriptus, locus, in quo exstat, traditur, judicia etiam probatissimorum auctorum de scriptis allatis sæpenumero inferuntur. Uberius de nonnullis celebratissimis Historiæ Francicæ scriptoribus egit Reverendus Autor, quæ quod suis locis inserta totius operis contextum inæqualem reddidissent, & integrum volumen perlustrantem nimis suspendissent, maluit ea sub finem operis annectere. Sunt autem illi, de quibus eleganter commentatus est clarissimus Vir, Bernardus Girardus Dominus du Haillan, Franciscus Belleforestus, Joannes Serranus, Andreas Quercetanus, Sammarthani, Carolus, Scævola, Abel, Scævola & Ludovicus Scævolæ Filii, Petrus Scævola, Abel Ludovicus, Niculus Carolus, & Dionysius, Scipio Du Pleix, Philippus Labbens, Joannes Labourerius, Gothofredus, Theodorus & Dionysius, Franciscus Eudes Mezerajus, Antonius Varillasius, & Gattienus Courtilius. Opus omne claudunt Indices locupletissimi, I Autorum Alphabeticus, II Topographicus eodem quo prior ordine, III Manuscriptorum secundum argumenta, quæ continentur, IV Chronicorum & Historiarum generalium Chronologicus, secundum ea temporis momenta, in quibus desinunt, ubi simul annotatur tempus, quo Historia incipit, & an liber sit manuscriptus, nec ne: mox iidem libri ordine Alphabeticodigesti comparent, additis annis, in quibus desinunt. Indicem Indicis esse, quis non videt? V Personarum, quarum Historia, Vita, Elogium, aut Oratio funebris in ipso opere memoratur ordine Alphabetico, VI Commentariorum Historicorum, VII Fabularum Historicarum, Historiarumque Romanensium, in quibus pessimo exemplo verum falso à Gallis misceri cœpit.

Pau-

P. 947.

Paucissimis ita expressimus Argumentum Operis sane non satis laudandi commendandique, cujus multiplicem usum intelligentii, qui illud nocturna diurnaque manu versandum sibi sument. Innumeras gazas reclusit fidissimus ille noster Historicorum Gallicorum promicondus, impressas longe plurimas, manu scriptas non paucas, de qua re qui adhuc dubitant, eos ad capita, quibus Literæ & Commentarii Historici recensentur, omnino ablegamus. Locupletem ex editis hactenus pronunciamus Galliz Historiam in talibus; pauper est, si inedita spectes, quæ hic allegantur, & in Regiis aliorumque procerum scriniis latent. Sed & aliâ multa in accuratiori perlustratione nobis observata sunt opera Virorum doctorum, vel adhuc viventium vel nuper mortuorum, digna, quæ in publicam lucem protrahantur. Pertinet eo *Polypticon Vesontino-Sequanicum*, sive Ecclesiarum omnium, quas late complectitur diocesis Vesontina, ipsaque superior Sequanorum Burgundia, Syllabus, absolutus opera & studio Andreæ a S. Nicolao, Carmelita: obiit Autor A. 1713, operè ad imprimendum paratissimo superflite; *Vie & Histoire de Louis XI, par Joachim le Grand, Prieur de Neuville les Dames*, quam vitam Autor in suis scriniis servat; Petri Puteani *Opus de Juribus Regis Christianissimi* alia plane facie & longe locupletissimum, quod Dionysius Gothofredus, Theodori Nepos, molitur: confer splendida ejus promissa, allegato loco allata, ubi simul demonstratur, opus illud insigne non Puteano tantum, sed Theodoro etiam Gothofredo, quem ipse Cardinalis Richelius ei junxerat, deberi; *Remarques Critiques sur quelques Historiens de France, par Francois de Camps Abbé de Signi; Dissertation de Claude du Moulinet Sieur des Thuilleries au sujet de la dispute entre le R. P. German & le R. P. Mabillon sur la maniere de distinguer les titres veritables d' avec les titres faux*, quorum scriptorum utrumque in Autorum Bibliothecis exstat; *Histoires des Generaux de Galeres, par Antoine de Ruffi Conseiller d' Etat*, quod Filius Ludovicus Antonius Ruffi servat; *Bibliothèque des Illustres Parisiens, par Martin Billet de Fancier de Paris*, qui liber in manibus Autoris est; *Bibliotheca Tornacensis*, seu Autores Tornaci orti, vel qui ibidem domicilium vel Beneficium Ec-

p. 137.

380.

613.

635.

636.

697.

872.

P. 888.

clesiasticum habuere, in scriniis Autoris Nicolai de Fief Tornaci latens; Prosperi Marchand, Galli, Guisiani, Syntagma *de Vitis Stephanorum*, celeberrimum Galliarum Typographorum; ut alia nunc omittamus novissime edita, aut in Actis Eruditorum diurnis passim nunciata.

311.

Tacemus insignes MStorum collectiones, quarum Catalogi peculiari capite allegantur: ipsi Codices opus ubique illustrant; Claudii Fabri Peirescii, quæ Thomassino Mazauguio, Cognato Peirescii, & Gaufrido Advocato Generali Provinciarum cessit; Puteanorum, qua gaza incomparabili Menarsii Præsidis scrinia superbiunt; Antonii Lomenii Secretarii Status, Comitibus Bethunii & Roberti de Gaignieres, quæ in Regiam commigrarunt; Seguerii Cancellarii, quæ ad nepotem Ducem Coislinum Episcopum Metensem pervenit; Claudii & Leonis Bouthillieriorum, Patris & Filii, Secretariorum Status, quæ apud Franciscum Bouthillierium Nepotem, Episcopum Trecentensem, superest, & Cancellarii Dagueffauii, cujus eminentissimi Viri amplissima de Historia patria bene merendi voluntas alia etiam ratione nuper cognita est atque perspecta. Andrea & Francisci Duchesniorum conatus in vulgus noti sunt; interrupta laudatissima consilia temporum iniquitas. Restituere volebat omnia in integrum immortalis memoriæ Vir, Colbertus, deliberatumque est a Viris doctissimis, Carolo Cointio, Carolo Cangio, Antonio Herovallio, Adriano Valesio, Joanne Galleffio, & Stephano Baluzio; sed Cangii pertinax animus, qui, neglecto Duchesniorum labore, omnia nova ratione ordinari edique contra reliquorum sententiam volebat, effecit, ut omnia irrita essent, ipse vero gratia Regis excideret, stipendioque privaretur. Anno demum 1717 mense Junio Viri selectissimi jussu Cancellarii illustrissimi coiere in unum, decreveruntque, duplici societate rem esse peragendam, quarum altera Duchesnium emendatorem, & Historia diplomatica, compendiis chronologicis, iis autoribus, qui post Duchesniorum mortem in lucem protracti sunt, criticis dissertationibus, & bonis Indicibus auctiorem ederet, altera Duchesnii opus continuaret, scriptoribus coævis non modo Latinis, sed Gallicis etiam & Italicis

Italicis insertis. Legenda hic sunt ea, quæ Carolo Cangio olim, & Abbati Galleſio, nuper vero Abbati Thuillero de novo illo consilio viſa sunt, in fine Bibliothecæ, ubi de Andr. Duchefnio ſeparatim diſſeritur.

Ceterum sunt & in hoc opere, quæ hominem loquuntur, cujus ea est natura, ut, quo etiam studio contendat, infra perfectionem subsistat. Multa sunt ab exteris, Germanis imprimis, scripta, quæ, quod in Galliam non penetraverint, suum in hac Bibliotheca locum non invenerunt. Sed & in iis, quæ adducuntur, passim nonnulla possent moneri. Esaias Pufendorfſius perperam Ezechiel appellatur; Conradus Samuel Schurtzſchleifchius, cujus per pauca allegantur, in indice dicitur Cornelius Samuel; Daniel Gælielmus Mullerus Mollerus est Prof. Altorffinus; Joannes Burchardus Menckenius noster male Joannes Baptista dicitur. Iniquius est judicium de Christiani Gryphii Sylloge ſcriptorum Seculi XVII de Rebus Gallicæ, qui, nescio qua erroris benignitate in Struvium commutatur. *Struvius*, inquit, *a ramassé dans son discours des titres de Livres, qui ne meritoient pas, qu'il en fit mention.* Sane, quæ Gallos scripsisse non pudet, Germanum recensuisse non pigebit. Nec de Hermanno Dieterico Meibomio plura expectari poterant, qui intra Programmatis Academici limites se continere debebat. Et hoc non omittendum videtur, Vitam Cardinalis Richelii MStam in Bibliotheca Vratislaviensium Rehdigeriana asservatam, ipsi Rehdigero præter rem adscribi; neque enim de Thoma, illo Silesiorum Peirescio, dici poterat, eum per plures annos Parisiis, Cardinale illo fasces Gallicas moderante, vixisse, qui anno Seculi XVI sexto & septuagesimo Coloniz præmatureo fato extinctus est; & ipsa elegantissimi voluminis inspectio satis docet, deberi nitidissimum factum ingenio Alberti Sebifii, Equitis Silesii, Rubræ Cohortis apud Vratislavienses Centurionis & Munitionum Urbis Præfecti, qui anno proxime elapsi seculi octogesimo octavo, octogenario major decessit, postquam Bibliothecam instructissimam, donatione in testamenti tabulis egregio publico facta, Rehdigerianæ jungi jussisset. Unde hujus Codicis notitiam hausit Reverendus

29.

32.

311.

404.

311.

713.

aus Autor, forte divinare licet: ex schedis scilicet Tribuni Cæsarei, Hohendorffii, qui brevi tempore eas librorum opes conquisivit, ut Galliz suæ & tot principum Virorum opulentiam hoc Germani hominis supellectile auxerit Noster & ornaverit. Ea fini hæc a nobis dicta sunt, ut id magis constet, quod amplæ emendationes atque additiones, quæ illo tempore, quo liber impressus est, accedere & nunquam non consulendæ sunt, satis testantur, nempe a perfectione longius abesse opus nobilissimum, quod tamen, non Autori Clarissimo, diligentissimo Viro, sed imbecillitati humanæ a nobis tribui, denuo profitemur.

Nil superest, quam ut Germanorum aliquis isto Galli conatu sese excitari patiatur, & Patriz suæ Historicos eadem ratione colligat. Ingens is inveniet scribendi argumentum, & ex hoc ipso, quod descripsimus, opere copias suas augere poterit. Neque enim video quid obstet, quo minus ille scriptores Episcopatus Basileensis, Metropoleon, Moguntinz, Coloniaensis, Trevirensis, scriptores Helveticos, Alsaticos, Lotharingicos, Juliacenses, Clivenses, Belgicos vindicet, & Patriz nostræ postliminio restituat. Novimus equidem, non deesse, quæ talem laborem nostris hominibus reddent difficiliorem. Non habemus Germaniz compendium, quale Galli habent sui regni, Lutetiam Parisiorum, quibus diversa in sacris pariter atque politicis rebus studia adjungas. Nihil tamen adeo arduum est, quo virtus non possit eviti.

p. 156.
161.
799.

**M. Peter Kolbens Reise an das Capo de Bonne
Esperance &c.**

hoc est,

**M. PETRI KOLBII ITER AD CAPUT BO-
ne Spei, Africae Promontorium, & ejus accurata De-
scriptio, Tomis tribus comprehensu.**

Norimbergæ, ap. Petrum Conradum Monath, 1719, fol.

Alph. 10 pl. 7 Tabb. zn. 26.

CL. Autor, hodie Rector Neustadii ad Aisoam, circa
finem anni 1704 sumtibus *Bernhardi Fridericci L. B. de
Krosick*

Krosick in Promontorium Africae, quod Caput bonæ spei salutatur, profectus observationum Astronomicarum gratia; quibus per triennium continuatis, cum nullæ amplius a Patrono pecuniæ mitterentur, studio Astronomico valedicens, ad munus Secretarii duarum Coloniarum de *Stellenbosch* & *Drackenstein* a *Ludovico Assenburgico* Gubernatore promovebatur. Enimvero postquam A. 1712 unius noctis intervallo inter 26 & 27 Aprilis oculorum usu orbatus fuisset, cæcus in Europam rediens, opera *Christiani Ludovici Gæckelii* Archiatri Badensis visum recuperavit. Hortantibus itaque amicis statum istius regionis una cum itinere descripsit, præsertim cum non pauca erronea tum de ipsa regione, tum de *Hottentotis* ejus incolis apud alios scriptores passim tradi non ignoraret. Placuit autem aliorum exemplo per Epistolas totum digerere opus, quarum Tomus primus complectitur 22, secundus totidem, tertius 20. Tomo primo describit statum Promontorii naturalem, ubi singula expenduntur, quæ ad triplex Naturæ regnum referri solent. Postquam igitur ab Epist. 1 usque ad Epist. 4 iter ad Promontorium descripsit, Epist. 5 latitudinem Capitis bonæ spei Geographicam $34\frac{1}{2}$ graduum, longitudinem $37^{\circ} 55'$ definit. Declinationem acus Magneticæ versus occidentem A. 1707 deprehendit $11^{\circ} 55'$. Observationes ipsas, unde latitudinem ac longitudinem deduxit, non communicat, quod alterius jussu ac sumtu eas instituerit. Primum Meridianum in insula *Teneriffa* supponit. Epist. 6, 7 & 8 continet Geographicam Promontorii descriptionem, ubi notatu dignum occurrit, in cacumine montis *Tabulati*, cujus altitudinem 1857 pedum Rhenanorum reperit, occurrere fontes aquam largiter effundentes, ipsamque cacumen floribus suavem odorem spargentibus superhirc. Epist. 9 & 10 terræ fertilitatem commendat, ubi simul agriculturæ ibi usitatæ modum describit. Et si feræ, elephantes imprimis, una cum insectis femini terræ immisso ac segeti haud parum damni inferre soleant; triticum tamen fert fructum trigecuplum aut quadragecuplum, secale in ratione 40 vel 45 ad 1, hordeum in ratione 50, 60 immo 70 ad 1, faba in ratione 20 vel 25 ad 1, pisum denique in ratione 30, immo sæpius 60

Cc

ad 1.

ad 1. Vaccæ lac non edunt, nisi vitulo adducto : unde eodem mortuo vel mactato, pellis vitulo alteri imponitur ; ut odorem percipientes lac emittant. Oves habent caudas adeo pingues, ut pondus 15 vel 20 librarum cauda una adæquet. Immo se vidisse ait caudas ovium ex Persia allatas, quæ ad 30 librarum pondus accessere. Vites ex Europa illuc allatæ sunt, quas multiplicaturi frustula ligni ab iis resecti, aliquot nonnisi gemmis instructa, instar seminis sub terra condiderunt : unde brevi tempore in tantum excrevere numerum, ut nullas amplius ex nostris oris illuc deportari opus esset. Radicem quandam, rapæ similem, quam incolæ *Bottatas* appellant, per orbés ab ea resectos & sub terra defossos propagare solent. Arborea propagant, surculis frugiferis inferiore sui parte in terram defossis, qui statim radices agunt. Epist. 11 recensentur animantia bruta, ubi accurata extat descriptio cynocephalorum, quod est simiarum genus a Batavis *Batwiane* dictum. Notat *Gesmcrum*, qui inter cibos refert pisces & carnem ferarum, experientia invita. Narrat etiam de Chameleonibus, quæ propria experientia ipsum edocuit : ubi inter alia confirmat, eos ex templo assumisse colores objectorum, in quibus eosdem collocaverat. Erant autem tunc temporis coloris viridis, cum eos ramis viridibus insidentes accepisset. Onagros a forma maxime commendat, qua ceteris animantibus præstant. Notat *Thevenotium*, capitis magnitudinem nimis exaggerantem. Vidit dentes elephantinos 120 librarum pondus adæquantes ; carnem vero elephantinam coctam minus sapidam deprehendit. Perstringit quoque errorem eorum, qui elephantes stando dormire referunt, cum ipsemet propriis oculis spectaverit loca, ubi in terram prostrati, somno indullere. Stercus arefactum herbæ Nicotianæ vicem subire monet : saporem similem propria experientia nihil iudicat. Ossa leonum, etsi mole ingentia, adeo tamen exigua cavitatè prædita sæpius vidit, ut filo crassiori cannabinò vix spatium concederent : unde intelligitur, quam parum medullæ in iis contineatur. Atque ea in re *Aristotelem* & *Plinium* contra recentiores quosdam Anatomicos defendit. Carnem leonum saporis minime ingrati expertus est, nec ullum ab ejus esu fa-

nitatis

nitatis detrimentum passus. Præfert tamen carnem leopardorum, quam vitulinæ melioris notæ æquiparat. Cum passim Antores de Rhinoceronte tradant, quæ parum inter se concordant; ipsemet hoc animal prolixè describit, Salamandros igni commissos in cineres combustos fuisse, plus simplici vice vidit. In amphibiorum numero sunt hyppopotami, de quibus passim veritati minus consentanea occurrere observat. Sub aquis degunt & fame compulsi ex mari in terram ascendunt gramina depasturi. A quadrupedibus *Epist. 12* ad volatilia progreditur, ubi se telam pertexere non posse fatetur, ob jacturam, quam dolet, MSC. in quibus a se observata descripsit. Avem inter alias bene multas commemorat, vocem *edolio* ingemnantem: quam adeo eandem esse credit, cui nomen *Edolionis* tribuitur a *Gesnero*. Omnibus præfert, quam *Rajus* in synopsis Methodica de avibus *Phœnicopterum* dicit. *Epist. 13* pisces marinos describit, quibus *Epist. 14* insecta cum serpentibus succedunt: ubi in primis de multitudine muscarum & pulicum conqueritur, multum incommodi hominibus afferentium. Mirum tamen videtur, Europæos advenas fugere pediculos, qui Hotentottos indigenas multum infestare solent. *Epist. 15* mineralia recenset cum metallis ac lapidibus terrarumque speciebus. De metallis nonnisi conjecturas affert ab aliis in casu simili propositas. *Epist. 16* herbas enumerat ordine alphabetico, quarum plerumque nonnisi nomina hic invenies. His jungit *Epist. 17* plantas exoticas, in hortis crescentes. *Epistolæ 18, 19 & 20* aquis impendit, cum fluviali, tum pluviali, tum etiam marinæ. Monet, aquas prope montium præaltorum cacumina scaturientes esse copiosiores, limpidiore magis que salubres iis, quæ ortum ex fontibus prope radices montium ducunt. Eisdem longo temporis tractu conservari incorruptas. Aquas pluviales dulces, ubi post stagnationem evaporatæ fuerint, sal in solo relinquere. Describuntur etiam thermæ, quarum aquas infuso etiam herbæ Théè ac potui Coffè inservire, nec ad cibos coquendos inutilem esse, observat. Si quis nondum quadrantis intervallo in iis, tanquam in balneo, confederit, spasmos circa ventrem infimum cieri validos ad pectus successive serpentes, mox

tamen evanescentes, ubi in lecto decumbens sudorem largiter profuderit. Alvum etiam atque vomitum movere solent. Inter effectus salubres refert, quod *Henricus van der Linde*, Batavus, a surditate liberatus fuerit, materia, quæ aures obduraverat, largiter effluente, & serua Gubernatoris intervallo quatuor hebdomadam a morbo Gallico fuerit sanata. Cum de aquis marinis differit, inter alia commemorat, A. 1707 d. 24 Sept. ab hora 8 usque ad 10 ante meridiem, quo tempore aquæ a litoribus abesse debebant, fluxum & refluxum septies iteratum fuisse, donec tandem h. 12 verus affluxus contingeret. Nulla tunc temporis sæviebat procella, vento ex plaga inter occidentem & septentrionem intermedia leniter admodum spirante. *Epist. 21* statum aeris cum meteoris delineat, ita ut maximam partem ventis impendat. Tandem *Epist. 22* morbos commemorat, quibus Europæi ibi locorum vexantur, itidemque remedia, quibus adversus eos utuntur. Fœminam partu difficili laborantem, fœtu ante terminum mortuo, a doloribus tandem liberatam fuisse ac partum edidisse autor est, decocto herbæ Nicotianæ largiter hausto, quo alvus dejiciebatur vomitusque ciebatur. Præsens contra dysenteriam remedium ipsemet expertus potum calidum lactis, præsertim caprini, cum infuso herbæ Théæ aut Théæ Boys, per aliquot dies continuatum. Infuso herbæ Théæ vel Coffè contra capitis dolores ex ebrietate contractos non sine successu utuntur.

Tomo secundo *Hottentotorum* mores, ritus ac vitæ genus describit accuratius, quam ab aliis huc usque factum. Non operæ pretium videtur singularum epistolarum argumenta figillatim commemorare: suffecerit nobis hinc inde nonnulla notatu digna excerpere. Cl. Autor itaque *Epist. 1* communicat Syllabum quarundam vocum *Hottentoticarum* cum versione Latina & Germanica, quia *Ludolfinum*, in *Comment. de Vita, Scriptis & Meritis Ludolfi* per *Junkerum* editum, non satis accuratum censet. Quamvis autem largiatur, ipsos immunditia atque sordibus delectari, nimia segnitie haud parum confere; varios tamen notat *Dapperi, Vogelii* aliorumque errores, qui *Hottentotos* sordidiores depingunt, quam par erat. Neque

eos

eos adeo stupidos esse, ut vulgo fertur, uno alteroque exemplo probat. Sunt vero fideles, in cursu veloces, in pactis etsi non scriptis servandis tenaces, plerumque longævi, nisi potui Europæorum assueti ebrietati indulgeant. Singuli pagi singulos habent Duces, qui iudicum munere fungentes unius Domini imperio subsunt in rebus omnes pagos concernentibus. Dignitas hereditaria est, sed nullius emolumenti, ita ut Dux & Dominus privatis sumptibus vitam tolerans nonnisi autoritate differat a ceteris *Hottentotis*. Habet etiam quilibet pagus Medicum suum & parochum. Parochus eligitur, qui ritus ipsorum sacros callet. Medicus vero, qui herbarum & artis Chirurgicæ ac Medicæ, quam ab aliis per traditionem accepit, censetur peritus. Lunam instar Dei venerantur *Hottentoti* atque ideo novilunia & plenilunia cantando seu potius vociferando ac tripudiando celebrant. Masculis solenni ritu testiculus sinister exciditur, cui actui ipsemet interfuit Autor. Superaverat adolescens, cum id fieret, annum ætatis 18. Nec minus solennes sunt ritus, quibus maritum initiare solent. Multa de magicis artibus fabulantur; sed magicum habetur, quod insolitum & cujus causas ignorant. Singulares quoque, inimo ridiculos prorsus observant ritus in nuptiis, puerperio & sepulturis. In partu difficili utuntur decocto ex lacte & herba Nicotiana, quæ ab eo demum tempore ipsis innotuit, ex quo Europæi in illa loca fuerunt delati. Infantes recens natos non aqua abluunt, sed stercore vaccino, atque aeri vel soli exponunt. Mox etiam succo ex foliis ficus expresso, tandem denique pinguedine vervecina illinunt. Si gemellæ nascantur, proles una vel viva sepelitur, vel ramis arborum alligatur, vel in campo projicitur misere peritura aut a bestiis carnivoris devoranda, præsertim si parentes fuerint pauperiores. Gemellis vero masculis parcunt: laudi enim ducitur, duorum filiorum fieri una parentem. Liberis imponunt nomina a brutis, quam primum lucem adspexerunt, matre vel, hac nimis infirma, patre eligente. Sponsus & sponsa copulanda a Parocho pene erecto urina irrigantur, durante hoc actu conjugibus novis fausta quæcunque, imprimis fecunditatem matrimonii, apprecante. Uxorem repudiare licet, si

nulla adhuc ex conjugio proles suscepta : secus nonnisi alteram superinducere conceditur. Adulterium perinde ac incestus crimina capitalia habentur. Cum filius primogenitus sit, heres unicus parentis sui, filiabus nulla dos constituitur. Butyrum confecturi *Hottentoti*, lac sacco coriaceo sordibus squallenti infundunt & tamdiu agitant, donec in butyrum abierit. Rident fœminæ mammaş contrectaturum, omnium oculis expositas. Nullo utuntur sale, nec aromatibus, nec nisi cibus simplicibus vescuntur. Morbis minus obnoxii sunt ceteris, qui Europæis servientes cibus sale ac aromatibus conditis fruuntur. Mares non una cum fœminis epulantur, quod impuri censentur, qui in consortio fœminæ menstruis laborantis degunt. Ignem excitant lignorum aridorum affricu, sine chalybe atque pyrite. Pediculos, quibus abundant, comedunt. Pinguedine vervecum corpora & capillos illinunt, ipsam etiam faciem. Capite nudo incedunt, nisi quod tempore pluvio idem tegant cucullo pelliceo. Collum cum pectore ac infimo ventre pariter nudum; tergum pelle ovina circumdatur; ex collo saccus pendet, in quo victualia cum aliis necessariis conduntur. Pudenda itidem pelle teguntur ab utroque sexu adulto : pedes annulis pelliceis amanciantur, ubi Noster erroris redarguit tradentes, quod annuli isti ex intestinis ovium conficiant. Utuntur autem iisdem, ne per duneta repentium pedes vulnerentur. Ob pinguedinem tetrum odorem afflant e longinquo ipsos adspicientibus. Cibum sub dio capiunt. Mares & fœminæ abstinent a carne suilla & piscibus squamma carentibus, quales sunt anguillæ; mares soli a leporibus, cuniculis, lacte ovino; fœminæ solæ a sanguine & talpis. Loco panis utuntur radicibus, quas fœminæ quærunt: mares contra feras capiunt, quarum carne vescuntur. Nec a carne cadaverum abhorrent: immo a pedibus annulos depascunt & calceos Europæorum vetustate detritos in cibum vertunt, qui ex corio bubulo vel pelle cervina iisque crudis parantur. Juvat eos vinum adustum itemque vinum fœcibus turbidum, quod ut alvum oieat, fumum Nicotianæ una deglutiunt. *Ædes* ipsorum clibanis rulllicorum nostrorum similes sunt, figuræ ovalis, aperturam unicam habentes, pulicibus ac pediculis plenæ.

plenz. Foveas in solo effodiunt, in quibus dormituri decumbunt. Media fovea fornacis instar est, in qua ignem excitant cœlo frigidiore ac pluvio. Ex hoc vitæ genere haud obscure colligitur, quibusnam artibus manuariis habeant opus, ut eas figillatim perlustrari operæ pretium non videatur. Moneta carentes res, quibus perpaucis indigent, permutant. Ignaviæ admodum dediti, atque ea de causâ mercede prænumerata servitia promissa non præstant. Ebrietate valde delectantur, ad vindictam proni. Polygamia vitium non est, multo minus crimen. Qui ob ætatem cibo quærendo inepti deprehenduntur, in loca deserta deportantur, ut vel a bestiis devorentur, vel fame pereant. Animum a curis vacuum habent, ideo Christianissimum detestantes, quod Christianos forte sua minime contentos continuis de parandis opibus curis ad extremum usque vitæ halitum angi observant. Erga egenos benefici & ne frustum quidem panis, quod accipit ab Europæis unus, solus comedit. Fidem datam minime fallunt. A furto, adulterio & scortatione abhorrent. Crimina capitalia habentur furtum, homicidium, adulterium, incestus, sodomia. Carnificis munere fungitur Dux, penes quem est summa rerum, innox tamen socias operas præstant promiscue adstantes: baculis enim tuditur maleficus, donec animam exhalaverit. Cadaver vestij pellicez involutum humo condunt. Honestæ sepultura in gratiam familiz non decuegatur. Fœminæ ab hereditate profus excluduntur, filio natu majore ex asse herede, cujus servi fiunt fratres ætate juniores. Nafos habent *Hottentoti* omnes admodum lutos, non a natura, sed ab arte, parentibus statim a nativitate infanti recens nato nafum complanantibus. Cum male se habent, scarificatione ac venæ sectione utuntur: sed modus, quo utramque administrant, exquisitis cùm doloribus conjunctus. Mortuos lügent, ejulatu ac ploratu horrendo. Nulla ipsis sunt cometeria, cum locus fixus non habeant, de loco in locum migrantes pascendi pecoris gratia. Sepeliuntur eodem modo, quo malefici, sexta a morte hora. Omnis vicus comitatur funus & postquam ad domum defuncti redierunt, senior extensa hasta virili præsentem omnes utriusque sexus

urina

urina humectat & innox cineribus conspergit : nonnulli stercore vaccino corpora ihlinunt. Altero a sepultura die ædes omnes dirimunt, solis ædibus defuncti exceptis, & aliam sedem quærunt. Atque hæc de moribus *Hottentotorum* retulisse sufficiat.

Tomo tertio eoque ultimo Cl. Autor describit statum incolarum Europæorum. Multa ibidem narrat, quæ ibi gesta sunt, cum ibidem locorum commoraretur, ac tandem suo in Europam reditu colophonem operi imponit. Scilicet *Epist. 1* de primis incolis Christianis agit, & supremos rerum moderatores a prima origine ad præsens usque tempus recenset, *Epist. 2* & *3* formam regiminis delineat. *Epist. 4* de munimentis, ædibus sacris ac publicis differit. *Epist. 5* sumtus determinat, qui quotannis fiunt ad alendum militem præsidarium aliasque publicas necessitates : quibus *Epist. 6* reditus jungit, & *Epist. 7* emolumenta Ministrorum Societatis illustris ultra salaria annua. *Epist. 8* mores ac ritus incolarum Europæorum depingit. *Epist. 9* & *10* sequentibus multus est in describendis controversiis *Guiljelmi Adriani van der Stel*, Gubernatoris : & his fuscè pertractatis tandem *Epist. 20* eaque totius operis ultima reditum in Europam describit. Adducit Cl. Autor ubique fere aliorum quoque Autorum testimonia, quibus sua confirmat.

LEGES FRANCORUM SALICÆ ET Ripuariorum, cum Additionibus Regum & Imperatorum variis, ex MSCiis Codicibus emendatæ, auctæ & Notis perpetuis illustratæ &c. opera & studio JO. GEORGI ECCARDI.

Francof. & Lipsiæ, sumtibus Nicolai Forsteri, 1720, fol.

Alph. 3 pl. 18.

NOVUM idque egregium ex reconditæ eruditionis penu specimen prodit Vir celesterrimus & de Germanorum Antiquitatibus jamdudum variis felicissimi ingenii monumentis optime meritus, Jo. Georgius Eccardus, Magnæ Britanniæ Regis, Electoris Brunsv. & Luneburgensis Consil. Historiographus

phus & Bibliothecæ Præfectus, dum leges Salicas & Ripuariorum pererudito commentario illustrat. Etsi enim supervacaneus videri poterat labor ille post tot præstantissimorum superioris nostrique ævi Virorum, Avissonii, Baluzii, Bignonii, Chiffletii, Cocceji, Cointii, Danielis, Gosselini, Guyartii, Haillani, Heroldi, Lacharii, Leibnitii, Lindenbrogii, Pithœi, Seyffelti, Valesii, Vignerii, Wendelini aliorumque in hac palæstra labores uberiorés nec indoctos, vel in legem ipsam, vel de ejus autoribus natalique solo Commentarios, novam tamen lucem affudit rebus plurimis, in quibus hæctenus plerique visi sunt cœcutire. Non tantum enim, quo magis leges istæ emendatæ post ceterorum, præsertim Steph. Baluzii, curas prodirent, manu exaratos Codices adhibuit Guelferbytanos duos, quorum prior vetustissimus est, necdum a Carolo M. emendatus ac sub Pipino ut omnia indicio sunt, exaratus, Gothanum item unum circa A. 961, ut conjicit, conscriptum; sed & in annotationibus, textui legis subjectis, non raro aliorum, maxime Wendelini lepidas conjecturas & errores notavit, infinitas deinde difficilioresque legum vocumque interpretationes & etyma, qua pollet in istis rebus sagacitate, adduxit & in populorum nationumque origines tam sollicitè inquisivit, ut non vanum Illustris Leibnitii ante aliquot annos de hoc labore fuisse augurium videatur.

Ut singula curatius consideremus, Salicam legem in Pago Salico, *Salageue* (corruptas lectiones sive terminationes in *heim, cheim, houe, gage, bagin, camne* &c. prorsus rejicit) inter Salam Franconix & Mœnum sito, a quatuorviris Francorum Judicibus *Windo*-vel *Werrogast*, Werræ fluvii accola (*gast* enim a *Ga* vel *Gau* i. e. integra provincia, nequiquam pago vel villa, derivatum Nostro, & ex ejus indicio jam antea Leibnitio, non sapientem sed provinciale significat) *Bodogast* vel *Art*-aut *Hart gast*, Bodæ fluminis aut Harticorum montium, tum *Salogast* & *Windogast*, fluminis Unstrut, ejusdem cum *Winda* æque notationis, incerti nimirum cursus (nam *strut* est cursus vel alveus fluminis) ripæ inhabitatore conditam, & quidem Latina lingua absque glossis istis Germanicis (patrium enim sermonem tum scribere nesciebant) postea autem a Clodovæo au-

etiam & quasi reuocatam cōjicit. Nam lata erat Lex ista Francorum genti, non Alamannis aliisque populis, ut existimarent aliqui, Ripuariorum potius, Bojoariorum & Alamannorum legibus a Theodorico seniore Rege constitutis, Claudio, Chadoin, Domagno & Agileofo (aut rectius Claudio Burgundix, Chadoindo magno Alemannix, Agilulfo denique Bojoarix. Ducibus, ex Catulina sive Guelphica familia oriundis) earundem pactio- num postea renovatoribus. Et hujus ipsius Salicæ Legis contextum ter nobis in elegantissimo opere quidem exhibuit Amplissimus Editor, Heroldinum scilicet, & Lindenbrogio-Bignonianum, ac postremo ex codice Guelferbyitano emendationem, plurimisque in locis ab Heroldi editione plane diversum; quæ non minus atque ea, quæ in appendicem rejicit, ubique animadversionibus perquam eruditè illustravit.

De Malbergiorum imprimis explicatione sollicitus (quod iudicii genus Noster a *Mal* iudicium & *berg* collis, ne utquam vero a *berg* tegumentum, derivari censet) glossas passim insertas, ab imperitis scribis post Pipini aut circa Caroli M. tempora, ut p. 18 colligit, interpolatas & sæpissime fæde depravatas esse evincit, & conjecturis satis curiosis restituere conatur. Correptiones istas primo aspectu paulo violentiores dixeris, ut cum Vir doctissimus absque ullo plerumque Codicum MSCtorum suffragio censet pro *rhannechala terechala* vel *rhannechalteo* legendum *spanneverc-chalt*, i. e. porcelli lactantis compositio, pro *christiao* & *chredunia* leg. *berdislog* & *verectu-gia* i. e. gregis porcinx dux & ductrix, pro *stalacha* leg. *mulatba* i. e. pinxerit, pro *Authumia* leg. *Authilmagd*, i. e. ingenua puella, pro *Arba theus en lanthamo* l. *charla theusent anter namo* i. e. marito vivo alienum tulerit, pro *bila* l. *bicha* i. e. sepes, pro *urbis* l. *vernis* i. e. molendinum & alio loco *Idis* i. e. mulier, pro *Aurappo* l. *Saugloggo* i. e. tintinnabulum porcinx appensum, pro *liEtamina* l. *stice augina* i. e. oculum tulerit, pro *daudinaria* l. *faurti nabte* i. e. quadraginta noctes, pro *nare* l. *folo* i. e. pullus equinus, pro *indulgus* leg. *ubarlegit* i. e. superinferit &c. nisi conjecturis passim aliquid dedisse fateatur ipse, ut aliis meliora proferendi occasionem subministraret, & præterea pleraque miris

niris quibusdam ex interiori de verborum causis notitia petitis argumentorum persuasione munivisset, quibus dissentientes, licet invitos, in suam veluti traheret sententiam, quamvis etiam quibusdam in locis e. g. p. 25 in significatione vocis *Solampnam*, p. 35 voc. *bonomo*, p. 39 v. *Alacfacis*, p. 53 v. *obreppus*, p. 58 v. *leudinia*, p. 59 *Anshamio*, p. 60 v. *Awena*, p. 66 *Austrapo*, p. 72 *daudinaria*, p. 83 *chalib* sub duplo & alibi hærentem offendere licuerit. Legi Salicæ adjecit *Legem Ripuariorum* ex Guelferbyitano MSCto calligatam, ut nimirum omnium Francorum leges conjunctim haberentur. Tulit eam secundum p. 208 (aut emendavit potius juxta p. 256) Theodoricus Rex, ut supra memoravimus, Ripuariorum populis, ex quorum priscis sedibus, lingua aliisque rationibus contra R. P. Danielem Gallicæ Historicum in notis elegantibus probat, eos omnino Germanorum non vero Gallorum sanguine oriundos. Sequuntur *Formula* antiquæ, quod nostris eas ignotiores esse animadverteret. Alfatias cognomisaverunt Editor Parisinus & Mabilonius, forte quod in Alfatia repertæ essent; sed Noster eas accuratius *San-Gallenses* vocari posse, in præfatione & notis evincere studuit, ubi simul nominum non integre in istis formulis expressorum lacunas explere amissus est. Denique, ut lectorem simul de tempore quo Lex Salicæ composita, Francorumque nativa sede instrueret, addidit Ill. Leibnitii de potentissimæ gentis origine disquisitionem, a nobis in his Actis A. 1715 M. Dec. p. 536 jam laudatam, eamque auctiorem, una cum his, quæ Turnemino Gallo ante obitum suum pro tuenda & confirmanda Francorum prope Balthicum mare patria brevibus Gallice regefferat Leibnitius; quamvis non adeo in magistri verba juraverit Noster, quin interdum ab illo, prout veritas postulat, recedat, alibi ubi opus est, summi viri cogitationes contra fecus sentientes erudite defendens. Sic p. 250 ff. pro Rheno apud Gregorium Turonensem *Rbegnum* fluvium intelligit, & Francorum migrationes & sedes juxta hanc lectionem exponit, Leibnitiumque, dum eidem Gregorio Sicambriæ urbis mentionem adscribat, errasse innuit; lacunam porro vocis *ungani*, patriæ Albis, apud Ravennatem Geographum, Harzum Brunsvicensis

cum magna Hercynia miscentem, per *Hartungani* non infelicitate supplet, & montosam hanc regionem non aliam quam Bohemiam saltum, *Bajas* autem Bojos notissimam gentem suspicatur; cuius insuper nomen a pice *Yech* vel *harz* derivat, ut adeo *Bojus* & *Hercynius* Nostro sint synonyma. *Bisgibliar* item apud eundem Geographum non de Vistula, ut Leibnitius, nec de *Virsurgi*, ut alii, sed de *Bisgi*, *Bili* & *As*, quemadmodum & *Sexaginta* de *Sefa* & *Swinga* fluviis in Albin prope Oceanum influentibus p. 252 interpretatur, & contra Virum quendam celeberrimum, Gallumque Jesuitam, *lineam* nunquam extremitatem aut terminum vel partem denotasse, ostendit, id quod jam ipse Leibnitius tum in responsione Germanica, Gundlingianis inserta, tum hic in Gallica posthuma p. 263 probatum iverat. Eodem loco Vir præstantissimus *Mauringiam* in Wagria Ducatibusque Lauenburgico & Meclenburgico ponit, non vero per Pomeraniam multo minus trans Vistulam extendit, & hujus etymon nomen *Pomorze* a Slavis esse inditum non quod mari, (ita enim integro littori nomen Pomeraniæ conveniret) sed quod veteri Mauringia vicina; quæ & alia non pauca Cl. isti Viro prolixius reponit & Francos veterum Cimbrorum ipsas esse reliquias ex eorum nomine & etymo censet, quamvis hic liberalius conjecturis Etymologicis indulgere videatur. Ubi p. 256 antiquis Francis Reges asserit, R. P. Danielelem sine causa omnem Childeberti Historiam in dubium vocare, & contra Ill. Leibnitium Legem Salicam omnino Latina lingua conscriptam putat, nec, ut ille, Palatium Caroli M. de quo Poeta Saxo canit, in Konigshofa, sed in Salisburgo prope Neostadium quærit. Sic plura hæcenus recondita erudite in annotationibus observat, ut p. 4 de verbo *dictare* & *dictamen* ejusque in scriptoribus ævi præsertim mediæ MSCTis pro stylo usu, p. 7 de *Pactis*, p. 11 de *Mallis*, p. 38 de voce *Romanus*, Provinciale seu Gallum origine denotante, it. de *v. Barbarus*, de lingua Romana & Fabularum Romanensium ortu, p. 55 de *Brachili*, de Francorum regibus crinitis, it. de *Tonsura*, p. 63 quare Thuringi communi convicio *Heringnasen* appellari soleant, p. 74 de Gallorum & Germanorum numeratione per noctes & quid sit: collocare Solem, p. 81 de *Placitis*,

p. 87 de *Funginis* & Centenariis, it. de iudicio vulgo *Zentgerichte*, p. 89 de voce *Knie*, gradus cognationem exprimente, p. 180 de natalibus & antiquitate Urbis Cellæ ad Alleram, it. Norimbergæ, p. 191 de legum Salicarum, Bojoariarum, Longobardicarum &c. per Italiani usu & autoritate, p. 192 de falso iactato Ducum Sabaudiz a gente Saxonica vel Wittichindo ortu; etyma porro atque causas vocum, *Schilling* a solido p. 13, *ambascia* ex ant & bieden, ib. *Herzog* it. *curte* p. 26, *biene* ab api p. 27, Gallicum *poleron* a poledro juveni equo vel asino., animali timido p. 30, *Via lacina* p. 40, *Aristatones* p. 41, *Leudis* p. 43, *Sal* p. 44, notabiles porro de vocabulis *Hundsfof*, *Kunkel*, *Schulfuchs*, *Schelm*, *Baron*, p. 65, *Krumfab* & *Burdo* p. 71, *Rachimburg* p. 96, *Allode* p. 105, *Hergeratbe* p. 225, & p. 213 de *Kirche* cogitationes offendimus. Ut tandem simul de apparatu & libris, quibus in texendis animadversionibus adjutus est, MSCtis constet, citatos invenimus p. 4 Ægidium Paris. in Carolino, Engelhusium in Vocabulario Saxonico, Guil. de Mandagato & aliorum libros dictaminum sive de modo scribendi, p. 5 Traditiones Fuldenses, Pistorianis auctiores, p. 18 Glossas Theot. Florentinas, p. 54 Junianas, p. 23 Ratisbonenses, p. 225 Emmerani, a R. P. Bern. Pezio cum nostro communicatas, p. 25 Lindenbrogianas, p. 213 ad Bedæ artem metricam, quæ olim Goldasto fuere, & passim alias, p. 21 Rhabani Mauri Glossarium & Notkeri Paraphrasin Pfalterii Theot. p. 65 Hymnos Francicos, p. 111 Fabulas Romanenses Provincial. varias, p. 25 Keimarum sen. p. 54 N. von Graenberg, p. 58 Walther von der Vogelweide, p. 71 Marner, p. 105 B. von Hohenvels, p. 112 Gæli it. Chunrad von Wurtzburg, p. 175 Nic. von Gravenberg, Versificatores Germanicos, & alios, quos fusius enarrare super sedemus, quorumque plenior notitiam lector curiosus ex Indice autorum citatorum: non sine cura confecto magna cum voluptate hauriet.

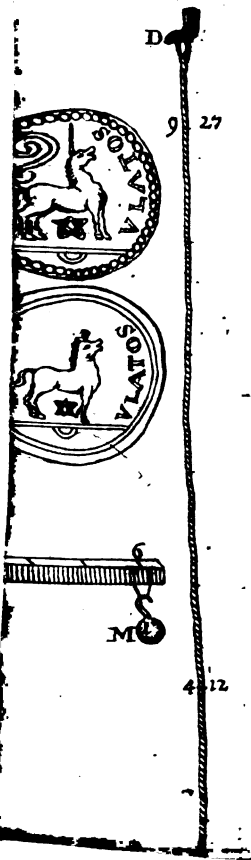
Agmea voluminis claudunt Emendationes Otfridinz five in Otfridi Theotiscam & metricam Evangeliorum Paraphrasin Basileæ 1571 sed mendose admodum typis exscriptam ex antiquissimo Codice MSCto Palatino-Vaticano, ad quem editio Basileensis exacta creditur, Romæ A. 1699 ab Illustri

Viro Friderico Rostgaard, permisso Laurentii (non Alexandri) de Zaccagnii, collectæ & Amplissimo Schiltero ab eodem inscriptæ, postea vero etiam Nostro Editori transmissæ. Quod eo gratus linguæ Theoticæ vel Francicæ amatoribus arbitramur fore munusculum, cum idem illud hucusque cum eruditis, quibus nescimus de causis, communicare constanter recusaverit illustris Collector; & ad lucubrations porro Stadenianas brevi in lucem proferendas non adeo spes magna affulgeat, præsertim cum ea, quæ in Præfatione nostri voluminis de summe Reverendo Hafæo affert Noller, haud certis nunciis ad eum pervenisse, sciamus. Sperandum igitur omnibus Philoteutonibus & patriarum Antiquitatum studiosis, fore ut tandem aliquis antiquissimum hoc sed depravatum fere linguæ nostræ monumentum, dum Schilterianum Thesaurum premit adhuc ejusdem possessor, integritati restituat. Ad quod negotium feliciter conficiendum multum conferre poterit incomparabilis Codex MSC: Augustissimæ Bibliothecæ Vindobonensis. Licet enim Vaticanæ istæ emendationes, ut ex amici relatione habemus, in plerisque cum exemplari Vindobonensi concordent, differunt tamen & in non paucis, & cum correctiones illæ Rostgaardinæ numerum bis mille locorum non excedant, asseverare audemus, vix sextam Otfridi partem sanatam esse, reliqua autem adhuc medicam manum expectare. Quod ut quantocyus fiat, tum ut diligentissimus Eccardus editionem reliquarum veterum legum, quas dudum cum MSCtis variis collatas notisque expositas in Museo asservat, mox prelo absolvat, in literati Orbis commodum serio precamur.

J. G. ECCARDI OBSERVATIO DE NUMIS *Attilæ Hunnorum Regis.*

CUM R. P. Banduri Numismatum consideratio me ad numos Attilæ Hunnorum Regis, ex rebus fortiter gestis inclyti, deduxerit, nonnulla hic de numis ejus commentari lubet. Cruelitatis accusatur a scriptoribus novitiis; Priscus tamen, qui eum de facie noverat, mansuetum, sobrium & morum optimorum

5115

morum fuisse indicat, atque in eo fere laudatissimi Principis exemplar nobis fuit. Crudeliorem illum adversus Romanos se exhibuisse non mirum est, cum multis ab iis insidiis petitus & dolis circumductus vindictæ non potuerit non litare. Joh. Andreas Bosius in Numophylacio suo numum majoris moduli adferavit, in cujus una parte Attila exhibetur, vultu truculento & barba promissiore cum inscriptione: ATTILA REX; in altera urbs Aquileja comparet cum inscriptione AQUILIEIA. Sed numum hunc supposititium omnes eruditi agnoscunt. Certius Attilæ nomine signatos numos invenisse sibi visus est in numis duobus argenteis Vesontione effossis Jo. Jacobus Chiffletius Vesont. Part. I pag. 211. Exhibetur in iis *vultus juvenilis* pectore tenus expressus, *humeris alatis*, & inscriptum ATEVLA: in postica unius exhibetur *equus cornutus* caput dextrorsum in altum levans, supra tergum *lituus* & sub equo *pentagonum*, in ima vero parte, quam Galli *exergue* vocant, *luna decrescens*, & adscriptum: VLATOS. In altero numo eadem cernas. *Equus* tamen in postica *non est cornutus*, & *sinistrorsum* respicit. Lunæ decrescenti in alio numo Numophylacii Regii Berolinensis *stellam* insertam esse Begerus observavit. Loco lunæ in alio a Camdeno & Gibsonio in Descriptione Britanniz producto numo extat *arista*, & sub equo *fosculus*. Reverendissimus Abbas Lucensis Gerhardus pro sua in bona studia & nos benevolentia similem communicavit, in quo figuræ allatæ *sinistrorsum* respicienti appositum ATIVLA. Equus in eo dextrorsum respicit, supra se *lituum* & infra *pentagonum* ac *lunam decrescentem* habens. Literæ vero nullæ adsunt. R. P. Bandurus primus produxit etiam alium cum ATEVL. equo vero in altera parte, alias Gerhardino simili, appositum: VLATOS. Cangius & Mediobarba æreum exhibuere, in quo caput juvenile nudum in una parte cum literis: ATILA; in altera leo gradiens sine epigraphe. Mediobarba adhuc alium æreum vidit, in quo caput cum ATHIL. & equus iterum sine epigraphe. Omnes hosce numos etiam Bandurus Attilæ Hunnorum Regi tribuit. Begerus tamen eos cuidam *Ulato Atculo* Celtico Principi adscribit, argumento admodum infirmo, Me-
lius

TAB. III.

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

lius sensit Camdenus, qui Reguli Britannici esse statuit, quem secutus Gibsonius in Additamentis ad Britanniam illius. Eruta enim sunt aliqua ejus exemplaria in Britannia: & argentum purum, quo constant, nihil cum vili metallo, quod Attilæ tempore ad numos fabricandos adhibebatur, commune habet. *Pentagonum* apud Celtas sacrum & fausti ominis erat signum, unde illud adhuc in Germania superiore *Drustensuss* h. e. *pes Druidum* five sacerdotum Celticorum vocatur. *Arista* tanquam Britannicæ insignis apud Camdenum & Gibsonium in numis Cynobellini Britannicæ Regis pluribus extat. *Luna* quoque decrescens in ejusdem & Carataci numis frequens occurrit, & iterum boni ominis erat. Unde adhuc Cambris, Daviesio annotante, ADEG, *luna decrementum & tempus oportunitatis aut occasionem* simul designat. *Lituus* cultum numinis indicat. Et *equus* in omnibus fere Celticis & Britannicis numis expressus invenitur: quia apud Celtas & Britannos felix equorum proventus & cultus quoque hujus animalis erat. *Figura alata* apprimè convenit cum effigie *Victoria Britannica*, in numis Antonini Pii, Commodi, Severi, Getæ aliorumque Imperatorum conspicitur. Britannos speciatim *Deam Victoriam* coluisse Dio in Nerone testis est, ubi Boudicæ vel Bundovicæ Britannicæ Amazonis orationem ad eam directam exhibet. Ad eandem Deam pertinent Taciti hæc Lib. XIV extantia verba: *Inter quæ nulla palam causa delapsum Camuloduni simulacrum VICTORIÆ, ac retro conversum, quasi cederet hostibus.* Apud Dionem nomen ejus Britannicum extat una vice *Andraste*, altera vero *Andate* scriptum. Guillelmus Blancus Xiphilini interpretes legit etiam *Adraste*. Dea hæc ipsa galeata & alata cernitur in numo Cynobellini Regis apud Camdenum, & subscriptum ei est: CVNO, five nomen Regis modo nominati, cujus effigies in altera parte extat, adscriptis literis: CAMV. h. e. Regiæ sedis *Camuloduni*. Quid si igitur & in numis recensitis ATEMLA loci nomen esset? *Alata castra* Græce *πτερωτὸν στρατόπεδον*, apud Ptolemæum nominantur, & omnium confessione eo loco sita fuere, ubi nunc *Edenburghum* extat, post tantum tempus adhuc suo nomine *Alata castra* expriment.

primens. *Adain* enim Cambris & *aden* Wallis *alem* ac *cdn* avem, alitem adhuc denotat; *Borow* vero & *burg* est castrum. Antequam vero Romani ibi castra locassent, Britannico vocabulo potuit urbs hæc *Ateula* sive *locus alatur*, vel, in quo *alata victorie imago* a Britannis culta est, vocata fuisse. Le enim Cambris, *lbe* Wallis, *log* Hibernis *locus*; & *lech* Aremoricis *sedes* est. Ad ultimam nominis *Ateula* syllabam videtur quoque *leonis* figura in numo quodam, ut diximus, extans respicere. Nam & leo Cambris *llew*, *lbeu* dicitur, quod olim cum *a* scribi potuit, quia apud Celtas *a* & *e* vocalium unus fere sonus fuit, ut hodie adhuc apud Anglos. Nomen ipsum Victoriz Britanniez *Adraffe* vel *Andraffe* mihi quoque, ut hoc addam, nil aliud significare videtur quam *victoriam alatam*; nomen enim *adain* facile in *an* contrahitur *d* ejecto, ut fit in vulgari sermone, quemadmodum & nos Saxones inferiores vulgo *var* pro *vater*, ac *baen* pro *beten* & c. dicimus. Verbum enim *vinco* Aremorici, Britannorum posterius, sua lingua adhuc reddunt *trechi*, *trebba*, *trebda*; Cambris *DEWR* & *DRUD* est *fortis*, *audax*, *strenuus*, & *TECH* fortior, potentior, unde superlativus *TRECHAF*. In his *cb* sonum literæ *s* vicinum habere notum est linguarum peritis. Vox *VLATOS* Principis, qui numum cudi fecit, nobis ignoti nomen est. Forte autem illud nomen hic contractum saltem est ex *Vellocatus*, quo Britannicum Regulum quendam insignitum novimus.

Attilæ tamen numus si unquam genuinus extitit, unius exemplar nos possidere certum est. Æreus is est, & magnitudinis ejus, qua in delineatione hic adjecta apparet. Vultu imberbi sistitur princeps & miti adpectu. Caput tiara, aliquantum tamen detrita in numo, tectum, corpus paludamento barbarico vestitum est. In postica numi legitur, literis admodum perspicuis, *ADVLA REX*; & nomen hoc circulo veluti laurea-cio inclusum est, ut & imago Principis in antica. In effigie & vestitu Principis aliquid comparet *Baduillæ* sive *Totilæ* Gothorum Regi simile; cuius tamen causa Attilæ hunc numum surripere nolim. Similitudo enim hæc procedit ab Attilæ instituto, quo mores & linguam Gothorum amabat; & videtur usum

Ee

vesti-

TAB. III.

Fig. 5.

vestimenti Gothici recepisse barbarus, quod patrio id commodius & elegantius esset: quemadmodum Gothi a Getis, quibus in terris ad Danubium successere, etiam vestitum mutuarunt, ut alibi clarissime ostendam.

AN ACCOUNT OF A SURPRIZING METEOR,
seen in the Air March 19, 1719 at Night.

hoc est,

DESCRIPTIO METEORI MIRABILIS D.
19 Martii A. 1719 noctu in aere visi; Autore GUILIELMO WHISTONO, M. A. quondam Mathematicum in Academia Cantabrigiensi Professore.

Londini, apud W. Taylor, 1719, 8.

Plag. 2½ Tabb. zn. I.

CL. Autor I describit phænomenon ex litteris eorum, qui id in locis observarunt: ipse enim nihil ejus vidit. Deinde 2 historiam contextit similium meteororum antea observatorum. 3 *Wallisium* & 4 *Hallejum* confutare nititur, quorum ille istiusmodi meteora pro Cometis, hic pro concursu vaporum supra atmosphæram nostram habuit. Tandem 5 propriam de iis hypothesin exponit & inde 6 quædam corollaria deducit.

TAB. III.
Fig. 6.

Apparuit meteorum hora 8 vesp. sub forma globi ignei, ejusdem fere cum sole magnitudinis apparentis, instar Lunæ plenæ omnem circumjectam regionem illustrans. Figura mox in oblongam AB mutata: flamma intervallo quatuor ad summum secundorum duravit. Cum subito evanesceret, in eodem loco AB nubecula coloris cinerei sed subrubentis apparebat. Eodem temporis momento ignis quidam tenuis a B per E in C sensim sensimq; serpebat relinquens tramitem cinereum I 5 circiter minutorum latum. Perinde videbatur, ac si pyrobolus accensus ascenderet. Post horæ quadrantem nihil ejus amplius videri potuit. Integra figura ABEC baculum repræsentabat. Alicubi

bi etiam strepitus auditus, qualis percipitur ex simultaneo plurimum pyrobolorum ascensu. Ipsum Lunæ lumen ejus lumine obfuscatum. Idem videtur hoc meteoron specie cum illo, quod in Actis A. 1708 p. 526 & seqq. ex observatione *Wolffi* exhibetur, qui idein ex eadem materia generari docuit, ex qua fulgur gignitur. Affinitatem cum eodem habent radii pyrobolorum ascendentium motum æmulantes in aurora boreali, quam fulgur imperfectum esse idem *Wolffius* monstravit, quemadmodum refertur in Actis A. 1716 p. 368. Plura meteora isti affinia ex Posthumis *Hookii* f. 199, 200, Transactionibus Anglicanis N. 341 & 115 atque Diario Observationum *Ludovici Feuille* p. 116 & 199 recenset *Whistonus*.

Wallisius in Transactionibus N. 135 meteora istiusmodi pro Cometis habet: quam hypothesin tolerari non posse arbitratur *Whistonus*, postquam vera theoria motus Cometarum innotuit. Non opus est, ut rationes *Whistonianas* contra eandem distinctius recensamus, cum cuilibet facile appareat, phænomenon nostrum cum apparitionibus Cometarum nihil commune habere. *Hallejus* hæc phænomena deducit a collectione cujusdam materiæ in æthere per fortuitum quendam concursum atomorum formatæ extra atmosphæram nostram. *Whistonus* hanc hypothesin principio precario de vaporum in æthere collectione superflui observat & non una ratione contra eandem disputat. Ipse itaque pro fulgure ac coruscationibus prodigiis in superioribus aeris regionibus habet. Inter corollaria, quæ inde deducit, effectus quoque seu influxus in hæc sublunaria atque significatus infaustus rejicitur.

Eodem die, nempe 30 Martii st. n. visum est idem phænomenon in Batavia, quod in Diario Batavo *de Bakzael* A. 1719 mense Aprili p. 513 describitur.

PHYSICES ELEMENTA MATHEMATICA experimentis confirmata, sive Introductio ad Philosophiam NEWTONIANAM, Autore GUILIELMO JACOBO's GRAVESANDE, A. L. M. Jur. Utr. & Phil. D.

Regiæ Societ. Lond. Socio, Astron. & Math. in Acad.

Lugd. Bat. P. O. Tomus primus.

Ee 2

Lugduni

Lugduni Batavorum, apud Petrum & Balduinum Janſſonium
van der Aa, 1720, 4.

Alph. I plag. : $\frac{1}{2}$ Tabb. zn. 33.

CL. Autor in his Elementis Physices ea tradere intendit, quæ a Mathematicis in partibus Matheseos mixtæ ad cognitionem rerum naturalium spectantia demonstrantur, ita tamen ut in demonstrationum locum experimenta surrogentur : quod sane consilium haud quaquam spernendum videtur, tum quod plurimi, quorum intererat nosse conclusiones, demonstrationes non capiunt, tum quod etiam volupe sit experimentis confirmata contueri, quæ demonstrationibus corroborata didicimus. Intentio Autoris doctissimi ex præfatione liquet, ubi :
 „ dividitur, inquit, totum opus in quatuor libros. Primus agit
 „ de corpore in genere & corporum solidorum motu. Secun-
 „ dus fluida spectat. Quæ ad lucem pertinent, in tertio tra-
 „ ctantur. In quarto tandem motus corporum coelestium &
 „ quæ in terris ad hos relationem habent, explicantur. Primi duo libri in hoc Tomo continentur. Quis non videt, librum primum propositiones ex Mechanica, secundum ex hydrostatica, hydraulica & ærometria, tertium ex Optica, quartum denique ex Astronomia mutare? Liber primus in duas dividitur partes. Prima est de corpore in genere : secunda de motu corporum solidorum. Liber secundus tres habet partes. Prima agit de gravitate, pressione & resistentia fluidorum ; secunda de motu fluidorum ; tertia de aere fluido elastico. Corporis in genere spectati recenset proprietates, extensionem, soliditatem, divisibilitatem, mobilitatem, figurabilitatem. Soliditatem *Lockium* secutus vocat, quod impenetrabilitatem dixerunt veteres. Unde eam probaturus ad resistentiam aeris provocat, quam sentimus embolum ad antliæ aere plenæ fundum protrudentes. Ad probandam divisibilitatem corporis in infinitum communibus utitur argumentis ex Geometria petitis, ad subtilitatem particularum a natura separatarum vero stabiliendam argumentis *Boyllii*. A divisione ad cohesionem partium digreditur, ubi de duritie, mollitie, fluiditate & elasticitate agit.

Cohæ-

Cohæſionem a vi attractiva particularum cum nonnullis Anglis modernis derivat. Iſtam attractionem hiſce legibus ſubjicit, ut in ipſo particularum contactu ſit perquam magna & ſubito decreſcat, ita ut ad diſtantiam quam minimam, quæ ſub ſenſu cadit, non amplius agat, immo etiam ad majorem diſtantiam ſeſe mutet in vim repellentem, qua particula ſeſe mutuo fugiunt. Vertumni hujus exiſtentiam patere arbitrat per guttarum figuram ſphæricam & duarum ſeſe mutuo tangentium in unam coalitionem etiam in vacuo factam & per aſcenſum aquæ ſpontaneum in tubulo capillari etiam in vacuo contingentem, itemque inter duas laminas politas vel duo plana vitrea contigua. Repulſionis exempla ſibi invenire videtur inter aquam & corpora pingua, Mercurium & ferrum &c. De duritie, mollitie ac elatiſtate præter definitiones vocum parum aut nihil habet. De motu generalia quædam præmittit ubivis obvia; ſed quæ de effectibus eodem tempore productis & actionibus potentiæ comparandis addit, non videntur adeo levi negotio conſici poſſe. Pertinent ad dynamicam, quam dare conſtituerat *Leibnitiſius*. Explicat deinde modo experimentali libræ, vectis, axeos in peritrochio, rotarum dentatarum, trochlearum, cunei & cochleæ vires & pauca quædam de machinis compositis monet. E. gr. vectis compositi legem, quod **TAB. III.**
 potentia ratio ad pondus æquilibratum componatur ex rationibus potentiæ ad pondera in ſingulis vectibus, ita adumbrat. **Fig. 7.**
 A, B, D tres ſunt vectes ita diſpoſiti, ut potentia M unius libræ pondus P 120 librarum ſuſpendat. Cetera ex ſchematis intuitu colliget attentus lector. Accelerationem gravium ſequenti machina ad experimentum revocat. **Fig. 8.**
 Libra AB unica lance inſtructa exacte eſt in æquilibrio, quando pondus lanci imponitur, gnomon ferreus ſuſtinet brachium A, cui in f annectitur lamina elatiſtica tenuis fg, quæ extenſa ad i pertingit, ubi extremitas g retinetur ope laminæ minimæ i cum brachio A cohærentis. In extremitate brachii B datur foramen, per quod filum unco D ſuſpenſum liberrime tranſit, quod appenſo pondere N in ſitu verticali retinetur. Pondus M perforatum eſt & filum per illud imittitur. Lanci imponitur pondus P unius libræ & corpus

pus M cadens ab altitudine trium pollicum movet libram. Idem contingit, si pondus P fuerit 2 librarum & M cadat ab altitudine 12 pollicum, aut si P fuerit 3 librarum & M cadat ab altitudine 27 pollicum &c. Agit deinde de gravitatione super plano inclinato & de oscillatione pendulorum, mox etiam de percussione & communicatione motus, de congressu corporum elasticorum, de motu composito, de potentiis obliquis, de projectione gravium, de viribus centralibus, de legibus elasticitatis. Regulas motuum ad examen revocat ope peculiaris machinæ globis ex filo suspensis, exemplo *Mariotti* aliorumque. Potentias obliquas sequenti machinamento illustrat. Est illud orbis ligneus, diametri circiter octo pollicum, horizontalis & pede sustentatus. In medio crassitie fulco circumdatur, quo trochleæ ad libitum in quocunque circumferentiæ puncto Machinæ junguntur. Sulco enim huic inferitur lamina ænea, cui trochlea perpendiculariter cohæret, ut in F representatur. Orbis prædictus in superiori parte paululum excavatur, ut recipiat orbem minorem DFA , crassitie quartæ partis unius pollicis & paululum supra orbem primum prominentem, ita ut filum super trochlea machinæ annexa horizontaliter extensum superficiem DAF perstringat. Orbis minor charta obtegatur, ut lineæ commode duci possint. Sit C centrum orbis minoris & in hoc delineatum triangulum ABC , cujus latera sunt inter se ut 2. 3 & 4. Detur linea CE lateri AB parallela & continuetur latus AC versus D . Nunc dentur tria fila in C juncta & juxta lineas CD , CE & CB protensa super trochleis. Si filo CD appendatur pondus 4 librarum, filo CE pondus trium, tandem filo CF pondus duarum librarum, fila non moventur & nodus in C quiescit, non item si ex C dimoveatur. Digna foret machina, qua propositiones circa vires centrales præcipuas ad examen revocat, quæ hic exhiberetur, nisi prolixitas obstaret. Idem esto iudicium de machina, qua elasticitas illustratur.

Librum secundum orditur a gravitate partium fluidorum & illius effectû in ipsis fluidis. Progreditur ad actionem liquidorum in fundos & latera vasorum, quibus continentur, gravitationem solidorum in fluidis, comparationem densitatum li-
quido-

TAB. III.
Fig. 9.

quidorum (ubi de arzometris) determinationem hydrostaticam gravitatis specificæ solidorum & resistantiam solidorum. Circa motum fluidorum expendit primum celeritatem fluidi ex pressione fluidi superincumbentis, deinde altitudines aquarum profilientium, tandem liquidum ex vasis profluens & irregularitates in isto motu. Subjungit nonnulla de motu fluminum atque undarum. De aere primum ostendit, quod fluidorum proprietates habeat, nempe quod in pressione servet leges ceterorum fluidorum. Probat postea elasticitatem aeris & ex ea rationem structuræ antiæ pneumaticæ reddit. Antlia Autoris duobus constat cylindris æneis, ad imitationem antiæ *Hauksbejana*, a qua tamen in nonnullis differt. Experimenta, quæ profert circa aeris gravitatem & elasticitatem, notiora sunt, quam quæ hoc loco commemorantur. Describit etiam varia instrumenta, quibus in experimentandis aeris effectibus utimur, una cum machinis hydraulicis, in quibus motus ab aere pendet. Colophonem imponunt experimenta de sono.

Fatetur Cl. Autor in præfatione, se in his tradendis imitatum esse Anglos, quorum docendæ Philosophiæ naturalis methodus ipsi occasionem dederit cogitandi de hac, quam in hoc opere secutus sit. Illorum, inquit, vestigia tenere semper gloriabimur, qui, Principe Philosophorum duce (*Newtonum* intelligit, summum in Anglia Geometram) primi in Philosophicis detegendæ veritatis viam ingressi sunt. Non videtur vero Autor Historiæ Philosophiæ experimentalis satis esse peritus, cum pleraque eorum, quæ habet, experimentorum ante *Newtonum* extra Angliam facta fuerint. Methodus etiam probandi per experimenta propositiones de motu geometricæ demonstratas a *Galileo*, *Hugensio* aliisque fuit usurpata. Et de machinis simplicibus olim apud Nostros experimenta dedit *Jungenicel*, homo quidem illiteratus, sed Mechanicæ non imperitus, in Clave Machinarum. Immo jam *Stevinus* talia dedit in Staticis.

NIC. BERNOULLI ꝑO. FIL EXERCITATIO
Geometrica de Trajectoriis Orbogonaliis, continens varias earum tum inveniendarum tum construendarum metho-

*methodos, sua vel Demonstratione vel Analyfi munitas,
cum præmissa discussione quarundam ejusdem
problematis solutionum.*

Sectio I.

§. I.

EXcitata jam passim fama inter Geometras de problemate Trajectoriarum, dignum illud utique est, cujus solutio ad supremum possibilem perfectionis gradum (quem hucusque nondum obtinuit) promoveatur. Cum anno 1718 illius Historiam describerem in Actis Lipsi. publicatam, contentus tunc sine demonstratione tradidisse duos solvendi modos a Patre meo inventos, atque olim cum Illustri Leibnitio communicatos, quibus exemplum ab ipso Anglis propositum plenarie & conditionibus convenienter, hoc est per quadraturas solvebatur, non potui abstinere quin judicium nostrum sine ullo carpenti animo candide aperirem de quibusdam aliis solutionibus aut solutionum tentaminibus, hinc inde in lucem emissis, nec certe, ut spero, quisquam æquitatis amans mihi, quod monui, vitio vertet, si considerare voluerit, Patri meo, cui origo hujus problematis debebatur, sicuti in Historia narraui, ex necessitate incubuisse, ut declararet suam de illis solutionibus mentem, quin etiam indecorum fuisse, si, quod desiderari videbatur ad omnimodam conditionum adimpletionem, silentio præterissem, præsertim defuncto jam Leibnitio, qui alias ipse hoc debuisset exequi.

§. 2. Ex eo tempore nova de eodem problemate schediasmata ad manus nostras pervenere, unum a Cl. Taylora Transactionibus Londin. anni 1718 insertum a pag. 695 usque ad pag. 701, duo alia, *supplimenti* primum, alterum *additamenti* nomine, quæ Autore Celeb. Hermanno prodierunt in Actis Lipsi. 1718 M. Julio, & 1719 M. Febr. quæque in primæ suæ solutionis in Actis Lipsi. 1717 M. Aug. editæ partim dilucidationem partim perfectionem inservire debuerant. Officii nostri esse putamus, ut in honorem veritatis & incrementum scientiæ ista quoque schediasmata sub modestum examen revocemus, & ad

ad ea, quæ nos propius tangunt, respondeamus; quod in primis Cl. Hermanno, qui demonstratos errores defendere non solet, minime displicebit.

§. 3. Optarem equidem, ut Cl. Taylorus præfatiumculam suam utpote ad rem nihil facientem omisisset, verba enim, quæ profert in Exteros Geometras nimis fastidiosa ac nescio quem contemptum spirantia, utut a nemine læsus, parum laudis mereantur. Piis manibus Leibnitii, viri certe magni, de quo forsitan immoderate magis quam vere loquitur, parcere debuisset. Injurius est in Parentem meum, de quo temere asserit, quod eo hortante Leibnitius *Problema Geometricis Anglis solvendum propositus*. Liquet enim ex iis, quæ in Historia attuli; Leibnitium Parente meo in scio proposuisse primum problema de Trajectoriis Hyperbolarum, cujus postea ego solutionem dedi, vid. Act. 1716 p. 227, alterum vero Problema Leibnitio petenti a Patre quidem suppeditatum, sed a Leibnitio sponte ita volente, neque Patre hortante, fuisse Anglis propositum, quo fine, nostrum non est indagare. Vix interim nobis persuadere possumus, id factum esse, ut summi Newtoni vires, plus satis nobis omnibus perspectas, experiretur Leibnitius, ingeniorum, dum viveret, æstimator æquissimus. Nemo, quod sciam, denegavit Newtono *immunitatem ab hujusmodi consemplationibus*, qua jure suo merito fruitur post tot exantlatos labores. Sed quidam vicissim similem concedunt Angli immunitatem Parenti, qui suis quoque defunctis laboribus dudum demonstratum dedit, quid in resolutione problematum a se expectari possit.

§. 4. Quos intelligat Taylorus per Leibnitii Fautores, quibus affligit *licentiam provocandi ad certamen ingeniorum*, haud facile conjecerim, nisi quod ex conficta hortatione modo ante memorata colligere licet, Parentem meum hisce Leibnitii Fautoribus aggregari, ut sub hoc nomine tanto licentius eum exagitare possit Taylorus. Quid mali est fautorem fuisse Leibnitii? fuit certe Vir singulari ingenio, eruditione & virtute præditus, adeoque dignus, cui faverent omnes, qui scientias & artes amant. Eodem modo favemus etiam Newtono, ipsiusque merita maxime facimus; sed favor, quo hos prosequimur, est

est purus & in nullo partium studio fundatus; favemus utique merentibus, sed non in præjudicium veritatis; amicus Newtonus, amicus Leibnitius, sed magis amica veritas. Si quem lapsam a Leibnitio commissum observavit Pater, aut si qua in re ab ipso dissentiendum putavit, non veritus est ejus admonere. Virum optimum, quandoque publice quandoque privatim, pro ut occasio postulabat, quod plane non ægre tulit. Credo Newtonum quoque, sicuti solent omnes generosæ mentes, ita esse animatum, ut ab inferioribus etiam, citra amicitiz læsionem, se corrigi patiatur, si forte ab ipso erratum fuerit.

§. 5. Sed minus urbane agit Cl. Taylorus cum Leibnitio, ejusque, quos vocat, *Fautoribus*, quando crude adeo illos *imperitia* coarguit, quod contenti non fuerint solutione illa Anonymi, quam *maxime generalem* deprædicat, quæ prodit in Transactione N. 347, quodque *nondum viderint quomodo ex illa*, præsertim pro exemplo proposito, *æquationes sint deducendas*. Meruissent sane honorificum scilicet hunc *imperitia* titulum, quo illos tam liberaliter maculat, si ipse præstitisset, quod *Fautores Leibnitiani* nequiverunt, atque ostendisset, quomodo, *promendo vestigia solutionis generalis modo citate*, casus particularis Leibnitii ad æquationem & constructionem reduci possit, sed illa prorsus neglecta, aliam inivit viam longe diversam. Si ita argumentari fas est, ut Taylorus facit, ad demonstrandum aliquam solutionem esse justam & legitimam, facile mihi erit quamvis chimæram cuivis obtrudere tanquam genuinam alicujus problematis solutionem; quis enim audeat conqueri se non intelligere, nisi vellet *imperitia* notam incurrere? Verum ea esse debet natura Regulæ, canonis, formulæ aut solutionis alicujus generalis, ut applicatio etiam a Tyrone institui possit, quod si hac facilitate & claritate careat, jam non amplius pro solutionis habenda est; sed pro ænigmate, quod difficilior quam ipsa quæstio problematis. Casum primum Leibnitii de secundis hyperbolicis per Trajectoriam orthogonalem dicit Taylorus a quibusdam *Anglis fuisse illico solutum*, quod credimus libenter, nam & ego solvi, cum vix adhuc sublimiorem Geometriam a limine salutarem. Sed qui sit, quod iidem

illi

illi Angli alterum casum, quæsitum est in quaestione, non pariter solverint, et si fatente Cl. Taylora non sit difficultatis adeo insignis? scilicet *hos mansit ab illis omnino intactum*; quo circa nihil exinde consequitur, quod eos afficiat, cur vero prius illud non æque ac hoc alterum solverint intactum relinquere, aliis divinandum trado.

§. 6. Acutissimi Taylora venia transeo nunc ad ipsam ejus solutionem, & quidem statim ad secundam partem, quæ nunc sola est in controversia, qua nempe quaeritur solutio & constructio Trajectoriarum ad angulos rectos secantium seriem curvarum & nominatim earum, quæ pro æquatione habent

$$dx = \frac{y^m dy}{r a^{2m} y^{2m}}$$

sumtis nimirum y pro abscissa, x pro applicata & a pro parametro variabili in transitu ex curva in curvam. Equidem non diffitemur, solutionem Taylora in se spectatam esse justam & bonam, imo talem quæ solutoris singularem sagacitatem indicat; sed permittat nobis, ut quædam annotemus. 1 Modus perveniendi ad æquationem fluxionalem terminorum infinitorum pro natura curvæ quaesitæ, non satisfacit uni ex conditionibus Leibnitii, qua cautum, ut æquatio constet terminis numero finitis & ut per segregationem indeterminatarum ad quadraturas reducatur, quod per seriem Taylorianam non obtinetur. 2 Ingeniose quidem dicit æquationem finitam

$$\text{differentio-differentialem ex analogia serierum } \frac{Ax^n ax}{a^n} + \&c. \&$$

$$\frac{As^n ds}{a^n} + \&c. \text{ Sed præterquam quod hæc via videatur nimis alie-$$

na & remota, hoc insuper ex inspectione operationis quilibet videt, istam duarum illarum serierum analogiam esse mere casualem vel fortuitam, atque huic exemplo forsitan soli peculiarem, unde per consequens nulla methodus elucet in aliis exemplis similiter procedendi. 3 Immediate non deducit ad differentias seu fluxiones primas, ad quas tamen per methodos a Parente meo usitatas, & infra uberius explicandas, immediate pervenitur. 4 Reductio fluxionum secundarum ad primas peragitur a

Ff 2 Taylora,

Tayloro, modo non valde naturali, permixtio quippe secundarium & primarum, cum ipsis indeterminatis reddit integratio- nem difficilem aut incertam, neque adeo a quovis alio minus versato instituendam. § Equatio fluxionalis primi gradus quam tandem sic eruit Taylorus, etiamnum laborat indeterminatarum permixtione, quæ ideo manente in terminis generalibus, ut ad quadraturam curvarum revocetur, putat ipse haud proclive esse: et si problema, ut jam constat, facillime per quadraturas construatur.

§. 7. De cetero eleganter observavit, quod postea observandi nobis etiam & Cl. Hermanno ansam præbuit, curvam nempe quæsitam describi posse per intersecciones continuas curvarum datarum, totidemque singulis respondentium algebraicarum, quarum æquatio exhibetur. Aptissime etiam animadvertit, curvas secandas esse similes, sed miror, quod ex similitudine animadvertita non elicuerit solvendi methodum longe facillimam, quæ non ad hoc tantum, sed ad omnia alia similia curvarum exempla applicatur; constructio, quam dedi §. 10 Schediasmatis mei a Patre suppeditatam, inventa est per hanc methodum, deinceps explicandam, quæ si in mentem venisset Viris ingeniosissimis Hermanno & Tayloro, non dubito quin suos calculos, quos pro similibus curvis instituerunt, satis operosos, prorsus neglexissent, amplexuri modum, qui nullo quasi calculo, ut videbimus, ad quæsitum ducit. Quod vero illis non in mentem venerit, tanto magis miror, quod æquatio
$$\frac{da}{a} = \frac{dx^2 + dy^2}{x dx + y dy}$$
 ab Hermanno *modularis* dicta & cujus ana-

lysin Taylorus *celare statuit*, non nisi ex generali similitudinis idea fluat, quemadmodum infra per *analytin* non celandam constabit.

§. 8. Confero me ad schediasmata Cl. Hermanni: ubi in antecessum monere debeo, quod quæ annotabo, non alium habeant scopum, quam ut Virum acutissimum omni qua possum humanitate invitent ad perficiendum opus, quod laudabili conatu inchoavit; videbit enim pro æquitate sua multum adhuc abesse, quo minus solutiones altæ supremum perfectionis apicem

apicem attigerint. Quæ mense Junio 1718 notavi in primum ipsius schediasma, mense Augusto anni præcedentis 1717 editum, eodem sane fine erant scripta, ut nimirum loco Patris, qui post Leibnitii fata officium discutiendi solutiones in se devolutum putarat, ob rationem supra dictam, amice aperirem, quid in illis desideraremus. Interim non sine aliquo motore vidimus ex Februario 1719, Virum Cel. non eodem quo nos animo accepisse monita nostra, siquidem passim ita loquitur, quasi, quæ scripseram, ex studio carpendi atque verbis ipsius alienum sensum affingendi fuissent prolata; quam autem mentem nobis nunquam fuisse sanctissime testamur, spe freti fore, ut de iis benignius sentire incipiat, quando legerit sequentia, quæ vel ipse notavi, vel notata habeo a Parente.

§. 9. Placuit Cl. Hermanno primæ suæ solutioni editæ in Actis Lipsi. 1717 pag. 348 & seqq. præfigere amplissimum Titulum *generalitatis*; cum autem illa solutio fundetur in suo, quem vocat, canone de permutandis coordinatarum elementis cum variato alterutrius signo, monui illam solutionem non posse dici generalem, quia canon iste ad curvas transcendentes generaliter nequeat applicari, hoc est, ita applicari, quod notari velim, ut in æquatione prodeunte modulus vel Parameter variabilis eliminetur: hæc enim eliminatio constituit partem essentialem regulæ, ut ipse Cl. Hermannus in canonis enunciatione clare indicat pag. 349, præcipiens moduli valorem substituere, quod nihil est aliud quam modulus eliminare, idemque Pater meus jam antea indicaverat in literis ad Nob. Monmortium 10 Julii 1717 datis, vid. Act. 1718 p. 258. Certe quamdiu æquationem aliquam, quæ naturam curvæ exprimere debet, tres ingrediuntur indeterminatæ, sicuti hic fit per solam transmutationem elementorum coordinatarum manente parametro variabili, curva quæ sita nondum determinata dici potest. Videtur Cl. Hermannus ipse hoc postea agnovisse, quando traditurus mense Julio 1718 supplementum primæ suæ solutionis, ab initio statim ingenue fatetur, hanc solutionem generalem quidem esse pro curvis algebraicis, sed viam,

Ff 3

quam

quam in analysi exempli quarti illic secutus sit, non satis expeditam, nec æque generalem esse ac primum putarat.

§. 10. Quæ cum ita sint, miror, Virum perspicacissimum velle assertum meum, quod concessisse videbatur, nunc iterum improbare; vid. ipsius additamentum Act. 17 19 mens. Februar. p. 75, distinguendo inter *amplitudinem* & *sufficienciam*. Nusquam profecto negavi permutationem elementorum coordinatarum ubique locum habere in transcendentibus, æque ac in algebraicis: at vero in hac sola permutatione non consistit canon, requiritur præterea, quod rei caput est, ut parameter variabilis eliminetur; in algebraicis res nullam patitur difficultatem, quia valor ejus (concessa extractione radicum ex æquationibus algebraicis) semper dabilis est in terminis finitis, id quod non perinde se habet cum curvis transcendentibus, utpote in quibus omnibus (paucissimis exceptis ex. gr. quibusdam exponentialibus) valor parametri ex æquatione curvæ secundæ in terminis finitis obtineri non potest, aut quomodo obtinendus sit, saltem Canon Hermannicus non docet. Hoc itaque sensu non potest dici *generalis* vel *completus*, id quod unum idemque mihi est, sed erit etiamnum imperfectus seu insufficientis. Quando dixi, Canonem non esse *generalem* pro curvis transcendentibus, neque ideo majorem ei extensionem quam ad algebraicas adscripsisse Patrualem meum hujus Canonis Coninventorem (si modo inventio vocari mereatur, quæ ipso fatente nihil aliud est, quam commoda quædam formula, qua exprimitur methodus ita pluribus annis ante finem superioris seculi usurpata a Leibnitio & Patre meo) certe per *non generale* intellexi idem quod per *insufficiens*, sicuti patet ex meo Schediasmate pag. 260, in quo loco directe dixi, exemplum tertium etiam si transcendens & a Patre & a Patruo olim solutum, tale tamen esse, ut valor moduli in terminis finitis exhiberi possit, adeoque nec hoc *sufficienciam Canonis* probare, ad quod si animum advertisset Cel. Hermannus, non opus habuisset mihi inculcare suam distinctionem inter *amplitudinem* & *sufficienciam*; siquidem, ut jam innui, universalitatem transmutationis elementorum coordinatarum nunquam negaverim, sed petitam inde frustra

frustra totius canonis sufficientiam seu generalem extensionem ad cujuscunque generis curvas.

§. 11. Sed non est, cur hisce diutius immorer, sufficit Virum Clariss. Canone suo publicato, postea sponte ejus imperfectionem perspexisse, qua visa id agere voluit, ut suam, quam ingenue nominat, *αβλσψω* festinando commissam repararet per novam, quam exhibet, constructionem, ut vocat, generalem & facilem sub titulo *Supplementi solutionis problematis de Trajectoriis*; verba ipsa, quibus concepta est hæc constructio, ita habent: „ Sit generalis æquatio curvarum secundarum $dx =$
 „ pdy , ubi p data supponitur quomodocunque per y & constan-
 „ tes, factaque $q = r(1 + pp)$ æquatio $\log. c. - \log. a =$
 „ $\int(qqdy: y + pspdy)$ præbebit constructionem generalem &
 „ facilem ope logarithmicæ perficiendam, existentibus a mo-
 „ dulo curvæ secundæ, & c quantitate qualibet constante. Ad
 „ id enim aptandæ solummodo sunt in logarithmica duæ ordi-
 „ natæ a & c , atque in curva, cujus abscissæ y , ordinatæ vero
 „ sint $qq: y + pspdy$, abscindenda area proportionalis distan-
 „ tiæ applicatarum illarum logarithmicæ; abscissa hujus areæ
 „ dabit ordinatam ejusque valor in æquatione $x = spdy$ substi-
 „ tutus, abscissam trajectoriæ quæritur in puncto intersectionis
 „ ejus & Curvæ secundæ. Q. E. F.

§. 12. Interim novam hanc regulam, quam tunc generalissimam existimabat, saltem pro iis curvis, secundis in quarum æquatione differentiali litera x non reperitur, [coactus est pauciter insufficientem declarare, restringendo eam ad solas curvas similes in postremo suo schediasmate Act. Febr. 1719, cui Titulus *Additamentum ad schedas* &c. ubi ingenue fatetur pag. 73, *se veritatis amore minime dissimulare voluisse*, quod æquatio sua modularis, ut & illæ omnes paragraphi sui præcedentis, inter quas hæc eadem $\frac{-da}{a} = \frac{dx^2 + dy^2}{x dx + y dy} = \frac{qqdy}{y + pspdy}$, ex qua deduxit suam constructionem, communes quidem sint omnibus curvis similibus, sed solis similibus, licet antea per errorem generales esse arbitratus fuerit.

§. 13.

§. 13. Vidit itaque demum Vir sagacissimus, quantum adhuc desit quo minus generale problema Trajectoriarum solutum nobis dederit, quandoquidem omnes æquationes, quas hactenus ab ipso habemus (illa enim quæ ex transmutatis elementis coordinatarum oritur, utpote per se nequaquam determinans curvam quæsitam, non computanda est) respiciunt duataxat curvas similes, excepta unica modulari, quam dedit pag.

$$76. \frac{da}{a} = \frac{dx^2 + dy^2}{ydy + \sqrt{-m} x dx}, \text{ pro curvis quibusdam transcenden-$$

tibus dissimilibus, quales sunt, quæ per hanc ex. gr. æquationem

$$\text{differentialem exprimuntur, } dx = \frac{b^m dy}{\sqrt{a^2 m - y^{2m}}}, \text{ quarum Tra-$$

jectoriam curvam non nisi per æquationem differentio-differentialem exhibuerit, a me petit, ut eandem exhibeam æquationem differentiali primi gradus; hoc autem quod operæ pretium, si non impossibile putavit, infra præstabo.

§. 14. Labet autem paulo penitius inspicere præfatam constructionem, quam Vir Cel. nullius quidem usus in dissimilibus jam agnoscens, ad similes tamen curvas quascunque applicari posse, contendit. Ego vero qui hujus Viri erga me benevolentiam plurimi facio, nollem eum offendere proterve obloquendo; quare quam fieri potest officiosissime rogatum volo, ut ponderare dignetur rationem, ob quam mihi videtur constructionem illam non sine periculo paralogismi deduci posse ex inventa æquatione $\frac{-da}{a} = \frac{qqdy}{y + pspd}$, ratio est, quia si

$\frac{qqdy}{y + pspd}$ integrabilis est per logarithmos, inde non statim licet concludere, quod ideo $k - la$ sit = illis logarithmis, quorum differentialia faciunt $\frac{qqdy}{y + pspd}$; cuius rei veritatem infra

demonstrabo.

§. 15. Poterit quidem Vir Ingeniosissimus urgere sub aliqua veri specie, suam hanc constructionem sibi dedisse genuinam

ruinam Trajectoriam pro secandis $dx = y^m dy : \sqrt{(a^{2m} - y^{2m})}$
 utque conformem illi, quam a Patre meo exhibui in Actis 1718
 p. 253. Sed ad hoc respondeo, successum istum esse mere fortui-
 tum & tali casui adscribendum, qui in mille aliis exemplis non
 occurret, originem habens in presenti exemplo ex eo, quod in-
 troducendo novam litteram R. quæ ponitur $= \int \sqrt{1 - m a^{2m}} p dy :$

y^{2m} , tota illa quantitas $qqdy : y + pspdy$, mutetur in $dR : \sqrt{1 - mR}$
 ubi commodum accidit, ut præter unicam indetermina-
 tam R nulla alia reperiatur, id quod facit, ut integratio felici-
 ter procedat. Quo vero magis pateat constructionis fallacia,
 proponamus nobis exemplum, cujus solutio aliunde jam cog-
 nita, curvarum secandarum similitum, nempe parabolarum
 communium eodem vertice & axe descriptarum, quarum sci-
 mus trajectorias esse ellipses super axibus conjugatis se habenti-
 bus ut $\sqrt{2ct}$. Sit itaque parabolarum parameter variabilis, a ;

earum æquatio $ax = yy$, unde $dx = (pdy) = \frac{2ydy}{a}$ adeoque

$$p = \frac{2y}{a} \& q \text{ seu } \sqrt{1 + pp} = \frac{\sqrt{aa + 4yy}}{a}, \text{ quæ si substituantur in}$$

$$\text{æquatione pro trajectoriis } \frac{-da}{a} = qqdy : y + pspdy, \text{ habebi-$$

$$\text{mus } \frac{-da}{a} = (aa + 4yy) dy : (aay + 2y^2) = \frac{dy}{y} + \frac{2ydy}{2yy + aa};$$

quare integrando, ut exigit constructionis præscriptum, prodi-
 bit $\int (qqdy : y + pspdy) = \text{Log. } y + \frac{1}{2} \text{Log. } (2yy + aa) = \text{Log.}$
 $c - \text{Log. } a$, atque adeo abjectis logarithmis $y \sqrt{(2yy + aa)} = c :$
 a , vel reductione instituta, $2aay^2 + a^2yy = cc =$ (suppletis ho-
 mogeneis) b^2cc , quæ esset æquatio determinans Trajectoriam
 Parabolarum, ut vero illa inveniatur inter coordinatas y & z ,
 surrogetur pro a ipsius valor $yy : z$ (est enim ex natura parabola-
 rum $az = yy$) quo facto resultabit $y^2 + 2zzy^2 = b^2ccz^2$, æquatio
 valde diversa ab ea, quæ ad ellipsin spectat.

§. 16. Video Cl. Auctori tandem suboluisse latentem in
 Gg sua

sua constructione defectum, quem expiscari & tollere postea conatus, in additamento Febr. 1719 p. 71, scopum suum non attingit; monet ibi, *non esse reticendum, quod utique per x, y, dx, dy , intelligi debeat $\frac{x}{a}, \frac{y}{a}, \frac{dx}{a}, \frac{dy}{a}$* ; Verum si in æquatione in-

venta pro parabolæ trajectory $\frac{-da}{a} = \frac{dy}{y} + \frac{zydy}{zyy + aa}$, pro y

& dy , scribatur $\frac{y}{a}$ & $\frac{dy}{a}$ sicuti monet, prædicit hæc alia haud

multum discrepans $\frac{-dy}{a} = \frac{dy}{y} + \frac{zydy}{zyy + aa}$, sed quæ tractata ut

ante reddit æquationem inter z & y adhuc magis compositam, neque adeo ellipsi competentem; quare non obstante Cl. Auctoris medela, nondum sublatus est defectus quo laborat ipsius constructio. Certe si considerando a tanquam constantem,

exhiberi posset $\int \frac{qqdy}{y + p/pdy}$ in terminis finitis felicius ego succurrerem laboranti; nam nihil aliud faciendum esset, quam ut

pro y & a , scriberetur $\frac{y}{a}$ & $\frac{a}{a}$ seu 1 ; hoc modo æquatio pro pa-

rabolæ trajectory in terminis finitis inventa $y^2(zyy + aa) = \frac{c}{a}$ abibit in hanc a defectu emendatam $\frac{y}{a} r \left(\frac{zyy}{aa} + 1 \right) = \frac{c}{a}$,

seu $zy^2 + ayy = cca$, quæ, substituto $\frac{yy}{z}$ pro a , nobis dat

hanc aliam $zzz + yy = cc$, manifeste spectantem ad Ellipsin illam, quam diximus parabolas orthogonaliter trajicere. Ob hanc rationem factum est, ut in æquatione, ad quam p. 73 Vir

Cl. pervenit $\frac{dR}{1-mR} = \frac{-da}{a}$, non statim, sed postquam in-

tegrando ad terminos finitos redacta esset, dividendum fuerit

R per a , ut vera resultaret æquatio $\text{Log. } \frac{c}{a} = \frac{1}{1-m} \text{Log. } \frac{R}{a}$;

alias

alias si jam in æquatione differentiali secundum monitum suum pro R & dR scripsisset $\frac{R}{a}$ & $\frac{dR}{a}$, mansisset æquatio invariata $\frac{dR}{1-mR} = \frac{-da}{a}$, quæ ad logarithmos & postea ad quan-

titates absolutas perducta dedisset æquationem erroneam & problemati minime satisfaciendam $c^{1-m} a^{m-1} = R$.

§. 17. Atque sic veram dedimus correctionem constructionis Hermannianæ, sed simul inde liquet, illam non posse in usum vocari nisi rarissime, quando scilicet $qqdy : y + pspdy$, integrabilis est vel *absolute* vel per logarithmos. Videt ergo jam Cel. Autor constructionis (quam primo prædicavit generalem, postea ad similes curvas restrinxit) nunc tandem eam, prout concepta est, ne ad has quidem (nisi adhibita quam memoravi cautela) adeoque ad nullas valere. Recurrendum itaque erit ad alias construendi methodos & commodissime quidem ad illas Patri meo usitatas, quia sunt faciles sive inventionem sive effectiorem respicias.

§. 18. Hæc si perpendere dignetur Cl. Hermannus, monita nostra, ut speramus, haud amplius iniquæ foret, sicuti nec hoc quod diximus, ipsius æquationem $xdy - ydx = c^{1-m} y^m ds$, permixtione indeterminatarum laborare; cum præsertim jam videat Cl. Taylorum non tantum in eadem nobiscum opinione fuisse, sed credidisse omnino, quod haud proclive sit æquationem illam manentem in terminis generalibus, revocare ad æquationem fluentes tantum involventem, vel ad quadraturam curvarum. Id quod regerit Vir Cl. permixtionem istam indeterminatarum esse tantum apparentem, minime vero realem, nondum plane satisficit; notum enim est quid per separationem indeterminatarum intelligatur, scilicet separare indeterminatas in æquatione aliqua ad cuius originem non attenditur, vel quæ simpliciter proposita supponitur, est artificiose excogitare aliquem arbitrarium valorem pro alterutra vel utraque indeterminatarum, qui in æquatione substitutus reddat novam æquationem ab ista permixtione immunem; Hoc autem sensu rem nondum esse confectam in

præfenti exemplo $xdy - ydx = c^{l-m} y^m ds$ agnofcet ultro
fi attendere voluerit, quod æquatio, ad quam pervenit

$$\int \frac{1-m a^{2m} dy}{y^m \sqrt{(a^{2m} - y^{2m})}} = a^m c^{l-m}, \text{ non tam ex ipfis visceribus}$$

æquationis fepearandæ $xdy - ydx = c^{l-m} y^m ds$, quam ex præ-
fupposita æquatione curvarum fecandarum $dx = y^m dy$:
 $\sqrt{(a^{2m} - y^{2m})}$ fuerit elicita, quem fepearandi modum non efle
geauinum vel methodicum, qualem intendimus, hinc quo-

$$\text{que patet, quod in tranfmutata } \int \frac{1-m a^{2m} dy}{y^m \sqrt{(a^{2m} - y^{2m})}} = a^m c^{l-m}$$

adfit litera a designans modulum vel parametrum variabilem
quæ nullam dependentiam nexumve neceffarium habet cum
æquatione propofita $xdy - ydx = c^{l-m} y^m ds$, in abstracto
fumpta, utpote in qua non reperitur. Quod fi vero Vir Cel.
exiftimet etiam in his dari certam methodum, aut fi quam
poffideat, quæ methodi nomen mereatur, non melius de pu-
blico mereri poterit quam fi eam communicaverit; tentet in-
teim feparationem indeterminatarum in eadem fua æquatione
mutato duntaxat unico figno - in +, nimirum $xdy + ydx$
 $= c^{l-m} y^m ds$, ita ut per quadraturas conftitui poffit; aut di-
cat nobis, cur in hac permixtio indeterminatarum, non æque
fit tantum apparens, ac in altera illa fua $xdy - ydx = c^{l-m} y^m ds$.

§. 19. Superelt adhuc Cel. Viri querelæ, quæ me follici-
tum habet; patietur itaque ut amota illa fibi excutiam fini-
ftam de mente mea non fatis percepta opinionem: mirabar
quod ille optime iudicans, tentamen anonymi illius Angli fore
calculi laboriofiffimi; ipfe interim calculi prolixitatem & mo-
leffiam evitare non ftuduerit; mirabar etiam dicentem fecunda
differentialia efle fuperflua; cum ipfe tamen in calculo fuo
exempli IV ad ea delapfus fuerit. De hoc nunc queritur in
Additamento p. 76, quafi verba fua aliter intellexerim, vel po-
tius, quod pejus eflet, quafi aliter interpretatus fuerim, quam
ipfa fonent: fed pace Viri Excell. aperte profiteor, me ipfius
verba probe intellexiffe, & ita quoque, ut fonant, interpreta-
tum fuiße, at ipfe videtur mentem meam non fatis afsecu-

tas: Proinde ut clarius me explicem, innuere volebam me mirari, quod improbarit in Anglo Anonymo calculi prolixitatem *non necessariam* & usum *superfluum* differentialium secundorum, ipse tamen in utrumque incidere solutus exemplum suum quartum, cum tamen, si recta methodus adhibeatur, neque longo calculo, neque secundis differentialibus opus sit; exceptio igitur, quod Anonymi tentamen non nisi ad curvas algebraicas pateat, circa quas Vir Cl. non incidere in calculi prolixitatem aut in secunda differentialia, nihil profusus ad rem facit: licet enim lubens largiar, quod ipse objici non possit, id quod Anonymo, scilicet in exemplis curvarum algebraicarum nimiam & superfluum operam collocasse, in eo tamen comparationem justissimam facio dicendo, quod quemadmodum Anonymi Angli tentamen deducit ad nimium calculum, & ad differentialia secunda circa exempla curvarum algebraicarum, ubi neutro opus est, ita pariter Cel. Vir prolixum calculum fecit & delapsus est ad differentialia secunda, ad solvendum exemplum suum quartum, ad quod tamen etsi transcendens non longiori calculo nec magis differentialibus secundis opus est, quam ad curvas algebraicas, ut ex Analyfi paterna apparebit, ipseque jam suspicit Vir acutissimus, sponte nunc agnoscens *in curvis transcendentibus similibus* (in quorum censu sunt curvæ exempli quarti) *usum secundarum differentialium vitari posse*: hoc itaque fuit quod miratus sum ipsum non vitasse quod vitare poterat: meum interim non est probare quod idem obtineret circa quascunque curvas transcendentees *dissemblés*, quandoquidem hoc nusquam dixi: dabo tamen æquationem differentialem primi gradus quam petit pro Trajectoria Orthogonali ejusmodi curvarum transcendentium quæ exprimentur hæc æquatione differentiali $dx = \frac{b^m dy}{r^{(a^{2m} - y^{2m})}}$; ali-

que communicabo hæc magis ardua & quorum labor erit, ut loquitur, operæ pretium.

Hæc hæctenus; Sectionem Cl. Autoris II & III proxime Supplementis inseremus.

ISTORIA DELLA REPUBBLICA DI VENEZIA,

i. e.

**HISTORIÆ VENETÆ PARS II, QUÆ
simul bellum ob successionem Hispanicam motum conti-
ner; Autore PETRO GARZONE, Senatore Veneto.**

Venetis, apud Jo. Manfredum 1717, 4 maj.

Alph. 4.

CUram in Historia Europæa describenda, quæ nostra impri-
mis tempora attingit, Serenissima Venetorum Respublica
Petro Garzoni, Senatori suo, jam dudum demandaverat, cu-
jus operis Partem primam T. V Supplem. p. 383 perlustra-
vimus. Operæ nunc pretium est, ut secundam Partem in medi-
um producamus, ferius sane ad nos translata, quæ bellum acer-
rimum inter Europæos de hereditate Hispaniarum gestum ob
oculos sistit. Non sinunt fata funesta, quæ omnem ferme Eu-
ropam tunc afflixerunt, ut eorum memoriam sigillatim refri-
cemus; attamen causas saltim tantæ conversionis rerum retu-
lisse sufficiet. Primos inter fuisse Comitem S. Stephani, qui
Carolus II ad Andegavensis partes pellexerit, pluribus Ill. Au-
tor probat. Carolo paulo post defuncto, Galli omnem Hispani-
am, terrasque eidem subjectas occupaverant, ne tamen autores
belli viderentur, ab aperta quidem vi abstinabant, unde facilius
Germanis aditus in Italiam per Tridentinum agrum patuit.
77. Ut Catinatus Carpium rebus necessariis privaret, ab explorato-
ribus fuerat delusus, quo factò Galli levi negotio inde sunt deje-
cti. Interea Veneti neutris partibus addicti Cæsareos pariter
89. ac Gallos ab ingressu in munita loca prohibuerunt, sed his Pa-
latium occupantibus, illi etiam in arcem Clarii clam admissi,
98. Galli vero, dum Cæsareos non omni vi adoriantur, haud parva
145. clade accepta sunt repulsi. Philippo 1702 Neapolim intrante
animadversum est, ei populum clementissime salutanti nem-
nem fausta acclamasse vota. Pugnæ prope Fridlingam im-
178. prospere pugnatæ culpa fertur, quod Galli præter opinionem
fuisent numero superiores, Badensis autem copias manipulatim
locasset, Bavarus interea partes Gallorum amplexabatur, Tiro-
lensem Austriacorum tractum petens, ut cum Vindocinensi ex
Italia

Italia adventante copias conjungeret. Primus in Kuffsteinam fiebat impetus, quæ incendio suburbiorum, vi venti in arcem translati brevi ad deditiorem est coacta. Hinc Boji ulterius progressi Tirolensibus durissima imponebant tributa, atque licentia militari adeo agrestes exacerbabant, ut pedem referre subito necessum haberent. Augustam Vindelicorum, literis ad Bibratum Præfectum interceptis, quibus suppetias frustra expectari monebatur, Bavarus spe citius in potestatem redegit. A. 1704. Angli Belgæque laboranti Germaniæ auxilium ferre constituerant, consilia tamen adeo occultantes, ut & Imperator eorum, quæ agitabatur, esset ignarus. Victoria porro ad Schellenbergam maxime debetur virtuti Ducis Wartenbergici, qui Gallos a latere adortus subito in fugam vertit. Postea cum Galli ad Hochstadium cum Fœderatis manus conferuissent, atque ad aditus undique intercludendos magnam copiarum partem ex media acie dimississent, tandem insigni clade sunt affecti. Heraclæa a Fœderatis oppugnata, & rebus ad obsidionem sustinendam necessariis destituta, brevi victoris legibus se submittere cogebatur. Post Pacem Carolovicensem Imperator Turcarum Mustafa in orio desidiosissimo Adrianopoli delitescere, omnem Imperii curam ferme sacrorum Antistiti credens, homini avaro, & militibus iaviso, qui tandem ob stipendium non solum in seditionem proruperunt, & Mustafa supra dignitate privato, qui paulo post diem obiit inpremum, fratrem ipsius juniorem Achmetem III in solium everterant. A. 1705 haud procul Cassano debio Marte pugnatum est, quod Gallos nihil tale metuentes adorirentur Cæsarei, ipsi vero ab ulteriori impetum nimia aquarum profunditate dissinerentur. Hagenonæ acri obsidione ad incitas redegerant Germani, sed dum portam, qua Tabernas Asiaticas itur, negligentius intercludunt, præsidium noctu Præfectus clam subduxit. Ob singularem peritiam ignarii ejusdem Belgici Barcinæ Fœderatorum oppugnationem diu sustinere non potuit. Anno sequenti Barcinonem Galli recuperare frustra tentaverunt; sed classe Fœderatorum adventante omnem pene Hispaniam derelinquere necessum habuerunt. Hoc factò Carolus Rex, neglectis Petroburgiū con-

p 213.

215.

259.

261.

267.

273.

287.

311.

321.

329.

349.

371.

- P. 437. consiliis, Cæsaraugustam petiit, multum ibi temporis consumens, quo factum, ut Galli recentibus copiis collectis Mantuam Carpetanorum, in potestatem Caroli jam redactam, imperata facere denno cogerent. Dum inter Judoniam Ramiliasque aperto Marte decertarent Fœderati cum Gallis, inclinatum primo impetu aciem suorum restituere conabatur Marloburgius; sed inter confertos disicans, equo excussus est, suumque cum vitæ libertatisque periculo, nisi virtute Anglorum fuisset servatus. Cæsareus exercitus A. 1707 mittebatur, ut Regnum Neapolitanum armis vindicaret, qui dum agrum Romanum transit, multi ex Romanis petzsi Regininis Ecclesiastici Grimanium adeuat, ipsamque, ut in Feste Corporis Christi subita irruptione facta Romam caperet, Imperatori subiciendam, hortantur, arma auxiliumque conjuratorum pollicici. Veram non amabat proditores Grimanius, uade re detecta noxiisque capite panitia, quos Romanis fuit restituta. A. 1710 prope Almearium signa cum Fœderatis contulerat Philippus, sed cum Marchio Villandariæ ad locum opportunum occupandum cum equitibus longius paulum digressus latera nudaret, pedestris acies fuga salutem querere cogebatur. Deinde Gallis haud procul Cæsaraugusta ad internecionem ferme cæsis, Stanhopius in ea perstitit sententia, ut nec Catalauniam omnem recuperarent, nec Vallisoletum tenderent Fœderati, ad Gallos abingressu in Hispaniam excludendos, sed ut Mantuam Carpetanorum recto itinere peterent. At cum Galli novo exercitu coacto Hispaniam ingrederentur, atque finibus Extremadurz milite obseptis prohibuissent Lusitanos cunctabundos, ne Carolo se jungerent, fructus victoriarum cito evanuit. Ceterum animi-
460. advertimus, quod sub initium hujus Tomi iniquior paulum in
582. Cæsareos atque Protestantes fuerit Ill. Autor, quamvis in pro-
586. gressu operis sententiam mutasse videatur; præterea nomina locorum hominumve propria hinc inde corrupta: at tamen leves illiusmodi errores exteris, Italis præsertim, fere familiares facile sunt condonandi.
- 588.
129. 134.
159. 341.
178. 211.
- 242.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Junii, Anno MDCCXX.

L' ANTIQUITE EXPLIQUEE ET REPRESENTÉE en figures.

i. e.

ANTIQUITAS EXPLICATIONE
& Schematibus illustrata per DOMINUM BERNARDUM
DE MONTFAUCON, Benedictinum
Maurianum.

Tomi V Volumina X.

Parisii, apud Florentinum de Laulne, & rel. 1719, fol. maj.

Alph. 23 Tabb. zn. 963.

Antiquitatis studium esse longe vastissimum, fatentur omnes ii, qui in elegantissima doctrina non plane sunt hospites. Infinitæ veteris ævi reliquæ productæ sunt in lucem, & perennitati restitutæ, postquam semel compertum est, tempus rerum edax non omnia illius ætatis monumenta invido dente contrivisse penitus & destruxisse, sed insignem illorum partem in magnæ Matris sinu abdixisse, futuras venientibus seculis epulas. Intercessere Viri docti & adhuc quotidie intercedunt; erutisque illis præcæ elegantiz magnificentizque fragmentis, & cum naufragii tabulis alterius generis, veteribus puta scriptoribus collatis, pomœrium eruditæ antiquitatis admodum proferunt. Ubertas hæc, & quod hi thesauri casu non consilio nobis obveniant, maxima in multis obscuritas, nobilissima ingenia omni tempore exercuit, eamque scriptorum copiam produxit, & in posterum producet, ut mole tandem sua hæc etiam doctrinæ pars fit laboratura. Lau-

H h

dem

dem eximiam merentur Deo viri quondam celeberrimi Joannes Georgius Grævius, & Jacobus Gronovius, ut de crescente illo Ill. Salengri Thefauro nihil dicamus, quorum cura laudabili effectum est, ut scripta optima, quæ singula passim Bibliothecas ornaverant, in uno illoque pulcherrimo corpore junctim appareant. Lucro itaque ponendum est, quod libri illi aliquando rarissimi non amplius sint conquirendi: sed ex tot diversissimi argumenti voluminibus justam antiquitatis compagem eruere, hoc opus, hic labor est, quo ut harum literarum studiose in posterum superfedere queant, aut saltem facilius eo defungi, sibi elaborandum esse duxit Reverendus Montfauconius, æternis meritis in bonas literas dudum illustris, ita tamen, ut ex omni antiquitate illa tantum seligat atque decerpat, quæ oculis usurpari & imaginibus ex residuæ antiquitatis penu depromtis illustrari poterant.

Anni sunt quinque fere & triginta, ex quo Noster a suæ congregationi Præfectis Patres Græcos edere jussus est, quam provinciam cum alacriter suscipere, statim ipse deprehendit, in iis etiam studiis absque profanæ eruditionis præsiidiis nihil agi. Omnem itaque diem sic partitus est, ut partem Scripturæ S. & Patrum lectioni, partem antiquitatis cognitioni impenderet. A 1698 iter Italicum suscepit, & exactis tribus in illa peregrinatione annis ditissimus antiquitatis in patriam reversus est. In ipsis etiam Galliis, quicquid ad tantum opus ornandum facere poterat, certatim contulere Viri cum Lutetiæ Parisiorum, tum in provinciis illustres & doctissimi, quos in præfatione ordine dilaudat & celebrat Reverendus Autor, magis autem nitidissimæ Tabulæ loquuntur, in quibus Illustrissimi Foucaultii, de antiquitatis studio immortaliter meriti, Abbatis Fauvelii, Abbatis de Fontenu, Charleti Abbatis Lingonensis, de Boze Academiæ Gallicæ Socii & Academiæ Inscriptionum humaniorumque literarum Secretarii, Moræi de Mautour humaniorum pariter literarum Academiæ, nomina frequentius leguntur. Inter Exteros Amicos in hac re expertus est Anglum, Fontanium literatissimum Equitem, Italos, Abbatem Fontaninum & Paulum Alexandrum Massejum Equitem, & Hispanum, Emanuelem Martinum Decanum

Décanum Alonensem. Ex suis studiorum comites & socios operis habuit Domnum Carolum de la Rue & Domnum Martinum Bouquetum, quorum ille editionem parat Origenis, hic Josephi, quas noster sperat publicis votis facturas satis: opera etiam usus est Domni Josephi Douffatii & consiliis Domni Vincentii Thuillerii Theologiæ Lectoris, quem aeris & exculi ingenii Virum appellat. Hoc apparatu, his subsidiis instructus dedit Opus excellens, in quo doctrina insignis cum eximio nitore certare videtur.

Tomi sunt V, quorum unusquisque in duas Partes, hæc in libros & capita dispescuntur. Principium operis merito a Diis, quorum exercitus ingens, postquam nonnulla in Prolegomenis de origine Idololatriæ, quam hominum defunctorum cultui inprimis tribuit, de Deorum Græcorum Romanorumque numero, & quas sedes habitaverint, de diversis Deorum classibus apud Romanos, & quid de Deorum suorum natura censuerint veteres, differuisset, longo ordine in scenam hic producitur, Libro I Cybele, Saturnus, Cælus, Terra, Titanes, Oceanus, Prometheus, Janus, Lib. II Jupiter & fratres sororesque, Juno, Vesta, Neptunus, Pluto, Ceres, Lib. III Filii ejus filiaque, Vulcanus, Apollo, Mars, Mercurius, Minerva, Diana, Venus, Cupido; Partis II Lib. I Hercules, Bacchus, & Bacchici cætus Dii, Lib. II Æsculapius, Dea Roma, Dioscuri, Fortuna, Penates, Lib. III dona muneraque cœlestia, & res malæ, perniciosæ, atque vitia virtutesque in Deorum numerum relatæ, Lib. IV Nox & Nocturni Dii, Mithras, Nympha, Panthea, & varia fabularum monstra.

Deos proxime excipit Deorum cultus Tomo II & partis equidem I Lib. I Sacerdotes & Ministri Sacrorum apud Græcos & Romanos, Lib. II Tempa, Lib. III Aræ, Instrumenta sacra & Sacrificia, Lib. IV Festa, Supplicationes, Devotiones, Vota, Oracula, Fanatici, Sortilegi, Præstigiæ, omina; partis vero II Lib. I Religio Ægyptiorum, numina inprimis Ægyptiaca, quæ cum Græca & Romana antiquitate superent, & primum eo nomine locum in hac antiquitatis collectione sibi vindicaverint, immanni tamen figura & horribili specie, qua se plerumque conspicuos præbent, meruerunt, ut Senatu cultiorum Deorum moti

Hh 2

ultimo

ultimo hoc loco in posterum cum barbaris numinibus Arabum, Æthiopum, Phœnicum, Syrorum, Persarum, Scytharum & Germanorum, L. IV explicatis, & Gallorum, Hispanorum, Carthaginensium, Lib. V in unum gregem coactis, stabulentur. II Liber mensam Isiacam & alia Ægyptiaca Lib. III Abraxeas figuras magno numero collectas complectitur.

Antiquorum supellex, & quicquid ad quotidianum vitæ usum pertinet, Tomum III occupat, in cuius Parte priore, Lib. I Vestes Græcorum & Romanorum, L. II fibulas & alia ornamenta, calceos, infantium puerorumque vestes, ceterarum denique gentium vestitus, Lib. III domos, earumque varias partes, supellectilem ædium, triclinia, mensam, & villas, Lib. IV vasa omnis generis, mensuras, assen & partes, monetas, pondera, E. V septem orbis miracula, ædificia publica, & mundi partium, regionum, fluminumque & urbium symbola; Parte altera Lib. F Balnea, thermas, connubia, annulos, sigilla, Lib. II Theatra & Amphitheatra, Lib. III Ludos magnos Græcorum, Circum, & Pompas, Lib. IV saltationem, naumachiam, venatum, piscatum, Lib. V Artium instrumenta exposita videre est.

Tomus IV rem bellicam complectitur, parte priore terrestrem, posteriore navalem. In illa Lib. I militum delectos, vestis militaris, arma peditum cujusvis nationis, Lib. II armatura & singulæ ejus partes, Lib. III equitatus omnium gentium, signa, & opera militaria, Lib. IV adlocutiones, exercituum profectioes & pugnae, Lib. V castrametatio, obsidiones, machinæ bellicæ & obsidionales, Lib. VI tropæa, triumphus, coronæ, arcus triumphales & columnæ; in hac Lib. I Viz publicæ, pontes, res vehicularis & aqueductus, Lib. II Res Navalis, formas construendarum navium, & diversa earum forma, Lib. III Naves plurimis remorum ordinibus instructæ, vel immanis magnitudinis, Lib. IV naves classicæ earumque apparatus & ornamenta, pugnae navales & portus describuntur.

Superest ultimus Tomus novissima exhibens, Partis prioris Lib. I quicquid circa defunctos agebatur, antequam sepulcro inferebantur, Lib. II Hypogæa, columbaria, urnas cinerarias, Lib. III Sarcophagos, locorum pro sepultura mensuras, urnas lacry-

lacrymatorias, maufolea, Lib. IV Inferos, descensum animarum, Elyfios campos, apotheofes; Partis posterioris Lib. I funera barbararum gentium, Lib. II lucernas veterum, Lib. III supplicia antiquorum. Quemlibet Tomum Index particularis, quintum universalis omnium quinque Tomorum claudit.

En Epitomen totius Antiquitatis Gallicam subjuncta versione Latina, succinctam quidem illam, sed doctam omnino & ad antiquorum mentem compositam, copiosissimis etiam & elegantissimis imaginibus illustratam ubique atque confirmatam. Tabulae aeneae sunt circiter mille centum & viginti, si illas duplices, quae duas integras paginas faciunt, pro duabus numeres: quas ut omnis generis *καμηλαίς* ornet locupletetque Reverendus Autor, non modo in suam rem vertit, quicquid a celeberrimis Antiquariis omni tempore erutum atque vulgatum est, sed & ipse multa profert de suo, & ex Amicorum thesauris, quae aut plane non in publicatis monumentis extiterit, aut saltem non ea facie, qua nunc comparent. Ut hoc exemplis firmemus, Archigallum Illustriss. Foucaltii, Mercurium testudine instrumento musico, ex ejusdem nominis animalis duriori parte confectum, ornatum ex MSCtis Peirescianis, Basin Hispanicam, quam mox exhibituri sumus, Gallicorum Daorum festivam copiam, pavimentum templi Dianae Mosaici operis in monte Aventino Romae detectum, Gallorum vestimenta, classicam pugnam ex hortis Ducis Alcalae Hispali eductam allegasse sufficiet. Ita autem in his figuris colligendis versatus est Clarissimus Autor, ut non omnes, quae exstant, congesserit, illud enim infinitum foret, sed eas, quae quadam a reliquis diversitate sese commendabant. In ipso opere multa habet brevissimis verbis explicata, aliquando uberius differit, quotiens novam rem illustrat, aut cum aliorum sententia divortium facit. Passim talia observabant diligentes excellentis operis Lectores, nos ut salivam moveamus, nonnulla pro instituti ratione delibamus.

Publicavit Petrus Bellorinus fragmenta vestigii veteris Romae seu Ichnographiae illius, quae Septimii Severi tempore delineata fuit, ubi in primo quintae Tabulae fragmento hae litterae exstant:

Hh 3

IVACH

A

Interpretatus est eas Bellorius: *Lavacrum Agrippinae*; sed cum primæ literæ pars, quæ adhuc conspicitur & perpendicularis est, A efficere nequeat, dicatur etiam *Lavacrum* non *Lavacrum*, & R sequens, in eodem fragmento non appareat, mavult Noster legere: CLVACINA vel CLVACNA, excidisseque putat C literam & ṽ L partem transversam, I autem more admodum frequentato antiquis in priori lineola literæ N latere, H nempe loco N errore sculptoris substituto; favet conjecturæ quod in templum quatuor graduum scalis ascendebatur, quas in lapide illo una cum ara in medio posita satis licet dignoscere.

T. II. P. II.

P. 270.

Edidit Raphael Fabrettus Inscript. p. 282 Lapidem sepulcralem, quem sibi, uxori, liberis, posterisque posuit Aulus Herennulejus Hermes. In altero latere sunt duo serpentes erecti, extrema cauda nixi, quorum alter ovum ore tenet, alter auferre nititur. Ex sententia Fabretti illi serpentes diuturnitatem vitæ indicant, ovum fecunditatem conubii denotat, quod utrumque sibi, uxori, & liberis Hermes optabat. Monfauconium aliam explicationem lapidi tribuit, & secundum doctrinam Ægyptiorum duo principia, alterum bonum, alterum malum, sub anguim specie de ovorum maximo, Mundo, decertantia hic expressa esse existimat.

P. 324.

Jam de stylobate quadrato, Isis status olim juncto, cujus tria latera Anubis & Ibis, Osiris & Apis, & hæc rarissima inscriptio ornant:

ISIDI. PVE . . . .

JVSSV. DEI. NE . . . . .

FABIA. L. F. FABIANA. AVIA

IN. HONOREM. AVITAE. NEP̄S

PISSIMAE. EX. ARG. P. CXIIS = &

ITEM. ORNAMENTA. IN. BASILIO. VNIO. ET. MAR-

GARITA

N. VI. ZMARAGDI. DVO' CYLINDRI. N. VII. GEM-

MA. CAR

BVN.

BNCLVS. GEMMA. HYACINTHVS. GEMMAE. CE-

RAVNIAE

DVAE. INAVRIBVS. ZMARAGDI. DVO' MARGARI-
TA. DVO'

IN. COLLO. QUADRIBACIVM. MARGARITIS. N. XXXVI'
ZMARAGDIS. N. XVIII. INCLVSVRIS. DVO', IN. TIBIIS.
ZMARAGDI. DVO'. CYLINDRI. N. XI. IN. SMIALIIS.
ZMARAG

DI. N. VIII. MARGARITA. N. VIII. IN. DIGITO. MINI-
MO ANVLI

DVO' GEMMIS. ADAMANT. DIGITO'. SEQUENTI.
ANVLVS. PO

LYPSEPHVS. ZMARAGDIS. ET. MARGARITO. IN.
DIGITO. SVMMO

ANVLVS. CVM. ZMARAGDO. IN. SOLEIS. CYLIN-
DRI. N. VIII.

Isidem celeberrimus Montfauconius mallet PVErperam, fed spatium id non admittit; an Ifidi PVEllæ? ipse de hoc adjectivo dubitat. Deum illum NE - - - - putat NEptuum; Basili- um eidem est corona. Quadribacium torques, quatuor fortasse funiculis distinctus, Smialia forte armilla, quod ab his in ista ornatus recensione ad annulos digitorum perveniatur. Sed ipse Montfauconius hæc doctorum examini permittit.

p. 389

Exstitit marmor in Hortis Carpensibus, nunc in hortis Principum Justinianorum visitur prope S. Joannem Lateranen- sem, in quo Numina duo Palmyrena, & inscriptio Græco- Palmyrena, accuratissime hic a Montfauconio exhibita, conspi- ciuntur. Græca sunt sequentia: *Αγλιβωλω και Μαλαχβη- λω πατρως Θεως και το σιγγον αργυρε συν παντι κοζμω ανεθη- κε Τιτ @ Αυγηλι @ Ηλιαδωρ @ Αντιωχ @ Αδριαν @ Παλμυ- ρη @ εκ των ιδιων υπερ σωτηριας αυτε και της συμβε και των τεκνων ετους Ζ Μ Φ μην @ Περγιτε.* Malachbelus Nostro est Deus Lunus, Rex Astrorum & Dominus, quod cum alia ejus in- signia, tum bicornis luna ad humeros utrinque prominens fatis loquuntur. Aglibolus itaque, sive quod Nostro idem videtur Aglibelus, adolescens tunica indutus altera manu baculum aut

volu

volumen tenens, non alius est quam Sol, quem cum Fratre Luano Orientalium plurimi & inprimis Palmyreni coluere. Elegans est locus Herodiani, qui de Aureliano, *Magnificum*, inquit, *Templum Soli construxit, illudque pretiosis muneribus decoravit, quæ ex Palmyra attulerat: in hoc etiam Templum Statuas posuit Solis & Belis*. Apposite sane. Sed an homo Palmyrenus, qui ante expressit *Μαλαχβηλον*, in *Αγλιβηλω* erravit? Quid sibi vult illud *Αγλιβηλω* vel *βηλω* junctum? demus id, Malachbelum esse Deum Lunum, an ex eo, quod juxta illum alia imago spectetur, hanc ipsam Solem tuto pronunciamus? De Palmyrena inscriptione laboravit Samuel Petitus, frustra omnino & audacia Kircheriana.

P. 436.

Druidæ sunt, alter quernis foliis coronatus & sceptriger, princeps forte Druidarum, cujus amplissimam potestatem Cæsar describit, alter sinistra lunam gerens, qualis est sexta die, qua visci ceremoniam celebrarunt, quos ex Anaglypho Augustodunensi in illius urbis Antiquitatibus exhibuit Aubertus. Impressus est hujus operis Liber primus & secundi pars, sed cum Autor interea moreretur, omnia illa folia iterum dissipata sunt.

T. III. P. I

Lib. IV.

Elegantissima est mensura ad Helvii Pertinacis tempora pertinens Foucaultiana. Inscriptio vetus talis est. IMP. CÆS. P. HELVI. PERTINACIS AUG. P. II. i. e. Imperatoris Cæsaris Publii Helvii Pertinacis Augusti Pondo duarum. Vas aquæ replevit Montfauconius, quæ appensa fuit unciarum viginti & unius, duarumque drachmarum. Viginti quatuor unciarum pondus esse oportuit: sed causa minoris capacitatis partim in rubigine densissima, parùm in eo querendum est, quod uncia Romana Parisina fuerit levior.

T. III. P. I

P. 163.

Alio loco de ea questione disputat, an illi numi, qui in Cimmeliarchiis asservantur, fuerint communis & promiscui usus. Audiamus celeberrimum Virum insignibus argumentis rem decidendam: Servatori nostro oblatum numisma census principis imagine fuit signatum, & apud Historiæ Augustæ scriptores Antoniniani, Aureliani, Philippei occurrunt, an sunt hi numi iidem, quos in Museis videmus? Negas. Quo vero tot illæ

monc-

monētæ concessere? Ingens numerorum vis quotidie eruitur. Sedecim abhinc annis Meloduni modius fere eorum e terra eductus est, quorum partem non modicam Montfauconius inspexit. In Armorica centum millia uno loco eruta sunt. Cur tanta ejusmodi numerorum fuit copia collecta? cur ab avaris sub terra condita? si nullus eorum publicus usus. Denique inter numos ita junctim erutos, alii sunt prorsus incolumes, alii minus integri, alii plane detriti, omnes autem rubigine illa veneranda antiquitatis nota sunt contacti; diversæ itaque fuere integritatis cum sub terra conderentur, quod cui alii causæ, quam communi & quotidiano usui tribuendum sit, cum doctissimo Autore nostro ipsi non videmus.

Merentur ea legi, quæ Emanuel Martinus Decanus Alonensis in Epistola ad Felicem Zandodarium Archiepiscopum Damascenum & Pontificis Legatum ad Regem Catholicum de Theatro Saguntino commentatur, & quæ noster Auctor de Theatro Alaunensi (*Vallogne en Normandie*) Illustr. Foucaultii cura & sumptibus e terra producto habet. In hoc singulare est, quod plus quam hemicyclum contineat; cum in reliquis linea, quæ Theatrum finit, soleat esse circuli diameter. Alaunensis diameter est CCIV pedum regionum, linea vero, quæ Theatrum claudit pedum CXCII. Orchestra hemicyclum magis adhuc excedit: est enim diameter pedum LXXV, linea claudens LVII.

T. III P. II.
p. 237.

p. 248.

Cum in Italia esset Noster, observavit, Vix Appiæ & ceterarum firmitatem non ex magnitudine duritieque saxorum concinne junctorum duntaxat proficisci, sed ex strue etiam superposita; incidit ipse inter Velitras & Sermonetam in partem aliquam Vix Appiæ, cujus stratum superius avulsam alioque exportatum fuerat, quo factum ut struis hujus rationem explorare licuerit. In ima parte impoliti lapides cæmento firmissimo coagmentantur: huic strato aliud superpositum est, glana, minuto lapide & cæmento constans, huic secundo imposita sunt saxa illa, quæ pavimentum superius constituunt, ita ut, si qua esset in saxis illis ab ima parte inæqualitas, ea in secundo strato adhuc molli imprimeretur, extima superficie, semper

T. IV P. II,
p. 179.

plana manente. Tota autem illa structura alta erat trium circiter pedum regionum.

Unguem Tibi ostendimus, B. L. leonem facile agnosces. Opus, inquam, ingens æstimabis ex paucis illis, quæ, uti illa evolventibus obvenere, huc retulimus. De insigni utilitate rectissime ii judicabunt, qui hunc Antiquitatis Thesaurum ipsi consulent. Ordo est concinnus, & quæcunque in hoc ordine exhibentur, manu non parca collecta sunt. Iucundum non modo est, illam unius generis rerum diversitatem spectare, sed & illis, qui ex plurium inter se collatione novum aliquid eruere norunt, perquam utile. Displicebit nonnullis nimia in multis brevitatis, alii veterum autorum loca majori copia allata esse præoptabunt, de unius alteriusve monumenti sinceritate & antiquitate dubitabunt alii, nec in suis explanationibus omnibus omnium Autor merebitur assensum, qui tamen nazvi tam exiles sunt, ut totius corporis pulchritudini nihil officiant. Quod paucissimi probabunt, est, quod illas partes, quas natura generationi hominum inservire voluit, prava vero hominum cupido, ut ceu pudendæ velarentur, effecit, a sculptoribus contra antiquitatis fidem aut plane omitti, aut lacinia soljove contegi iusserit. At id, quod Reverendus Autor illibata castitate, cui se solenni voto obstrinxit, in aliorum operibus millies spectavit, alii eadem continentia in ipsis tabulis visuri erant; libidinosi homines, quos vel nuda illa pectora in opere sæpissime occurrentia movere possent, voluptatis causa non hos doctrinæ thesauros, sed Aretini picta flagitia evolvent. Nec sculptorum causa hoc factum dicas, quos ita consuetudo tenet sequendi rerum naturam, ut castum illud nostri Autoris præceptum aliquotiens violaverint. Interea mutilus est Priapus, & bona amuletorum, annulorum, lucernarum pars profus amplissimo isto opere exulat. Forte & multorum votis sese commoveri patietur doctissimus Vir, & quæ ob obscenitatem omissa sunt, supplementis inseret, quæ in tanta farragine necessaria esse ipse iudicat, nec ab iis edendis se abhorrere profitetur, hac tamen lege, ut alia non expectentur, quam quæ aliquid novi & in opere nondum memorati continent, vicissimque pollicetur.

nun-

nunquam se esse permitturum, ut supplementa inferantur suis locis ceteri, quo fieret, ut primam nacti editionem emere tenerentur secundam.

Omissis pene, quos fines meliori antiquitati, & suo simul operi constituit Montfauconius; tempora nempe Theodosii Junioris Imperatoris, & ejus Columnam, Theodosii Avi, quem Magnum appellant, Victoriis onustam, qua nitori elegantiaeque Romanae colophonem imposuisse videtur. Irruere inde catervatim Gentes ex Septentrione prodeuntes, & artium, quae pacem ornant, prorsus rudes ignarique barbariem Imperio Romano intulere; quamvis omnino fatendum sit, illas & posteras non modo res humano generi utilissimas, molen-dina aqua ventisque mobilia, perspicilia, telescopiaque, pyxi-dem nauticam, fenestras vitreas, stapedes, item typographiam & alia plurima antiquis prorsus ignorata invenisse, sed etiam ad suam quandam elegantiam atque magnificentiam successu temporis pervenisse. Operæ pretium foret, si quis ista omnia, aut saltem quaelibet gens sibi propria ad restauratarum usque literarum ævum colligeret, ea ratione, quam affert & delineat ipse Montfauconius in sui operis præfatione. Rogaremus doctissimum Monachum, ut tantæ moli ipse suos humeros sub-iceret, si id post ingentia in bonas literas merita, infinitosque exantlatos labores, verecundia salva a nobis fieret; non possu-mus tamen intermittere quin Montfauconium, qui suos reliquis rectius novit, publice hortemur, ut suæ Congregationis Viros doctos permoveat, ut laborem illum in se suscipere dignen-tur.

EPISTOLA AD VIRUM ILLUSTRUM DE

*Sigilliferi per Thuringiam titulo, quem arrogavit
sibi Christophorus Ignatius de Gudenus.*

Miraris merito, Vir Illustris, novitatem tituli, quo com-pellari apud Erfurtenses gessit Christophorus Ignatius de Gudenus, qui in variis Programmatibus, quæ in Doctorum promotionibus publicari illic solent, *Emin. & Celsiss. Princ. El.*

Mog. per Thuringiam in spiritualibus Sigilliferum se dixisse deprehenditur. Enimvero tolerandus forte fuerat, si Erfurtensis, Sigilliferi titulo uti tantam voluisset; nunc cum se sigilliferum per Thuringiam, scil. universam, jactet, utique res ea longius spectare, nec nullo præjudicio esse videtur Juri- bus Saxonis. Habuere certe & olim Archiepiscopi Moguntini Sigilliferos suos Erfurti, quod patet ex bulla Pii II Pontificis maximi a. 1462 VI. Kal. Septemb. confecta, quod in oppido Erfurtensi Moguntinensis diæceseos eo tempore fuerit quadam domus, sive quoddam allodium, ubi provisor, SIGILLIFER, & ceteri archiofficiales Archiepiscopatus Moguntini, vice & nomine Archiepiscopi Moguntini pro tempore existentis curiam Archiepiscopalem tenere consueverint. Observavimus etiam A. 1647 Vicecancellarium Universitatis Erfurtensis, Urbanum Hein, Electoris Moguntini Sigilliferum se appellasse, haud additis tamen verbis: per Thuringiam. Atque id impune fieri poterat, nec erat ut quisquam eo titulo offenderetur. At novus ille Cl. Gudenius titulus minime ferendus: nam etsi is forte nulla Principis sui autoritate verba illa per Thuringiam intulit suis titulis, pluribus tamen exemplis jam patuit, levibus primum argumentis patientiam Protestantium tentare Pontificios, inde vero paulatim majores animos sumere. Et constat, quantopere alibi laborent Moguntini, ut jus diæceseos etiam in Protestantes extendant, quod experti sunt haud ita pridem Würzburger, Ober-Saulheimenses & Eichlacher ad Rhenum. Quamobrem etsi multo me rectius intelligas, Vir illustris, quæ ad Sigilliferatus illius titulum moneri vel possint vel debeant, quoniam tamen ita jubes, id potissimum nunc ostendam breviter, neque Moguntino supremum unquam jus in Thuringiam competiisse, & ne diæcesanum quidem jus in eam amplius superesse.

Non morabimur nunc S. Bonifacium, cui jam olim in oppidum Erfurtense, partemque adeo Thuringiæ, imperium tribuere ausi sunt quidam Moguntinæ causæ propugnatores. Neque enim quenquam hodie futurum arbitramur, quem non suppudeat fabularum. *Conf. Sagittarii Antiqu. Gent. & Christ. Thur. l. III c. XII §. 12.*

Verum ad Wilhelmum Ottonis M. ex pellice filium juris
sui

fui originem referre malunt Moguntini. Hunc enim ejusque successores usque ad Conradi II Imperatoris tempora, tanquam Thuringiæ dominos nobis sistit autor historiz Landgravorum *cap. X ap. Pistorium p. 766.* Otto, inquit, filius Henrici Ducis Saxonie & Thuringiæ, ac Imperatoris, post mortem patris etiam factus Imperator, civitatem Magdeburgensem, & ecclesiam Cathedralē fundavit, & Wilhelnum filium suum Archiepiscopum Moguntinum fecit. Quo factō Wilhelmus Archiepiscopus XIV Thuringiam intravit, & in Erphordia multos nobiles pro defensione terræ locavit, quibus multa bona in Thuringia largitus est. Wilhelmo defuncto successit Rupertus: post quem Willusus: post quem Erkembaldus, antea Abbas Fuldenfis: post quem Erbo: post quem Bardo, antea Abbas Hersveldenfis. Hi Archiepiscopi successively rexerant Thuringiam & Hassiam annis fere LXX usque ad Conradum II Imperatorem. Sequitur hunc, nec tamen satis sibi constat, Paulus Langius in Chr. Zitzensi, *ap. eund. Pistor. p. 766:* Hic est Wilhelmus ille, cui pater Otto post mortem Ducis Burgardi, qui ab Hungaris interfectus sine liberis obierat, dedit totam Thuringiam & Hassiam, cum pleno jure & dominio, ad honorem Dei & S. Martini, Moguntinensis ecclesie Patroni. Sed ipse convictus, quam parum idoneis argumentis niteretur, mox addit: Hoc mihi videtur verum quantum ad juris dictionem spiritualem, & fortassis etiam ad aliquanta temporalia bona. Utrumque Scriptorem Fabricius, Chytræus, Lehmannus, alique recentiores incaute compilarunt.

Moguntinis autem mire placuit ea autoritas, cum civitati Erfurtenfi imminentes jus suum scriptis A. 1646 defenderent. *Vid. Summarischer Bericht &c. ap. Lundorp. T. VI. Act. Publ. c. XL p. 97.* Non puduit eos tum asserere, Archiepiscopos suos a Wilhelmi tempore omnem Thuring. supremo jure tenuisse, & per Vice-dominos, quos vocant, rexisse, idq; officium tandem ad Ludovicum Barbatum pervenisse, ac Landgraviatus dignitate exornatum fuisse. Ita subito Landgravii, potentissimi Principes, & haud dubie soli Imperio obnoxii, in satellites D. Martini, & officiales Archiepiscopi Moguntini mutantur. Quamvis autem tum temporis Erfurtenses vanitatem asserti satis demonstras-

sent, *Vid. Gegenbericht dass hochgedachtes Ertzstift Mäyntz, Sc. ap. Lund. l. c. c. 41 p. 79*, tanti tamen visa sunt suavia hæc monachorum quorundam commenta, ut colorem inde causæ suæ peteret Elector Johannes Philippus, cum jam feralia in urbem arma pararet. *Vid. Assertio Juris Moguntini Sc. ap. Lundorpium T. IXI. Xc. 4 p. 63 sequ.* Quem licet tum facile diluerunt Saxonice protectionis assertores, non erit tamen ab hoc loco alienum si fabulam totam accurate discusserim.

Etiamsi tabulas donationis hujus non postulemus, etiamsi silentium scriptorum coævorum, & qui eos proxime iuſecuti sunt, Videchindi, Hrosvitz, Ditmari, continuatoris Rheginonis, Hermann Contracti, veterumque chronicorum, Moguntinorum, imo ipsius Serrarii, rem, cujus nulla repererat vestigia, memorare non audentis, minime urgeamus, res ipsa loquitur, alios Thuringiæ Principes fuisse soli Imperio perpetuo subjectos.

Quid de Eckardo statuent Moguntini? quem Thuringiæ Principem non Præfulis Moguntini autoritate, sed sub auspicio Imperatoris, a proceribus provinciæ constitutum, Ditmarus nobis coævus scriptor memorat. *Ekkibardus*, inquit, (*in Leibnitzii script. R. Brunsvic. T. I. p. 366. conf. Sagittarii exercit. de Eckardo, Jena 1675 habita.*) *Vir domi militiaeque laudabilis, - - - super omnem Thuringiam communi totius populi electione Ducatum promeruit.* Quid de Wilhelmo? qui ex Vinariensium Comitum domo ortus post Eckardum principatum tenuit, *concilioque procerum, Henricum II Imperatorem agnoscentium, præsuit*, prout idem Ditmarus autor est: postquam enim Henrici in Thuringiam adventum narraſſet, subdit statim; *l. c. p. 368: ibi Wilhelmus Thuringorum tunc potentissimus obviam pergens, Dominumque venientem cum magna gratulatione suscipiens, miles Regis efficitur. Ibi tunc Rex a præfato Comite, & a primis illius regionis collaudatur in Dominum.*

Landgravii etiã Principes Imperii immediati semper fuerunt. Sic Ludovicum generum suum Lotharius Imperator Hermannò Vinceburgio in Landgraviatu suffecit, Principemque appellavit, quod ipse historiæ Landgraviorum autor annotavit, *cap. XVIII. Imperator*, inquit, *videns Ludovicum genu-*
rum

rum suum esse militem strenuum, & potentem in Thuringia, & Hassia, de consilio principum ipsum cum vexillorum festiva exhibitione, ut moris est, Imperatoria largitione sollemniter extulit, & cum magno praconio, ei nomen Principis imposuit, & Landgraviatum Thuringia ab omnibus appellari fecit. Vellem sane illos, qui etiam ultra Pauli Langii figmenta temeritate progressi sunt, vel unum allegassent actum, ex quo Episcoporum ali- quod in Landgraviatum jus adstruere potuissent.

Occasionem fabulae inde natam putat Vir doctus, (*Pfeffingerus ad Vitriar. Jus publ. l. ltit. 16 p. 218.*) quod in diplomatibus Ottonis magni mentio fiat comitatus Wilhelmi cujusdam in Thuringia, quem Wilhelmum Moguntini cum Archiepiscopo suo confuderint. Sed vereor ut antiquas literas multum tractaverint autores isti. In errorem potius eos induxisse videtur, quod ab antiquissimis temporibus ecclesiam Moguntinam praedia quaedam in Thuringia habuisse reperirent, quae forte liberalitati Ottonis fama & traditio posterorum attribuerat. Certe Otto Marchio Thuringiae, cum fratri Wilhelmo in principatu A. 1062 succederet, in feuda, quae is a Moguntino tenuerat, non prius admissus est, quam si de reliquis quoque praediis suis decimas se soluturum promitteret. *Vid. Lambertus Schafnaburg. ad h. a. p. 166.* Et fuerit quoque Ludovicus Barbatius ecclesiae Moguntinae in quibusdam terris Vice-dominus, si tantum fidei tribuere Paulo Langio *in Chron. Citiz. p. 771* volumus. Sed diversa ab eo officio Landgravii dignitas, ad quam posteri ejus ab Imperatore evecti sunt, diversum in amplissima patrimonium jus, quae praeter feuda Imperii acquisiverunt.

Ex his perspicuum satis est, Electori Moguntino neque hodie superesse, neque olim fuisse jus a quo quod supremum in universam Thuringiam, cujus praetextu ministris ipsius jactare illud nomen in munerum suorum titulis liceat. Ostendendum nunc, neque ex dioecetano jure id fieri posse. Equidem quantum ad jurisdictionem ecclesiasticam attinet, omnino aliqua Thuringiae pars Archi-Episcopo Moguntino immediate subjecta fuit, cum Episcopatus a D. Bonifacio Erfurti conditus mox intercidisset. *Conf. Sagitt. in Antiqu. Duc. Thuring. l. IV c. 22 §. 15 in Ant.*

Antiquit. Gentilism. & Christian. Thur. L. III c. 12. Quod vero non omnem Thuringiam illi subjiciamus, inter alia Numburgensis ecclesię rationes prohibent, cui orientalis provincię illius pars attributa fuit.

Ipsa illa jurisdicção ecclesiastica admodum limitata fuit, neque unquam aut proceres Thuringi, aut Landgravii imponi sibi jugum religionis prætextu passi sunt. Quam ægre tulerunt, cum primum Ottoni Marchioni, ex avitis prædiis suis, decimas extorqueret Archiepiscopus? quam se fortiter opposuerunt cum reliqui dynastę, tum abbates Hirschfeldensis & Fuldenfis, cum ab univërfa provincia illud tributi exigere auderet, ipso Henrico IV frustra pro eo nitente, qui hac mercede se redimere dimittendę uxoris facultatem posse speraverat? Quę omnia prolixè exponit cordatus illorum temporum scriptor, Lambertus Schafnaburgensis. Et cum A. 1444 Archiepiscopus a Clero subsidium charitativum postularet, consensus primum Wilhelmi Ducis obtinendus fuit. Eat nunc aliquis & Archiepiscopis supremum in Thuringiam jus asserat, ac Landgravios ad Vicedominorum conditionem dejiciat, quibus insciis illi ne clero quidem imperare pecuniam potuerunt.

Ceterum illud ipsum diocesanum jus in territoria Principum Saxoniorum, ex quo illi instauratis sacris, vi summę potestatis civilis, etiam ecclesiastica regunt, sublatum est. Ita jam A. 1551 cum Archiepiscopus synodum provincialem Erfurti instituisset, pastores quoque Evangelicos Gotha, Isenaco, aliisque ex locis eo evocasset, nemo illorum comparuit. *vid. Paulini Annal. Isen. p. 151.* Ac in pace Religiosa §. Damit auch obberührte, &c. jurisdicção ecclesiastica in Evangelicos suspensa fuit.

Neque ita suspensa, ceu cavillati sunt Dillingenses, ut quavis commode ferente occasione repeti possit, sed donec controversię religionis consensu partium amice compositę fuerint: quem nunc quidem omnium minime sperare licet, ex quo per Tridentinę synodi decreta omnem conciliationis cogitationem Romana curia evertit. Equidem Catholici, cum in Comitibus Augustanis 1559 tum in deliberationibus de pace Westphalica omnes exhaustere artes, ut hanc legis vim enervarent.

ret. *Conf. Meditat. ad Instrum. Pacis art. V§. 48.* Sed nihilominus in Westphalica pace repetita est, & clarius exposita, ita ut jam jurisdictio ecclesiastica ultra territorium Episcoporum non extendatur, nisi in causis ad redditus, census, decimas, & pensiones spectantibus, si Catholici A. 1624, notorie in possessione vel quasi ejusmodi jurisdictionis fuerint. Imo ipsi Catholicorum subditi Augustanz Confessione addicti, tum demum jurisditionem hanc agnoscunt, si eodem A. 1624 eam iisdem in casibus admiserint, & ea demum conditione, ne ipsis ratione processus injungatur aliquid, Augustanz Confessione, vel conscientiz repugnans.

Hæc sunt, Vir illustris, quæ quantum res patitur, breviter admodum & succincte de novo Sigilliferi per Thuringiam titulo ad Te dare volui: neque enim liberum vel volumen integrum, sed Epistolam me scribere memineram, in qua momenta præcipua vel summo digito tetigisse satis erat. Poteram de Sigilliferi munere prolixius commentari; at de eo malui filere, quod ad Te potissimum scriberem, cui hæc omnia sunt perspectissima: poteram testimoniorum plaustra colligere ac centies apposita recoquere; verum id relinquendum iis censebam, qui majori otio abundant & adversæ partis mores imitantes sententiz suæ colorem inducere, quam veritatem nudam atque infucatam sequi malunt. Vale. Dab. Lipsiz d. 11 April. 1720.

CORNELII VAN BYNKERSHOEK, JC. ET
Senatoris, opusculum de Rebus Mancipi & nec
mancipi.

Lugduni Batavorum, ap. Joan. van der Linden, Junior. 1719. 4.
 Plag. 5.

Pulcherrimum atque sublime hoc de rebus Mancipi & nec Mancipi argumentum antiquæ Jurisprudentiæ, ignorantia vetusti illius juris & ævi obscurum plane, effecit atque difficile. Et fuit tamen in ipso Jure Romano, quo hodie utimur, innumera adhuc capita, de quorum sententia desperandum esset, si fuisset absque reliquiis Juris prisici, & subsidiis veterum

Kk

Jctorum,

Jctorum, quin & hac rerum mancipi & nec mancipi scientia. Ex ipsis itaque tenebris quæ sivit hic lucem Vir illustris, & e cineribus hujus dudum sepultæ Jurisprudentiæ eruere voluit fontes aquæ, non amplius turbidæ, sed omnino limpidæ, ad ostendendum intellectum istorum locorum, quæ sine ope hujus scientiæ explicari in Pandectis non possunt. Faciuntque fragmenta Gaji, Pauli & Ulpiani, tum aliorum quorundam Autorum testimonia, utramque hic paginam, & undiquaque contrahuntur copiz, ut illustretur simul dominium veterum Quiritarium & Bonitarium. Incipit Vir illustris a definitione Ulpiani Tit. XIX §. 3, quod mancipatio sit propria species alienationis & rerum mancipi, neque delendum censet hic U; nam intercedit est, quod sententiam suspendit. Mancipatio illa dicebatur etiam traditio nexu: ut idem Ciceroni sit, mancipare & nexu tradere. Uberius solennitatem hanc describi apud Boethium ad Topica Ciceronis, ibique pleniorum Gaji quam Ulpiani locum recitari, qui in ipsis Gaji Institutionibus hodie non extet. Videri autem Petrum Jacobum de Ravani, qui non iisdem verbis cum Boethio hic utitur, habuisse Cajum integriorem, quam vel Boethius habuerit, vel nos etiamnum habemus. Profitetur enim, se verba illa Gaji vidisse in libro Institutionum Gaji, neque causam afferri posse, cur fucum nobis splendide mendax fecisset. Rem ipsam in hunc modum proponere Ulpianum Tit. XIX §. 1: *Omnes res aut mancipi sunt, aut nec mancipi.* Non adicere hic eum utriusque generis descriptionem, quæve ratio dividerit res mancipi & nec mancipi: neque quenquam alium: sed ad exempla mox properare Ulpianum, qui Veterum Jctorum sæpe mos sit. Nostro igitur, exempla ista aliaque, quæ in veteri memoria supersunt, excutienti, non alia fere distinctionis ratio occurrebat, quam ea quæ sumitur ab insigniori ac pretiosiori patrimonio Romanorum. Res mancipi fuisse, quæ nobilissimam divitiarum partem constituebant; quales erant. fundi, servi, pecudes, & id genus alia. Plus ergo curæ & sollicitudinis fuisse adhibendam in transferenda rerum pretiosiorum Dominio, quam viliorum, quæ nec mancipi erant. Nec tamen ideo omnes res pretiosas esse mancipi;

etfi

c. 1.

c. 2.

Ut omnes res mancipi sint pretiosæ. Margaritas si idoneus testis mancipi vocaverit, adnumerari rebus illis posse; in aliis omnibus ait se sequi regulam Ulpiani: *cetera res nec mancipi sunt.* Antecedit autem de immobilibus: *Mancipi res sunt prædita in Italico solo, aut jure Latii donata, & adeo Italicensia;* nam immobilia majoris pretii, quam alia quæcunque. Porro: *Tam rustica, qualis est fundus, quam urbana, qualis domus. Item jura prædiorum rusticorum.* Præposita rustica, quia de illis minus dubitare liceat, quam de urbanis. Veterum enim divitiæ in prædiis rusticis potissimum consistebant. Urbanorum prædiorum materiam, lapidem, lignum, ferrum, per se esse nec mancipi in distinctis. Coniuncta tamen in ædificiis & imposita fundo Italico vel Italicensi, cedere solo, & solo jure soli haberi mancipi, utpote per inædificationem factæ res immobiles & pars fundi, quod Ciceronis verbis illustratur. Pergit Ulpianus, *item servi, & quadrupedes, quæ dorso collove domantur.* *Cetera res nec mancipi sunt.* Ergo tam immobilia quam mobilia, quæ non enumeravit, excluduntur: quia rerum se moventium tantum aliquot species expressit. Sed promiscuam esse significationem moventium & mobilium, L. 93 D. de P. S. Et non negat Noster, quasdam res, proprie mobiles, revera fuisse mancipi: infra enim ait Ulpianus §. 6: *res mobiles non nisi presentes mancipari posse, & non plures, quam quæ manu capi possunt.* De margaritis certe vix dubitandum, postquam earum usus Romæ invaluit. Sed illarum non meminisse Ulpianum; quia nec præsti juris Autores id fecerint, cum bello demum Jugurthino nomen unionum percrebuisse, Plinius memoret. Cl. Schultingium tamen sequi verba Ulpiani, & neque margaritas nec alias quascunque res admittere, quæ non sint in Ulpiani Catalogo. Plinium margaritis mancipatum tribuere; quod posteriori tempore admissa fuerit mancipatio etiam rerum, quæ sui natura non erant mancipi. Neminem tamen, ait Noster, probasse nec probaturum, rem nec mancipi unquam fuisse mancipio datam vel acceptam. Inter ea, quæ se ipsa movent, familiam ducere *servos* sive mancipia, quorum numero & præstantia veterum opes definiebantur.

c. 4.

c. 5.

Adeo autem servi erant res Mancipi, earumque potissima species, ut sub his nonnumquam ceteræ res Mancipi intelligerentur. Ita in *L. un. C. de nud. jure Quirit. toll.* servum opponi ceteris rebus nec Mancipi. Et Ulpianum *Fragm. Tit. XI* opponere rebus nec Mancipi Mancipia, i. e. res Mancipi. Forte & a *Mancipiis*, ut a præcipua specie, dici *res Mancipi*, & forte hinc esse ipsas locutiones, *Mancipio dare & accipere*, & *lex Mancipiorum*, apud Varronem & Ciceronem: & simpliciter *Mancipium*, pro lege rerum Mancipi. Secundam speciem eorum, quæ se movent, & res Mancipi sunt, *quadrupes* constituunt. Pretiofiora enim animalia, quæ fera non essent, & insuper insignem sui usum præbebant, apud Romanos erant res Mancipi. Non sufficiebat ergo, ut animalia dominio nostro possent subijci, sed ut dominio suo ita essent utilia, ut ex numero illorum dives censeferi possit. Veteres Jctos, cum ex arte loquuntur & proprietate, omnia animalia distinguere in quadrupes, pecudes, & bestias. *Quadrupes* describit, *quæ collo dorsove domantur*, i. e. quæ sarcinas vehunt, trahunt, atque ita ministerio colli dorsove subiguntur, & dominio haberi possunt: quales sunt boves & equi tractorii, muli Carrucarii, asini, onera dorso portantes, vel alia *ῥοτόρα*, *dorsuaria*, Scholiastæ Basilicorum dicta. Ab his Ulpianus excipit *Elephantos & Camelos*; quia quamvis collo dorsove domentur, tamen *bestiarum* adhuc ferarum, numero sunt, adeoque nec Mancipi. Tales Gajo urfi, leones, pantheræ, quæ in dominio non sunt. *L. 2 §. 2 D. ad L. Aquil.* & si possent dominio haberi, operi faciundo non sunt aptæ. Primos hujus juris conditores etiam Elephantos & Camelos ideo excepisse opinatur Noster, quod hæc animalia nec viderant nec usu frequentaverant. Elephantos primum visos bello Pyrrhi, eosque appellasse *boves Lucas*. Similiter Camelos non nisi posterioribus temporibus ex Oriente advectos. Postea etiam apud Romanos adhibitos operi, & jumentorum operam præstitisse: sed quia earum natura censebatur fera, certe mixta, Gajo *d. L. 2 §. 2* adhuc esse res nec Mancipi. Nam ut Mancipi fierent, lege nova fuisset opus. *Pecudes* propria significatione sunt oves & capræ, quæ lanam ferunt. Ideoque qua-

dropedem a pecude distinxisse Aquilium primo legis capite *L. 2 pr. d. t.* Dubitabat hic Noster, essentne pecudes res mancipi, nec ne? res sane pecuaria primigenia complectebatur hos minorum pecudum greges, qui longe præstarent multis afinis, & questum haberent uberiorem. Nam apud antiquos opes & patrimonium ex his præcipue constabant. Obstat tamen, inquit, aperta Ulpiani autoritas, qui *ceteras res*, quas non enumeraverat, dixit esse *nec mancipi*. Oviuum enim aliarumque pecudum non potuisse eum esse oblitum: neque de his dici posse, sero deperum usu invaluisse. Varronem etiam videri sensisse idem *Lib. 2 de R. R. c. 2.* Sed plus utgere Ulpianum: & plus in his, quæ juris constituti sunt, valere auctoritatem quam rationem; quæ & ipsa aliquando nos fugiat. Isidorum quidem disertum, *mancipium est, quicquid manu capi subdique potest, ut boves, equus, ovis; hæc enim animalia statim ut nata sunt, mancipium esse putantur.* *Lib. IX. Orig. c. 4.* Sed Isidorum tanti non esse, ut ejus testimonio stetur. Ac forte ibi legendum *bovis, boveis* vel *boves*. Quum omnia, quæ in dominium cadunt, sint vel immobilia, vel mobilia, vel incorporalia, & inter res incorporales primum locum obtineat familia sive hereditas, transiisse quidem eam silentio Ulpianum *Tit. 19*, sed mancipi tamen eam censendam, ex eo sit liquide constare, quod manciparetur emtori familie per *res & libram. §. 1. Idem testam. ordin.* illius autem solemnitate testamentaria; & emtoris familie, meminisse ipsum etiam Ulpianum *Tit. XX. §. 8.* Deinde *Tit. XIX. §. 1. jura prædiorum rusticorum* esse res mancipi. Urbanorum igitur jura *ædrii diægoræ*, nec mancipi. Et hoc ipsum esse quod addit, *velut viator, actus, & aqueductus. Cetera res nec mancipi sunt.* Locum notabilem Ciceronis *Lib. I de Orator. c. 178, 179* mentionem equidem facere servitutis urbanæ, quodque de ea in mancipio ædium expressum sit, sed tanquam conditionis ac legis mancipati ædificii. Conventionum igitur tabulis mancipationis insertam de servitutibus urbanis, non efficere, ut ipsæ illæ sint res mancipi. Fac enim convenisse, ut supellex, ut ruta exsa sequantur ædes mancipio acceptas, non ideo supellex & ruta exsa continuo erant res mancipi. Difficile tamen dictum; quare

quare urbanae istae, quae aeque inhærent prædiis seu qualitates & jura illorum, non fuerint similiter mancipi. Præter Cl. Schultingium neminem vidit Vir illustris, qui rationem differentiae vel ullam dixerit. Ab eo autem hæc affertur, sed cum aliqua tamen incertitudine animi, quod rusticae fuerint servitutes solæ, urbanae vero superficiei. Sic enim Paulus, *L. 3 D. de servit. alia in solo, alia in superficie consistunt*. Hic phrasin Jctorum agnoscit Noster equidem; nec tamen audeat affirmare, Paulum in causa præsentis urbanas a rusticis ea ratione distinxisse. A Cujacio eo nomine notatum Accursium ad *Lib. XXI Pauli ad Edict.* Sed & si quid valeret phrasin ista in rem præsentem, hæc rursus rationem tamen desiderat Noster. Potius dicendum, servitutes etiam rusticas mancipi fuisse jure tantum accessionis, & quia prædia rustica ipsa essent per se res mancipi. Prædia vero urbana sive ædes, sive alia quolibet ædificia, quia per se non sint mancipi, sed jure accessionis ad fundum, seu dictam c. 3, non posse jus illud accessionis suæ iterum tribuere servitutibus suis. Accessionis non esse novam accessionem, manente eodem jure. Prædia quidem urbana a fundo mutuari jus mancipi, sed cum servitutibus suis ut rursus id communiarent, non videri placuisse. Aut hæc est, inquit, ratio distinctionis, aut quæ sit, se nescire. Dixerat Ulpianus *mancipi res sunt prædia in Italia solo*: nam prædia occupatae Provinciae, quamdiu talia, cedebant domino populi Romani directo & supremo, possessio autem plenissima cum usufructu sub annua præstatione relinquebatur provincialibus, vel ipsis etiam concedebatur sæpe Romanis. Non habebant Jus Quiritarium, sed Bonitarium & tantum plenum. Ex Jure Quiritium possidens, habebat dominium civile & optimum, alter naturale tantum, minus integrum & perfectum. Singulari prudentia enim ita temperasse dicuntur autores Republicæ Romanæ duritiam juris Belli, ut stipendia & tributa solverentur tanquam merces agri non sui, & tamen sui, sed alia atque alia ratione. Duplex igitur erat quoque alienatio & translatio dominii; vere Romani una in rebus mancipi, altera Provincialis tantum & nec mancipi. Ibi fiebat per solemmem & formulariam traditionem nexu, vel etiam per in

c. 9.

jurisdictionem, hic per nudam traditionem, sine solenni illa & formularia. Qua occasione illustratur §. 40 *J. de R. D.* Nam alienatio ibi usurpatur in sensu adhuc antiquo & famoso, & cum illo effectu, quem olim habuit apud Ciceronem: *ab alienatio est ejus rei, qua mancipi est, aut traditio alteri nexu, per aes & libram scilicet, aut cessio in jure, inter quos ea jure civili fieri possunt; in Topic.* Pertinet ad laudem Claudii Salmastii observatio, quæ hic inferitur: *evicisse illum, in mutuo alienari quidem res mobiles, non tamen ut res mancipi, sed nec mancipi.* Nunc redit Noster ad verba Ulpiani de mobilibus Tit. XIX §. 6: *res mobiles non nisi presentes mancipari possunt, & non plures, quam quæ manu capi possunt.* Quæ ergo poterant manu capi & apprehendi, de iis nullum superesse dubium. Servos etiam fuisse ad Prætores deductos; non quod libripens hominem libræ imposuerit, sed quod forte digito tetigerit. Si boves, muli, equi, asini, in rem præsentem venissent similiter, plus, inquit Noster, offendissent Prætores quam olim Afrania. Ne ergo res ad deridiculum vergat, ita hæc esse interpretanda, ut antequam ad Prætores iretur, digito potuerint monstrari, de quibus ageretur: forte & symbolum successisse loco rei. Lux etiam inferitur Ulpiano, *Fragm. T. I §. 16*, si servus traditus quidem emtori sit neque tamen ei mancipatus, neque in jure cessus, neque ab ipso anno possessus sit, eum servum, donec horum quid fiat, in bonis quidem emptoris esse, cum causa ufucapiendi; ex jure Quiritium autem interim esse venditoris. Tum vero affunditur etiam lux *L. 3 D. de divers. temporal. præscript.* De præscriptis Italicis loqui Modestinum: quæ cum anno vel biennio ufucaperentur, locus longæ possessionis præscriptioni esse non videbatur, saltem ævo Modestini, sive jure Pandectarum. Cujacium ad *Lib. VI different. Modestini*, ex quo est d. l. 3 transmittere eam sine explicatione. Nec quenquam vidisse Nostrum, qui qualem qualem opem tulisset. Ait ergo, etiam olim longæ possessionis præscriptionem valuisse in his rebus, quæ ob defectum vel juris, vel personæ ufucapi non poterant, tam immobilibus quam mobilibus. Si enim procederet ufucapio, frustra laborabatur de præscriptione. Si non procederet, aderant

C. 10.

Con-

Constitutiones Principum, qui JCtus priores vel æquales essent. Ac forte originem ejus rei esse ab Antonino, cujus rescripta laudantur in L. 9. Marciani, d. r. ut & in rebus mobilibus locus sit præscriptioni diutinæ possessionis. Passim equidem pro *rebus mobilibus* scribi, *rebus soli*. Sed Modestinum in d. L. 3 idem dicere de mancipiis, remobili, vel se movente. Cur non, addit Noster, accusant Tribonianum, quod in L. 9 eraserit *mancipi* vocem, substituta voce, *mobilibus*? uti eraserit ex omnibus fragmentis Jctorum, quæ in Pandectis supersunt. Sed nihil horum necesse esse. Ceterum quæ hujus quoque opusculi occasione ad nos perierit Celeb. Wæchtlerus, Supplem. Tom. VII Sect. VII p. 394 seq. inserta sunt.

Schlesischer Curiositäten erste Vorstellung etc.

h. e.

CURIOSITATUM SILESIACARUM SPECIMEN PRIMUM, in quo Præcipuarum Nobilitatis Silesiæ Familiarum Origo, Insignia, Genealogiæ, Heroes Equitesque clariores, Domus genethliacæ, & Possessiones, e variis Documentorum latebris congesta, exhibentur, Auctore JOH. SINAPIO, Gymnasti Conjuncti apud Lignicenses Rectore.

Lipsiæ, typis Fleischerianis, sumptibus Autoris, 1720, 4.

Alph. 6. plag. 2 $\frac{1}{2}$.

Dedicatum est hoc opus stylo Germanico scriptum Illustriss. & Excellentiss. Dn. Joanni Antonio S. R. I. Comiti de Schaffgotsch &c. S. Cæs. Maj. Consiliario Actuali Intimo, supremæ Præfecturæ per Utramque Silesiam Directori, & Ducatum Suidnicensis & Jauroviensis cum plena potentia Capitaneo, Heroi splendore generis meritorumque ac singulari humanitate glorioso, literarum, inprimis elegantiorum, Atlanti. Dedicacionem sequitur Præfatio, docens, quibus subsidiis, ineditis pariter atque editis, in materia hac elaboranda usus fuerit Cl. Autor, facta simul mentione Eruditorum de hoc opere bene meritorum, vel simile opus molientium. Familiarum item, quæ elucubrandæ restant, Index in Præfatione atque limine scripti pag. 3 exhibetur, simulque Illustres Nobilesque Fami-

Familias decenter rogat, ut labori suo per supplementa melius expoliendo favere, & quævis eo spectantia secum communicare dignentur. In tractatione ipsa operis Comitum Familiaz, quarum Notitia sistitur, sunt sequentes: Comites de Almesloe p. 6, C. de Berge p. 9, C. de Burghaus, quorum Genealogia ex MSCto celeb. Martini Hankii deprompta, p. 10, C. de Colonna p. 19, Burggravii de Dohna p. 21, Comites de Franckenberg p. 29, C. de Götzen p. 31, C. de Herberstein p. 35, C. de Hohberg p. 39, ubi num. Castrum Furstenberga & Furstensteinium inter se distinguenda, instrumenti fragmento p. 54 obiter docetur, C. de Kofspoth p. 55, C. de Malzan p. 56, C. de Nimptsch p. 62, C. de Nossitz p. 68, C. de Oppersdorff p. 89, C. de Praschna p. 94, C. de Promnitz p. 95, de C. de Proiskau p. 109, C. de Rechenberg p. 111, de cujus nominis a verbis: *Hans räche den Berg*, derivati origine quid censendum, indicatur, C. de Reder p. 121, C. de Schaffgotsch, ad quorum gloriam faciens curiosum Diploma, primum opera Generos. Equitis Ferdinandi Ludovici a Brestler & Aischenburg, Consiliiarii Cæsar. erutum, adducitur, p. 130, C. de Schoenaich p. 148, C. de Sobek p. 154, C. de Wilczeck p. 159, C. de Wurben p. 160, ubi primi apud Lignicenses Castellani seu Capitanei (*Landes-Hauptmanns*) munus A. 1178 gefisse Stephanum Comitem de Wurben, & nunc Excellentiss. Wenceslaum Albertum S. R. J. Comitem de Wurben, eodem splendido in Ducatu Lignicensi officio fungi, notatur. Hinc stemmata Baronum exhibentur: nimirum Baronum de Berka, Duba & Leipa p. 166, qui tres, non origine, sed lineis tantum distinguuntur, B. de Bibran p. 169, B. de Braun p. 174, B. de Dyhrn p. 179, B. de Grutttschreiber p. 190, B. de Kitlitz p. 192, B. de Kochtizky p. 200, B. de Kurtzbach p. 202, B. de Reichenbach p. 206, B. de Skrbensky p. 212, B. de Wurz & Burg p. 215. Quibus subnexa ap. 218 Diatyposis & Epitaphia Comitum quorundam & Baronum, qui e Silesia quidem non oriundi, in illa tamen officiis functi sunt vel decesserunt. Has inter Familias extinctæ defecerunt Baronum de Lippa p. 166, B. de Kurzbach, e qua stirpe in Polonia hodie superant Zawaczki, p. 202, B. de Monteverques p. 221

L I

alizi-

aliquæ. Succedunt stemmata Equitum, ubi in antecessura p. 227 curiose inquiritur, quæ Familiz ex Bavaria, Franconia & Suevia cum Ducis Uladislai conjuge, Imperatoris Henrici IV Filia, vel cum Ducis Boleslai Alti uxore, nata Comite Solsbacensi, in Silesiam venisse: quæ ex Merania vel Tirolis cum S. Hedwige huc transmigrasse: quæ prælio Tartarico A. 1241 interfuisse: quæ Heneticæ, Vandalicæ, Lusaticæ originis, dici possint. Familiz hæc Equestres delineatæ ad octingenarium fere numerum excurrunt, quas inter diversæ etiam eminentiori Comitum vel Baronum axiomate fulgent. Pag. 365 communis Comitum & Equitum de Franckenberg & Ludwigsdorff Mater Catharina Walchia: p. 436 Habuitios ab Haugwitiis non esse diversos: p. 580 S. Hyacinthum Odrovafium ortu Equitem Silesium, non Cantiensem, sed Steinoviensem fuisse, indicatur. P. 729 Equites eruditi statura parvi memorantur. P. 754 insignia Annæ Ursulæ gente Reibnicæ, Duci Monsterbergico-Olsaensi & Berolstadiensi Henrico Wenceslao secundis votis junctæ, producantur. P. 786 Rottwizios & Kottwizios non confundendos: p. 801 Jacobum Salzam, Episcopum Uratislaviensem, non Equitem Silesium Lignicensem, sed Lusatum Schreibersdorffensem fuisse, docetur. P. 862 de Casparo Schwenckfeldio, ejusque familia: p. 901 de Anna Hedwige Sitfchia, Joh. Christiani Ducis Bregensis conjuge altera, ejusque profapia & progenie quædam afferuntur. Inter Familias Equestres, quæ esse desierunt, numerantur: Danewitz p. 327, Domanze p. 338, Dornheim p. 340, Gregersdorff p. 413, Haunold p. 452, Krackau p. 546, Mefenau p. 635, Mehwald p. 638, Schwenckfeld p. 861, Seefeld p. 878, Sitfch p. 900, pluresque aliz, quarum non paucæ hodie vix nominibus notæ. Appendicis loco (1) Nomina varia Testium et vetustis Instrumentis collecta sistit Autor, ulteriori curiosorum indagatiõni committens, ad quam familiam hoc vel illud nomen referendum, p. 1086. Accedunt (2) nonnulla de antiqua Quadorum & Lygiorum nobilitate p. 1090. Conferatur Lohensteinii Arminius P. I lib. 7 p. 1143. (3) De Jure & Judicio Equestri Silesiæ, Ritterrechte p. 1092; (4) de quibusdam pri-

sci

sci temporis Comitibus & Castellanis in Silesia. Denique præter Capitaneorum Ducatus Lignicensis seriem, quos olim, nomine Polonis usitato, etiam in Silesia Castellanos & Palatinos appellatos fuisse p. 1097 commemoratur, Judicum Aulicorum Ducatus Lignicensis Catalogus p. 1099 subjungitur. In calce addenda quædam & corrigenda comparent. Utilitas scripti facile se prodit, cujus elucubrandi laborem in Autore, licet non Silesio, Silesiæ tamen, ut videtur, singularis amor sublevavit. Cum enim veteres scribenda egerint, acta scribere neglexerint, facile harum rerum gnari perspiciunt difficultates, quæ in ejusmodi argumento suboriuntur. Tot majores inclytarum Familiarum e vetustis tabulis in lucem protrahere, haud exiguæ molis est. Supplebuntur, quæ desunt, in altera parte, quæ simul icones Insignium, Tabulasque Progonologicas (*Abnen-Tafeln*) sistet, quam ut doctissimus ac perindustrius Autor feliciter absolvat, serio precamur.

POGGIANA, OU LA VIE, &c.

hoc est,

POGGII FLORENTINI VITA, CHARACTER, SENSITIVÆ & FACETIÆ. Ejusdem Historia Florentina. Accedit Supplementum.
Tomi duo.

Amstelodami, apud Petrum Humbertum, 1720, 8.

Alph. I plag. 20.

IN duos Tomos hoc Opus (cujus autorem esse Cl. *Infantium*, Historiæ Concilii Constantiensis scriptorem nobilissimum, ex subjecto *Poggianis* Catalogo librorum venalium, discimus) divisum est, singulique Tomi duabus absolvuntur Partibus. Ac prima quidem Parte exhibetur Vita Poggii, quam quoniam jam satis copiose descriptam in his Actis *Suppl. T. VI p. 337 sqq.* exhibuimus, jure nostro nunc prætermittimus. Nec libros a Poggio scriptos cum Cl. Autore hic recensere videmus. Ceterum characterem, quem philosophi vocant, Poggii merito attentius intuemur. Fuit igitur Poggius præstantissimi homo inge-

p. 81. sqq.

nii, literarum studiis ac studiosis deditissimus, poeticæ quidem artis expertus, at eloquentia libera excellentissimus, in veterumque autorum, etiam ecclesiasticorum, lectione versatissimus. Quod ad mores ejus attinet, honestatem coluit in omni vitæ genere, fuitque & civis & pater & maritus & amicus & minister bonus. Plus imaginativa facultate valuit, quam judicio: id quod apparet ex credulitate, quam præbuit prodigiis & fabulosis narrationibus. Nec avarus præterea erat, nec ambitiosus. Suos tamen & naves habebat. Namque & in cœlibatu liberos aliquot genuit, & in invectivis, quas edidit, orationibus tam impotenti exarsit ira, ut Furæ vix possint furere acrius. Hactenus descriptio ingenii morumque Poggii ab Autore nostro adornata. Parte *secunda* Excerpta exhibentur ex Operibus Poggii. Quia enim in paucorum manibus sunt hæc Opera, publico commodo consulturus Cl. Autor, selectiora inde depromsit publicique juris fecit. Varia lectu digna hic occurrunt, etiam jucunda & ingeniosa, e. g. p. 139 sqq. disputatio, utrum convivæ hospiti, an hospes convivis agere debeat gratias, & uter ab altero beneficium acceperit: p. 144 sqq. disceptatio, ntrum JCI an Medici sint Reip. utiliores. Sic p. 180 recensetur liber Poggii *de Nobilitate*, quo docetur, nobilitatem non consistere in stirpe illustri, nec in vita otiosa, sed in sola virtute, adeoque a Principe posse quempiam divitem reddi ac potentem, nobilem reddi non posse. P. 238 sqq. ex epistolis Poggii afferuntur notatu digniora. Celebris vero illa de Hieronymo Pragenfi Epistola tota hic Gallicum conversa in sermonem exhibetur p. 241-255. *Talem*, inquit Cl. Autor, *Epistolam expectare non poteramus a Secretario Romani Pontificis*. Discimus etiam ex his Epistolis, *factiois* vocabulum honesto quoque sensu a veteribus usurpatum fuisse; & vocem Gallicam *Gentilhomme* natales suos debere urbi Venetorum.

p 259.

Parte *tertia* Cl. Autor exhibet Breviarium Historiæ Florentinæ a Poggio conscriptæ, adjectis notulis ad eam illustrandam ex Leonardo Aretino, Machiavello & Recanato.

Parte *quarta* exhibentur selectiora e Facetiis a Poggio collectis. Scilicet *omissis facetiis spurcis*, ob quas merito re-

prehen-

prehensus est Poggius, ingeniosas ejus historiolas repetiit Cl. Autor, notisque & historicis & moralibus illustravit. Hinc etiam p. 176 sqq. Cl. Autor inferuit ineditam adhuc relationem de illustri gente Scaligerorum, Veronæ Principum, e qua familia doctos illos Scaligeros oriundos esse, verosimile judicat. Itidem p. 204 sqq. docet, *Petrum de Vineis* fuisse Italum natione, non Germanum, eumque injuste accusatum fuisse perfidiæ erga Imperatorem, dominum suum. P. 273 feqq. subjuncta sunt Apophthegmata ab Ænea Sylvio collecta, quæ longe præferenda putamus Poggianis Facetiis. Adjicere jam poterat ac volebat Cl. Autor multas Poggii epistolas ineditas, e Bibliotheca Guelferbytana secum communicatas. At, eum supra in Vita Poggii fere singularum istarum epistolarum jam fecerit mentionem, consilium mutavit, nisi quod quatuor monumenta hic publicanda duxit, & *primo* quidem ex MS. codice Bibliothecæ Guelferbytanz Epistolam Poggii ad Guarinum, Constantiæ A. 1417 scriptam, de invento Quintiliano & Asconio Pediano; *deinde* ex MS. Codice Bibliothecæ Academicæ Lipsiensis Francisci Barbari Epistolam ad Poggium de eodem argumento, scriptam Venetiis A. 1417; *tum* ex MS. Codice Guelferbytanz Bibliothecæ Epistolam Cincii ad Poggium, qua ille huic gratulatur de filio recens nato; *denique* ex Lipsiensis Academicæ Codice MSto *Andrea Juliani*, Nobilis Veneti, orationem funebrem in honorem Manuelis Chrysolorz. Ceterum quæ Cl. Heumannus occasione horum Poggianorum de Codice MS Operis Poggiani nondum editi de varietate fortunæ nobiscum comunicavit, proxime alibi exhibebimus.

ENODATIO ALICUIUS PROBLEMATIS
Geometrica Cel. JAC. HERMANNO propositi; atque de Inveniendis Curvis Algebraicis, ab eodem Viro propositis, quæ non snt indefinite reſificabiles, habent tamen aliquos arcus reſificationem admittentes. Per
NIC. BERNOULLI JO. FIL.

I.

IN quadam Epistola Nobiliff. Monmortii ad me scripta anno proxime elapso inveni mentionem factam duorum problematum a Clariff. Hermanno propositorum. Verba quibus me compellat Vir Illustr. ita latine sonant : *Nescio an tibi jam innotescat, quod Clar. Hermannus invitat Geometras ad solvenda duo problemata viribus tuis digna atque elegantissima.* Illa vero ita habent, verbis Hermannianis concepta : „ I Posita area „ alicujus curvæ = $axy + bx^c y^e$, ubi a & b sunt numeri & quantitates constantes : sicuti etiam c & e sunt numeri qualescunque, invenire curvam cui hæc area conveniat. Dico inveniri „ posse æquationem curvæ in terminis finitis, eamque curvam „ semper fore Geometricam, modo c & e sint exponentes rationales, qualescunque sint de cetero sive affirmativi sive „ negativi. Quæritur igitur æquatio curvæ. *En alterum non „ minus curiosum, sed quod magis arduum videtur.* 2 Inveni- „ re curvas Algebraicas, quarum rectificatio indefinita depe- „ deat a quadratura circuli aut Hyperbolæ aut cujuscunque alte- „ rius curvæ, quæ tamen hoc non obstante habeant unum aut „ duos aut tres aut tot arcus quot libuerit diversos absolute recti- „ ficabiles & independentes a quadratura curvæ, a qua dependet „ ipsarum rectificatio indefinita.

II. Quod ad primum spectat, prælaudato Nob. Monmortio protinus perscriptum est, quod illud sine magna difficultate & a Patre meo & a me fuerit solutum; ipsamque solutionem non diu post a nobis accepit, quamvis sine Analyfi: Eam igitur si qua utilitas inde redundare possit in Geometriæ bonum, cum publico communicare non pigebit.

III. Per aream curvæ quæsitæ (cujus coordinatæ sunt x & y) intelligi debet, si modo sensum proponentis rite percipimus, $\int y dx$ aut $\int x dy$; utrumvis autem sumatur, res perinde se habet ratione conceptus, quia in re ipsa nulla est diversitas sive x pro abscissa & y pro applicata sive vicissim accipiatur. Huc proin recidit problema, ut quæretur curva cui conveniat hæc æquatio $\int y dx = axy + bx^c y^e$: Ubi statim animadverto $\int y dx$ & xy esse quantitates homogeneas nempe planas, eas per conse-

quens

quens translato axy ad alteram æquationis partem, coalescere in unam quantitatem si y ponatur = cuicunque potentiz ipsius x ; quare dispiciendum tantum est, qualis illa potentia esse debeat & cum quo coefficiente affecta, ut substituta in æquatione $fydx - axy = bx^c y^e$, producat hinc inde duo membra identica, ex quo mihi clarescit, inter alias curvas problemati satis facientes dari quasdam ex parabolæ genere, quas ut inveniam sequenti utor analyfi.

$$\text{IV. Pono } y = px^q, \text{ \& erit } fydx = fp x^q dx = \frac{p}{q+1} x^{q+1}$$

quibus in æquatione $fydx - axy = bx^c y^e$ substitutis, mutatur illa in hanc $\left(\frac{p}{q+1} - pa\right)x^{q+1} = bp^e x^{q+e}$; ut igitur ambo

membra identificentur, facio $\frac{p}{q+1} - pa = bp^e$ & $q+1 = qe+e$;

hinc invenio $q = \frac{1-e}{e-1}$ & $p = \left(\frac{e-1-ea+ca}{cb-cb}\right)^{\frac{1}{e-1}}$. Dico itaque

parabolam quæ pro æquatione habet $y = \left(\frac{e-1-ea+ca}{cb-cb}\right)^{\frac{1}{e-1}}$

$\times x^{\frac{1-e}{e-1}}$, vel, quod idem est $(cb-cb) \times y^{e-1} = (e-1-ea$

$+ca) \times x^{1-e}$, satisfacere æquationi propositæ $fydx = axy + bx^c y^e$.

V. Porro ut inveniantur omnes possibiles æquationes finitis terminis constantes, quæ respondeant quæsito, sic erit procedendum:

Differentietur proposita $fydx - axy = bx^c y^e$; at-

que habebitur $1-aydx - axdy = bcx^{c-1} y^e dx + bex^c y^{e-1} dy$, cujus ut membrum primum generaliter integrabile

fiat, multiplico totam æquationem per $qx^{q-q^a-1} y^{-q^a-1}$,

ut fit $(q-q^a)x^{q-q^a-1} y^{-q^a} dx - qa x^{q-q^a} y^{-q^a-1} dy = qb cx^{c+q-1}$

$$c + q - qa - 2 \quad y^{e - qa - 1} \quad dx + qbcx^{c + q - qa - 1} \quad y^{e - qa - 2} \quad dy;$$

Hoc quippe modo pars prior integrari potest, habet nempe

integrale $= x^{q - qa} y^{-qa}$ quicquid etiam pro q sumatur; quocirca ut etiam pars altera fiat integrabilis adhibenda est pro q ,

justa quantitas ut $d(x^{c + q - qa - 1} y^{e - qa - 1})$ hoc est $(c + q - qa$

$$- 1)x^{c + q - qa - 2} y^{e - q - 1} dx + (e - qa - 1)x^{c + q - qa - 1} y^{e - qa - 2}$$

dy evadat ad partem illam alteram in ratione constan-

te; proinde nihil aliud faciendum est, quam ut instituat analogia inter coefficients terminorum homogeneorum, hunc in

modum $c + q - qa - 1 : e - qa - 1 :: qbc : qbc :: c, e$, quæ hanc

suppeditat æquationem $eq - eqa - e = cqa - c$ unde habetur

valor quæsitus ipsius q , qui erit $= \frac{e - c}{c + ca - ca}$; sic itaque pars al-

tera integrata dabit $\frac{qbc}{c - qa - 1} xx^{c + q - qa - 1} y^{e - qa - 1}$; Coz-

quatis ergo ambobus integralibus addita ut moris est ad alteru-

trum quantitate constante arbitraria $\frac{b}{c - qa - 1}$, oriatur $x^{q - qa}$

$$y^{-qa} + \frac{b}{c - qa - 1} = \frac{qbc}{c - qa - 1} xx^{c + q - qa - 1} y^{e - qa - 1} \text{ redu-}$$

ctione peracta $qbcx^{c + q - qa - 1} y^{e - qa - 1} + (qa - c + 1)x^{q - qa} y$

$= b$, ubi si pro q substituat ipsius valor inventus $\frac{e - c}{c + ca - ca}$,

prodibit æquatio continens omnes possibiles casus, qui desiderata

curvam in terminis finitis exprimunt; Ipsa proin includet

particularem illam æquationem, qua problemati per parabolas

satisfieri posse ostendimus: revera enim si arbitraria b ponatur

$= 0$, abibit æquatio nostra divisa per $x^{c + q - qa - 1} y^{-qa}$ in

hanc $qbcy^{e - 1} + (qa - c + 1)x^{1 - c} = 0$; vel substituto valore

ipsius q in hanc $(eb - cb)y^{e - 1} + (ca - ca - c + 1)x^{1 - c} = 0$

quæ prorsus eadem est cum illa quam supra invenimus.

VI. Vi.

VI. Videmus autem quibus conditionibus curva fiat algebraica; Oppido quidem patet parabolam nostram inventam tunc semper algebraicam fore, quando c & e sunt numeri rationales, ita ut hac parte Cel. Hermannus recte dixerit, curvam problemati satisfaciendam posse esse geometricam modo c & e sint exponentes rationales; sed non animadvertit, hanc conditionem solam esse mancam & insufficientem; requiritur enim præterea ut neuter coefficientium in nihilum abeat, id quod fit

quando $e = c$ vel $a = \frac{e-1}{e-c}$; nam si $e = c$, erit $q = 0$; & evanescet

primus terminus generalis & specialis nostræ æquationis ut & exponens ipsarum x & y in secundo termino, ita ut æquatio generalis in hanc abeat $qa - e + 1 = b$ & altera specialis pro parabola in hanc $qa - e + 1 = 0$, unde colligitur, curvam quaesitam non posse fieri algebraicam sed vel transcendentem vel rectam.

Quod si vero $a = \frac{e-1}{e-c}$; disparebit secundus terminus & exponens

ipsius y in primo, prodibit namque pro generali $qbx^{c+1}y^{e-c} = b$, & pro speciali habebitur $qby^{e-1} = 0$, id quod indicat ne-

que in hoc casu ubi $a = \frac{e-1}{e-c}$, inveniri posse curvam algebraicam

in problematis solutionem.

VII. Alias condiciones si quæ sunt necessariz ad curvam algebraicam efficiendam, facile quilibet deteget ex inspectione æquationis nostræ generalis. Quæ vero æquatio cum nihil interserviat in casibus transcendentium, restat ut modum doceamus

æquationem propositam $\int dx - axy = bx^e y^e$, reducendi ad æquationem differentialem, in qua indeterminatæ sint separabiles, quæ proinde exhibeat generalissime omnes satisfaciendas curvas, tam transcendentem quam algebraicas, has nempe per actualem integrationem, illas vero per quadraturas, vel omnino (quod hic fieri potest) per Logarithmos. Talis separandi modus desuisse videtur solutioni Cel. Hermannii, alioquin transcen-

dentium casus (præter eos, qui ex irrationalitate exponentium c & e oriuntur) non subticuisset. Is autem procedit, ut sequitur.

VIII. Aequatio proposita $fydx - axy = bx^c y^e$, per sui differentiationem dat $\overline{1 - a} y dx - ax dy = bcx^{c-1} y^e dx + be x^c y^{e-1} dy$ Ponatur $x = t^{1-c}$ & $y = z^{1-e}$, adeoque $dx = \frac{1}{e-1} t^{e-2} dt$, $dy = \frac{1}{1-e} z^{-e} dz$, $x^c = t^{c-c}$, $y^e = z^{e-e}$;

Hæc enim si substituuntur in æquatione differentiatâ, mutatur illa in aliam in qua indeterminatæ x & y in singulis terminis eundem simul exponentis numerum complent; estque hæc

$$\overline{e - ac + a - 1} z^{1-c} t^{e-2} dt + \overline{ac - a} z^{-c} t^{e-1} dz, = \overline{bec - bc} z^{e-e} t^{e-c-1} dt + \overline{be - bec} z^{e-e-1} t^{e-e} dz,$$

Quare si in ea ponatur $t = uz$, & proinde $dt = uz + zdu$, emerget æquatio habens indeterminatas separabiles, nam reductione rite instituta reperietur hæc

$$\frac{dz}{z} \frac{\overline{bec - bc} u^{e-c-e+1} - e + ac - a + 1}{-be + bc u^{e-c-e+2} + e - ac + ac - 1} = du;$$

cujus membrum posterius per notas regulas integretur per logarithmos, prodibitque (assumta f pro quantitate constante arbitraria) $lz + lf = \alpha u + \beta \text{Log.} \left(\frac{-be + bc u^{e-c-e+1} + e - e + ac - a + 1}{-be + bc u^{e-c-e+2} + e - ac + ac - 1} \right)$ ubi $\alpha = \frac{c}{e - ac + ac - 1}$, & $\beta = \frac{c}{cc - cc - c + e}$

$\frac{\alpha}{ec - e - c + 1}$, logarithmis ad quantitates absolutas reductis

habebitur $fz = u \times (-be + bc u^{e-c-e+1} + e - ac + ac - 1)^\beta$.

$$\text{est autem ex hypothesi } z = y \frac{1}{1-c}, \text{ \& } u = \frac{t}{z} = \frac{x^{\frac{1}{1-c}}}{\frac{1}{y^{1-c}}} = \frac{1}{y^{1-c}}$$

$= \frac{1}{x^{c-1} y^{c-1}}$ hisce itaque valoribus ipsarum z & u substitutis resultabit æquatio quaesita in x & y , & quidem

in terminis finitis $f y^{\frac{1}{1-c}} = x^{\frac{a}{c-1}} y^{\frac{a}{c-1}} x \sqrt{bc - be + bc}$
 $x^{c-1} y^{c-1} + c - ac + ac - 1)^{\beta}$, quæ ut abbrevietur dividatur

per $\frac{1}{1-c}$, postea extracta utrinque radice exponentis β , scribatur g pro $f^{\frac{1}{\beta}}$, proveniet, $g = -bc + bcx^{\frac{c-1}{\beta c - \beta}} y^{\frac{c-1}{\beta c - \beta}}$

$$\frac{a+1}{\beta c - \beta} + \frac{a}{c - ac + ac - 1} x^{\frac{a}{\beta c - \beta}} y^{\frac{a+1}{\beta c - \beta}}$$

IX. Hæc vero æquatio si conferatur cum illa altera quam supra Art. V. invenimus $b = qbcx^c + q^{c-1} y^{c-1} + qa - e + 1 x^{c-1} y^{c-1}$, substitutione facta utrobique valorum tam ipsius q quam ipsarum α & β , deprehendetur æquationes illas duas in idem prorsus recidere & consequenter esse easdem. Verum Methodus posterior hanc habet supra priorem prærogativam, quod exhibeat non tantum omnes possibiles casus, quibus curvæ quaesitæ æquatio in terminis finitis exprimitur, sed & eos, qui curvam reddunt transcendentem & nonnisi per logarithmos construendam: Patet enim curvam fore transcendentem quotiescunque aliquid absolute integrabile existit in æquatione nostra differentiali in Art. præced. inventa,

$$dz = \frac{bec + bcu^{c-c-1} - e + ac - a + 1}{-bc + bcu^{c-c-1} + c - ac + ac - 1u} x du; \text{ id quod accidit quando ex. gr. } c=e, \text{ in hoc quippe casu æquatio ista in hanc degenerat,}$$

$$\frac{dz}{z} = \frac{bec - beu^{c-20+1} - e + ac - a + 1}{c-1u} x du =$$

Min x

ben

$bc u^{e-2c} du + \frac{a-1}{u} du$; sumptis integralibus habetur $lz + lf =$

$$\frac{bc}{e-2c+1} u^{e-2c+1} + \frac{a-1}{c-1} lu, \text{ algebraicum permixtum cum}$$

logarithmis; quod proin curvam quæ sitam facit transcendentem. Item si $a = \frac{1-c}{c-c}$, rursus pars una evadet algebraica, pars altera logarithmica.

X. Occurrunt tamen, quod notari velim, duo casus in quibus prædicta nostra æquatio differentialis cessat solvere problema; quando nempe alterutrum vel c vel $e = 1$. Cum enim Art. VIII positum fuerit $x = z^{c-1}$, & $y = z^{1-c}$, atque ex hac positione originem habeat illa nostra æquatio, palam utique est fore in alterutro horum casuum alterutram x vel $y = 1$, hoc est, indeterminatam supponi æqualem determinatæ, quod esset absurdum. Ne igitur hac in parte desituamur completa problematis solutione & nos defugiant transcendentium quarundam casus, qui cum $c = 1$ vel $e = 1$ existere possunt; non abs re alienum erit, si eos separatim solvendi rationem tradidero.

XI. Sit primo $c = 1$, convertetur æquatio proposita $fy dx - axy = bxy^e$ in hanc $fy dx - axy = bxy^e$, quæ differentiata & reducta producit $\frac{dx}{x} = \frac{bey^{e-1} dy + ady}{-bye + 1-ay}$, ubi cum nulla separatione

indeterminatarum opus sit, æquatio porro ad logarithmos & postea ad terminos finitos ordinarios facile reducitur, excepto casu, quo etiam $a = 1$, eo enim habetur $\frac{dx}{x} = \frac{bey^{e-1} dy + dy}{-bye}$, ubi

videmus partem $\frac{-dy}{bye}$ esse absolute integrabilem, curvam proin evadere transcendentem.

XII. Sit jam $e = 1$; induet æquatio proposita hanc formam

nam $\frac{dy}{y} = \frac{-bcx^{c-1} dx + \overline{1-a} dx}{bcx^c + ax}$, pariter liberam a permix-

tione indeterminatarum adeoque reducibilem ad logarithmos ac dein ad terminos finitos ordinarios, nisi quando $a=0$; quo

nampe fit $\frac{dy}{y} = \frac{bcx^{c-1} dx + dx}{bcx^c}$, cujus pars $\frac{dx}{bcx^c}$ absolute inte-

grabilis reddit curvam transcendentem.

XIII. Ceterum quod attinet ad casum ubi $c=e$, etiam hic ad æquationem finitam pervenire licet sine prævia sequestratione indeterminatarum. Æquatio enim proposita per diffe-

rentiationem huc redit $\overline{1-a} y dx - ax dy = bcx^{c-1} y^c dx + bcx^c y^{c-1} dy$, quæ divisa per xy dat $\frac{\overline{1-a}}{x} dx - \frac{ady}{y} = bcx^{c-1} \frac{dx}{y} +$

$\frac{bcx^{c-1}}{y} dx + bcx^{c-1} y^{c-1} dy$, membrum prius integratur per logarithmos, alterum absolute, unde resultabit $\overline{1-a} lx - aly = \frac{bc}{x} \frac{c-1}{y} \frac{c-1}{y} + f$; indicio sane curvam in hoc casu semper esse transcendentem, excepto, si vis, cum præterea b vel $c=0$,

nam tunc (posita $f=lg$) logarithmica æquatio $\overline{1-a} lx - aly = lg$, ulterius reduci potest ad hanc finitam ordinariam $x^{1-a} = gy^a$, quæ arguit curvam esse ex genere parabolæ & quidem algebraicarum si a sit numerus rationalis.

XIV. Alii quoque sunt casus, qui non indigent separationem indeterminatarum, ut si alterutrum e vel c sit $=0$, levi quadam facta reductione pervenitur ad terminos absolute integrabiles; posito namque $c=0$, suppeditavit instituta integra-

tio pro curva quaesita hanc æquationem $y^{\frac{a}{a-1}} x = \frac{bc}{c-ae-1}$

$\frac{c-ae-1}{y^{1-a}} + g$; posito vero $e=0$, dedit hanc alteram $x^{\frac{a-1}{a}} y =$

$$\frac{bc}{1-ac} \times \frac{ac-1}{a} + g.$$

Has interim & alias integrandi rationes cum universaliter comprehendat methodus exposita Art. V, iisdem diutius immorari supervacaneum arbitror.

XV. Accedo ad alterum Problema Hermannianum, quo petuntur curvæ algebraicæ *A*, quarum indefinita rectificatio dependeat a quadratura cujuscunque alterius curvæ algebraicæ *B*, quæ tamen habeant tot quot libuerit arcus particulares absolute rectificabiles & independentes a quadratura, a qua ipsarum rectificatio dependet. Quod si Clariss. Proponens intelligat per curvam *B* quamlibet datam algebraicam, ut innuere videtur per verba *telle courbe qu'on voudra*, fatemur libenter solutionem problematis non esse in nostra potestate, sed & simul firmiter persuasum nobis habemus, nec ipsum Virum ingeniosum nec alium quenquam mortalium problema in hoc sensu sumptum solvisse vel soluturum esse; in qua sententiâ eo fortius confirmamur quod propositioni hujus posterioris problematis nec verbum quidem subjungat, quo significet (ut ratione prioris facit) se esse solutionis compotem; Judicamus ab illo multum præstari, qui vel partem tantum hujus problematis solveret, docendo scilicet modum inveniendi curvam algebraicam *A*, a cujus rectificatione indefinita dependeat quadratura indefinita curvæ algebraicæ datæ *B*, etiamsi *A* nullum habeat arcum absolute rectificabilem, solutio hujus ingentem haberet utilitatem in constructionibus problematum quæ post separationem indeterminatarum ad quadraturas redacta sunt.

XVI. Quod si autem per curvam *B* non quidem intelligat quamlibet datam algebraicam, sed eam tantum quæ ex inveniendâ *A* derivatur; problema humanis viribus non profus impossibile arbitramur: Si quam solutionem possidet Vir sagacissimus, rogatum volumus ut publico impertiat; Interim hoc alterum proponimus haud multum diversum.

Problema.

„Invenire innumerabiles curvas algebraicas, quarum singularum rectificatio indefinita dependeat a rectificatione cujus-

„cun-

etunque curvæ *data* algebraicæ, licet algebraicæ non rectificabilis, quæ singulæ nihilominus habeant arcus innumeros algebraice rectificabiles. Est nobis solutio hujus problematis per Methodum aliquam paternam adinventam, id quod statim per scriptum est Cel. Monmortio cum primum Hermanniana proposuisset, sed in augmentum rei geometricæ petimus ab aliis solutionem per alias methodos eruendam.

RESPONSIO AD CL. TAYLORI QUERELAS.

XVII. Cum hæc scriberem opportune incidi in Tomum quartum alicujus Diarii litterarii Amstelodami idioma Gallico editi sub Titulo Bibliothecæ Anglicæ, in cujus parte secunda pag. 523 & seqq. reperi recensionem *Methodi incrementorum Autore Brook Taylor* ab ipso Autore, ut videtur, transmissam. Quædam in illa offendi ad Patrem meum spectantia sed minus candide prolata, quæ proin in gratiam rei veritatis nonnullam discussionem merentur. Pag. 534 queritur sibi a Patre meo plagii crimen imputari in Act. Lips. A. 1716. Si lector consulere voluerit acta ista illius anni inveniet nonnisi duo schediasmata de quibusdam Patris mei inventis, quæ curante Celeb. Hermannio in lucem prodierunt; sed nullam omnino mentionem ibi factam reperiet de Cl. Taylora: Quod si vero hic Vir dignum forte intendat ad Epistolam illam anonymi pro Patre meo scriptam atque eodem anno in Actis editam, in qua scriptor Taylorum juxta nonnullos alios in censum refert eorum, qui dum Bernoullianis aliisque inventis utuntur autorum nomina vel dissimulant, vel non ipso loco, quo fit usurpatio allegant: de hoc utique Pater respondere non tenetur, quousque enim contenta illius epistolæ approbet vel improbet, ipse jam monui in Actis 1718, p. 261 & 262; Utrum vero anonymus epistolæ scriptor hæc in parte rem acu tetigerit, nolimus decidere, sed relinquimus in medio.

XVIII. Pergit Doctissimus Taylorus vel qui ejus nomine loquitur Recensor pag. 535, dicitque quod data opera evitaverit occasionem commemorandi quid in eadem materia quam pertractavit, alii dudum antea præstiterint quia, alias ut causatur, non potuisset præterire plures errores & imperfectiones in eorum

rum solutionibus reperiundos; quod hanc ob rationem noluerit attingere solutiones ab illis datas figuræ veli, fornicis, ut & solutionem isoperimetricorum exhibitam olim a Patruo meo Jacobo, a quibus tamen, quod ingenue fatetur Taylorus, analyfin suam mutatus fuerit; Quinam sint isti errores & imperfectiones in illis solutionibus, quibus propterea silentio suo tam generose pepercerit, mihi equidem non constat, si unam excipias solutionem catenariz olim a Cl. Gregorio editam quæ puro puto paralogismo nititur ut jam pridem est ostensum. Interim si imperfectionem nominet, quod subinde solutiones illæ non tam generales fuerint quam esse potuissent, nulla certe unquam solutio perfectionis nomen merebitur, quia nulla tam generalis est, quin ad generalitatem aliquid addi posset, cum præsertim facile sit inventis aliquid addere; In his autem si volumus æquos agere rerum Judices, non tam ad solutiones, quam ad solutionum methodos respiciendum nobis erit, atque attendendum an non solutionum Autores æque facile eas extendere potuissent si animum advertissent. Qui secus judicat exponat rationes, ob quas putet sibi quam primis inventoribus & solutoriibus facilius fuisse inventa aliena, ad quæ forsan ipse nunquam pervenisset, nisi hi glaciem fregissent, promovere; si vero ita judicandi rationes habeat nullas, inani quam de se concepit opinioni plus tribuere videbitur quam æquitati.

XIX. Si Recensori credimus p. 536, Cl. Taylori gratiæ & favori acceptum est ferendum, quod in libro suo præterierit silentio solutionem problematis Isoperimetrici editam in Commentariis Acad. Reg. scient. 1706, quoniam si ejus meminisset sibi non potuisset temperare, quin indicasset tres quatuorve errores ibi commissos & (si diis placet) gravissimos. Sed quid opus ut lapsus leves tanta cum pompa exaggeret? Postquam Pater meus illius solutionis autor aliunde monitus eundem lapsum non modo protinus ipse detexit sed & pro candore suo publice dudum agnovit emendavitque, ostendens illum ex sola quadam inadvertentia subrepisse, quem autem mirum in modum compensavit comunicata methodo nova isoperimetricorum

rum extra calculum solvendorum quod incredibile videbatur illis qui antea per longas & intricatas Patruī & Taylori analyses valut exterriti fuerant, videtur Act. Lips. 1718 Mens. Jan. & Febr. quo loco videre est quoque aliam methodum Paternae in multis satis similem, quam Cl. Hermannus noster communicavit, postquam audivisset talem a Patre missam jam pervenisse ad manus Lipsiensium, editionem ejus tamdiu protrahentium donec Hermanniana tandem parata & transmissa simul edi posset: quod indicandum censui, ne quis miretur, qui fieri poterit, ut duo ista scripta de eadem materia ab autoribus tam longo intervallo a se invicem separatis, eodem tamen tempore in lucem prodirent.

XX. Cl. Taylori Patronus Recensor eadem pagina 536 modo admodum lepido, neque autem valde sincero a Cliente suo amoliri conatur suspicionem plagii; en quomodo: Postquam Parentis mei nova Theoria de Centro Oscillationis comparuisset non tantum in commentariis Acad. Reg. Scient. pro anno 1714, qui, quod fateor, non nisi anno 1717 lucem aspexerunt, sed etiam, quod bene notandum, in Actis Lips. M. Junio anni 1714, quae Acta mensuatim distribui solita longe lateque mittuntur, atque ita mature ad manus Cl. Taylori, qui ut ex hac ipsa libri sui recensione constat, Acta ista diligenter evolvit, pervenire potuit praefata patris Theoria; anno sequenti demum, nempe 1715, prodiit in publicum Taylori Libel. de Methodo iacrem. in quo conspicitur modus investigandi centrum oscillationis iisdem prorsus quantum per obscuritatis peplum perspicere licet principiis inaedificatus, quibus Pater meus in sua Theoria jam antea usus fuit: sunt inter sagaciores Mathematicos qui suspicantur, testibus literis quibusdam privatis Taylorianam hanc investigationem mutato vestitu ex Bernoulliana fuisse enatam.

XXI. Interim quamvis ea de re nec Pater nec quisquam alius Cl. Tayloro lites moverit, ejus tamen Patronus haud ægre olfaciens tacita Virorum intelligentium judicia, praevenerit illa conatur atque delere, dicendo, *non fuisse possibile ut moneret Taylorus, principia sua in quibus fundata est nova ista investiga-*

to centri oscillationis jam anse se fuisse inventa & in usum vocata a Joh. Bernoullio : quænam autem impossibilitatis hujus ratio ? ad hoc respondet Recensor, quia solutio Bernoulliana comparuit in Commentariis Acad. pro anno 1714, qui ipsi vero non nisi an. 1717 in lucem venerunt, & ut efficacior sit gravis sc. hæc ratio subiungit statim, hunc annum nempe 1717 tribus annis posteriorem esse anno quo publicatus fuerit liber Taylorianus, fuit autem impressus anno 1715 adeoque citius non publicatus. Nunc igitur computent Arithmetici, dicentque nobis, num annus 1715 tribus annis præcedat annum 1717; sed transeat cum cæteris erroribus. Vellem hoc unicum ut recte probaretur prætexta impossibilitatis; Quid enim, si solutionem Bernoullianam edificare non potuit Taylorus ex Commentariis Academicis ante annum 1715 utpote non nisi anno 1717 in publicum emissis, quid, inquam, impedit quominus eandem videre potuerit jam divulgatam in Actis Lips. mense Junio anni 1714? Sed hunc scrupulum nobis tollere non curat Recensor, tametsi bene noverit hæc Acta a Taylora legi, adeoque solutionem Parentis mei illi visam esse vel (quod ad suspensionem excitandam jam sufficit) videri potuisse ante editionem libri sui, nec est quod infinet Recensor, librum istum antequam prelum subiret per annum mansisse depositum apud Societatem Reg. Londin. Hoc enim si maxime verum esset, annon vel durante hoc tempore Cl. Taylorus qui illustrissimæ hujus Societatis fuit Secretarius adeoque ad Archiva & Scrinia aditum habuit vel postea cum ad prelum liber manuscriptus extraditus esset ei demum inseri & infarciri potuit scheda de centro oscillationis ?

XXII. Agentes hic de mentione facienda eorum quæ jam ante ab aliis fuere præstita, suum cuique libenter tribuimus; quamobrem hac occasione monere debemus quod respicit magnum Newtonum. Postquam scilicet Pater meus in Actis Lips. A. 1719 M. Majo exposuisset solutionem maxime generalem problematis sibi a Scoto quodam propositi, de *invenienda linea curva quam describit projectile uniformiter grave in aere uniformiter denso supposita resistentiâ in duplicata immo in quavis multiplicata ratione velocitatis*, subiunxit constructionem facillimam.

cillimam pro casu resistantiæ in simplici ratione velocitatis, per quam ostendit dari pro curva quæ sita logarithmicam ordinariam vel etiam ex hac dependentem, quæ propius considerata etiam ipsa logarithmica esse deprehenditur sed cujus applicatæ obliquæ sunt ad axem. Hanc constructionem autem dum prædicabat multo simpliciorum quam Newtonianam quæ extat in Princ. Phil. Lib. 2 prop. 4, utpote quæ sit perplexa & operosa, sciendum est attendisse ad eam quæ habetur in prima editione, quam forte fortuna inspexit licet utramque ad manus habuerit, non cogitans in nova editione aliquid amplius ea de re inveniri. Dein vero monitus consuluit quoque novam editionem, ubi quod nunc per me ingenue fatetur observavit Illustr. Newtonum ex prima illa sua constructione eleganter deduxisse eandem logarithmicam, cujus inventionis ansam haud dubie nactus est ex visa solutione Hugeniana in libro de *Causa gravitatis*, qui liber prodit demum post editionem primam Princip. Phil. nat. Ceterum eadem ingenuitate Pater meus agnoscit, quod quædam ex Theorematis subjunctis alteri suæ solutioni in Actis M. Junio ejusdem anni editæ problematis analytici a Cl. Tayloro Geometris propositi facile fluant tanquam corollaria ex nonnullis formulis Newtonianis contentis in libello vere aureo de quadratura curvarum, id quod nonnisi dimisso schediasmate animadvertere licuit; scire tamen volumus Lectorem ex fonte longe alio petita esse Theoremata illa, quam quo usus est summus Newtonus ad condendas suas formulas. Quamvis autem sint generalia, erunt tamen ut fieri solet (nam nulla regula sine exceptione) quidam casus particulares ad quos unius vel alterius Theorematis applicatio fieri nequit. Interim hujusmodi exceptiones, si quæ occurrunt, non magis derogant Universalitati Theorematum quam derogaret Casus quantitatis in quadrabilis $fx' dx$ Veritati Theorematis hujus Universalis (in quo casu ille continetur) quod nempe $fx' dx$ sit algebraice quadrabilis. Hoc monendum duxi, ut objectiones prævenirem.

P. S.

Quandoquidem Acta Lipsicensia tarde ad nos venire solent, eorum mensis Augustus in quo pag. 361 bina problemata Her-

N n 2

man-

manniana publice proposita conspiciuntur, ad nostras manus perlatus est postquam hoc schediasma jam aliquaudiu paratum fuerat; occasione vero subnata ex diversitate nonnulla qua hæc problemata jam publice proponuntur secus atque antea per Monmortii litteras erant proposita, e re erit hæc pauca adjicere. Quod quidem attinet ad primum, nullum est discrimen in proponendi modo, nisi quod æquationem enodandam in litteris Monmortianis expressam per $sydx = axy + bx^c y^e$, Cl. Hermannus exprimat in Aciis per $A = axy + bx^c y^e$, ita ut A idem sit quod $sydx$ & e, f , locum jam teneant ipsarum, c, e ; sed quod ad rem ipsam, observamus majorem discrepantiam in conditione heic & ibi assignata de possibilitate curvæ Algebraicæ, ibi enim asseveraverat Cel. Hermannus, teste pereximio Monmortio, *Curvam quaesitam semper fore geometricam modo c & e (vel nunc e & f) sint exponentes rationales.* Hic vero requirit insuper, ut etiam a sit numerus rationalis. Ast quemadmodum in nostra hujus problematis solutione demonstratum dedimus, dari quendam casum in quo c & e existentibus rationalibus qualiscunque sit a , curva quaesita tamen necessario sit transcendens, quando nempe $c = e$, item qualæscunque sint c & e modo sit $a =$

$\frac{e-1}{e-c}$ curvam pariter necessario esse transcendentem, sic vicis-

sim jam facile demonstrabimus, si c & e sint rationales & inæquales semper dari posse aliquam curvam algebraicam quaesito respondentem, etiamsi a non sit rationalis, modo etiam non sit

$\frac{e-1}{e-c}$. Nam Art. IV invenimus æquationem $(eb - cb) x y$

$\frac{e-1}{e-c} = (e-1-ca+ca) x x^{e-c}$, quaesitæ curvæ satisfaciendam, quæ cum a in neutrum exponentem ingrediatur, poterit a esse irrationalis & tamen curva esse ex parabolæ algebraicarum

genere, dummodo sit neque $e = c$ neque $a = \frac{e-1}{e-c}$. Et hoc qui-

dem ad primum articulo monere volumus. De cetero quam

DUNC

nunc superaddit restrictionem Cel. Hermannus, qua nimirum exigit *Methodum dñre. Tam procedentem a priori sine præcognita forma æquationis curvæ quæsitæ*, eam restrictionem etiam si non expressam in privata invitatione, accurate tamen a nobis observatam atque ita problemati plene & ad mentem suam satisfactum esse agnosceret, speramus, acutissimus Problematum Autor.

Alterum problema sic paucis nunc publice proponitur: *Invenire curvas algebraicas indefinite non rectificabiles, quæ tamen unum, duas, vel quot volueris arcus habeant absolute rectificabiles*: omissa altera conditione, qua simul petebatur, ut curvæ quæsitæ rectificatio indefinita dependeret a quadratura curvæ alterius datæ. Quamvis Vir Cel. ne nunc quidem dicat utrum hoc ipse solverit nec ne, nos tamen asseverare audemus, quod cum nunc desistat ab hac posteriore conditione, problema ipsum non prorsus impossibile censeamus; quin imo jam solutum habeamus per solutionem problematis Art. XVI propositi, modo in verbis Hermannianis, *quæ tamen unum duos vel quot volueris arcus &c.* subintelligendum sit *id minimum*, ita scilicet ut curva quæsitæ indefinite irrectificabilis habeat *minimum vel saltem* certum numerum arcuum absolute rectificabilium; etsi forsân plures contineat modo non pauciores; nam sane in hoc sensu sumptum problema abinde solvisse censendus est ille, qui invenerit curvas algebraicas indefinite non rectificabiles, quæ tamen habent arcus numero infinitos absolute rectificabiles. Quod si autem per *unum duos vel quot volueris arcus &c.* intelligi oporteat tot exacte quot petuntur arcus absolute rectificabiles, nec plures nec pauciores; significo Cel. Proponenti, hujus quæstionis quantumvis arduæ enodationem eo usque jam a Parente meo esse peractam, ut exhibere possit *curvas algebraicas indefinite irrectificabiles, gaudentes tamen vel uno vel duobus vel quatuor vel octo vel, quot libuerit in hac progressionem, arcibus absolute rectificabilibus*; idque per methodos longo abhinc tempore in publicum editas: num solutio Hermanni quam habet ulterius progrediatur, lubenter equidem intelligemus.

*TENTAMINA MEDICO - PHYSICA AD
quasdam questiones, quæ Oeconomiam animale[m] spe-
ctant, accommodata: quibus accessit Medicina Sta-
tica Britannica; Autore JACOBO
KEILL, M. D.*

Londini, apud Ge. Strahan & W. & J. Innys, 1718, 8.
Plag. 18.

HÆc Tentamina, de quibus diximus in Actis A. 1709 p. 397 & A. 1718 p. 467, tertia vice in scenam producimus ob Medicinam Staticam Britannicam, quæ versioni accessit, in utraque autem editione Anglica desideratur. Noto notius est, *Sanctorium*, Italum, transpirationis insensibilis ponderandæ rationem primum excogitasse, ac inde Medicina, quam vocat, Statica varias aphorismos condidisse. Eos pro universalibus hactenus habuere Medici; sed Cl. *Keill*, Frater *Joannis*, ex controversiis in historia Mathematica nimio fervore agitatis notissimi, cum propriis experimentis eam in rem inquireret, magnum inter Italos ac Britannos discrimen deprehendit. Cum publico itaque communicat Tabulas, quæ observationum seriem per integrum annum & quasdam alias per decennium successivis temporibus factas continent. Pleraque experimenta facta sunt inter annum ætatis trigesimum & quadragesimum. Eorum ope ac fide aphorismos condit, quorum præcipuos ob egregium, quem habent, usum huc transcribere non veremur. 1 Quod per alvum excernitur in uno die, est communiter ponderis unciarum quinque; urina unius diei est duarum librarum & unciarum fere sex; perspirationis quotidianæ pondus unciarum 31. Variantur singula ratione temperamenti, ætatis, cibi & potus, somni & vigiliæ, exercitii & quietis, atque pro anni tempestatibus. 2 In saluberrimo corporis statu omnium egestorum summa est æqualis summæ omnium ingestorum. 3 Quantitas urinæ diurna major est quam nocturna. Transpiratio æstiva hiemale[m] longe excedit: diurna est nocturnæ sesquialtera. Nocturnæ diminutio non auget quantitatem urinæ,

nã, nec aucta diurna urina quantitas diurnam perspirationem
 minuit. 4 Si inter somnum & vigiliam diem æqualiter divida-
 mus, perspiratio unius diei est 30 unciarum & 7 drachmarum;
 si octo horas lecto indulgeamus, unciarum 33. 5 In die æstivo
 maxima perspiratio est 3 fere librarum, in hiemali minima
 est sesquilibra. Hos limites nunquam transit salubris perspira-
 tio: ultra citraque latitudinem suam naturalem fertur vel calo-
 re & exercitio, vel frigore & quiete. 6 Calore, motu & exer-
 citio unciz duæ vel tres interdum quatuor perspiratione hora-
 ria expelluntur: quanto autem major est perspiratio motu
 elicitata, tanto minor est per subsequentes horas corpore quiescen-
 te. Frigore & quiete perspiratio horaria est vix semiuncia. 7
 Promovetur perspiratio ab equitatione & a balneo aquæ tepidæ
 ad sesquilibram affurgit, nec subsequentibus horis a præcedente
 inhibetur. 8 Non minor est perspiratio hieme a foco, quam æsta-
 te a Sole elicitata. 9 Minus perspirat nimio exercitio defatigatus,
 quiq; in lecto corpus agit, quam qui corpore nudo & aere aper-
 to dormit. 10 Quo major est diurna perspiratio, eo minor est
 nocturna & hæc interdum solita dimidio minor, nullo insequen-
 te malo. 11 Perspirationem nec inhibet, nec promovet cutis
 perfricatio. 12 Inæqualibus temporibus corporis pondus a
 sudore magis diminuitur, quam ab insensibili perspiratione.
 13. Medicamenta purgantia perspirationem non impediunt.
 14. Quantitas ciborum & potus est ad perspirationis quantita-
 tem ut $2\frac{1}{2}$ ad 1. Si cibus & potus unius diei sit $4\frac{1}{2}$ librarum, per-
 spiratio est 2, urina totidem librarum & quinque unciarum, ex-
 cretio alvina 3 unciarum. 15. Evacuationes naturales non
 sunt corporis ponderi, sed debitz victus rationi proportionales.
 Cuique corpori sua victus ratio est, cujus defectu corporis pon-
 dus diminuitur, excessu augetur. Victus quotidianus pro ob-
 servationibus præcedentibus est 4 librarum. Si victus modus
 sit debito major aut minor, tum ingesta non respondent egestis;
 sive enim plus, sive minus comedimus, certam sibi normam in
 evacuationibus servat natura. Norma victus est cuique appeti-
 tus non depravatus, evacuationibus naturalibus proportiona-
 lis. 16. Liqueurum tenuiorum potatio urinam provocat, per-
 spi-

pirationem tamen parum afficit. 17. Inter perspirationem ante ac post prandium nulla observatur differentia; nec non coenatus minus, quam coenatus perspirat. 18. Pulsus nocturnus matutino multo celerior est, ideinque a prandio acceleratur. 19. Per omnes corporis poros continuus facilisque aer patet ingressus & egressus. Vapores ex aere ac cute attracti cum sanguine miscentur & pondus corporis augent. Eos corpora morbo extenuata aut evacuatione exinanita copiosius attrahunt; immo omnia plures attrahunt tempestate nebuloſa, quam sicca; noctu, quam interdiu; in somno, quam in vigiliis: atque hinc fieri potest, quod nocturna perspiratio sit diurna semper minor. 20. Aeris humidum attrahat vestes estque attractio superficiei æqualium in ratione ponderum; similium in ratione composita ponderum & superficierum. Plus attrahunt vestes e partibus animalium, quam e vegetabilibus confectæ: bombycinis & laneis eadem inest vis attrahens, ceteris paribus; maxima inest corio, minima linteo. Minus denique attrahunt vestes nigrae. Sequuntur tandem duæ disquisitiones, quarum prima probat, nec perspirationem a frigore suscepto diminui, nec hanc diminutam esse tussis causam: altera vero ostendit, corpora animalium humidum aerem attrahere.

Errata in Schediasmate inserto Mens. Jul. A. 1719.

Pag. 297 lin. 30 pro pdx lege pd ; pag. 298 lin. 10, 11 dele in *Act.* 1715 pag. 226; pag. 300 lin. 8, 9 pro *Log. Logarithmi* 1: y lege *Log. Logarithmi* y ; pag. 300 lin. 26 pro $(8ydy + 4ada)$ lege $(8ydy - 4ada)$; pag. 302 lin. 11 post *quia* inferre, $y^{2m} : xx = a^{2m-2} c$; pag. ead. lin. 19 pro $(2yy - aa)^{\frac{2}{3}}$ lege $(2yy - aa)^{\frac{2}{3}}$ ibid. lin. 22 pro $\frac{2}{3} l. \frac{2}{3}$; pag. 303. lin. 7 a fin. pro $AH - Vac$ l. $AH = Vac$.

Errata Mense Martio A. 1720.

P. 107 lin. 13 lege *quam*, pro *quum*; p. 108 lin. 16 *adjectum*, pro *adjectam*; ibid. lin. ult. *æque*, pro *agre*; p. 110 *eius*, pro *eium*; p. 113 lin. antepen. §. 25 pro 15; p. 117. lin. 19 *sapientis* *JCi*, absque commate; p. 119 lin. 10 *tam anguste*, pro *tamen anguste*; p. 120 lin. 10. c. 11, 12, 13, pro 13, 13.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Julii, Anno MDCCXX.

GEMMARUM AFFABRE SCULPTARUM *Theſaurus, quem ſuis ſumptibus collegit JO. MART. ab EBERMAYER Norimbergensis. Di- geſſit & recensuit JO. JACOBUS BAIERUS, Phil. & Med. D. hujusque in Acad. Altorfina Professor primarius.*

Noribergæ, proſtat in ædibus Ebermayerianis, 1720, fol.
Plag. 21 Tabb. æn. 31.

Inter veneranda antiquitatis monumenta, quæ merito mag-
ni faciunt peritiores, alia tamen aliis magis placent; quo fit, ut alii vetera numismata impense ament, alii antiquis ſtatuis & ſigillis ex ære vel marmore effictis delectentur, alii denique gemmarum affabre ſculptarum aut cælatarum pulcritudine capiantur. Inter hos nomen ſuum cum laude profeſſus eſt *Joannes Martinus ab Ebermayer*, Civis Norimbergensis & mercator primi ordinis ſpectatiſſimus, cujus ea fuit ſollicitas, ut non modo diuturno ſtudio adhibito inſignem pretioſiſſimamque iſtius generis κειμηλίων copiam adeptus fuerit, ſed etiam ſui Theſauri Interpretem ἐμὲλθορον nuper nactus ſit doctiſſimum *Baierum*, ob copulata cum naturali ſcientia humanitatis ſtudia dudum celeberrimum. Illius induſtriæ, hujus doctrinæ debemus *Gazophylacii* hujus partem priorem, quæ gemmas complectitur centum ſexaginta quinque, Tabulis æneis XXX ſatis elegantibus exhibitas, & brevi doctæque explicatione illuſtratas, in quibus numina veterum quampluriſima, Sacrificia varia, Salutis imprimis & Bacchica, inſtrumenta ſacra, Abraxæas figuras, & Symbola haud

Oo

pauca

pauca, fabulas veterum historiasque varias jucundissimis figuris expressas conspicias. Perplacet Flora Tabulæ X, Raptus Proserpinæ Tab. XI, Bacchus cum Ariadne triumphum ducens Tab. XII. Dianæ Tauricæ sacrificium Tab. XV, & alterum Tab. XVI, quod Dianæ Triclaricæ putat clarissimus Interpres, Judicium Paradis Tab. XVII, elegantissimi Chalcedonii Tab. XX, doctissime explicati, Raptus Sabinarum Tab. XXI, Judicium Horatii & Scævolarum facinus Tab. XXII. Forte nonnulla a recentiori manu sunt, antiquitatis æmula, alia ad antiquorum regulas conficta sunt, quo Aurora Sandrarti pertinet Tab. VIII. Sunt & nonnulla manifeste exemplaria veterum, ut Gemmæ Augustæ Tab. XXVI & XXVII, & sequenti Achates Tiberianus; Sergium etiam Galbam Tab. XXIX, & Titi Triumphum Tab. XXX. agnoscent non omnes, & sciolo denique Chalcographo irascentur merito doctiores, quæ minus circumspèctum fuisse cum alii errores passim, tum inprimis facinora in Tabula XVII extantia satis testantur. In ea enim viro Marti proximo, nudo, substituit Neptunum coronatum & bidentem absurdissime armatum; aliam figuram, quam Æneam putat doctissimus Baierus, nudo capite esse noluit, adeoque galea ornavit; Cupidinem vero Marti alludentem omisit, aut potius eum Veneris Columbis, quæ in Sarda gemma plane non conspiciuntur, permutavit. Hæc tamen omnia nihil vetant, quo minus Nobilissimo *Ebermayero* significemus, optime sane ipsum, mercatorii ordinis virum, de antiquitatum studiosis hoc suo Thesaurò esse meritum, Experientissimum vero Baierum publico nomine rogemus, ut Gazophylacii insignis seriem alteram, illustriam clarissimorumque hominum capita complectentem, proxime in publicam pariter lucem prodire jubeat.

RAGIONI DEL SIGNOR GIOVANNI CEVA;
Commissario del Arciducal Camera di Mantova &c.

i. e.

RATIONES JOANNIS CEVÆ, COMMIS-
sarii Camerae Archiducalis, quæ Mantuæ est, & DO-
RI-

MENSIS JULII A. MDCCXX. 291

RICELLII MOSCATELLI BATALLIÆ,
Præfæcti aquarum in illa provincia, contra introductionem Rheni in Padum magnum pugnantes: cum Responsionibus EUSTACHII MANFREDI, Mathematici Bononiensis.

Bononiæ, excudebant Successores Benaccii 1716, fol.
Alphab. I plag. 15.

REPLICA DI GIOVANNI CEVA &c.
id est,

JOANNIS CEVAE REPLICATIO, SIVE
Defensio rationum & demonstrationum suarum, propter quas Rhenus in Padum magnum introducendus non sit: contra Responsiones D. EVSTACHII MANFREDI.

Mantuzæ, excudebat Albertus Pazonius, 1717, fol.
Plag. 15.

OSSERVATIONI DI EUSTACHIO MANFREDI, &c.
i. e.

OBSERVATIONES EVSTACHII MANFREDI
ad Replicationem JOANNIS CEVAE, de Rheni in Padum magnum introductione.

Romæ, e Typographeo Cameræ Apost. 1717, fol.
Plagul. 5.

Rhenus Romandiolæ torrens non tam magnitudine sua celebris est, quam quod multis cultissimis pulcherrimisque terris exitium ac vastitatem vel attulit vel etiamnum minatur. Ortus Apennino monte per Bononiense territorium fluit, atque inde porro versus Septentrionem progressus, non procul a Ferrara, in Padum fluvium aquas suas olim effudit. Ruptis quidem aliquoties riparum claustris, magno cum aëcolarum damno proximas implevit valles: sed publicis Du-

Cap. I. p. 53.

cum Ferrariensium & civitatis Bononiensis initis pactioibus,
 Operaque communi, non una atque eadem via, in Padum
 identidem rellitutus est: quarum pactioinum tabulæ etiam-
 num reperiuntur. Ipse vero Padus superiori tempore a Stel-
 lata versus Bondenum fluebat, atque inde urbis Ferraræ me-
 ridionale latus stringens, in duos dirimebatur ramos, Vol-
 anum & Primarensem. Ceterum a Figeruolo, quod oppidum
 ad sinistram Padi, e regione Stellatæ situm est, exiguus qui-
 dam ramus, vel fossa potius, dicta Philistina, ad mare perti-
 nebat: ex qua fossa natus deinceps ille alveus est, qui nunc
 Padus magnus seu Venetus appellatur, Pado Ferrariensi pau-
 lo septentrionalior. Quippe post celeberrimam illam rupturam,
 quæ anno Christiano 1152 in ea ipsa Padi ripa contigit, ubi
 fossæ Philistinæ principium erat, quam rupturam post quin-
 quaginta annos Sichardus quidam Figeruolanus destinato con-
 filio renovavit, ita sensim aucta & amplificata est illa fossa,
 ut seculo quinto decimo navigabilis fieret, maximamque
 aquarum Padanarum partem ad se derivaret. Quo factum
 est, ut ramus Ferrariensis indies magis ac magis minueretur,
 subsidente præsertim & fundum elevante mira limi copia, cui
 sustinendo atque ad mare ut antea deferendo infracta fluvii
 vis non amplius sufficiebat. Neque tamen non toto adhuc
 seculo sexto decimo ramus ille satis magnam aquarum ma-
 lem vehebat, præsertim in partibus suis inferioribus mari pro-
 ximis, ubi ex ipsis vicinis paludibus multum purioris aquæ
 continuo infundebatur. Quod vero ad partes superiores per-
 tinet, Stellatam inter & ea loca interjectas, ubi Panarus &
 Rhenus incidebant, mira quædam res usu venit. Namque
 eo tempore, quo plenus ac tumidus erat Padus, aqua in
 ramum illum, non obstante elevatione fundi intrabat, atque
 a Stellata versus Bondenum & Ferrariam more solito labebatur:
 contra, ubi Padus depressus erat, accedente plenitudine
 Rheni & Panari, non versus Ferrariam, sed plane ad par-
 tes oppositas versus Bondenum & Stellatam aquaolvebatur,
 atque ibi in Padum magnum sive Venetum cadebat. Sequen-
 tia est territorii Ferrariensis ad provincias Romanorum Ponti-
 ficum

p. 56.

scum translatio; quo tempore consilium initum est excavandi rami Ferrariensis, ut totus iterum Padus fluere per illum antiquo more posset. Itaque anno 1604, autoritate Clementis IX, Pontificis Maximi, consilio P. Spornazzati, Rhenus interim exclusus ex Pado, atque in valles illas sive paludes denuo intromissus est, quas jam olim aliquoties occupaverat. Panarus vero ejusque alveus flatu, quo erat, relictus & prope Bondenuum aggere quodam ita munitus est, ut aqua ejus constanter ac necessario versus Stellatam progredi, & ibi in Padum magnum labi cogeretur. Secari quidem initio ille agger, tempore plenitudinum, solebat, ut effluere per hanc sectionem nimia aqua & pristinam querere viam posset. Verum quando alveus Padi magni ad omnem digerendam aquam factus esse capax videbatur, neglecta sectio & tanquam supervacanea penitus omissa est. Interim facile intellectum fuit, excavationem Padi Ferrariensis rem non modo difficillimam esse, sed plane talem, quæ fieri non posset: neque tamen eo fecius Rhenus ex Pado exclusus permansit. Itaque assignatis vallibus non contentus, aggeres perfringere, fertilissimas terras inundare, depositoque limo suo, cum fundum vallium magnopere elevare, tum orificia illa, per quæ purior ejus aqua in Padum Primarensem antea quasi percolabatur, occludere cepit: jamque quotannis & altitudine & circumferentia excrefcens, non solum Bononiensibus, sed universis pene provinciis, ipsum inter & mare jacentibus, gravis & terribilis imminet. Non defuerunt quidem superiori seculo summa ingenia, quæ de certo & securo remedio huic pesti adhibendo cogitarent, ac consilia sua monumentis exponerent: sed propter perpetuas contradictiones nihil adhuc effici potuit. Prodiit Bononia 1682 collectio variorum scriptorum huc pertinentium: & 1715 permissu Clementis XI P. M. relatio edita est duorum Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Ferdinandi Addæ & Francisci Barberini, qui jussu Innoc. XII P. M. munus visitatorum per integrum annum 1693 magna cum diligentia obierunt. Hi quinque recensent lineas vel vias, per quas alii atque alii deducendum in mare Rhenum judicaverunt: sed rejectis ceteris,

cum propter ne cessariæ declivitatæ defectum, tum propter alia incommoda, quæ ista relatione exponuntur, afflictis Bononiensium ceterarumque circumjectarum urbium ac provinciarum rebus, non alio modo consuli posse judicant, nisi in effectum deducendo eorum consilium & sententiam, qui Rhenum in Padum magnum duci voluerunt: quod ipsum cum variis fieri modis & viis posse, tum ea compendiosissime doceant, quæ a Cucana ad Padum Ferrariensem, paullo infra Bondenum, pertinet, atque inde porro per alveum Padi Ferrariensis, versus Bondenum (ubi jungendus cum Rheno Panarus) progrediens, prope Stellatam in Padum magnum definit. Opposuerant se jam olim tali instituto diu multumque Ferrarienses. Quibus tandem iudicio victis, cum nihil deinceps obesse videretur, quo minus res isto modo confieret, novæ subito a remotioribus provinciis exortæ contradictiones sunt. Quippe clarissimi duo Mathematici Mantuani, Ceva & Moscatellius, scriptis suis, 1716 editis, omni studio id egerunt, ut non modo persuaderent, sed & geometricis rationibus plane cogèrent, si Rhenus in Padum Venetum derivaretur, summo id detrimento fore non tam inferiorem Padi partem accolentibus, quam ipsis Mantuanis ceterisque Padi accolis superioribus. Responsum utrique satis copiose est ab Eustachio Manfredio, celebri Bononiensium Mathematico, jam antea in Actis nostris laudato: qui argumentis quoque suis luculentam præmisit historiam de antiquo & recentiori Padi Rhenique cursu, ostenditque, non novam injungi servitutem Pado si Rhenus in eum immittatur, nec provincias superiores causam habere, cur huic rei sese opponant, quæ jam olim aliquoties facta sit, non consultis provinciis illis, & merito quiescentibus: quod etiam paullo ante a nobis ex hac ipsa Cl. Manfredii narratione annotatum est. Sed responsis Manfredii non contentus Ceva, rationes suas alio scripto, acerbiori etiam stylo, defendere suscepit: cui paucissimas tantum quasdam animadversiones, cum supervacanea videretur uberior responsio, opponendas novissime judicavit Manfredius. Hæcienus de origine & argumento controversiæ: sequitur ut de rationibus utriusque partis breviter

viter videamus. Et tria quidem sunt capita, quæ in libro suo potissimum expendit Ceva, circa Rhenum cum Pado conjugendum: quantitas novæ aquæ, linea insertionis, & copia immixti limi. Augmentum aquæ in Pado incommodum fore judicat, cum propter exiguam alvei Padani capacitatem, tum propter agrorum colluviaria sive canales, quorum ostia vel exitus in Padum desinentes non parum impedimenti sint passuri. Quod ad capacitatem alvei attinet, respiciendum esse monet ad diversos status Rheni, Padi, & maris: posse enim Rheni, posse Padi, posse maris, si per se considerentur, jam maximam esse intumescentiam, jam mediocrem, jam consuetam, jam minimam: qui status cum multis modis inter se conjugungi possint, relictis iis conjugationibus, quas sine controversia noxias esse judicat, duas potissimum perpendit, atque ad calculos revocare conatur; alteram, ubi mare penitus depressum, Padus autem & Rhenus propriis aquis auctissimi sunt, quam conjugationem literis AHI designat; alteram, BEI vocatam, ubi Padus per se mediocriter plenus, sed mare vehementer inflatum, itemque Rhenus plenissimus est. Duo autem sunt, quæ ad computum suum instituendum assumit: quorum alterum hujusmodi est, Rhenum esse ad minimum partem undetrigesimam Padi plenissimi, & decimam quintam ejusdem, tum cum maxime sueta & quotidiana plenitudine existit: alterum in eo positum est, Padum ascendere prope pontem di Lago scuro (ut vocatur) ad maximam ibi observatam altitudinem 35 pedum posse, cum propter suam ipsius intumescentiam, licet mare depressum sit, tum quoque propter maris elevationem, licet ipse non nisi consuetas aquas vehat. Quo pacto effici credit, ut in conjugatione AHI incrementum altitudinis Padanæ, ob adjunctum Rhenum, prope pontem di Lago scuro, si ripæ sufficiant, $\frac{7}{8}$ ped. sive unc. $9\frac{3}{4}$ esse debeat; in conjugatione autem BEI, $1\frac{1}{2}$ ped. sive unc. 18: atque id nondum considerata elevatione aquarum propter lineam insertionis Rheni, quippe cursui ac directioni Padi maximopere contrariam, qua de re capite altero tractat. Ad hæc ita respondet Manfredius: Si Padus ascendere prope

p. 6.

12:

64

prope pontem di Lago scuro ad maximam ibi observatam altitudinem 35 ped. duplici de causa possit, ob propriam intumescentiam, licet mare depressum sit, itemque ob elevationem maris, licet ipse non nimis magnam aquarum copiam vehat, sequi, ut conjuncta causa utraque, ubi & mare altissimum & simul Padus propriis aquis vehementer inflatus fuerit, hic multo altius ascendere quam 35 ped. debeat: sed nunquam fuisse majorem altitudinem observatam: igitur aut nunquam duas illas causas concurrisse, aut fatendum esse, unam non sufficere, ad altitudinem istam Padi efficiendam. Ita fieri, ut tum denique, cum & mare & Padus & Rhenus plenissimi fuerint, hoc est, in periculosissima conjugatione A E I, ut a Ceva vocatur, aqua Padana propter intromissum Rhenum, ascendere in ipso loco confluentis 9 $\frac{3}{4}$ uncias ultra maximam antea observatam altitudinem 35 pedum debeat. Jam vero rarissime fieri, ut Plenitudines Padi & Rheni concurrant, hoc est, ut conjugatio A E I locum habeat, quippe cum causarum illarum plenitudinum oppido diversæ sint, & Padus quidem circa æstatis initium, liquefactis nivibus Alpibus, Rhenus autem & Panarus, cæterique de hoc genere torrentes, autumnis & hyeme excrefcere plerumque soleant. Potroque ostendit, a Cardinalibus Adda & Barberino, itemque ab aliis, qui cum iis sentiant, consultum, cautum, statutum esse, si quando primis annis post conjunctionem Padi & Rheni, plenitudines horum fluviorum concurrant, non Rhenum intromittendum, sed sectis aggeribus, ad antiquum Panari exemplum, vel alio modo, excludendum, & in valles Bononienses ad tempus derivandum esse: quo pacto nihil omnino superfit quod timeri a Rheno jure posse videatur. Nam quod ad alias conjugationes pertinet, quamvis incrementum altitudinis Padanae propter Rhenum majus esse possit, quam 9 $\frac{3}{4}$ unciarum, tamen hoc incrementum, quantum id cumque sit, haudquaquam ad altitudinem pedum 35, ad quam in illis conjugationibus Padus sine Rheno non pertingat, sed ad multo minorem, pedum 10 aut 12, addendum esse. Sunt adhuc alia nonnulla, quæ circa demonstrationem Cevæ a Manfredio monentur: sed iis

omissis

66.

omissis caput rei nunc considerandum est. Putat enim Manfredius, si ripæ Padi non instar scalæ cujuscumque modo altæ modo depressæ forent, sed ubique justam haberent proportionem, parum vel nihil abesse, quin Padum Rheno auctum, quantumvis tumidum, continere ripæ possent. Quod ut luculenter demonstraret, quanta ubique locorum, a Stellata usque ad Papozzam, superficiem Padanæ a summitate riparum, anno 1693 cum tumidissimus esset fluvius, observata fuerit distantia, exponit. Ceterum etiam si in partibus Padi inferioribus, Stellatam inter & mare sitis, augendæ paululum ripæ propter adjunctum Rhenum essent, pernegat tamen, in partibus superioribus idem fieri debere, quippe cum elevatio aquæ illuc haud pertingat. Contra ea Cl. Ceva elevationem istam prorsus universalem fore contendit, ita ut in partibus quoque superioribus, non Padi solum, sed & aliorum fluviorum in Padum labentium, propter iatromissum Rhenum, augeri ripæ debeant, quo aquam, cui continendæ jam antea vix ac ne vix quidem sufficiant, continere rite possint. Rem ad hunc fere modum approbare instituit. Sit primo canalis quilibet horizontalis, in quo, quantum aquæ continuo effluit, tantundem superne æquabiliter & minus violenter restitui intelligatur; certum est, & ipsius Guilielmini demonstrationibus conveniens, aquam in canali illo fluere, sola velocitate a pressione generata: sed & hoc æque certum Auctori nostro videtur, progredi aquam nullo modo posse, nisi sectiones, quo remotiores sunt a principio canalium, eo etiam sint liberiores ac minus impeditæ. Crescente autem ista libertate, hoc est, decrecente resistantia, quam aqua inferior sive præcedens exercere versus sequentem solet, crescit necessario effectus pressionis, sive motus & velocitas aquæ, & crescente velocitate decrescit altitudo sectionis: itaque fieri aliter non potest, iudice Ceva, quin tota aquæ superficies declivitate quadam versus exitum prædita sit, quamvis Guilielmino & aliis aliter fuerit visum. Jam si impedimentum quodlibet orificio canalium inferiori afferatur, quo exitus aquæ vel minor vel certe minus liber evadat, non dubitandum putat noster, quin effectus

p. 147.

8.9. & Repl.

p. 20.

P p

ctus

ctus istius impedimenti ad sectiones quasque superiores, inter-
 ventu mediarum, etsi non nihil debilitatus propagetur, hoc
 est, ut universa superficies aquæ sensim ac iusta proportione
 ascendat, imminuta quidem tantillum, sed non deposita omni
 declivitate, sine qua moveri aqua, ut ostensum est, nullo pa-
 cto posset. Sit nunc porro idem vel alius canalis (ita pergi-
 mus cum Ceva ratiocinari) ad perpendicularum constitutus, evi-
 dens rursus est, aquam in eo moveri sola velocitate a descen-
 su acquisita, nec superiorem frenari & impediri ab inferiore,
 neque hanc vicissim ab illa premi atque ad descensum urgeri.
 Itaque allato pariter huic canali in partibus inferioribus im-
 pedimento quolibet, nullum inde ad sectiones superiores ef-
 fectum pertinere fas est. Denique fit etiam canalis inter ho-
 rizontalem & verticalem medius, sive ad horizontem quomo-
 docunque inclinatus, non dubitavit Guilielminus eodem eum
 habere loco cum verticali, quasi in utroque motus ac veloci-
 tas aquæ non a pressione sed a sola inclinatione alvei, atque
 adeo a descensu proveniret: perperam, iudicio Cevæ; quoni-
 am canalis inclinatus de proprietate cum horizontalis tum ad
 perpendicularum positi participare dicendus est, ita ut regurgi-
 tatio aquæ propter impedimentum inferius, ex parte & quo-
 dam respectu universalis, ex alia vero parte minus universa-
 lis, in eiusmodi canali esse debeat. Quo illud tandem effi-
 citur, ut omnes fluvii non præcipiti alveo delabentes, qui de
 proprietatibus canalium horizonti parallelorum plurimum par-
 ticipant, & cum primis Padus, cujus fundus ad sensum plane
 horizontalis est, si vel mare intumescat, vel alius fluvius in-
 tromittatur, vel denique impedimentum quodlibet inferius
 existat, in omnibus suis partibus superioribus notabiliter ascen-
 dere, atque elevatori superficie fluere cogantur. De cetero
 si cui minus verisimile videatur, aquam fluminum inferior-
 rem seu præcedentem resistere superiori atque ejus motum
 frænare & coercere; eum & demonstratione mathematica in
 priori scripto, & ipsa experientia in posteriori convincere la-
 borat Ceva: nam quod per rupturas in ripis fluviorum quan-
 doque contingentes multo celerius effluere aqua solet, quam
 ante

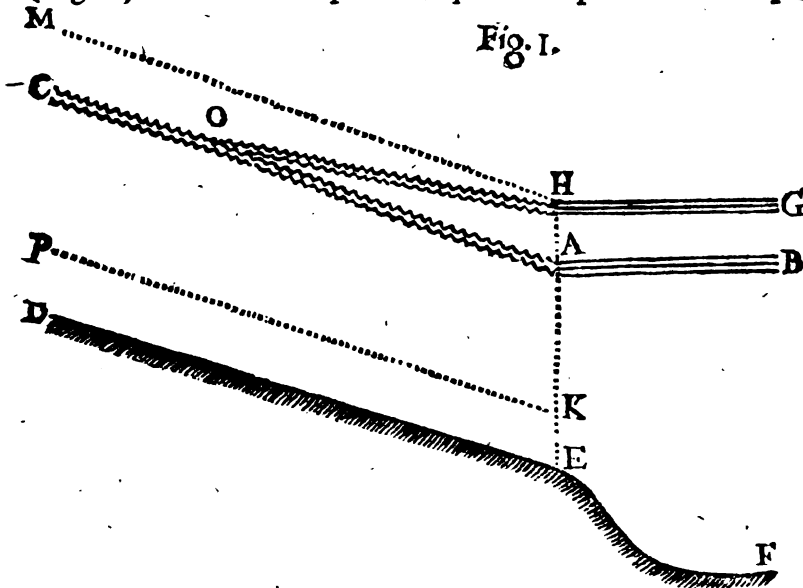
Repl. p. 27.

ante rupturas illas in ipsis alveis progressa fuit, immo vero quod per rupturam superiorem magis acceleratur aquæ elabentis motus, quam per æqualem inferiorem, id quidem satis testari de sententiæ suæ veritate arbitratur. Diximus de argumentis Cevianis: quorum vim breviter & luculenter (ni fallimur) expressimus. Nunc etiam Manfredio commodanda manus, videndumque est, quomodo vir doctissimus contra adversarium, qui alias ipsi mira obscuritate ratiocinia sua involvisse videtur, disputet. Sic autem rationem concludit: Si propter impedimentum quodlibet inferius, veluti propter intumescens mare, intumescere Padus aut similis amnis per totam suam longitudinem deberet, fieri aliter non posset, quin ab accolis quibusque superioribus cum extraordinarii tum quotidiani maris æstus accurate & satis prompte observarentur: at nemo unquam se hoc expertum esse dixerit; non igitur regurgitatio elevati maris per totum fluvium extenditur, sed in partibus a mari aliquantum remotis exigua, tandemque prorsus nulla est. Quod ut eo luculentius constet, sit A B

p. 80. 81.

Fig. I.
p. 82. 83.

Fig. I.

AC in puncto A concurrat; sitque DE fluvii illius fundus, qui perinde ut superficies declivitatem ac figuram quamcumque habeat. Quod si jam mare elevetur, ita ut ejus libella ad HG ascendat ibidemque quiescat, necessum omnino erit, ut etiam superficies fluvii circa ostium AE ad minimum usque ad H simul elevetur. Ducta igitur linea HM parallela ipsi AC, facile demonstratu est, superficiem fluvii elevati, (dummodo superne eadem aquæ copia constanter suppeditari ponatur) posituram HM acquirere & conservare non posse, aedum altiorem & magis inclinatam. Sit enim, si fieri potest, HM superficies fluvii elevati, abscindaturque $KE = AH$, & concipiatur fundus KP fundo DE similis ac parallelus: quo facto evidens est, a fluviiis MH KP & CAED, quippe magnitudine & positura prorsus æqualibus, cum per ostia HK, AE, tum per quaslibet alias sectiones æquales & æqualiter constitutas, æquali tempore æqualem aquæ copiam transmitti debere: igitur cogitatione jam iterum remoto fundo KP, necessario plus aquæ transmitti debet a fluvio elevato MHED, quam ab eodem nondum elevato CAED. At non plus aquæ fluvio illi quam huic constanter suppeditari posuimus. Ergo superficies MH minime poterit in situ illo permanere, sed necessario subsidebit, ac minus declivis facta cum priori superficie CA in puncto quodam O concurret. Quod punctum observatione determinatum in Pado a peritissimis hominibus est, ut qui regurgitationem maris in isto fluvio, tum cum mare vehementer inflatum & Padus contra parum plenus esse solet, ad locum pertingere 14 milliaria Italica infra Stellatam situm, alio vero tempore in multo inferiorem, jurati edixerunt. Jam quod dictum est de elevatione maris, pari fere jure transferre ad augmentum fluvii propter immissum alium fluvium licet; nisi quod hic etiam ad velocitatem fluvii immissi diligenter attendendum videtur. Quapropter Cl. Manfredius, ut quam accuratissime ostendat, quousque augmentum illud in fluvio recipiente pertingere ad sum-

num valeat, hoc modo rem aggreditur. Sit AB (Fig. 2.) superficies fluvii antequam alius fluvius intromittatur;

p. 91:
Fig. 2.

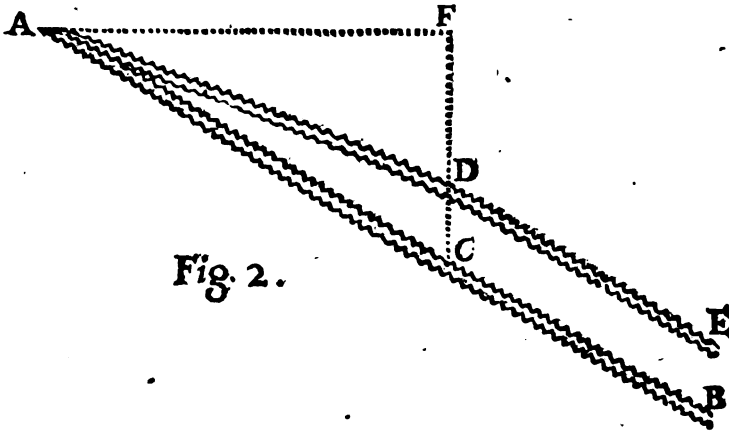

Fig. 2.

quo in C intromisso, ascendat ibi aqua usque ad D, progrediens ad partes inferiores cum superficie DE: sit autem recta DF æqualis altitudini, ex qua decidens aqua eam accurate velocitatem acquireret, quam aqua fluvii intromissi in puncto confluentis habet: ducaturque FA, horisanti parallela, occurrens superficiem CA in A. Quibus ita constitutis, certissimum esse asserit, A esse terminum illum, quem non modo non superare, sed ne quidem attingere regurgitatio aucti fluminis queat. Igitur facta ad Padum & Rhenum iuxta applicatione, scire licet, regurgitationem Rheni, in Pado minus tumido, ultra 12 millaria Italica extendi versus partes superiores non posse, in tumido vero ne quidem ad tria. Hactenus unum caput controversiæ, quæ Manfredio cum Ceva intercedit. Longum esset cetera eodem modo recensere: igitur ea paucissimis tantum attingemus. Et fluxum quidem aquæ per agrorum canales, qui in Padum fluvium, & maxime in partes ejus superiores, inferuntur, nisi rarissime atque ad brevissimum tempus, impediri propter adjunctum Pado Rhenum non posse, luculenter ostendit Manfredius. Quod autem ad lineam directionis pertinet, quacum inferendus in

93-94.

100.

103. 104.

P p 3

Padum

Padum Rhenus est, prorsus errare Cevam docet, qui lineam
 illam fluxui & directioni aquarum Padanarum magnopere
 contrariam imaginetur: quippe cum constitutum sit, prope
 Stellatam, paullulum infra illum locum, ubi nunc insertus
 est Panarus, Rhenum Panarumque ita introducere, ut angu-
 lus, inter lineam directionis horum fluviorum & lineam di-
 rectionis Padi interceptus, quam acutissimus fiat: quod ter-
 ris adjacentibus magno fore commodo affirmat. Objectum
 etiam illud erat, si Rhenus in Padum ducatur, futurum esse,
 ut via Padi, propter inevitabiles riparum corrosiones, tortu-
 osior & longior evadat, quin etiam ut longius in mare ex-
 tendantur ostia Padi, deposito ante illa limo, cujus quidem
 satis magnam advehi copiam a Rheno constat: quo fieri,
 ut imminuta fluminis declivitate, propter auctam longitudi-
 nem, elevatio atque intumescencia simul augeri necessario de-
 beant. Sed quamvis concedat Manfredius, loca flexuum &
 corrosionum mutari a Rheno tantillum posse, ipsum tamen
 Padum tortuosiores longioresque quam antea fieri debere,
 adeo negat, ut potius, propter auctam aquarum vim, brevio-
 rem & magis rectum evalurum contendat. Ostia vero Padi,
 quæ jam sine Rheno quotannis aliquanto longius in mare ex-
 tendi consueverint, adiuucto illo torrente, trium spatio secu-
 lorum, ad summum per unum milliare Italicum ulterius pro-
 longari debere docet; qua ex re satis magna quidem commo-
 da, non aliud vero incommodum nasci posse existimat, nisi
 ut ripæ Padi inferiores, trium seculorum spatio, 6 uncis cir-
 citer augendæ sint. Restat unicum argumentum, quod Mos-
 catellius potissimum urget, contra introductionem Rheni in
 Padum: futurum enim prædicit, ut conjunctis istis fluviis,
 non ostia modo Padi prolongentur, sed & ipse communis al-
 vei fundus arena limoque compleatur & maximopere eleve-
 tur. Quod idem in ramo Ferrariensi, post novissimam Rhe-
 ni introductionem, usu venisse, magno cum accolarum danno
 urget. Sed iterum ostendit Manfredius, tantum abesse, ut,
 conjuncto Pado Rhenoque, communis alveus repleti terra at-
 que arena possit, ut potius, ob auctam aquarum vim & copi-
 am,

p. 29.

110.

112.

26. 29. 30.

115.

am, magis magisque excavari purgarique debeat. Nam & in omnibus orbis terrarum fluviis fieri consueſſe, ut alvei eorum ſemper eo magis excaventur, quo plures alii fluvii illabuntur, & ipſum Padum Ferrarienſem, non propter immiſſum Rhe- P. 125.
num, ſed propter enatum ramum Venetum, atque adeo propter imminutam aquarum vim, oppletum arena & elevatiore fundo præditum eſſe: porroque eorum opinionem nulla niti verſimilitudine, qui Rhenum multo magis turbidum quam alios torrentes, quos Padus recipit, immo vero talem judicent, 121.
cujus plus quam tertia pars terra mixta arenæ ſit: hos non attendere, ſi vera eſſet ipſorum ſententia, quindecim annorum ſpatio plus quam integra pertica imminui altitudinem illarum regionum debere, quæ aquam Rheno ſuppeditare ſoleant. Conſutatis hoc modo argumentis adverſariorum, exemplo Panari rem totam illuſtrare, ac veritatem ſententiæ ſuæ 127.
in clariffimam collocare lucem conatur Cl. Manfredius. Nam cum torrens iſte, qui vel æqualis Rheno vel etiam major ſit, neque aquas minus turbidas vehat, nec rarius plenus tumidusque exiſtat, neque in alium fluvium aut alio loco illabatur, quam ubi introducendus eſt Rhenus, nec denique ulla prope modum alia re, niſi mine, a Rheno differat; cum, inquam, hic fluvius, poſtquam introductus eſſet in Padum magnum, communem alveum haudquaquam terra oppleverit, immo vero magis excavatum præſtiterit, ita ut accèſſu ſuo non modo non auxiſſe, ſed & imminuiſſe Padi intumeſcentias videretur, nullum poſſe dubium eſſe, quin idem a Rheno expectari debeat. Negat quidem hanc concluſionem Ceva, atque ita exiſtimat, tum cum Panarus in Padum duceretur, fundum hujus fluvii talem fuiſſe, qui magis excavari potuerit, nunc ita excavatum eſſe, ut profundior fieri nequeat: ſed hoc gratis aſſeri Manfredius contendit, prætereaque in obſervationibus ſuis contra poſterius Cevæ Scriptum, ad viſitationem, anno 1716 inſtitutam, provocat, qua Padum Venetum adhuc poſt annum 1693, hoc eſt poſt inſpectionem ab Adda & Barberino factam, profundioſiorem evaſiſſe conſtat. Ergo nihil eſſe certius arbitratur, quam fundum fluvii iſtius etiamnum, creſcente

132. 133.
& Obſ. p. 5.

te

p. 163.

150.

te copia & vi aquarum, magis magisque excavari posse ac debere. Quæ cum ita sint, introductionem Rheni in Padum æquissimum esse institutum concludit: cui in posterum obstinate resistere, nihil aliud foret, quam pulcherrimos terræ tractus perpetuo & irreparabili exitio damnare, idque sine ulla justa causa, propter panicum quendam & a ratione prorsus alienum timorem: erepto & negato isthac ratione Bononiensibus eo jure, quod & natura & pactis & præscriptione ipsis competere certum sit: quo jure tamen eos tam moderate usus esse innuit, ut nihil repugnaturi sint, quo minus, si quid damni ex introductione Rheni sui in Padum ad provincias alias redundaverit, continuo iste torrens ex Pado in perpetuum tempus rursus excludatur.

N. B. RESPONSO AD ART. VII. TOM.
XXXI. Diarii Eruditorum Italie.

CUM controversiæ literariæ non solum *cum debita moderatione*, sed & *cum debita sinceritate* tractari debeant, ut eo citius & facilius scopum earundem, h. e. veritatis cognitionem assequamur; non sine stupore intellexi, doctissimum Fagnanum objectiones meas, quas in privata ad me epistola *eruditissimas observationes* vocaverat, nunc publice *erroris* redarguere, meumque ratiocinium appellare *fiasco entimema*, & cum antea scripserat, se nihil in meis observationibus deprehendere, quo offenderetur, nunc ab imaginaria propositionum mearum falsitate offendi. Optavisset sane, ut pari mecum civilitate egisset, & ea, quæ dicenda habuit contra objectiones meas, (quas priusquam publici juris fierent cum ipso communicavi) similiter mecum ante, quam cum publico, communicavisset. Hac enim ratione effecisset, ut aut ego animadversiones meas in ipsius Theorema suppressurus fuisset, aut ut ille, agnita per responsonem meam earundem veritate, animum litigandi fuisset depositurus. Doleo igitur quam maxime, quod ille, victorix securus, verum animi sui sensum circa oppositiones meas mihi dissimulaverit, remque inter nos publi-
ce

ce maluerit quam privatim agi, neque adeo coegerit ostendere publicae debilitatem defensionis, quam opposuit argumentis meis, quorum igitur vim ac soliditatem breviter & quam fieri poterit moderate probatum ibo.

Duo sunt quae praecipue opposui contra *Theorema Fagnani*; I. quod aequatio ista $dy: y^{m:n} = x^{l:u} dx: \left(\int x x^{r:u} dx \right.$

$\left. + K \right)^{l:n}$ non possit esse vera integralis hujus $Xdy^n: y^m dx^r = \frac{a}{x} + \frac{b ddx}{dx^2} + \frac{c ddy}{dx dy} + \frac{f dy}{y dx}$, ad quam supponit perventum fu-

isse sine suppositione differentialis constantis. II. Quod sit impossibile pervenire ad aequationem hanc posteriorem sine suppositione alicujus differentialis constantis, excepto casu quando $c = -b$. Prius probavi ex eo, quod aequatio ipsius integralis de novo differentiatam sine assumpta differentiali constante non producat aequationem differentialem propositam; Posterius ex

eo, quod aequatio $Xdy^n: y^m dx^r = \frac{adx}{x} + \frac{b ddx}{dx} + \frac{c ddy}{dy} + \frac{f dy}{y}$ non

possit perfecte integrari, nisi sumatur quantitas aliqua differentialis pro constante, aut nisi sit $c = -b$. Ad prius respondet Fagnanus negando propositionem hanc fundamentalem, quam ego *Axioma nobilissimum* appellavi, quod *omnis aequatio, quae integralis est alicujus aequationis differentio-differentialis, ad quam perventum fuit sine suppositione quantitatis alicujus differentialis constantis, iterum differentiatam etiam sine suppositione alicujus differentialis constantis debeat restituere eandem illam aequationem differentio-differentialem*; in cujus verbi axiomatis locum ipse substituit hanc propositionem: *omnis aequatio, quae est integralis, iterum differentiatam debet restituere eandem aequationem differentialem secundi gradus aut aliam equivalentem*; ubi per aequationem equivalentem intelligit talem, quae vi quantitatis alicujus differentialis assumptae pro constante, in illam, cujus aequivalens dicitur, transformari potest. Ad posterius respondet, meum ratiocinium, tametsi probet aequationem nostram differentio-differentialem perfecte integrari non posse sine assumptione quantitatis alicu-

ius constantis compositæ ex dx & dy , propterea non probare impossibilitatem perveniendi ad æquationem prædictam differentio-differentialem, si *antecedenter* pro constante non assumpta fuerit eadem quantitas illa differentialis. Quam longe autem a veritate aberrent istæ responsiones, facile intelligent ii, qui *quid sit æquatio differentio-differentialis ad quam perventum est sine suppositione alicujus differentialis constantis, & qualem mutationem producat in integrationibus & differentiationibus supposito differentialis constantis*, cognoscunt; quam rem in gratiam eorum, qui eam nesciunt vel se nescire simulant, explicabo.

Si proponantur plures quantitates variables A, B, C, D , &c. quæ mutua relatione a se invicem dependeant & continuo motu crescant vel decrescant, & ipsarum incrementa vel decremента momentanea respective delignentur literis a, b, c, d , &c. æquatio, quæ exprimit relationem, quæ est inter duas pluresve harum quantitatum a, b, c, d , &c. dicitur æquatio differentialis ejus æquationis, quæ exprimit relationem quæ est inter duas pluresve quantitatum A, B, C, D , &c. & ipsæ quantitates a, b, c, d &c. quibus eodem tempore infinite parvo augentur vel minuuntur quantitates A, B, C, D , &c. dicuntur harum differentialia. Si jam porro fingamus, alio proxime sequenti tempore infinite parvo quantitates illas A, B, C, D , &c. novis incrementis vel decrementis augeri vel minui, quæ vocentur $\alpha, \beta, \gamma, \delta$, &c. differentiarum $\alpha-a, \beta-b, \gamma-c, \delta-d$, &c. quæ intercedunt inter ista & priora augmenta vel decremента a, b, c, d , &c. vocantur quantitatum A, B, C, D , &c. differentio-differentialia, aut differentialia secundi gradus, & æquatio, quæ exprimit relationem quam habent inter se ipsæ $\alpha-a, \beta-b, \gamma-c, \delta-d$, &c. dicitur æquatio differentio-differentialis aut differentialis secundi gradus, cujus respectu æquatio quæ exprimit relationem ipsarum a, b, c, d , &c. dicitur integralis; quemadmodum & hujus integralis vocatur æquatio, quæ exprimit relationem inter ipsas quantitates propositas A, B, C, D , &c. Jam autem manifestum est, unumquodque ex differentialibus his secundis $\alpha-a, \beta-b, \gamma-c, \delta-d$, &c. diversas denotare quantitates, & diversam ad reliqua habere relationem, prout ipsæ

ipsæ $\alpha, \beta, \gamma, \delta, \&c.$ plus vel minus differunt respective ab ipsis $a, b, c, d, \&c.$ aut prout ponitur æqualitas vel inter a & α , vel inter b & β , vel inter c & γ &c. Exempli gratia: Intelligamus per A, B, C, D , respective has quantitates $x, xx, ax+xx, \mathcal{V}(aa+xx)$, & per a, b, c, d , ipsarum differentialia $dx, xdx, adx+xdx, xdx: \mathcal{V}(aa+xx)$; ponamus primo dx esse constantem h. e. esse æqualitatem inter a & α , erunt differentio-differentialia respective $0, 2dx^2, 2dx^2, aadx^2: (aa+xx) \mathcal{V}(aa+xx)$ h. e. ipsæ $\alpha-a, \beta-b, \gamma-c, \delta-d$, eandem inter se habebunt relationem quam habent $0, 2, 2, aa: (aa+xx) \mathcal{V}(aa+xx)$; quod si vero secundo velimus ponere xdx constantem h. e. esse æqualitatem inter b & β , quantitatam A, B, C, D , differentio-differentialia erunt $-dx^2:x, 0, -adx^2:x, -xxdx^2: (aa+xx) \mathcal{V}(aa+xx)$, h. e. ipsæ $\alpha-a, \beta-b, \gamma-c, \delta-d$, se habebunt ut $rx, 0, ax, xx: (aa-xx) \mathcal{V}(aa+xx)$, longe aliter quam in præcedenti hypothesi; si autem non determinare velimus, quænam quantitatam $a, b, c, d, \&c.$ & $\alpha, \beta, \gamma, \delta, \&c.$ inter se sint æquales, i. e. si nullam differentialium constantem supponere velimus, differentio-differentialia quantitatam A, B, C, D , erunt $ddx, 2dx^2+2xaddx, addx+2xddx+2dx^2, (aaxddx+x^2ddx+aadx^2): (aa+xx) \mathcal{V}(aa+xx)$, quæ nullam certam & determinatam relationem, ut in prioribus casibus, inter se habent ob incertam rationem quam habet ddx ad dx^2 . Hinc consequens est, æquationes differentio-differentiales, quæ exprimunt relationem quam habent inter se certarum quantitatam differentialia secundi gradus, pro diversa hypothesi alicujus differentialis constantis, non æquivalentes sed diversas esse, exprimunt enim diversarum quantitatam diversas relationes, adeo ut si supponamus e. g. nos pervenisse ad aliquam æquationem differentio-differentialem, quam nominemus F , ponendo hanc, vel illam, vel nullam differentialem constantem, & hujus æquationis integralem vocemus G , necesse fit, ut æquatio ista G iterum differentiata, ponendo respective hanc, vel illam, vel nullam differentialem constantem, producat eandem æquationem differentio-differentialem F ; neque sufficit, si ponamus ad æquationem F perventum fuisse sine suppositione alicujus differentialis constantis, ut æquatio G differentiata producat aliquam

æquationem, quæ vi adhibitæ alicujus differentialis constantis in æquationem F transmutari possit; sed quemadmodum æquatio F, ad quam perventum est sine suppositione differentialis constantis, est æquatio generalis, quæ admittit omnes suppositiones differentes, & quæ complectitur omnes casus particulares pro diversis hypothefibus differentialis constantis, ita quoque æquatio G differentiata exhibere debet eandem æquationem generalem F, quæ accommodari possit non uni tantum hypothefi particulari differentialis constantis, sed omnibus quas effingere possumus. Uno verbo, si æquatio G est *integralis* æquationis generalis F, sequitur vicissim, quod æquatio generalis F debeat esse *differentialis* æquationis G. Quisunque definitionem terminorum intelliget, non minus pro *Axiomate* habebit hanc propositionem, quam istam: Posito quod Paulus sit Pater Petri, sequitur quod Petrus sit Filius Pauli; res utrobique eodem modo se habet; patet igitur quid sentiendum de responsione Fagnani ad primam meam objectionem. Pergo ad secundam.

Si Fagnanus contendit possibile esse, ut excepto casu quando $c = -b$ quis perveniat ad æquationem $Xdy^n - y^n dx^n = \frac{a}{x} + \frac{b dx}{dx^2} + \frac{c dy}{dx dy} + \frac{f dy}{y dx}$ sine suppositione differentialis constantis, melius respondere non possum, quam rogando illum, ut exemplum vel solutionem alicujus Problematis proferat, ubi ad talem æquationem sine suppositione differentialis constantis perveniat; si hoc præstare possit, victas dabo manus. Ego dixi & etiamnum dico, hoc fieri non posse, ideo quod in integration prædictæ æquationis aliqua differentialis constans assumi debet, nisi fuerit $c = -b$, hoc enim signum est, jam antea in inventionem illius æquationis differentio-differentialis aliquam differentialem constantem fuisse adhibitam. Hæc duæ revera inter se servant connexionem essentialem & nodum indissolubilem; sed cur hoc? Ideo quia in omni integration æquationum differentialium secundi gradus non possunt plures simul quantitates differentiales, sed una tantum pro constante assumi, nempe illa, quæ in præcedenti differentiatione pro constan-

te

te adhibita fuit, adeo ut necesse sit, ut ille qui mihi proponit integrandam æquationem aliquam differentio-differentialem mihi dicat, quam differentialem constantem sive quam quantitatem uniformiter fluentem ipse in æquatione sua intelligat, ut ego eandem significationem differentialium in integratione retinere & paralogismum evitare possim; aut si dicat, æquationem suam nullam præsupponere differentialem constantem, necesse est ut ad eandem æquationem integralem perveniam supponendo constantem aut nullam differentialem, aut aliquam pro lubitu sive hanc sive illam. In nostro autem casu res hoc modo non succedit; quippe æquatio Fagnani, ipso factente, si nulla sumatur differentialis constantis, plane integrari non potest, neque exhibet unam eandemque æquationem integralem in omnibus quæ fieri possunt suppositionibus differentialis constantis; fieri autem posse ejusmodi suppositiones numero infinitas, quæ conducunt ad æquationes integrales toto genere ab invicem differentes, mox exemplis aliquot probabo, postquam prius ad objectionem aliquam ridiculam respondero, quam Fagnanus per modum interrogationis ita proposuit: „Obsecro, quid absurdi continetur in ista proportione dx^n :

„ dy^n “ :: $\frac{X}{y^m} \cdot \frac{a}{x} + \frac{b ddx}{dx^2} + \frac{c ddy}{dx dy} + \frac{f dy}{y dx}$? secundus ejus terminus

„homogeneus est cum primo, & quartus terminus est finitus

„sicuti tertius; quin imo idem quartus terminus æque est intel-

„ligibilis, ac foret si in locum $\frac{c ddy}{dx dy}$ scriberetur $\frac{-b ddy}{dx dy}$ “ Respon-

deo, quod quis simili modo negare posset, esse aliquid absurdi in hac proportione, *latus quadrati est ad diagonalem ut 3 ad 2*; ubi secundus terminus homogeneus est cum primo, & quartus terminus est numerus finitus sicuti tertius. Aut ut per exemplum nostro casu magis simile respondeam, rogo vicissim Fagnanum, annon sit absurdum dicere, quod sine suppositione differentialis constantis ad sequentem æquationem differentialem secundi gradus, naturam alicujus curvæ exprimentem, pervenire possimus: $y^2 ddy - aayddy = aady^2$, ubi per y intelligo ordinatam curvæ alicujus, & per dy & ddy ejus dif-

ferentialia prima & secunda; respondere certe debet Fagnanus hoc esse impossibile, quomodo enim in ista æquatione abscissa, quam vocare volumus x , cum suis differentialibus dx & ddx , evanescere potuisset, nisi aliqua differentialis primi gradus constans & aliqua secundi gradus æqualis nihilo supposita fuisset? Attamen ista æquatio in sequentem proportionem re-

solvitur: $y+a.a::\frac{a}{y-a} \cdot \frac{yddy}{dy^2}$, cujus secundus terminus est

homogeneous cum primo, & quartus est finitus sicuti tertius. Dicendum igitur est, quod quemadmodum prædicta æquatio $y^3 ddy - aayddy = aady^2$ (quæ pro varia hypothese differentialis constantis variis Curvis satisfacit, in specie autem, quando dx constans supponitur, Ellipsi vel Circulo; quando autem elementum Curvæ $r(dx^2 + dy^2)$ constans ponitur, Catenariæ vulgari aliisque Curvis mechanicis) necessario præsupponit differentialem constantem, ita etiam æquatio $Xdy^n : y^m dx^n =$

$\frac{a}{x} \frac{bddx}{dx^2} + \frac{cddy}{dx dy} + \frac{fdy}{y dx}$ præsupponat differentialem constantem, excepto casu quando $c = -b$, non quidem ob eam rationem,

quod alioqui termini proportionis $dx^n \cdot dy^n :: \frac{X}{ym} \cdot \frac{a}{x} + \frac{bddx}{dx^2} +$

$\frac{cddy}{dx dy} + \frac{fdy}{y dx}$ forent heterogenei, sed ob aliam rationem, ad

quam intelligendam oportet scire paulo plus quam homo ille, quem Fagnanus supponit *prorsus ignarum calculi differentialis*, i. e. oportet scire paulo plus quam *solum significatum ipsarum x, y , earumque differentialium primi & secundi gradus*. Ut autem Fagnanum penitus erroris sui convincam, demonstrabo novo modo & directe, propositiones has duas, *Ad æquationem*

$Xdy^n : y^m dx^n = \frac{a}{x} + \frac{bddx}{dx^2} + \frac{cddy}{dx dy} + \frac{fdy}{y dx}$ perventum est sine

suppositione differentialis constantis, & quantitas c non est $= -b$, esse contradictorias & simul stare non posse. In hunc finem præmittam sequens Lemma: Omnis æquatio differentialis secundi gradus, in qua dx est variabilis & dy constans, transmutari potest.

potest, salva æquatione integrali, in aliam in qua dx est constans & dy variabilis, scribendo pro ddx hunc valorem $-dxddy$: dy . Hujus theorematis demonstrationem perfacilem olim cum amicis communicavi, aliam inveniet Fagnanus in Celebrissimi Geometræ Angli Brook Taylor *Method. Incr. Prop. 3.* ad quam ipsum remitto. His præmissis sic arguo: Quia ad

$$\text{æquationem } Xdy^n : y^m dx^n = \frac{a}{x} + \frac{b ddx}{dx^2} + \frac{c ddy}{dx dy} + \frac{f dy}{y dx}$$

perventum est sine suppositione differentialis constantis, possum pro arbitrio sumere dy aut dx constantem; in prima igitur suppositione posito $ddy=0$, erit $Xdy^n : y^m dx^n = \frac{a}{x} + \frac{b ddx}{dx^2} + \frac{f dy}{y dx}$, in posteriore

$$\text{autem posito } ddx=0, \text{ erit } Xdy^n : y^m dx^n = \frac{a}{x} + \frac{c ddy}{dx dy} + \frac{f dy}{y dx}.$$

Sed; per Lemma præmissum, æquatio prioris suppositionis, scribendo $-dxddy$: dy pro ddx mutatur in hanc $Xdy^n : y^m dx^n = \frac{a}{x} - \frac{b ddy}{dx dy} + \frac{f dy}{y dx}$, in qua dx , constans & $ddx=0$, quæ debet congruere cum æquatione posterioris suppositionis, cum igitur in

utraque omnes termini præter $\frac{c ddy}{dx dy}$ & $-\frac{b ddy}{dx dy}$ sint iidem, sequitur quod & hi æquales esse debeant, quapropter necessario

$c=-b$; sufficienter igitur demonstratum puto, quod Fagnanus, supponendo ad æquationem sæpius citatam $Xdy^n : y^m dx^n =$

$$\frac{a}{x} + \frac{b ddx}{dx^2} + \frac{c ddy}{dx dy} + \frac{f dy}{y dx}$$

perveniri posse sine suppositione differentialis constantis, & casum quando $c=-b$ a theoremate suo excipiendo, supposuit duo contradictoria, quæ simul stare non possunt.

Supereff ut (quod supra promisi) ostendam, innumeras in nostro casu suppositiones differentialis constantis fieri posse, quæ conducunt ad æquationes integrales toto genere & ab invicem & ab æquatione integrali a Fagnano allata differentes. Ad hoc probandum sufficit afferre aliquot exempla pro illo ipso casu particulari, quem jam in *Diar. Ven. art. 5 Tom. XXIX* confide-

sideravimus, scilicet quando $X=x$, $m=2$, & singulæ a, b, c, f, n ,

$=1$; proponatur nempe integranda æquatio $xdy:yy=\frac{dx}{x}+$

$\frac{ddx}{dx}+\frac{ddy}{dy}+\frac{dy}{y}$; dico nullam dari certam æquationis hujus inte-

gralem, sed pro innumeris quæ fieri possunt suppositionibus differentialis constantis innumeras quoque dari hujus æquationis æquationes integrales. Ex. gr. si ponamus $xxdxdy:yy$ constantem, æquatio integralis erit $x^2:x-\frac{1}{2}yy=\text{constanti}$; si ponamus $y^s dx dy:xx$ constantem, æquatio integralis erit $y^{s+1}:x+y^{1:2}=\text{constanti}$; & generalius si ponamus $x^p y^q dx dy$ constantem, ubi p & q significant numeros quoscumque, æquatio integralis evadet $x^{-1}y^{q-1}:(-1-p)+y^{(p+q-2)}:(-1-p):p+q-2=\text{constanti}$. Item alio modo si ponamus $xxxy^{q+r} dx dy:(by^r+y^r)$ esse constantem, ubi valores ipsarum b, q, r , sunt arbitrarii, æquatio integralis erit $y^{-q}:q+x^{-1}y^{-q+1}+by^{-r}:r+bx^{-1}y^{-r+1}=\text{constanti}$; & sic innumera alia suppositiones fieri possunt, quæ conducent ad innumeras æquationes pro curvis tam algebraicis quam mechanicis, Ex his igitur manifestum est, Fagnanum multipliciter errare; I. quando nempe putat æqua-

tionem hanc $dy:y^{m:n}=x^{r:n}dx:\left(\frac{n}{u}\int Xx^{n:u}dx+K\right)^{1:n}$ esse so-

lam & perfectam integram suæ æquationis $Xdy^n:y^m dx^n=$

$\frac{a}{x}+\frac{b d d x}{d x^2}+\frac{c d d y}{d x d y}+\frac{f d y}{y d x}$; tum II. quando pag. 72. asserit, *che*

per giungere alla perfetta integrazione dee prenderfi questa costante $x^{s-a}y^{m:n}dx^n-by^c-u$, in quo sibi ipsi contradicit, nam in art. XI Tom. XXVII. dixit, & recte quidem, licitum esse ponere constantem quam libuerit; tum III. quando asserit in fin. pag. 77, assumptionem differentialis constantis in nostro casu non determinare essentiam Curvæ quæsitæ; nonne debebat ipse (ut ejus verbis utar) *rislettere*; *che l'infusso della costante assunta è valevole à produrre varj fenomeni nel mondo intelligibile*

In una parte più, e meno altrove.

Nisi

Nisi tæderet me in re tam facili & a Tyronibus vix ignorata diutius versari, alia quædam circa objectiones reliquas Fagnani monere possem, sed qui quæ hucusque dicta sunt recte perpenderit, & illas falsas nulliusque momenti esse facile sibi persuadebit. Unicum tantum adhuc adnotabo, nempe ipsum errare, quando quasi triumphans defensionem suam ita finit: *Mi do à credere, che questa risposta sia per appagare i lettori;,, mà se per avventura alcuno di essi la reputassi invalida, saprà, che resta sempre illesa l' interna sostanza della mia invenzione; poiche dal mio combattuto teorema nasce immediatamente questo corollario incontrastabile, che: L' integrale dell'*

equazione (1) $Xdy^n : y^m dx^n = \frac{a}{x} + \frac{b ddx}{dx^2} + \frac{c ddy}{dx dy} + \frac{f dy}{y dx}$ è l' equazione,,

(4) $dy : y^{m:n} = x^{l:n} dx : \left(\int X x^{n:l} dx + K \right)^{1:n}$, supposto, che,,

prima di giungere all' equazione (1) siasi presa per costante,, la quantità differentiale (3) $x^{l:n} y^{m:n} f dx - b dy - c x$. *Io vorrei,, sempre ingannarmi, se mi fosse concesso dedurre da miei errori,, simili verità,,* Hæc propositio non nascitur tanquam corollarium ex theoremate Fagnani, sed vice versa Fagnanus ex ista propositione theorema suum deduxit, i. e. *ex propositione particulari per inductionem erroneam deduxit conclusionem generalom*, quemadmodum cuilibet apparere potest ex demonstratione, quam theoremati suo annexuit dict. art. XI. Tom. XXVII. quia vero optat semper falli, si sibi concessum esset deducere ex erroribus suis similes veritates, finiam istam responsionem ostendendo ipsi modum, quo se centies per diem voti sui compotem reddere possit. Sumat nempe æquationem differentialem quamcunque (A) pro curva algebraica vel mechanica, eamque denuo differentiet, ut habeat æquationem differentio-differentialem (B); deinde assumat pro constante quamcunque quantitatem differentialem (C), cujus differentialem (D) ponat = 0, hujus quantitatis (D) multipulum vel submultipulum quodcunque addat alterutri membro æquationis (B), ut inde proveniat nova æquatio (E). Quibus factis ad modum art. XI Tom. XXVII formare poterit novum

theorema dicendo: *Aequationis (E) ad quam suppono perventum fuisse sine suppositione differentialis constantis, integralis est aequatio (A).*

EXERCITATIONUM SUBSECIVARUM
Francofurtensium

Tomus II Sectio II.

Francofurti ad Viadrum, impens. Joh. Godof. Conradi, 1719, 8.
 Plag. 14.

IN Exercitatione prima *Wesensfeldius* ab intentata Septicifimi nota *Salomonem* vindicat. Nimirum Anonymus in Observationibus *Hallenfibus* Tom. 8 Observ. 13 repetiit argumenta, quibus *Vayerius* probare contendit, *Salomonem* fuisse Scepticum. Ad singula respondere conatur *Wesensfeldius*. Exercitatione secunda *Gælickius* proponit problema: an non omnes febres certam quandam analogiam inter sese mutuo alant ac proinde analogicam quoque tractationem therapeutivam suo quodam jure expostularet. Iple affirmativam defendit, sed ita ut idem aliorum disquisitioni ulteriori commendet. Ansam dedit *Brunnerus*, Archiater Palatinus, ob praxin Medicam famigeratissimus, qui omnes febres, cujuscunque fuerint indolis, more intermittentium tertianarum per usum corticis *Peruvian* curat: cujus methodi felicem successum vidit *Gælickius* in filio *Consulis Duisburgensis* feбри continua & acuta laborante. Idem Exercitatione tertia se tuetur adversus Autorem Relationum (quemadmodum vocantur) innocentium de rebus theologis antiquo novis, qui detestatus fuerat, quod *Johrenis* Antecessoris sui hypothesein revocaverat, de Christo remediis subinde naturalibus certos quosdam morbos fugante, & dzmoniacam obsessionem non de corporali diaboli hypostatica occupatione, sed de certo quodam morbi genere explicuerat. Exercitatione quarta *Hermannus* ad motus corporum in mediis resistentibus explicandos progressus hac vice solos rectilineos & a primitive uniformibus variatos investigat. Exhibet canonem generalem, unde cetera derivat, $rdx = -udu$, ubi r resistentiam, x spatium

x spatium, u celeritatem in termino spatii mobili residuam denotat. Hinc e. gr. deducit pro descensu corporum a gravitate in medio quocunque resistenti $(g-r) dx = udu$ & pro eorum ascensu $(g+r) dx = -udu$, ubi g gravitatem designat. Exercitatione quinta *Reimoldus* de confusione legis Corneliz de Sicariis cum Aquilia agit. Tandem *Dithmarus* ex Codice MSC rerum præcipue Westphalicarum, qui in manus ipsius incidit & cuius Autorem anonymum circa initium seculi superioris scripsisse contendit, Abbatum Werthinensium & Abbatissarum Essendensium Syllabum Speciminis loco cum rerum historicarum curiosis communicat, integri operis editionem promittens, ubi intellexerit, excerpta ista non displicuisse. Continentur autem in eodem descriptiones Ducatum, Comitatum & Dynastiarum Teisterbantiz, Cliviz, Montium, Marcani, Lymburgensis, Ravensburgensis, Lippiensis, Tecklenburgensis, Lingensis, Bertheimensis; Schowenburgensis, Hoyensis, Haholoni, Mærsani aliarumque ditionum, quæ ita describuntur, ut Ducum, Comitum & Dynastiarum genealogiz, adjectis illorum insignibus, ipsarum dein ditionum ac præcipuorum in illis oppidorum & monasteriorum origines & fata exhibeatur, singula vero tum Archivorum, tum veterum Scriptorum fide tradantur atque probentur.

MEMOIRES ET NEGOCIATIONS SECRETTES, &c.

hoc est,

COMMENTARIUM DE ACTIS FERDINANDI BONAVENTURÆ, Comitis de HARRACH, Legati Cæsarei, in Aula Hispanica, ab A. 1695 usque ad primum tractatum partitionis; Autore DE LA TORRE.

Tomi II.

Hagæ Comitum, apud Petrum Hufson, 1720, 8.

Alph. I plag. 22.

EX Præfatione discimus, Commentarios hosce desumptos esse

Rr 2

esse

esse ex epistolis, quas lingua Hispanica exaratas ex Hispania ad Leopoldum Imp. misit Harrachius. Harum plures in ipso opere exhibentur. In eadem præfatione novum promittitur Volumen, quo Autor historiam aulæ Hispanicæ inde a secundo tractatu partitionis usque ad pacem Badensem est persecuturus. Accedimus ad ipsum opus, cujus priore Tomo five libro præfatur Autor de pace Pyrenæa, & matrimonio Ludovici XIV cum Maria Theresia, docetque, Mazarinum hac via usum esse conjungendi olim Hispaniam cum Gallia, non obstante splendidissima illa renunciatione, quippe cum Mazarinus (conf. Acta Erud. A. 1710 p. 250 sq.) non injustum duxerit, pacta facere cum restrictione mentali. Hinc, quid secuto tempore a Galliæ Rege actum sit in Belgio, edisserit, addens, Regis Hispaniæ matrem summopere favisse successioni filii Electoris Bavaricæ, at Cardinalem Portocarrerum Carolo, hodierno Imp. Rom. successionis jus adjudicasse. Inter hæc quiescebat aula Viennensis, magnopere admirantibus ejus ἀπρηξίας Principibus omnibus ac Rebusp. Austriæ faventibus. Postea vero quam erepta humanis rebus fuisset Regis Hisp. mater, fervente adhuc bello, studiosissime in id incumbendum sibi censuerunt Austriaci, ut, antequam bellum componeretur, successor in regno Hispaniæ declararetur Carolus Archidux. Hoc sine Comes Harrachius cum *Instructione* five Mandatis, quæ hic p. 48. sqq. exhibentur, in Hispaniam mittebatur. Delatus is Madritum aulam reperit perturbatissimam, cum ob frequentes Regis morbos, tum ob instantem a Gallis obsidionem Barcinonis. Ceterum Cardinalis Portocarrerus, domus Austriacæ fautor maximus, statim venit ad Harrachium, eique statim aulæ Hispanicæ fideliter exposuit. Scilicet Regina, inquietabat, Regem habet in sua potestate: Admiralis Castellæ non quidem nomen ac titulum, sed tamen potestatem atque autoritatem habet Ministrissini: Cardinalis Portocarrerus, Cardinalis Cordubensis, Dux Montaltius, & Comes Aquilarius, Austriacæ domui sunt addictissimi: Comes Oropesanus favet domui Bavaricæ: denique Comes de Monterrey domui Burbonicæ five aulæ Gallicæ optime cupit.

Paulo

p. 65.

Paulo post Harrachius Regem ac Reginam salutans, utrumque deprehendit adjuvare paratum successionem Caroli Archiducis. Inter hæc A. 1697 mense Augusto Galli potiebantur Barcinone: quæ res adeo frangebatur Hispanorum animos, ut Rex inducias a Gallis peteret in duos menses, nec Harrachius, quo minus id fieret, impedire posset. Ideo is Imperatori perscribat statum Hispanicæ aulæ, simul rogans, ut Imp. in Hispaniam mitteret Carolum Archiducem, cujus præsentia per motura videatur Regem ad declarandum eum successorem suum. Nam & Regina dixerat Harrachio, omnino necessesse esse, ut Archidux veniat in Hispaniam, quamprimum advenit decem militum millibus stipatus, declarandus Regis successor. Nec ullam eam admittebat excusationem Harrachii. Unde ipse Harrachius in epistola ad Imp. d. 13. Sept. A. 1697 data scribebat: *Hæc est culpa nostra, Domine, quod non fuisset superioris anno Archidux in Hispaniam.* Eodem tempore Cardinalis Portocarrerus rogabat Reginam, ut permoveret Regem ad Archiducem ante, quam pax fieret, declarandum successorem. Idem Regine suadebat, ut confestim Imperatori scriberetur, ut sine mora Archiducem mitteret in Hispaniam. Probabat ipse Rex hoc consilium, Cardinalemque eam de re agere jubebat cum Harrachio. Credebat Cardinalis, consilium illud Harrachio fore gratissimum, eoque magis obstupescere, cum Harrachius infinitas huic rei objiceret difficultates, maximeque urgeret, ut Regis Hispanicæ sumptibus alerentur milites Archiducem in Hispaniam secuturi. Imo plane indignabatur Portocarrerus, se mirari dicens; quod Austriaci ad obtinenda tot regna monarchiæ Hispanicæ graventur impendere sumptus eos, quibus opus sit ad alendos Archiducis milites. Postea tamen idem Cardinalis Regi persuasit, ut decerneret vocare in Hispaniam Archiducem una cum delecta manu Hispanicis sumptibus alenda. Accidit inter hæc, ut Cardinalis Portocarrerus summo exardesceret odio in Admiralem Castellæ, eumque omni auctoritate vellet exui; qua in re cum adversariam nancisceretur Reginam, statuit nunquam redire in aulam. Arripientes istam occasionem Bavari Portocarrerum suas pertra-

p. 120.

125.

131.

- here in partes conabantur. Conclufa interim pace Rysvicenfi, Admiralif Castellæ, Auftriacæ domui addictiffimus, fuadebat, ut quamprimum Archidux cum copiis arcefferetur. Idem placebat Principi Darmftadino, qui Madritum redux e Catalaunia confirmabat Harrachio, fore, ut, cum primum adveniffet in Hifpaniam Archidux, declaretur Regis fucceffor. Nec dubium erat Harrachio, quin aula Auftriacæ fit confenfura in profectioem Archiducis & copiarum, Regi, Reginae & Portocarrero probatam. Accidit autem præter opinionem, ut Auftriacæ aula recufaret mittere Archiducem cum decem millibus militum in Hifpaniam. Qua re vehementer pernotus Harrachius Imperatori refcripfit graviffimis verbis, quam inconfultum fit illud confilium, quantæque admirationi fuerit hæc detrectatio Reginae, Admirali, & Principi Darmftadino, qui vitio vertant Imperatori tam noxiam domui fuz tarditatem. Postulabat deinceps Imperator, ut Archidux conftitueretur Gubernator Ducatus Mediolanenfis, in eumque Ducatum fe miffurum pollicebatur decem millia militum. At ratio hæc difplicuit Reginae regifque Miniftris eo, quod jam Princeps Valdemontius conftitutus effer Gubernator Mediolanenfis, cui id munus abrogari non poffe videbatur fine crimine ingrati animi. Inter hæc cum copiae Gallicæ hybernarent in Catalaunia, Galli utebantur occasione conciliandi fibi animos Hifpanorum, exofosque reddendi Auftriacos. Sed Portocarrerus conftantem fuum erga domum Auftriacam favorem Harrachio teftatus effer: etfi paulo poft leviffima quædam res, in qua Portocarrero gratificari per valetudinem non poterat Harrachius, Cardinalem illum reddidit alieniorem. Non ita multo poft rurfus Regina dixit ad Harrachium, Regem effer paratum, Archiducem declarare fuccefforem, modo is veniat defideratis comitatus copiis: ipfam aulam Viennenfem in caufa effer, cur id, quod velit, non confequatur.
12. *Libro fecundo* narratur, in Hifpania prodiiffe libellum Italice fcriptum, quo docebatur, utile fore regno Hifpaniæ, fi fuccefforem Rex Hifpaniæ declararet filium Regis Portugaliæ, cui jure fucceffio hæc debeat. Nec deerant ex Hifpanis, qui

qui libellum istum probarent, Hispaniamque vellent conjunctam cum Portugallia. Interim Harrachius insistebat, ut Archidux constitueretur Gubernator Mediolanensis: sed rejicere pergebat hoc consilium & Regina & Admiralis & Card. Portocarrerus, qui majorem in modum querebatur de tarditate aulae Austriacae. Etiam Marchio de Mancera, qui antehac Viennae fuerat Legatus Hispanicus, liberrime Harrachio dicebat, consiliarios aulae Viennensis Imperatori consilia dare fore damnosissima, eorumque culpa fieri, ut Harrachii negotiatio non habeat expectatum eventum. Inter haec Portocarrerus, Admiralem e gradu suo deturbaturus, Regi persuadebat, ut Confessionario suo, P. Matilla, Admiralis amicissimo, aulae ejecto, novum sibi adscisceret Confessionarium: cui Cardinalis Franciscanum quendam adjunxit. Horum uterque Cardinali addictissimus Regis animum accommodabant ad voluntatem Cardinalis, inimicosque se praebant Admiralis, Reginae, & omnium his deditorum Germanorum: contra Portocarrerum Regi reddebant carissimum. Haec dum agebantur, Reginae instinctu & ex voto Admiralis ejusque amicorum Rex ab exilio ad pristinam dignitatem revocavit Comitem Oropesanum, Praesidem Castellae, qui a Regina edoctus, se revocatum esse urgentibus Admirali & Harrachio, fidem dedit, se fidelissima officia praestitutum esse domui Austriacae. Regina vero rursus coram Harrachio quæstæ est, aulam Austriacam non satis sollicitam esse de felici rerum Archiducis successu in Hispania. Ac Heinsius, Pensionarius Hollandiae, Comiti Stratemanno sæpius dixit, non satis se mirari posse, cur aula Austriaca non mittat rogatu Regis Hisp. Archiducem cum copiis in Hispaniam: addens, si id non fiat, se vereri, ne, qui adhuc Archiduci sint addicti, desperabundi amplexentur eorum partes, qui successorem declarari velint unum e nepotibus Regis Galliae. Utrumque & Reginae & Heinssii dictum Imperatori perscripsit Harrachius, cujus filius, successor patri ab Imp. datus, d. 3. April. A. 1698 venit Madritum, ita tamen, ut & pater ibi maneret titulo Legati extraordinarii. Ex hoc tempore Harcurtius, Legatus Gallicus, qui

p. 176

55.

60.

64.

non

p. 66. non ita pridem Madritum venerat, in colloquiis privatis non timuit dicere, successionem Hispanicam deberi domui Bourbonicæ, Regemque Franciæ ad eam sibi afferendam exercitu usurum esse copiosissimo. Inter hæc Rex Hispaniæ, ob Austriacorum tarditatem, quid faceret, incertus, e Card. Portocarrero quærebat, quid faciendum censeret. Is Regi suadebat, ut differret declarationem successoris, donec Imperator postulas misisset copias: alias Gallos bellum illaturos Hispaniæ nunc nimium infirmæ. Addebat, jus Archiducis satis esse manifestum, nisi quod Electoris Baviariæ filius speciosas habeat rationes sibi jus successionis vindicandi. Rex consilium Cardinalis approbans, statim ipse literas exaravit ad Imperatorem, eique confirmavit, successorem suum fore Archiducem, seque idoneum expectare tempus, eum declarandi successorem: opus ideo esse, ut mittantur in Hispaniam decem millia militum Germanorum, & ut Imperator Hollandos & Angliæ Regem roget, ut non solum copias Cæsareas in Hispaniam navibus transvehant, verum etiam promittant, se propugnatos esse declarationem successoris in Hispania. Hoc tempore Nuntius Apostolicus suadebat Regi, ut Cardinalem Portocarrerum cum Admirali reconciliare studeret, ipsaque Cardinali se simularet amicam: fore id commodum rebus Austriacis. Regina vero, nimis exosa Cardinalem, Nuntio morem gerere noluit. Resciscens id Cardinalis, referensque Urracæ, Secretario suo, cui in omnibus erat obsequens, ab hoc excitabatur ad odium contra Reginam pariter ac domum Austriacam. Hac occasione Autor noster vitio vertit Harrachio, quod non sibi conciliarit istius Urracæ amicitiam, cum tamen, id ut faceret, si Cardinalem vellet retinere in partibus Austriacis, fuisset admonitus: item quod P. Moreratam, Regis Confessionarium, aliosque Portocarreri amicos neglexerit. Ac sane brevi post certo documento cognovit Harrachius, Cardinalem Portocarrerum & Regiæ & domus Austriacæ partes repudiasse. Hæc inter in aula Gallica Marchio Torcius Portlandio, Legato Anglico, exponebat consilium de provinciis Hispanicis inter eos, qui
jus

72.

93.

97.

99.

III.

jus succedendi habere sibi videantur, partiendis: qua occasione Portlandii vita & fortuna p. 116 lqq. curate describitur. p. 123.
 Notatu dignum, Astrologicas prædictiones Regi Galliarum factas ipsam confirmasse in spe potendæ Hispaniæ. Cum enim A. 1668 Cometa ortus esset in Hispania, quidam Astrologi Galli judicarunt, eum portendere, post Caroli II mortem neminem e domo Austriaca regnaturum in Hispania, sed Hispaniam venturam in potestatem Regis Galliarum. Ac jam Harcurtius, inusitata liberalitate & comitate Hispanos Gallis conciliare studens, palam dictabat, non permittitur Regem futurum, ut domus Austriaca heres fiat Hispaniæ, sed velle, ut succedat Electoris Bavarie filius. Imo Harcurtii artibus adeo deliniti erant Hispanorum animi, ut facile apparet, consensuros Hispanos, ut unus nepotum Regis Galliarum fiat Rex Hispaniæ, ea tamen conditione, ut hæc duo regna nullo unquam tempore jungantur. Reconciliavit etiam Harcurtius gratiam Regis Hisp. Comiti de Monterrey, vetusto aulae Gallicæ amico: quo facto hic omnia fecit, ut successionem in Hispania transferret ad Gallos. Equidem & Harrachius sibi conciliavit Comitem Oropesalum, primum Regis ministrum sumque gratiosissimum, qui ipsi promisit, sibi curæ fore, ut Archiduci confirmaretur successio. Atque hic Oropesalus suadebat Harrachio, ut Toletum iret, & a Rege, qui tum sanitatis causa ibi degebat, peteret, ut sibi daret Commissarium, quocum de successione ageret. Addebat Oropesalus, ipsi datum iri ejusmodi Commissarium, cujus opera res ex voto sit successura. Non poterat Harrachio sabrius dari consilium: at is propter naturalem timiditatem literis prius ad Regiam datis petiit, ut Toletum venire sibi liceret: quo facto Regina eum eo venire prohibuit. Hac occasione Autor noster disputat de peccatis ab Harrachio in negotiatione sua commissis, addens tamen & ea, quæ valent ad Harrachium omni culpa liberandum. Simul exponit mores πολιτικῶν κωλύτες, quibus usus Harcurtius, Gallicus Legatus, sibi suæque nationi tantum conciliavit favorem amoremque Hispanorum, ut hi palam jactant, non obstante Mariæ Theresiæ re-

p. 123.

124

139. 141.

147.

151.

158 lqq.

161 lqq.

- nuntiatione posse succedere in Hispania secundum tertiumve:
 Delphini filium, modo caveretur, ne unquam duo hæc regna,
 Gallicum & Hispanicum, sub uno Rege conjungerentur. Cla-
 mabant etiam, successionem Principis Gallici fore Hispania
 futuram, futurumque, ut resp. pariter ac literæ tumfloreant.
 Ceterum hæc populi vox erat. Inter Ministros Regis solus
 Comes de Monterrey favebat Gallis, sed Austriae domui ad-
 dicti erant Admiralis Castellæ, Comes Oropesanus, & Card.
 Portocarrerus, triumviri in aula potentissimi. Ac paulo post
 Rex Ministros suos jussit consultare de successione: quo in
 consilio Comes de Monterrey libertinam habens orationem
 effecit, ut nihil decerneretur. At Comes Oropesanus atque
 Admiralis Castellæ suadebant Regi, ut Archiduci confirmaret
 successionem testamento. Quanquam & hoc consilium fuit
 rejectum, Reginae, ut videtur, instinctu, quæ penitus inemo-
 rem anæ Gallicæ pertracta fuerat ab uxore Harcurtii. Dici-
 tur etiam Harcurtius Regis sui nomine promississe Reginae,
 quod mortuo Rege Hispaniæ Delphinus ipsam sit ducturus,
 ipsaque retentura sit regimen Hispaniæ durante minoremita-
 te Ducis Andegavensis: ut cetera promissa, Periphæ (hæc
 erat intima Reginae amica,) & Confessario Reginae facta,
 prætermittamus. Tandem Harrachio dati sunt duo Com-
 missarii, cum quibus de successione ageret, Oropesanus & Ad-
 miralis Castellæ, Austriacorum uterque studiosissimus. In-
 terim Elector Baviaræ filio suo prospiciens Belgium Hispani-
 cum reddebat firmissimum, & Portocarrerus, itemque Co-
 mes de Monterrey, hortabantur Regem, ne ante declararet
 illum successorem, quam jus filii Electoris Baviaræ fuerit ex-
 pensum. Imo etiam duo Commissarii, quos diximus, sua-
 debant Regi, ut declarationem successoris differret: & Oro-
 pesanus quidem eo fine, ne filio Bavarumnis spes praeclude-
 retur; Admiralis vero ideo, ne ex facta declaratione Rex Gal-
 liæ Hispaniam vivo adhuc Carolo II invaderet. Hinc Rex
 Harrachio dici jubebat, nondum licere Regi Archiducem so-
 lemmiter declarare successorem, quem quidem omnino sibi suc-
 cedere velit, sed expectandum, donec Hispaniæ non habeat
 amplius

simpliciter causam metuendi Gallum. Eandem in sententiam sua manu litteras dedit ad Imperatorem Rex Hispania. Die 9 Oct. A. 1698 discessit senior Harrachius Madrito, Viennam repetens. Ac die undecimo ejusdem mensis Hagae fuit conclusus tractatus partitionis inter Regem Gallia, Britannia, & Batavos, qui pro fine habebat evitacionem belli occasione successione Hispanicae orituri. Non ita multo post Card. Portocarricus accepit a celebri Italiae Jcto Leonardo Pepolio, quod petierat, Responsum de jure succedendi in Hispaniam, quod hic Italice & Gallice exhibetur integrum. In hoc Responso jus illud vindicatur filio Electoris Bavariae, ac praeter ea varia politica consilia de successione in regnum Hispaniae adjunguntur.

p. 254.

281.

286.

292 - 381.

B. EUSEBII, EPISCOPI VULGO ALEXANDRINI, oratio de Die Dominico, quam Graece ex MSS. edidit, Latine vertit, & annotationibus, porissimum ad sacra publica veteris Ecclesiae spectantibus, illustravit JO. GUILIELMUS JANUS D.

Lipsiae, apud Jo. Fridr. Gleditschii filium, 1720, 4.

Plag. 40.

EX scriptis Eusebii, Episcopi, ut vulgo dicitur, Alexandrini, quem Gennadius Massiliensis c. XXXIV inter viros illustres laudat, & Guil. Cave in Hist. Lit. ad A. 259 refert, summe Reverendus ac doctissimus Editor hujus orationis, sub finec. Sec. IV vixisse, probabilibus argumentis judicat, nihil adhuc typis impressum fuit, praeter orationem de commemoratione Sanctorum, Biblioth. Patrum Lugd. T. XXVII insertam, & fragmenta quaedam in Parallelis sacris, cum Damascenica, cum Rupefucaldinis, in eunte Sec. VII collecta, & a Mich. Lequien non ita pridem inter Johannis Damasceni opera editis. Sed multa tamen adhuc in bibliothecarum quorundam MSSis latent, a Lambecio, Sylburgico, Cavigio, aliisque recensita. Inter haec Oratio de die Dominica, quam ex codice Va-

apud

Ss 2

ticano

titant Lucas Hölstenius, ex Bodlejano Gerhardus Langbeinus
 juris publici facere voluerunt, nunc primum ex utriusque
 MSti collatione in lucem prodit. Tractatur in ea quaestio,
 cur die Dominico sacris vacare & laboribus abstinere necesse
 sit? cui fortasse leges Imperatorum Christianorum Sec. IV
 de die Dominicalæ, & in annot. D p. 13 enarratæ, occa-
 sionem dederunt. Inter multas diversasque Patrum rationes,
 quomobrem Christiani feriam primam hebdomadæ, potius,
 quam septimam, primæ & Apostolicæ Ecclesiæ exemplo,
 cultui publico destinarunt, in annotat. K p. 15 ipsorum ver-
 bis recensitas, tres potissimum eminent, quod scilicet ea die
 (1) mundum Deus condere coeperit, (2) Christus a mortuis
 resurrexerit, (3) Spiritus S. super Apostolos effusus sit. Hinc
 dies Dominica Eusebio dicitur *τῆς ἀρχῆς ἔχουσα, τριῶδος τῆς*
ὑπεραγίας τῆν ἀρχὴν ὑποφαιβεν, p. 2. Nihil tamen horum
 majori antiquitatis Christianæ consensu, ut causa celebrandæ
 diei Dominicæ, commendatum est, quam resurrectio Christi.
 Ob hujus enim memoriæ Eusebius eam *κυριακὴν* vocari,
 scribit, quod epitheton in sacris literis non nisi de S. Cena
 & die Dominico reperiri, annot. G p. 14 observatur, & S.
 Eucharistiam *εἰς ἀνάμνησιν τῆς κυριῆς* ea potissimum celebrari,
 ostendit. Hinc die Dominico jejunare, *σῆξι* genibus orare,
 aut ullum *anxietatis habitum*, ut Tertullianus loquitur, præ-
 se ferre, moribus & institutis primitivæ Ecclesiæ nefas habi-
 tum fuisse, in annot. K p. 16 & YY. p. 57 pluribus demon-
 stratur. Utrum effusio Spiritus S. die Dominico facta sit, a non-
 nullis in dubium vocatur, propterea, quod festum Penteco-
 stale Judæorum illo anno non in feriam primam, sed septi-
 mam, sive in diem Saturni incidit. Ast constans illa ve-
 terum Christianorum sententia optime defenditur, si cum
 Lightfooto, Bafnagio & aliis verba Act. II, 1 *ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ*
ἐκείνῃ τῆν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς, quæ locutionem Hebræam
עַל מַצּוֹת exprimit, de tempore non adventante, sed trans-
 acto accipiamus, sicut Levit. XII, 6, Esther I, 5 &c. atque adeo
 primum festum Pentecostale Christianum, æque ac Sabbathum
 Christianum, Judaico uno die posterius statuantur. Ex hac

hypo-

Hypothesis in annot. K. p. 28 Chronologia Paschatorum
 eius & primi festi Pentecostalis Christiani conciliatur, simul-
 que sententia Bocharti, Lightfooti, & optimorum quorumque
 historiz Evangelicæ interpretum, qua Christus Pascha ulti-
 mum stato tempore cum Judæis celebrasse putatur, modo, quæ
 Spanhemius *indissolublem* indicat, liberatur. Neque vero
 tantum causæ, quamobrem dies hebdomadis primæ Christi-
 nis sacer sit, ab Eusebio afferuntur, sed & ratio sacrorum, illi
 quondam usitatorum, ob oculos ponitur. Quo nomine potissi-
 mum memorabilis est questio p. 4. proposita: *ut dicitur de*
Exod. xvi. 23. et in Leviticis, an quam nihil responderi videas
de sacrificio missæ, nihil de elevatione panis, in corpore
 Christi transubstantiati, nihil de imaginibus & reliquiis san-
 ctorum adorandis aut aliis huiusmodi, in recitationis epi-
 templis spectari solitis, sed ea tantum recitari, quibus sacra
 publica prioris Ecclesie olim consistebant, sacra præta Eu-
 charistiam, preces & hymnos, Scripturæ S. sectiones, expo-
 sitionem & ad salutares usus accommodationem, que in
 annot. BB & seqq. data opera explicantur. Speciatim S. Eu-
 charistiam Eusebio suo tempore celebratam fuisse, ostendit,
 in una tantum mensa sacra p. 4. non in pluribus unius templi
 altaribus Missæ, qualia in Occidente deinceps post seculum
 VIII. can. missæ solæ, multiplicari consueverunt, vid.
 annot. CC p. 38; idque sub utraque specie *corpore & vi-*
puos rē rēp. p. 3. quæ ratione *semper & ubique ab Ecclesia*
primordialis usque ad seculum XII. fideles communicasse, fa-
 tetur Cardinalis Bona; verbis in annot. R. p. 16. citatis. Iubet
 præterea Eusebio omnes, qui sacris interfuerint, accedere ad
 communionem corporis & sanguinis Domini; ut tantum ex-
 ceptis, quos regnantis peccati conscientia excludit; p. 31. &
 antiquissime formula liturgica *ut dicitur in Leviticis,* in annot.
 S p. 26. explicata, arce; idque ex modo scriptis Ecclesie, in
 cuius locum scriptor veteris, *nihil solæ, omnibus scilicet*
adstantibus, etiam non communicantibus; profusus,
vel ipso canone missali invito ac repugnantē, substituit. vid.
 annot. Q. p. 25. Denique nec transubstantiationis ullam hic

hanc usque diem servato, ut offenditur in annotat. H. p. 50. Notat præterea Eusebius abbas quoddam diem Dominicæ, sua ætate frequentatus, cujusmodi sunt (1) theatrorum spectacula more veteri descripta, inde colligitur, cum hæc scripserit ante annum Christi 425, quo Imp. Theodosius junior die Dominica omnem theatrorum & Circensium voluptatem, jam antea a Theodosio M. interdictam, per universas urbes abrogavit, notissima illa lege, *Dominica*, quam Bernabæ Brissonus singulari libro commentario, de spectaculis & feriis, illustravit, conf. annot. N. H. p. 52. (2) Judiciis eorum Episcopis & Presbyteris, inter ipsa sacra publicè exerceri solita, p. 61. conf. annot. PP. Eodem (3) refert & vehementer improbat morem, quo nonnulli die Dominico, plures vero sacro Paschalis die, post sumtum cibum inferiorum communionis utebantur, p. 7, per *τῆν εὐαγγελίαν* non solum Paschalis sed feriam quintam, magnæ hebdomadis, memorie Paschalis sacramentis lacram, intelligi, docet annot. T. T. p. 56. Hoc enim die, in memoriam Eucharistiæ, a Christo post cenam instituta, concessum quoddam fuisse, ut non jejunio communicare, patet ex *Constitutio Africani* canone XLII. primum illa lege, ecclesiastica, quæ prohibet a sacro participare, antea illo die duntaxat excepto. vid. annot. S. S. p. 55. Tacemus ritus veteres, quorum hinc inde mentio injicitur, ut de Missa Catechumenorum & fidelium annot. A. p. 10, quod Episcopi sedentes concionati sunt, p. 11 & 12, quod Christiani mane quondam congregati, Synaxas sanctæ luminis ecclesiæ celebrarint, quæ deinceps etiam interdum retenta sunt, p. 18 & annot. M. p. 27, quod convocatio ad Ecclesiam nocte præconis facta fuerit, p. 4 & annot. Z. p. 33, quod diem Dominicæ veteres a vespera præcedentis Sabbati inchoarint, annot. Q. Q. p. 54 & c.

CHRISTOPHORUS MATTHEI PFAFFI

*Theologi Tubingensis, de originibus Juris Ecclesiastici
 officii veraque ejusdem indolis Liber singu-*
lari.

Tubingæ, apud Jo. Georg. Cottam, 1729, 4.

Alph. plag. 10.

ETfi Jurisprudentia ecclesiastica Zigleri cumprimis, Tii, Thomasi, Dignari & aliorum studio ac labore novam quasi scientiam induerit, quam plurima tamen in campo adeo spatiose sibi relicta patavi Summe Rev. Autor aliis etiam operibus nuper editis inclutus. Quatuor capitibus totum volumen absolvitur, quorum primum de jure ecclesiastico a Christo condito ecclesiæque tradito, secundum de jure ecclesiastico ab Apostolis sive tradito sive observato, tertium de jure ecclesiastico quod secularis secundo & tertio obtinuit, quartum denique de vera jaris Protestantium ecclesiastici indole agit.

Jurisprudentia ecclesiastica vocatur Autori ea scientiæ sanctioris pars, quæ circa ecclesiasticum cœtum conservatorem, directionemque, disciplinam porro eorundem & rituum ordinandos, considerandosque, occupatur. Originem ejus a Christo cap. I deducit. Ille sacris Judæicis cum suis adhuc indulgebat, nec peculiarem sibi tantum cœtum formabat, quam etiam ob causam de ejectione vel excommunicatione e cœtu & exclusione a sacra cœna, ut & de poenitentia publica, expressis verbis statnere quicquam haud poterat. Apostolos & discipulos LXX sibi adjuungebat, iisque facultatem concedebat miraculis & verbis evangelii prædicatione ecclesiam colligendi, atque in ista quædam æternam cœtum disciplinam spectantia observandæ, quæ baptisimi & panis calicisque eucharistici usum ut & clavium potestatem cumprimis concernebant. Nullibi vero Christum hierarchiam ecclesiasticam instituisse legimus, qua unus alteri vel ceteris omnibus præfectus, præcipuusque ipsi & summa auctoritas quæ reliquis superemineret, concessa fuerit. Spirituale enim erat regnum Salvatoris, ubi omnis superioritas, coactio, poenæ & quicquid dominium redoleret, exulabat. Provocant quidam, quibus iste non præstantur, ad privilegium Petro Matth. XVI, 18, 19 datum, ubi ipse Christus dicit: *Tu es Petrus, & supra hanc petram edificabo ecclesiam meam &c.* Evidenter autem ostendit Autor, primatum

Petri

Petri ex hisce verbis minime posse probari. Primo enim omnes Apostoli fuere æquales, quod ex Luc. XXIII, 24, 25, tum & ex Pauli testimoniis 2 Cor. XI, 5, XII, 11, Gal. II, 6, 9 liquet. 2) Porro præcipuæ partes si quæ fuerint, quibus præ reliquis Apostolis unus eminuit, Petro dari vix possunt, utpote quæ Christus post illa verba mox Satanem appellavit, qui Christum ter abnegavit, qui ægre tulit, Christum Johannem quam se magis amare, qui in concilio Hierosolymitano hand decidit, qui a Paulo propter hypocrisin reprehensus fuit, qui semetipsum tantum *συνπρεσβυταρον* vocat. 3) Deinde Petrus petra ecclesie non alia ratione dici potuit a Christo, quam qua & ceteri Apostoli petra ecclesie sunt, ubi solus Christus, qui lapis angularis est, ceteros antecellit. 4) Tandem Petro claves regni cælorum cum potestate illud aperiendi dati non ita sunt, ut absoluto ipsius arbitrio fuerit relicta, quemnam intrmittere vellet, aut secus, sed limitata tantum ac ad certum salutis conferendæ ordinem, quem Christus Ecclesie caput rectorque supremus instituit, restricta fuit ea potestas, quæ adeo & successoribus Petri competit. Hac ratione si dictum hoc toties controversam explicetur, non opus est alia eoque longius accersita responsione, per petram scilicet non Petrum, sed Christum sive fidem in istum intelligi; quamvis & huic opinioni suum constet pretium.

Neque post ascensionem Christi Apostoli sese a sacris Judaicis statim separabant, verum id tum demum factum cum totæ ad eos Synagogæ se conferrent, aut ipsi a Synagogis expellerentur, vel univèrsa tandem Respublica Judaica evanesceret. Amplificabant Apostoli concionibus, miraculis & largo sacramentorum usu ecclesiam. Cum vero soli plantationi ejusdem haud sufficerent, locios sibi adjungebant, qui *συνδραγοι, ευαγγελισται, διακονοι, ηγγεμενοι, επισκοποι & ιερογλωσσοι* in libris N. T. dicuntur. Nemini horum supereminentia magistralis, dominium aut tyrannis ullo modo concedebatur. Cultus, cui vacabant, in cæcibus sacris, precibus, institutione, admonitionibus, reprehensionibus, lectionibus, cantionibus, cæna sanctiori & agapis consistebat, quæ omnia osculo sancto, communionis in-

T t dica;

dice, clauderantur. Peccatores induratos antistites devovebant, fuzque communionis beneficio privabant, cujus devotionis effectus erat dissensus, quem fideles ab omni hominum ejusmodi familiaritate abstinentes, testabantur. In electione, constitutione & ordinatione Presbyterorum nunc a solis Apostolis, aut eorum *συνεργούς* atque *πρεσβυτέρους*, nunc consensu totius cœtus res acta fuit, manibus etiam impositis, quam impositionem, ab Apostolis vel *συνεργούς* atque *πρεσβυτέρους* factam, primis temporibus miraculosa Spiritus S. *χαρισματα* insequerantur. In his dum versatur Cl. Autor, varias sibi de observationes, dictorum Scripturæ sacræ expositiones, rituum ecclesiasticorum descriptiones atque alia inspergit. Ita p. 52 de Episcoporum & Presbyterorum differentia, p. 62 de loco I Petri V, 2, 3, 4, speciatim de verbis *Μηδ' οὖς νεταπεινέοντες τῶν κληρῶν*, p. 71 de ex communicatione ecclesiastica, p. 83 de Pœdobaptismo prolixè & accurate differit. Ceterum merito illis præmissis quaeritur: ad quemnam typum ecclesia Christiana ab Apostolis efficta fuerit? Ad rerum publicarum formas exactas fuisse ecclesie rationes, sibi persuadent Romanenses. Plures ex Patribus & inter recentiores maxime Jac. Lessertius ecclesiam ad formam templi sacerdotiique Judaici efformatam fuisse, asseverarunt. Synedrium porro Judaicum cum sacris ecclesiasticis magnopere convenire, Jo. Seldeno visum fuit. Verum cum nulla ex his sententiis Autori satisfaciat, quod illæ cum natura & exoellentia Christianæ ecclesie stare vix possint, eam demum amplectitur, quam multis primorum seculorum Patribus familiarem, Campenius Vitringa magno eruditionis apparatu defendit, fuisse scilicet ecclesias Christianas ad formam Synagogicam & scholasticam velut inflexas, neque tamen totam ecclesie formam Synagogicam esse, sed peculiariora multa habere.

C. II p. 103. Seculo post natum Christum secundo & tertio jura ecclesiastica varias mutationes subiere. Monet hic imprimis Autor: primo e silentio aliquot istius ævi scriptorum non posse concludi, hos illove ritus ecclesie tum temporis fuisse ignotos; secundo ad disciplinam sacram ex unius Scriptoris coztanei; libello haustam, quæ utique particularis saltem existere potuit;

tuit, non esse ecclesie universalis disciplinam exigendam; tertio ad seculorum sequiorum rationem ecclesie primitivæ statum haud metiendum, sed ad disciplinam potius arcani tantum non semper respiciendum, de qua quidem prolixius egisse ipsi Celeb. Pfaffium in Primitiis Tubingenfibus P. II p. 148, meminimus. Magna sæpe animorum contentione agitata fuit quæstio: num antiquioribus temporibus supereminencia episcopalis obtinuerit? Noster mediam viam secutus existimat, fuisse forsitan ecclesias ab Apostolis plantatas, in quibus unicus saltem Episcopus, plures Doctores & Presbyteri extiterint, quibus ille ex Apostolorum autoritate præfuerit & præcipua munia, quæ ab his exerceri nequiverint, præstiterit; fuisse & alias ecclesias pariter Apostolorum opera collectas, in quibus omnes Doctores æquali dignitate fuerint, ac pari jure Episcoporum Presbyterorumque titulo usi fuerint, etsi & in has paulatim supereminencia Episcopalis istis quoque temporibus inducta fuerit. Nulla harum constitutionum divinæ ordinationi repugnat, relictaque est singulis cœtibus libertas eam quæ magis commoda videretur eligendi. Discrimen clericorum & laicorum utique his temporibus obtinuit, quibus etiam auditores in diversas fidelium, catechumenorum & pœnitentium classes disponebantur. Jejunium ante pascha quadragesimale jam tum a multis fuit celebratum, ita tamen, ut integra fidelibus esset libertas. De eucharistiæ celebratione id maxime notandum, oblationes & intercessionem pro mortuis hoc jam tempore frequentatas, morem aquam loco vini adhibendi a Cypriano reprobatum, eucharistiam etiam asservatam aliisque transmissam fuisse. Ita si ad quartum quoque & reliqua secula pergere Autori libuisset, facile demonstraturus erat, qua ratione magistratus politici munia in ecclesiam migraverint, episcopalis dignitas aucta, jurisdictio ecclesiastica efformata, atque ita duæ potestates independentes, civilis & ecclesiastica, in civitate exortæ fuerint. Verum brevitas studiosus iis prætermittis ad veram Juris Protestantium ecclesiastici indolem exponendam se convertit.

Præsupponitur tanquam evictum, ecclesiam non esse statum

tum civilem, sed societatem in statu, seu collegium quoddam in civitate constitutum. Istius olim membra ex mera arbitrii libertate in unum coivere, & ex pacto ac conventionione mutua disciplinam quandam generalem constituere, juxta quam omnes vivere oporteat, & a qua qui desciverit, ipso facto societate ista exul & extorris censeatur. Enimvero cum collegium hoc, quod ecclesiam dixeris, per omnem statum paulatim se diffunderet, & omnes cives etiam collegiati fierent, toti cœtui legum ecclesiasticarum observantia demandari haud poterat, eoque urgente necessitate cura circa sacra collegii, a magistratu civili luculentis privilegiis firmata, ac in toto cœtu, si originem spectes, fundata, certis personis erat conferenda. Nemo tum occurrebat, cui illa, ethnicis rempublicam administrantibus, aptius committeretur, præter Episcopos, qui eam consensu quodam ecclesie tacito in se suscipere, sed & eadem deinde, cum Imperatores subinde Christianis sua nomina diptychis inscriberent, ad jurisdictionis politicæ acquisitionem & tyrannidis spiritualis exercitium fuere abusi. Post auspiciousissima reformationis tempora jura collegii clero eripiebantur, & magistratu politico ac Principibus, consensu plebis ecclesiasticæ tacito, nec dissentientibus ecclesie repurgatæ novis Doctoribus, tradebantur, qui & per pacificationes dein religiosas sigillum civile accipiebant, adeo ut ad clerum reverti nunc non possint. Et quamvis ista jurium administrandorum ratio non omnibus Protestantium ecclesiarum cœtibus se probaverit, optima tamen esse videtur, cum Principes rerum sacrarum administrationi civilem manum superaddere facile possint, utpote qui ex superioritate territoriali, qua gaudent, collegia & societates, quæ in civitate sunt, æque ut privatos quosvis contra insultus aliorum protegunt, privilegiaque semel in eadem a se concessa cum autoritate tuentur, denique per beneficia, quæ in ecclesiam conferunt, peculiare sibi jus, imprimis collegiale illud, acquisivere. Possidet ergo in sacris etiam Princeps summam potestatem, Nostro arbitrante, non quatenus Princeps, non quatenus præcipuum ecclesie membrum, non quatenus Episcopus, non quatenus Christianus est, sed quia jam integer fide-

delium cœtus ei observantiam & defensionem legum ecclesiasticarum commisit. Jura autem sacrorum, quibus imperantes apud nos fruuntur, duorum generum sunt: alia e jure superioritatis territorialis fluant, quo omnia pertinent, quæ sine coactione & jurisdictione externa exerceri nequeunt, cujus virtute Principi summa in res ecclesiasticas inspectio competit, nimirum ut curet, ne in cœtu sacro quicquam agatur, quod salutem publicam nocere possit, ne persecutionibus institutis mentibus vis inferatur, ut tales porro constituantur Doctores, qui sana saltem de religione naturali hominibus ingerant principia, qui ab omni seditione, quin & a vitiis aliis animos avocent, veraque & a superstitione imprimis omni remota in Deum pietate, virtutibusque præstantissimis imbuant, &c. alia jura sunt jura collegii, quæ Principi facultatem dant ea, quæ a fidelibus, quatenus membra ecclesiæ sunt, conclusa & constituta fuere, defendendi eorumque praxin promovendi, quo constitutio ministrorum ecclesiæ, ordoque, quo hoc caractere ornati in cœtu recipi debeant, constitutio dein ceremoniarum omnium, quæ cultum publicum conficiunt, administratio bonorum ecclesiasticorum, judicia ecclesiastica, disciplina pœnitentialis externa & alia merito referuntur. His probe expensis, facile patet, quid de jurisdictione interna, quæ clero communiter, & externa, quæ magistratui adscribitur; quid de quæstione, num jus Episcopale magistratibus Protestantium tribui possit? quid & de distinctione inter causas civiles & causas spirituales, quarum illæ laicis, hæ clericis decidendæ veniant, ita ut Princeps quoque in causis spiritualibus clero subditus esse dicatur, tenendum sit. Aperte enim hinc Noster evincit, nulli ecclesiæ Doctorum jurisdictionem sive cogendi potestatem competere; verum illos docendo, adhortando, reprehendendo officium suum præstare, & si, quem sperarunt fructum, haud obtinuerint, ad preces confugere, omnemque rem Deo committere debere.

Ultimo Celeb. Autor juris ecclesiastici in Protestantium cœtibus emendationem considerat. Eo vero omne ejus studium tendit, ut ostendat, ceremonias potius diminuendas quam augendas, simplicitati, quæ maxime ad Apostolicam illam acce-

p. 222.

dat, studendum, eoque omnia dirigenda esse, ut homines intelligant, religionem non in pompa & ritibus quibusdam externis, sed in interna animorum mutatione sanctoque convictu consistere. Media, quibus ista consequi possimus, aliquot aphorismis indicat, quorum potiora momenta hic indicabimus. I) Ii, qui jura sacrorum collegialia habent, id vel maxime agant oportet, ut rebus gerendis viros præficiant, qui sanctioribus *χρησίσμασι*, eruditione, notitia rerum, prudentia & experientia fulgeant, & pacem ecclesiasticam, hæretificandi pruritu & odio theologico abjecto, plantare & propagare conentur. II) In constitutione ministrorum ecclesiæ curandum, ut in doctrina & vita irreprehensibiles eligantur, a pravis vero Pastoribus ecclesiæ liberentur. III) Agenda ecclesiastica ita sunt inflectenda, ut lectionibus precibusque subinde jejunis abrogatis, ministri ecclesiæ ad formulas communes, homiletæ ad nudas pericopas evangelicas, propheticas & epistolicas haud adstringantur, sed liberum illis sit, in librorum Biblicorum universalem explicationem descendere, & sermones ecclesiasticos magis ad populare colloquium, quam orationis figuram componere. IV) Catechisatio ante omnia urgeatur. V) Confessio privata haud facile abroganda est, sed retinenda prorsus, ita tamen, ut Clerici in absolutione majorem devotionem & zelum adhibeant. VI) A sacramento Cœnæ nemo arcendus, quem leges ecclesiasticæ haud arcent, cum istud quidem apud eos, qui in statu gratiæ existunt, sit sacramentum confirmationis & obfignationis, apud eos autem, qui nondum in statu pœnitentiæ & gratiæ vivunt, fiat sacramentum quoddam præparatorium ad pœnitentiam. VII) Disciplina antiqua, juxta quam cœtus sacer olim in fideles, catechumenos & pœnitentes distinguebatur, in nostros cœtus, ob universalem, quæ corpus ecclesiæ pervasit, corruptionem, nulla ratione induci potest. VIII) Excommunicationis nullus fere apud nos usus, etsi istius exercitium magistratui politico competat. IX) Pœnitentia publica a superioribus imponi potest, partim ut reus pœnam civilem luat, partim ut aliis sit exemplo. X) Ad confessionem privatam atque sacram Cœnam

aut

aut ad alios actus ecclesiasticos nemo cogi potest. XI) Nihil prorsus agendum, quod tyrannidem in conscientias arguat, eoque ad certa dogmata recipienda laici minime cogendi, nec ulli ritus invitis vi obtrudendi, aut ecclesiis pastores a quibus abhorreant, imponendi sunt. XII) Circa matrimonialia ob benedictionem sacerdotalem & gradus in sacris literis prohibitos doctores ecclesie adeundi utique sunt & audiendi. XIII) Ferias diminui potius quam multiplicari simplicitas jubet. XIV) Jejunia indicare magistratui competit, quamvis pietatem parum utique promoveant. XV) Confirmatio juniorum ad sacram Cœnam aspirantium publica, tempore Pentecostali in quibusdam ecclesiis, cum examine & admonitione confirmandorum solenni, maximo cum emolumento, si superstitiosas ceremonias tollas, perficitur. XVI) Ecclesie ministros qui abdicat, vel jus sacrorum absolutum, vel jus collegii habeat necesse est. Si causa sit mere civilis, non est quod hanc in rem quisquam e cœtu saltem in consilii consortium vocetur. Si vero sit ecclesiastica, Theologos in consilium advocare utique convenit, maxime si cœtus ecclesiasticus murmuret. XVII) Synodos ecclesiasticas agere, scholas erigere, ædes sacras extruere, bona ecclesiastica dispensare, & collapsum cultum restituerè, nemini, etsi jura collegii habeat, sine consensu magistratus politici licet. XVIII) Is, qui jura collegii possidet, eorundem exercitium ita moderetur, prout ad salutem ecclesie id requiri cognoverit. XIX) Denique ab eo, qui jura collegialia administrat, requiritur, ut, si leges in ecclesia obtinere videat, quæ jejunæ, confusæ, obsoletæ sint, eas debita prudentia adhibita, mutet, emendet, refingat, præstantioresque atque ad Christianismum propagandum aptiores condat atque promulget.

Hic subsistimus, cum Autorem in omnibus sequi haud liceat. Illud in universum observamus, multas passim in opere hoc Ecclesie antiquitates sollicite indagari, plurima Scripturæ loca feliciter explicari & fontes Juris Ecclesiastici diligenter ubique monstrari; utrum vero se omnibus probaturus sit Celeber, Paffius, dies docebit.

M. SIGISMUNDI JACOBI APINI **DIS-**
sertatio de Loricis linteis veterum & novo Loricarum
invento, variis Notis & Figuris æneis
acta.

Altorfii, typis Jod. Guil. Kohlesii, 1719, 4.

Plag. 4 & Fig. zn. 1.

Inter tot Loricarum apud veteres species, quales hamatz, squamatz, plumatz, corneaz, lanez, segmentataz, a Nostro accurate descriptaz, lineaz multis præcipue admirationi fuere. Hæ a priscais temporibus inter Græcos, in primis Macedonas, Thracas, Hispanos & Italos fuere cognitaz, quas e bombyce, spongia, lanaque minutatim dissecta, ad instar calcitræ fartas fuisse, quidam, licet minus accurate, ajunt, alii vero, inter quos Casaubinus & Salmasius eminent, easdem opera atque artificio coactiliariorum & *πολιοποιῶν*, qui linum aceto vel austero vino, cui sal esset adjectum, probe macerabant, fuisse factas, existimant, alii denique, thoracem lineum a loricis nonnisi materia diversum fuisse judicant, quod ille annulis & catenulis æneis confiterit, hæ autem ex torulis (alii stamina, Græci *βρόχος* in restibus dicunt) trilicibus, quadrilicibus aut bilicibus, aliisque, essent confertæ. Et, cum tres lini apud veteres commemorentur species, carbasium, asbestinum & byssum, facile est conjectu, carbasio vel asbestino ad loricas usos fuisse veteres, quia igni & ferro restitisse eadem narrantur. Etenim harum loricarum usum nostro ævo vix commendandum censet Cl Autor, novam tamen loricaz construendi rationem ipse suppeditat, quam ipse verbis enarrabimus: „Sumatur corium paullo crassius, quale est cervinum vel alcis. (Finni septentrionales coria alcium jubata aquis superfusis congelata ad corporum munitionem adhibere soliti fuere.) Posteaquam igitur ad formam pectoris humani, ut alia lorica, fuerit exsectum, affigantur ipsi firmiter fila ferrea plurima spirali modo in coniformam flexa, intersitia vero reliqua lana aut alia materia simili (e.g. *von gestottenen Ross-Haaren*) effarciantur, & hæc omnia denique novo obducantur corio, sicque habebimus loricaz corpus quoad anteriorem partem optime munientes.

✽ (o) ✽

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Augusti, Anno MDCCXX.

NOVUS THESAURUS ANTIQVITATVM
*Romanarum, congestus ab ALBERTO
DE SALLENGRE.*

Tomus III.

Hagæ Comit. apud Petrum Goffe, 1719, fol.

Alph. 7 plag. 10 cum Tabb. æn. 3 & Figuris plurimis passim
inertis.

Nihil quicquam de laudabili industria remittit Celeb.
Sallengrius, verum opus felici auspicio olim cœ-
ptum, gnaviter urget, atque antiquitatum Roma-
narum Tomum tertium cum eruditis communicat.

Initio autem se offert legentium oculis illustris *Gisberti Cuperi*
Consulis olim Davontrienfis lucubratio de elephantis in numis
obviiis, quæ ut jam primum doctorum conspectum subit, ita
priorem ejus partem paullo diligentius excutere animo no-
biscum constituimus. In duas enim partes divisa est, quarum
prima docet, quid elephantis ab Alexandro M. post victos Per-
sas, & Indos, captis, deinde aliis, qui ex India & Æthiopia
ad tanti Principis successores, Ægypti, Asiæ, Syriæ & Mace-
doniæ Reges, aliosque pervenerunt, factum sit. Scilicet Indi-
am elephantorum feracissimam perhibent scriptores, cujus Re-
ges non tantummodo ingentem eorum aluerunt numerum,
sed etiam ad varia eos adhibuerunt ministeria, quandoquidem
alii Regum, satraparum, aliorumque magistratuum curru tra-
xerunt, alii, & in priinis parvi, aratris fuere alligati, sub ju-
gum ducti, tum & frenis ac lupatis agitati. Indis elephantus

U. u

Barro

Barro dictus est, unde *baris, barritus, barrire* derivantur. Id quoque observatu dignum esse existimatur, Schachiludium in India suos habuisse natales, quod elephanti in eo suas partes gerant, & probabile sit, illud ex India in Persidem, inde in Arabiam, atque adeo tandem transmigrasse in Europam. Equidem ante Alexandrum M. in Europa nunquam visos elephantos, Pausaniæ in primis testimonio confirmari potest, etiam si Plato, Herodotus, & Æsopus aliud innuere videantur, inter quos Plato, tanquam oculis conspexisset, elephantos, loquitur, videre tamen eos facile potuit in regionibus, quas philosophiæ causa peragravit, præcipue in Ægypto, in qua huiusmodi animal haud poterat esse incognitum, ut ex nomine urbis, quam Ægyptii Philæ, Græci *Elephantine* vocant, oppido manifestum est. Quod autem Bacchus victor ab Indis triumphans elephantis vectus fuerit, Poetarum fabulis adscribendum existimatur, utpote qui ex fingendi libidine tigres, pantheras, immo nonnunquam centauros Bacchi curribus adjunxerunt. Et hos Niczeneses, qui Bacchum *ἑλεφαντῶν* conditorem colebant, sine dubio secuti sunt, quando numos curaverunt eudendos, in quibus Bacchus elephantis vectus conspicitur. Neque probabile est, alios, præter Indos, Æthiæ Reges, elephantis in bellis fuisse usos, quandoquidem nullum in Hebræorum lingua elephantorum nomen invenitur, multo minus in sacro codice, ubi bellorum apparatus describitur, mentio unquam elephantorum, sed camelorum occurrit. Quam ob causam male habet Illustrem Cuperum, quod viri rerum Hebraicarum satis periti inter bellicos Persarum apparatus elephantos pingere solent, quando scilicet Nabusaradan, qui dux fuit Nebucadnezaris, ornamenta templi Hierosolymitani Babylonia asportantem repræsentant, & in tabula Geographica Oxonii una cum Xenophonte edita elephantum, camelum, & leonem tanquam animalia Arabiæ *ἐπιχώρα* adscribunt, a quorum tamen numero elephas eximi debet. Et quamvis Strabo *τῶν ἐν Ἀραβίᾳ ἐλεφάντων* meminerit, eum tamen de Africæ elephantis loqui, illico apparebit omnibus, qui Strabonem ea, qua decet, diligentia evolvunt. Namque ante Alexandri M.

tem-

tempora soli fere Indi elephantis in bello usi sunt, & etiam si Lucretius Carthaginensibus attribuit inventionem pugnandi cum elephantibus, id tamen a nemine alio traditum est, quin immo omnes orienti hanc gloriam relinquunt, & ante bella Carthaginensium Pyrrhum in Italia primum elephantis pugnasse commemorant. Quod si autem elefantos in exercitu Regum Persarum intuemur, quos sine dubio ab Indis, qui ipsorum parebant imperio, acceperunt, eos post pugnam ad Arbelam ad Alexandrum M. delatos fuisse animadvertimus, num autem Alexander iis in pugna adversus Porum usus fuerit, adhuc sub iudice lis est. Id certum est, Porum multos in exercitu aluisse elefantos, quos Alexander cepit, & inter eos eximie magnitudinis belluam, ex qua Porus fortiter pugnaverat, Soli consecravit, ejusque dentes aureis exornavit torquibus, quibus inscriptum: *Ἀλέξανδρος ὁ Διὸς τὸν Ἀϊαντα τῷ ἡλίῳ*, quod nomen, si Philostrato credendum, propter fortitudinem, huic belluæ inditum fuit. Et sic Alexander victo Porō, cum Persis jus diceret, tabernaculum elephantis cinxit, cum vero Græcorum & Macedonum lites decideret, *δημοτικὸν δικαστήριον* habuisse narratur. Frustra autem ex Arriano probare conatur Bochartus, Craterum ab Alexandro elephantis fuisse præfectum, cum dux potius esset omnis exercitus, cui elephantū, ritu illorum temporum, fuerunt additi. Postquam igitur India elefantos primum genuit, ebur in alias fuit deportatum regiones, quod cum per mercatores potissimum Assyrios fieret, ratio facillime intelligitur, quam ob rem Ovidio Lib. II Amor. El. 5 *ebur Assyrium* dicatur. Post mortem Alexandri Reges Ægypti Ptolemæi elefantos in bella eduxerunt, ex quibus in primis Philopator, ut Maccab. III legitur, his bellis Judæos Alexandriæ conculcari jussit, quas, ut magis ad iram inflammaret, vino thure condito jussit exstimulari, cujusmodi vinum non ex uvīs, sed *ἐξ ὀρύζης καὶ ἐκ καλαμῶν* conficiebatur. Ut proinde vel fallat Ælianus, vel recte intelligendus sit, quando Libro II Var. Hist. C. 40 elephantum potō vino *τῆς ἀλκῆς ἐπιλανθάνεσθαι roboris oblivisci*, tradit. Frequentem autem elefantorum in Ægypto usum variū quoque numi satis perspicue produunt,

in quibus elephantis occurrunt, quos inter maxime memorabilis est, qui Cleopatram Ægypti Reginam elephantis exuviis caput tectam exhibet. Et quum Ægyptii, navibus ad id factis, vel ex Æthiopia, vel ex Troglodytica regione elephantos ad se deportare debebant, hinc factum, ut ejusmodi naves *ἐλεφαντηγῶσι* ab autoribus appellarentur. Inter Asiæ Reges Seleucus Nicator primus elephantos in præliis adhibuit, quam ob causam non in iis tantum numis, quos ipse cudi jussit, sed etiam in numis Apamensium, quoniam in agro Apamensi hujusce modi belluæ alebantur, elephas exhiberi solet. Cumque in plerisque Seleucidarum numis ancora, ut nota eorum genitiva, conspiciatur, illustris Autor hoc loco alium numum producit ancora insignitum, quem Alexandri M. vultum referre existimat. Equidem is Alexandro vivo hoc modo signari haud potuit; Seleuco tamen I, vel alii successorum priorum adscribi posse videtur, qui forte, antequam ipse suum nomen & imaginem numis inscribi juberet, & Regis usurparet titulum, Alexandri M. vultum in numis suis expressit. Hunc Seleucum secutus est Antiochus filius cognomine Soter, de cujus cognomine multa docte disputantur. Antiochus autem magnus, qui in prælio adversus Romanos elephantos adhibuit, cum Scipione pugnans, tam infeliciter rem gessit, ut is victo Antiocho, mille ducentos & viginti eburneos dentes in triumpho ostenderet. Cum autem Antiochus Eupator, cujus belli apparatus L. I Maccab. c. 6 describitur, in pugna cum Judæis elephantos quoque in campum educeret, uræ & mori succum illis ostendi jussit, quia rubro sanguineoque colore in prælium acuntur, id quod etiam Plutarchus innuere videtur, quando eos, qui ad elephantos accedunt, non induere *ἑσθῆτα λαμπράν* scribit. Atque hic mos bellandi cum elephantis ad alios Seleuci successores transit. Notabilis est numus Antiochi cognomine Epiphaniis Dionysi, in quo *ἐλεφας λυχνόφορος*, seu *lampadagerens* conspicitur. Victis autem a Romanorum exercitu Asiæ Regibus, non amplius in bellis Asiæ Reges elephantis usos legimus. Quod ad Macedoniæ Reges attinet, Antipater post Alexandrum M. in obsidione Megaræ elephantos adhibuit, cujus tamen incolæ suis pice

Pice illitis & incensis, ut apud Polyænum est, eorum impetum eluserunt. Demetrius Polyorcetes primus fuisse videtur, qui turres, ex quibus armati milites pugnabant, elephantis imposuit, cumque vix aliquis usus esse videatur hujus bellæ in obsidionibus, ea tamen sæpenumero in illis fuerit adhibita, ad subruendos muros, & ut milites in altis ejusmodi turribus constituti murorum propugnatores depellerent, usurpatam fuisse, admodum verisimile est. Elephantis sua fuisse imposita nomina, vel exinde patet, quod Demetrius Polyorcetes Niconæ & fœminam Nicæam dictam in magno habuit pretio, ex quibus Nicæa tam *φιλάνθρωπος* fuisse narratur, ut cum ei uxor Indi, qui illam regebat, moribunda infantem XXX dierum patria lingua commendaret, ea plane singularem & vix credibilem illius gereret curam, muscas abigeret, cunas moveret, & aliis obstetricis officiis fungeretur. Quot milites impositi fuerint elephantis, haud adeo liquet, autor libri Maccabæorum duo & triginta numerat, quod tamen haud probabile videtur Bocharto, qui sex, ad summum, bellatores in elephantis dorso eminuisse arbitratur. Et quamvis cum eo faciat Grentemesnilius, & deleta voce *τριάκοντα*, substituat *δύο ἢ τρεῖς*, vox tamen *ὄχλος*, quæ legitur apud autorem libri Maccab. & ab utroque retinetur, paullo majorem militum videtur significare copiam, quam etiam Juvenalis confirmat sententiam, quando *cohortes & turmam* elephantis attribuit. Jamque illustris Autor in causam inquirat, qui factum, ut in numis Atheniensium, Neapolitanorum & Tarentinorum elephantis exhibeantur; nempe insigne monetarii esse, ait, qui interdum camelum, cicadam, uvam insignium loco adsumserunt in numis. In Neapolitanorum autem numo elephas ante tripodem stans, & proboscidem ad cælum tollens, sine dubio religionem elephantorum prodit, utpote quam tantopere prædicarunt veteres, ut Lunam Solemque eos venerari, existimarunt. Id ante oculos habuit Augustus Saxonix Dux, & frater Jo. Georgii, tum & Cardinalis Zabarella, quando in numis, Chineses autem in tabulis, elephantem cum Sole, tanquam Symbolum pietatis erga Deum, exhibuerunt. Posthæc

gemmæ capite Socratis, addita elephanti proboscide, nec non aliorum animalium capitibus, signatæ exhibentur ex Chiffletio, & de monstrosis ejusmodi figuris multa præclare disputantur. Præterea varia afferuntur, quæ ad elephantos aliquo modo pertinere illustri Autori visa sunt. Indus fluvius Carizæ dictus est a rectiore, quem bellua ex sede sua excussit, & in aquas præcipitavit. Phœnices mercatores ad insulam Cernen navibus ire solebant, ut dentes elephantorum inde reportarent. Elephantum in somniis visi quid portendant, Artemidorus & Achmetus medicus Arabs scriptum reliquerunt. Interpres vulgatus Thren. IV, 7 עָצָם מִפְּנִינִים vertit, *rubicundiore, ebore antiquo*, quod proverbii loco positum defendit Martinus de Roa, perperam tamen, versum dicit Grotius, & λυδæς πυροπελαῖς, *pyropos seu carbunculos* interpretatur, quia scilicet omne ebur natura sua candidum est, etiamsi recte docet Mart. de Roa, illud jam ab Homeri temporibus tinctum fuisse rubro colore, ne scilicet *longis flavescere possit ab annis*, ut Ovidius canit. Domus & cubicula ebore inducta tam apud Judæos, quam apud Romanos, lecti præterea eburnei, pocula, aliaque vasa, quæ elephantum præ se ferebant formam, apud Græcos Romanosque in pretio fuerunt. Græcis magna animalia elephantum dicebantur, quemadmodum Achilles Tatius hippopotamum ἐλέφαντα ἀγυπτιον appellat. In fine hujus prioris dissertationis numi exhibentur, cum capite elephantum, in Insulis Sumatra & Ceylon excusi. Præterea idolum elephantum capite deformatum, in æs incisum repræsentatur, & Pagodus sive templum elephantum describitur. Cumque Brachmanes elephantos adorasse perhibeantur, fabula hæc eorum putidissima de filio Evæ, cui Adam occisi cujusdam elephantum caput imposuisse dicitur, pro merito exploditur, & festum Persarum, quod VII Martis die celebrant, & *Adventum* nominant *Dominorum Elephantorum*, ex Chardinò describitur, mentioque simul injicitur *era*, quam Arabes *elephantorum* appellant. Unusquisque ex iis, quæ carptim attulimus, variam doctrinam, qua hæc illustri Cuperi lucubratiò referta est, facile agnoscere, & ex

uñgue, ut est in proverbio, de leone existimare poterit. Altera enim dissertatio eandem de elephantis materiam pertractat, inprimis postquam Romanis primum fuerunt visi, & Carthaginenses Afizque Reges iis in bellis, quæ cum populo Romano gesserunt, usi sunt; atque adeo de fortuna agit, quam elephantis Romæ & in imperio Romano tam pace quam bello, in libera republica & sub Imperio Cæsarum experti fuerunt. In fine dissertationum adjecta sunt, quæ de quadrigis elephantorum commentati sunt *Henric. Norisus in duplici dissertatione de Numis Diocletiani & Licinii Dissert. I c. 40 sqq. Ezechiel Spanhemius ad Orationem. 1 Juliani p. 155. & Pagius in Dissert. Hypatica p. 178.* His succedunt II *Jacobi Gutberii in Senatu Parisiensi Advocati, Civis & Patricii Romani, de Officiis domus Augustæ, tam publicæ, quam privatz, libri tres,* recondita eruditione plenissimi, qui primum Parisiis 1628 in 4., post Lipsiæ 1692 in 8. prodierunt. Ex hoc opere ad oculum quasi patet cuilibet, quantum ad illustrandas antiquitates Romanas conducatur accurata juris scientia. Quam plurima enim eorum, quæ de Consulibus, Præsidibus, Consularibus, Correctoribus, Spectabilibus, Illustribus, Consistorianis Comitibus, cognitionibus, consultationibus, legibus, constitutionibus, pragmaticis jussionibus, edictis, mandatis &c. præfectis prætorio, Quæstore palatii &c. agunt, e digestorum libris & aliis antiqui juris fontibus sunt depromta. III *H. T. Salomon, Expretoris Burdigalensis, & in Senatu Aquitano. Præsidis, de judiciis & penis, it. de Officiis vitæ civilis Romanorum Commentarius, Burdigalæ 1668, 12 typis excusus.* Complectitur hic brevis commentarius ordinem judiciorum antiquorum apud Romanos tam publicorum, quam privatorum, & præcipue judicia capitalia exponit, in quibus actor, reus & judex omnem fabulam absolvent. Deinde supplicia recenset, quæ reis confessis & convictis irrogabantur, & ubi de officiis vitæ civilis Romanorum agit, varias tæ officium significationes affert. IV *Josephi Lanzonii M. D. Ferrariensis de Coronis & unguentis, in antiquorum conviviiis, Exercitatio philologica,* quam ab Italico in Latinnm sermonem vertit, sectionibus distinguit, notis, & animad-

ver-

versionibus auxit *Hieronymus Baruffaldus, Ferrariensis*, cujus de armis Convivalibus *Schediasma* Lanzoni opusculo subjunctum est. V *Ejusdem Hieronymi Baruffaldi dissertatio de præfictis ad illustrationem urnæ sepulcralis Fl. Quarilla præfictæ*, cui accedunt *Josephi Lanzoni de luctu mortuali veterum adversaria*. VI *Laurentii Jo. Molin de Clavibus veterum dissertatio*, quæ *Upsalia 1684* in publicum prodiit, docta sane & perelegans, in qua fere omnia, quæ de inventione & structura clavium apud veteres scriptores leguntur, invenire licet. VII *Incerti Scriptoris Interpretatio inscriptionum & epitaphiorum, quæ Antiquaria, quæ urbs est Batice in Hispania, reperiuntur: opusculum scriptum anno 1585*, sed ante nunquam editum. Scriptor hujus libri; ut *Celeberrimus Sallengre* admonet, ludo literario Antiquariæ præfuit in Vandalicia, & pro ratione illorum temporum & locorum non contemnenda doctrina fuit præditus. Aggressus est interpretari Inscriptiones Romanas, quæ in agro Antiquariensi inveniebantur, & ne perirent, a *Johanne Porcello* Prætoro eo tempore muris urbis insertæ erant. Inscriptiones recentiores heic prætermittæ sunt, & ex reliquis XXX modo adductæ, quæ ad antiquitates Romanas pertinere videbantur. VIII *Taurobolium antiquum Lugduni An. 1704 reperiuntur*, quod plura eruditorum ingenia exercuit. Explicatio hujus monumenti, quod heic adducitur, est *Philippi a Turre Episcopi Adriensis*, cui adnectuntur *Purpurini a Faventia Cælestinorum Ordinis S. Benedictini Secretarii, ad Calendarium Romanum Amiterni effossum minuscula commentaria*, quæ *Neapoli* prodierunt *A. 1680, 4*. IX *Dominici Auliffi de Gymnasii constructione, nec non de Mausolei architectura* opuscula duo, quæ *Neapoli An. 1693, 4* lucem adspexerunt, cum ejusdem *epistola de colo Mayerano*, quod monumentum Romæ repertum instrumentum fuit ex ære rotundum, quod ita cortinæ ritu cavum est, ut simul mamillæ speciem exhibeat; multis foraminibus certo ac eleganti discursu totum pertusum, ut si liquorem infundas, nequeat continere, sed ad guttam transmittat. Hoc autem *Colum Mayeranum* dictum est, quod *Marcus Mayer* primus evulgavit, & eruditis dedit explicandum.

dum. Huic epistolæ accedit de eodem Colo *Claudii Francisci Menestrier e S. J. epistola ad Cl. Virum Marcum Mayerum, ex Gallico sermone nunc primum Latine versa.* X Sequuntur aliquot libri de Magistratibus & Sacerdotibus Romanorum. 1) *Raphaelis Volaterrani de Magistratibus & Sacerdotibus Romanorum Commentarius, ex Libr. XXIX Commentariorum Urbanicorum depromptus, cui additæ sunt notæ quædam Petri Scriverii ad inscriptiones nonnullas, quæ a Volaterrano vitiose editæ sunt.* 2) *Jan. Gulielmi, Lubecensis, de Magistratibus reipublica Romanæ dissertatio Rostochii 1577 in 8 edita.* 3) *Georgii Vauchopii, Scotti, de Magistratibus populi Romani tractatus, Romæ 1595 promulgatus, in quo de Statu populi Romani ante deletam Carthaginem agitur.* 4) *Æ. Prevotii, Uxellodunensis, de Magistratibus populi Romani Commentarius, Lausan. 1578 in 8.* In eo expenditur gubernandæ reipubl. Romanæ ratio, & recensentur Magistratus ab U. c. ad tempora usque Julii Cæsaris, qui dictaturam perpetuam gessit. 5) *Henrici Bebelii, Jüstingensis, Poëta laureati, & in Academia Tubingensi Professoris humaniorum literarum, de Romanorum Magistratibus libellus, qui cum aliis ejusdem Bebelii opusculis Argentin. 1513 in 4 editus est.* 6) *Petri Fabri, regii Consiliarii, Libellorum ordinarii Magistri, & in Senatu Tholosano Præsidis, de Magistratibus Romanorum Commentarius, qui ad Consules potissimum spectat, & de vestibus, sellis, aliisque rebus magistratuum Romanorum tractat.* XI *Erycii Puteani Pecunia Romana ratio, facillimo ad nostram calculo revocata, secundum editionem Lovaniensium 1622 in 8.* Huic XII subjecta est *Hermannii Conringii dissertatio de Studiis urbis Romæ, & Constantinopolis, Helmstad. 1657, 4.* & tandem XIII *Christoph. Cellarii dissertatio de Studiis Romanorum literariis in urbe, & provinciis, huic tertio Thesauri Tomo finem imponit.*

RELIQVIÆ MANUSCRIPTORUM
omnis ævi diplomatum ac monumentorum ineditorum ad-
huc, ex Museo JO. PETRI ALUDEWIG,

Jcti.

Xx

Tom.

● Francof. & Lipfiz, 1720, 8 maj.

Alph. 5.

Nondum dimisit pristinam suam sententiam Vir Illustris, cui has Reliquias ferimus acceptas, ante reipublicæ nostræ notitiam non fore genuinam, constantem, integram, omnique fallacia, fūco, fraude & pigmento liberam, quam habeamus & Historiam diplomaticam & diplomaticam Jurisprudentiam, sive illa publica sit, sive sacra, sive clientelaris, sive etiam civilis, quæ omnia qualem mereantur calculum, nostrum non est disputare. Huic saltem opinioni debemus indefessum illud & nunquam satis laudandum celeberrimi JCti studium veteris ævi reliquias omnis generis manuscriptas undique conquirendi, qua in re quanta post maximos sumtus usus sit felicitate, docent Tomi III nunc ex locupletissimo Museo editi, quibus illustris Editor de Diplomatum in Germania necessitate & usu, multitudine, ejusdemque causis, quibus modis factum sit, ut tanta chartarum multitudo sit conservata, quibus rationibus adversus Diplomaticæ rei hostes pugnandum sit, de bellis diplomaticis, de artis diplomaticæ scriptoribus, de iis, qui diplomata ediderunt, de suo denique instituto prolixè & doctè præfatus est. Nos inde nonnulla in rem nostram convertemus.

T. I.
Præf. p. 8.

Causas multitudinis pene infinitæ diplomatum & chartarum Archiota illustris habet sequentes, quod longi saltem temporis & illam Romanam præscriptionem & usucapionem Germani ignoraverint, quod Clerici imprimis reliquis sagaciores in piis causis sibi per literas caverint, quod notarii & exscriptores in Germania innumeri quæstum eo ipso fecerint, quod Germanorum diffidentia, qua literis quam verbis maluerant credere, plures tales partus exclusit, quod pactis imprimis fuerit opus, ubi paucæ Leges, quod denique hominum ambitio & superstitio beneficii memoriam ad seros usque posteros transmittere, & venientibus nepotibus commendare voluerit. Nec spernendæ sunt rationes, quibus effectum credit Autor celeberrimus,

nt

ut ex Diplomatum innumeris tanta eorum copia ad nostram ætatem pervenerit. Exempla unius diplomatis plura authentica scribebantur, unum in gratiam illius, qui rogat, alterum in gratiam illius, qui annuerat, aliud in urbe, aliud in Cæsareo aut Imperiali Tabulario asservandum. Ea erat contractus literarii autoritas apud majores nostros, ut Alemanni expressa lege caverint, si charta perdita sit, actori hereditatem sibi vindicanti, donationem ut eieret licere, neque Laico cuiquam permissum, ut rem Ecclesiæ absque charta præsumat possidere, si chartam non ostenderit, possessionem semper ad Ecclesiam pertinere. Major fuit Archivorum cura olim, quam post Jus Romanum receptum, & plura Antigrapha confecta, a Monachis inprimis otio abundantibus, qui non modo sacrum Codicem, Canones, Missalia, Diptycha varii generis, bonosque autores alios, sed foundationum inprimis, privilegiorum, donationum, contractuum tabulas vel temporis fallendi causa, vel obedientiæ ecclesiasticæ titulo depinxerunt. Obligationem successoris ad præstanda sui decessoris facta & promissa in dubium vocavit inferior ætas, quare omni cura id actum est, ut ille, qui in rei dominio secutus erat, formulam sui antecessoris haberet ratam, auctis ita codicillis relatis per referentia instrumenta. Ad conservanda antiqua monumenta haud parum contulit Juris patrii, clientelæ inprimis, regula: non novissimis sed antiquissimis standum esse literis. Membris denique inscripserunt sua majores, ad ætatem ferendam aptissimis. De bellis Diplomaticis non est ut multa dicamus. In vulgus notum est, quid Jesuitæ, nova familia, per suos, Henschenium, Papebrochium, Germonium, Harduinum, ad infringendam antiquitatis fidem moliti sunt, quam mascule Mabilonius, Perefus, Fontanus, Ruinartus, Lazzarinus, Gattus, alii eandem defenderint. Satis certatum est in Germania de Magdeburgensium Diplomate Ottoniano, de Dagobertinis in causa Cœnobii S Maximini Trevirensis, de Carolinis circa origines Westphalicorum Episcopatum, de variis Cisterciensium Monachorum, potentatum in nostro imperio affectantium, de Carolino a Frisiz ordinibus allegato, de Ludoviciana

p. 11.

13.

15.

17.

19.

20.

21.

23.

37.

39.

41.

50.

51.

- p. 55-
66. no in causa Lindaviensi, de Dagobertino, quod Cœnobitio Er-
furdenſes crepant, de Constitutione Caroli Craſſi Cæſaris ſub-
leſtæ omnino fidei, & ſapius alias, quæ omnia una cum ſcri-
ptoribus magna cura a noſtro Autore allatis noſſe, quanti in-
terfit rei Diplomaticæ ſtudioſis, nobis tacentibus patet. Sed
84- audiamus argumenta diplomatum autoritatem oppugnantium:
membranas non poſſe ferre octo aut novem ſeculorum ætatem;
ſed hoc perſuadeant iis, qui Tabularia inſpicere aut nolunt,
aut nequeunt. Bella inde, ædium maximam partem lignea-
rum ruinas, incendia jaſtant; ſed quid inde eliciant? peri-
iſſe multa, immo innumera veteris ævi monumenta. Quis
negat? Atqui, inquirunt, immenſis ſuperest multitudo, quod
per illas injurias fieri non potuit: immo potuit, ſi ea in men-
tem revocas, quæ de multitudine chartarum ejusdemque cau-
ſis ſupra allata ſunt. Argumentum porro eſt, quod unius di-
plomatis tria, quatuor, aut plura exiſtent exempla: malæ fi-
dei indicium faciunt improvidi poſteri, quod autoritatis di-
plomaticæ conſervandæ cauſa a cautis majoribus factitatum
eſt. Nec eſt ut dicas Germanos conſenſu magis quam formu-
lis eſſe nixos, contrarium & Marculphus, & ipſa diplomata
loquuntur; aut, ſi mavis, iſtam ſententiam de apicibus & formu-
lis Romanorum captioſis accipias. Præſcriptionis olim exi-
gua fuit autoritas & tutior diplomatum fides. Nec Princi-
pes ἀναλφαβήτως alleges: nomina ſcribere non poterant, ſi-
gnis vero & notis utebantur. Sunt itaque certiffimi historia-
rum fontes diplomata, ea copia paſſim exſtantia, ut unius Ot-
tonis M. chartæ mille & plures ſuperſint; ex quo de reliquis
recentioris ævi Principibus, Virisque illuſtribus aliis, licet fa-
cere conjecturam. Multa latent in Tabulariis Principum, mul-
ta in lucem producta ſunt a Viris doctis, qui aut integros edi-
dere Diplomatum Codices, vel ſuas omnis generis historias iſtis
96. luminibus illuſtrarunt. Hos larga manu & inſigni cura Ill. Lude-
wigius collegit, quo facto de ſuo inſtituto diſerit, & ſua exhibet
partim, partim pollicetur Volumina, manuſcriptorum omnis
131. ævi Diplomatum & Monumentorum ineditorum, quas appel-
lat, Reliquias, optimæ olim notæ collectionibus annuærandas.

Tomus

Tomus primus est mere Diplomaticus, chartas Monasterii Doberlucensis, Eilwardesdorffensis, alias, continens. Est Doberlucum cœnobium Ordinis Cisterciensis in finibus Lusatiæ inferioris situm, Seculo XII a Misniz Marchionibus conditum, cujus ea olim fuit autoritas, ut Abbas Princeps prælatus inter Lusatiæ ordines universos haberetur, sed idem monachis A. 1540 expulsis, cum omni Lusatia Saxonibus, inter Saxones tabulis Joannis Georgii I cum inferiori Lusatia Merseburgensi Duci cessit. Eilwardesdorffense Monasterium, quod & Ludesburgense vel Lotterburgense a loco, cui olim erat destinatum, & Mariencellense a Virginis cultu appellatum est, Querfordiaz aditum Ordinis fuit Benedictini, Dioceseos vero Halberstadiensis, sed inde mutatis sacris Magdeburgico Præsulatui, & pace Osnabrugensi Principatui Querfordiensi junctum est, quo nomine hodiernum Saxoniz Duci Weissenfelsensi paret. Utriusque Monasterii diplomaticum Codicem cum nactus esset Illustris Ludewigius, hos junctis aliis nonnullis diplomatibus miscellis primum Reliquiarum Volumen constituere voluit Diplomatum CCC XXXIX, quæ inter sunt Doberlucensia, communeratis versionibus cœvis, CC, Eilwardesdorffensia C. Primum est Eilwardesdorffense Anni 1147, ultimum Doberlucense Matthiz Regis, incerti anni, ast eorum, qui annos annotatos habent, novissimum est investitura feudalis Hartwigo Legato a Martino Comite Rheinsteinenensi A. 1596 concessa. In ordine enim omnium illorum Diplomatum non loci sed temporis ratio habita est, sine die & consule conscripta ultimum locum occupant. II Indices, alter nominum, locorum, familiarum; alter rerum, primum & verborum medii ævi, voluminis finem faciunt.

Non abludivit a primo Tomo Secundus, insignibus partibus Chronico & Codicillo diplomatico consistens. Chronicon est Kirsgartense, cœnobii puta principio virginum proflex monachorum extra muros Wormatiz civitatis versus Spiram siti, in ea area vel horto conditi, qui nomen a cerasis habuit. Scriptor equidem est recentior, annum enim 1500 attingit, nec alias a sui ævi & ordinis vitis immunis; idem tamen Diplo-

P. 176.

matum fide sæpius nititur, ad codices membranaceos non vulgares passim provocat, & non spernenda diligentia res Episcoporum Wormatiensium persequitur. *Codicillus Diplomaticus* est chartarum CLXXIX, quas partim Chronicis MStis Hohenloicis ineditis, partim Bibliothecæ Senatus Lipsiensis, quæ fere Pegavienses sunt, debet Illustris Autor. Idem alicubi nactus est Diplomatarium Boicum Ludovici Bavari, & qui hujus Tomi pretium auget, *Codicem Epistolarum antiquitatum Episcopatus Magdeburgici*, continentem plus quam centum Diplomata, a P. Lambecio e Cæsarea Bibliotheca promissum. His partibus ille Codicillus constat, ita tamen ut Hohenloica, Pegaviensia, quæ sigillis æri incisis superbiunt, Boica mixtim sed secundum temporis seriem digesta legantur; Viennensia eo ordine, quo in Codice exstiterent, succedant. In fine duplex iterum index conspicitur.

Tomum *Tertium* occupant *Gasp. Barthii*, Custrinensis, Equitis Germani in omni ævi Scriptoribus versatissimi, Lucubrationes Scriptoribus Bongarsianis Gestorum Dei per Francos impensas, ex volumine elegantissime manu auctoris descripto depromtas, cujus Titulus erat hic: *Undecim Bellorum Palaestinarum scriptores*, *Gasp. Barthius partim ex manuscriptis codicibus recessit, omnes animadversionum libris illustravit; additis cujusque indicibus glossariis.* Has Lectiones, Animadversiones, Glossaria magni facienda tertium Reliquiarum Volumem esse voluit Illustris Possessor, qui, quamvis omnino nonnulli fuerint ipsi auctores editionem novam illorum Bongarsianorum scriptorum adornandi, impensis tamen virorum doctorum, & pretilis, quæ in aliis nondum editis rectius occupantur, parcere satius duxit. Eo nempe terum chartarumque ineditarum apparatu gaudet Celeberr. Ludewigii libraria voluminum manuscriptorum supellex, ut quamvis singulis semestribus novum Tomum prioribus addat, vitæ tamen prius finem sibi asfuturum esse ipse præsentiat, quam Tomum hujus collectionis ultimum. Quare non modo bene precamur laudabili instituto, sed & Virum Illustrum publico nomine rogamus, ut

quan-

Præf. Tom.

I.

quanta fieri poterit festinatione efficiat, ut superstes editi corporis Reliquiarum gloria fruatur. Sunt enim incertæ & fluxæ spes hominum, eoque majori animi impetu in Tomis sequentibus edenda, *Diplomatarium Bobemicum*, quo nomine Silesiam complectitur, *Schickfusum de feudis Silesia*, *Diplomatarium Hungariae*, *Andrea Lipskit a Lips*, Regni Poloniæ supremi Cancellarii, *Relationes & Decreta* in causis Jurisprudentiæ Poloniæ gravissimis A. 1622, *Epistolæ*, Lutheri, Melancthonis, Camerarii, Peuceti, Bugenhagii, Jo. Sturmii, Conriagii, Jo. Schefferi, Christiani Ravii, Brentii de vocatione in Daniam, Thenneri, Georgii Majoris, Jo. Aurifabri, Hieronymi Schurffii, Jo. Vorstii, Martini Schoockii, Kircheri, Ulrici Obrechtii, aliorum, *Numos* a temporibus Ottonum vetustissimos *Imperatorios, Ducales, Episcopales, Comitum, Abbatum, civitatum, S. Ephraimi & S. Cyrilli nonnulla*, *Andrea Schotti notas in Heliodori Æthiopica*, *opus Fratris Wilhelmi Britonis de vocabulis Bibliae*, *Anselmi Cantuariensis dictionarium Theologicum*, alia, præstolamur.

MARCVARDI FREHERI DIRECTORUM
um in omnes fere, quos superstites habemus, Chronologos, Annalium Scriptores & Historicos potissimum Romani Germanicque Imperii. Recognovit & auxit JO. DAVID KOELERUS, Hist. & Polit. P. P. Altorfinus; accessit CASP. SAGITTARII Dissertatiuncula de præcipuis Scriptoribus Historiæ Germanicæ.

Noribergæ & Altorfi, apud Heredes Jo. Dan. Tauberi, 1720, 4-Plag. 22.

Utilitatem hujus Directorii Freheriani cum ipsa res loquitur, (plurima enim scripta historica secundum temporis ordinem, quo incepere, quo desinere, in eo annotata sunt) tum iteratæ editiones Philippi Glaferi Prof. Helmstedtensis, qui illud suo Historiæ theoreticæ Syngrammati Argent. 1611, 4 edito adjunxit, Sæmuelis Rachelii, qui bis illud vulgavit, in distincta

fincta notatione Cæſarum metro compendioſe deſcriptorum ,
 & capite XIV Introductionis ad jus publicum Germanicum , &
 Jo. Chriſtiani Neu, qui Wheari Relektiones locupletius a ſe edi-
 tas hoc etiam indice ornatiores eſſe voluit. Cum vero hi Vi-
 ri docti omnes , quaſi religione quadam ducti , ab emendatio-
 nibus & ſupplementis abſtinuerint , hanc ſibi provinciam ſu-
 ſit Clariffimus Kœlerus, Altorfinorum Hiſtoricus , qui omnis
 in eo jam eſt , ut de rebus omnis ævi inprimis patriæ noſtræ be-
 ne mereatur. Ea fini non modo omnes Rerum Germanica-
 rum collectiones , illas inprimis , quas Frehero recentior ætas
 dedit , ſedulo excuſſit , ſed Gallos etiam & Anglos , æterna Pi-
 thoæ, Quercetani , Labbei , d' Archerii , Baluzii , Martene & du-
 randi , porro Savilii , Twisdeni & Seldeni , Galei aliorumque
 Volumina conſultit , ſuumque indicem egregie auxit , vel Fre-
 herianum potius ; tam parum nempe ipſe Clariffimus Vir nomi-
 ni Viri maximi detractum vult , ut Freheriana alio , alio ſua cha-
 ractere exprimi curaverit. Sed & Hieron. Pezii Scriptores Au-
 ſtriacos ineditos ex primi Voluminis conſpectu , ſuis locis infe-
 ruit , certa ſpe fretus fore , ut illi proxime ſtudio doctiſſimi Bene-
 dictini , ſuntibus vero Gleditschii noſtri , ad patris exemplum
 de bonis libris bene merentis , lucem publicam adſpiciant. De
 Sagittariana Diſſertatiuncula non eſt ut dicamus , aut de indice
 addito chronicorum & ſcriptorum recenſitorum. Celeber-
 rimi potius Kœleri Operibus , cum aliis , quæ molitur , tum illi ,
 quod in Indicis hujus præſamine pollicetur , *Farragini ele-
 ganti & concinnæ diſſertationum criticarum de præcipuis aucto-
 ribus Hiſtoriæ Germanicæ a ſummis viris conſcriptarum* , fau-
 ſtam Lucinam precamur.

**Überzeugende Belehrung vom Urfprung und
 Wachsthum des Papiſthums.**

h. e.

DOCTRINA MAXIME CONVINCENS
de origine & incrementis Papiſmi, una cum Apologia pro
Reformatione Lutheri ex genuinis monumentis excerpta
 ab

ab ERNESTO SALOMONE
CYPRIANO, D.

Gothæ, literis Keyherianis, 1720, 8.

Alph. 2 plag. 6.

Pergit pro ea, qua pollet, doctrinæ diviniore amplitudine, capacitate ingenii insigni, ac subsidiorum apparatu exquisitissimo, sub Magni Pissimique Principis præsidio, de ecclesia repurgata mereri Summe Reverendus, Autor & scriptum hic ejusmodi publicæ luci vicissim dedit, quod non capitum modo selectu, monumentorum præstantia, & grata cuivis brevitate excellentissimum quemque allicit lectorem, sed tale quoque insuper cujus consutationem *ὁ δὲ ἐκ ἐναντίας* molientur frustra. Mandato nititur Principis optimi speciali, cujus in Numismata rariora, Bibliothecam, naturæ, artisque opera miranda, Orphanotropha, Pastores, noviter constitutos, scholas, sub Pontificio jugo ex nostratibus gementes &c. ex propriis tot factæ fuerint impensæ, ut, sueta sibi, de Bonis Ecclesiasticis vindicatis, exprobratione supersedere hic facile Pontificii, Principisque adeo non minus in Deum ter Optimum Max. quam in Cæsaream Majestatem pii, qui, pro lectionis suæ selectu judiciiue excellentia; multos huic libro inferendos articulos vel subministraverit ipse, demirari potius necessum habeant. Originem Papatus, ita docet, divinam neminem admitturum, qui recolat secum, primos Romæ Martyres, illiusque Ecclesiæ sub tot fluctibus fundatores, moderatam Papisimi doctrinam nullo modo fuisse dissimulaturus, vel tecturos silentio, siquidem isthæc concedita iis fuisset; Petrum insuper aut dolosi admodum & parum candidi (quod a tanto absit Apostolo) fuisse ingenii, aut more Pontificio, eoque in Majestatem periniquo, quem scitissime exprimit S. R. Autor ad Neronem, de charactere suo Pontificali, Imperantibus quippe perinimico, perscribere oportuisse. Arcem, per multa hucdum secula stantem, exscribere ex asse ideam, a quodam, suis commodis intento, his nostris temporibus, pro lubitu ductam & exaratam, quis sobrius diceret, nisi Pontifi-

Dedicat.

Dedic. a. 5

- tificiorum artibus assuetus, qui proprio sequioribus temporibus Marte exsculptura quasi-Monarchiam cum rationibus ævi Apostolici conspirare, perperam soleant comminisci? Gerson sane adeo in Imperantes nullam Petri, fictitii Pontificum
- Præf. C. 4. b.** Antecessoris, potestatem agnovit, ut, siquidem gavifus ea fuisset, Neronem haud dubie depositurum fuisse, arguat; factum esse adhuc Augustissimi Imperatoris in Romam jus, nec ulla, quam vocant, præscriptione deletum, quæ jam in primis sigillatim recolere fas sit, dum seculare redierit sacrum, in Suecia non ob temporum calamitatem, sed ære, ex monito Benzeli, dissimilitudine dilatam, quoque, quod solius Besseli comprobari posset exemplo, Pontificii contra Pacem Religiosam passim nonnulla molirentur. Quod Autor itaque S. R. egerat jam tum in Prolegomenis ad Hilaria Evangelica, illud hic jussu Principis, libræ forma commodiori usus, multo copiosius, nec sine accessionibus, agit, ut summos adeo quosque de Papatu ac Lutheranismò multo nunc aliter sentire oporteat, quam a Pontificiis de sententiis utriusque fuerat antea relatum, siquidem, nisi propria negare principia velint, ab omni confutatione hujus sui libri S. R. Autor plane securus est.
- C. 2. 3.** Quatuor & viginti capitibus omnis libri solidissimi continetur ambitus, ex quo quid excerpas potissimum, lectioni inhians non interruptæ, vix sane decernes. Papatum nullibi approbati, ex Scriptura, Conciliis, Episcoporum Romæ antiquorum effatis, Patribusque, clare docet, nec minori postea eruditione, quæ Petri fuerit prærogativa, cum nemo Pontificum, a Petro se accepisse Papatum, aut enim Ecclesia antiqua pari Romanam, quæ nunc est, gaudere autoritate, demonstrare valeat, confutatis simul Theologis Duacensibus, in apice ponit, productis validissimis rationibus, ex quibus palam est, Concilia indixisse, Jus Episcopale exercuisse, Pontifices sibi subjectos habuisse primos Christianorum Imperatores, utpote qui, soluta prius a Pontificibus æris summa, hos quoque confirmassent, immo officio, quandoquidem leges Ecclesiasticas ipsi sancivissent, jure in Romam & Statum Ecclesiasticum ne hucdum quidem sublato, movissent, adeo non re-
- nuen-

uentibus Pontificibus, ut pro numero anorum Imperatorii Regiminis Bullas potius suas concinnarint, ac jus Romæ monetandi Imperatoris facile toleraverint. Papatus origo, quibus ad summa crevit, media, divitiarum accessiones, deficientes porro omne illius fundamentum, Principum hinc oriundæ offensiones, immo injuriæ S. Cæsareæ Majestati multos per annos illatæ, Electio denique Pontificis, ut hodie est, a prisca Ecclesiæ Romanæ moribus maximopere abhorrens, hæc inquam omnia a S. R. Autore tam solide explicantur & erudite, ut pedibus ire in veritates hæc exploratissimas oporteat. Regni cælorum claves non solum Petro datas, Papamque esse sub Concilio, vel ipsius sane Dupinii mens est, quocum faciant omnes ii, qui per Papatum regimen illud Ecclesiasticum universale Episcoporum Romanensium intelligunt, vi cujus Judices in controversiis fidei infallibiles, omniumque in Christianismo Ecclesiarum esse Monarchæ, ipsisque adeo dominari Principibus (quorum hæc ratione nullum, dum Papatum, ita descriptum, improbamus, offendimus) prætendunt. Quid, quæso, cogitent Principes, ubi Julium III P. R. in æneo numo *Reipublicæ Christianæ Regem ac Patrem*, immo, ubi titulum Pontificiam *Regnum mundi*; potestatem *Imperatoriam* cum Sacerdotali ac *Regia* simul complexam, ubi ab Azorio *Imperatorem Papam minorem & inferiorem*, cujus a Pontifice *imperium abrogari*, ejusque *subditi a jurisjurandi vinculo solvi possint*, qui insuper *potestatem habeat temporalem* Pontificis potestati *subjectam*, vocari inaudent? Cœnam, eamque integram, pro Laicis esse itidem institutam, cum Conciliis, Tridentino speciatim, prorsus, diffiteri nemo Pontificiorum potest, Joanne Bona, Jo. Mabillonio, aliisque rem candide eloquentibus; nihilo tamen secius *sacrilegio grandi*, ex sententia ipsius Gelasii, Papæ, eripitur calix, nisi quibus, paucissimis tamen, ex peculiari quasi Pontificis gratia, dispensatur. Regimen Pontificium ignorat Scriptura, qua patet, universa, & Petrus, siquidem habuisset illud, tacendo rem Christianam in tot turbas conjecturus minime fuisset; nullibi Petrus pro Episcopo universali haberi voluit, nullibi Laicis eripuit calicem, nullibi Conju-

p. 13.
17. 13.

21 fqq.

25 fqq.

28 fqq.

34 fqq.
40 fqq.

gio Clericos interdixit, nullibi in rebus fidei provocare ad se præcepit, nullibi Magistratus, Principesque deposuit, sanctos nullibi novitios fecit κ. τ. λ. Ecclesiæ Monarchæ Paulus, tam in superos pius, contradicturus in faciem minime, Gal. II, 11 sqq. nec illi se æquiparaturus, 2 Cor. XI, 5, 1 Cor. XV, 10, nec in Catalogo Ecclesiæ Præfectorum Eph. IV, 11 tantum Monarchæ nomen omittitur, nec illos, qui *Cepha* h. e. *Petri* esse & audire volebant, objurgaturus, nec reliqui denique Apostoli, ceu subditi, cum Joanne ad alias Ecclesias tam illustre ac infallibile caput ablegaturi fuissent, Act. IIX, 14, siquidem Pontificatus Petri præcis temporibus vola vel vestigium extitisset. Silent de hoc porro Concilia antiqua, quæ sententias Episcopi Romani, num divino verbo sint conformes, sollicitè expenderunt, absentibus quoque hic Romæ Episcopis, eorumque deputatis, fidei Confessiones, non quæ sita prius confirmatione Romana, adornarunt, & in controversiis difficillimis deciderunt, Conciliis porro, cum ex iis ad Episcopos Romanos prescriptum est, hos postposuere, & ab his decisa sua denuo disquisitioni subjecerunt, & pro re nata resciderunt, vel anathemate etiam aliquando simul percussio Romano, quod Launojus, Scriptor Pontificæ Ecclesiæ conscientia stimulis sæpe compunctus, vel ipse desertissime eloquitur. Nulum antiqui Romæ Episcopi agnovere unquam Papatum, quod cum veritate invita edocere Duacenses Theologi An. 1714 intendunt, ab Innocentio demum, Pontifice non ex primis uno, sed quadagesimo secundo, auspiciari necessum habent, quandoquidem ex primis Romæ Episcopis ne unum quidem inveniunt Pontifici sibi ἐμόψηρον, cum Paulum potius Petro multoties præferrent antiqui, tot in Concilia sumtus & expensas facturi minime, si ab uno omnia Episcopo Romano (qui, si, quam jactat, polleret vi, vel unius saltem Scripturæ libri nodos ex Cathedra semel solvere deberet) potuissent pro cathedra definiri. Venerandus porro Patrum chorus Papæ nescit imperium, ad cuius scilicet, siquidem vel tum fuisset Monarcha, electionem, curiatim minimum, quod tamen non factum est, convocari debuissent. Ob negatam Episcopo Romano

p. 48 sqq.

90 sqq.

116 sqq.

mano

mano infallibilitatem, Hæreticos sane nunquam objurgarunt, quin ad Concilia potius (non ad Monarchæ aut Cathedræ effectum) crebrins provocarunt, ingemiscente insuper Ecclesia Romana, cum Constantinopolitani in doctrina de Spiritus S. processione (absena namque sunt, quæ contra nuperrime Aloysius Andruzzi; & Stephan. de Antimura moliri cœperunt) Romanam sequi sententiam nollent. Voluerit peculiari inter Apostolos autoritate Petrus; valet eadem inter Collegas Decanus, inter Principes Director; male ab ejusmodi *πρωτοεις* ac Primatu concluditur ad Monarchiam, ubi inprimis vel ipse Paulus Archi-Episcopo Marca, Hieronymo vero etiam Jacobus *Princeps Apostolorum*, immo Jacobus idem Pontifici Clementi I *Episcopus Episcoporum*, & Helychio *caput ac vertex* Apostolorum audiunt. A Petro manasse hunc ad Pontifices Primatum, nullo idoneo argumento probati posse, moresque Ecclesiæ apud Romanos antiquæ ac modernæ esse diversissimos, pluraque, quæ nisi exscribere librum solidissime scriptum velimus, recenferi nequeunt, quandoquidem hic abrumpere, & lectionem libri totius cominendare fas est, hæc, inquam, omnia tam erudite, pro sedula ac diffusa S. R. Autoris lectione, hic explicantur, ut neminem veritatis amantium lectorum desitutum citius confidamus, nisi scriptum univsum, una cum adjecta pro Reformatione Lutheri Apologia absolverit, Deoque, Principi optimo, ac Autori S. R. gratias ardentem, pie, prolixissimeque persolverit.

p. 124.

134 sqq.

140 sqq.

161 sqq.

EXAMEN DE LA REPOSE DE Mr. EMLYN.

h. e.

EXAMEN RESPONSI DN. EMLYNI AD
Dissertationem criticam in 1 Fo. V, 1, Tres sunt &c.
institutum a MARTINO, Pastore Ecclesiæ Gal-
licanæ Ultrajecti.

Londini, apud Guil. & Jo. Innys, 1719, 8.

Plag. 9.

Recte facit beneque & rei Christianæ & sibi consulit Clar.
 Y y 3 *Mar.*

Martini, quod se Emlyno cuius Dissertationem M. Apr. p. 189 sq. recessimus, opponit, & quicquid ad probandum locum Johanneum de tribus in cœlo testibus esse ὑποβολιμαίων, attulit, infringit atque destruit. In præfatione monet, se quidem in vindicando illo loco inprimis rationem habuisse Simonii, sed tamen simul aggressum esse scriptum Anonymi, cuius inscriptio: *plena inquisitio in auctoritatem primitivam textus Johannei*, eo fine in Anonymo editum, ut Clerus ibidem consilium de delendo illo loco e libro N. T. caperet, quo ita commotus sit Autor, ut prodiret in publicum, & Thomas Emlynus se eum esse fateatur. Ubi C. I ad rem ipsam accedit, notat, non tantum in Græco hujus loci textu esse transpositionem, & ἐν ἑκείνῳ non spectare ad μαρτυροῦντες se ad εἰσὶν, hoc modo, tres sunt in cœlo qui testantur, sed etiam Arianos nuaquam credidisse, hunc locum suæ favere sententiæ, qui Spiritum S. personam testantem esse negaverint. Tametsi concedit Emlyno, omnino ad questionem facti confirmandam producenda esse facta certa, nec nexum firmum præbere argumentum, aliquem locum esse genuinum; sentit tamen, eundem, si adsit, conducere, nec omissionem aliquid valoris contra factum certis argumentis confirmatum habere, nisi sit universalis. Tum Emlyno, qui statuerat, de hoc loco veteres nihil quicquam annotare potuisse, cum plane is eos fugerit, ita occurrit, ut ostendat, hanc ejus sententiam duabus niti falsis hypothésibus, quarum altera, hunc locum in nullo codice cum Græco, tum Latino, olim comparuisse; id quod prorsus aliter se habere, a se sit demonstratum; altera vero, quod ille in nullo scriptore ante seculum quintum se offerat, qui postea in Biblia irrepserit, quam debeat Simonio, & esse subrutam eo, quod ostensum, eum & in Latinis Bibliis Hieronymi ac Vulgata & Græcis codicibus antiquis extitisse. Quoniam ipsi opposuerant, hoc comma neque in omnibus neque plurimis Ecclesiæ occidentalis codicibus legi, Martinus C. II posterius prorsus negat, prius vero a se concessum esse fateatur, inde tamen nihil damni suæ sententiæ afferri censet, quandoquidem hac ratione omnes textus, in quibus variaverint codices cum Græci tum Latini, non sint pro an-

then.

thenticis habendi; & ex Millio constet, quam plurimos esse
 textus, qui vel ex toto vel ex parte in variis codicibus deside-
 rentur, quos tamen integros Sec. IV & V scriptores produxe-
 rint. In Bibliis Lotharii omnino hoc comma in ipso contextu
 legi, & quæ ab aliena manu addita sint; spectare tantum vari-
 am lectionem; nempe transpositionem commatis octavi in lo-
 cum septimi, & voces *in terra & in celo testificantur*, quæ
 supra lineam compareant. Quod ad Bentlejum attinet, cui ad
 adornandam Latinam N. T. editionem viginti codices ante mil-
 le annos scripti suppetant, respondet, eum nondum aperuisse,
 an & quomodo locus controversus in iisdem legatur, dubitari
 merito, an tantæ sint antiquitatis, quod tales Cl. le Long sum-
 mo studio quæritos vix tres invenire potuerit; difficile esse judi-
 care de ætate, qua eodices Bibliorum sint exarati, si in quibusdam
 hoc comma extet, in aliis vero minime, id jam ab aliis esse ani-
 madversum; sin vero in omnibus desideretur, nec tamen se ca-
 dere causa, quia alii codices fuerint in manibus eorum, qui Bi-
 blicia Caroli M. adornaverint, & Hieronymi repurgaverint, item
 Hideri Mercatoris, Ambrosii Autperti & autoris ordinis Rom.
 Omissionem loci esse argumentum negativum, allegationem
 vero ejus affirmativum, quoniam qui locum quendam adducat,
 indicet se eum vidisse & approbasse, id quod & in hæc contro-
 versia permultum valeat. Vim argumenti ducti a Bibliis Ca-
 roli M. C. III ita tuetur, ut dicat, magnum admisisse correcto-
 res eorum crimen, si aliis libris Scripturæ S. nihil alieni addidif-
 sent, epistolæ vero I Johannis capite quinto locum profus sup-
 positum inseruissent; probandum esse, carnisse occidentales
 regiones codicibus Græcis, & non eam fuisse in Carolo M. &
 Alcuino Græcæ linguæ notitiam, quæ ad judicandum, num ali-
 quis locus in Græco N. T. codice legatur, sufficiat. Pari ratione se-
 gerit C. IV in epistolarum canonicarum præfatione Hieronymo
 adjudicanda, censetque, eam semper pro genuino Hierony-
 mi fœtu esse habitum, nec nisi nostra ætate de eo dubitatum,
 cumque Emlynus in eò aliquod fœæ causæ præsidium invenisse
 videatur, quod Hieronymus in suis scriptis nospiam hujus loci
 mentionem fecerit, respondet, eum etiam non ex instituto
 scri-

scripsisse contra Arianos, & errare eum, si existimet, illum ideo vel non extitisse, vel ab Hieronymo ignoratum esse, quia eum non adduxerit. Vigilium enim Tapsensem etiam non meminisse huius loci in libris contra Eutychen & in dialogis, in quibus tamen ei quasi necessitas imposita fuerit illum adducendi; qui vero inde colligere velit, eum profus ignarum fuisse ejusdem, errorem gravissimum committere, cujus lectione libri de Trinitate convinceretur. Non posse unum ex correctoribus Bibliorum Caroli M. illius præfationis esse autorem, quia eam oportuisset illum communicare cum aliis, quorum labor simul in corrigendis Bibliis versatus sit, qui nullo modo hanc fraudem approbassent, nec concessissent, ut Hieronymo id adscriberetur, quod nequiquam ab eo profectum. C. V. monet, argumentum a correctione Bibliorum Sec. X a Sorbona facta, item a Bibliis Walafri Strabonis, persistere firmum, ut & a lectionariis seu officiis publicis, quæ semper fuerint magnæ autoritatis, & in quibus nullus locus extet, qui non sit genuinus, tametsi contigerit, ut aliquis locus, qui sit genuinus, diversimode ibidem legatur. Contendit C. VI, novas versiones Latinas antiquitus adornatas habuisse loca, quibus aliæ caruerint, nondum ab Emlyno evictum; multo minus id assensum mereri, quod in adducendis Scripturæ S. locis iis ubi sint Episcopi Africani in suis scriptis, quos hac ratione maximæ ignorantix, negligentix & imprudentix ob certamen, quod tum adhuc cum Arianis vigerit, damnet. Idem dum C. VII ad confessionem fidei Ecclesiarum Africanarum a Victore Utenfi conservatam transit, perhibet, Episcopos, qui jussu Regis Hunerici Ariani eam adornarint, a se, nisi adversariorum risui exponere se voluissent, non impetrare potuisse, ut, cum ex S. literis suam de Trinitate doctrinam firmare jussi fuerint, incognitum suppositumque locum & interpretationem mysticam, in qua etiam autores variaverint, dum Spiritus alius Pater alius Spiritus S. & aqua alius Spiritus S. alius Pater fuerit, producerent; mysticam vero commatis octavi expositionem tum constanter in usu fuisse, ex Eucherii loco non constare, quin potius ex Vigilio Tapsensi patere, Arianos in suis Bibliis hunc locum Johanneum legisse, qui eodem ad illum

hoc

hoc modo ablegaverit: quare legite vos, quæ Johannes dixit, tres sunt unum. Plura vero C. VIII affert de Eucherio Gallo, qui utrumque comma exhibeat, uti etiam ab Hygino in decretalibus factum, qui supposito loco non sit usus, & qui de ternario numero agens commode huic locum, ut alia, quæ vere in Scriptura de eo habentur, adduxerit. Tantum vero abest, ut Emlyno concedat, Cyprianum etiam in adducendo hoc commate interpretationem mysticam in animo habuisse & respexisse alterum comma, ut potius in eo persistat, illum in suis Bibliis omnino hunc locum legisse, nec quicquam sibi officere, quod non verbi sed filii vocem adhibuerit, siquidem ejusmodi variationes Patribus sint familiares, ut ex Hilario pateat. Recitatis C. IX causis, quibus indolens sibi persuaserit & adhuc persuadeat, quondam in Græcis codicibus extitisse & adhuc extare hoc dictum, etiam se nixum ait testimonio Simonii, qui id in quibusdam comparere in lib. de versionibus retulerit, tamen postea mutata sententia ad quendam perscripserit, id plane in nullo deprehendi. De Laur. Valla observat C. X, eum habuisse codices N. T. trecentorum imo quadringentorum annorum, & non tres, sed septem, ut pateat ex ejus annotatione ad Jo. VII, 30, & in iis etiam hunc locum reperisse, quia ejus institutum fuerit, versionem Latinam cum Græco conferre & utriusque discrepantiam ostendere, cumque etiam levisimum annotaverit, in hoc loco vero tantum particulæ non totius commatis diversitatem animadverterit, facile intelligi, ipsum eum in Græco integrum ut in latina versione conspexisse. C. XI negat, vel Cajetanum vel Erasmum fuisse credulos, qui potius quid huic loco faciendum sit, consideraverint probe, quorum ille cum Græcos codices in hoc loco variantes viderit, hæserit aliquantisper, quod ab eo factam non esset, si eo omnes codices Græci caruissent, quandoquidem eo vulgatæ versionis auctoritatem stabilire potuisset; hic vero in sua tertia N. T. editione hoc dictum in prioribus omissum non exprimi jussisset, nisi codicem Britannicum vidisset & Græcorum codicum, quos Complutenfis secuta est, rationem habuisset. Clarius proponit C. XII suam de codicibus Roberti Stephani, qui N. T. in quo

& hic locus comparuerit An. MDXLVI, MDXLIX in 16 & An. MDL in fol. ubi codices Græci indicentur, & MDLVI cum notis Bezae ediderit, sententiam, traditque, eum possedisse sedecim præter Complutensem, habuisse plus quam septem canonicarum epistolarum, quia possederit quatuordecim Paulinarum, quibus illæ plerumque junctæ fuerint, nec ostensum ullum eorum fuisse mutilatum; septem tantum esse, in quibus desideratum τῶ ἐν ἔργων, alios vero omnino hunc textum legisse, frustra que dubitari, an ipse Beza eos inspexerit. Et sic C. XIII porro contendit, obelum pertinere ad τῶ ἐργων & non pertingere ad ἐν τῆ γῆ, & sufficere, Robertum Stephanum dixisse, se vidisse hunc locum in Græcis codicibus, qui æque ac Beza mereatur fidem, inprimis cum uterque in edendo N. T. An. MDLVI cum studio versatus sit; Beza, qui tum temporis Lausannæ Theologiam docuerit, & ad preces amicorum N. T. annotationibus illustrare suscepit, ea, quæ in chartam conjecerit, Genevam impressum misisse Roberto Stephano, qui ea acceperit etiam, perlegerit, & ut literarum gnarus de iis iudicium tulerit, qui etiam ea, quæ de loco Johanneo addita fuerint, dubio procul cum cura consideraverit, & si quædam cum veritate pugnancia ibidem animadvertisset, ea ut divulgarentur, indigna existimasset. Confirmat hæc ulterius C. XIV testimonio Theologorum Lovaniensium, quod integrum affert, ostenditque, eos loqui non de impressis sed manuscriptis codicibus. Quod ad Amelotum attinet, putat illum locum ab eo inventum in antiquissimo codice, qui demum post Cario-phili tempora Varicanæ bibliothecæ fuerit illatus, huncque virum invenisse fidem apud Clerum Gallicanum æstimatumque magna multis, quamvis de ejus fama aliquid detrabere ausus sit Dupinius, & si in quadam re erraverit, id non in textu sed in notis esse factum. In Berolinensis codicis textu & non in margine hunc locum legi, ex literis ejus, qui bibliothecæ regis præest, docet. Quemadmodum C. XV testimonium ex Athanasii Synopsi & dialogis Græcis inter Athanasium & Arianosita C. XVI auctoritatem confessionis fidei recentis & lectionarii Græcorum, qui his illud dictum non inseruissent, nisi id manuscripti codi-

oediçes habuissent, ab adversarii exceptionibus vindicat. Tandemque C. XVII ea, quæ de suis responsis ad objectiones adversarius monuerat, diluit.

CORNELII VAN BYNKERSHOEK, J.C.
 & Senatoris, opusculum de jure occidendi, vendendi &
 exponendi liberos apud veteres
 Romanos.

Lugduni Batav. 1719, 4.

Tertium hoc opusculum Illustris Domini van Bynkershoek originem patriz potestatis apud veteres Romanos derivat ex jure dominiû, in quo fuerint tum liberi tum servi, atque in commercio etiam. Ex hoc ipso jure dominiû arcessit mox ἀνυπεύθυνον illud imperium patrum Romanorum in liberos. De re enim, quæ est in dominio meo, possum, ut libet, decernere. Potuisse ergo illos liberos decernere etiam usque ad necem, eosdemque vendere & exponere; quia hoc minus est quam occidere. Boetius dixerat lib. 3 Topic. *Nostri autem juris res cetera nec mancipi vocabantur: eadem vero in jure cedebantur.* Rigidos autem fuisse veterum Romanorum mores, præsertim in his, quæ ad tuendum cujusque dominium pertinebant. Hinc & rigidas eorundem fuisse leges, ac rigidam etiam veteris Jurisprudentiæ rationem. Illustrantur hæc verbis Sexti Empirici, Dionysii Halicarn. (ubi εἰργεῖν vertit Noster *exponere*) Papiniani apud Collat. LL. *Mosaic. & Rom.* Constantini in L. 2 pr. C. *Theod. liberal. caus.* & Simplicii ad *Epiet. c. 37.* Primos equidem Reges Romanorum observasse Legem Romuli de potestate occidendi ac vendendi, fuisse tamen, quibus displicuerit; quin & displicuisse ipsis Decemviris: hos tamen trecentis post annis non ausos fuisse legem illam moribus receptam tollere; inseruisse igitur XII Tabulis, quartæ nimirum, ἐκ ἐπέλευσαν ἀνελεῖν, *non ausi sunt tollere*, ait Dionysius. Mitescentibus itaque moribus, non usque adeo fuisse exercitam illam vitæ necisque potestatem: quamdiu autem exerceri potuerit, varie disputari. Nostro placuit, viguisse effreniorem illam

C. I.

- potestatem ad tempora usque Trajani, Adriani vel Antonini Pii, inde cessasse moribus primum, deinde legibus. Non concidisse uno statim ictu, vel lege in hanc rem lata, effreniorem illam potestatem, sed deferbuisse sensum sine sensu. Si ultra istes, Legem permittere, ut pater *ex justa causa* filios interficiat, respondet Noster, neminem nisi *unum & solum* id affirmare Sopatrum apud Grotium de J. B. ac P. L. 2 c. 5, n. 28, alios omnes, & quidem testes magis idoneos, simpliciter loqui, sine ulla ullius causæ mentione. Neque tamen putandum ideo, patres animi oblectandi gratia occidisse liberos, sed justa indignatione motos ob facinus aliquod vel in se, vel in Republicam admissum. Eoque sequuntur exempla non pauca, ubi causa justissima subsuit. Nam Servius Tullius forte non processisset ad novam legem, nisi vidisset, adversus filium immorigerum fuga se proripientem, succurrendum patri esse judicio, ut filius a quovis, qui eum caperet, posset occidi. Magis movet Nostrum illud apud Senecam Rhetorem *Lib. 2 Controv. 3, an filius agere etiam cum patre possit, cui vita mortisque arbitrium datum est?* Et oratio Alexandri ad patrem Herodem eorum Augusto, apud Josephum *L. 16 c. 8*. Sequuntur Leges Romanæ, Cornelia, Pompeja, Julia: nulla enim harum jam tunc interdictum fuisse patri jus istud occidendi liberos, quos vellent; probe autem attendendum, ut Jctos Romanos intelligamus de illa ætate, quam habebant istæ Leges, & non simpliciter de ætate Jctorum recentiore, qua eas interpretabantur. Sub Trajano, Hadriano, Antonino Pio, Alexandro Severo, excultis studiis humanitatis & mansuetudinis, ipsiusque philolophiz moralis, successisse etiam mores mitiores, qui rigorem juris veteris sensum ac sine sensu subegerint, tandemque Constitutiones Principum illorum *avrodixiar* hanc sustulisse. Inceptum a servis, neque amplius permittum in istos sævire, etiam sub ipso Augusto: neque adeo plus juris relinquì potuisse patribus in liberos, cives Romanos, quam Dominis in servos. A Constantino autem poenam etiam parricidii statutam in patrem ob cædem liberorum, *L. un. C. de his qui parent.* Jam
- C. 2 & 3. C. 5 & 6 respondet Vir Illustris iis, qui sub Papiniano, Ulpia-

no, & Paulo jus vitæ neci in liberos stetit adhuc opinantur. Et repetitis illis, quæ antea dixerat, confectum est negotium. Succedit nova quæstio, an pater tempore Pandectarum & usque ad Principum constitutiones, jure potestatis suæ potuerit procurare abortum, ut jure suo cædere infantem jam editam? Respondet Noster, *ajunt potuisse* p. 187. Deinde p. 190, *Jcti nec ajunt nec negant patri licuisse abortum procurare* Alia quæstio, an mulieri poculum abortionis bibere licuerit? *Ferre negant veteres* Jcti, inquit: aut si dederint hanc potestatem, non aliter quam de partu, quam mulier ex vulgiva Venere, non ex marito concepit, dedisse, quia uterus ad maritum pertinet jure proprio; etiam ex mente Ulpiani in *l. 8 ad L. Corn. de sicar.* Necem autem infantum editorum, atque illorum expositionem, jure & legibus Romanis, ipsa ætate Veterum Jctorum improbatam illicitamque affirmat: licuisse tamen jure antiquo, i. e. impunitum fuisse. Jure vero Pandectarum teneri patrem liberos illos agnoscere & alere, & cogi per Prætozem. Nec potuisse respondere, paratum se esse vel necare partum vel exponere. Neque electionem illi fuisse, velletne liberos tollere, an abjicere. Qua occasione verba Pauli *Lib. II Sentent. §. ult. & L. 4 de agnosc. & alend. lib.* insigniter illustrantur. *Necare videtur qui perfocat.* Non est, inquit, *intelligendum de matre, qua partum abigit*, sed de strangulando partu, & cui spiritus intercluditur obstructis faucibus. Ad verba, *qui alimonia denagatur*, locus Ennodii, Ticinensis Episcopi, Declamat. IX egregie emendatur: *§ manu medica jugulum præseidisses - nec, ut crudelem docet, inferre.* Ut hoc argumentum ex Paulo amoliretur V. C. Gerardus Noodt, distinxisse eum ait præcepta officiorum a regulis & decretis juris: præcepta officiorum pertiaere ad sapientiam moralem, cujus sit monere, suadere & ex ratione virtutis, etiam veræ, regulas præscribere; non item imperare, vetare, & pœna cogere ad sui observantiam; quod pertineat unice ad Decreta Juris & Legem. Verba Pauli referenda esse ad præceptum morale, non ad Decretum Juris. Hic jam usus est Vir illustris viribus suis, atque publica Senatorii Confessus autoritate: Paulum, ait, eo opere vel

maxime Juris Regulas & dogmata Jurisprudentiæ comprehendere, principia inquam & fundamenta Juris Civilis. *Si hanc Pauli particulam, si reliquas, quas Pandectis inseri jussit Justinianus, ad præcepta moralia referas, vereor, ut, quod ille pro lege haberi voluit, habeatur pro declamatione alicujus Rhetoris vel Philosophi.* Ne matribus quidem licuisse necare: & quamvis pater non nominetur a Paulo, crimina tamen hic recensita vix cadere nisi in patrem, vereque dixisse illum secundum Jurisprudentiam sui temporis. Noodtium tamen largiri, de recens natis & sanguinolentis infantibus tandem secutam, eamque primam prohibitionem Valentiniani, Valentis & Gratiani in *L. 8 C. ad L. Corn. de scar.* Illos autem ante hanc legem populari errore vix habitos fuisse pro homine, quia nutricis opera & officium nondum accesserit aut intervenerit, ut est apud Philonem, *de vita Mosi.* Respondet Noster, illum errorem nec Philonem ipsum occupasse, (tunc enim pro homicida habitum etiam qui matrem foetumve in utero percussit, ut inde abortus sequeretur, si foetus formam hominis acceperit, libro *de legibus specialibus*) nec veteres Jctos. Dissidium aliquod occurrit C. 8 inter recentiores Principum Constitutiones, & cum inanis fere labor videatur Viro illustri in defendenda posteriorum temporum Jurisprudentia, mallet simpliciter Paulum sequi Lib. 5 Tit. 1 §. 1, quam quicquid est aliarum distinctionum. Revertitur Noster C. 9 ad jus antiquum, atque existimat, primam Legem Romuli de educanda omni prole mascula, & quæ ibi sequuntur apud Dionysium f. 88, per alteram, quæ memoratur fol. 96, iterum fuisse a Romulo ipso abrogatam, & omnigenam rursus potestatem patribus concessam occidendi, vendendi, exponendi, & si quid illis pejus est, promiscue scilicet, & citra discrimen partus monstrofi vel non. Alteram hanc legem etiam fuisse insertam XII Tabulis. Falli itaque eos, qui putent, primam legem fuisse partem earundem XII Tabularum; quin neque satis de eo constare, an caput unicum de partu monstroso ibi deprehendatur. Causam erroris hanc fuisse, quod interpretes illi primam & secundam Romuli legem non distinxerint, tribuerintque primæ abrogatæ, quod de sola
secunda

C. 8.

C. 9.

secunda verum est, eam sc. XII Tab. insertam. In eadem hæc nominari etiam jus exponendi, *si recte*, inquit Noster, *verti Græca Dionysii*. Ultimo capite X respondet idem ad Patrum Christianorum autoritatem, apud quos agatur de cædibus & expositionibus liberorum apud Romanos frequentibus, tanquam de re licita, Justin Martyris, Tertulliani, Arnobii, Minutii Felicis, Ambrosii. Nam hos vel æquales fuisse JCtorum, qui in Pandectis loquuntur, vel post illos vixisse etiam sub ipsis Christianis Principibus. Neque aliquid ultra desiderandum. *Sed ego*, sequitur, *molim religioni pietatique meæ esse fraudi, si dixerò, veteres Christianos de bona fide sæpe parum sollicitos, Gentilibus ceu adversariis suis plurima exprobrasse, ac si ea Gentiles haberent pro licitis: quæ tamen Gentiles eorumque Leges palam detestabantur*. Plus semel illos Patres insurgere in seculi vitia, in mores corruptos, in fecem populi & turbam sine nomine: hæc vero ad viros bonos, qui legibus viverent, non recte detorqueri. Tales esse declamationes illas contra homicidia & adulteria, ut impunita fere fuisse dixeris. Unum Minutium Felicem multa protervia Gentiles exagitare, ac si ea crimina permisissent: verba ejus: *Nobis homicidium nec videre fas, nec audire*. Et mox: *At nos pudorem non facie, sed mente præstamus: unus matrimonii vinculo libenter inhaeremus*, in *Octav*. Possem sexcenta ejusmodi proferre: & quæ sequuntur apud Nostrum. Forte etiam Christianos Gentilibus promiscue ideo objecisse vulgi flagitia, utpote ignaros, an legibus essent vetita: meliores scilicet fuisse Theologos, quam JCtos. Contra homicidium tamen præsto fuisse Legem Corneliam, contra adulterium Legem Juliam, atque ita in aliis: contra necem & expositionem liberorum Leges Constantini una plures; ante illum quoque inter seculi vitia cædes & expositiones infantum fuisse numeratas & punitas: & forte hac mente a Patribus increpatas. Malos mores extorsisse Patribus honestas illas orationes: quia nullus eorum dixerit, jure licito patres sua ætate abblandientes sibi puerulos elisisse, exposuisse; sed ejus sceleris immanitatem & frequentiam narrare primum, deinde damnare, & præterea nihil. Fateri hoc ipsum Tertullianum

lianum Lib. I ad Nationes c. 15. *Vos quoque infantielda, infantes editos necantes, Legibus quidem prohibemini, sed nulla magis Leges tam impune tam secure, sub omnium conscientia, unius a.... tabulis eluduntur.* Lacunam conjicit Vir illustris hoc modo supplendam *unius ad ipsi fabellis eluduntur.* Clarissimum Noodtium, ne sibi obftet is locus, Tertullianum accipere de Lege Romuli, vel de Lege XII Tabb. cui illa Romuli lex inserta fuerit. Sed videri magis de legibus sui temporis loqui: quum Romulus eam legem priorem ipse postea abrogaverit per legem posteriorem. Et hanc demum Tabulæ IV fuisse insertam: de priori id non constare. Unum Ciceronem L. III de Legib. c. 19 subinnuere, de *insigni ad deformitatem puero* mentionem factam in XII Tabulis. Sed hic novam litem de lectione Ciceronis ortam. Nostro placuit, *cito denatus, & quo pacto recreatus.* Sed esto, jusserit lex XII Tabb. partus monstruosos interfici, non ideo jussisse, partus integros tolli. Quin aliud de monstro sanxisse priorem legem Romuli, aliud legem Decemviralem. Illa non vetuit exponi, sed permisit ex sententia quinque vicinorum: hæc jussit monstrum cito necari, nec demum ex arbitrio aliorum. Ex posteriori autem Lege Romuli arbitrio illo non fuisse opus, ne quidem in partus integri nece vel expositione. Tertullianum igitur præsumi intelligere non priorem & abrogatam Legem Romuli vel similem Decemviralem, quæ non extet, sed Leges suæ ætatis. Verba Justin Martyris, de quo paulo ante, ex Apologia II depromuntur, Arnobii citantur Lipsio ex libro octavo, Lactantii ex Lib. 5 Div. institut. c. 9 & Lib. 6 c. 20, Ambrosii denique ex Hexæmer. Lib. 5 c. 18, quæ singula describere superfedemus.

Ceterum quæ hujus quoque Dissertationis occasione ad nos dedit Cel. Wachtlerus, ea in in Suppl. Tom. VII Sect. VIII comparebunt.

ACTA MEDICA BEROLINENSIA IN INCREMENTUM ARTIS & SCIENTIARUM COLLECTA & DIGESTA.
Volumen V & VI.

Berolini, apud Godofredum Gedickium, 1719 & 1720, 8.

Plag. 13.

In

IN Voluminis V Sectione I imputatum errorem circa denominationem rubricæ dissertationis Leidenfrostianæ, quæ agit de casu Beati Lichtscheidii, modeste declinant Medici Berolinenses. In Sectione II Historia ægrotorum, qui per æstatem anni 1718 Fontem salutarem Freyenwaldensem frequentarunt, necitur, & in III Casus quidam memorabiles de calculis tam folliculi fellis quam renum describuntur. Lites, quæ in Sectione I agitantur, nostras non facimus; ex aquarum Freyenwaldensium usu salutarem effectum experti perhibentur illi, qui psora pudendorum, contractura & aridura brachii, mensium defectu, partium & artuum inbecillitate post superatum morbum acutum, asthma ex metastasi febris acutæ, affectione hypochondriaco-spasmodico-flatulenta, rheumatismo & inde oriundo serpiginoso affectu cutaneo ex febre acuta, faucibus exulceratis venereis cum topico in pede, carie tibie ex mensium imminuto fluxu, glaucomate, asthma periodico hypochondriaco-spasmodico, polypo narium cum ozœna & exostosi maxillæ superioris, aridura, cephalæa, asthma humido hypochondriaco flatulento, panno oculorum ex achoribus, morbillorum metastasi ad artus & cutem, rheumatismo, decubitu ex mensium suppressione ad pedes, malo hypochondriaco, stupore utriusque brachii ex purpura alba, ophthalmia cum pannis oculorum, nephritide calculosa cum œdematibus pedum, rancedine cum retrocessione sudoris, arthritide vaga, podagra, inflatione dolorosa lienis ex asthma spasmodico, atonia juncturæ pedis ex febre relicta, tæniis, & scabie laborarunt. Inter calculos, qui ultimo loco commemorantur, notandi sunt lapilli numero 37 coloris albi, variegati, splendentis in folliculo fellis mulieris reperti, quæ per duos annos de periodico & frequenter recurrente dolore in hypochondrio dextro cum aliquali pedum intumescencia conquesta fuerat. Commendant insimul Medici Berolinenses in hoc Volumine echium minimum contusum oculis inflammatis rubentibus inter duplicatum linteum applicandum, simum tauri simul cum urina tumentibus in arthritide & dolentibus locis admovendum; frumenti prima stamina viridia ad

P. 33.

68.

70.

p. 71.
59.

menſium ſuppreſſionem; interiorem tunicam ventriculi ciconix nigrae ad febrẽ quartanam; atque thermarum Carolina-
rum aquas ad diſſita loca pro uſu interno ſalutariter transportari poſſe, exiſtunt.

In Volumine VI, tribus pariter Sectionibus circumſcripto, Hiſtoria morborum Anno 1719 Berolini obſervatorum deſcribitur, Caſus nonnulli Chirurgici, & Sectiones cadaverum recenſentur. Morbos quod attinet, poſt Solſtitium brumale ob repentinam aeris mutationem ortæ ſunt febres catarrhales benigniores æque ac maligniores, utraq; ad diarrhœas proclives, miliares albæ, peripneumonice, rheumaticæ, continuæ, petechiales, affectus ſpaſmodico-convulſivi, pluresque analogi, vel ad catarrhos vel rheumatismos referendi. Circa æquinoctium vernale repurgationes humorum ſponte natura inſtituebat, quæ ubi patulas & humoribus lentis nondum obſeſſas offende-
bant vias, ſatis ſalutariter procedebant, inque febrium varie formatarum figuris conſiſtebant; ubi vero ex prædiſpoſitione vitæ minus ordinate tranſactæ offende-
bant impura & cachectica corpora, ſimul ſenio fracta, morbi eveniebant chronici, ac refractarii, conſpiciebantur etiam variolæ & febres verminofæ, item lentæ, aſthmata chronica. Sub ſolſtitium æſtivum dyſenteria, cujus hiſtoria prolixius recenſetur, populariter graſſabatur, & febres quotidianæ in continuas plus minus petechizantes abeuntes obſervabantur. Poſt æquinoctium autumnale febres curſum ſuum continuabant ad ſolſtitium hybernũ uſque, morem anomalum varia ſchemata vel catarrhalium vel tertianarum continuarum, vel duplicium, vel potiſſimum quartanarum induendi conſervantes. Circa ſinem anni variolæ in-
fantes non admodum malignæ, rheumatismi, pulmonum affectus & uteri adultos adoriebantur. Caſus Chirurgici, qui hic recenſentur, gangrænam fracturæ pedis ſupervenientem, aliamque ex ulcuſculo digiti minimi pedis ortam, amputationem pedis carioli, empyema per paracentheſin curatum, extirpationem tumoris ſteatomatoſi in femore funeſtam, herniam male pro abſceſſu habitam, abſceſſum umbilicalem, ex quo acicula prodiit, & tumorem chronicum in genu, cui caries of.

ossium supervenerat, respiciunt. Sectioni denique subjecta sunt cadavera repentina morte ex ventriculi foramine defuncti, phrenetici, puellæ hydropicæ ex quartana per chinam suppressa, duorum peripneumonicorum, phthijici, hydrope pectoris extincti, asciticorum duorum, ubi in alterutrius abdomin lymphæ ex vomica pulmonis per foramen diaphragmatis præter naturaliter factum descenderat, & pleuripneumonici. Annotant insimul Doctores Berolinenses, febres rheumaticas venæ sectionem haud bene ferre; muscum corallinum cum mercurio dulci febres verminosas profligare; herniam per dysenteriam fuisse curatam; sceminamque, quæ ex febre tertiana duplici anomala in febrem lentam & infarctum lienis inciderat, frustum glandulosum, quod æri incisum visitur, per alvum rejecisse.

P. II.
23.
44.
47.

**Berminsttige Gedanken von Gott, der Welt
und der Seele des Menschen &c.**

h. e.

**MEDITATIONES DE DEO, UNIVERSO,
& Mente humana, Entibus omnibus in genere; Autore
CHRISTIANO WOLFIO, P. R. B. Consil. aucti-
co, Math. & Nat. P. P. O. Societ. Reg. Brit.
& Bor. Sodali.**

Halz Saxonum, ex Officina Rengeriana, 1720, 8.

Alph. I plag. 17.

Autorem Celeberrimum, Rectorem h. t. in Academia Halensi Magnificum, animum ad Mathesin methodi potissimum gratia applicasse, ut disciplinas philosophicas, moralia præsertim & metaphysica, ad majorem certitudinis ac evidentiz gradum eveheret, in Act. 1717 p. 88 monuimus. Quantum in methodi cognitione profecerit, eum ex ipsius Tractatu Logico de intellectu, de quo in Act. 1713 p. 133 & sqq. diximus, quique uberioribus præsertim exemplis ac nonnullis regulis auctior 1719 retusus, tum ex Ratione Prælectionum, in Actis anni superioris p. 118 & sq. nobis commemorata, satis superque

A a 2

ap.

apparet. Prodiit initio hujus anni *Metaphysica*, cujus capitulorum secundum *Ontologiam* seu generalem *Entis* cognitionem, tertium & quintum *Pneumatologiam*, quartum *Cosmologiam* metaphysicam, sextam denique *Theologiam* naturalem complectitur.

Quod methodum attinet, qua Auctor opus hoc metaphysicum conscripsit; tenendum est, eandem omnino esse, qua *Elementa Mathematicos* universæ concinnavit, etsi definitionum, axiomatum, propositionum, corollariorum ac scholiorum titulos non adscripserit, sed continuo verborum nexu uti maluerit, capitibus in articulos distinctis, quorum numero sunt 1089. Citationibus tamen continuis perinde ac in *Elementis Mathematicis* usus est, cum in thesium probatione non assumat nisi ante probata, vel definitiones, & continua brevitate usus ab omni superfluo verborum apparatu absteinat. Sed agendum perlustremus paulo specialius singula capita, ut quandam Systematis ideam animo concipere detur.

Cap. 1 itaque de existentia nostra tractat: ubi in rationem evidentæ, qua cognitio ejus nititur, eum potissimum in fines inquiri, ut in subsequentiis constet, utrum aliæ veritates momentosæ eadem evidentiâ cognoscantur, nec ne. Ideo modum illationis distinctius explanat & demonstrationis geometricæ formam inde exsculpsit, qualis nempe esse solet, ubi analysis perfecta datur. Hisce breviter præmissis

Cap. 2 ad *Ontologiam* progreditur, quod de primis cognitionis principiis & entibus in genere inscribit. Notiones generales, quas hic evoluit, ex duplici principio derivat, principio nempe *contradictionis*, quod Scholastici cum *Aristotele* jam usurparunt, & *principio rationis sufficientis*, quod ab *Archimede* olim in *Mechanicis* adhibitum, a *Leibnitio* in *Metaphysicam* primum introduci cepit, & cujus geminam *Noster* demonstrationem affert, cum a *Leibnitio* nonnisi per inductionem probaretur, cujus fide idem assumerat *Archimedes*. Neque vero eidem sufficit notiones explicasse: verum etiam multas ex iisdem conclusiones deducit, quæ præmissarum vices in subsequentiis ratiociniis subeunt. Multus in primis est in theoria simpli-

simplicis & compositi, quæ in doctrina de mente, mundo ac Deo magnum affert adjumentum. Nec minorem industriam ponit in doctrina generali ordinis ac perfectionis, hactenus apud Metaphysicos prorsus neglecta, in specialibus tamen materiis modo laudatis ac in principiis moralibus rite constituendis maximi usus. Simplicium existentiam ex ipsa compositorum existentia infert vi principii rationis sufficientis & postquam ostendit, nullas ipsis cum compositis proprietates communes esse posse, tandem evincit, continuam dari in iis status interni mutationem, in variatione graduum virtutis alicujus perennantis, sed per se indefinitæ, consistentem, ita ut status præsentis ratio sufficiens contineatur in antecedente atque adeo præsens status per antecedentem distincte explicari possit. Quoniam Auctor continuo nexu unum ex altero deducit, ita ut analysis ratiocinatorum verbis concisis expressorum in primis tandem notionibus terminetur, quarum realitas vel a principio contradictionis, vel a principio rationis sufficientis, vel ab utroque pendet; fieri sane non potest, ut apertius dicamus, quomodo illam simplicium proprietatem demonstraret. Tenenda vero hæc sunt de substantiis simplicibus finitis, quas ab infinita sic distinguit, ut *infinita* habeat omnes status posibles simul, *finita* vero successive: quæ differentia non exigui in Metaphysicis momenti, hactenus non animadversa, infinitum imaginarium, quale est mathematicum, cum reali vulgo confundentibus Philosophis. Ordinem definit per similitudinem in varietate, atque hinc inter alia ostendit, quod spatium sit ordo simultaneorum, tempus ordo successivorum, veritas ordo phaenomenorum, & quilibet ordo suas habeat regulas, quarum multitudine gradus ejus æstimantur. Ob gradus vero ordo habet quantitatem & ratio sit capax. Perfectionem definit per consensum in varietate, imperfectionem per dissensum & in omni perfectione ordinem esse probat; non tamen omnem ordinem statim inferre perfectionem. Distinguit autem inter perfectiones simplices & compositas. Fundamentum distinctionis situm est in rationibus perfectionum, quæ sunt regularum principia, unde consensus æstimetur. Quoniam vero in perfectionibus compositis regularum sæpius datur

conflictus, qui exceptionem parit; docet etiam, a qua re regula exceptio fieri debeat, ut perfectio major in toto obtineatur. Atque hunc regularum conflictum esse causam, cur subinde imperfectio partis ingrediatur perfectionem totius. Quemadmodum vero theorias maxime abstractas praxi constanter accommodat, ita quoque in doctrina ordinis & perfectionis problemata solvit, quomodo ordo pariter ac perfectio agnoscat, & utriusque gradus determinentur. In varietate graduum perfectionis entium essentiam similem habentium fontem contingentiae reperit: sed ea hic pro dignitate exponi nequeunt. Ceterum non omnes notiones ontologicas in hoc capite evoluit: verum plures in subsequentiis demum passim enodat, ubi eas commodius explicari posse animadvertit.

Cap. 3 animam contemplatur, quatenus a posteriori, ex ipsius scilicet operationibus, cognoscitur. Quoniam tamen utriusque cognitionem distinctam curae cordique habet; singulorum etiam, quae de mente observantur, notiones distinctas affert & subinde annotata ab aliis in eadem non animadversa. In omni autem pertractatione differentiam inter partem animae superiorem ac inferiorem, quam agnovere Veteres nonnulli, sollicite observat. Ejus fundamentum ipse in differentia cognitionis confusae atque distinctae constituit. Illa nimirum ad partem animae inferiorem; haec ad superiorem spectat. Et ideo menti tribuit sensus quoad praesentia, & imaginationem quoad praeterita & futura seu absentia, quatenus habet perceptiones confusas; intellectum vero, quatenus eadem sunt distinctae. A perceptionibus confusis appetitus sensitivus cum affectibus; a distinctis vero voluntas proprie sic dicta oritur: & quemadmodum a sensu & imaginatione servitus, ita ab intellectu dependente hinc ratione, quam per intuitum nexus veritatum definit, libertas, iudice Nostro, emanat. Agit igitur in hoc capite primum de cogitationibus in genere, deinde spectatim de sensibus, imaginatione, memoria, reminiscencia, intellectu, ratione, ingenio, analogo rationis, voluptate, taedio ac dolore, appetitu sensitivo, affectibus, voluntate, libertate ac servitute, dispositione naturali & habitu, tandemque de commercio inter mentem

tem & corpus. Ut specialia quædam commemoremus, tenendum est, Cel. Autorem, ubi de imaginatione agit, hanc regulam tanquam legem ipsius inculcare: Si quæ perceptiones fuerint aliquoties præsertim partes unius totalis, earum una excitata, alteram quoque redire, & de memoria differentem, cur meminimus, nos olim eandem perceptionem habuisse, rationem hanc reddere, quod tunc in alio ordine quam nunc contineretur. Ex ista autem imaginationis lege ostendit, somnium esse debere statum perceptionum totalium distinctarum, sed inordinatarum, cum contra status vigilantis sit perceptionum distinctarum ordinatarum, veritate in ordine phænomenorum fundata. Docet præterea, quænam sint imaginationis partes in inveniendis non minus, quam in fingendo, & quomodo cum ipsa, tum memoria extendi possit. Intellectum definit per distinctam possibilium repræsentationem, eumque vocat purum, quatenus notiones ab imaginibus separat: id quod fit ope combinationis characterum, in quorum censum etiam veniunt voces, quarum indolem atque discrimen contemplatus, varia in medium profert in Grammatica universali usum habitura. Explicat hic notionem artis characterificæ combinatoriæ, cujus nudum nomen in epistola quædam *Leibnitii* apud *Wallisium* legitur, itemque discrimen inter cognitionem intuitivam atque symbolicam, ubi circa iudicia atque ratiocinia inexpectata quædam profunditas sese offert. Ex. gr. si quis columbam videns ajat, avem istam esse columbam, primo intuitu vix nobis ratiocinari videbitur: ostendit tamen Noster, si quis distincte ex natura Mentis explicare voluerit, quomodo fieri possit, ut verba ista pronunciet columbam videns, eum ad Syllogismum seu præscriptam in Logica ratiocinandi formam recurrere debere. Habet quoque varia de experientia & arte observandi ac experimentandi, & in doctrina de ratiociniis consequentias immediatas examinat, quas vel enthymemata cryptica, vel saltus in ratiocinando permittos esse monstrat, consistentes scilicet in imitatione ratiociniorum olim distincte evolutorum. Regularum artis inveniendi duplicem fontem agnoscit, intellectum scilicet atque ingenium, cumque ingenium per facilitatem observandi similitudines definiat, in

cen-

censum posteriorem refert imprimis *principium reductionis*,
 de quo nonnulla diximus in Actis anni superioris p. 118. Ana-
 logum rationis per expectationem casuum similium explicat,
 cujus cum ratione similitudinem ex notionibus rationis atque
 similitudinis monstrat, & quando vicem rationis tueatur, docet.
 Certitudinem omnis cognitionis, sive a priori sive a posteriori
 acquiratur, tandem a principio contradictionis pendere demon-
 strat. Mittimus, quæ de demonstratione, probabilitate, scientia,
 opinione ac errore habet. Sequitur deinde, quomodo ap-
 petitus ex boni malive representatione, & quidem sensitivus
 ex confusa, rationalis seu voluntas ex distincta oriatur. Ap-
 petitus vehementiores sunt affectus, unde ostendit, quod in
 omni affectu sit confusa representatio plurium sive bonorum,
 sive malorum, quæ non magis discernuntur, quam percepti-
 uncularæ mutationis radiorum luminis in visione colorum, vel so-
 ni singulorum fluctuum in murmure maris inquieti. Lætitiam
 definit per prædominium notabile voluptatum; tristitiam
 vero per prædominium notabile dolorum seu tædii: affectus
 ceteros esse horum veluti gradus per circumstantias
 speciales, quibus bonum vel malum confuse representatur, li-
 mitatos vel eorundem mixturam. Sic e. g. amor est dispositio
 animi ad voluptatem ex alterius felicitate percipiendam: odi-
 um vero dispositio ad percipiendum voluptatem ex infelicitate
 alterius. Invidia est tædium ex alterius felicitate subortum, &
 ita porro. Ad libertatem requirit intelligentiam & contin-
 gentiam actionis atque spontaneitatem. Contingentia actio-
 nis excludit necessitatem intrinsecam; spontaneitas extrinse-
 cam sive coactionem. Unde ulterius probat, motiva actio-
 nes non reddere necessarias, sed tantummodo certas, ipsa-
 rum futuratione ab illis pendente. Hanc certitudinem esse id,
 quod vulgo *necessitatis moralis* nomine insigniatur. Dum com-
 mercium inter mentem & corpus describit, quatenus experi-
 entiz subest, multa utitur circumspicione, ut vitium subre-
 ptionis evitetur, quod vulgo committi solet & quo nititur in-
 fluxus physici Systema.

Cap. 4 ad Universum seu Mundum progreditur, quod
 ejus

ejus notitia ingreditur notionem mentis humanæ, immo spiritus in genere aliarumque substantiarum simplicium, nec absque ea Theologia naturalis solide pertractari potest. Definitionem Univerſi, quam Cel. Autor via analytica eruit, exhibuimus in Actibus anni superioris p. 123, quod nempe fit series possibilium simultaneorum & successivorum inter se connexorum. Vocat autem inter se connexa, quorum unum continet rationem alterius. Probat, entia in universo tum ratione spatii, tum temporis connexa esse, atque hinc universi unitatem concludit. Docet deinde, essentiam mundi tanquam entis compositi in structura consistere, atque adeo omnes in universo mutationes ex ea consequi ac per eam intelligi. Ob essentiarum immutabilitatem infert, mundum non amplius esse eundem, si vel minimum in structura diversum sumatur, nec in eo casu phaenomena amplius eadem fore. Ostendit porro, mundum esse machinam & ideo inesse phaenomenis veritatem, immo in omni composito mechanismum esse fontem veritatis objectivæ. Eundem mechanismum esse fontem certitudinis, cujus a necessitate differentiam perspicue explicat, etsi communiter certitudo objectiva phaenomenorum *necessitas physica* vulgo salutetur. Atque hac occasione contingentiam paulo profundius rimatur, quam ob immutabilitatem essentiarum tantum ratione actus, haud quaquam ratione potentiz admittit. Monstrat vero, universum perinde integrum ac singula ipsius phaenomena esse contingentia. Unde etiam necessitatem physicam a contingentia distinguit, cum illa respiciat potentialitatem, hæc vero actualitatem phaenomenorum. Contingentia determinari ad actum per infinitam seriem causarum, atque adeo perfecta analyſi non comprehendi. Per elementa mundi intelligit simplicia, quæ sunt fons & origo compositi, atque hic notat errorem Philosophorum, qui elementis, hoc est simplicibus, attributa & modos compositi, hoc est corporis tribuunt. Ut de iis certiora tradat, ad eadem non modo applicat, quæ in capite ontologico de simplici in genere demonstravit, verum etiam *principium indiscernibilem Leibnitii* stabilit, vi cujus nec duo simplicia, nec composita similia existere possunt. Utitur au-

tem eum in finem non modo principio rationis sufficientis cum *Leibnitio*, verum etiam notione contingentium modo laudata. His admittis sequitur ultro admiranda varietas in rerum natura, sive composita, sive etiam simplicia spectes, cum hac utique ratione non solum quantulacunque spatii partes quantulocunque tempore a se invicem realiter distinguantur, sed & singuli status simplicium per totum durationis tempus prodeant diversi, quos tum inter se, tum cum compositis consentire debere probat. Sic constat dari rerum harmoniam universalem & infinitam Naturæ perfectionem. *Leibnitius* simplicia dixit monades seu atomos Naturæ, & status internos explicavit per quoddam perceptionum genus, ita ut quælibet monas sit speculum univèrsi exhibens imaginem ejus pro eo, quod in universo obtinet, puncto: sed Noster hac vice nondum definit, in quonam status internus simplicium consistat. Difficilis videtur compositorum ex simplicibus ortus: eum tamen Noster distinctè explicat, difficultates, quas contra puncta Zenonica afferunt Philosophi, a punctis istis realiter a se invicem quovis momento distinctis removens. Scilicet cum præcipuè difficultates oriantur a coincidentia punctorum in compositione, qua continuïtas & extensio tollitur; Noster ostendit, realium punctorum differentiam internam ad id sufficere, ut unum extra alterum existat, alias enim diversa forent idem, quod absurdum, ab extraneitate resultare extensionem, ab ordinis vero, qui ex principio rationis sufficientis resultat, simplicioris exclusione continuïtatem: quæ etsi concisè verbis prolata obscuritatis quid habere videantur, hic tamen distinctius explicari non possunt. Ab elementis ad elementata, hoc est, corpora progreditur. In iis materiam, essentialiam & naturam distinguit. Ad materiam refert non nudam extensionem, verum etiam vim inertiam, qua mutationi resistunt & in statu suo uniformiter perseverant, nisi adfit extrinseca mutationis ratio. Cum vero materia ex congerie elementorum cum ratione ordinatorum resultet; minime probat, quod instar massæ confusæ ac uniformis vulgo concipiatur: quam notionem confusam imaginationi deberi monet. Essentialiam in structura consistit-

scire probat, ubi docet, quatenus philosophia corpuscularis admitti debeat. Naturam in vi motrice seu mutationum principio fundat. Et si autem vis ultimo ortum trahat ab elementis; monet tamen, in compositis vim constanter consistere in fluido interlabente. Hac data occasione in naturam motus & principia motuum, quæ Legum motus nomine vulgo veniunt, inquirit; eoque demonstrat, quæ vulgo a Mathematicis ad demonstrandas regulas motuum sumantur, quale est istud: actiones & reactiones corporum esse æquales. Probat quoque dari in corporibus motum intestinum, qui in motum totius subinde convertatur; sicuti vice versa motus totius nonnunquam recipitur in motum partium atque fluidi interlabentis sicque in intestinum transit. Probat ulterius, in natura non dari saltum, quem a subitaneo distinguit, cujus causas assignat. Hac occasione una de minimis temporalis conceptibilibus atque ex parte imaginabilibus agit. Monstrat deinde, motum non convenire simplicibus, sed saltem compositis, atque adeo nec naturam materiam unquam resolvere in sua elementa, sed tantummodo in minus composita, seu corpuscula minora, quæ tamen constantis molis atque figuræ non sint. Vi notionis generalis perfectionis universi seu mundi perfectionem in harmonia rerum universali fundat, unde fluit difficultas de rerum perfectione judicandi, cum ad perfectionem totius juxta principia generalia sæpe tendat imperfectio partis. Originem imperfectionis in rebus corporeis a regularum, quibus perfectio æstimanda, conflictu derivat, & hac quoque refert phænomena extraordinaria, qualia sunt monstra. Docet deinde fundamenta graduum perfectionis in universo, ut judicium fieri possit, cum mundus unus altero perfectior esse queat. Agit tandem de ordine Naturæ ejusque a perfectione differentiam evolvit.

C. 5 in essentiam animarum atque spirituum inquirat, & exinde rationes a priori reddat eorum, quæ de mentis nostræ operationibus observantur. Primo loco docet, quænam ad hoc requirantur, ut substantia simplex sit sui ipsius atque aliarum rerum conscia; indeque probat, nullum corpus, nec ullam materiam, quantumvis subtilem, cogitare posse; ubi simul ostendit,

dit, qualis differentia inter perceptiones & repræsentationes rerum corporeas in machina intercedat. Postquam itaque evincit, mentem humanam esse substantiam simplicem; ejus essentiam in vi repræsentandi universum pro fitu corporis organici in universo consistere probat, atque ex hac unica vi singulorum rationem a priori reddit, quæ de sensu, imaginatione, intellectu, ratione, appetitu sensitivo, affectibus, voluntate aliisque huc spectantibus C. 2 ex observationibus deduxit. Eandem vim esse naturam mentis, ut adeo supernaturale seu miraculosum in eadem censeretur, quod per eam non est explicabile. Docet in genere, perceptiones esse repræsentationes compositi in simplici, atque ab imaginibus pictis & sculptis differre, quod hæc sunt repræsentationes compositi in composito. Ceterum hic prorsus a priori incidit in Systema harmoniæ præstabilitæ *Leibnitianum*, quod intactum relinquere statuerat, neque solum ejus possibilitatem a priori demonstrat, sed omnes quoque difficultates, quas ingenue commemorat, distincta explicatione tollit. Perceptiones rerum corporearum nonnisi motus, magnitudines & figuras repræsentare: quæ, si singula discerni possunt, distinctæ sunt; confusæ autem fiunt, quatenus iisdem discernendis mens non sufficit. Mutationes mundi idealis in mente eodem ordine, consequenter eodem tempore, fieri, quo in reali contingunt: unde intelligitur ratio existentia perceptionum ac appetituum mentis cum motibus ac mutationibus in corpore organico, quæ ab Autore distinctius explicantur. Cum omnis substantia finita statim suos successive evolvat; Cl. Autor porro monstrat, quomodo ista evolutio fiat in mente nostra, seu, quod perinde est, quomodo successive vis animæ ad infinitum tendens, nempe ad repræsentandum totum universum tum quoad spatium, tum quoad tempus, determinetur, ut ex variationibus limitationum diversi ipsius status nascantur. Brutis etiam animas immateriales attribuit, quarum tum ab invicem, tum ab humana differentiam exponit. Mittimus, quæ de statu animæ in somniis, atque somniorum naturalium & supernaturalium discrimine occurrunt. Vim repræsentativam universi imaginationem appellari, quate-

rus

itis status præteritos vel futuros repræsentat, tendens a præ-
 senti ad præteritos vel futuros similes ex parte: ubi simul ex-
 plicat, quomodo actus imaginationis mechanicæ in corpore or-
 ganico repræsententur, & cur sensus atque imaginatio pertur-
 bari, ac medicamentis in ordinem reduci queant. *Æstimat*
 deinceps gradus perfectionis in perceptionibus, quam in distin-
 ctione earundem fundat quoad formale, in extensione ad mul-
 titudinem objectorum quoad materiale. Ad intellectum pe-
 dem promovens monstrat, quomodo ex vi repræsentativa uni-
 versi notiones universales emergant: id quod fit per intuitum
 similitudinis perceptionum præsentium & præteritarum, quas
 sensus & imaginatio una sistunt. Imprimis etiam hic cognitionis
 universalis mechanicam in corpore repræsentationem explicat,
 & perspicue docet, quomodo corpus vi organorum verba no-
 tionibus mentis respondentia citra mentis influxum producere
 queat. Sequitur deinde, quomodo ratiocinia mentis ex uni-
 ca ista vi repræsentativa consequantur, & quomodo eadem me-
 chanicæ in corpore repræsententur. Cum de gradibus perfe-
 ctionis intellectus differit, explicat etiam, quid sit acumen, quid
 soliditas, & unde ingenium oriatur, quomodo cum ab intelle-
 ctu, tum ab ingenio ars inveniendi proficiatur, qui fiat, ut sub-
 stantia simplex rationalis evadat, quomodo loquela rationis
 usum promoveat, cur bruta eodem desituantur, quid sit ana-
 logum rationis ipsis a veteribus concessum. Appetitum cum
 rationalem, tum sensitivum esse conatum producendi percep-
 tiones prævisas, quem ex eadem vi repræsentativa universi,
 unde cetera derivavit, ortum trahere ostendit. In affectibus
 adesse conatus multiplices plures perceptiones una producen-
 di, vel earum productionem impediendi, in quo posteriori co-
 natu consistit, iudice Nostro, quod aversationem appellarunt ve-
 teres. Agit deinde de libertate voluntatis & brutis appetitum
 sensitivum, haudquaquam voluntatem liberam concedens, omne
 discrimen inter animas brutorum & hominum distinctius expo-
 nit & a prima origine arcessit. Sic quoque delabitur ad notio-
 nem spiritus evolendam, qui est substantia simplex intellecta
 ac voluntate prædita: quare cum animæ brutorum tantum sen-

su, memoria & appetitu sensitivo polleant, eas spiritus esse negat; etsi immateriales esse demonstrat. Atque hac data occasione substantias simplices seu immateriales ad tria genera reducit, sub quorum primo monades Leibnitianæ, sub secundo animæ brutorum, sub tertio humanæ continentur. Discrimen petitur a forma repræsentandi universum, unde cetera fluunt. Determinat gradus perfectionis spirituum, rationis, voluntatis, atque sapientiæ notionem evoluit. Tandem de indestructibilitate animarum tam brutorum, quam hominum tractans, istis solam indestructibilitatem, his vero præterea immortalitatem tribuit: quod discrimen hic recensere non licet.

Progredimur itaque ad C. 6 seu ultimum de Deo: ubi Autor ex principio rationis sufficientis primum ostendit, dari ens necessarium & a se, quod sit æternum, primum & ultimum, indestructibile, incorporeum, simplex, independens, a mundo & animabus humanis diversum. Hanc diversitatem ita evincit, ut nec Dualistæ, nec Idealistæ, nec Egoistæ principia, quibus utitur, in dubium vocare possint. Atque ita Deum definit definitione nominali, quod sit ens a se, in quo continetur ratio sufficiens existentie universi. Ut igitur inde attributa divina porro deducat, ante omnia demonstrat, plures uno non existere posse mundos, etsi infiniti sint possibiles, cumque mundi non differant nisi gradu perfectionis, rationem, quæ Deum determinat, ut mundum unum præferat alteri, in perfectione ipsius fundat. Inde porro arguit, Deum sibi repræsentare distincte omnes mundos possibiles simul, atque hinc essentiam Dei ejusque naturam in vi repræsentandi omnes mundos possibiles distincte atque simul constituit, cum cetera ejus attributa inde pendeant, & intellectum divinum definit per repræsentationem simultaneam & distinctam omnium possibilium. Hanc rationem reddit, cur Deus sensibus careat & imaginatione, itemque affectibus, etsi in ideis hominum & brutorum sensus quoque & imaginationem intueatur. Inprimis etiam demonstrat, quod Leibnitius sine demonstratione affirmat in Theodicæa, Deum in qualibet minima spatii parte totum contueri universum: id quod etiam ad temporis partes ex-

extendit, atque una notas, quamlibet univ^{er}si repr^æsentatione^{rum}
 differre a qualibet alia ut adeo unius sint repr^æsentationes infi-
 nitæ eademque diversæ. Explicat porro, quomodo Deus
 præsciat futura & quomodo præscientia in objecto nil mutans
 nec contingentæ Naturæ, nec libertati mentis deroget, origi-
 nem difficultatum una indicans easque tollens. Addit alia de
 ratione divina & ortu essentiarum & veritatum omnisque per-
 fectionis ab intellectu divino. Motivum voluntatis divinæ
 determinat summam rerum perfectionem, quatenus in toto
 spectatur, atque difficultates circa voluntatis divinæ libertatem
 expedit. A voluntate divina rerum actualitatem derivat, at-
 que ostendit, quandonam ad voluntatem Numinis & qua adhi-
 bita cautione in scientiis provocare liceat: quæ non exiguum
 usum habent ad principia precaria ex disciplinis eliminanda.
 Refutat errorem de essentiis arbitrariis, fonte erroris clarissi-
 me detecto. Decretorum divinorum rationem exponit, quo-
 modo fortuna tum prospera, tum adversa sit a Deo, monstrat.
 Postquam disseruit de diversis methodis voluntatem Numinis
 cum a priori, tum a posteriori agnoscendi; criteria quoque re-
 velationis divinæ immediatæ affert ab objecto partim materia-
 li, partim formali desumpta & methodo demonstrativa ex jac-
 tis antea de mente humana, natura & Deo principiis stabilita.
 Ad classem priorem referri debet, quod objectum sit homini
 scitu necessarium, sed ad quod cognoscendum alia via, quam
 per revelationem immediatam pervenire nequit: quod a Deo
 revelata perfectionibus ipsius adversari non possint; quod ea-
 dem veritatibus necessariis contradicere nequeant, etsi contra-
 dicere possint contingentibus, vi miraculi mutabilibus; quod
 officia revelata nec legi naturali, nec naturæ mentis repugnare
 queant. In censum posteriorem refert, quod pro revelatis
 divinitus perperam venditentur, ubi distincte percipimus,
 quomodo solis naturæ viribus ad eorum cognitionem perveni-
 re potuerit homo revelationem sibi factam jactans; quod re-
 velatio divina viribus naturæ, quantum datur, uti debeat; quod
 denique in regulas logicas atque rhetoricas cum ratione
 scribentibus observandas impingere haud quaquam possit. De
 omni-

omnipotentia divina inter alia docet, quod tantum ad possibilia extendatur, atque rationem reddit, cur non omnia possibilia fiant actualia. Hic itaque ostendit, Deum agere secundum fines, atque dari in natura fines, in quorum numerum referenda sint tum quæ ex essentiis rerum necessario consequantur, tum omnes rerum usus, etiam iuventoribus ignorati, tum quoque fortuna prospera & adversa: essentias rerum cum earum naturis esse media ad fines ducentia. Inde notionem sapientiz divinæ exculpit, atque mundum, quatenus est machina, esse opus sapientiz divinæ demonstrat, cum alius mundus a mechanismo alienus & perpetuis miraculis turbatus sit opus solius potentiz. Demonstrat porro, miraculosum esse inferius naturali atque ideo hoc illi a Deo præferri, nec miraculis esse locum, nisi ubi eadem simul fuerint opus & sapientiz & potentiz divinæ: qua data occasione criterium supeditat miracula fictitia a genuinis discernendi. Cum argumentum de sapientia divina tractat, perspicue ostendit, quomodo harmonia præstabilita sapientiam Dei extollat & cur Deus eandem concursui immediato præferre teneatur. Proximitate non careret, si recenseremus, quæ de creatione & conservatione universi, imprimis concursu divino tradit, quamvis arduæ difficultates de mali cum metaphysici, tum physici, tum denique moralis origine hic explicentur, atque rationes reddantur, cur Deus malum permittat, nec per miracula impediat. Mittimus itaque ista, nec minus cetera, quæ de bonitate divina ortisque circa eam difficultatibus, de voluptate, beatitudine, infinitudine, ortu idearum perfectionum divinarum in mente nostra, aliisque attributis divinis docentur, cum adeo concatenato nexu cohzreant, ut paucis exponi non possint: quæ etiam ratio est, cur in recensione, tametsi prolixiore, fere nonnisi nomina argumentorum indicare atque a rebus ipsis abstinere coacti fuerimus.

Prostat Supplement. Tomi VII Sect. VIII.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Septembris, Anno MDCCXX.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΒΙΒΛΟΣ, ΕΠΙΓΡΑ-
φήσα παρὰ τῆ Ἐυσεβεστάτῃ Ἰψηλοτάτῃ, καὶ Σοφωτάτῃ Ἀυ-
θέντῃ καὶ Ἡγεμόνῃ πάσης Οὐγγροβλαχίας Κυρίῃ Κυρίῃ ἸΩ-
ΑΝΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ἈΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΥΡΟ-
ΚΟΡΔΑΤΟΥ ΒΟΕΒΟΔΑ, νῦν πρῶτον τύποις,
ἐκδοθεῖσα ἐπὶ τῆς Ἡγεμονίας τῆς αὐτῆς
Ἰψηλότητος &c.

i. 2.

LIBER DE OFFICIIS CONSCRIPTUS A
Piissimo, Celsissimo atque Sapientissimo Principe ac
Duce totius Vlachiae Domino, Domino JOANNE NI-
COLAO ALEXANDRI MAUROCORDATI
F. VOIVODA, nunc primum typis editus sub
Ducatu ipsius Celsitudinis.

Bucharestæ A. 1719, 4.

Alph. I pl. I.

EA quidem est dignitas, præstantia & utilitas studii lite-
rarum & philosophiæ, ut per se facile resplende-
at & commendetur; magnum tamen decus & tu-
tamen accipit ab illustribus viris Regibusque &
Principibus illud amplectentibus, illis præsertim qui etiam
editis ingenii monumentis & scriptis inclarescere pulchrum
sibi putarunt; quorum exempla efficacissime opponuntur li-
terarum osoribus. Magnum erat καύχημα Philosophorum sui
temporis M. Aurelius Antoninus Imp. Rom. Philosophi cogno-
mento inclytus, Princeps laudatissimus, cujus libri moralem
philosophiam complectentes ad nos pervenerunt. Postea ve-

CCC

ro

ro inter Christianos Imperatores itidem decoravit Philosophiam cognomento suo Leo Philosophus, Basilii Macedonis F. Constantini autem Porphyrogeneti Pater. Qui quidem tres Principes ut natura sic scriptis sese contingunt. Nam Constantinus scripsit Vitam avi Basilii, Leo libros Βασιλικῶν a patre cœptos: ipse Basilius monita moralia, quæ παρανητικά dicuntur, ad Leonem F. Cujus ad exemplum multo post Jacobus I Magnæ Britannæ Rex scripsit Βασιλικῶν δῶρον five institutiones Principis ad Henricum F. Sed ne similibus exemplis ex omni ævo commemorandis longiores simus, hoc tempore novum decus addi videmus literis insperatumque ostendi incrementum. Sol novus ortus est literis, & quidem literis Græcis jam pene extinctis & caligine cæca oppressis, novus Apollo Μωσχηύτης. Illustrissimus Princeps JOANNES ALEXANDRI MAUROCORDATI F. in quo genuina Græcia adhuc refulget, suæ genti ad recuperandum pristinum literarum ac eruditionis decus dux & autor & Mæcenas est, omnibus modis excitans & fovens ingenia, media ad opus salutare prospiciens, ipse exemplo suo præluens. Dedit in præsentia hunc librum περὶ τῶν καθήκόντων, five de Officijs, nempe quæ faciunt ad bene, honeste, decore, societati civili convenienter, & θεαρέσιως vivendum, multa etiam de officio Principis continentem. Opus populo suo, qui tali adhuc caruit, & genti suæ necessarium; sed & τοῖς ἀλλοφύλοις φιλέησιν utile & cum fructu legendum; non solum propter res, quas, effi abundare se putant præceptis Philosophiæ moralis, tamèn non poenitendas hic invenient: sed præcipue propter orationem Græcam, ad quam recte formandam hinc exemplum petant, discantque non inepte scribere: qua cautione valde indigent, sum etiam doctissimi Viri Græceque callentissimi illud vitium declinare vix potuerint. Oratio hic est elegans, pura, perspicua, ingenua, non ad servilem imitationem composita, non Atticissimos aut alia obsoleta temere affectans, non dialectos diversas imperite miscens, non calamistrata, nec sophistico tumore inflata. Quod ad tractationem rerum attinet, hic nec sollicita & scrupulosa methodus magistrorum inanisque

que subtilitas suspensum tenebit animum lectoris aut eludet: neque rudis indigestaque moles aut chaos confusum rapiet nunc huc nunc illuc in partesque trahet varias. Est naturalis & æquabilis rerum series, ratione, iudicio, notitia & experientia consistentium, testimoniisque S. Scripturæ, SS. Patrum nec non Profanorum, quos vocamus, Autorum confirmatarum. Quod si alicubi concinnus tenor & apta ὑφή Serenissimi Autoris videbuntur interrumpi; id non nisi in theologumenis fuerit, in locis quibusdam S. Scripturæ adducendis. Sed fuit hoc opus ante impressionem, ut videtur, Ecclesiasticis personis traditum, veluti Reverend. atque Doctissimo Hierotheo Metropolitæ Drystæ, ut ex ejus Epistola ad Principem hic præmissa colligere licet, in qua, κατὰ τὸν ὁρισμὸν τῆς αὐτῆς ὑποτάχτος, secundum mandatum ejus Celsitudinis perfectum a se codicem remittens, Opus hoc omnibus & meritis laudibus prosequitur. Ut adeo talia ad eorum sensum accommodata videantur, quæ quasi ἐπιείκεια quædam considerari possunt. Absit tamen ut dicamus, in illis quidquam esse quod veros Christianos possit offendere, cum potius ad οἰκοδομίην faciant, & quam maxime clericis ac religiosis hominibus sint profutura, nec laicis nocitura. Ut contenta Libri quodammodo appareant, en Indicem Capitum ex Græco translatum.

Cap. I Proœmium scopusque Libri: & qui de Officiis scripserint. II De Bono, honesto, & Virtute: Definitio Officii, ac Divisio varia. III Unicum finem propositum esse homini, unum solumque Deum. IV De religione sive cultu divino. V Divina providentia omnia gubernari. VI De Timore Dei. VII Desectentes ad superstitionem corrumpere officia Pietatis. VIII De Spe in Deum. IX De Humiliatione, & danda inimicis venia. X De Excellèntia hominis, ejusque ad Societatem civilem propensione. Tum generaliter de virtutibus. De Sinceritate. De Simplicitate. De recta conscientia. XI De fortitudine. XII De temperantia, continentia, castitate ac modestia. XIII De justitia erga Deum, cujusque erga seipsum, erga proximum. Multifariam esse justitiam, officiaque inde manantia varia. XV De poenitentia.

tia. XVI De beneficentia & liberalitate. XVII De prudentia. XVIII Sanctos homines verbis factisque exeruisse prudentiam. XIX De Probitate & integritate (περὶ καλοκαγαθίας) Qualis sit Probus.

Sed sine dubio expetent οἱ φιλέλληνες gustum aliquem sermonis Græci, apponemus ipsum initium: Ἐνήκεν ὁ θεὸς τῆ τῆ ἀνθρώπου φύσει τὰ σπέρματα τῆς ἀρετῆς, διὰ ὃ ἐν ἡμῶν λόγος, (ὡ τῶν ἄλλων ζῶων διενηνόχασεν) ὑπαγορεύει τὰ δέοντα, συνάδει τε καὶ τὰ τῆ ἐγγράφου νόμοις ἐγκυκλοκαμμένοις ἀνέκαθεν τῆ ψύσει τύποις. „λύχνος γὰρ φησι τοῖς κοσμί μὲ ὁ νόμος σε, καὶ φῶς ταῖς τρεῖσιν μὲ, „ δια δὲ τὴν τῆ προπάτορος ἀμαρτίαν ἀμαρτηθέντας αὐτὰς, ἐλαμπόμενοι τῆ χάριτι τῆ καινῆ νόμου, ὀφείλομεν ταῖς ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς βαφαῖς καλλύοντες, τοῖς τε ἀπὸ τῆς θύραθεν φιλοσοφίας χρώμασιν ἐπιμοσαῖντες, ἔτι μάλασι λαμπρὰς ἀπεργάζεσθαι, τῆ θεῆ πάντως συναρρομένη τοῖς εἰς ἀγαθὸν ἐρμῶσιν. i. e. versione verbali, minime assequente Græcam pulcritudinem: *Immitte Deus natura hominis femina virtutis: itaque ratio in nobis (qua ceteris animalibus praestamus) dictat quid fieri oporteat: concinitque lex Scripturaria, ab origine insculptis natura signis.* „Lucerna enim, inquit, pedibus meis verbum tuum ὃ lumen semitæ meis. „ Sed quia hac signa peccato primi parentis obscurata sunt, debemus, illustrati gratia novæ legis, ea tincturis Divina Scriptura decorando, externæque Philosophiæ coloribus ornando, quam potest maxime clara reddere, Deo utique opitulante tendentibus in bonum. Mox interjecta ἐστὶ Βασιλίου Magni, qua probatur, Scripturæ sacræ meditationem ad inveniendâ officia amplissimam esse viam, sequitur: καὶ αὐτὸς ἔπος ὁ θεὸς ἀνὴρ καὶ τῆ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν λόγων ὠφέλειαν ἀμφιλαφῶς συνίσησιν. *Idemque iste Vir divinus utilitatem ab externa eruditione percipiendam copiose commendat.* Nempe scripsit S. Basilius libellum egregium de utilitate ex Profanorum scriptis legendis; quem utiliter hic apud nos ante aliquot annos prælegit Summe Rev. atque Clariss. D. Bœrnerus cum eum typis excubiri curasset. Post hæc de vegetandis feminibus illis divinitus naturæ humanæ insitis: γῆ τε γὰρ ἐκ ἀρδευομένη, συνέχει μὲν ἐν κλάποις, ὡς εἶπεν,

ψαλμ: ρυ.

Pl. 118, 105.

ἔπειν, τὰ σπέρματα, ἀλλ' ἀνίσχυρός ἐστιν αὐξῆσαι καὶ εἰς Φῶς αὐτὰ προαγαγεῖν, καὶ νῦν καὶ ἐφυῶς ἔχη, τῆς ἔξωθεν μέντογα ἐρδείας ἀμοιρήσας, ἢ ὅλως ἐστέρωται πρὸς ἐνέργειαν τῶν καλῶν, ἢ καὶ αὐτὸν ὀργῶν καὶ σφραδαίων, ἀπολασάνει μὴ παιδαγωγούμενος, μὴ τε τυπόμενος εἰς κρίσιν καὶ αἴρεσιν ἀρετῆς. *Nam & terra, cum non rigatur, cohibet quidem finis suo, ut ita dicam, semina, sed ad ea vegetanda ac in lucem edenda, invalida est: & mens quamvis habilis, si desitatur irrigatione, aut plane sterilefcit ad bonos actus, aut per se turgens ac palpans, proterve agit, dum non instituitur & formatur ad discernendam & eligendam virtutem.*

ANDRÆ NAUGERII, PATRICII Veneti, Opera omnia, curantibus JO. ANTONIO J. U. D. & CAJETANO VULPIIS.

Patavii ex Vulpiorum zre, 1713, 4.

Alph. 2 pl. 8.

Andreas Naugerius, cujus vitam a Jo. Antonio Vulpio descriptam in fronte hujus libri conspiciamus, Historicus, Orator, & Poeta celeberrimus, anno p. C. n. 1483 Venetiis, Bernardo Naugerio & Lucretia Polana parentibus, natus fuit. Ab ineunte ætate docile in eo eluxit ingenium, & magna litterarum cupiditas, qua inflammatus, repudiatis aliis voluptatibus, in literis solum tractandis tempus consumpsit, quibus ita se totum dedit, ut valetudinis curam sæpius studiorum causa abjiceret. Namque puer adhuc multum operæ in addiscendis Latinis litteris collocavit, quas eo tempore M. Antonius Sabellicus, quem Naugerius parentis loco observasse dicitur, Venetiis omnium applausu docuit. Petri Bembi civis sui exemplo incitatus, nihil prius eloquentia sibi habendum duxit, & tam inimicus fuit horrido & inficeto dicendi generi, ut quæ sibi olim puero minus castigata exciderant, in ignem profectiore ætate conjiceret, ne aliquod eorum ad posteros extaret monumentum. Patavium profectus, a Marco Masuro

Cretensi, qui cum aliis doctis Græciæ exulibus, capta Constantinopoli, in Italiam concesserat, literas Græcas didicit, & Pindarum præcipue habuit in deliciis. In Philosophiæ studio Petrum Pomponatium præceptorem nactus est, quem de re-
rum natura subtilissime disputantem non sine magna animi voluptate audivit. Inter amicos, quos morum facilitate sibi comparaverat, familiarissime usus est Casp. Contareno, Hieronymo Fracastorio, Petro Bembo, Jo. Cotta, Bartholomæo Riccio, aliisque, qui elegantiores literas illo tempore præ ceteris ornabant. Initio scriptis suis censorem adhibuit Christophorum Longolium, hominem in Germania natum, magnum tamen purioris Latinitatis vindicem. In recensendis, atque emendandis veterum scriptis multum consumpsit temporis, & focium ea in re sibi adscivit Aldum Pium Manutium, qui, cum insigni accepta calamitate, de typographia depouenda cogitaret, a Naugerio confirmatus, & a consilio bonis literis exitiali retractus est. Ob nimiam autem in studiis contentionem melancholia laborare cœpit, & per aliquod temporis spatium in Bartholomæi Liviani Venetarum copiarum Imperatoris contubernio vixit, quem fato suo functum eleganti oratione laudavit. Depulso morbo, litteris se denuo tradidit, & mortuo M. Antonio Sabellico, bibliothecæ præfectus est, quam Cardinalis Bessarion illustrissimo Venetorum Senatui testamento legaverat. Inter Scriptores Latinos imprimis delectatus est Julii Cæsaris Commentariis, quos etiam, cum ad scribendam historiam applicaret animum, sibi imitandos sumserat, sed mors intervenit cœptis, & destinata prorsus evertit, quandoquidem opus inchoatum, testamento comburi, & ex oculis mortalium auferri iussit. Atque hoc fato desideratur etiam *oratio*, qua Catharinam Corneliam Cypri reginam laudaverat, *libri duo de venatione*, & *alter de situ orbis*, quos carmine conscriptos promulgare statuerat. Propter egregium in patriam amorem ad Carolum V Imperatorem & Hispaniæ Regem, tum & ad Franciscum Regem Galliæ legatus missus est, quod tamen munus fatale illi fuit & in oppido ad Ligerim Blæzio mortem attulit, in quo febris correptus anno 1529 d. 8 Id. Maj. cum

an.

annum ætatis 46 ageret, diem obiit. Orationes ejus, & carmina quædam amicorum cura primum anno 1530 Venetiis prodierunt, & sequenti tempore aliquoties recusa sunt. Omnium autem nitidissima est editio, quam heic fratres Vulpium promulgaverunt, & in eam retulerunt, quicquid scriptorum a Naugerio editorum potuerunt invenire. Primo loco conspiciuntur *duæ Orationes, in funeribus Liviani, & Leonardæ Lauretani* dictæ, ex quibus Livianus adeo dilexerat Naugerium, ut in Academiam, quem ipse ad portum Naënis, ubi Nucleus fluvius præterlabitur, occluso propter bellorum calamitatem Patavino Gymnasio, constituerat, non sine magno honore cooptaret. Has orationes *quatuor præfationes ad Leonem X Pontificem, Petr. Bembum, Jac. Sadoletum, & Jo. Glorierium scriptæ* excipiunt, in quarum postrema contra Vobacium contendit, Latinæ Comædiæ principem, longe Plautio excellentiorem Poetam, Terentium jure ac merito haberi oportere. Sequuntur *doctorum virorum aliquot epistolæ ad Naugerium, & varia illius lectiones in omnia Ovidii opera*, quibus *carmina* denique a Naugerio conscripta, & *Naugerius sive de poetica dialogus Hieronymi Fracastorii* succedit, & cum *variis epistolis, carminibus, itinerum in Galliam, & Hispaniam descriptionibus Italarum vernacula exaratis*, operibus Naugerii finem imponit. De dialogo Naugerii nomine insigni non eadem omnibus est sententia. Alii enim hos sermones in Baldi montis recessibus prope Veronam a viris doctis habitos, & a Fracastorio diligentissime exceptos arbitrantur; alii autem Fracastorium totam hanc disputationem affinxisse putant Naugerio, quod tamen Cl. Vulpio a veritate abhorrere videtur. Ceterum in omnibus scriptis puritas & elegantia mirifice elucet, & carminum inprimis tanta est venustas, ut cum quibusvis illius ætatis poetis de prærogativa contendere queant. Tam infensus autem obicænis & deterioribus scriptoribus fuit, ut statò quotannis die multa Martialis volumina inter diras & execrationes flammis comburenda traderet. Quod tamen in prosa, juxta atque in ligata oratione, secus ac Christianorum permittit doctrina,

im-

immortales Deos obtestatus fuerit, id nimio erga veteres scriptores amoris, quo abrepti ut plurimum fuere illis temporibus homines, jure meritoque tribuendum censemus.

JOANNIS OLIVÆ, RHODIGINI, IN
Marmor Isiacum Romæ nuper effossum Exercitationes
ad Reverendiss. P. Magistrum F. ANTONIVM
CLOCHE, totius Dominicane Familie
Generalem.

Romæ, apud Jo. Mariam Salvioni, Typogr. Vatic. in Archigymnasio Sapientie, 1719, 8.

Pl. 8 & Tab. zn. 1.

C.II.
TAB. IV.
Fig. 1. 2. 3. 4.

CUM anno proxime elapso Dominicani in Cœnobio Minervitano Romæ ingentia Bibliothecæ celeberrimæ Casanatensis spatia magis amplificanda esse constituissent, dirutisque ea de causa nonnullis prope Cœnobium ædificiis fossiores fundamentorum jaciendorum gratia terram altius moliarentur, effossum est Marmor Isidi sacrum, quod singula quatuor latera elegantissime figuris distincta præ se ferebat. Cum vero tum situs loci, unde erutum fuit, tum signa, quibus nobilitatur, antiquitati quandam veluti lucem asferre viderentur, Joannes Oliva, Clarissimus Vir, qui hoc eodem anno Acelo Romam illam urbium dominam concessit, sibi persuaderi passus est a doctissimis Bibliothecæ Casanatensis Præfectis M. Joanne Benedicto Joanellio, Veneto, & M. Thoma Maria Minorellio, Patavino, ut suam sententiam, quam in Bibliotheca dixerat de marmore, uberius & scripto quidem explicaret. Fecit id in his exercitationibus egregie & docte & insigni etiam sermonis cultu adhibito, quarum summam dedisse, nec inutile erit, nec injucundum.

C. 2.

Isis & Osiris, decantatissima Ægyptiorum numina, divinos honores egregiis in genus humanum meritis frugum inventionem, legum lationem, sacrorum variorum institutionem apud Nili accolæ antiquissimo tempore meruerunt. Quæ ætate ista superstitione in urbem populumque Romanum irreplevit, non satis

fatis liquet, hoc certum est, ambigua illius fuisse fata, sæpiusque urbe ejectam: A. U. C. 701 Senatus Isidis sana privatim extracta demoliri iussit, mox A. V. C. 708 Isiacæ delubra Aruspicum jussu de medio sublata sunt. Triumviri Isidi Serapidique templa decreverunt. Augustus tamen & Agrippa urbe illis intromisit, religione an odio incertum. Tiberius ob facinus Paulina nobilissima matrona commissum, quod Flavius Josephus refert, templum funditus evertit, Isidisque simulacrum in Tiberim injici iussit. Sub Tito horum numinum sana conflagrarunt: donec adversa omnia pertinax superaret superstitio, Commodi in primis ætate, quem Isiacæ sacra coluisse, Lampridius testatur. Fuit Isæum Romæ non distinctus longe lateque exporrectus circa templum Isidis, ut in vitis veteribus omnibus sibi perperam persuasit Ath. Kircherus, merito hic loci a doctissimo Oliva confutatus, sed ipsissimum Isidis templum in Regione nona, cui a circo Flaminio dicitur partum nomen, situm, in qua & Villam publicam, Septa, Serapeum, Bellonæ templum, Minervium Rufus ac Victor collocarunt. Hæc vicina fuisse variis antiquorum locis probat Noster, indeque colligit, aut eo loco, quo Isæum olim stetit, aut certe parum remoto, marmor esse effossum; maxime cum & Donatus narret, Osiridis statuas atque Ægyptiaca multa alia signa, Patribus item Dominicanis in Minervitano Cœnobio ædificantibus, fuisse reperta. His expeditis, an Marmor Ara sit votiva, an Basis quædam, disputatur; non prius, quod in marmore voti nulla sit mentio facta, cum tamen verba in talibus Aris imprimereatur, ut, a quo posita, & qua de causa, omnibus possit esse conspicuum: non posterius, quod in superiore parte ornamenta habeat, quibus carere solent bases & veteres & recentiores, ipse lapis ferme in Pyramidem assurgat, nec, si lynceis oculis eundem intuearis, ullum exesi aut deturbati simulacri vestigium præ se ferat. Est itaque ex sententia nostri Lapis votivus Isidi consecratus. Sed quæ voti causa? an quod quis naufragii periculum vitavisset? præfuit enim navigationi Isis. Immo potius ab aliquo positus, qui

Ddd

pri-

pristinæ incolumitati est redditus. Nam Deam fuisse salutarem vel unus ille Tibulli locus satis loquitur:

Nunc, Dea, nunc succurre mihi, nam posse moderi
Picta docet templis multa tabella tuis.

Et Blasius Cariophylus V. Cl. cui sua legenda dederat Noster, docuit Isis Etymon, quo a *curanda* ~~sa~~ videtur. Arabes enim, quorum linguæ affinis Ægyptiæ *أسا* *Asa*, curam dicunt; unde *أسى*, *ason*, Medicus, *أس* *asavon*, medicamentum. Sed ad ipsa marmoris latera properandum est. In primo

C. 6.

TAB. IV. videas vas Luna & spicis insculptum, e cuius operculo serpens in gyroseducta attollitur, impositis his literis: ... I D E

Fig. 1.

SACR... Hæ citra omnem controversiam ita supplendæ sunt: ISIDI SACRVM. Neque in serpente quicquam est obscuri: divinitatem iisdem tribuerunt Veteres, & Isis Ceres est. Neque tamen vas illud est Cereris cista mystica. Dissimili plantæ specie eandem exhibent Seguinus & Patinus in Nummis.

C. 7.

Est omnino urna, quam Apulejus Libro XI Metamorphoseos una cum reliqua pompa Isiaca describit. *Gerebat, inquit, alius fetici suo gremio summi numinis venerandam effigiem, non pecoris, non avis, non feræ, ac ne hominis quidem ipsius consimilem, sed solerti reperta, etiam ipsa novitate venerandam, actioris utcunque & magno silentio regenda religionis argumentum ineffabile, sed & ad istum plane modum fulgenti auro figurata. Urnula faberrime cavata fundo quam rotundo, miris extrinsecus simulacris Ægyptiorum effigiata. Ejus orificium non altius sive levatum, in canalem porrectum longo rivulo prominerebat. Ex alia vero parte multum recedens spatiosa dilatatione adharebat ansa, quam contorto nodulo supersedebant aspis squameæ corviciis striato tumore sublimis.* Illa itaque urnula ipsa Isis est, id enim verba Apuleji voluit: culta sub hac imagine nec pecoris, nec avis, nec feræ, ne quidem hominis, eodem modo, quo Solem Phœnices sub lapidis nigri simulacro, Pœones sub brevi disco longo ligno opposito coherant, Arabes Lapidem Tetragonum pro Deo sumserunt, Idæa Mater Pessinuntia Romam deducenda lapis fuit. Luna Isis est, est & Ceres, ut jam dictum: unde Lunam cum spicis in vase sculptam facile inter-

C. 8.

C. 9.

ter-

Fig. 7.

terpretaberis. Caput in summo lapide a laeva parte conspicendum, Osiridis habetur, avem, quæ juxta spectatur, upupam credit Noster, vel accipitrem. In secundo latere est Anubis capite canino palmam & fitulam sinistra gerens. Nec difficiliora sunt, quæ in tertio latere videntur, discus, dolabra, & calix, instrumenta in sacrificiis adhiberi solita. Superest in ultimo latere Harpocrates sane perelegans, Isis & Osiridis filius, silentii Deus, laevo brachio copiz cornu sustinens. Foramen in capite indicat, Lotum Ægyptiacam inibi fuisse collocatam, quæ Soli sacra dicitur. In ipso copiz cornu Persicz arboris folium bellissime attollitur, linguæ perfimile, Harpocrati vero sacrum, ut ab Ill. Cupero jam observatum est.

C. 10.
C. 11.
Fig. 2.

Fig. 3.
C. 12.
Fig. 4.

IN IDEM ILLUD MARMOR ISIACUM
GEORGII CHRISTIANI GEBÄUERI,
Uratislaviensis, Exercitatio.

Dicta sunt sat multa de Celeberrimi Olivæ libello, quo Marmor suum exposuit tam docte, tam copiose, tam denique eleganter atque ornate, ut suæ & doctrinæ famam & eloquentiæ laudem, qua inter suos maxime celebratur, hoc uno libello egregie constabiliverit. Solent autem esse in rebus adeo obscuris variz variorum sententiæ; quo omnino factum est, ut nonnulla, dum istum lapidem recens refossum, harum literarum dulcedine captus, intentius meditor, mihi in mentem venerint, partim a doctissimo Interprete neglecta, partim ab ejus sententia aliena. Attexam ea lubens, quod existimo, humanissimum Virum probaturum esse diffensionem de suis, qualem ipse de Kircherianis nonnullis & Baudelotianis ingenue professus est.

Prima quæstio est, quid sibi velit illud marmor, quo nomine appelletur? Cel. Oliva noster confutatis iis, qui Aram Votivam, aut Basin dicere poterant, pro Lapide votivo habet; sed meminisse debuerat doctissimus Vir, idem telum, quod contra eos, qui Aram votivam putabunt, fortiter intorquet, propri-

am ferire sententiam: si nempe ex voto consecratam esset, non illud in ipso lapide, literis omnino signato, apertissimis verbis lecturos. Ut breviter dicam, quid sentiam, Aram credo, non Votivam, cum titulus tale quid non indicet, sed aliam vel publicam vel privatam, sacrificiorum causa positam. Moveor, & in hanc sententiam veluti propellor externa forma, quæ in omnibus aram accuratissime refert. Neque enim quemquam illa infummitate ornamenta offendent; similia sane ararum decora & supremi margins in Idææ Matris sacrificio a Bellorio ex ædibus Vitelleschianis edito, in Martis sacris ex Arcu Constantini depromptis, in elegantissimo illo Taurobolio Lugdunensi, alibi que passim deprehenduntur: neque quemquam tam supersticiosum credam, ut pyramidalis marmoris specie se commoveri patiatur; nisi tamen sit, ad aram eadem forma in Minervæ sacrificio ex Cimelestarchio Justiniano edito exhibitam abire jubeo. Sed & illis instrumentis ad sacrificia & libationes adhiberi solitis moveor, Dolabra, Disco, Calice, quæ latus aræ posticum ornant. Moveor denique literis deletis, cum dubium non sit, modo unam in sine periisse, duas illius magnitudinis, quæ sunt reliquæ, spatium illud non admittere. Illa, quæ excidit, non alia esse potest quam A, & verba legenda sunt integra in hunc modum: ISIDI SACRA, nempe Ara, quod reserat.

Nunc ad locum Apuleji deveniendum est, nostræ scriptio- nis caput, qui libro XI Metamorphoseos exstat, & talis est: *Gerebat, alius (in pompa nempe Iliaca, in qua, Deæ monitu, hominis figuram se recuperasse fingit lepidissimus Afer) felici suo gremio summi sui numinis venerandam effigiem, non pecoris, non avis, non feræ, ac ne hominis quidem ipsius consimilem: sed solerti repertam, etiam ipsa novitate reverendam, altioris utcunque & magno silentio tegenda religionis argumentum ineffabile: sed & ad istum plane modum; fulgente auro figurata urnula saberrime cavata, fundo quam rotundo, miris extrinsecus simulacris Aegyptiorum effigiata, ejus orificium non aliuscule levatum, in canalem porrectum, longo rivulo prominabat. Ex alia vero parte multum recedens spatiosa dilatione, adharebat ansa: quam contorto nodulo supersedebatur aspis squameæ cervi-*

seruicij strato tumore sublimis. Non videtur esse prætereun-
 da varia lectio, qua hic locus laborat in verbis: *tegenda religio-
 nis argumentum ineffabile: sed & ad istum plane modum, ful-
 gente auro figurata urnula faberrime cavata* n. r. λ. Ita, ut
 dedimus locum; habent Jo. Priceus, & Julianus Floridus; qui
 Apulejum in usum Delphini edidit, sed sensu, ut mihi videtur,
 nullo; quid enim ita distinguendo sibi volunt hæ voces: *Sed
 & ad istum plane modum.* Oliva noster, qui hoc probe intello-
 xit, post vocem *figurata* fecit punctum, & ita sequentia: *Ur-
 nula faberrime cavata*, novæ periodi caput esse voluit, & ce-
 tenus recte. Sed qui priora cohererent? *Gerbat effigiem no-
 vitate reverendam, religionis argumentum ineffabile, sed &
 ad istum plane modum fulgente auro figurata.* Petrus Colvius
 pro *figurata* habet *figuratum*, planissimo sensu, an ex codicis
 cujusdam auctoritate, ego quidem ignoro. Perlassissimus sumi,
 Apulejum scripsisse *figurata*. *Gerbat effigiem, novitate re-
 verendam, (altioris utcumque & magno silentio tegenda religio-
 nis argumentum ineffabile) sed &*, quod Apulejo videlicet,
 equidem, aut simile quid, valet, *ad istum plane modum*, quem
 descripturus erat, *fulgente auro figurata*. Ab imperitis libra-
 riis M. in fine vocis deletum est, quod ad proxime sequentem:
Urnula illud: *figurata* avi pertinere crederent; ad proxime enim
 præcedens aliquod nomen substantivum, quod ipsorum sen-
 tentia erat vox: *Argumentum*, multo minus pertinere, satis se
 intelligere putabant.

Nunc ipsam rem aggredior, ubi duo veniunt separan-
 da: alterum est: an *Urnula* ab Apulejo descripta sit per omnia
 ferme similis Vasi in marmore Iliaco expresso? alteram an A-
 puleji locus omnino faciat ad illustrationem marmoris? Pri-
 us affirmat Clarissimus Oliva his verbis: *In Vase nostro sunt fer-
 me omnia similia. Deest ansa, in qua contento nodulo aspis insi-
 deat. Sunt tamen externe Egyptiaca expressio signa, spica vide-
 licet ac Lima, & vas ansa loco, pyramidis instar non altiusculæ,
 ut ait Apulejus, sed per quam alte levatum operculum habet, unde
 aspis illa bellissime attollatur.* Hæc Oliva. Deest itaque Vasi
 in marmore ansa, fatente Nostro, sed & plura desunt. Non

- videtur illud Vas faberrime cavatum fundo quam rotunde nec extrinsecus mira Ægyptiorum simulacra agnosco. Conferat, qui volet, Vas Isiacum, quod ex Thesaurio Brandenburgico protulit in lucem Laur. Begerus, Mensam Isiacam, aliasque ejus superstitionis Tabulas, & facile miras Ægyptiorum figuras intelliget. Superfedet Vasi Aspis in spiralem lineam contorta & squamæ cervicis striato tumore sublimis; sed in nodulum collecta non est. Et quid de eo habendum, quod doctissimus Vir verba Apuleji: *non altiuscule levatum*, interpretatur, *perquam alio levatum*. Incidi in splendidissimo Antiquitatis explicatæ opere Montfauconiano in Pompam Isiacam, cui mea sententia magis cum Apulejo convenit. Celeberrimus Vir eam
- T. III. p. 186
- T. II. P. II. ex Admirandis Antiquitatum Romanarum suo Operi intulit, nos uberius, & alicubi forte rectius interpretabimur. *Prior figura Mulieris*, inquit Montfauconius, *omnes Isidis notas præ se fert, situlam dextra, anguem sinistra, in capite lotum, unde fortasse arguatur, sacerdotes mulieres in ceremoniis suis Isidis formam mutuatas esse*. Quid ni? cum Apulejus in sua pompæ descriptione ascititio ejusmodi ornatu ulos comites indicet, eaque magnæ pompæ anteludia appellet. *Hic*, inquit, *in cinctus baltheo militem gerebat, illum succinctum cblamyde copidos & venabula venatorem fecerant: alius soccis obauratis, indutus serica veste, mundoque pretioso, & adtextis crinibus incessu persuo feminam mentiebatur*. Porro alium ocreis, scute, galea, ferroque insignem, e ludo putares gladiatorio præcedere. *Nec ille deerat, qui magistratum fascibus purpuraque luderes; nec qui pallio baculoque & baxeis & hircino barbitio philosophum fingeret, nec qui diversis harundinibus alter aucupum cum visco, alter piscatorem cum hamo indueret. Vidi & ursam mansuam, quæ cultu matronali sella vehebatur: & simiam pileo textili crocatisque pbrygiis, catamiti pastoris specie, aureum gestantem poculum, & Asinam pinnis adglutinatis adambulantem cuidam seni debili: ut illum quidem Bellerophonem, hunc autem diceret Pegasus*. Hæc Apulejus. Dicas itaque hanc etiam Isidem, & qui sequitur, Mercurium, Pompæ hujus anteaambulones, sacerdotes nempe in communi lætitia, &
- secun-

secundum illius diei ritum, numina mentitos, quos tamen cum Montfauconio dicere mulieres non est opus. Hoc observes, Isidem dextra gerere vasculum Ægyptium, situlam, qualem in nostro marmore læva fert Anubis. Qui sequitur, Mercurius est, Sacerdos nempe Isiacus, illius Dei sobemate assumpto. Hujus enim numinis varia in Isidem & ejus filium Orum merita memorat Plutarchus, illi, corona ab Oro detracta, quod Typhonem Osiridis necati reum e vinculis dimississet, ex bucranio galeam imposuisse, huic in judicio, in quo de legitimis natalibus disceptabatur, auxilio fuisse dicitur. *Tertia imago Viri est*, ait Montfauconius, *qui princeps haud dubie in hac cerimonia esse videtur, & Sacerdos præcipuus, capite est abrafo, tegiturque magno velo, quod in brachia, & ad dimidias tibias descendit, calcei ex Ægyptiaca papyro, ex qua planta solent paratas fuisse Apulejus testatur. Ipsam etiam manuum obtegis velo, & nil præter vultum ostendit, cum reliqua figura nudis pedibus manibusque sit. Inter brachia gestat amphoram magnam aqua plenam: similiter gestabantur amphore in pompis Osiridis, inquit Plutarchus in Iside, quibus significabatur, aquas Nilis fertilitatem indere regionis. Ita fere Montfauconius. Magnum illud velum, quo tegitur sacerdos, lineum est, cujus rei pariter atque rasi capitis, & sectorum anguium rationem arcanam tradit Plutarchus: Η δὲ ἀληθὴς ἀρτία μία πάντων ἐστὶ. Καθ' ἑξῆ γὰρ (ἢ φησὶν ὁ Πλάτων) ἔθειτόν ἀπτεσθαι μὴ καθαρῶν. Περὶ ἄνωμα δὲ τροφῆς καὶ ἐκίβαλον εἶδεν ἀγγεὸν εἰδὲ καθαρὸν ἐστὶ. Ἐκ δὲ περιττωμάτων ἔριον, καὶ λάχνας καὶ τρέχας καὶ ὄνουρας ἀναφύονται καὶ βλαστάνουσι. κ. τ. λ. Calcei sunt striati, an ex papyro, in medio relinquantur, in Apulejo nihil tale reperire potui. Denique de amphora, pace Viri celeberrimi, dicam, mihi admodum verisimile videri, ipsam esse Isidis effigiem, sane ad Apulej urnulam proxime accedit. Est profecto *faberrime cavata fundo quam rotunda, orificium ejus*, ita enim appellanda est superior pars, qua amphora in angustum coit, *non altiuscule levatum*. Illud orificium in anteriore parte (superius enim operculo quodam clausum existimo, tegendæ religionis argumentum ineffabile) *in canalē porrigitur, & in rivulum quendam prominet*, qui in Tabula etiam videri potest, & quem in Apulej urnula adhuc lon-*

lam luniformem, significaturas, se terra & aqua naturam hos Deos credere. - Osiris, humidum est, aqua enim arculæ infusa Osiridem invenisse sibi videbantur sacerdotes: Tellus illa aqua imprægnata, Isis frugifera. *Μηνοειδής* est ἀγαλματίων; Luna enim & humida, & ipsa Isis, alia interpretandi ratione. Spicæ fecunditatem ex Osiridis & Isis conubio oriundam denotant. An itaque illud Vas in marmore forte est ipsum illud κισβώτιον, Luniformis icunculæ capsula, Isis veneranda effigies, tegendæ religionis argumentum ineffabile, istis tamen signis adumbrata quodammodo, & sacris ejusmodi initiato facile agnoscibilis. Fatebuntur forte nonnulli, parum a verisimilitudine hæc abesse.

Nunc coromidem subjungam, spontaneam conjecturam in verbis Apuleji supra allatis: *Vidi simiam pileo textili, crocotisque phrygiis, catamiti pastoris specie, aureum gestantem poculum.* Hæsi, fateor, dum legi, simiam crocotis phrygiis ornata pastoris speciem dedisse; non solent pastores esse catamiti; & quid denique aureum poculum in manu pastoris significat? Ita tamen habent Libri, quos inspexi, omnes, iidemque meliores, Colvii, Elmenhorstii, Pricæi, Floridi, non tamen dubito τὸ poculum mutandum esse in pomulum, hoc sensu: Simiam crocotis phrygiis indutam, & pomulum aureum gestantem retulisse Phrygium Paridem, mollem & amasium, litem de pulcritudine inter Deos sua sententia diremturum. Intactus mansit hic locus, quod de Ganymede Jovis pocillatore acciperetur, uti eum interpretatus est Julianus Floridus. Sed ego Virgilio potius crediderim, qui Ganymedem non pastorem facit, sed venatorem, V Æneid. v. 252.

*Intextusque puer frondosa regius Ida,
Veloces jaculo cervos cursuque fatigat,
Acer, ambelanti similis, quem præpes ab Ida
Sublimem pedibus rapuit Jovis armiger uncis.*

Paris decantatus nimis est, quam ut alium sub Phrygii Pastoris nomine intelligas, & illi Ifiaci homines in pompa sua, si Ganymedem voluissent, addidissent ridiculam quandam Aquilam ridiculo Ganymedi, uti seni debili Bellerophonti junxisse

ineptum Pegasum, asinum pinnis adglutinatis, ibidem legimus.

JOANNIS POLENI, IN GYMNASIO PATAVINO Phil. Ord. Prof. & Scient. Societatum Regalium, quæ Londini & Berolini sunt, Sodalis, de Castellis, per quæ derivantur fluviorum aquæ habentibus latera convergentia Liber, quo etiam continentur nova experimenta ad aquas fluentes & ad percussionis vires pertinentia.

Patavii, typis Josephi Comini, 1718, 4.
Plag. 8 Tab. zn. 1.

Silifimus ex intervallo alterum specimen, quo doctrinam de motu aquarum amplificare studet Vir Celeberrimus *Joannes Polenus*. Postquam enim motum aquæ mixtum non invita Minerva expenderat, ad motum aquæ per Castellum fluentis, cujus latera convergunt, animum convertit: quod argumentum hæcenus ab aliis intactum eadem industria pertractat, qua in priore evolvendo usus fuerat. Quid ea in re præstiterit, sub initium pertractationis ipsemet enarrat. Primum, inquit, ostenditur, bene multa flumina ab arte fuisse effecta: artem ipsam non modo fluminibus iis fecisse alveos, verum etiam ne ex alveis flumina effluerent & curavisse, & curare pluribus modis, aut moliendo aggeres, aut nimis tardum aquæ modum augendo, aut minnendo nimis celerem, aut aquam per fossas derivando. Ita vero fieri talem derivationem, ut fossas ipsas per structa in aggeribus castella influant aquæ. Me hunc ultimum modum & in hoc præsertim proprietates castellorum habentium latera convergentia (hortante peculiari quadam rei difficultate) attendisse. Deinde quandoquidem sciendum est, quantum aquæ per illiusmodi castella transeat, plura ad id narrantur experimenta, quibus nova quædam ac mira contineri videntur: a parietibus nempe canalium, sive multum, sive parum convergentibus, quantitates fluentium aquarum semper paullum
im-

mmutari; aquam effluentem ex nudo foramine plus contra-
 hi, quam exeuntem ex tubo, &, quod mirum magis est, per-
 tubum, cujus cavitatis diameter æqualis sit foraminis d ame-
 tro; eandem tamen & quod ad tubum, & quod ad foramen,
 attinet, inter velocitates & altitudines aquæ in vase rationem,
 servari: ex quibus potest apparere, quomodo pro æstimatio-
 ne aquæ transeuntis per illiusmodi Castella poni debeant fun-
 damenta, quod efficere animo proposueram. Ad extremum,
 cum in eorundem castellorum latera fluens aqua impingat, in-
 quiruntur tum momenta impulsuum, quæ varia sunt, tum vi-
 res, quibus pollent particulæ aquæ fluentis, sive quantitates ef-
 fectuum integrorum, quos edere possunt aquæ particulæ, quam-
 diu sunt in motu, pro varia, quam habent, velocitate. Qua,
 occasione celebris & a viris doctissimis agitata plures ante,
 annos de viribus motorum corporum controversia expe-
 rimento claro certissimoque dirimitur, interpositis aliquibus,
 de motu corporum ex percussione, & quibusdam additis spe-
 ciantibus ad causam, cur propositæ vires tales sint, quales ef-
 se cognoscuntur., Hactenus Clar. Autor, ut specialiora quæ-
 dam commemoremus, dicendum nobis est de experimentis,
 ex quibus de quantitate aquæ transeuntis per Castella, quorum
 convergunt latera, conjecturas ducit. Usus eam in rem tribus **TAB. IV.**
 vasis *T*, *S* & *P*, quorum infimum *P* tantæ erat capacitatis, ut aquæ **Fig. 9.**
 pollices cubicos 73035 posset continere. Diameter nempe
 fundi erat 4 ²/₄ ²/₄, diameter oris 3 ⁵/₈, altitudo 3 ⁵/₁₁. Fo-
 ramen *HI* in fundo vasis *T* excavatum, cujus diameter linea-
 rum 20, conto *LI* ita tornato, ut pars extrema *LI* conicam re-
 ferret figuram, magis minusve obturabatur, ut ex vase *T* tan-
 tundem aquæ semper efflueret, quantum eidem in vase *S* quan-
 titati constanter conservandæ sufficeret. In vase *S* pro-
 pe fundum erat excavatum foramen, cui ærei canales aptari
 possent. Canales primum adhibiti erant frustra coni rectangu-
 li *NQZF*. Observavit autem, aquæ diametrum per foramen
 minus *VA* prorumpentis contrahi, quam ideo *diametrum con-*
tractam appellat. Principio orificium *NQ* erat 42, minus *VA*
 26, longitudo curticoni *FNQZ* 92 linearum, altitudo aquæ in
 vase *S* 256; aquæ summum attingebat foramen *M*. Tempus

numerabatur ope horologii oscillatorii minuta secunda indicantis. Implebatur hac ratione vas infimum *P* intervallo $2\frac{5}{7}$: contracta diameter erat $25\frac{3}{4}$ linearum. Nec majus temporis spatium requirebatur, ubi *NQ* erat 33, *VA* 26, & diameter contracta fuit 25 linearum. Idem fuit tempus, sed contracta diameter 24 lin. ubi *NQ* 60, *VA* 26 lin. Sed cum *NQ* esset 118, *VA* 26 lin. tempus observatum in primo experimento $3\frac{3}{4}$, in secundo $3\frac{5}{6}$, diameter contracta $23\frac{1}{2}$ lin. Tubo cylindrico, cujus diameter 26, longitudo 91 linearum, in locum carticoni substituto, tempus observatum in duobus experimentis $3\frac{3}{7}$, in uno $3\frac{3}{8}$, diameter contracta $24\frac{1}{2}$ lin. Succedente lamina ferrea, cujus diameter 26 linearum, in duobus experimentis tempus erat $4\frac{3}{6}$, in uno $4\frac{3}{8}$, diameter contracta $20\frac{1}{2}$ lin. Eadem lamina ad fundum vasis applicata, tempus erat in primo experimento $4\frac{4}{6}$, in secundo $4\frac{3}{9}$, diameter contracta 20 lin. Cum altitudo aquæ in vase *P* fenestram *X* attingens esset 128 lin. & lamina ferrea ad latus vasis applicata; tempus in primo experimento fuit $6\frac{3}{7}$, in secundo $6\frac{3}{6}$, diameter contracta 20 lin. Succedente tubo superiori, tempus fuit $4\frac{2}{4}$ vel $4\frac{2}{5}$, diameter contracta $2\frac{2}{5}$. Facta altitudine aquæ in vase *P* 542 lin. tempus in casu tubi adhibiti fuit $2\frac{1}{1}$, vel $2\frac{1}{6}$, diameter contracta 25 lin. in casu autem laminæ tempus $3\frac{1}{1}$ vel $3\frac{1}{2}$, diameter contracta $20\frac{1}{2}$ lin. Eadem experimenta repetiit domini in vasis minoribus, presentibus Medicis *Vallisnerio* & *Morgagnio* atque Philosophis *Gratiano* & *Nicolao Bernoulli*. Erat nempe vasis *P* diameter fundi $1\frac{1}{6}$, diameter oris $1\frac{1}{4}$, altitudo aquæ ipsam implentis $1\frac{1}{2}$, ita ut capacitas esset 2560 pollicum cubicorum. Contra altitudo aquæ in vase *S* erat $17\frac{3}{8}$. Cum bractea ferrea tenuis cum formane, cujus diameter $\frac{9}{9}$, aptaretur; tempus repletionis fuit $3\frac{0}{6}$, diameter contracta $7\frac{5}{8}$ lin. Facto foramine, diametri $\frac{9}{9}$ in lamina zrea, cujus crassities erat $\frac{4}{8}$ unius lineæ, tempus repletionis fuit $1\frac{3}{3}$, diameter contracta $7\frac{3}{8}$ secundum lineam horizonti parallelam, at $7\frac{5}{8}$ secundum perpendicularum. Idem foramen cum efficeretur conicum, ita ut longitudo esset $\frac{3}{8}$ unius lineæ, parte una crassities laminæ intacta, diameter interni orificiû 10, externi vero 9 linearum

nearum, tempus repletionis fuit $1' 17''$, contracta diameter $8\frac{1}{2}$ linearum. Eadem lamina inversa, istud fuit $1' 30''$; hæc $7\frac{1}{2}$ linearum. Tubo præfixo, cujus diameter 6 linearum, longitudo $1' 6''$, tempus repletionis erat $1' 12\frac{1}{2}''$. Diameter contracta parum aut nihil differebat a diametro cavitatis tubi. Aqua per tubos effluens minus pellucida visa, quam cum per foramina efflueret. Cum longitudo tubi esset $3' 3''$, tempus repletionis fuit $1' 10''$. Ubi illa erat $9''$, hoc fuit $1' 12\frac{1}{2}''$. Ubi illa $4' 9''$; hoc $1' 10''$. Alteri tubi orificio conciliata figura conica, quam laminæ æreæ insculptam diximus, & aqua per orificium hoc influente, tempus fuit $1' 3''$; inverso autem tubo, mansit $1' 10''$. Aqua per foramen laminæ quadratum effluente, cujus $7\frac{2}{3}$, tempus repletionis fuit $1' 38''$, contracta diameter horisonti parallela 7, normalis $6\frac{1}{2}$ linearum. Huic foramini applicato camale æreo, figuram parallelepipedo habente, cujus longitudo 6 pollicum, latitudo $7\frac{2}{3}$ linearum, altitudo unius pollicis, tempus repletionis fuit $1' 24''$; sed $1' 17''$, cum canali substitueretur tubus æreus ejusdem figuræ ac longitudinis, cujus latitudo & altitudo $7\frac{2}{3}$ linearum. Ex his experimentis concludit, in castellis latera convergentia habentibus pro æstimanda quantitate aquæ transeuntis non debere magnopere attendi aditus a fluvio, sed ostii exitus magnitudinem. Observat etiam, aquam velocius fluere per tubum quam per nudum foramen, & venam ejus fieri crassiolem: id quod hæctenus ab aliis annotatum minime fuit. Deducit hinc etiam in laminibus iisdem vel similibus quantitates aquarum ob vim superincumbentis. Eripit deinde aquæ impulsus, quibus castelli latera impetuntur, & sic delabitur ad regulas motus ex percussione generales, quas easdem cum *Wolffio* in *Elementis Mechanicæ* & *Hermano* in *Phoronomia*, sed diversa ratione deducit, nempe ex principis *Leibnitianis* de tribus visis in ratione duplicata celeritatum existentibus & de conservanda virium vivarum in conspectu corporum eadem quantitate. Mensuram virium *Leibnitianam* experimento definire tentavit. Vas, inquit, in quo erat ge^{37} latum seu ad altitudinem unciarum sex, æquabili pavimento 37 to clavis confixeram ea ratione, ut sevi summa superficies 37

„quæ plana erat, a pavimenti superficie æqualibus ubique dista-
 „ret intervallis. Curaveram fieri duos globos æquales, quo-
 „rum alter ex plumbo erat, alter ex orichalco, & hic partes mē-
 „dias tantillum habebat cavas, ut cum ille penderet pondo libras
 „duas, hic unam penderet. Hi globi e lacunari filis appensi erant,
 „ut impenderent vasi, in quo sebum; distarent autem a sevi
 „superficie iis intervallis, ut levioris globi a sevi superficie di-
 „stantia dupla esset distantix globi gravioris. Resectis deinde
 „filis, globi in sebum cadentes ad perpendicularum foveas fimi-
 „les ac prorsus æquales fecerunt in ipso sevo.

THE STATE OF PHYSICK AND OF DISEASES.

i. e.

*MEDICINÆ ET MORBORUM STATUS
 delineatus a JOANNE WOODWARDO, M.D. in
 Collegio Greshamensi Profess. Medicorum Collegii
 & Societatis Regiæ Membro.*

Londini, apud T. Horne & R. Wilkin, 1718, 8.

Plag. 18.

EXploso pravo seculi nostri genio, quo plerique Artem
 Medicam profitentes relicta solida Philosophia ad cere-
 brosa delabuntur figmenta, presso se pede in præsentis opere
 secutum esse naturæ ductum atque observationum, & ratioci-
 nia in structura corporis humani fundasse, in Præfatione fatetur
 Clarissimus Woodwardus, in nostris Actis sæpius laudatus.
 Præmisit libro Ideam naturæ humanæ, morborumque, qui-
 bus est exposita, cum methodo iisdem medendi; quam cum
 Autor ante legendam commendet, quam tractatum ipsum
 evolendum, ex ea quædam prælibabimus.

In Stomachò ait Noster, principia esse omnium rerum,
 corpori animali vel proficuarum, vel noxiarum; primas im-
 pressionem, motusque primos, qui hic fiunt, prout regulares
 sunt, vel irregulares, seclusis externis accidentibus, corpus
 reddere sanum, vel ægrotum, sanitatem firmam vel interrump-
 tam; contenta quocunque modo ex hoc organo rejecta, in
 omni ætate & perfectissimo sanitatis stâtu continere præter alia
 bilio-

biliosum succum: salia ventriculi, dulcia, muriatica, amoniacalia, amara, acida, dum rite constituta, inque proportionē debita mista sunt, in alimenta agere, & carnem in specie dissolvere, digerere, atque in tenue coagulū^m vertere; durante ea actione & conflictu excitari calorem, surgere fumos & halitus; insufflari inde stomachum ad moderatam tensionem; premi hac ratione omnes vicinas partes, speciatim vero truncum arteriæ magnæ descendentem, sanguinisque descensum magis minusve impediri. Hincque patere existimat, ex pulsione cordis æquali majorem fluidi sanguinei quantitatem influere in omnes partes obstaculo superiores, speciatim in cerebrum, quo satis fiat nobilissimi hujus visceris necessitati, & obtineatur naturæ ad vitales usus operantis intentio. Præter officium enim digestorium ad productionem phænomenorum, passiones animi comitantium, atque insuper, cum ventriculi tensio ejusque in arteriam subjacentem actio regulata sit, ad cerebrum modulandum, sensationem cogitationemque perficiendam, salia biliosa concurrere. Accedente demum in intestinis novo ab hepate eorum proventu, subtiliorem alimentorum partem, occurrente in tubo intestinali levi impedimento & oppositione, quam flatus & halitus a conflictu biliosorum salium excitati objecerant, transversim per vasa lactea & ductum thoracicum ad sanguinem agi, crassam vero extra corpus sub excrementorum nomine ejici. In somno, dicit, pylorum propemodum claudi, communicationemque inter stomachum & sanguinem ex parte intercipi, descensum tum alimentis tum succi biliosi, qui palmarium dicitur animalis actionis & sensationis instrumentum, impediri, pluresque alias actiones remittere ac suspendi, laxari cordis motum, hinc tardiores fieri circulationem, nutritionem vero optime succedere. Chylum denique ait, sanguini affusum mediante salium agitatione, flatuumque & vaporum expansione, in spumeas quasi vesiculas seu globulos tornari, quorum insignis pro motu musculari præstando, in cordis motu, atque sensatione sit usus. Iisdem pariter principiis innititur doctrina de morbis; quodsi enim dicta salia nimis curis aut macroribus ab opere digestorio distrahantur, &

alior-

aliorum impendantur, vel inordinata diæta confundantur, & supprimantur, putat Noster, alimenta necessario non satis attenuari, sed in mucum vel phlegma crassiusculum dissolvi, quod in ventriculo dictis ex causis aut ob nimiam in somnum indulgentiam detentum putrescat sensim, & noxium evadat, atque sub hac mora majorem extrahi salium quantitatem, & quidem præternaturalium, quæ causæ evadant nimix inflationis & relaxationis stomachi, caloris excedentis, dolorum, & mali hypochondriaci, animi passionum, sensationum & cogitationum irregularium, deliriorum atque rabiei, infinitorumque ex aortæ descendenti pressione ortorum symptomatum, ut taceamus pravorum ex vitiatæ contentis stomachi deorsum pulsus exsuscitato effectus, qui varii pro diversa illorum quantitate agentiumve causarum ratione observantur; ita ut omnis & sapientia hominis & felicitas in stomachi ac digestionis cura atque principiorum ibi residentium iusta directione consistat. Quemadmodum autem principia rerum naturalium constitutiva, sive corpuscula, non alterantur unquam, ita ex pomposa medicamentorum alterantium serie nihil proficui in corporis humani salutem redundare posse, sibi persuadet Noster. Phlegma autem & indigesta moles stagnando putrefacta, & nimiam biliosorum salium saburram suggerens, quia causa est omnis mali, morbis hinc ortis obviam iri haud posse dicit, nisi hujus ipsius causæ remotione, inducta nova meliorique digestionem & successiva fluidorum renovatione, hanc verò causæ remotionem seu salium evacuationem difficulter succedere, nisi hæc prius fuerint temperata, seu per oleosorum & unctuosorum usum subtracta.

Sed ad ipsum nos tractatum convertimus Clariff. Woodwardi, qui D. Freind taxans, quod hypothefibus male fundatis innixus attractionem defendat, causas morborum nos latere, latiturosque fortè semper adstruat, in mictu cruento variolosorum camphoram & acida probet, ac purgantia in secundæ febris accessu adhibeat, suum potius commendat tractatum, in quo strictissime observationibus & symptomatis ipsis se inhære dicit, non statuminaturus quicquam, quod non inde confectariorum loco deduci posse, sibi videatur. Quemadmodum

modum autem controversiis nos lubentes non immiscemus, ita quæ Autoris Clarissimi circa variolarum theoriam pariter ac praxin, quibus modo commendata principia sua applicat, fit sententia, breviter inculcabitur. Ex symptomatibus, quæ in primo variolarum stadio occurrunt, ventriculum morbi sedem manifeste indicari, autumat, utpote quem saliva calida, acris, corrosiva, tumultuoso impetu aggrediantur, & insilent, quæ postmodum ad sanguinem transcuntia & in corporis habitum effusa ibidem febrim aliaque excitent symptomata. Quo tempore omnis Medico & prima impendenda est cura, ut excitetur phantasia ægri, dirigantur animi passiones ac spes conservetur continua; abstineat a potibus fermentatis, decoctis cervinis, medicamenta præbeat grata sed pauca, ex absorbentibus margaritas, aliosque pulveres testaceos, cornu cervi ustum, corallia præparata, ad reprimendam exorbitantem principiorum variolorum in ventriculo commotionem, ut & exilem dosin de pulvere Galgonico, lapide de Goa non perfumato, Bezoar orientali, vel contrayervæ lapide; cavendo a serpentaria Virginiana, sale volatili cornu cervi, & viperarum, nec in alterum acidorum & refrigerantium extremum incidendo. Ratione ductus in dulcia vegetabilium olea, e. g. amygdalarum incidit Autor, utpote acris illi calidæ, corrosivæ, biliosæ materiæ, quam primariam non solum variolarum, sed & plurimum aliarum ægritudinum causam judicat, e diametro contraria, cui spei conceptæ non infelix respondit eventus. A vomitoriis pariter, si in primo exhibeantur principio, salutarem spondet effectum. In secundo stadio seu tempore eruptionis variolarum bilis & putridum phlegma ex ventriculo in massam sanguinis promotum consueta infert symptomata; in tertio autem, seu sub maturatione pustulæ sensim elevatæ rumpuntur, tandemque profundunt materiam pituitosam, purulentam, flavescens, bilis phlegmaticæ progeniem. In declinatione seu quarto stadio, si symptomata inde pendentia regulari ordine decrescunt, periculum omne evanescit; quod si vero ista non solum persistant, sed obstinata magis evadant, imò forte nova emergant, summa cautela opus esse, fabrica corporis tum val-

de conquassata, viribusque labentibus, injungit Noster. Quem admodum autem eorum ætiologiam ex dictis principiis fusius ante oculos ponit, ita quoad curationem, vesicatoriorum, venæsectionis & purgantium usum rejicit, opiata aliquatenus admittit, potissimum vero emetica commendat, ita tamen, ut ante omnia flatus removeantur, quæ operationem eorum sufflaminare possint. Jubet hinc, ut serum lacte dilutum aliive liquores grati simul ac apti ad phlegma attenuandum exhibeantur, debitisque intervallis reficiatur & vigoretur stomachus vino Canariensi, aliove generosiori, dulci ac calido.

Cum igitur vulgarem medendi methodum reliquerit, atque D. Freind ejusque assecclas, imprimis D. Mead, acerbius hoc in opere tractaverit Clarissimus Woodwardus, non potuit liber varias turbas, Autorique adversarios complures non excitare. Hinc multi exitere, qui per Satyras, dramata Musica, quæ operas vocant, libellos famosos, in soluta pariter ac ligata, ludibrio eum exponere sategerunt, imo Woodwardus & Mead in platea publica sibi occurrentes strictis gladiis se invicem adoriri non erubuerunt. Johannes Quincy vero, Med. D. librum hunc sub examen vocasse, falsitatisque inculasse perhibetur, quod quidem scriptum ad manus nostras nondum pervenit. Fuere tamen & haud pauci iique magni nominis & autoritatis Viri, qui Woodwardum publicis scriptis defenderunt. Dignum & præsentem tractatum judicavit Scheuchzerus, quem in Latinum idioma transferret, & Tiguri superiori anno typis exprimi curaret; spemque nobis facit in præfatione Clariss. Woodwardus, Collectanea sua circa œconomiam animalium observationibus & experimentis nixa, publicoque destinata, iis, quæ hoc in opusculo exhibuit, non parum lucis allatura esse.

APPENDICES AD JOSEPHI PITTON
TOURNEFORT *Institutiones Rei Herbariæ, Au-*
toræ ANTONIO DE JUSSIEU, Lugdunæo,
Doctore Medico Parisiensi, Regiæ Scientiarum Acade-
mici,

*mie, Regiæque Societatis Londinensis Socio, & in horto
Regio Parisiensi Botanices
Professore.*

Parisiis, e Typographia Regia, 1719, 4:

Plag. 4.

TRia sunt, quæ in hisce Appendicibus comprehenduntur: Vita scilicet Turnefortii; Judicium de ejusdem Methodo, & Botanographorum Elogia Turnefortianæ Isagogi addenda.

Vitam Turnefortii cum jam in Actis his Anni 1710 Mense Majo p. 210, ex Historia Academix Regiæ Scientiarum uberior retulerimus, opera in hac recensenda superfedere nunc possumus, Lectorem benevolum illuc ablegantem.

Methodum Turnefortii quidem pariter in Actis Anni 1695 Mense Novembri, p. 509 Elementa ejus Botanices recensentes, descripsimus, haud abs re tamen fore existimamus, si ex Judicio Justizi, de illa lato, quædam nunc addamus. Etenim a longis jam seculis magnum opus magnusque labor erat, stirpes inter se dissimillimas in certum ordinem reducere. Inanis enim agnitus fuit ille, qui ab exterioribus plantarum figuris petebatur; falsus, qui a quatuor anni tempestatum varietate depromebatur; nec minus infidus, quem situs solive patrii ratio suppeditabat; ad vanitatem vero magis quam ad utilitatem comparatus, qui stirpes ab Autorum, qui eas primi cognoverant, nominibus indicandas præbebat; incertus, quem vel multiplex foliorum situs, vel figura & color subministrabat; minus tutus, ad quem odorum saporumque discrimina ducebant; ac usui magis quam cognitioni plantarum favebat, ad quem stirpium virtutes ansam dabant. Ab immutabilium ergo plantæ partium structura diversorum generum discrimina petendi rationem Cæsalpinus excogitabat, Fabius Columna, Gesnerus, & Joachimus Jungius continuabant, & solus Turnefortius fere perficiebat. Ex floribus enim hic ceu primis, quæ sese oculis ingerunt, partibus classes, ex fructibus vero ac feminibus genera, classibus subjecta, instituebat, quorum unum-

quodque sexcentas species a ceterarum partium varietatibus petitas amplectebatur. Sed non defuerunt, qui hanc Turnefortii methodum impugnantes improbabant, vel quod a floribus, stirpium parte minus diuturna, classium divisiones peteret; vel quod relictis antiquorum divisionibus novitati magis quam utilitati studens novas florum Campaniformium, Personatorum, Labiatorum, Cruciformium, Rosaceorum, Liliaceorum, Flosculorum, Semiflosculorum, Radiatorum &c. substituerit; vel quod vocabulorum, nominum, phrasiumque usu antiquo in Botanice receptorum immutatione novam difficili jam scientiæ difficultatem attulerit. Quæ objectiones quanquam tantæ non fuerint, quæ a via semel calcata seducere potuerint Turnefortium, nihilominus tantum abest, ut in opere ejus nihil omnino reprehensione dignum judicet Clarissimus Jussius, ut naves potius quosdam in Institutionibus animadversos conspiciendos hic præbeat. Longe enim accuratior fore existimat classium generalem divisionem, quæ a simplicibus ad copulatas, e. g. a floribus apetalis ad petaloides progredetur; etsi in ipsa petalorum dispositione Classes, quas multiplex petalorum numerus format, classibus, quæ minori eorum numero constant, postponerentur. Reprehendit etiam majorem, quam opus sit, classium numerum definitum, generumque dispositionem taxat, cum multa e sectionibus suis ad alias forsan æquo jure transferri possint. Quoad species plantarum, quæ generum sunt partes, monet, male plures plantas sub variis synonymis & appellationibus iterum ac tertium appositas, ipsas synonymas voces minus congruentes additas, & plantas nimium multas inter illas, quæ passim obyæ & vel tyronibus notæ sunt, tamen consulto omittas esse, quod sedem ex sua methodo propriam illis nondum invenerat. Quos quidem errores, aliosque id genus, ad obtrectationem invidiorum Turnefortius non reliquisset, qui forsan primus eos agnovit, ut fidem facit ipsius codex, quem illustrissimo Abbati Bignonio delegavit, utpote in quo sexcentas emendationes per quadriennium propria manu inter lineas adscripserat, multo plu-

res

res additurus novæ editioni, quam parabat, immaturo Autoris fato nobis præreptæ, quod Clar. Justizus non diffitetur.

Cur Autores nonnulli, qui scriptis observationibusque suis de Rei Herbariæ studio ad hunc usque diem bene meriti sunt, in Isagoge Turnefortiana desiderentur, triplex allegatur causa, vel quod Autori ignoti fuerint, vel quod, eo Institutiones suas defunctis encomii honorem decernentes scribente, vitam adhuc egerint, vel quod ab ejus tandem obitu nomen aliquod fuerint nacti. Ad primam classem Joachimus Jungius, & Jacobus Barrelierus; ad secundam Carolus Plumierius, Johannes Rains, Jacobus Breynius, Samuel Duodius, Johannes Baptista Triumfetti, & Augustinus Lippi; ad ultimam Petrus Hotton, Petrus Magnol, & Guido Crescentius Fagon, spectant, quorum encomia brevius recensentur.

CHRISTIANI EBERHARDI WEISMANNI
Introductio in memorabilia Historiæ Novi Testamenti, maxime vero seculorum primorum & novissimorum.

Tomi II.

Stuttgardiz, sumtibus Mezlerio-Roeslinianis, 4.

Tomus I A. 1718 Alph. 6 pl. 9½. Tomus II A. 1719

Alph. 7 pl. 10.

Qui luculentum ac nervosum editurus est Historiæ ecclesiasticæ compendium, ac suam operam sapientibus probari cupit, eum eousque supra vulgus literatorum evectum esse oportet, ut (1) animum gerat a levi credulitate, a præjudicio autoritatis & antiquitatis, itemque ab affectu sectario vacuum, (2) cujusvis ævi scriptores *συγγραφείς* perlegerit, nec minus recentioris ævi Criticorum de veritate singularum historiæ judicium cognoverit atque expenderit, (3) securus sit injustæ reprehensionis imperitorum, hypocritarum, & prædantissimæ theologicæ laborantium, ac veritatem fortiter profiteatur, (4) missis levioris momenti disputationibus ea studiose tractet, quæ sapientiam Theologicam prudentiamque Christianam instruant & augeant, nec solum divinæ providentiæ in conservanda pro-

Fff 3

pagan-

paganaque vera religione vias solerter observet, verum etiam fallarum religionum & hypocrifeos characteres ac Machiavellicas artes in apricum producat, ut lector nunquam recedat nisi sapientior & doctior & melior sive Christianior. Aut multum fallimur, aut Cl. Weismanni Compendium, quod hic exhibemus, legibus hinc feliciter respondet, dignumque est, quod omnibus, quæ adhuc habuimus, Historiæ ecclesiasticæ Compendiis palmam præripuisse censeatur. Sterile certe quo minus iudicetur, prohibet operis magnitudo. Ad cæteras Compendii historici virtutes quod attinet, libet ipsius Autoris loca nonnulla producere, ex quibus facile est de ipsius consilio iudicium. Quanta diligentia usus sit in legendis præsci pariter ac junioris ævi scriptoribus, vel ex præmissis *Catalogo historicorum*, quorum characteres erudite describit, satis apparet. Quod cortice neglecto inhæreat nucleo, ac pragmatica methodo historiam Ecclesiæ persequatur, ipse subiade profitetur, e. g. T. I p. 483 inquit: *Neque enim animus est, hæere in solis nominibus, & ossa radere ex sanguine*; p. 118: *Athenas an Alexandriam patriam habuerit Clemens, disquirere opera pretium non est*; p. 127: *Varia Gnosticorum nomina, Borboritarum, Coprianorum, &c. recensione sunt indigna*; p. 292: *Ista de Donatismo monere hoc loco visum fuit, non partium studio, aut servili imitatione, sed post explorata diligenter & candidè documenta Antiquitatis, examinatasque quorundam recentiorum exceptiones universas*; T. II p. 999: *Hæc certe, siulla, magni momenti est historia, que fata Ecclesiarum Gallie Reformatarum hoc seculo (XVII) oppressarum ex monumentis legitimis & probatis demonstrat & colligit, quod cum factum sit a variis scriptoribus egregiis & diligentibus, eorum utique vestigia sequi bona fide & iudicio, quantum fieri potest, accurato, & tutum erit & necessarium. Facile erit lectori, inde intelligere, quid Deus, quid homines boni malique, quid Cælum, quid denique Infernus hic præstiterint. Neque dubito, vel ipsum rerum gravissimarum compendium esse profuturum non solum ad solidam maturamque factorum investigationem, sed & ad salutarem atque dignam Christiano homine notitiam. Sufficiant hæc specimina,*
quibus

quibus adjunxeris merito *Dissertationem praliminarem*, qua Cl. Autor disserit de præcipuis historię ecclesiasticę scribendę vel legendę cum fructu impedimentis, ac simul instituti sui rationes cordate exponit. Ex ea non possumus non repetere verba, quę p. 21 habentur: *Inveniet Lector in hoc Hist. Ecclesiast. Compendio nobilissima & necessaria historia sacra momenta, & quamvis fieri non potuerit, quin sapiissime ablegetur ad documenta uberiora & originalia, in quibus & prolixius & solidius deducta leguntur omnia, ea tamen perspicuitate mentionem facere constituit illorum, in quibus pondus est præcipuum, ut vel is, quibus nec otium est nec facultas evolvendi scripta plurimorum, & hoc forsitan instituto malunt alieno frui labore, sensu & intellectu necessaria veritatis non defraudentur.* Ceterum cum hinc facile intelligatur, nos singula Historię secula persequi non posse, Lectoribus nostris satisfacturi videmur, si ex prior Tomo historiam quarti, ex posteriore historiam decimi sexti seculi perlustrantes, Weismannianam tractandę historię rationem exposuerimus.

Quarto igitur in seculo, præmisso totius seculi caractere, (quod vocat *Seculum Ecclesia pacata & ornata, sed cum detrimento pacis cum Deo & pulchritudinis internę, miscens mundum Ecclesia & regnum seculi imperio Spiritus,*) primo exhibet doctores scriptoresque hujus seculi, ac de singulis tradit, quę scitu sunt digniora. E. g. *Asbanasium* contra immitem G. Arnoldi censuram tuetur; *Hilarium* modum excessisse in zelo contra Arianos, fatetur; *Ambrosium* excusat, quod jubente Valentiano Arianis basilicas quasdam Mediolanenses non tradiderit; ejusdem factum improbat, cum Synagogę Judaicę incendium autore Episcopo factum acri ad Theodosium epistola tuitus, ac Imperatori excommunicationem minatus est, nisi mandatum de extruenda rursus destructoris sumtibus Synagoga revocet; ejusdem fortitudinem, qua Theodosium post eadem illam Thessalonicensem disciplinę ecclesiasticę subjecit, laudat ac probat; sententiam ejusdem de adulterio in Vet. Test. haud prohibito ita defendit, ut Ambrosium putet polygamiam signasse nomine *adulterii*; *Hieronymum* ait alium esse, cum tran-

tranquillus & sibi Deoque relictus est; alium, cum extra se ipsa raptus in elementum carnis & affectuum rapitur per controversias & lites cum hominibus aliis; ejusdem coarguit mendacium de objecto sibi coram divino tribunali Ciceronianissimo; notat etiam ejusdem indifertas declamationes in matrimonium. Hinc Cl. Autor progreditur ad Schismata, Meletianum, Luciforiarum, & Antiochenum. Sequitur historia Donatistarum, quam tanta persequitur diligentia, ut clare appareat, quid sentiendum sit de Donatistis. Tranfit hinc ad Arianismi historiam, ad historiam Photini, ad historiam Apollinarismi, ad hæresin Macedonii, Audæi, Priscilliani, Joviniani, Aerii, Helvidii, Collyridianorum, Messalianorum. Hic observata Ariani erroris gravitate, depulsaque *λογωμαχίας* suspicione, ac notata utriusque Apollinaris inanissima subtilitate, nec excusatis Photini & Macedonii erroribus, non tamen probat pœnas civiles in Macedonianos constitutas. Qua occasione laudare etiam nobis necesse est singulare Caput p. 450 sqq. quo Clar. Autor severo subjicit examini processum illius ævi cum hæreticis seu errantibus, eumque a Christi doctrinis alienissimum esse ostendit. Nec indignum notatu est, quod p. 450 exclamat: *Nos verò carnificinas istas toto corde improbamus, si vel nullo Augustinos pro se haberet, cujus utinam epistola ad Vincentium & Bonifacium prædem intercidiissent.* Laudat etiam p. 453 Bælii *Commentarium philosophicum*, eumque *incomparabili vivacitate & soliditate quoad hanc partem concinnatum esse*, judicat. Sed redimus ad hæreticos quarti seculi, e quibus Clariss. Autor *Audæum* in numero martyrum & innocentissimorum errantium ponit; de Priscilliano in medio relinquit, innocens fuerit nec ne; nec Jovinianum & Aerium hæreticis aggregare sustinet; Messalianorum historiam pro tam intricata habet, ut vix extricari queat, Arnoldi tamen ad hanc hæresin annotationes pio examine dignas habet. Succedit historia Synodorum hujus seculi, a quibus nihil humani alienum fuisse, facile largitur. Eam excipit delineatio Regiminis Ecclesiastici hoc seculo vigentis. Hic agnoscit Cl. Autor, nec Principes tum, nec Episcopos, cognitos semper & commendatos habuisse veros suæ potestatis limites; Principes ad

ad Christianam religionem conversos totum suum *culum*, hoc est, ambitionem, luxum, & cetera vitia aulica Christianismo adversa secum transtulisse in Ecclesiam, ac nihilominus cultos fuisse pro Christianis, iisque primi ordinis; speciatim pœnas hoc seculo statutas in errantes ortas esse ex confusione civilis & ecclesiasticæ potestatis, Principibus credentibus, sibi etiam jus esse, in rebus fidei imperio absoluto & rigore militari extorquere obsequium; Constantinum M. fuisse magnum simulatoram modestiæ erga Episcopos, quo tamen nemo magis despoticum gesserit imperium in res & personas Ecclesiasticas. Cum autem inter Episcopos supereminuerint Romani Episcopi, de his ordine differit, ac memoratu dignissima recenset, simul docens, eorum monarchiam & infallibilitatem a nemine fuisse hoc seculo agnitam, frivolasque esse hodiernorum Papicolarum hoc in genere ratiunculas. Quod ad disciplinam hujus seculi ecclesiasticam attinet, quatuor pœnitentiæ gradus recenset, ac simul ostendit, admodum hoc ævo laxari cœpisse frenos discipline ecclesiasticæ. Totum hoc seculum concludit historia martyrum hujus seculi, in qua copiosior est Clariss. Autor, eo haud dubie consilio, ut legendis talibus excitetur & alatur legentium pietas.

Accedimus promissi nostri memores ad seculum Reformationis, in quo Clariss. Autori ea placuit methodus, ut in limine statim exhiberet statum Ecclesiæ Romanæ. Primo igitur historia Pontificum Romanorum hujus seculi breviter ac nervose exhibetur, ac de unoquoque notatu dignissima in perso *èmpireos* sale annotantur. Hinc præcipui Romanæ Ecclesiæ Theologi pari ratione recensentur, *Hochstratus, Prierias, Tezelius, Cochleus, Eccius, Emserus, Cajetanus, Alexander, Surius, Gropperus, Campegius, Ambr. Catharinus, Rog. Polus, Contarenus, Sadoletus, Hofus*; quibus subjungitur compendiosior descriptio *Keyserbergii, Wimpbelingii, Ximenii, Io. Fabri, Latomi, Vatabli, Melch. Cani, Sixti Senensis, Caranza, Maldonati*, aliorumque. Tum Irenicis aliquot Theologos exhibet, *Erasmum, Fabrum Stapulensem, Cassandrum, Balduinum, Wicelium*. Sequitur Concilii Pisani, eique oppositi Lateranensis

historia; historia item Sanctionis pragmatice in Gallia; historia Concilii Tridentini, cujus potissima momenta solerter lectori ob oculos ponuntur. Progressus Cl. Autor ad historiam Reformationis, præmissis aliquot observationibus generalibus, præmissaque de Staupitio dissertatiuncula, *Lutherum* non perfunctorie contemplatur, ac perstrictis inimicorum calumniis, decantatisque veris ejus laudibus, etiam naves tanti viri jure libertatis historice in apicium producit. Inde luculenter disserit de *Carlostadio*, *Bugenhagenio*, *Melancthone*, *Myconio*, *Bucero*, *Spalatio*, *Justo Jona*, *Vergerio*, *Brentio*, subnexis brevioribus annotationibus de *Ambrosio*, *Regio*, *Wellero*, *Sarcerio*, *Lamberto*, *Wigando*, *Chemnitio*, *Selneccero*, aliisque. Jam singulari Capite persequitur Historiam Reformationis Germanice ad morem annalium, ex qua sequentia excerpimus. P. 143 inquit: *Opposita Bullæ Papali scripta ex parte Lutheri non fuerunt quædam injusta ratione causa ipsius, cogit tamen nos veritas asserere, potuisse, imo debuisse Lutherum anathemate isto Pontificis non usque adeo exacerbari. Optamus etiam, abstinuisse Lutherus a combustione publica ejusdem Bullæ.* P. 155: *Lutheri censura in Edictum Norimbergense non injusta per se, sed nimis acerba, pro more.* P. 162: *Autor Confessionis Augustana non fuit Lutherus ipse, sed Melancthon. Neque dubium est, attamen ejus scripti formam existuram, si Lutherum habuisset autorem.* P. 166 sq. de fœdere Smalcaldico differens, observat, juræ Principum Imperii Luthero non satis fuisse perspecta, Zuinglianosque ab hoc fœdere exclusos insigni adversus prudentiam politicam errore. Absoluta Reformationis historia representat controversias Lutheranorum domesticas, fissens historiam Antinomismi, Osiandrismi, Adiaphorismi, Synergismi, Flacianismi, Majorismi, Huberianismi. Sequitur historia controversiarum inter Lutheranos & Reformatos usque ad Crypto-Calvinismum & Formulam Concordiæ. Et hanc quidem historiam Cl. Autor judicat esse omnium tristissimam; scandalosissimam, intricatissimam, quæ sine dolore & indignatione a nemine pio & Christiano legi possit. Hinc de Zuinglio & ceteris Helvetiæ Reformatoibus pro eo, ac satis est, disserit, per Genevam transiens

iens in Galliam & Angliam, ac utriusque regni historiam hujus seculi ecclesiasticam haud indiligenter exponens. Nec segnus versatur in historia Belgii. Subjungit historiam Anabaptistarum, historiam fratrum Bohemorum & Waldensium, quam quidem uberius deducendam existimavit, idque propterea, quod vulgo nimis breviter nimisque obiter ea tractari solet.

En generatim descripta hujus Compendii Historiæ Ecclesiasticæ facies! Quod cum eximia dignum laude atque commendatione censeamus, nolumus tamen dissimulare, tria nos deprehendisse, quæ pro nævis tam venusti corporis non immerito videntur haberi. Primo scilicet Cl. Autor, alias minime credulus, nimium timidum se præbet in rejiciendis fabulis ad fovendam pietatem accommodatis. En specimen unum alterumque! Tomo I p. 731 scribit ita: *Fateor, me non videre, quid rationibus Lannoji. (historiam de Brunone Carthusiano refutantis) solidi certique possit opponi, nihilominus optans, ut validis argumentis salvari possit monumentum in se utile divinaque providentia non indignum.* Sic in Prolegomenis p. 30 & T. I p. 266 fabulosissimam Sulpicii Severi de S. Martino narrationem acriter defendit pro vera historia. Piæ quoque credulitatis documenta exstant T. I p. 105 n. 8; p. 106 n. 9; p. 225; p. 302 n. 15; p. 705. Deinde Clar. Weismannus & arti Criticæ & Rationi se præbet invisum: id quod eo magis mirum est, quod, nisi præcursores secutus esset Criticos, nec ratione sine præjudicio voluisset uti, haud sane tam elegans historiæ ecclesiasticæ Compendium potuisset concinnare. Ac de Criticis quidem vide sis p. 110, 159, 223, de philosophis p. 120, 158, ut plura loca prætereamus. Fortasse justo major Pireti amor Clar. Autori pulcerrimarum illarum disciplinarum inspiravit fastidium, eademque de causa in Notitia sua Autorum omisisse videtur Cl. Clericum, ejusque Historiam seculi I & II, quam tamen in ipso opere non raro nominat, e. g. p. 36, 46, conf. p. 115.

CHRISTOPHORI MATTHÆI PFAFFII,
Theologi Tubingensis, Dissertatio Polemica de Successione
Episcopali, in qua probatur, eam in tota, quaqua patet,
 Ggg 2 Eccle-

Ecclesia, maxime in Romana, dudum defecisse, & si qua sit, Græcæ magis, quam Romanæ, maxime vero Anglicanæ Ecclesie competere, veræ autem Ecclesie notam prorsus haud esse.

A. M DCC XX in 4.

Pl. 4.

- art. 1. p. 3. **O**pposita est hæc Viri, scriptis & multis & eruditis celeberrimi, Dissertatio præcipuo cuidam Romanensium telo, quo nobis objiciunt, nos successionem Episcopali, successionem itidem ministerii Ecclesiastici canonica, quæ inde ab Apostolis originem trahat, carere, unde Romanam Ecclesiam solam esse veram, cui ista successio competat, Protestantium autem coetus spurios esse, arguunt, quippe qui vel a Presbyteris, vel a Laicis, qui ordinare haud potuerint, ordinationis ministerialis originem re-
- art. 2. p. 4. petant. Postquam Autor doctissimus quædam de momento quæstionis, quod, quia veritatem Ecclesie attinet, de nihilo haud est, præmisit, deque difficultate argumenti, siquidem & vetustissimi Patres ad canonicam istam successionem provocant,
- art. 3. p. 6. postquam & autores hac de re consulendos magno numero alle-
- art. 4. p. 8. gavit, successionem doctrinalem, personalem & localem a se invicem distinguit, personalem autem, eandemque canonicam, i. e. quæ secundum canones Ecclesie universalis aut particularis fiat, vel electionem, vel ordinationem spectare docet. Istis sup-
- art. 5. p. 9. positis, jam ad objectionem respondet I, neque successionem localem, neque personalem minus canonicam, neque personalem canonicam sine doctrinali, quicquam hic probare, doctrinalem autem, solitarie quoque spectatam, veræ Ecclesie notam esse, quæ singula ex locis Patrum confirmantur, & pro re utrinque confecta habentur. Unde infulsum & contra ordinem esse concluditur, a successionem personali initium facere disputandi, quod a doctrinali fieri debebat, qua si Protestantes præ Romanensibus
- art. 7. p. 13. gaudeant, res statim patere existimabitur. Respondet II, defecisse in toto orbe Christiano successionem personalem canonicam, tum quoad electiones, quæ jam ad Reges, & Principes, patronosque laicos, quos vetus Ecclesia prorsus ignoravit, ad
- Cano.

Canonicos, Capitulares, Cardinales, contra Ecclesie universalis canones devenierint, nec Ecclesia monstrari facile queat, in qua Episcopi, Clerus & plebs eligunt: tum quoad ordinationes, quae vel a falsis aut haereticis Episcopis factae, adeoque nullae sint, vel ob schismatum, quibus sedes Patriarchales turbatae fuerunt, multitudinem incertae & irritae factae sint. Remittuntur hic lectores ad historiam Patriarchatum & Episcopatum, apertis simul genuinis ejus fontibus. Aut igitur nullam prorsus dari Ecclesiam, exin colligitur, aut, si qua datur, sine successione personali canonica eam dari. Respondet III, in Ecclesia Romana eam successionem vel maxime periisse, etenim in Pontificum serie & actis intrusorum, simoniacorum & haereticorum, immanium quoque schismatum, ubi tres subinde Pontifices, qui omnes sedem possederint, copiam extare: quae omnia successionem interrumpant. Qua in re quum habeamus reos confitentes, non esse multo probandi labore opus. Si vero successione canonica hic standum esset, majori jure Ecclesiam orientalem eam sibi vindicare posse, maxime vero Anglicanam, quae cum personali, si qua detur, etiam doctrinalem possideat. De orientali brevissimus est Vir doctissimus, neque ipsi animus fuit, in historiam Patriarcharum ejus excurrendi. Anglicanam paulo curatius cum ab objectionibus Bossueti & Massueti defendit, quorum hic Episcoporum Anglorum ordinationes tantum valere perhibet, quantum valuerit ordinatio Matthaei Parkeri, in Archiepiscopalem Cantuariensem sedem intrusi, quippe a quo demum omnes sint derivandae; at ludicram fuisse hujus ordinationem, ab ementito Episcopo Joanne Scory, quem & ipsum Zuingliani & Puritani ordinaverint, violatis omnibus Ecclesiae canonibus, spretisque hactenus recepta materia & forma, factam: tum & controversias & motus eorum, qui Jacobitae, sive *Non-Jurors* dicuntur, scriptaque mutua super eam rem recenset. Quae deinceps Vir doctissimus de incertitudine successionis apud Romanenses, ex dogmate eorum, quo sacramentum cum intentione positive contraria collatum, nullum esse statuunt; ex difficultatibus item historicis, chronologicis, criticis, oriunda disputat; quae de indole argumenti a successione petiti, quod conjecturale saltem

art. 7. p. 10.

art. 8. p. 18.

art. 9. p. 24.

25.

est, deque successione doctrinæ usque ad reformationem propagata, docet: quæ porro contra *πρώτα ψεύδη* in hac causa monet, quasi successio sine ordinatione consistere, ac præter Episcopos alius quis ordinare non possit; quæque tandem de sacerdotio spirituali, atque electiva potius quam successiva Ministerii N. T. indole, aliisque rebus ad argumentum facientibus disserit, ea breviter sunt, neque nos morabuntur. In notis, quas Autor celeberrimus singulis articulis ex more suo adjecit, multa quæque occurrunt notatu digna, ex quibus speciminis loco sequentia communicamus. P. 11 & 12 loca Patrum excutuntur, quæ pro successione allegari videantur posse, eaque aut doctrinalem successioem supponere, aut semper conjungere, ostenditur. De Grabio p. 5 refertur, eum, quum Erfordiæ bibliopolium ingrederetur, antequam consilium de mutanda religione, cujus rei causa illuc profectus erat, Romanensibus aperuisset, atque ibi Speneri librum, dubiis suis de successione Episcoporum, quæ Consistorio Sambienti exhibuerat, oppositum introspiceret, se infecta Berolinum regressum esse, atque ex eo consilium ad Ecclesiam Anglicanam transeundi cepisse. Suspicionem illam, ac si Tillotsonius baptizatus nunquam fuerit, quam Trevoltiensis ad A. 1717 art. 43 p. 586 jam observavit, Noster confirmat, seque non tantum in libello quodam adespoto legisse, sed & concionatore aulico Principis Georgii, Annæ Reginae mariti, audivisse refert, patrem Tillotsonii fuisse Quakerum, & Tillotsonium XVIII annorum juvenem mediis in motibus Cromwellianis, ubi tanto cum rigore baptismus haud exactus fuerit, Londino Oxonium in collegium quoddam abiisse, inde Presbyterum & post Episcopum sine baptismo creatum fuisse. Quod Articuli Smalcaldici P. 3 n. 10 dicunt, Jura Pontificia affirmare, etiam ab Hæreticis ordinatos vere esse ordinos; de iis hæreticis intelligendum esse monet, quibus successio hierarchica atque Canonica competit, non item de aliis. Ad quæstionem de Joanne Baptista respondet: se hic ad Pyrrhonismum historicum, & tritum illud, non liquet, delabi, quia æquale utrinque argumentorum pondus videatur. Ad calcem operis exhibetur fragmentum, epistolæ alicujus ad Easnam a Bernh. de Fontenelle scriptæ, in qua

qua sub eleganti fictione liberrime mentem suam de successione personali & doctrinali exponit, quarum posteriorem reformationem, priorem Romanæ Ecclesiæ non obscure attribuit. Et sane carcerem publicum eam ob rem, Bastillam vocant, subiit Fontenellius; ex quo post aliquot menses, non nisi luculenta prius revocatione facta, evasit.

EXAMEN THEOLOGICUM DOCTRINÆ

Quenellianæ, quo equitas & justitia Constitutionis dogmaticæ Unigenitus demonstratur &c. Autore

P. MARIANO BROCKIE,

Scoto-Benedictino.

Erffurti, impensis Jo. Mich. Funck, 1720, 8.

Pl. 20.

PAUCITAS eorum, qui pro defendenda Constitutione *Unigenitus* exactuerunt calamum, quum libellorum, qui in gratiam adversæ partis tum Amstelodami, tum Genevæ, tum Lipsiæ, ut in præfatione, nescimus quo jure, perhibetur, & Francofurti prodierint, vix numerus iniri possit, impulit hujus libri Autorem doctissimum, ex exento Monasterio S. Jacobi Scotorum Ratisbonæ, S. Theologiæ & Philosophiæ Doctorem, earundemque in Academia Erffurtenfi Professore, ut in animum induceret, ex principiis Theologicis istius Constitutionis æquitatem demonstrare, digestosque in certa capita Theologica errores Quenellianos refellere, quos ipse Quenellus, cum suis, quibusdam S. Scripturæ textibus & nonnullis SS. Patrum sententiis nequiter, ex mente nostri, depravatis obfirmare, contraque Ecclesiæ definitiones propagare & defendere conatus est. Præmittere autem visum est Nostro brevem historiæ cum omni Janseuismi tum imprimis controversiæ Quenellianæ repetitionem, quam hic transcribere nihil attinet, quum non facile a quoquam eruditorum ignoretur. Ad calcem primi capituli adjectæ sunt literæ Pontificis, quibus ante biennium eos, qui Constitutioni suæ adversantur, a cœtu suo segregatos declarabat. Cap. II id quod caput est causæ aggreditur Autor, atque summi Pontificis autori-

Cap. I.

Cap. II.

autoritatem in sancientibus constitutionibus dogmaticis asserit, ita
 quidem, ut non cum heterodoxis, quos vocat, separatarum
 communionum, sed cum iis rem sibi esse existimet, qui Pontifi-
 cii haberi volunt. Imprimis primatum Petri ex dictis sexcentis
 excussis Matth. XVI, 18, 19, Joh. XXI, 17, urget, in quo si cum
 Protestantibus ipsi res esset, parum proficeret, bene tamen habet,
 quod adversum Pontificios se scribere fasius est Autor, h. e. eos,
 qui Primatum ipsum credunt. Jam vero Pontifices in locum
 Petri successisse, inquit, adeoque & in ejus jura, regendæ scilicet
 Ecclesiæ & exercendæ in eam jurisdictionis potestatem; in qua
 re comprobanda eodem argumentorum pondere, quo paulo
 ante, decertat, fundamentum scilicet Ecclesiæ durare debere,
 p. 34. quoad Ecclesia durat; quæ quum sit perpetua, perpetuam
 quoque esse S. Petri, quæ sit fundamentum illud, autoritatem,
 non quidem in Persona Petri, sed in ipsius Successoribus, sum-
 mis Pontificibus Romanis. Atque hoc ipsum exigere totius Ec-
 clesiæ dignitatem, eam enim, nisi haberet caput visibile, non
 posse esse corpus visibile; neque peioris conditionis Ecclesiam
 Christianam esse, quam fuerit Synagoga Judaica, & quæ suat
 reliqua in eum sensum dicta. Exin jam concluditur, quum sum-
 mus Pontifex sit caput Ecclesiæ, Petrique successor, posse eum
 controversias in materia fidei, perinde ut in disciplina Eccle-
 siastica & morum doctrina decidere, ea cum autoritate, ut
 omnes, qui rebelles & putida membra nolint haberi, ad obse-
 p. 37. quium obligentur. Imprimis autem Noster hic provocat ad per-
 petuam praxin Ecclesiæ, quam præterdit, atque audent asserere,
 solos Pontifices Romanos, autoritate sua omnes ante concilium
 Nicænum controversias decidisse, atque ad eos undiquaque
 fuisse, tanquam ad summum tribunal, provocatum. Refert, Ori-
 genem iudicio S. Fabiani Papæ se submisisse, quum circa initium
 seculi tertii hæreseos accusaretur. Refert, Irenæum ad Victorem
 Episcopum Rom. scripsisse, de Asiaticis Episcopis anathemate
 non percellendis, ob controversiam de Paschate, ne tot Eccle-
 sias a communione suspenderet, adeoque potestatem Episcopos
 illos excommunicandi in Episcopo Romano agnovisse, teste
 Eusebio I. 5 H. E. c. 24. Reliqua facta aut dicta Patrum, concilio
 illo

illo recentiora non adijcimus. Viderint jam viri docti, an ex istis exemplis, quodque Pontifices Romani antiquissimos errores Cataphrygarum, Marcionistarum, Novationarum ac Sabelianorum damnaverint, evictum sit, ante Concilium Nicænum summum fuisse tribunal Ecclesie sedem Romanam; nos sane, ut hoc clero Gallicano persuaserit Noster, valde dubitamus. Cap. III jam ulterius adstruere conatur Autor doctissimus, Constitutiones Pontificias sine ulla restrictione simpliciter accipi debere, quod ex ipsius principiis de potestate & infallibilitate Pontificis facile deduci posse percipitur, modo principia illa firma sint. In partes tamen suas trahere magno conatu laborat Ecclesiam Gallicanam, allegato in rem suam Andrea Duvallio Doctore Sorbonico, aliisque scriptis Præfulum ejus gentis. Nec non aliorum, Lutheri quoque sub initium reformationis, & Jansenii verbis infallibilitatem illam, quam concepit sibi animo, suffulcit, quæ jam non moramur. Cap. IV & sequentibus justitiam Constitutionis penitus deducere vult, ac primum quidem amolitur ab ea studium partium & favorem Jesuiticum, quodque propositiones illæ non in sensu legitimo, sed alieno damnatæ sint. Ceterum sensum eorum locorum, quæ apud Augustinum aliosque Patres favere videantur Quenellio, hauriendum esse contendit ex declaratione Pontificia. Jam vero digerit secundum classes & locos communes Theologicos propositiones Quenellianas, ita ut Capite V illæ comprehendantur & examini subiciantur, quæ agant de libero Arbitrio & voluntate humana, C. VI de gratia efficaci & sufficiente, C. VII de morte Christi pro omnibus hominibus, C. VIII de necessitate gratiæ ad bona opera facienda, C. IX de ejusdem necessitate ad cognoscendas veritates naturales, C. X de gratia Adami five Proto-parentum, C. XI de gratia baptismali & illius effectibus, C. XII de amore Dei, C. XIII de Timore, C. XIV de afflictionibus innocentium & fidelium, C. XV de fide Christiana, C. XVI de Fœdere antiquo five Ecclesia Judaica, C. XVII de novo Fœdere seu Ecclesia Christiana, C. XVIII de dispensatione legum, C. XIX de potestate excommunicandi, C. XX de absolutione ante satisfactionem, atque de conversione & remissione peccatorum, C. XXI de lectione S. Scripturæ. In quibus propositionibus examinandis

C. III.

p. 45.

C. IV.

p. 53, 54.

dis ita versatur, ut doctrinam Ecclesie suae de istis capitibus prius exponat, testimoniisque Scripturae S. Patrum, Conciliorum & Pontificum confirmare nitatur, dein oppositam Quenelli sententiam ex singulis propositionibus eruere, eandemque vel adstructae prius doctrinae autoritate, vel deductis exin absurdis & in praxi Christianismi valde noxiis conclusionibus refutare conetur. Utrum mens Quenelli ubique fideliter expressa aut in disputatione saltem curate ob oculos sit habita, utrum & ratio- cinia Nostri & consecutiones ex propositionibus Quenelli elicitae satis cohaereant, & quae reliqua in isto scribendi genere observa- tu sunt necessaria, neque inquirere hic nostrum est, nec defini- re. Sufficit nobis, ut de methodo Autoris rectius constet, unicum disputationis exemplum lectoribus nostris exhibere, quod caput ultimum de lectione S. Scripturae jam quidem suppeditet. Ibi quidem primo Noster adstruit, nullum esse ceterum Christia- norum, qui adeo Scripturam veneretur, adeo frequenter illam in cunctis suis officiis & liturgiis adhibeat, quam quidem id faciat Ecclesia Romana, quum quotidie Religiosi & Clerici Psal- mos in choro cantent, indies in sacrificio Missae Epistolae Apo- stolorum, Prophetiae, Historiae & sacra Evangelia, ex sacris Bibliis ededucantur, nihilque adeo praescribat ea Ecclesia, nisi sacro Co- dice in testimonium vocato. Dein rationes adducit, quas propter lectionem sacri Codicis Laicis prohibuerit, quales sunt, Scripturae passim obscuritas, ejusdemque fraudulenta & haereticae versio- nes, humani ingenii infirmitas & ad res novas pronus impetus, periculum adeo abusus, haeticorum, ad Scripturas provocan- tium, exemplis confirmatum, autoritas tandem Conciliorum Tolosani & Tridentini. Jam vero propositiones Quenelli damnatas 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, & paulo post 86 recenset ostenditque, Quenellum ibi lectionem S. Codicis omnibus, etiam sexui sequiori necessariam statuere, unde consuetudo Ec- clesiae Rom. haecenus exposita ab ipso rejici & damnari intelli- gatur. Respondet ergo Noster, hominem hunc non tantum Ec- clesiae Catholicae contradicere, sed & inducere quicquam velle, quod innumeros abusus crearet atque schismata & haereses conti- nuo foveret: injuriosum quoque esse in potestatem Episcopo- rum, ut qui non gaudeant, ex ejus mente, jure libertatem fide-
litum

litum in legenda Scriptura restringendi, Sed in eo convenire Quenello cum omnibus hæresibus, quæ, ut amplissimum decipiendi campum sibi aperirent, etiam scænis lectionem Scripturæ indulserint, quæ ob sexus sui dotes ad alios seducendos factæ sunt & fictæ, adeoque hæresibus fere omnibus, si non ortum, saltem magnam progressus partem dederint: quod sexus illius ecomium dein ad Religiosas Partes Regii in Gallia applicat, quæ Jansenismi temporibus contra Constitutiones Pontificias insurrexerint. Illud autem primum in aurem dixit nobis Autor, consuetudinem illam non permittendi promiscuam Scripturarum in lingua vernacula lectionem, antiquissimam esse, atque cautiones illas, a Christi vicariis ad talem lectionem prohibendam usitatas, ipsis nascentis Ecclesiæ primordiis esse cœvas, ita, ut ipsi Apostoli talem prohibitionem admiserint, quam in rem allegat 2 Pet. III, 16. Reliqua, quæ monentur ad propositionem Quenellianam, quæ diem Dominicum lectione imprimis Scripturarum celebrandum esse docet, hic non attingimus. Id vero adhuc male habet Nostrum, quod Prop. 86 improbetur etiam ea Rom. Ecclesiæ consuetudo, qua publicis officiis idioma Latino fungitur, cum tamen, ut perhibet Noster, omnia concilia tam generalia quam provincialia hoc ipsum confirmant & roborant; a tempore enim Christianismi nunquam auditum esse, quod Ecclesia permiserit, suam liturgiam in idioma vulgari recitari; ubi rursus ad annales Ecclesiasticos provocat Autor. Et quam vellemus, probatum hoc ipsum dedisset distinctissime, neque enim id exinde probari posse, huc usque credidimus. Provoct etiam ad abusus ex illo usu vernaculis in sacris metuendos, provocat ad Synodum Tridentinam. Quod autem Quenellus dixerat, esse istam consuetudinem praxi Apostolicæ & intentioni Dei contrariam, id quidem magno conatu damnat Noster, istis tamen argumentis Quenelli nihil quicquam reponens. Sed finem facimus, veniam peccati lectores, si ista prolixitate molesti forte fuerimus: neque enim nobis præterea quicquam occurrere visum est, quod obvium ac tritum non sit, quodque notari hic mereatur. Id forte monere non erit abs re, male ab Autore Luthero nostræque Ecclesiæ tribui, ac si gratiam insufficientem, Christumque pro omnibus mortuum esse, negaremus; qua in re

p. 291.

85.
105.

utrum minus ingenuus, an vero doctrinæ nostræ male gnarus dicendus sit, non dijudicamus. Superiores autem, qui hunc libellum *haud ineleganti stylo* conscriptum in approbatione præfixa prædicant, viderint, qua ratione huic elogio concilient, quæ passim invito influxisse videntur Præfatio, e. g. p. 61 lin. 23 *exeratis* pro *exfertis*, p. 92 lin. 16 *ovomat* pro *evomit*, p. 95 lin. 26 *ut omnis culpa redundat* in Deum, p. 113 lin. 20 *ita ut nullus* - - dubitare poterit, p. 273 lin. 5 *præstaverat* pro *præstiterat*, p. 274 lin. 9 *practicata*, & alia, undique frequentissima. Nos ista amanuensis incuriæ tantisper tribuemus.

Andreen Hojern Dännemarskiske Geschichte.

i. e.

ANDRÆ HOIERI RES GESTÆ DANORUM, ab origine Regni usque ad finem Seculi XVII.

Erfordiz, apud Petr. Christoph. Ehrts, 1719, 8.

Alph. I pl. 17.

P. I.

16.

22.

34.

55.

ERfordiz huac librum esse impressum, uti titulus præ se fert, serio negant urbis cives, & satis aliunde constat, in oris ad Albim inferiorem sitis eundem fuisse vulgatum. Autor opusculum illud in usum Generosæ juventutis fidei suæ concreditæ, ex Danorum domesticis & exteris Scriptoribus multo labore collegit, subactis simul animadversionibus, citatis Autorum, & tabulis genealogicis, ne historiam patriam tradendo, suos in errores vel ex communi opinione vel ex favore partium profectos induceret. Verum quid Autor in iis præstiterit, ex sequentibus L. B. esto iudicium. Nomen Danorum non a flumine *Dana*, sive *Eydera*, ut nobis dicitur, sed a Rege vetustissimo *Dano* derivandum. *Obstritarum* denominatio eadem esse creditur, ac si dicas *Abstrahentes*, quod noctu prædas agere consuevissent. Episcopos Jutarum ab Ottone M. majoris securitatis gratia saltem fuisse confirmatos, Noster sibi persuadet. Dantiscum a Danis fuisse conditum, nomen urbis indicat, cum *Danorum Vicum* sonet, & majores plerumque *Danske* illud in diplomatibus dicere consueverint. Circa res Christophoci II Huitfeldus Holstorum

torum scriptoribus meretur præferri; idem tamen causæ vide-
 tur dedisse, dum Gerhardum Holfatiz Comitem a suis fuisse
 trucidatum negat. Nam Waldemari III filius Christophorus,
 veneno, an phrenesi fuerit extinctus, inter Suecos & Danos non-
 dum convenit. Cognomen *Grota Nigra* vulgo tribuant Mar-
 garetæ tribus Septentrionis Regni imperanti, licet adhuc sub
 iudice lis sit, an non sub ista voce Margareta Erici IV mater
 intelligi debeat. Ericus Pomeranus cepit Fimera, cum omnes
 enecari curasset, tribus saltem ex tanta clade reliquis, fortunam
 semper adversam esse expertus, donec ob savitiam suis exosus
 Regno pelleretur. Eundem vulgo autorem ferunt Chronici
 Regum Daniz, quem tamen partum Monacho eadem Cister-
 censis familiz adscribunt prudentiores. Editum illud à Linder-
 brogio nævis plurimis refertum, quapropter serio vovemus, ut
 Arnæ Magnæ cura emendatum idem quamprimum prodeat.
 Holfatiz investitura quondam Imperatoris nomine a Ducibus
 Lauenburgicis impositione crucis, & Sigismundi iussa a Præfide
 Lubecensi solenni vexillorum exhibitione Comitibus renova-
 batur. Theodoricum Oldenburgi Comitem, quod plerique
 narrant, Legatis Danicis de naturali filiorum propensione sen-
 tentiam libere dixisse, penitus refellit Auctor. Regnum Norv-
 giz nullo non tempore fuisse hæreditarium, autumat, Danorum
 quorundam testimonio nifus, licet hanc opinionem pacta Regia
 Friderici I subvertant, & Noster sibimet ipsi hinc inde sit con-
 trarius. De Christiano II nefanda circumferuntur; Noster ipsum,
 cum plurima ad obtinendum Suprematum peragenda fuerint,
 non crudelem, sed innocuum potius Tyrannum nominat, in-
 constantiz tamen vitium maxime in eo reprehendit. Hinc
 Christianus cum classe ad Norvagiæ littora appellens, re minus
 prospere gesta, desertus, & carceri ad finem usque vitæ manci-
 patus est, quod litteris clandestinis ad Imperatorem missis salvo
 conductu indignum se reddidisset. Ceterum an proceres
 Daniz animum induxerint, Christiani II uxorem Christiano III
 desponsare, certo definire haud audeat. Christianus ille III
 multis turbis sub initium Regiminis involutus, tandem pruden-
 tia singulari eluctabatur. Hafnia certe mœnibus bellum acriter
 propulfabat, inde Rex peregrinis navibus collectis simulacrum

p. 59.
68r.

81.

87.
& 89.

91.

94.

100.

101. 119.
205. 238.
& 460.

178.

223.

- præbuit classis suppetias obsessis laturæ, qua in speciem capti-
 civitas deditionem haud distulit. Adolphus Holsatiz Dux Dith-
 marsiam clanculum peragraverat, ut aditus omnes probe nosset,
 quo facto facile fuit Friderico II, Dithmarfos ad imperata facien-
 da adigendi. Hunc inter atque Suecos bellum est enatum, quod
 naves Danorum maritimo more salutantes Suecicas tormento-
 rum pilis eas improvise perforassent. Hinc Elfwigii sententia de
 fati Libri *Concordia* in Dania refellitur. Bellum cum Christina
 Sueciz Regina inde prorupit, quod Sueci Danos pacis in Ger-
 mania conciliatores esse nollent. Jussu Imperatoris atque Regis
 Danorum anno 1608 Jus Nobilium Slesvico-Holsatorum
 Duces sibi eligendi est abrogatum. Bruckmannus, Legatione
 Persica satis notus, a criminibus ipsi imputatis haud excusandus
 est, quod Acta in Archivo Gottorpiensi asservata testantur.
 Cum Friderico III de forma Regiminis Ordines duris conditio-
 nibus pacti sunt, quod nulli Antecessorum obtigerat. Funestum
 huic bellum a Suecis est indictum, in quo hostes exercitum supra
 mare glacie adstrictum in Sialandiam usque duxerunt, iter
 quasi monstrantibus Danis, ex Fionia quippe salutem fuga que-
 rentibus. Verum non eundem armorum successum experti sunt
 Sueci in oppugnatione Hafniensi, civibus Academicis & urba-
 nis egregia virtute vim hostilem reprimentibus; unde Hafnia
 postmodum liberata, Academicis jus gladios gestandi, & ur-
 banis immunitas a tributis, si vectigalia & in res consumptibiles
 imposta excipias, dignitas hæreditaria Equestri proxima,
 augmentum finium urbanorum, Jus Stapulæ, atque alia fuere
 concessa. Dominium Maris Balthici sibi solis vindicare conan-
 tur Dani Suecique, vi cujus licentiam naves ædificandi & ador-
 nandi, ac majus vexillum marinum explicandi aliis denegant.
 Wismaria A. 1675 spe citius in potestatem Danorum pervenit,
 quod Comes Carlsonius Suecorum Præfectus, fragorem tormen-
 torum haud ferens, in cella vinaria plerumque latitaret. Greiffen-
 feldium gratia Regis excussum fuisse tradunt, quod officia
 publica dignis & indignis vendidisset, & arcana Regis pretio
 accepto Gallis Suecisque prodidisset. Sed hæc sufficiant. Ceterum
 monendum, libellum hunc Danis adeo displicuisse, ut scriptis
 hanc in rem editis erroris illius demonstraverint, atque fama
 ferat

ferat, brevi tempore Compendium hifloriæ Danicæ autoritate,
publica proditurum.

HISTORIÆ BIBLIOTHECÆ FABRICIANÆ,
Autore JOANNE FABRICIO,

Pars III.

Wolffenbutтели, apud Godofr. Freytagium, 1719, 4.

Alph. 3.

CUM de Parte I & II operis utilissimi dictum fit alibi, jam tertia quoque nobis memoranda est. Siftit initio Pars hæc Historicos, & in his primum *Goldasti* rerum Alemannicarum scriptores, e quibus disciplinæ sectatores mirificam percipere posse utilitatem censet S. R. *Jo. Fabricius*, & postquam singulos libros illic contentos exposuit more suo, moderate ac prudenter, vitas doctorum hominum, qui ad Goldastum vel respexerunt, vel in eo exornando versati sunt, subjungit. Sequuntur *Henrici Meibomii* rerum Germanicarum Tomi tres, & Scriptores rerum Brunsvicensium illustris *Leibniti*, quorum contenta accurate recenset; tum vero præter alios multos, quorum catalogum hic texere nolumus, Jo. Augusti *Thuanii* hifloriæ sui temporis, quibus diversas adjunxit notas Celeberr. Autor a pag. 47 usque ad 54. Hinc *Herodoti*, *Xenophontis*, *Dionysii* Halicarnassensis, *Diodori* Siculi, *Dyctis* Cretenfis, & *Dareti* Phrygii, *Plutarchi*, *Pausania*, opera *Jo. Xiphilini* excerptæ hifloriæ, ac *Dionis Casii* Hifloriæ recensentur. Succeedunt elogiorum eruditorum e lapidibus & numis, antiquitatum item Judaicarum & Christianarum, Hifloriæ literariæ, rerumque Philosophicarum scriptores, quibus postremo Grammatici & Lexicographi adjunguntur. Absolutis ita voluminibus, quæ in forma folii præstant, eodem ordine in hoc Tomo libros in quarta, quam vocant, forma excusos recenset omnes, ut nihil adeo nobis ex tanta supellechile præter minoris formæ libellos desiderari videatur. De instituto S. R. Autoris etsi jam alibi diximus, id saltem nunc denuo monemus, non modo Autorum sed & Editorum, ut Lud. Kusteri, occasione Suidæ, & Commentatorum, quales e. g. occasione Petronii plurimi afferuntur, vitas, variasque editiones & censuras aut elogia eruditorum, imprimis verè errata

ta

- p.263. in libris passim observata, summo studio atque doctrina collecta hic exhiberi; ut pateat adeo, Autorem, quos possidet libros, ipsum legisse ac variis animadversionibus locupletasse. Ceterum ne nihil afferamus speciminis ex opere elegantissimo, nolumus ignorare Lectorem, Patavii Virum literatissimum (Jacobum Facciolatum, S. R. Autoris Amicum facile agnoscimus) in eo esse, ut Lexici Latini, a Fabro Cellarioque ac nuperrime Clar. Stubelio nostro compilati, errores quosdam modeste indicet.
401. Richardum Simonem observat Noster falso Suniam & Fretelam, quibus Hieronymus respondit, pro fœminis habuisse, viros quippe & quidem sacerdotes Bojoaricos. Dum miras Hieronymi Bignonii Concionatoris Veneti ad conciliandum auditorum assensum artes dilaudat, hæc subdit: *Hujusmodi libris ad concionandum, & quidem ad populariter res proponendas, ad exempla illustranda, debitoque modo animanda, ad comparationes apte adhibendas, atque ad movendos affectus & corda hominum expugnanda, commode ac feliciter uti possumus. Neque agro serant aliarum gentium concionatores, se ita ut, cumque his etiam Gallos & Hispanos, hoc in genere Imperium obtinere & præcipuum quid habere dixerimus; nihil enim aliud dicimus, quam quod veritas postulat, quodque oculis vidimus nostris, & auribus percepimus nostris, atque in nobis ipsis sæpenumero attoniti victique sensimus &c.*
462. Octavium Ferrarium, ait, A. 1675 cum Neapoli reversus eum salutaret, fassum esse, se Fragmentum Petronii Traguriense (quod quidem & Wagenseilius & Valesius pro spurio habuerint, sed genuinum esse postea compertum sit, ita ut jam nullum amplius dubium superfit) pro spurio habere, & quod ejus barbara & horrida dictio cum elegante & tersa Petroniana plane non conveniat; neque se posse adduci ut credat, Phœdrum fuisse libertum Augusti, potuisse alterius esse Imperatoris, sed cujus, se ignorare. Audivisse etiam ex Scioppio, Daniele Eremitam adeo deperisse Petroniatu, ut diabolum interrogaret, an non plura ejus superessent scripta, malumque illum dæmonem negando respondisse. Quod reliquum est, publico nomine rogamus S. R. Autorem, ut quæ reliqua habet, quartam Bibliothecæ partem completura, propediem e doctissima penu promat.

ACTA ERUDITORUM,

*publicata Lipsia
Calendis Octobris, Anno MDCCXX.*

**M. FABII QVINCTILIANI DE INSTI-
tutione Oratoria, Libri duodecim, cum Notis & Anim-
adversionibus Virorum doctorum, summa cura recogniti
& emendati per PETRUM BURMAN-
NUM.**

Lugduni Batavorum, apud Joannem de Vivie, 1720, 4.
Alph. 6 pl. 16.

**M. FABII QVINCTILIANI, UT FE-
runt, Declamationes XIX majores & quæ ex CCC
LXXXVIII supersunt CXLV minores, & CAL-
PURNII FLACCI Declamationes, cum Notis do-
ctorum Virorum, curante PETRO BURMANNO.
Tom. I & II.**

Lugduni Batavorum, apud Joannem de Vivie, 1720, 4.
Alph. 5 pl. 7.

NEquè Petronio, nitidissima & læcupleatissima editione a Cl. Burmanno ante hos septem octove annos donato, neque Phædro aut Vellejo aliisque Scriptoribus, magna cura diligentiaque editis, invidebit jam felicitatem suam M. Fabius Quintilianus, quando & ipse ea, summo studio recognitus emendatusque a Viro doctissimo, perfruitur. In fronte ostentat nomen illustrissimi Comitis Sunderlandiæ, Caroli, Baronis Spenceri de Wormleighton, præfectorum ærarii magnæ Britanniæ & sacri cubiculorum præpositorum Principis, cui librum veteris doctrinæ sapientiaque plenissimum jure quodam condiscipulatus sub celeberrimo Jo. Georg. Grævio ma-

gistro acti, Clarissimus Editor solenni dedicandi formula factum esse iussit. Dedicationem sequitur præfatio, quæ paucis de Quintiliano & Institutionibus imprimis Oratoriis generatim, speciatim pluribus de labore in hac editione procuranda exantlato agit. Codicibus scriptis ab initio nullis, sed uno libro Cl. Almeloventii, qui quondam in Quintiliano edendo defudavit, variis codicis antiqui lectionibus munito, instructus Vir doctissimus ad opus hoc accessit; sed post ex Academia Ultrajectina in Leidensem evocatus, repositos Leidæ in bibliotheca publica tres codices Vossianos, quanta licuit diligentia, contulit. Transmissis serius a celeberrimo Bernardo Montfalconio lectionibus Colbertini codicis a libro fere quarto cœpit uti: Bongarsiani lectiones, a doctissimo Georgio Altmanno ex Bibliotheca Bernensi suppeditatæ, sub calcem reperiuntur. Præterea quædam ex marginibus editionis Gryphianæ anni clo lxxxvi, quæ inter Almeloventianos codices Bibliothecæ Ultrajectinæ numeratur, subsidio fuerunt, quæ omnia tamen ut sanandis tot corruptis Quintilianiani locis haud satis sunt, ita optat Cl. Editor, ut viri docti codices passim adhuc latitantes excutiant, quo liber utilissimus nitore omni ex parte suo restituatur. Ejus generis est is, quem Domitius Calderinus Annot. div. Tom. I. Facis Criticæ p. 316 memorat, Gothanus, Mediolanensis, Vossianus, quatuor, ad quorum fidem Latinus Latinus Fabium emendare constituerat, Barthianus, aliique a Montfalconio supra laudato in Italia visi atque in Diario Italico percensiti. Ex his Gothanus nobis, id rogantibus, pro ea, quæ propria ei ac perpetua est, humanitate transmisit Vir Summe Reverendus, Ernestus Salomon Cyprianus, cui ut gratias propterea etiam publice agimus, ita paucis eum describere operæ pretium fore arbitramur. Nemo dubitaverit, admirabili eum studio, uti Summus Vir in Catalogo MSS. Codicum Bibliothecæ Gothanæ loquitur, confectum esse, qui sive splendorem literarum, quæ libros & capita inchoant, auro distinctarum variisque coloribus sæpe magna arte pictarum, sive ipsam scribendi rationem vetustiori seculo v. g. X & XI prorsus consentaneam considerarit. Recentiore eum tamen esse, perinde ac ceteri,

ceteri, qui extant, fere omnes, utpote ex primo illò in sancti Galli cœrobio a Poggio reperto codice transcripti, tum membranæ recentæ nimis, tum vèro insignia Pii III Pontificis Romani, loquuntur, qui, Cardinalis adhuc, haud exiguis, ut videtur, sumibus describi eum, descriptoque insignia sua præfigi iussit. Ceteroquæ eum sæpe in alia omnia abire a ceteris codicibus collatis, sæpe & Vossiano secundo consentireprehendimus. Ut rectius pateat, quid de eo sit habendum, Caput IV Lib. IX conferemus propediem, & si lectoribus studium probari nostrum intellexerimus, lectiones ejus observationibus nostris illustratas his ipsis Actis inserendas dabimus. Sed hactenus de Institutionibus oratoriis.

Iis subjunguntur declamationes, quibus non multum tribuit Clar. Burmannus, neque Quintiliani eas, sed variorum Rhetorum & non unius ætatis esse cum viris doctis existimat. Nihilominus operam in iis recognoscendis suam desiderari haud passus, ut longiores imprimis declamationes emendatiores prodirent, quatuor codices Leidensis Bibliothecæ, excerpta codicis Joannis de Witt, Colbertinorum & S. Victoris codicum, ut & Gronoviani varias lectiones in subsidium vocavit, addiditque nunc primum excerpta Quintiliani ex codice Vossianæ Bibliothecæ, ex quibus illis affundere plurimum lucis potuisset, si & temporis ei fuisset satis, neque Ovidii perpoliendi cura, animo ejus penitus defixa, ab labore eum hoc revocasset. Minores declamationes emendaturo nulli codices antiqui ad manum fuere. In universam autem præter scriptos oodices & editos adhibuit præstantiores, e quibus præcipue laudat Gibsonianam Quintiliani editionem, fassus, ab ea magnam laboris sui partem præceptam esse, se analecta & spicilegia tantum adjecisse. Satis jam multa de subsidiis ad textum potissimum spectantibus: de notis quoque, quibus libri moles cum primis excrevit, brevibus est dicendum. Non uni illæ debentur auctori, sed præstantissima & lectissima quæque ex libris omnibus editis, quos quidem nancisci licuit, complectuntur. Ex Raphaelè Regio & Badio Ascensio decerpta sunt potissimum; in quibus antiquæ lectionis vestigia sese ostendunt. Pe-

tri Mosellani & Antonii Pini commentariis, quorum posterior tantum ad librum III pertinet, fusi nimis, in compendio velut exhibentur. Nec desunt præcipua ex Camerarii & Sichardi Schollis; Turnebii notæ, quanquam eas viri tanti eruditione & fama indignas censet Cl. Burmannus, ut & Philandri integræ comparent. Neque Parei observationes desiderantur, neque illustrationes, ut paucæ, ita præstantissimæ, Jo. Frid. Gronovii. His vero prout & Hackiana editio, quæ Leidæ prodiit, se quodammodo venditare jure potest, ita non pauca huic nova, quibus longe illam post se relinquit, accefferunt. Spectant huc Almeloventiana, quæ ab Henrico Sypensteinio, Doornensis in agro Trajectino ecclesiæ moderatore, accepta, quod suprema iis manus deerat, supervacuis omnis, contractis fufioribus, ita edidit nunc primus Cl. Burmannus, ut inanes viri tanti editionem eorum dedignari nullo modo posse videntur. Huc pertinent observationes Gallæi, filii ejus, qui Sybillinorum carminum editione sibi famam peperit, Servati Gallæi, ex codice Almeloventiano descriptæ, & Petri Francii, quibus suas jam plurimas Clarissimus Vir admiscuit. In Declamationes notæ iis, quæ Institutiones oratorias illustrant, longe sunt pauciores. Ad majores, si quid Gryphæi, Colinæi, Vidovei & Pithœi editiones variarent, notatum est; ex Ascensio item excerptit Editor, quæ discrepantes lectiones indicarent. Præterea Gronovianæ, jam editæ, & nondum publici juris factæ, magnoque nunc primum labore ex schedis inconditis erutæ, Joannis Schultingii notæ in utrasque Declamationes editionem hanc ornant. Minores vero & Calpurnianæ Pithœi etiam observationibus stipatæ exhibentur. Quæ omnia qui perpenderit secum diligentius, facile agnoscet, quantum Clarissimus Burmannus superiorum editorum, etiam Obrechtii, viri ceteroqui summi & optime de Quintiliano meriti, Carolique Rollin, qui optimo fortassis animo, sed, si rem recte æstimemus, præpotero consilio truncatum superioribus annis præstantissimum scriptorem emisit, laudes & præconia sit supergressus, nec vitio ei vertet, quod Dialogum de oratoribus prætermisit, quem minime a

Quinti-

Quintiliano profectum esse arbitratur, & non tantum editiones Taciti & nonnullæ Quintiliani habent, sed & nuperrime Cl. Heumannus nova veste indutum in lucem produxit. Ceterum nec prætereundus tacite index editionum Quintiliani de Institutione Oratoria & declamationum, quem præfationibus editorum & testimoniis de Quintiliano subiecit Editor diligentissimus. Tot enim illæ, præsertim Institutionum, sunt, ut vel inde iudicium de præstantia ejus libri, aurei profecto & nunquam satis commendandi, ferri possit. Superest, ut specimen quædam notarum Cl. Burmanni afferamus; sed cum satis multis jam de libro hoc actum videatur, & summa Viri eruditio nemini non persuadeat, lectissimas omnes & probatissimas esse, unam tantum alteramve producemus, in quibus nobis limatissimum ceteroqui iudicium Cl. Editoris non penitus satisfecit. In Capite igitur X Lib. I ita præmissis aliis nonnullis Quintilianus: *Verum quid ex ea (sc. Musice) proprie potat futurus orator, differamus. Numeros musice duplices habes, in vocibus & in corpore.* (Obiter hic notamus, hanc Aristoxeni, quem veteres in scientia Musices principem ponunt, quemque & Quintilianus paulo post nominat, divisionem esse, qui, ut ex Cenforino patet, Musicen esse contendit in voce & corporis motu.) *Utriusque enim rei aptus quidam motus desideratur. Vocis rationem Aristoxenus musicus dividit in ἁρμονία & μέλος ἑμμετρον, quorum alterum modulatione, alterum cantore & sonis constat. Num igitur non hac omnia oratori necessaria? Quorum unum ad gestum, alterum ad collocationem verborum, tertium ad flexus vocis, qui sunt in iugendo quæque plurimum, pertinet.* Hæc breviter dicta in sequentibus paulo pluribus verbis explicantur, quæ nemini obscura fore confidimus, quicumque diligentius paulo animum adverterit. *Numeros, inquit Quintilianus, Musice duplices habes, in vocibus & in corpore. Numeri hic generatim ἐπισημαίνονται, decentem & aptam motum notant; quod manifeste docet ipse Quintilianus, ubi numeros in corpore pluribus dilucidat. Corporis quoque decens & aptus motus, inquit, qui dicitur ἐπισημαίνονται, est necessarius, nec aliter peti potest, in quo parte æκείνη non minima consistit.* In

genere igitur, ex sententia Quintiliani, veteres Musicos & præcipue Aristoxenum sequentis, & vocis & corporis decens motus a studioso Musicis requiritur, Speciatim jam Quintilianus vocis motum considerat, & præeunte rursus Aristoxeno disperitur in *ῥυθμὸν* & *μέλος ἔμμετρον*. Huc pertinent verba: *Vocis rationem Aristoxenus musicus dividit i. ῥ. e. μ. e. quorum alterum modulatione, alterum canore ac sonis constat.* *ῥυθμὸς* quod modulationem reddit Fabius, respondet mensuræ vel tempori, *μέλος ἔμμετρον* sonorum intervallis, ad quæ quidem duo tota Musicis scientia revocari commode potest. Sequitur jam, ut horum usum atque applicationem in eloquentiæ studio videamus. Nunc igitur non hæc omnia oratori necessaria? inquit optimus dicendi magister, *quorum unum ad gestum, alterum ad collocationem verborum, tertium ad flexus vocis, qui sunt in agendo quoque plurimi, pertinet.* Unum docet ad gestum pertinere, quo manifestum est respici ad partem alteram generalem musicis, quæ numeros in corpore habet, ut Quintilianus loquitur, h. e. ad eam, quæ, quoniam habitus corporis deceat canentem, monstrat, quæque adeo haud dubie gestui oratoris inservit, apto itidem & convenienti corporis motu constanti. Alterum ad collocationem verborum pertinet ex mente Quintiliani, atque id manifeste est *ῥυθμὸς* speciatim dictus, modulatio, h. e. temporum brevium longorumque mixtura, qualis & in collocatione verborum, quæ numerus dicitur oratorius, observatur. Tertium nempe *μέλος ἔμμετρον*, quod canore ac sonis constare ait, ad flexus vocis refert Fabius, quos non ignarus, quam ingrata auribus accidat *μονοτονία*, in agendo quoque plurimos esse ostendit. Atque ista jam uberius exponit in sequentibus, ita ut primo alterum ac tertium, deinde & primum plurimum subsidii afferre oratori demonstrat. Hoc pacto sensum Fabio suum planissime constare, arbitramur, neque adeo mirari satis possumus, qui impetrare a se potuerit Cl. Burmannus, ut audacissime Galæi conjecturæ ad hunc locum adstipularetur non tantum, sed & verba ipsa optimo ordine collocata transponenda crederet. Ita enim ille post aliorum consullorum annotationes, &

varias lectiones mirum in modum cumulatas: Gallæus volebat, *ἑὺθμὸν ἔ μέτρον ἔ μέλος ἑμμετρον*, & illa QUORUM ALTE-
 RUM MODULATIONE &c. *additamentum* credebat au-
 toris menti repugnans: neque extra veri speciem. præterea
 his Græcis vocibus subungere mallet illa, QUORUM UNUM
 AD GESTUM &c. PERTINET, & hinc illa NUM IGITUR
 NON HÆC OMNIA ORATORI NECESSARIA. NISI FOR-
 TE &c. *subjicere*. Ita suus Fabio sensus constabit planissime.
 Qua tandem veri specie receptam codicum præstantissimorum
 lectionem cum Gallæo expungit Vir doctissimus, cum neque ve-
 rior suppetat, neque causa ulla sit eam in suspensionem vocandi,
 & quod palmarium est, verba sequentia, *quorum alterum mo-
 dulatione* &c. profus requirant eam & flagitent? At hæc ipsa
 invidioso additamenti nomine cum Gallæo proscribit Cl. Bur-
 mannus. Quid ita vero? Hæccine illa quam Vir eruditissimus
 ubique præ se fert, religio veteres libros tractandi, hæccine illa
 sollicitudo cavendi, ne quid præter codicum scriptorum fidem
 temere in illis mutetur. Nulla illa profecto est, si ejicienti hæc
 verba Gallæo sine ratione tam facile assentitur, neque ea re
 contentus, etiam verba transponit, & quæ præcedunt, subjun-
 git sequentibus, ne quod omnino tormentorum genus locus
 hic effugiat. Et Gallæum quidem verba, *quorum unum ad
 gestum, alterum* &c. in errorem induxerunt, qui cum cerneret,
 tria hic commemorari, oblitus generalis Musices divisionis,
 ad verba tantum, quibus prioris Musices partis duo capita com-
 memorantur, respexit, ac non tantum ipsa mutavit, sed & se-
 quentia, ne emendationi obstarent, e medio sustulit. Sed Gallæ-
 um errantem quo pacto sequi potuerit Clar. Burmannus, non
 satis intelligimus, imprimis, cum in præfatione moneat, sibi
 eum licentius grassari visum esse. In eodem capite locus est:
*Quamvis autem satis jam ex ipsis, quibus sum modo usus exemplis,
 credam esse manifestum, quæ mihi ἔ quatenus Musice placeat, aper-
 titius tamen profitendum puto, non hanc a me præcipi, quæ nunc in
 scenis effeminata ἔ impudicis modis fracta, non ex parte minima,
 si quod in nobis virilis roboris manebat, excidit: sed qua laudes
 fortium canebantur, quæque ἔ ipsi fortes canebant, nec psalteria*
 ἔ

Et spadicas, etiam virginibus probis recusanda: sed cognitionem rationis, quæ ad movendos leniendosque affectus plurimum valet. Hic locus, si distinctionum notæ paululum mutantur, si quis alius fanus, ita a Raphaele Regio in postrema sui parte pervertitur: *Hæc Psalteria et Sambuca etiam virginibus probis recusanda, quæ secundum cognitionem rationis ad movendos leniendosque affectus plurimum valet.* Quæ quidem emendatione, vel deformatione potius loci integerrimi quid cogitari potest audacius? Philander vocem spadicas, quæ instrumentum, quod pulsatur, notari Pollux observat, retinuit, sed nihilominus *nec in nam & spadicas in spadices* mutat, & *ὄς ἐν παρόδῳ* legit (*Nam Psalteria et spadices etiam virginibus probis recusanda*). Cl. Burmannus huic emendationi nihil addit, unde erunt fortasse, qui hoc ipso silentio adducti hunc locum minus recte ei intellectum fuisse suspicabuntur. Nos ei dicam propterea nullam scribendam putamus, (quis enim tam lynceus, ut omnia perperam ab aliis dicta pervideat) contendimus tamen, locum eum & sanum esse & facilem intellectu, si post vocem *canebant*, majorem aliquam distinctionis notam adscribas, & sequentia verba: *nec psalteria et spadicas* referas ad præcedentia: *non hanc a me præcipi*, ac denique *proftendum puto, cetero tamen non repetendum* esse cogites. Nempe non psalteria & spadicas præcipit Quintilianus, sed cognitionem rationis, quæ ad movendos leniendosque affectus plurimum valet, uti ipsa oppositio, similis illi, quæ in prioribus occurrit, lectionem receptam defendit satis ac tuetur. Accedat tertius ex eodem capite locus: *Cbrissippus etiam nutricum, quæ adhibentur infantibus allektioni, suum quoddam carmen assignat.* Conjecerat hic Gebhardus, ab lactatione legendum esse, quod in codice quodam *allektioni*, in altero *allektioni* invenisset. Subjicit Cl. Burmannus: *Si autoritas adesset, reciperem libenter illud ABLACTATIONI, modo ABLACTATIONE scriberetur, id est tempore ab lactationis, quo maximo queruli sunt infantes. Vel INFANTIUM ABLACTATIONI scribendum esset.* Cur vero libenter reciperet vocem Vir doctissimus, quæ vix recepta novis mutationibus occasionem, primo ex dandi casu casum auferendi, deinde

inde & ex *infantibus infantium* refingendi. Quodsi insuper rem ipsam spectemus, satisne credibile est, Chrysiptum in libro suo de liberorum educatione, qui haud dubie designatur, tantum ablactationi, vel ablactationis tempore nutricibus carmen assignasse, non in univcrsum alleclationi qua infantium animos nutrices delinebant. Nam certe non infantibus tantum recens lacte depulsis cavunt nutrices, sed aliis, flentibus imprimis aut somno indigentibus. Retinenda igitur & hic vulgata lectio, sed paulo aliter interpungenda, ut sensus clarior reddatur. Nempe quod vocem *alleclationi* sequitur comma, ei præmittendum est, atque ita nihil aliud velle Quinctilianum videbimus, quam Chrysiptum nutricum, quas moris est infantibus adhibere, alleclationi, ad irrequietas eorum mentes componendas adhiberi solitz, peculiare carmen assignasse.

JOANNIS ERHARDI KAPPPI OBSER-
servatio in P. QUETIFII & P. ECHARDI
Scriptores Ordinis Prædicato-
rum.

R. *P. Echardum* omnibus eruditis integrum de hoc opere iudicium relinquere, eorumque emendationes maximo-
 pere exoptare, supra Mense Aprili p. 157 indicavi. Qua ergo libertate iudicandi omnibus concessa si in præsentem utar, æqui-
 bonique id consulturum Virum eruditissimum certus confido. Quum autem ita censeat p. 764 R. *P. Echardus*, in omnibus aliquid laudandum, aliquid etiam in omnibus reprehendendum, ego quoque quid in Scriptoribus his Dominicanis laudandum, quidve reprehendendum esse videatur, brevi hac observatione exponam. Laudo igitur denuo egregium & ab omnibus, quibus scientiarum incrementa curæ cordique sunt, probandum institutum horum S. Dominici alumnorum, quo historiam Dominicanorum literariam ab erroribus & fabulis, quibus conspurcata fuit, liberare, & quam emendatissimam atque accuratissimam exhibere aggressi sunt. Laudandus & omnino utriusque pertinax labor, quem in tot Bibliothecis perlustrandis, tot

codicibus & manu exaratis & typis impressis evolvendis, tot aliis libris, annalibus, historiis, catalogis perlegendis hujus operis gratia exantlarunt. Laudanda ipsorum in rebus dubiis diluendis, chronologia vitarum & scriptorum statuenda, codicibus MSS. & libris speciatim citandis, editionibus variis operamque translationibus recensendis, singularis *capituli*. Laudandum imprimis veritatis studium, quod in rejiciendis fabulis, quibus ipsos Dominicanos & extraneos Dominicanorum vitas contaminasse & dehonestasse R. P. *Echardus* in *vita Alberti M.* p. 162 conqueritur, adhibuisse quidem gloriantur, nec mihi tamen nec aliis ubique persuadebunt.

Sed ne alterius quoque moniti ab Echardo subministrati oblivisci videar, non possum non reprehendere istam Protestantibus, speciatim, Lutheranis insultandi libidinem, quam in hoc Tomo aliquoties prodiderunt Autores, quo tamen, Lutheri quippe reformationem nondum attingente, commodam ipsis occasionem calumniandi fere defuisse existimari posset, ut nondum adeo Dominicani immane, quo per ducentos annos in B. Lutherum flagrarunt, odium deposuerint. Nec minus reprehendendum est in hoc opere Germanos subinde pungendi studium, ut cum merito a *Nicolao Antonio* Bibliotheca Hisp. Vet. Romæ 1696 edita T. II p. 48 *Dantelem Keyserum*, Jurisconsultum Germanum, risui expositum esse p. 110 putant, quod in historia juris civilis, feudalis & canonici, Coburgi 1663 in 4 publicata, p. 27 sibi sinxerit, *Raimundum de Pennaforti* cum esse Doctorem Parisiensem, qui e seretro caput extollens MLXXXI. S. Brunonis confessioni ansam dedit, ut alia nunc taceamus. At quo jure Dominicani nostri hunc Germanum Jureconsultum, scriptorem historiarum juris ignobilem, in argumento ad Dominicanorum historiam spectante ridere potuerunt, eodem & Germani, Autorum Gallorum in rebus Germanicis erroribus animadversis, habebunt forte, quod rideant. Quis non nisi in Geographia Germaniarum plane hospes urbem *Lauingam* ita describet: „Urbs est „Thuringiarum clara Lauinga Latinis, Laugingen (vel Lauingen) in „colis vernacule dicta, ad Danubii ripam sita, vix una leuca supra „Dilingam, Ulmam vero inter in occasum Vertamque sive Do-

„Donavertam, media in ditione Ducis Neoburgensis? quæ quidem descriptio in vita Alberti M. Lauingæ videlicet nati p. 162 totidem verbis habetur. Quis e contraria parte *Erphordiam*, principem Thuringiæ urbem, in Saxonia quæret? quod a Nostriis p. 368 factum est. Quis *Halam* ad Salam fluvium inter *Torgam* & *Lipsiam* sitam esse affirmabit? quod hic p. 384 in vita Henrici de Hallis affirmatur. Sed & alia occurrunt animadversione digna. Scripserat *Anonymus* in Centuria Scriptorum insignitum, qui in celeberrimis, præsertim Lipsiensi, Wittenbergensi, Francofordiana ad Oderam, Academiis floruerunt, a *Joach. Joann. Madero* Helmest. 1660 ed. n. XLIII: JOHANNES KUNED. *Prædicatorum* ordinis Professor &c. Hic R. P. *Echardus* D. illud ultimam nominis autoris literam esse arbitratus, nobis *Joannem Kuned* cum in opere ipso p. 321, tum in indice alphabetico & cognominum exhibuit. Taceo alia leviora sphalmata & *παρομοιωματα*, quæ in nominibus auctorum & urbium irrepserunt. E. g. p. 2. allegatur *Gerardus Vossius* de Histor. Lat. de quibus tamen Gerardum Joannis Vossium, non Gerardin, quo nomine duo alii Vossii, Præpositus nimirum Tungrensis, & unus ex filiis Gerardi Joannis insigniuntur, scripsisse inter omnes constat. P. 89 *Coccejus* Thesaur. Lib. III citatur, cujus tamen Autor non Coccejus Reformatus Theologus, sed *Jodocus Caccius* est e Societate Jesu, P. 110 *Keyseri* Historia Juris supra adducta *Colburgi* 1603 edita perhibetur, cum *Coburgi* scribendum esset. P. 290 *Quodlibeta* S. Thomæ typis quoque prædiisse dicantur *Noribergæ Andreæ Frisner*, 1474, at nomen typographi est *Frisner*, nec is solus *Quodlibeta* hæc impressit, uti ex titulo apparet, quem ex *Jo. de la Caille* Historia Typographiæ gallice edita p. 28 huc transcribam: Tho. Aquin. QUODLIBETA per Andream FRISNER, de Wunfidel; & Joh. Senfenschmidt, fol. Noriberg. 1474. P. 774 *Susatum* Westphaliæ oppidum vulgo *Sez* vel *Zet* appellari dicitur, quod potius *Sast* vernacula nuncupamus. P. 783 in vita *Hermanni Corneri* verba nonnulla *Meibomii* affert *Echardus* ex vindiciis *Billinganis* (non *Bifillingan*. uti l. c.) & ea, quæ laudem *Corneri* minuere possent, (non dubito quin seducti sint *Munsterus* & *Pantaleon*

ab Herimanno Cornero) omittit, atque citatum a Meibomio Hieronymum *Henningesium*, celeberrimum Genealogiarum scriptorem, in *Kenningesium* transformat. P. 847 Nova Literaria Helvetica a Jo. Jacobo *Scheuchero* collecta adducuntur, quæ celeberrimo Scheuchzero debentur. Taceo plura ejusmodi sphalmata, quæ typorum forte dixeris; quanquam ea quæ adduxi, in erratis typorum huic Tomo subjunctis emendata neutiquam fuerint. Nec ego annotassem illa, nisi precibus Autorum, quibus emendationes errorum omnium totis præcordiis exoptarunt, ut ipsi aliorum sphalmata p. 248, § 10, § 46 atque alibi diligenter annotarunt, dandum aliquid fuisset. Id adhuc monendum, R.P. *Echardum* in ea quoque esse sententia p. 377, quasi *Jo. Ernestus Grabius* sub finem vitæ ad Ecclesiam Romanam transierit. Enimvero id a Celeb. D. *Pfaffio* in Præfat. *Liturgicæ Grabii* p. 500 satis superque fuit confutatum.

Sed nunc Supplementa quoque nonnulla ad primum hunc Bibliothecæ Dominicanæ Tomum communicabimus. De *Martino Drencigio*, qui plane omissus, audire juvabit *Georg. Fabricium* *Annal. Misniæ* L. II p. 66 ad annum 1463: „Pestis passim grassatur. - Lipsiæ a mense Augusto usque ad Octobr. monachi Dominicani in Paulino novem & viginti obeunt. Memorabile est, quod inter eos accidit Martino Drencigio, qui diem horatque obitus sui prævidit. Cui cum Præfectus cœnobii diceret: Quid est, Martine, quo speras Deum habere te prospitum? Ille ait; Non cognovi literaturam a) quia nimis indoctus sum: sed aliis psallentibus solitus sum aliquam partem passionis & mortis Christi meditari, & gratias illi pro munere & merito redemptionis agere: cujus memorabor iustitiæ solius. b) Miratus pietatem hominis Archimandrita oratione confirmavit &

a) Verba sunt Ps. 72 [al. 71] v. 15 juxta vulgatam versionem.

b) Repetita & hæc sunt verba e dicti Psalmi v. 16 vid. B. Jac. Thomasi Præfationes Lipsiæ 1681 in 8 editas, p. 561 seq. ubi jure quodam hic Drencigius inter testes veritatis numeratur.

„& sperare iussit optime, quia recordaretur iustitiæ Domini so-
 lius.,, Huic succedat *Henricus Sletstater*, Rudolphi Episcopi
 Wratislaviensis in negotio indulgentiarum contra Hussitas Sub-
 comuniffarius, cujus Diploma MCCCCLXX die 15 Mens. Fe-
 bruarii subscriptum, ex MSto impressum, Actis & Documen-
 tis Reformationis a Magnifico *Laschero* nuper editis p. 364 in-
 fertum est. Hunc excipiant nonnulli eruditi Dominicani Li-
 ppienses, a Monacho Pirnensi M. Joan. Lindnero in Onomastico
 MS. recensiti, cujus verba Germanica Cl. *Jo. Jacobus Vogelius*
 in vita *Joannis Tezelii* p. 44 exhibuit, Latine ita reddenda :
 „Monasterium Paulinum multos eruditos Doctores piosque vi-
 „ros habuit, *Ludolphum* nimirum *Priorem*, *D. Joannem Cuno-*
 „*nem* 1444, *L. Ulricum Schmidium*, Reformatorem multo-
 „rum monasteriorum, 1478, *D. Job. Breslauerum*, 1475, *D. Ni-*
 „*colaum Bayerum*, 1480, Provinciale Hamburgi, *D. Hiero-*
 „*nymum Wonsidelensem*, (cognomine Friessnerum) 1497 mor-
 „tuum, *D. Georgium de Frickenhausen*, cognomento *Orterum*,
 „*Bartholomæum de Constat*, Wallenfellerum (qui, ut laudatus
 „*Vogelius* l.c. observat, *Conradi* nomine insignitus 1461, albo A-
 „cademiæ insertus 1463, Baccalaureus & 1466 Magister Lippien-
 „sis factus est) *Georgium Damis* (seu potius *Dottanium*). Ex his
 vitæ primi, ni fallor, secundi, quarti & septimi in Scriptoribus
 his Dominicanis inveniuntur, reliquorum autem nulla habetur
 mentio. Et tria quidem Epitaphia, unum *Friesneri*, alterum
Bayeri, & tertium *Bartholomæi De Stat* lapidibus sepulchralibus
 ædis ad D. Pauli inscripta, M. Salomo Stepnerus Inscriptionibus
 suis Lipsiensibus 1675 in 4 editis p. 82 inseruit. Cum vero
 inscriptiones has unicuique inspicere haud liceat, en ipsa verba,
 prout in lapidibus hodiernum exstant : „Anno dni MCCCC
 „XCVII in die scti Galli obyt Rndz p̄ fr Iheronimus de
 „Wunsidel Sacre Theologie professor. Altera *Bayeri* ita
 „habet : „Anno dni 1505 die 26 mē. augusti obyt Rndus p̄
 „fr Nicolaus beyer Sacre Theologie - - - - -
 „ - - - inquisitor. Quondam Provincialis Saxonie,
 „Forfan voces in lapide vetustate excæse ita restitui possunt : Pro-
 „fessor & heretice pravitatis &c. Tertia *De Stat* sic legitur : „An-

no M CCCC LXXIX in die scti Galli obyt Reuerēdo p̄r fr̄
 „Bartholomeus de Stat Sacre Pagine professor. Honorifica
 quoque *Frisneri & Beyeri* fit mentio in Bulla illa membranacea
 Romæ M CCCC LXXXIV d. 10 mens. Octob. data & a decem
 Cardinalibus subscripta, quam Collegium Paulinum per pri-
 marios suos *Frisnerum & Beyorum* tunc impetrarat, ut frater-
 nitas Rosarii B. Mariæ Virginis in hac urbe erecta confirmaretur.
 Audi verba ipsius Bullæ, quæ in Paulina adhuc extat & a B. L. *Jo-*
achimo Felleri Orationi de Bibliotheca hac 1676 habitæ sub-
 juncta est: „Dilectorum nobis & in Christo venerabilium &
 „religiosorum virorum fratrum Nicolai Beyer Provincialis præ-
 „vinciæ Saxoniz, & Hieronymi Frisner, Magistrorum in Theo-
 „logia & dicti ordinis Professorum, super hoc humiliter suppli-
 „cantium, petitionibus inclinati &c. Fortassis ea, quæ de *Ni-*
colao Beyero hic attuli, R. P. *Echardo* in Tom. II proderunt, cu-
 jus vita ad annum 1505 ipsæ mortualem erit referenda. Sed
 & alia quædam in ipsis vitis Dominicanorum addenda esse
 arbitror. P. XXVI in indice Episcoporum adducitur: *Nico-*
laus Meyßen Ep. Lubecensis datus per papam anno 1378. Sic *Bu-*
celinus. Hic videtur qui a nostris *Millina* agnominatus & quem
 referunt ad 1385. De hoc lege utique laudatum *Fabricium* in Lib. II
 Annal. Misn. ad annum 1381. p. 54, cum quo confer Zachariam
Schneiderum Chron. Lipsiensi p. 153. P. 109 omissæ sunt bi-
 us editiones summulæ Raimundi, quarum unam cum casibus
 reservatis metro inclusis Coloniz 1508 in gratiam sacerdotum
 produisse, alteram cura *Job. Chappii* V. I. Professoris Parisiis
 1516, cum suo commentario, sine casibus tamen reservatis, re-
 petitam esse, Celeb. *Hardtius* in præf. Tomi II Autographo-
 rum Lutheri & Constanteorum p. 28 affirmat. P. 111-113 in vita
Joannis a Wildeshusen addi potest ejus Epitaphium, quod Argen-
 torati in oede Prædicatorum & apud *D. Jo. Schilterum* in notis
 ad *Jacobi de Königsboven Chronicon Alsaticum & Argentora-*
tense p 1120 extat. P. 271-317 luculentissima *Thomas de Aqu-*
ino vita habetur, in qua tamen nulla mentio libri, cujus titulus:
 „*Joannis Georgii Dorſchet*, Argentoratensis, D. Thomas Aqu-
 „inas, dictus Doctor Angelicus, exhibitus Confessor veritatis
 Evan-

„Evangelicæ Augustana Confessione repetitæ, juxta seriem controverfiarum Tomis IV. R. Bellarmini Cardinalis examinatus. Ff. 1656 in 4. Hunc a *Thoma Leonardo* Prof. Lovaniensi impugnatum defendit *Antonius Reiferus* in Vindiciis Evangelico-Thomisticis, Ulmæ 1669, 4. P. 370 vindicat R. P. *Echardus* Martinum Polonum a censura Bellarmini, qui Martinum ceu virum simplicem despicit, ut qui fabellas pro historiis obtrudat. Agnovit jam antea hujus censuræ iniquitatem *Wagenfeilius* in Exerc. de Romanis Pontificibus Germanorum gente creatis. P. 480 inter dubios S. Dominici alumnos recenset Guilielmum Duranti, celeberrimum illum Speculi Juris & Rationalis divinarum officiorum scriptorem, ubi inter conditores vitæ Duranti omissus fuit *Fr. Dominicus Antonius Gandolfus*, qui in dissert. de ducentis celeberrimis Augustinianis Scriptoribus &c. p. 149 - 153 vitam hujus prolixè contextuit. P. 523 in vita *Henrici de Arimino* enumerantur codices MSS. tractatus ejus de quatuor virtutibus moralibus, sed ignoravit *Echardus*, hunc ipsum tractatum typis prodidiisse hac epigraphe: „Incipit tractatus de IV Virtutibus „Cardinalibus editus & expositus ad cives Venetos per fratrem „HEINRICUM ARIMINENSEM. Finit ita: Tractatus „pulcherrimus de IV Virt. Card. per Fr. Heinr. Arimin. ad Venetos editus, totam fere Philosophiam moralem complectens, „una cum exemplis & historiis tam ex divinarum quam human. „scripturarum auctoribus suntis, ad conficiendum ARENGAS „(ita medio ævo vocabant conciones vid. Du Fresne Gloss.) collationes & sermones. *Arte impressoria Argentine artificiose offigiatus*: fel. expl., Præfixa sunt operi duo folia membranacea scripta similibus characteribus, quibus opus impressum, in iis Thom. Dorniberch de Memingenen Sacr. Canonum & Art. Liber. Doctor scribit: „Completa est hæc tabula remissoria (quæ præmissa) per me Th. D. de anno 1472 ipsa die S. Martini Papæ., Testatur id *Jo. Ludolph. Bunemannus* in dissert. de Bibliothecis Mindensibus Antiquis & Novis, 1719 edita, litt. C. 2. P. 610 observandum est, de *Conrado de Halberstad* egisse quoque in *Triumviris Helmstadiensibus* summe venerabilem Abbatem *Jo. Andream Schmidiam*, in quibus geminum tractatum

Conradæ

Conradi in manuscriptis possideri, a Viro celeberr. p. 38 asseveratur, quorum alter id in fronte gerit rubrum: *Consolatorium magistorum compilatum a fratre* Conrado de Halberstad, ordinis fratrum Dominicanorum; alter autem: de prosperitate malorum, quomodo prosperentur & innocentes prementur & affligantur., Brevi deinde analysi argumentorum utriusque tractatus instituta, utrumque libellum de *Conradi* probitate, diligenti scriptorum tam profanorum quam sacrorum lectione & circumspecta contemplatione affatim testari, & typis non indiguum esse judicatur. Animadvertit quoque ex posteriori tractatu, *Conradum* hunc nostrum historiam de Cherberti, post exaltationem papalem Sylvestri II nomen adepti, foedere cum diabolo inito, (de quo *Jacobum Ufferium* in libro de Christianarum Ecclesiarum ab Apostolorum temporibus ad nostram ætatem successione & statu Cap. III §. 15 ad 22 p. 84 seqq. erudite disputasse ibidem docetur) intrepide enarrare, & quasi nihil subit falsi aperte pronunciare, adeo ut inique cum Protestantibus agant Pontificii, dum illos, quando hanc aliasque similes historias de Pontificum quorundam facinoribus nefandis proferunt, majestatis Papalis, si Diis placet, reos postulant. Præter hæc adducta scripta doctum adhuc aliud manuscriptum asservere Bibliothecam Guelpherbytanam, Summe venerabilis Abbas l. c. indicat, quod a *Conrado* hoc elucubratum, & cujus inscriptio ita sese habet: „*Responsorium curiosorum sive tractatus, mense philosophiæ.*” De quo libro plura vide apud Schmidium l. c. P. 631 in recensione editionum tractatus, qui sub titulo: *Philobiblon* & sub nomine *Richardi de Buri* Episcopi Dunelmensis editus est, sed *Roberto Holkot* debetur, (uti quoque ex *Lelandi Collectaneis de Rebus Britannicis* P. II Append. p. 299 in his Actis mense Martio A. 1717 relatum fuit) omittuntur tres editiones, quarum una ex Bibliotheca *Goldasti*, altera cum præfatione *Conringii* Philologicarum Epistolarum centuriæ ab ipso editæ subjuncta, tertia primæ Collectionis *Maderiano-Schmidiane* Accessioni de Bibliothecis præmissa p. 1-66. exhibetur. Ad vitam *Henrici de Hervordia* p. 665 sq. observo, de hoc Cl. *Bunemannum* in diss. I de doctis *Westphalis* egisse, ibique *Tribemii*, *Simleri*, *Vossii* & *Lexici Universalis Historici* in Hen-

Henrico de Hervordia Westphalo cum *Henr. de Erfordia* Thuringo permutato notasse. Idem in dissert. supra citata de Bibliothecis Mindensibus, Cl. *Reimannum* in hujus vita etiam a via abductum demonstrat, & elogium, quo *Nicolaus Schaten* in *Annal. Pađerb.* ad an. 1370 fol. 381 hunc Henricum extollit, memorat, ubi inter alia ceu sacerdos religione & doctrina inter suos ea tempestate celebris laudatur. *Conringium* hujus Henrici Chronicon in MSto possedisse, testis est ejus Epistola ad *Fürstenbergium* p. 15; sed postea deperditum illud esse, Cl. *Joachimus Fridericus Fellerus* in Monumentis ineditis p. 40 animadvertit. P. 677-679 vita *Ja. Tauleri* ad annum 1379 extat, ad quam annotare licebit, eam ex Cl. *Georgii Frider. Heupelii* dissertatione, qua memoriam Joh. Tauleri instauratam Witteb. 1688 exhibuit, Anonymi historia Tauleri Germanice scripta & Luneburgi 1689 in 8 impressa, una cum figura ænea cenotaphium ejus Argentoratense repræsentante, *Gotthofredi Arnoldi* Historica descriptione Theologiæ Mysticæ, Lipsiæ 1702 edita, p. 299-305, *Job. Gottfridi Olearii* Bibliotheca Scriptorum Ecclesiasticorum, Jenæ 1711 cum præf. *Celeb. Buddæi* publicata, p. 184, aliisque & augeri & emendari posse. Adjungo iis supra laudatum *D. Joannem Schilterum*, qui in doctissimis notis ad Königshovenii Chronicon Alsaticum & Argentoratense & quidem in append. p. 1119 Epitaphium & alia de Taulero adducit, e quibus patet, Taulerum non A. 1379, quod viri graves Argentorati 1714 degentes Nostro persuaserant, sed d. 16 Jun. 1361, ut recte Spondanus tradiderat, obiisse. P. 727 in vita *Jacobi Januensis* omissa est ipsius Legenda aurea, quæ hunc præ se fert titulum: „Legenda aurea Jacobi Januensis ex Ord. Præd. pulchre transcripta per Martin. Crants, Udalr. Georing & Mich. Friburger impressoriæ Artis magistros, fol. Par. *Chevillierius* p. 69 eam in annum 1476 conjicit, licet annus non exprimatur. P. 750 *Hermanni de Lerbecke* Chronicon Comitum Schaumburgensium, a *Meibomio* editum, recensetur; sed præter illud consignavit quoque *Chronicon Episcoporum Mindensium*, quod usque ad Ottonem Episcopum, qui obiit A. D. 1398, produxerat. Edidit illud *God. Guil. Leibnizius* ex MS.

T. II Script. Brunsvic. p. 157-211, cuius quoque introductio confertur meretur. Fuit & aliud MS. Lerbecii in Bibliotheca Cathedrali Mindensi adhuc A. cl. lccxxxvi, sed inter deperdita nuper relatum a Cl. *Bunemanno* in dissertatione de Bibliothecis Mindensibus supra citata his verbis: „Denique (15) *Hermannus Lerbecius*, MSS. adscriptum Catalogo ab eadem manu: *estrudi sibi incorrectus*. Dolendum hoc praesertim MS. interciderit. Licet enim ex antiquis privilegiis, quibus Lerbecius se olim usum testatur, & ipsis originalibus literis quam plurimis haud pauca Lerbecii loca corrupta restituere possum, tamen hic liber MS. multum potuisset adjuvare, atque ego eo minus hunc laborem subterfugerem, quod Herm. Lerbecius frater ordinis Praedicatorum domus Mindensis in monasterio Dominicanorum olim vixit, quod nunc in Gymnasium & Rectoris aedes est mutatum. P. 783 in vita *Hermani Corneri* latuit R. P. *Echardus*, *Leibnitium* Scriptor. Brunsvicenf. T. II n. XLVI p. 743-751 loca in *Hermani Corneri* Chronico inedito ex *Helmoldo* vel *Arnoldo* citata, quae tamen apud eosdem, quales extant, vel plane non vel aliter leguntur, edidisse atque T. III n. V. p. 199-202 *Excerpta Chronici* ejusdem ab anno Domini 1371 ad A. D. 1435, ad urbem Lüneburgicam pertinentia, cum continuatione ad A. D. 1466 dialecto Saxonica exhibuisse. In utraque introductione his excerptis praemissa varia annotavit *Leibnitius*, quae si legisset *Echardus*, luculentiore *Corneri* ejusque *Chronici* notitiam dedisset. Exhibuit praeterea ex dicti *Corneri* Chronico ea potissimum loca, quae ex Chronographo quodam inedito *Eggardo* delibavit, & quae in collectione Script. Brunsv. Leibnitiana non reperiuntur, Cl. *Joach. Frid. Fellerus*, cum notis, Monumentorum Ineditorum Trimestri III p. 141-178. Egit quoque de *Hermani nostri* Chronico, quod *Lubeae* etiam adservatur, hoc ipso anno Cl. *Jo. Henr. von Seelen* Select. Literar. Specim. III, in quo varia ab aliis nondum observata occurrunt. P. 793 in recensione scriptorum *Johannis Nyderi* video Cl. Autoribus non innotuisse, quod Cel. *Hartius* ex Formicario *Nyderi* libros quinque, qui de visionibus ac revelationibus agunt, *Helmstadii* 1692 in 8 ediderit.

ediderit. In præfatione laudatus *Hardtius* Nyderum Suevum, Iſi na oriundum, ſummis laudibus extolit atque Diſpoſitorium moriendi, quod inter tractatus Nyderi, qui prælum nondum ſubierrunt, a ſcriptoribus Dominicanis refertur, in 4 imprefſum in Bibliotheca Sereniſſimi Principis RUDOLPHI AUGUSTI fuiſſe, animadvertit. Obſervo autem & ex hac Bibliotheca Dominicana, Nyderi libros tres de reformatione religioſorum ſeu ſtatu cœnobitici (cujus libri geminum exemplar MS. unum in Fol. ſcriptum A. 1473 & alterum in 4 in Bibliotheca Julia aſſervari *Hardtius* & in hac præf. & in præf. T. III Autographorum Lutheri & Cœtaneorum docuerat) ab Hardtio inter MS. numeratos, & in cit. præf. Autographorum ſummariam recensitos, jam dudum typis prodiffe, & Pariſiis in 8, 1512 typis Joan. Petit, & Antwerp. 1611, 8 ex Offic. Plantiniana, cura *F. Joannis Nys.* P. 828 in vita *Jo. Cunois* (quem *Kuned* appellari ab *Echaro* ſupra notavi) addi poſſunt varia ex Fabricii Annalibus Miſn. Lib. II ad A. 1437 p. 61 & A. 1444 p. 63. Refert & hunc inter teſtes veritatis *Jacobus Thomafius* in Præfationibus p. 556 ſq. ubi & p. 560 exiſtimat, veriſimile eſſe, inter cauſas, cur *Cuno* Baſileenſi Concilio non ſubſcripſerit, hanc etiam fuiſſe, ne videretur figmentum de miraculo *Welsnaceni* ab iſto Concilio confirmatum approbare. P. 845 recte ſuſpicantur Autores horum ſcriptorum, *Olearium* in *Abaco Patrologico* deluſum eſſe, quum dixerit, exemplum Sermonum aureorum de Sanctis *F. Leonardi de Utino* in Bibliotheca Hlenſi anno 1446 imprefſum eſſe. *Olearium* enim annum, quo compila-ti ſunt hi ſermões, pro anno, quo e prælo prodierunt, accepiſſe, ſubſcriptio, quæ in fine horum Sermonum deprehenditur, docet. Ipſemet hos Sermones nuper *Haltz* inſpexi & in fine libri adjecta deſcripſi, quæ ita ſeſe habent:

„Expliciunt ſermões aurei de ſanctis per totum annum quos
 „compilavit mgr *leonardus de Utino* ſacre theologie doctor
 „ordinis fratrum predicator. Ad inſtanciam & complacenciam
 „am magnifice communitatis *Utinenſis*, ac nobilium virorum
 „eiusdem. MCCCC·XLVI in vigilia beatiſſimi patris noſtri Do-
 „minici Feſſoris. Ad laudem & gl'iam dei omnipotentis & totius
 „curie triumphantis.„

Convenit hæc ſubſcriptio exacte cum
 Lll 2 illa

illa, quam nuper in Annalibus Typographicis *Michael Maittaire* p. 25 exhibuit, nisi quod apud eum loco vocis *communitatis* vox *civitatis* l. c. legatur. Unde emendari poterunt, quæ *Clar. Lilienthalus* in *Sele&is Hist. Liter.* observ. X, & *Cl. Bunemannus* in dissert. de Bibliothecis Mindenf. de opere filio tradiderunt. P. 883 ad vitam *Georgii Orteri* a patria *Frickenbauseus* seu *de Frickenhausen* dicti, varia addi possent. Ex *Fabricii Annalibus Misnensibus* p. 78 constat, *Johannem de Salhusia* Episcopum Misnensem, *Georgium Frichenhusium* Dominicatum Lipsiensem contra bullam de esu butyri concionantem defendisse, & pro eo contra *Canonicos Frickensbergios* liberam tulisse sententiam. De qua controversia ut plenius constet *R. P. Echaro*, ea quæ ex *Andrea Mollevi Chronico* *Fribergenfi* P. II p. 139 Illustris *Seckendorffius* in *Hist. Lutheranismi*, (quam ad alterum Bibliothecæ hujus Tomum conficiendum *Cl. Autor* cum fructu conferet) fol. 13 prolixè tradidit, evolvat. Quod ad ejusdem *Ge. de Frickenhausen* controversiam de immaculata conceptione *Beate Mariæ Virginis* attinet, referunt quidem illam *Autores scriptorum* horum *Dominicanorum* ex *Alva Sol. Verit. Radic.* sed præterquam quod *Alva Frickenhusii* adversarium *Sebastianum Titium Brant* fuisse, falso tradat, qui *Johannes Breitenbach* fuit, nec omnia hic scripta in hac controversia tunc publicata enarrantur. Ut ordine procedamus, prodiit primum: *Disputatio brevissima de immaculata conceptione virginis gloriose. In florentissimo studio Lipsiensi. Die martis post festum sancte Lucie virginis in scholis Juristarum publice facta & pronunciata. Anno Dni &c. LXXXIX.* *Johannem de Breitenbach* hujus dissertationis auctorem fuisse, ex annotationibus MSS. quæ nonnullis exemplis in *Paulina Lipsiensi* extantibus adjectæ sunt, patet, & ex *Anonymo*, quem *Maderus* edidit, confirmatur, qui *Breitenbachium* IV libros pro *Divæ Virginis* conceptione scripsisse perhibet. Huic disputationi opposita est a *Frickenbusio*: *Repositio disputationis de immaculata conceptione virginis gloriose in florentissimo studio Lipsiensi, die Martis post festum sancte Lucie virginis. In scholis Juristarum Anno Dni &c. LXXXIX facte cum responsionibus & replicis.*

*In qua fundatis juribus & theologicis rationibus evidentissime ostenditur, quid dicta disputatio veritatis in se contineat. Cum Bulla àplica. (Lips. 4 pl. in 4.) Repetitionem hanc propugnator quidam immaculatæ conceptionis Mariæ hoc scripto confutare conatus est: Clypeus contra iacula in sacram ac immaculatam virginis mariæ conceptionem volitantia per modum trium sermonum cum quadam questione theologica ac disputatione iuridica in scholis iuristarum alme Universitatis Lipsiensis facta sub anno dnice incarnationis M. CCCC LXXXIX. (Lips. 8 pl. in 4.) Verum & Breitenbachius ipse causam suam defendit tractatu, cujus titulus: In his cartis determinatio que de immaculata conceptione beate ac gloriose virginis Dei genitricis in scholis iuristarum huius florentissimi studii Lipsiensis his diebus brevissima facta existit corroboratur. Ac nonnulla dicta per quendam eisdem determinationis emuluz tanquam friuola & temeraria ac iuri & veritati contraria ex indubitato utriusque iuris fundamento eliduntur & reprobantur. (Lips. 3½ pl. in 4.) Hæc duo scripta Frickenbaufius impugnavit hoc opusculo: Repetitio fabulose narrationis que alias ab autore suo intitulatur Clypeus contra iacula sacram ac immaculatam virginis Mariæ concepti-
 3 violitancia per modum trium sermonum cum quadam questione theologica ac disputatione iuridica in scholis iuristarum alme universitatis lipzenn. facta. sub anno dnice incarnationis MCCCC LXXXIX, comportata per fratrem Georgium de frickenbauffen ordinis predicatorum sacre theologie p'fessorem. In qua repetitione evidentissime ostenditur, quid presatus clipeus ac dicte disputationis inualida determinatio & sophistica corroboratio in se contineant veritatis. In fine hac habentur: Explicit Repetitio &c. Impressa Lipszk Anno LXXXX. (7 plag. in 4) Opposuit huic Repetitioni Breitenbachius: Triplicationem contra quandam cavillosam ac inutilem scripturam dni Doc. Georgii de Frickenbauffen. In qua quod solutiones per eum date ad rationes pro ea pia & devota opinione sancte ac immaculate conceptionis virginis gl'ose supra adductas. sint iniuriose debiles & erronee ad oculum ostenditur ac demonstratur. (Lips. 2 pl. in 4) Sed ne causa, quam susceperant, cecidisse viderentur Dominicani, adornata*

fuit ab *ipsis* Responsio ad Triplicationem & *Appologia* c) *adversus Inuectivam & iniuriosam triplicationem &c.* Utraque inter MS. in Bibliotheca Paulina adservatur & illa quidem *Frickenbusio* a *Fellero* in Catalogo p. 211, hæc vero alii Dominicano in Relationibus innoxiiis A. 1718 p. 382 adscribitur. His addo demum Epitaphium *Frickenbusii*, quod lapidi sepulchrali inscriptum ita sese habet: „*Anno dni. M. CCCC. XCVII. VII. January Obijt Rndus p'r Fr. Georgius de Frickehausen Sacre Theologie professor.*„ P. 884 ad *Hieronyni Savanarola* vitam animadverti potest, celeberrimum Jenensium doctorem *Joh. Franc. Buddeum* de artibus tyrannicis *Hier. Savanarola*, disputat. Jenæ, 1690 habuisse, quæ *Parergis* ipsius *Historico-Theologicis* inserta est p. 277-320. Sed retractavit eandem singulari Exercitatione, quæ post dissertationem ibidem legitur. Atque hæc hæctenus. Ceterum quam R. P. *Echardus* desideravit nonnullorum codicum MS. qui in Bibliotheca nostra Paulina, quam Dominicanorum olim fuisse plus vice simplici monet, extant, notitiam, eam celeberrimus Bibliothecæ hodie præfectus D. *Barnerus*, pro singulari literas promovendi, quo flagrat, studio, proxime suppeditabit.

CHRISTOPHORI MATTHÆI PFAFFII,
S. T. D. & in Acad. Tubing. Prof. P. Ord. Ecclesie Decani & Illustris Stipendii Theologici Superattendentis,
Introductio in Historiam Theologiæ Literariam
cum Appendicibus.

Tubingæ, sumtibus Joh. Georgii Cottæ, 1720, 8.

I Alph. 17 plag.

CUM non ignoret Cel. Autor, quam bene consulant Reip' literariæ, qui disciplinarum historiam pertextere eaque ratione ad penitiorum rerum cognitionem via facili juventutem perducere annituntur, Introductionem hanc, in auditorum potissimum gratiam, luci publicæ exposuit. Primas hæc rerum lineas se ducere, primas umbras, neque omnia, quæ di-

---

c) Sic in ipso MS. scribitur.

ci poterant, exhaustisse, ceteris privatæ explicationi & prolixiori deductioni aliquando edendæ reservatis, ipse publice profitetur, simulque monet, se omnes autores huc spectantes non allegaturum, neque tamen eos tantum, qui data opera rem quandam dederint, sed eos præcipue, qui optime rem enarraverint, five id singulari quodam opere five alio quasi loco, modo bene, fecerint, ut adeo veniam, quam ab eruditis exposcit, facile sit impetraturus, si non omnia accurata lance pensata invenerint. Ita vero rem instituit, ut, præmissis de Historia literaria universali Prolegomenis, ad historiam singularum Theologiæ partium, Exegeticæ, Dogmaticæ, Theticæ videlicet & Moralis, Polemicæ, Historiæ Ecclesiasticæ, & tandem Theol. Pastoralis, recensendam progrediatur. In illis, quid historia literaria sit, quid illa tradat, quæ ejus necessitas, quis usus, quæ præstantia, quis abusus, quæ avia, qui fontes, quæ denique genuina ejus percipiendæ ratio sit, explicat, ubi inter alia methodum studii theologiæ, aliam inter Pontificios, quibus ultra libros juratos, methodum dictatoriam, receptas sententias, & præceptorum effata sapere non liceat, aliam inter Anglos, qui collegia & lectiones Academicas præne ignorant, usitatam recenset, tandemque in illos nostratibus, qui in Academiis doctorum sermonibus calamo excipiendis nimium inhiant, acerbissime invehitur. Ad rem jam ipsam accedens, Libro I de Theologia Exegetica, & primo quidem loco de libris V. & N. T. eorumque origine, integritate, fati & canone agit, nuda autorum diversæ fidei nomina agmine numerofo sistens, deinde de linguis Originalibus earumque grammaticis, onomasticis & Lexicis, posthæc de hermeneutica & critica sacra, quorum etiam refert controversias de literarum Ebræarum & Samaritanarum antiquitate, punctorum item & Masoræ, cujus apud Cl. Autorem exigua est auctoritas, uti aliunde constat, de accensibus Ebræis & Græcis eorumque dignitate, nec non de musica & poesi veterum Ebræorum, in quibus argumentis fere omnibus utramque Autori nostro faciunt paginam V. E. Læfcherus in libro de Causis E. L. & Jo. A. Fabricius in Bibliographia antiquaria, quorum recensione scriptorum huc pertinentium Noster quibus-

Prolegom.

p. 32.

- P. 49. quibusdam nominibus auxit. Idem agit in reliquis, ubi de antiquitatum sacrarum, historiarum, chronologicarum, & geographicarum sacrarum scriptoribus differit. In historia theologicarum typicarum & propheticarum enarranda otium Nostro fecit Andr. Christ. Zellerus, qui Philologus & Theologus ordine recenset, qui ingenium suum in hac excellentissima sacratorum literarum parte investiganda exercuerunt, quibus aliquot Noster addit, simulque opportuno loco monet, hanc Theologicarum partem nondum satis esse excultam, quin potius deesse adhuc nobis librum, quem Systema dicit, quo impleta & olim implenda ex genuina rerum in orbe & ecclesia gestarum dijudicatione rite distincta, & vaticinia V. & N. T. in harmoniam quandam fusa, & canones dati fuerint, quibus in vaticiniis explicandis uti queamus. Acturus post hæc de codicibus MSis Scriptorum Sac. & Veteris quidem Testamenti, citat Rich. Simonium, Jo. A. Bosium, Jacobum le Long aliosque paucos; Novi vero Testamenti codices manu exaratos enarrarunt idem le Long, Simonius, Jo. Millius, Kusterus, G. van Mastricht. De Polyglottis egerunt Jo. H. Hottingerus, Guil. Era. Tenzelius, Richard. Simonius & le Long. Versionum historiam pertexuerunt Rich. Simonius, le Long, Usserius, Whartonus, Waltonus, ex nostris, Glassius, Waltherus, Calovius, Kortholtus, Pfeifferus, Bœrnerus; de Græca, quam LXX viralem fabulose ajunt, scripsere Usserius, H. Vossius, Schottanus, Hodius, van Dalen, Grabius, Fabricius; de Vulgata sive Latina, Cherubinus, Buccentopius, Amama, Calovius, Kortholtus, Leusdenius, Hodius; de Gallicis Arnaldus, Simonius, Indezius, Theologus Salmanticensis larvatus, i. e. Dionysius Nollinus, Cherubinus, le Long, Clericus; de Anglicanis, Matthias Polus; de aliis versionibus occidentalibus Simonius, le Long, Fabricius; de Germanicis idem Fabricius, Zeltnerus, & Magnus; de Versione Lutheri, Crellius, Franckius, Grapius, Mayerus, Posseltius, & Krafftius. De Concordantiis & Harmoniis pauca habet Cl. Autor, qui eo prolixior est in Commentatoribus Biblicis enumerandis, quorum nomina cumulate profert, nec eorum obliviscitur, qui in quædam tantum vel dicta vel scripta etiam Biblica observationes suas ediderunt. Tandem
- 51.]
- 58.
- 53.
- 56.
- 58.
- 62.
- 64.
- 74.

dem in epilogo lectionem biblicam commendat, eamque vari-
 am, grammaticam aliam, aliam criticam, rhetoricam aliam,
 aliam logicam & literalem, aliam dogmaticam, aliam pole-
 micam, instituendam suadet. Postea igitur quam cum Cel.
 Autore campum, ut ipfius verbis uti liceat, Theologiæ Exege-
 ticæ fugitivo admodum oculo pervolvimus, jam cum eodem
 in dogmaticum eumque & theoreticum & moralem pedem
 promovemus, ubi sub initium statim annotamus, Nostrum de
 Theologia nostra in Systematum formam coacta sequius sen-
 tire & approbare effatum Theologi cujusdam Genevensis: qui
 vellent, scribentis, Christum theologiam systematicam homi-
 nibus tradidisse, parum prudentes sunt æstimatores rerum. Ars
 vivendi familiaribus colloquiis, datisque, prout res ferunt, do-
 cumentis longe feliciter traditur, quam operoso illo definitio-
 num & argutarum quæstionum artificio, quod systema nuncu-
 patur. Ceterum Noster Patrum veteris ecclesiæ nullum fuisse
 ait, qui compendium quoddam fidei Christianæ aut systema
 nobis sistat, donec Seculo VII inter Græcos Joan. Damascenus
 in libris de orthodoxa fide Systema Theologiæ dare cœperit,
 quem Latini Sec. XII secuti sunt, P. Abælardus, P. Lombardus,
 & universus Scholasticorum chorus, quorum vestigia presso
 gradu legunt Romanenses, Canus, Camisius, Bellarminus, Be-
 canus, Maldonatus, Burghaberus, Arsdekin, Laurentii, ali-
 ique; e nostris vero, Lutherus, Melanclthon, & sexcenti alii
 huc pertinent. Inter Reformatos methodus fœderalis Cocce-
 jo ejusque familiæ, ante hunc vero, Gellio Sncano, Casp. O-
 leviano, Matth. Martinio, usitata est, quorsum & e modernis
 imprimis Benjamin Hoadlyus, Episcopus Bangoriensis, refe-
 rendus est. Pergit nunc Autor ad Catechismum, Librorumque
 Symbolicorum diversarum religionum historiam recensenda-
 dam, tandemque hinc paucissima quædam de Theologia Mora-
 li subnectit, in epilogo effusus iterum in laudes libertatis theo-
 logicæ, qua studium autoritatis & sectæ, quo nomine & Lu-
 theranos compellat, & affectuum, superbiamque & odium &
 scepticismum theologicum cum prædantisimo omni & philau-
 tia proscribere jubentur Theologi. Appendicis denique lo-

p. 80.

83.

92.

98. 102.

99. 104.

104. 110.

113.

M m m

co

- eo literæ Sam. Pufendorffii & P. D. Huetii de *Systematia theologi* conscribendi ratione adjiciuntur.
- p. 113. Libro III, qui agit de Theologia Polemica, Cl. Pfaffius metho-
do sua, i. e. brevissima, & nudis fere scriptorum nominibus
recensitis, exponit historiam scriptorum veterum hæresium - o-
rumquæ, qui hæc refutarunt: Atheorum, Scepticorum, Dei-
124. 129. starum atque Indifferentistarum; eorum, qui Theologiam An-
134. 135. ti-Judaicam, Anti-Gentilem, Anti-Muhammedanam, Anti-
136. 137. Græcam, Anti-Pontificiam, Anti-Calvinianam, Anti-Armini-
141. anam, Anti-Socinianam, nec non eam, quæ contra Anabaptis-
tas, Mennonitas, Quackeros & Fanaticos tractari solet, con-
153. scripserunt, quibus in epilogo addit scriptores intestinarum li-
tium nostrarum, quorum pertinent controversiæ, Flaciana,
Synergistica, Majoristica, Osiandrina, Crypto-Calviniana,
Ubiquetistica, Huberiana, Rathmanniana, alizque plures, &
tandem nostra ætate infausta illa pugna Pietistica.
156. Quo brevior autem in hisce Theologiæ partibus enarran-
dis adhuc fuit Cl. Autor, eo prolixior nunc est & copiosior, dum
L. IV. Historiæ Ecclesiasticæ Scriptores fusius recenset. Ubi an-
159. 160. te omnia sistantur scriptores generales, qui fontes historiæ hu-
171. jus aperiant, deinde scriptores Hist. Eccles. universales, post-
hæc illi, qui historiam ecclesiarum Patriarchalium, aliarum-
176. que particularium Ecclesiarum, sive nationalium, sive provinci-
186. alium, sive urbicarum, dedere; nunc fontes historiæ dogmatum;
paulo post scriptores historiæ Conciliorum, Conventuum &
Colloquiorum, ubi B. Thomæ Ittigii nostratis schediasma de
219. scriptis ad notitiam Conciliorum & Canonum spectantibus inte-
grum fere insertum est, & editionis Conciliorum a Jo. Hardu-
ino S. J. ante aliquot annos editæ fata edisseruntur, adjectis tum
libello accusatorio Du Pinii contra Harduinam Conciliorum
collectionem confecto, tum actis curiæ supremæ Parisiensis,
229. quam Parliamentum dicunt, tum denique integro conspectu ab
258-266. ipso Harduino Anno 1715 edito. Hinc disserit Col. Autor de
276. Codicibus Canonum, eaque heic fere repetit, quæ alio loco, in
libro videlicet de Juris Ecclesiastici Originibus dixerat. Pro-
greditur porro ad historiam hæresium, controversiarum, & schi-
sma-

mentam; ad scriptores de scriptoribus ecclesiasticis, ubi iterum instrumentum retractationis, quæ Du Pinio, Bibliothecæ scriptorum Ecclesiasticæ auctori, ab Archi-Episcopo Parisiensi fuit injecta, interponitur; ad Symbolorum, Confessionum, liturgiarumque veterum historiam; ad scriptores, qui disciplinam, ritus, antiquitates, & hierarchiam ecclesiasticam exposuere; ad eruditos, qui acta martyrum & sanctorum collegere, qui historiam contextuere Reformationis, qui vitas vel Patrum, vel Theologorum recentiorum conscripserunt, vel Pontificum, Cardinalium, Canonico-rum, & Monachorum fata recensuerunt, vel denique qui Lexica Ecclesiastica, & qui historiam sectarum Christianarum, earumque modernarum, confecerunt.

p. 270.
275-315.
324.
326.
344.
345.
346. 347.

Restat, ut exponamus, quid Liber V, qui de Theologia Pastoralis, Jurisprudentia Ecclesiastica, de Theologia Casuali, Catechetica, homiletica mysticaque agit, lectoribus sistat delibandum. Paucissima autem sunt re vera, quæ de argumentis istis heic inveniantur. In Jurisprudentia Ecclesiastica citantur Zegerus Bernhardus van Espen, Carpzovius, Zieglerus, alii; in Theologia Pastoralis Spenerus, Ah. Fritschius, Quenstedtius, Guntherus, alii, inprimis vero B. Gottfr. Olearius, in Casuali Rechenbergius, Balduinus, Prucknerus, Dunte, Spenerus, Arnoldus, alii. Homileticam quod attinet, haud magni istam facit Noster, persuasus, formatis ad regularum quarundam normam sermonibus sacris non multum profici. Annotat idem, methodos homileticas differre ratione populorum, remque hisce verbis exponit. In Italia & Hispania eloquentia mox affectatis acuminibus inflata, quæ in histrionicam degenerans gestibusque nimis superbiens, mox acuta dictionis gravitas & magnificentia & altitudo conspicitur. Gallorum homiletica fere est incomparabilis, sive dictionem phrasesque, sive naturalem proponendi rationem, sive præstantiam rerum, ingenium, quod ubique heic ebullit, elegantiamque officillatam sermonis spectes. Nihil fere heic, quod pedantibus moleat, omnia amœna, jucunda, elegantia sunt, animosque auditoris capiunt. Hæc Cl. Autor. Ex Anglis multos, plures ex nostratibus recenset, item Homiletas, tam theoreticos, quam practicos.

360.
364.
366.
367.

p. 381.

logiz Mysticæ scriptoribus enumerandis id unice egit, ut ad Arnoldum & Petrum Poiretum provocaverit. Prima appendix, quæ huic Introductioni subnectuntur, sistit Specimen Selectæ Bibliothecæ Theologicæ, ubi librorum nomina nuda & sine ordine recensentur, altera sex Programmata Academica, & ultima denique catalogum scriptorum, quæ Pfaffius vel edidit vel edet, continet.

SCHEDIASMA IRENICUM; HOC EST, necessaria Ecclesiarum Protestantium in fide consensus, ex propriis principiis doctorum Lutheranorum eorumque rigidissimorum, unica demonstratione evicta.

Ratisponæ, 1720, 4.

Plag. 6.

Autor hujus schediasmatis celeberrimus Chr. Matth. Pfaffius, Theologus Tubingensis, esse perhibetur. Ac eum quidem nonnihil de uniendis Protestantium Ecclesiis vernaculo sermone conscripsisse novimus, quod & viris nonnullis illustribus, qui comitiis Ratisponensibus interfunt, approbatum fuisse ferunt; & in Syllabo operum Autoris, libro modo recensito addito, vernaculum ejus generis scriptum memoratur. Jam vero hoc ipsum schediasma, ut titulus nos docet, ex mandato illusterrimorum virorum ab ipso in Autore e vernaculo in latinum conversum fuit, idemque viris illis haud displicuisse p. 43 gratus testatur Autor. Ut adeo nihil fere dubitare nos sinat, nisi quod p. 10 B. Joh. Christoph. Pfaffius Soceri nomine appellatur, ipseque Christoph. Matthæus Pfaffius magnum Academiæ Tubingensis decus ac ornamentum ab Autore p. 41. allegetur. Quisquis tamen ille sit, quum aliquando de dissensu Ecclesiarum Protestantium fundamentali ortus reddi vellet, in ipsa discussione rei se contrarium deprehendisse fatetur. Ac quidem, quod colloquia, totque ac tanta contentina frustra hactenus fuerint, inter alias hanc in primis dicit causam esse, cum, quod plenaria consensus exacta fuerit, nulla habita ratione momen-

ti

ti quæstionum, an fundamentum attingant, nec ne? tum, quod Viri docti articulos controversos vel conciliatum, vel adversarios convictum irent. Propiorem autem spem consensus fore, si, quod fieri hæcenus sit cœptum, nexus articulorum controversorum cum fundamento fidei spectetur. Hinc natum est Autori nostro consilium scribendi; ostendere enim ipsi est animus, ex ipsis Lutheranorum, eorundemque *γνησίως* talium, ac minime suspectorum, principiis necessario consequi, esse inter Protestantes Ecclesias in fundamento consensum, pacemque adeo & unitatem inter ipsas debere coli. Quatuor igitur format axiomata: I Unioni & paci Ecclesiasticæ neque dissensum in non fundamentalibus, neque diversitatem cerimoniarum, sed solum dissensum in fundamento debere obesse. II Illud esse fundamentum fidei, ut homo credat: Deum ex mera gratia propter meritum Christi velle sui in individuo misereri, peccata sibi remittere, seque ad æternam salutem perducere. Ubi observatur, neque ordinem decretorum divinatorum esse ad salutem cognitu simpliciter necessarium. III Esse consensum de eo, quod satis fit ad salutem, scire, unum esse Christum sospitatore, consequentia vero unionis personalis, communionem naturarum & communicationem idiomatum ac apotelesmatum ad salutem cognitu necessaria haud esse. IV Ipsam doctrinam de Sacramentis ad fundamentum fidei non pertinere, adeoque errores in ea re capitales unionem rumpere aut impedire non debere. Atque ex istis propositionibus, quas sigillatim & secundum singulas sui partes Nie. Hunnii & Joh. Hulsemanni, tum & aliorum, Calovii, Quenstedti, Musæi, Danhaueri &c. verbis prolixè confirmat, demonstrationem demum unicam nectit doctissimus Autor, quæ id ipsum, quod supra indicavimus, evincat. Tangit vero & ea, quæ ab adversa parte objici possunt & solent. Ita primo loco excipitur: non posse tamen cum doctoribus pacem iniri, qui fundamentum indirecte evertant, negando articulos secundarios. Respondet hic Vir doctissimus, non debere unionem Ecclesiarum suspendi ab unitate scholarum, quæ nunquam forte & inter nos ex assè speranda sit. Dissensum ergo Theologorum, qui pauci sint, non debere præ-

judicio esse mille credentibus, ignaris illarum, quæ ad salutem necessariz non sint, controversiarum. Injustissimum enim esse excommunicari animas innocentes, propter curiositateu Theologorum, mysteria longius quam par erat, peruestigantium. Quod si autem quis regerat, apud plebem reformatam eandem excommunicationis causam præsumi debere: respondet Noster, pessime in re tanta præsumptioni audæ infisti, imprimis ubi ea penes omnes vera & simplici fide in Christum præditos fundamento plane careat. Imo vero, quod ad ipsas lites & controversias inter nos & Reformatos attinet, esse eas hujusmodi, ut etiam negatio articulorum, qui in disputatione sunt, saluti exitialis haud sit, adeoque fundamentum non evertat. Plurimam enim partem abire in disputationes de vocibus, de cetero vero allegari posse ipsam experientiam, quæ unumquemque convincat, Jesum Christum Dei filium, sospitatorein nostrum apud Reformatos, negata licet communicatione idiomatica ea, quæ disceptatur vere, ardentissime coli, neque posse magnum indicem necti eorum, qui propter particularissimi dogma in desperationem acti fuerint. Cujus rei ratio sit hæc, quod homines non per ratiocinationes subtiles illas ac speculativas, sed per insitam verbi virtutem divinam convertantur, quemadmodum & virtus sacramentorum non a nostris opinionibus, sed ab institutione Salvatoris sit derivanda. Certitudinem demum salutis nostræ igniti testimonio intrinseco Spiritus S. ad quod dogmata de gratia, sive universali sive particulari, nihil faciant, & sicut ex eo, quod gratia sit universalis, non statim sequatur, me esse electum, ita nec ex eo, quod particularis sit, sequi, me esse reprobum. Miserum autem esse, si quis unioni objiciat cavillationes & injurias, quibus doctrinam & Doctores nostræ Ecclesiæ oneraverint quondam Reformati; certe enim consequentiam non procedere. Ad hæc non esse illa judicia Ecclesiæ, sed privatorum, quæ cordatiores inter Reformatos aversentur ipsi. Concludit Autor doctissimus scriptum hoc adhortando Protestantes, ut primum in necessariis consensum esse declarent, atque controversias reliquas non in concionibus, sed in scholis, idque moderate, tractari præcipiant.

COM-

COMMENTATIO IN PROPHETIAM Ezechielis & *Chasmal* præsertim Ezechielicum, Autore D. GODOFREDO LVDOVICI P. P. illustr. Castimiriani Coburg. Direct.

Lipsiæ, apud Heredes Lanckii. 1720, 8.
Plag. 12.

Quænam divus noster Lutherus A. 1530 integrum, ex sententia Maxime Rev. Dn. Autoris, donavit vernacula, Ezechiel denuo, qua *δωνόνητε*, quibus abundat, hic pertentatur, nodisque hinc inde solutis, in *Chasmal* denique illud Cap. I, 4 ex instituto inquiritur. Integrum, quod dixi, Ezechielem vertisse Megalandrum Coburgi, secus, quam B. Mayero de Version. Luth. p. 14 visum; hoc statim ab initio, subjectis per tractatum universum, typis minoribus prolixis annotatis, asserit comprobaturque Autor, Mayerum, quo dixi, loco emendans, modo recte sic conciliari possunt ex Epistolis Lutheri loca, a Mayero, Maximeque Reverendo Autore vel ipso allata. Die namque 29 Jun. A. 1530 Gabrieli Didymo *absolutum Ezechi-olem* nunciat; postea vero d. 25 Aug. tædio, corporisque morbo *posuisse sese Ezechielem*, Melanchthoni memorat. Funkius peculiari paragrapho capitis septimi *Historiæ Reformat.* p. 331 seqq. facta Lutheri & scripta Coburgensia promens, eum *in versione Prophetarum omnium* Coburgi laborasse, hosque *eo anno* vulgasse itidem, de Ezechiele ibidem absoluto nihil addens, tantum asseruit. Operæ itaque omnino pretium existimarunt antiqui juxta & recentiores Interpretes, Ezechielem diligenter perquisivisse, Prophetam scilicet, secundo in quibusdam Ebræorum MSis loco inter majores repositum, atque hic tum univèrse, tum observatis temporis illius rationibus, descriptum, immo Grotio vel cum ipso Gentilium Homero, ob *evolas* & Architecturæ peritiam, comparatum. Quo magis acceptum fore Lectori, credidit Autor, si potiorum totius Prophetiæ Ezechielis, *Scripturæ œcanis & mysteriorum DEI labyrinthi*, ex Hieronymi descriptione, cujus initium legere & finem non facile concedebunt Ebræi prisca, si potiorum, in-

p. 3.

4.

ibid. seqq.

9.

7. 15.

16.

26 seqq.

- inquam, hujus difficultatum simul meminisset. Sic de curru
 p. 23 seqq. Ezechielitico, allatis prolixè eruditorum commendationibus, ne
 Cabbalisticis quidem omiſſis inventis, porro itidem de anima-
 libus ſtatim ab initio in memoratis, de gratioſa DEI cohabitatione,
 52 ſeqq. עֲבֵרָה Ebraeis dicta, de more Prophetarum, quo velut in dra-
 66. mate diverſas ſuſtinent Perſonas, de arca fœderis Thammuz,
 70. 74. 76. ſigno in frontibus, prunis contra urbem jactis, (ubi aliorum,
 80 ſeqq. potiſſimum vero Hulſii, expendenda ſiſtitur opinio) ſupplica-
 91. 97. tionibus Noë, Danielis & Jobi, radice Judæorum de terra Ca-
 naan, ſtupore dentium e guſtu omphacis, affluentia Paleſtinæ
 104. in lacte & melle, aliisque ita diſquiritur paſſim, ut fontes ſimul
 106. plus ſitientibus aperiantur. *Chafmal* poſtea Propheticum
 110. ſcrutiniò diligentiori ſubjicitur, quo vocis originem & ſignifi-
 cationem, ita ut, conſultis paſſim Judæis pariter Chriſtianis-
 que Doctoribus, propriam ſubjiciat ſententiam, qua putat Am-
 pliſſimus Autor, eſſe *Chafmal* (quicquid alii de metallo χαλ-
 κοχρύσω, *ære*, aurum pretio & colore referente, quod Diodoro χαλκός χρυσοειδής appellatur, retulerint) ratione ſi-
 gnificatus nihil aliud, quam, quod Matthæo quoque Hillero
 128 ſeqq. in Onomaſtico ſacro viſum, fulguris vocabulum (מֶטֶר & שֶׁן
feſtina, parce, Deus!) ardentis impetum fulminis deprecans.
 Cum ſingulare quibusdam videri queat, *Speciem τῶ Chafmal*
 133. tribui in textu, ſenſumque adeo paullo impeditiorem fore:
 ſicut ſpeciem dicterii, tempore cœli fulgurantis, DEUS *feſti-*
 125 ſeqq. *na & parce*, apparuiſſe: rationes hujus interpretationis ali-
 quot ſubjiciuntur, immo arcana quoque, interior & recon-
 dita τῶ *Chafmal* ſignificatio, qua unionem perſonalem in
 Chriſto, ſparſosque in exinanitione radios notare poſſit, vo-
 159 ſeqq. catis in partes Dannhauero & Carpzovio, ſubjicitur.

EXERCITATIONUM SUBSECIVARUM

Frankofurtenſium

Tomus III Seſſio I.

Frankofurti ad Viadr. impenſis Joh. Godofr. Conradi, 1720, 8-
 Plag. 13.

In

IN *Exercit. 1* de gustu rerum moralium & practicarum differitur. Occasionem præbuit Observatio Hallensis IX Tom. V de criterio veritatis in rebus moralibus, cujus sententiam ex parte probat Autor, ex parte corrigit ac uberius illustrat. Agit nunc potissimum de gustus moralis indole ac natura. Quoniam tamen ipsemet ingenue fatetur, eum non tam verbis exponi, quam experiendo addisci; plura de ipso verba fieri supervacaneum videtur. **A**utor theologica philosophicis: unde & in *Exercit. 2* progreditur ad gustum rerum spiritualium & divinarum contra Atheos & Scepticos hujus seculi stabiliendum. *Exercitatio tertia* Juridica est, adeoque a *Retnboldo* profecta. Agitur in ea de secutz malæ fidei adversus Publicianam exceptione, & contenditur ea exceptione hunc, qui Publicianam movet, non repelli. Probatur inter alia quod *Ulpianus* diserte tradidit, ut Publiciana competat, sufficere ut & bona fide actor emerit & ei res emta eo nomine sit tradita. *Exercit. 4* trigam quæstionum discutit *Galscius*, scilicet 1) de esu fabarum a *Pythagora* & sibi & discipulis interdicto, 2) de balneis arenosis veterum, tum recentiorum, 3) de more nivem bibendi jam Salomonis tempore solenni. Sumit, *Pythagoram* suum de abstinencia ab esu fabarum dogma a Sacerdotibus *Ægyptiorum* accepisse, atque adeo hujus interdicti duas habuisse rationes infert, scilicet ne discipuli in studio sapientiæ sublimioris turbarentur, nec turpi venere corpora commacularent; cum rationes istiusmodi sacerdotibus *Ægyptiorum* fuisse fide veterum monumentorum constet. Disquisitioni alteri de balneis arenosis occasionem dedit locus apud *Suetonium*, ubi *Augustus* hoc remedio usus dicitur. Monet, *Avicennam* balnea arenosa laudare in doloribus articulorum; *Celsum* eadem commendare *hydropicis*; *Dioscoridem* ipsa deprædicare in abigendis tumoribus *hydropicis*; *Cælium Aurelianum* in cachexia; *Johannem Cause*, verbi Ministrum apud Francofurtenses, professum esse, quod ipsemet non semel experimentum ceperit, quoties humorum vitiosorum copia se gravatum sensit. De argumento tertio publico sinit epistolam, quam laudatus Theologus ad ipsum perscripsit: ubi simul de quæstionibus duabus

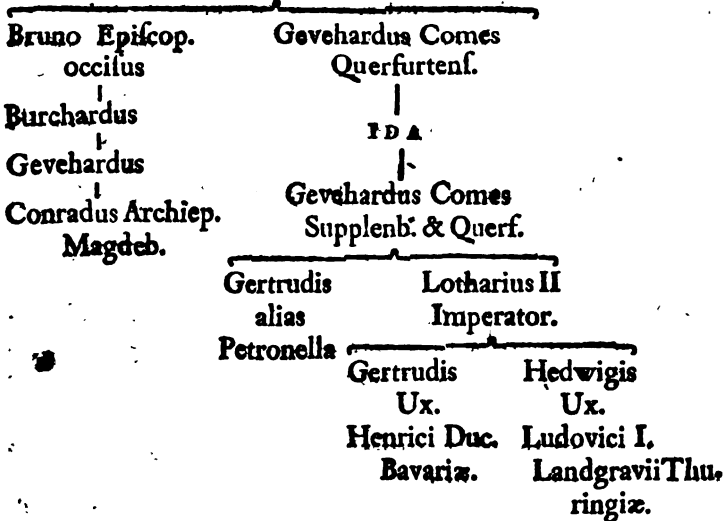
prioribus suam sententiam exponit Vir Reverendus. *Exercit.*
 5 Celeberrimus Geometra, *Hermannus*, meditationes analy-
 ticas de motu continuat, quibus egregium ipsius opus phoro-
 nomicum haud parum illustratur. Tractat autem hac vice de
 motu gravium in medio resistenti secundum rationem duplica-
 tam celeritatum mobilis, & curvam etiam exhibet, quam cor-
 pora oblique projecta in hac resistentiæ hypothesi describere
 debent. Habemus ergo analyfin problematis quod ab Anglo
 quodam propositum solvit Cel. *Bernoullius*, ante etiam jam sol-
 verat ipse *Hermannus* in Phoronomia. Subjungit per modum
 appendicis nonnulla de motu chordarum tenfarum. Scilicet
 in Actis A. 1716 p. 370 itemque in Exercit. 4 Sect. 2 Tom. I
 Exercitat. subsecivarum adversus solutionem *Taylorianam* duo
 objecerat, 1) quod chordæ vibranti figuram curvæ elasticæ citra
 probationem tribuat, 2) quod in æquatione sua $dz = (B-a) dy$:
 $\sqrt{c a B - BB}$ quantitatem B perperam evanescere statuatur præ
 quantitate a . Sed veritatis amore hic profitetur, objectionem
 suam alteram inde fluxisse, quod crediderit, æquationem dz
 $= y dy: \sqrt{c^2 - y^2}$ solam ad elasticam pertinere; seque argu-
 mentum hoc denuo examinantem comperisse, æquationem
 elasticam *Taylorianam* hac in re præ altera adhibendam esse in
 suppositione, quod chordæ vibranti figura curvæ elasticæ con-
 veniat. Monet etiam, hanc rationibus probandam suscepisse
Taylorum in Methodo incrementorum Prop. 22, atque æqua-
 tionem *Taylorianam* problematis aliter, quam ab ipso factum,
 elicit, simul demonstrans, in ea B respectu a evanescere debere,
 quod facit *Taylorus*. In suam solutionem, quam locis citatis
 dedit, per inadvertentiam irrepsisse agnoscit hypothesin, quod
 excessus tensionis, qua chorda extensa est, ad hanc extensionem
 eandem rationem habeat, quam vis tendens chordam habet ad
 longitudinem ejus: quam merito dubiam censeri posse largitur.
 Subnectit solutionem aliam ad *Taylorianam* propius acceden-
 tem, in hypothesi, quæ chordæ figuram circularem tribuit.
Exercitat. 6 historiam ordinis equestris *S. Huberti* consignavit
Ditbmarus, ubi notatis fabulis, quæ de *S. Huberto* circumfer-
 runtur, occasionem ordinis in ejus honorem olim instituti com-
 me-

memorat ac imprimis renovationem ejusdem novasque leges fufe describit, equitum catalogo subnexo. Prima institutio dubia: sed eam renovavit A. 1708 *Johannes Wilhelmus*, Elector Palatinus. Idem *Exercit. 7* in ortum *Petronella Florentis II* Comitis Hollandiæ Conjugis penitus inquit atque hanc tandem Genealogiam exsculpsit.

BRUNO

Ux.

IDA

In ultima demum *Exercitatione*, quæ octava est, *Reinholdus* Autore Publicionæ in rem actionis & de hujus necessitate differit.

G. B. BULFFINGERI COMMENTATIO
in Theoremata quedam Bernoulliana, exhibita
in Actis A. 1719 Mens. Jun.
 p. 269.

QUæ VIR vere Maximus & promovendæ Geometriæ sublimiori natus, Jo. Bernoulli, Theoremata Analytica in
 Non 2 his

his Actis Mens. Jun. superioris Anni cum orbe litterato eomunicavit, illa, dubium non est, quin vehementer placeant intelligentibus. Venit itaque in mentem experiri, quid in iisdem demonstrandis mihi liceat proficere, atque istas meditationes breviter hic exponere.

DEFINITIO. Per q & l intelliguntur Numeri qualescunque, integri, fracti, affirmativi, negativi, rationales. Per k , n & p integri affirmativi, ita tamen ut p & n possint esse $= 0$. Per δ integer affirmativus vel negativus. Per λ dignitas binarii quæque. Per e & f quantitates constantes.

THEOREMA I. $\int dx : (e+fx^q)^{k+\lambda}$ est absolute seu Algebraice quadrabilis.

DEMONSTRATIO. Assumatur $x = \left(\frac{y-f}{e}\right)^{-\frac{1}{q}}$ erit

$$\int dx : (e+fx^q)^{k+\lambda} = \int -\frac{1}{eq} \left(\frac{y-f}{e}\right)^{k-\frac{1}{q}} y^{k+\lambda} dy.$$

Jam si q est affirmativus quicumque, vel integer negativus unitate major, singuli termini hujus formulæ evoluti erunt simpliciter summabiles: si q sit fractio negativa, vel unitas negativa, ita ut $k-\frac{1}{q}$ fiat integer affirmativus (adeoque necessario minor quam k) formula hæc evoluta continebit Logarithmum; quem si devitare liceret, quadratura Hyperbolæ absoluta foret in potestate.

THEOR. II. GENERALIUS: $\int x^{p+q} dx : (e+fx^q)^{k+p+\frac{1}{q}}$ est algebraice quadrabilis.

DEMONSTR. Si feceris $x = \left(\frac{y-f}{e}\right)^{-\frac{1}{q}}$ habebis $\int -\frac{1}{eq} \left(\frac{y-f}{e}\right)^{k+p+\frac{1}{q}} y^{p+q} dy$. De qua formula evoluta eadem valent, quæ de prima diximus, si hic $k+p+\frac{1}{q}$ fuerit integer affirmativus $=$ vel $< k$.

THEOR. III. $\int x^{k+q} dx : (e+fx^q)^{k+\lambda}$ est absolute quadrabilis.

DEMONSTR. Fiat $x^q = \frac{v-e}{f}$, & habebitur nova formula

priori æquipollens, & $= \int \frac{v-e}{f} \left(\frac{v-e}{f}\right)^{k-\frac{1}{q}} v^{k+\lambda} dv$, quæ evoluta,

Lo-

Logarithmum includet, quando q est fractio affirmativa, vel unitas positiva, & $k - \frac{1}{2}$ integer affirmativus: sine Logarithmo autem integrabitur, si q fuerit negativus quicumque, vel integer affirmativus unitate major.

THEOR. IV. GENERALIUS: $\int x^{kq-1} dx : (e+fx^q)^{k+p-1} q$ est algebraice quadrabilis.

DEMONSTR. Sit denuo $\frac{v-e}{f} = x^q$, erit hæc formula $= \int \frac{v}{qf}$

$(\frac{v-e}{f})^{k+p-1} dv$, similis priori, & si hic $k+p - \frac{1}{2}$ fuerit affirmativus integer = vel $< k$, Logarithmum complexa.

THEOR. V. $\int x^{pq} dx : (e+fx^q)^n$ dependet a Quadratura hujus $\int dx : (e+fx^q)$.

DEMONSTR. Equidem hujus Theorematis demonstrationem quæsi vi aliquando ex formula $\int \frac{r dx}{q}$, positis r & q rationalibus,

ex constantibus atque x utcumque compositis: quam summare docuit idem, qui cetera præne omnia, Jo. Bernoullius in Actis A. 1703 Mens. Januar. Communicatis autem postea hisce meditationibus cum Viro maximo, ille qua est humanitate prorsus singulari, & defectum illius applicationis aperuit, & sui ex fratre Nepotis, Nicol. (sit etiam hic pro encomio nomen) Bernoullii methodum, sequenti schediafmate expositam, atque in primis theorematis meæ simillimam, transmissit, Cujus deinde in hoc nostro theoremate imitatio sequentem, tanquam filiam matri consimilem exclusit. Est vero $\int x^{pq} dx : (e+fx^q)^n =$

$$\frac{pq-q+1}{(n-1)fq} \int x^{pq-1} dx : (e+fx^q)^{n-1} - \frac{1}{(n-1)fq} x^{pq-1+1} : (e+fx^q)^{n-1} \&$$

$$\int x^{pq-1} dx : (e+fx^q)^{n-1} = \frac{pq-2q+1}{(n-2)fq} \int x^{pq-2} dx : (e+fx^q)^{n-2} -$$

$$\frac{1}{(n-2)fq} x^{pq-2+1} : (e+fx^q)^{n-2}, \& \text{ sic porro, donec habeatur } \int x^{pq-1} dx : (e+fx^q)^n.$$

Quod si forte $p = n-1$, perfecta erit operatio. Sin $p+r = n-1$, habebimus adhuc $\int x^{r+1} dx : (e+fx^q)^n =$

$$\frac{1}{c(1-rq)} x^{-r+1} - \frac{f}{c} \int x^{-r+1} dx : (c+fx^q) \& \int x^{-r+1} dx : (c+fx^q) =$$

$$\frac{1}{c(1+q-rq)} x^{-r+q+1} - \frac{f}{c} \int x^{-r+q+1} dx : (c+fx^q) \& \text{sic porro, do-}$$

$$\text{nec fiat } \int x^{-r+q+1} dx : (c+fx^q) = \int x^{-q} dx : (c+fx^q) = \frac{1}{2} x -$$

$$\frac{f}{c} \int dx : (c+fx^q). \text{ Eadem ratione, si } p-r=n-1, \text{ erit } \int x^r dx :$$

$$(c+fx^q) = \frac{1}{f(rq-q+1)} x^{r+q+1} - \frac{c}{f} \int x^{r+q} dx : (c+fx^q) \& \text{sic}$$

deinceps.

SCHOLIUM. Si $p + \frac{1}{2} = 1$, & $n = 2$ erit $\int x^{pq} dx : (c+fx^q)^n = \int x^{q-1} dx : (c^2 + 2cf + f^2 x^{2q}) = -1 : qf(c+fx^q)$. Eademque ratione si $p + \frac{1}{2} = 1$, & $n = 3$, erit $\int x^{pq} dx : (c+fx^q)^n = \int x^{q-1} dx : (c+fx^q)^3 = -1 : qf(c+fx^q)^2$. Ex quo intelligitur, formulam Taylorianam $\int z^{(\delta:\lambda)q-1} dz : (c+ fz^q + gz^{2q})$ fore absolute quadrabilem, si $\delta = \lambda$, & divisor quadratum, vel quadrati multipulum. Itemque $\int z^{(\delta:\lambda)q-1} dz : (c+ fz^q + gz^{2q} + bz^{3q})$ si $\delta = \lambda$ vel 2λ , & divisor Cubus, vel cubi multipulum. vid. Acta 1719 p. 268.

THEOR. VI. $\int x^{-pq} dx : (c+fx^q)^n$ pendet ab eadem $\int dx : (c+fx^q)$.

DEMONSTR. Dividatur fractionis Numerator & Denominator per x^{qn} , ut fiat $\int x^{-pq} dx : (c+fx^q)^n = \int x^{-p+q-n} dx : (f+cx^{-q})^n = (\text{positis } p+n=r \& -q=-r) \int x^{r-1} dx : (f+cx^{-q})^n$ quod pertinet ad Theor. V.

THEOR. VII Generalius: $\int x^{pq+1} dx : (c+fx^q)^n$ dependet a Quadratura hujus $\int dx : (c+fx^q)$.

DEMONSTR. Coincidit cum demonstr. theor. quinti, modo modis & exponentibus Numeratorum inferas $+1$.

THEOR. VIII $\int z^{(\delta:\lambda)q-1} dz : (c+fx^q)^n$ quadrabilis est per Circulum vel Hyperbolam,

DEMONSTR. Fiat $z^q = y^\lambda$, & erit $\int \frac{\lambda}{q} y^{\delta-1} dy : (c+fy^\lambda)^n$. Factis vero $\delta-1=l$, & $p=0$, per Theor. VII reducitur ad $\int y^{\delta-1} dy :$

dy: $(r+fy^\lambda)$. Hanc autem formulam dari posse per Quadraturam Circuli vel Hyperbolæ docuit idem ipse Bernoullius in Actis Mens. Jun. Anni super. p. 264. Ibi enim in $\int x^r dx: (e+fx^p+gx^2)^q$ est $r=\delta-1$. & $p=\lambda$, $g=0$, ut fiat $\int x^{\delta-1} dx: (e+fx^\lambda)$ formula nostræ æquipollens. Itaque $\int x^{(\delta:\lambda)r-1} dz: (e+fx^\lambda)^q$ reducitur ad Quadr. Circuli vel Hyperbolæ.

NICOLAI BERNOULLI DEMONSTRATIONES THEOREMATUM PATRUI SUI, in Actis 1719 p. 269 editorum.

In 4 prioribus Theorematis non solum q & l , sed etiam p potest significare numerum quemcunque, etiam negativum, fractum, irrationalem; & quia scribendo $-q$ pro q , atque e & f invicem permutando theorema secundum mutatur in quartum & vicissim, hinc omnia 4 theoremata, sub uno generaliore comprehenduntur, quod ita pronuntiari potest: $\int x^{kr-1} dx: (e+fx^q)^l$ est Algebraice quadrabilis.

DEMONSTRATIO. Ponatur $e+fx^q=y$, & erit $\int x^{kr-1} dx: (e+fx^q)^l = \int \frac{1}{q} (y-e)^{k-1} f^{-k} y^{-l} dy = \int \frac{1}{q} (y^{k-l-1} - k-1. e y^{k-l-2} + \frac{k-1. k-2}{1.2} e^2 y^{k-l-3} - \&c.) f^{-k} dy = (\frac{y^{k-l}}{k-l} - \frac{k-1}{k-l-1} e y^{k-l-1} + \frac{k-1. k-2}{1.2. k-l-2} e^2 y^{k-l-2} - \frac{k-1. k-2. k-3}{1.2.3. k-l-3} e^3 y^{k-l-3} + \&c.): q f^k$, quæ series ob numerum k integrum & affirmativum finita est, & post substitutum valorem ipsius $y = fx^q + e$, secundum dimensiones ipsius x ordinata, evadit $= (\frac{x^{kq-1}}{qf. k-l} - \frac{k-1. e x^{kq-2q}}{qff. k-l. k-l-1} + \frac{k-1. k-2. e^2 x^{kq-3q}}{qf^3. k-l. k-l-1. k-l-2} - \&c.): (e+fx^q)^{l-1}$. Si q mutatur in $-q$, e in f , & f in e , erit eadem series $= \int x^{kr-1} dx: (e+fx^q)^l$. vide Neut. de Quadr. Curv. Prop. 5.

SCHOLIUM. Si l fit = numero integro affirmativo non majori quam k , $\int x^{kr-1} dx: (e+fx^q)^l$ pendet a quadratura Hyperbolæ, & terminus aliquis seriei $\frac{y^{k-l}}{k-l} - \frac{k-1}{k-l-1} e y^{k-l-1} + \&c.$ fit infinitus.

THE.

THEOR. 5 & 7 $\int x^{pq+l+1} dx : (e+fx^q)^n$ dependet a Quadratura hujus $\int x^l dx : (e+fx^q)$. Hic p & n significant numerum integrum affirmativum.

DEMONSTRATIO, Ponatur $A = \frac{l}{n-1.g^e}$, & erit $\int x^{pq+l+1}$

$dx : (e+fx^q)^n = A x^{pq+l+1} : (e+fx^q)^{n-1} + (\frac{l}{e} - A.pq + l + 1) \int x^{pq+l} dx : (e+fx^q)^{n-1}$. Dependet igitur $\int x^{pq+l+1} dx : (e+fx^q)^n$ a $\int x^{pq+l} dx : (e+fx^q)^{n-1}$: & simili modo $\int x^{pq+l+1} dx : (e+fx^q)^n$ a $\int x^{pq+l} dx : (e+fx^q)^{n-2}$, & ita porro usque ad $\int x^{pq+l+1} dx : (e+fx^q)^n$.

Fiat $B = \frac{l}{pq-q+l+1}$, & erit $\int x^{pq+l+1} dx : (e+fx^q) = \frac{B}{f} x^{pq+l+1}$

$-\frac{e}{f} \int x^{pq-l+1} dx : (e+fx^q)$; Dependet igitur $\int x^{pq+l+1} dx : (e+fx^q)$ a $\int x^{pq-l+1} dx : (e+fx^q)$ & simili modo $\int x^{pq-l+1} dx : (e+fx^q)$ a $\int x^{pq-2q+l+1} dx : (e+fx^q)$, & ita porro usque ad $\int x^{pq-pq+l+1} dx : (e+fx^q) = \int x^l dx : (e+fx^q)$ a qua per consequens dependet $\int x^{pq+l+1} dx : (e+fx^q)^n$. vid. Neut. de Quadr. Curv. Pr. 7.

SCHOLIUM I Si $\frac{l}{e} = \frac{pq+l+1}{n-1.g^e}$, hoc est, si

$\frac{pq+l+1}{q} = n-1, \int x^{pq+l+1} dx : (e+fx^q)^n$ est Algebraice quadrabilis:

similiter si $\frac{pq+l+1}{q} = n-2, \int x^{pq+l+1} dx : (e+fx^q)^n$ est algebraice quadrabilis, & si

$\frac{pq+l+1}{q} = n-3, \int x^{pq+l+1} dx : (e+fx^q)^n$ est algebraice quadrabilis, & ita porro; Hinc si

$\frac{pq-l+1}{q} =$ numero cui-

cunque integro affirmativo minori quam $n, \int x^{pq+l+1} dx : (e+fx^q)^n$ est algebraice quadrabilis.

SCHOL. 2. Si $p-q+l+1=0$, hoc est, si $\frac{-l-1}{q} = p-1, \int x^{pq+l+1} dx : (e+fx^q)^n$ includit quadraturam Hyperbolæ; similiter, si

$\frac{-l-1}{q} = p-2, \int x^{pq+l+1} dx : (e+fx^q)^n$ includit quadraturam Hy-

per-

perbolæ; & ſi $\frac{-l-1}{q} = p-3$, $\int x^{pq-2q+1} dx : (e+fx^q)^n$ involvit

Quadraturam Hyperbolæ; & ita porro. Hinc ſi $\frac{-l-1}{q} =$ numero integro affirmativo minori quam p , vel $= 0$, $\int x^{pq+l} dx : (e+fx^q)^n$ & per conſequens etiam $\int x^{pq+l} dx : (e+fx^q)^n$ involvit quadraturam Hyperbolæ, ultra quadraturam hujus $\int x^l dx : (e+fx^q)$ exceptis caſibus ſcholii præcedentis.

THEOREMA VI GENERALIUS. $\int x^{-pq+l} dx : (e+fx^q)^n$ dependet a Quadratura hujus $\int x^l dx : (e+fx^q)$.

DEMONSTR. Ponatur $A = \frac{l}{n-1.g.e}$, & erit, $\int x^{-pq+l} dx : (e+fx^q)^n = Ax^{-pq+l+1} : (e+fx^q)^{n-1} + (\frac{l}{e} - A - pq+l+1) \int x^{-pq+l} dx : (e+fx^q)^{n-1}$; & ita deinceps uſque ad $\int x^{-pq+l} dx : (e+fx^q)$. Fiat $B = \frac{l}{-pq+l+1}$, & erit $\int x^{-pq+l} dx : (e+fx^q) = \frac{B}{e} x^{-pq+l+1} - \frac{f}{e} \int x^{-pq+l+1} dx : (e+fx^q)$; Dependet igitur $\int x^{-pq+l} dx : (e+fx^q)$ a $\int x^{-pq+l+1} dx : (e+fx^q)$ & ſimili modo $\int x^{-pq+l+1} dx : (e+fx^q)$ a $\int x^{-pq+2q+l} dx : (e+fx^q)$; & ita porro uſque ad $\int x^l dx : (e+fx^q)$, a cujus proin quadratura dependet etiam $\int x^{-pq+l} dx : (e+fx^q)^n$.

SCHOL. 1. Si $\frac{-pq+l+1}{q} =$ numero integro affirmativo minori quam n , $\int x^{-pq+l} dx : (e+fx^q)^n$ eſt algebraice quadrabilis.

SCHOL. 2. Si $\frac{l+1}{q} =$ numero integro affirmativo non majori quam p , $\int x^{-pq+l} dx : (e+fx^q)^n$ involvit quadraturam Hyperbolæ

THEOREMA 8. Sumtis δ & λ in ſenſu Taylori erit $\int z^{(\delta:\lambda)q-l} dz : (e+fx^q)^n$ quadrabilis per Circulum vel Hyperbolam. Sequitur ex collatione Theor 7 cum Probl. Taylori.

COROL. Si fiat $\alpha. \beta :: -1. \frac{-f}{e} 2p+l x^{\frac{pq+q-1}{-pq-l} \cdot \frac{pq+2q-1}{-pq+q-1} \cdot \frac{pq+nq-q-1}{-pq+nq-2q-1}}$, erit $\int (\alpha x^{-pq} + \beta x^{pq+q}) dx : (e+fx^q)^n$ algebraice quadrabilis.

CORNELII VAN BYNCKERSHOEK J. C.

*Œ Senatoris Opusculum quartum de cultu religionis
peregrinæ apud Veteres Romanos.*

DUabus Dissertationibus absolvitur hoc thema; non passim obvium. Prima ostendit, cultum religionis semper pertinuisse ad curam Legum, & Jctorum Romanorum. Sic Servium Sulpitium Jctum de sacris detestandis scripsisse, ejusque librum secundum commemorari Gellio *Lib. VI, 12*. Tum vero pro avita Romanorum religione novis sectis fortiter se opposuisse Jctos, allato testimonio Polybii *Lib. VI Hist. cap. 54*: *μεγίστην δὲ μοι δοκεῖ διαφορὰν ἔχειν τὸ Ῥωμαίων πολίτευμα πρὸς τὸ βέλτιον, ἐν τῇ περὶ θεῶν διαλήψει*. Ipsos etiam veteres Christianos, inter adversarios suos, expertos fuisse vindices istos veterum sacrorum, Jctos, eorumque disputationes allegari Lactantio, *Lib. V div. instit. c. 11*. Fœcundam autem illam Jctorum messem, quæ Alexandri Severi ævo celebrabatur, mox sub Constantino M. & deinceps, tantum non exaruisse ideo, quod perpetim starent Jcti pro antiquis gentiliū aris & focus, & hinc nomen eorum occiderit. Ipsas etiam Leges Romanorum cavisse, ne quid novæ vel peregrinæ religionis admitteretur, quod Rempublicam turbaret. Cujus rei duplex argumentum insigne exhibet Vir illustris in famoso SCto Marciano sive Postumiano contra Bacchanalis, (cujus mentio fit in Actis 1693 p. 138 & 1699 p. 345) & in Edicto Diocletiani atque Maximiani contra Manichæos. In utroque campum ingressus est amplissimum exerendi copias ditissimi ingenii ad eruendos sensus pridem sepultos in scriptura perantiqua. Præmittit autem Dissertatione II, quid senserint Romani de peregrinis religionibus, & an earum causa coire licuerit? Odium religionis non peræque olim omnes gentes dicit infecisse, ut nunc infecerit. Ex Ægypto fuisse originem mali, eamque facete depictam Juvenali. Hoc odium inde deportasse Judæos in Syriam: illis enim *adversus omnes alios hostile odium*, apud Tacitum. Christianos partim a Judæis ortos, etiam hic sibi nimum indulgisse contra dissentientes. Persas olim, Græcos, Romanos, hujus mali fere immunes fuisse. Ferre enim

enim potuisse, si suos quisque populus coleret Deos, & sacra, quamvis a suis diversa, suo more perageret. Romulum forte prima illa & rigidissima ætate peregrinos Deos repulisse: postea postulasse rationem Reipublicæ, ut civitate donarentur. Nec tamen eandem semper Romanis fuisse mentem. Mœcenatem enim suadere Augusto apud Dionem, arcenda esse peregrina sacra, cum quibus etiam peregrinæ leges adsciscantur; unde coitiones nascantur & tumultus. Vicissim didicisse Romanos, proscribi etiam homines, si extera sacra proscriberentur, quorum zelo illi ducuntur. Regulam extare Marciani JC. in *L. 1 §. 1 D. de colleg. & corpor. Religionis causa coire (collegia & corpora) non prohibentur*. Exceptionem addi, *dum tamen per hoc non fiat contra SCtum, quo illicita collegia arcentur*. Interpretatur hæc Vir illustris de religione peregrina, publice quidem non recepta, nec tamen inter Romanos adhuc vetita. Aliena autem ab hoc textu putat, quæ notavit Cujacius *Lib. VII Obs. 30 ex L. 29 C. Theod. de pagan. sacrif. & templ.* de Fredianis dendrophoris, aliis. Hos enim constituisse collegia eorundem Gentilium, neque adeo pertinuisse ad causam religionis peregrinæ, vel ad textum Marciani. Postumium, apud Livium *Lib. 39, 16*, de peregrinis sacris arcendis plus dixisse: minus autem sensisse, neque potuisse iterata illa totiens Decreta Romanorum recitare. Marcianum JC. per SC. quo illicita collegia prohiberentur, intelligere ipsum illud famosum nostrum SCtum, Sp. Postumio Albino, & Q. Martio Philippo Coss. propositum. Nec tamen approbat censuram Petri Pithœi, apud Scholiasten Juvenalis *Satyr. II v. 3 pro, ex iis, legentis, ex SCto*. Et, nunc demum aggredditur monumentum, de quo sermo est, hæctenus a nemine explicatum neque restitutum, tametsi a variis, Jac. Gronovio, Raph. Fabretto, Jo. Clerico, editum. Sic parte illius prima & secunda illustrat beneficio collationis veterem dictionem, *consuluerunt, SC. ARF. efent, & scriptionem, ubi eorum utr. a. &, adese pr. r. a.* Adhiberi hic prætextum religionis, etiam impie; qui non fuerit alius quam conscientie læsæ majestas. Placuisse enim huic succurrere adito Præto, & interveniente toties Senatûs cognitione: qua amputaretur occasio delinquendi, & turbandi

bandi Remp. non autem, ut omnis religio peregrina aboleretur. Tertiam partem noviter exponit Noster: eum virum, qui inter bacchantes fit, excludendum a Senatu tunc, quum deliberaretur, an quibusdam permittenda essent Bacchanalia, nec ne. Ea enim ratione constare, cur de viro, non de femina hic sermo fit; quum foeminis alias æque ut viris interdicta hæc fuerint. Atque hanc lectionem ut tueatur, *vir bacchas* est ipsi, qui inter bacchantes. In quarta parte minus occurrebat dubii. Parte quinta prohibentur omnes conjurationes bacchanales, quæ fieri dicuntur etiam convovendo, conspondendo, compromittendo, & fidem inter se dando. Additur, prohiberi hæc tam in publico, quam privato, & extra Urbem, nisi fiant cognita causa. Pro *in devoto*, maluit Noster, *inde voto*. Fabretti scripturam nemini intelligi. Extra urbem etiam vetari; quia jam pridem tota Italia personabant Bacchanalia. Liv. L. 39, 15. Parte sexta: *Censuere omnes*, (pro homines,) *pridie Id. Quintil.* deinde, *interibi viri plus duobus, mulieres plus tribus*. Pars septima iterum nihil habet eximii. In parte autem ultima occurrit locus valde obscurus: *in diebus X faciatis, uti dimota sint bacchanalia in agro Turano*. Fabrettus, & ex eo Clericus ediderant, *ut. eidis. nota*. Sed ager ille *Teuranus* vel *Turanus* ecquis fuerit, *nondum*, inquit Noster, *potui scire, cumque juxta Romam, quin vel in tota Italia frustra quaesivi*. In illo autem agro, quisquis demum fuerit; potissimum videri convenisse bacchantes. Amovenda autem, & diruenda fuisse tam bacchanalia, i. e. coitiones bacchantium, quam omnia instrumenta, quæ ipsis infervirent.

Diocletianum & Maximianum, Impp. Gentiles, similiter cavisse contra Manichæos, ne quid novæ religionis turbaret Rempublicam. Manichæorum enim secta cum in Africa primum coeperit in Africa etiam oppositum illi esse hoc edictum, & ad proconsulem Africæ datum. De appellatione istorum ait se quædam jam annotasse *Lib. 10. 12 Observationum Juris Romani ad L. 4 pr. C. de heret.* non quod Arcadius & Honorius imitentur adoratores sectæ istius voce *Manichæorum*, sed quod indicent, duplici nomine eos passim vocari. Utrosque autem meritissima severitate dicunt se persequi, quomodocunque se appellent.

Ori-

Originem hæreseos arcessi in textu Edicti ab otio. Ipsum enim conditorem, qui Manes vulgo audit, cum opibus per hereditatem afflueret, otio se & socordiz dedisse, & cum non haberet aliud quod ageret, condendæ novæ sectæ autorem fuisse. Otium ergo hoc hortabatur eum, modum excedere *in communionem conditionis nature hominum*. Ubi non videbatur Nostro *communio & turpitudine* dici eodem sensu. Per doctrinam superstitionis intelligi ipsum Manichæismum, non Christianismum; ceu putaverit Marqu. Freherus. Religionem Gentilem recte defendi hic ab Impp. procul omni ratione, sola autoritate cum sua, tum majorum, (quamvis veterem Romanam Theologiam præ aliis Gentibus laudet etiam Eusebius, *preparat. Evang. L. 2 c. 10.*) Religionem enim Gentilium non potuisse rationibus persuaderi. Quin ipsos veteres Christianos non tam disputationibus, quam suasionibus putasse congregiendum cum adversariis a religione dissidentibus, & sæpe plus profecisse piam simplicitatem, quam rationum acutam sublimitatem. Verisimile esse, Orthodoxos, quales sibi esse videbantur, plurima Manichæis affinxisse; quæ, si verum quis amet, non usquequaque fuerint vera, vel alia tamen mente prolata. Pro, *deterroribus religionibus*, retinet Noster *veterioribus*, forte ex conjectura Cujacii. In iis quæ sequuntur: *Hi enim, qui opponunt, quæ divinitus concessa*, suppleendum censet, *vetandi vel prohibendi sunt*. Respici autem ad illam doctrinam Manichæorum, qua abstinere a matrimoniis divinitus concessis, & usu variorum esculentorum, potulentorum. Statim: *quoniam nobis, de quibus Solertia tua Serenitati nostra retulit, Manichæos eos nuperrime &c.* Refert hic Noster *nobis* ad antecedentia, *quæ divinitus concessa sunt nobis*. Deinde transponit *eos: quoniam eos, de quibus*. Satis autem mirari nequit, Suidam in *Néq̄bas*, Manichæorum dogma temporibus Nervæ tribuisse; nam ipse Manes extinctus Nostro est circa annum demum CCLXXX. Et nihil adhuc succurrere, quo Suidæ autoritati possit consuli. Quid fit in textu Edicti, *istebas Leges Persarum*, desperatum fere videri. Reliqua ita collocat: *ne forte conentur per execrandas consuetudines & istebas Leges Persarum, innocentioris nature homines, Romanam Gentem modestam atque tranquillam,*

Et universam orbem nostrum, veluti venenis malevolis inficere. Sequuntur adhuc obscuriora, quibus ita medetur: Et quia omnia, qua pandit prudentia tua in relatione religionis, genera maleficiorum, illorum statutis evidentissimorum, exquisita & adinventata commenta sunt; Ideo eorum menas atque penas debitas & condignas illis statuimus. Unicum illud, menas, nemo hominum, inquit, facile intellexerit. Dicat, qui habet spingem. Porro, eorum patrimonia fisco nostro ad sociari facies: ipsos quoque FORENSIBUS vel Proconensibus metallis dari. Multa hic attulisse Pithœum, ut lectionem sanaret. Possesse legi Fennensibus, existimat Vir illustris, vel Fennensibus, ex Epiphonio & Theodoretis; aut etiam Fainensibus, ex Athanasio & Eusebio. Finit Edictum: Ut igitur stirpis amputari malis hac nequittia de seculo nostro possit, devotio tua iussis ac statutis Tranquillitatis nostrae maturius obsecundare. Quod ita emendat idem: tatis hac nequittia, & maturius obsecundato.

Qua ad nos huius opusculi occasione perscripsit Consult. Wachterus, Supplem. Tom. VII Sect. IX inserta sunt.

HERMANNI BUSCHII VALLUM HUMANITATIS. *Accedit Vita ejus descripta a JACOBO BURCKHARDO, Gymn. Hildburgh. P. P. qui & praemisit Germaniae Equitem acerrimum humanitatis propugnatorem.*

Francofurti ad Mœnum, apud J. M. Linde, 1719, 8.

Alph. I pl. 4.

Qui Vitam *Hutteni* luculentissime descriptam nobisque A. 1717 p. 410 & A. 1718 p. 134 recensitam, edendo non levem inuit ab historiae literariae studiosis gratiam, idem nunc *Hermanni Buschii*, non postremi inter politiorum literarum instauratores, fata scriptaque singulari persecutus est diligentia. Id ut faceret, eo magis incitatum se sensit, quod inter Poetas Germanos Buschium nec Lotichius nominavit, nec Morhofius, nec Bailletus: cum tamen is, iudicio Cl. Autoris, in Germania paucos pares, superiorem nullum unquam habuerit. Praemissis igitur clarorum virorum honorificis de Buschio iudiciis, initio

tio se excusat Cl. Burckhardus, quod post editam sapientis *Herm. Hamelmanni de Buschii vita scriptisque Narrationem* ipse hanc Iliada scripserit. Scilicet haud pauca, ab Hamelmanno praeterita, adjecit, historiamque Buschianam reddidit perfectiorem: praetereaque ex ipsis Buschii scriptis, maximam partem secum communicatis e Bibliotheca Guelferbytana, hanc Vitam confecit, & integra Carmina, Praefationes & Epistolas inseruit, ex quibus perdisci queat viri in doles & eruditio. Natum hinc discimus esse Buschium circa annum 1468 in diocesis Monasteriensis arce *Sassenberg* stirpe nobili. Postquam Daventriae in Alex. Hegii schola adoleverat, condiscipulum ibi nactus magnum illum Erasimum, Heidelbergam petiit, ibique Rudolpho Agricola magistro usus est. Quo mortuo in Italiam se contulit, indeque redux duos carminum libros edidit anno aetatis vigesimo secundo. Dedicavit eos Hegio praetori suo, totaque ista dedicatio hic inserta non sine jucunditate legetur ab harum literarum amatoribus. Etiam carmina hinc aliquot exhibentur, e quibus repetere libet vaticinium Poetae nunc a Cl. Burckhardo feliciter impletum. Ita enim p. 148 invido cuiuspiam occidit Buschius:

Cum genus omne tuum perit, nec nosceris ulli,

Nec superest facti postera fama tui,

Nomina grandavis tradentur nostra libellis,

Et stabit docta laus diuturna lyra.

Ceteri quoque Buschii libri hic accurate recensentur, ex quibus nominamus ejus libros Epigrammatum, poema de laude urbis Lipsiensis, Commentarium in Artem Douati de octo partibus orationis, Decimationes Plautinas sive Gnomas Plauti notis illustratas, Commentarium in Persii Prologum & Satyram primam, Annotationes in Claudiani Raptum Proserpinae, in Silium Italicum, in Petronium, in Martialis librum primum, in Virgilio Aeneida. Id quoque dignum est memoria, Buschium una cum aliis quibusdam esse autorem *Epistolarum obscurorum virorum*. Ceterum vita Buschii perpetuus fuit peregrinatio. In hac vero peregrinatione lucem literarum ubique terrarum ac gentium sparfit Buschius, humanioresque, quas vocant, literas docuit Coloniae, Rostochii, (ubi Heverlingum, Professore publicum, nactus est adversarium, in quem edidit *Oestrum* sive novorum Epi-

p. 142.

212.

Epigrammatum libellum,) Gryphiswaldiæ, Lipsiæ, Marpurgi, & alibi. A. 1518 factus est Rector Scholæ Vesaliensis. Verum hinc abiit Marpurgum, ubi A. 1527 uxorem duxit. Sed ex hac quoque urbe Dulmonem tandem se contulit, Monasteriensis terræ oppidulum, ibique A. 1534 rebus humanis vale dixit. Unum hic omis- sum a Cl. Burckhardo deprehendimus, nempe originem cogno- minis, quod Buschius adsumsit, dum se appellavit *Herm. Buschi- um Pasiphilum*. Si conjectura id licet assequi, putaverim, Buschi- um id nominis retulisse ex Italia. Scilicet Itali non ferentes aspe- riora Germanorum nomina, emollire ea non dubitabant: id quod vel Reuchlini exemplum docet, quem ab Herimolao Barba- ro nominatum esse *Capnionem*, pervulgata fama est. Pari itaque modo *Buschius Westphalus* transmutatus fuisse videtur in *Buschi- um Pasiphilum*. Sed hanc conjecturam ipsi damnabimus pri- mi, quam primum certiora fuerimus edocti ab alio.

Vitam hanc *Buschii* sequitur unus e præcipuis ejus libris, *Val- lum humanitatis* inscriptus, quo artium humanitatis, scholasti- cis illius ævi maxime in vitarum, strenuum suscepit patrocinium, earumque causam satis diserte egit satisque pro illa ætate erudite.

Quod attinet ad Cl. Editoris Dissertationem de doctis Germa- niæ Equitibus, in ea, postquam præfatus est, nobilitatem magis a literarum studiis pendere, quam a natalibus, viroque sapienti ac literis exculto nobilius esse nihil, exhibet nobiles viros seculo XVI eruditionis laude conspicuos, *Joannem Camerarium Dal- burgium*, magnum ævi sui Mœcenatem, factum tandem Episco- pum Wormatiensem; *Theodericum de Plezingen*; *Bernardum Adelmannum*; *Joannem ex Lupis de Hermansgrun*; *Eitelwolv- fum de Lapide*, cujus Vitam & Melch. Adamus exhibet inter Vi- tas Jctorum; *Rodolphum Langium*; *Ulricum Huttenum*; *Con- radum Mutianum Rufum*; *Bilibaldum Pirckheimerum*; *Herman- num Nuenaarum Comitem*; & denique *Hermannum Buschium*. Ceterum semel iterumque in hoc volumine pollicitus est Clar. Burckhardus, se proxime etiam *Hermanni, Comitis Nuenaarii*, Vi- tam descripturum esse: nec dubitamus, non minori eam applau- su, quam Vitas Hutteni atque Buschii, exceptum iri.

Erratum: *Mense superiori p. 386 lin. 14 lege JOANNES NICOLAUS.*

Prostat cum hoc Mense Supplem. Tomi VII Sectio IX.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Novembris, Anno MDCCXX.

HISTOIRE DES PROVINCES UNIES
des Paisbas.

i. e.

HISTORIA FOEDERATARUM BELGII
*Provinciarum, a tempore Pacis Westphalicæ, Autore
Domino de WICQUEFORT.*

Tom. 1.

Hagæ Comitum, apud Thomam Johnson, 1719, fol.
Alph. 12 pl. 15.

REs Fœderati Belgii ab origine ejusdem dudum consignerant Scriptores celeberrimi, desiderabantur autem, qui gesta a tempore Pacis Monasteriensis accuratius posteris traderent. Provinciam hanc Status Hollandiæ demandabant Wicquefortio, civi suo, ob peritiam linguarum exoticarum, maxime vero negotiorum publicorum, ut & politum scribendi genus, huic rei expediundæ aptissimo. Vir iste in Gallorum, Anglorumque Regnis ærumas varias perpeffus, rediit in patriam anno 1659, a Pensionario Wittio benignissime est exceptus, cujus & commendationi debuit, ut historiam patriæ conscribere juberetur, assignato ipsi salario haud illiberali. Nec nostri solertiam destituit ipse Wittius, documentis quippe huc facientibus ex Archivo publico prompte exhibitis. Verum Wittio cruenta cæde sublatis, in Wicquefortium quoque tempestas illa detonuit, A. 1675 in custodiam raptum ac publica sententia perpetuo carceri, bonis etiam fisco addictis, damnatum, e quo demum A. 1679 solerti filii cura evasit.

Ppp

Etc.

Etenim Noster jam A. 1669 Steuckeris, Bibliopolis Hagenfibus, locaverat hosce Commentarios prælo juris publici faciendos, quod quo minus tum fieret, infelicia Autoris fata obstitere. Et quamvis haud ita multo post Bibliopolis, reddito exemplo Wicquefortii manu exarato, licentiam concessissent Princeps Auriacus, & Hollandiæ Ordines, opus ipsum absolvendi, documentis quoque hanc in rem ex scriniis publicis denno liberaliter communicatis, attamen, dum is qui ex Steuckeris superstes erat, detrimenta ex interrupto opere enata compensari vellet ab Ordinibus, impressio operis in diem dilata fuit, donec Steuckerus, neglecta penitus rei familiaris cura, omnibus fere ad rem agendam destitutus, A. 1717 vivere desit. Hæc sane fuit ratio, quare opus desideratissimum omnium voto tardius lucem publicam aspexit, ut erroris adeo coargui possint, qui decreto propterea promulgato interdiktam ejus publicationem existimaverant. Sub exordium operis paucis describitur origo & regimen Fœderati Belgii; hinc accurata instituitur consideratio, quis fuerit status Europæ tempore pacis Westphaliæ. Ex his iisque quæ postea evenerunt, nonnulla vel obiter delibasse, suffecerit. Cum Legatus Gallorum Desfradins a Regina Anglorum Caroli I conjugæ minus reverenter fuisset habitus, verbis quoque injuriosis in Richelium ab illa prolatis, postmodum vindictæ semper intensus, ignominiam turbas in Anglia excitatas callide fovendo satis ulcisceretur. Societas Indica Occidentalis apud Belgas tota Brasilia levi negotio fuit ejecta, quod, inducis licet cum Lusitanis pactis, eos quoque modo lacerasset, remque interim militarem penitus negligeret; licet ab omni perfidiæ nota nec Lusitani plane sint absolvendi. Rumorem tunc temporis sparserant Galli, Regis Hispaniarum filiam Regi suo nupturam, eique Belgium Hispanicum dotis nomine concedendum, in cujus vicem Hispani Catalauniam cum Comitatu Ruscinonis essent recepturi. Verum dum Galli alios fallere nituntur, ipsimet spe sua ceciderunt, Belgis quippe his rumoribus adeo perculsis, ut, Auriaca maxime maritum incitante, pacem cum Hispanis huc usque dilatam maturarent. Haud parum illud promovit negotium, quod

L. I. p. 2.

- 26.

27-44.

30.

36. 115.

233.

50.

55.

L. II. p. 64.

quod Hispani honores eosdem Belgicis Legatis exhibuissent, quibus affici soleant Veneti. Ulturi facinus, uti jactabant, Galli, legem instaurabant, quondam ab Henrico III latam, scilicet navem amicam, in qua ulla res hostium deprehenderetur, diripere licere, quo obtentu plurimas Belgarum onerarias in potestatem suam redegerunt. Notari deinde meretur, Hollandiam præ reliquis Fœderatis gaudere jure denominandi Virum in Galliam ablegandum; nec injucunda, quæ de Commendis Ordinis Teutonici & Johannitici in Belgio multis commemorantur, quas maximam partem in usum politicum conversas frustra restitui postularunt Equites. Legatorum Ablegatorumque nomina ad distinguendos primi vel secundi ordinis Legatos medio Seculo XVII primum adhiberi cœpta. Excellentiz vero titulus Seculo XV ferme finito Legatis demum est tributus. Infausto quodam fiderum influxu Nostro videtur contigisse, quod spiritus rebelles uno eodemque anno 1648 Moscuæ, Londini, Lutetiz, Messanz, Neapoli, Constantinopoli, civium ingenia occupaverint. Motus civiles inter Aragonensem Wilhelmum II & Amstelodamenses solertissime recensentur. Cum Condæus Egvillonium possessione Portus Gratiz dejiceret, & Richelium a connubio neptis Mazarianz dehortaretur, maximum sibi odium concitavit. Hispani & Fœderati Belgæ invicem se neutrarum fore partium anno 1650 promiserant, in cujus pacti legibus animadvertendum, merces neutri parte addictorum in navibus hostilibus repertas pœnz commisi subjiendas; res hostium vero in illorum navibus inventas liberas fuisse dimittendas. Wilhelmus II Arausionensis exitiosum sibi morbum contraxerat immodico venationis usu, autumnus imprimis tempore sanitati maxime adverso. Princeps fuit, ex Wicquefortii sententia, præclaris animi dotibus excellens, quibus tamen sic usus est, ut timoris sibi plurimum, amoris parum in libera Republica conciliaret. Atque hic finitur historia Wicquefortiana. Sequuntur Documenta illustria, ad quæ antea passim in margine Commentariorum provocaverat Autor, eaque plusquam dimidiam operis partem efficiunt. Collegerat equidem & antehac Aitze-

p. 81, 232.

82.

408, 110.

119.

129.

L. III. p. 136.

187.

167.

174.

L. 4. p. 201.

253.

ma instrumenta ejusdem generis avthentica in Historia sua Belgica, at ea Wicquefortii solertia femisse ferme superavit. Imprimis eo Aitzemiana parum accepta fuerunt, quod non nisi Belgicæ linguæ gnaris inservirent, cum Wicquefortius & Belgica, & Anglica, Lusitanica, Hispanica omnia, ex altera statim pagellæ parte idioma Gallico donata, exhibeat.

THE HISTORY OF ENGLAND FROM THE
first Entrance of Julius Cæsar and the Romans &c.

h. e.

HISTORIA ANGLIÆ AB ADVENTU
Julii Cæsaris & Romanorum usque ad Regnum Jacobi
II, & inaugurationem Wilhelmi III & Mariæ;
Autore LAURENTIO ECHARD, A. M.

Archidiacono Stowensi.

Tomus I, II & III.

Londini, apud Jac. Tonson, T. I 1707, T. II & III 1718, fol.
Alph. 32₂.

OPtime de civibus suis meritis est Cl. Echardus, qui, cum plerosque universalis Angliæ Historiæ scriptores vel steriles nimis, vel partium studio deditos, vel morosos & ob ordinem, quem servarunt minus decentem, parum lectu jucundos esse intellexisset, novum opus condere atque cævos pariter & recentiores scriptores tum editos tum in scriniis latentes consulere, historiarumque studiosos tot scripta volutandi labore levare constituit. In eo ita versatus est, ut neutri parti favere videretur, nec quicquam extollens nimium, nec vituperans, præterea vero id operam dedit maxime, ut rerum gestarum periodos rite distingueret, nec quadrata rotundis misceret, tum ut frequentes depingeret & Regum & Primatum characteres, (in quibus tamen exprimendis non usquequaque felicem fuisse Angli censent,) & argute dicta subinde intersereret, consiliaque prudentum studiose rimaretur. Et jam spem de

de se conceptam fatis impleverat, edito duodecim abhinc an-
 nis Tomo I, quem a Julii Cæsaris potissimum ætate ad mor-
 tem usque Jacobi I deduxit, præmissa etiam Introductione,
 quam vocat, in qua de veteri Britannia ejusque incolis disse-
 ruit. Succedere huic demum nuper Tomi duo, alter ad re-
 stauracionem Caroli II, & tertius ad inaugurationem Wilhel-
 mi III & Mariæ productus, quos quartus deinceps, Wilhelmi
 hujus auspiciatum regimen comprehensurus, excipiet. Et si ve-
 ro eandem fere ubique rationem servaverit, id tamen animad-
 vertimus, Cl. Antorem in posterioribus Tomis sub finem cu-
 jusque anni eruditorum aliorumque virorum celebriorum in
 Anglia demortuorum mentionem fecisse, quod id, ni fallimur,
 optarent, qui in primo Tomo eam plane prætermittam dolebant.
 Ut igitur aliquid hinc speciminis loco in gratiam Histo-
 riæ literariæ cupidorum depromamus, eos ex eruditorum
 ordine hoc loco producemus, qui apud Ant. Wood & in Lexi-
 cis eruditorum hæcenus excusis haud memorantur.

A. 1625 decessit <i>Johannes Fletcher</i> , Episcopi Londinen- sis filius, annos natus quadraginta novem, qui Dramatica ex- celluit, & Beaumontio, quem socium in hac arte habuit, de- cem, Shakespearo vero novem-annis superstes fuit.	T.II. p. 31.
A. 1627 <i>Johannes Hayward</i> , Legum Doctor, sed rerum Theologica- rum peritior, qui Jacobi I Historiographus, in Collegio Chelseen- si degens, scripsit historiam Henrici VIII & Eduardi VI, stylo qui- dem satyrico magis & dramatico, quam historico.	55.
A. 1633 <i>Henricus Ferrars</i> , Varvicensis, Heraldicæ, Genealogicæ & antiqui- tatum Anglicarum ingens lumen.	III.
A. 1634 <i>Georgius Chapman</i> , Poeta Dramaticus, versione etiam Homeri & Poetarum mi- norum inclutus.	113.
A. 1636 <i>Thomas Goad</i> , Theol. D. & Rector Hadlejen- sis, in Theologia, humanioribus, critica, historia, poe- si excellens, qui a Jacobo I ad Synodum Dordracenam missus.	222.
A. 1641 <i>Richardus Montague</i> , Episcopus Norvicensis, Armi- nianis favens, sed Puritanis admodum infensus, ob varia scri- pta, inprimis quæ Seldeni Historiæ Decimarum omnium plau- su opposuit, celebratus.	277.
A. 1642 <i>Johannes Suckling</i> , Regio- ærario præfectus, ob summam ingenii vim, tum & poesios &	372.

- p. 513. aeniorum literarum cognitionem, *Delitia aula & Suvium* (Darling) *Musarum* dictus. Anno 1644 *Richardus Bakerus*, Loadni in carcere anno ætatis 76 post varias ærumnas mortuus, qui ut in Theologia potissimum excelluit, ita magis innotuit edito Chronico Angliæ, quod tamen Noster methodicam potius locorum communium collectionem, quam justam historiam dicendum censet. Eodem anno *Thomas Johnson*, ex Apothecario Medicus excellens, & Botanicus sui temporis præstantissimus, dum Locumtenentis inde officio strenue fungeretur, globo trajectus occubuit. Anno 1645 duo Theologi decessere, *Daniel Fleasly*, & *Walterus Balconquhal*, Scotus, quorum ille ob erudita scripta contra Pontificios edita, *decus religionis evangelica & nationis Anglica* vulgo dictus, hic vero nomine nationis Scoticæ ad Synodum Dordracenam missus est.
545. A. 1649 *Eduardus Symmonds*, causæ Regiæ defensor acerrimus, qui non Vindicias modo Caroli I scripsit, sed & ipsius Regis *Iconem Regiam* prius vulgavit, quem librum, frustra obnitente Miltono aliisque, quinquagesies intra anni spatium impressum fuisse, Autor testatur. A. 1650 *Simon D'ewer*, ob studium antiquitatis Seldeno magni æstimatus, qui Historiam omnium Parliamentorum sub Elisabetha, & Bibliothecam MSptorum selectissimam reliquit. A. 1651 *Petrus Turnerus*, Medicus, Mathematicus, Criticus, Politicus, in Patribus præterea & conciliis egregie versatus, qui simul Professor Medicinæ in Collegio Greshamensi Londini & Geometriæ Oxonii fuit, pro Regis causa multa perpressus. A. 1652 *Elconora Davies*, Johannis vidua, & filia Comitissæ de Castelhaven, supra sexum erudita, modesti sed excelsi animi fœmina, quæ multa effectu comprobata, dubium num spiritu enthusiastico, prædixit.
678. A. 1654 *Rogerus Dodsworth*, cujus curæ maximam partem debentur vetusta monumenta a Dugdallo in Monastico Anglicano edita; & *Henricus Isaacson*, civis Londinensis, qui studiis Academicis haud imbutus, ad summum Chronologiæ, cuius ingens Specimen edidit, fastigium pervenit.
700. A. 1662 *Laurentius Rooke* decessit, Professor Astronomiæ & Geometriæ in Collegio Greshamensi, in primis Societatis Regiæ
- 733.
- 741.
- 770.
- III. p.95.

Regiæ Sociis ob variam eruditionem, modestiam & probitatem celebratissimus. A. 1665 *Will. Spurstow*, aulæ Catharinæ Cantabrigiæ Præses, Presbyterianis devotus, qui librum notissimum *Smectymnus*, quo Ecclesiæ Anglicanæ fundamenta subvertenda erant, cum *Stephano Marshall*, *Edmundo Calamy*, *Thoma Young* & *Matth. Newcomen*, quorum initialibus literis ipse libri titulus constatus est, composuit. A. 1673 *Thomas Browne*, Canonicus Vindesoriensis, sed sub Cromvello pulsus, Capellanus inde Principis forminx Arausionensis in Belgio, Theologis Belgicis per familiaris, *Carolo II* restituto, restitutus & ipse, Criticus, Orator, Casuista & Theologus doctissimus. A. 1674 *Eduardus Comes Clarendonii*, Historia rebellionis Anglicæ, ante paucos annos edita, inelytus, Rothomagi anno ætatis 67 post septennale exilium obiit, quo tempore Historiam modo memoratam scripsit, cujus tamen potior pars a restauratione *Caroli II* ad improspera Clarendonii facta non sine Anglorum dolore adhuc desideratur. Ceterum eum ex *Eduardi Walkeri*, A. 1676 defuncti, schedis in Historia illa imprimis adjutum fuisse, alibi Autor testatur. Tacemus *Jo. Miltonum*, eodem cum Clarendonio ætatis & æræ Christianæ anno mortuum, cujus libri aliqui publico decreto, post restitutum *Carolum II*, igne cremati sunt. Ubi de *Whitelokio*, scriptore Comment. Historiæ Anglicanæ, A. 1675 mortuo, loquitur Autor, observat, eum exemplo libri sui ad A. 1659 calamo adscriptisse: *Uxor mea varias schedas ad publica negotia spectantes igne absumpsit, unde hæc relationes minus perfecta.* A. 1676 e vivis excessit *Johannes Ogilby*, Scotus, artis saltatorix primum magister, qui Poetarum inde versionibus & multis editis voluminibus Regis & aulæ favorem meruit, ut mirum sit, eum sine ulla institutione tot operibus parem fuisse. A. 1677 *Gilbertus Sheldon*, Archi-Episc. Cantuariensis, cujus munificentix celebratissimum Theatrum Oxoniense debetur; & *Isaacus Barrow*, Londinensis, Græcæ linguæ & Mathematicos in Academia Cantabrigiensi Professor, ut & Geometriæ in Collegio Gresham. Lector & postea Collegii Trinitatis Cantabrigiæ Præses, Vir in Theologia & varia eruditione versatiffi-

P.144.

340.

369.

408.

401.

409.

436.

437.

- tiffim^{us} cujus singulæ conciones materiam, quam tractant; ita exhauriunt, ut tractatum loco esse possint. A. 1678 *Franc. Potterus*, Rector ecclesiæ Kimingtonensis, & Socius Regiæ Societ. non minus scriptis de revelationibus & in Apocalypsin, quam novis inventis mechanicis, aquaticis imprimis, tum & Medicis, & methodo transfundendi sanguinem, nomen adeptus. A. 1679 *Rogertus Boyle*, Roberti frater, Hibernus, aulicus, miles, Poeta excellens, cujus imprimis tragœdiæ celebrantur. A. 1680 *Samuel Butler*, Worcesteriensis, arte pictoria, Musica & Poetica, imprimis festivissimo poemate *Hudibras* dicto, celebratus. A. 1681 *Thomas Herbertus*, e Comitum Pembrociæ familia, qui post varia in Europa, Asia & Africa itinera, quorum descriptiones edidit, a Parlamento destinatus, ut Carolo I Regi captivo comes pariter & custos esset, cum ingenium ejus hac occasione optime explorasset, Commentarios eorum, quæ binis ante cædem Regis annis gesta sunt, animo ab omni partium studio alieno conscriptos, reliquit; & *Wilhelmus Lilly*, Medicus, qui nulla quidem Academica institutione usus, varias prædictiones Physicas & Astrologicas edidit, ut & historica scripta, in quibus Vitam Jacobi I & Caroli I memoravimus in his Actis Suppl. T. VI Sect. XI p. 513. A. 1682 *Philippus Warwick*, Caroli I Regis malorum socius, & Commentariorum ejus scriptor probus, divitiarum omnium & fortunarum contemptor strenuus. A. 1685 *Thomas Marshall*, Decanus Gloucestriensis, & Criticus doctus, Gothicæ imprimis & Anglo-Saxonicæ linguæ probe gnarus. Denique A. 1688 Poetarum terfissimorum par decellit, *Edmundus Waller*, & *Thomas Flatman*, quorum illi debetur Anglici sermonis puritas ac suavitas, observaturque, ejus juvenilia his quæ septuaginta post annis elaboravit, minime cedere: hic vero subinde visus est paulo nimis in carmine lascivire.

ERNESTI SAL. CYPRIANI DISSERTATIO
de Propagatione Hæresum per Cantilenas. Accedit
CUNR. THEODORICI Oratio de mixta
Hæreticorum prudentia.

Lon-

Londoni, apud F. Fayram, 1720, 8, plag. 8.

Nobilissimum par hoc opusculorum, in Germania nostrorum, quæ Angli, suum & externis pretium statuere guari, ediderunt, non sine ratione, sed optimo potius consilio coïsse nobis societatem videtur. Alterum enim peculiare exemplum mixtæ hæreticorum prudentiæ suppeditat, alterum generatim eam contemplatur indolemque & varias ejus partes breviter exponit. Hoc viro jam diu inter cœlites agenti, sed scriptis, quibus cœtum diviniore puræque doctrinæ tenacem sibi obstrinxit, etiamnum in terris viventi, perpetuoque victuro, Cunrado Theodorico, sive ut frequentius eum appellari audias, Dieterico, Philosopho ac Theologo Giessensi, debemus. Illud parente se non inferiore commendat, Viro Celeberrimo, Ernesto Salomone Cypriano, Consiliario Consistoriali & Ecclesiastico in Aula Gothana, qui ut meritis atque eruditione æternum famæ decus sibi dudum comparavit, ita vivus adhuc Ecclesiam ornat, atque ut speramus, bonique omnes vehementer optant, diu ornabit. Et capitibus quidem tractationem ille suam absolvit quinque. Primo ostendit, mutatis cantibus mores mutari, idque Platonis imprimis auctoritate confirmat, qui si nonnullis ad modos potissimum musicos, non cantica ipsa respexisse videatur, tamen haud potuit novam canendi rationem improbare, ut non eadem opera cantica nova, quæ multo etiam majoris momenti sunt, quam modi, damnarit. Altero capite causam indagat, cur mutatio ea tantum tantum ad mutandos mores possit, eamque a natura cantus & animorum, quem ille efficit, motu flexuque arcessit. Generus ejus rei Lutherus noster, cum repurganda esset Christiana doctrina, cantica imprimis in subsidium vocavit, quorum vim atque utilitatem ipsorum adversariorum, Conzenii & ante eum Eccii querelæ satis testatam reddunt. Tertium caput ad antiquitates Ecclesiasticas, quarum notitiam Viro Celeberrimo sibi postea ætate nemo comparavit uberiores, lectores deducit, atque ex Plinio, Tertulliano & Justino Martyre morem canendi Christianis proprium perpetuumque fuisse probat, dubitationesque tollit. Quæquerorum, cantica ex cultu divino pro-

scribentium, & usum eorum invictis rationibus demonstrat. Quarto jam capite ad arcem causæ suæ pergit Vir Summe Reverendus, & quam facile hæreses tum propter vim verborum & concentus, tum ob gratiam novitatis per cantilenas propagant, docet, exemplis eam in rem usus Valentini, Bardesani, Arii & Pauli Samosatani. Quintum caput paræneticum est, quo ostenditur, non facile novis cantionibus aditum ad Ecclesiam patefaciendum, sed veteres potius retinendas, atque, ut mererentur, magni faciendas esse. Novas cantiunculas obtrudentibus & Lutheri exemplo audaciam suam excusantibus respondet, Lutheri cantilenas ab Ecclesia receptas & antiquissimas esse, versiones quippe plerumque Psalmorum, neque Luthero statim quoscunque ejus æmulos perversos componi posse, & præterea in cantibus novis nihil, cur veteribus præferendi sint, reperiri. Subjectus est catalogus cantionum vernacula lingua decantari, Luthero superflite, solitarum, excerptus e bibliothecæ Gothanz libro musico, cui titulus est: *Hic cantionum Ecclesiasticarum liber ab Illustrissimo Principe Saxonnem, Sacrique Romani Imperii Electore Dn. Joanne Friderico, in hujus arcis nova sacellum comparatus est, ab Johanne Gewaltbero, eorundem ecclesiasticarum cantionum moderatore, conscriptus Anno ab orbe redempto millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, mense Julio.*

Alterum jam opusculorum horum est oratio panegyrica Giessæ A. MDC IIX habita, agitque, si præstantissimum Theologum, rem paulo pluribus explicantem, ipsum audiamus: *de mixta hæreticorum, qua in perniciosissimis dogmatibus suis persuadendis ac ritibus novis introducendis, disseminandis & propagandis uti consuevere, prudentia.* Præmissis paucis de ejus cum prudentia vera & Theologiz veritate pugna, partes ejus seorsim explicantur, ita, ut quid hæreticis solenne sit, primo indicetur in genere, deinde & exemplis ex historia Ecclesiastica antiquiori depromtis illustretur. Nempe illi pro vafritie sua ante omnia doctrinas suas occultant, Samosatenum, Petrum Anchoretam, Manetem, Arium, Leontium, Eunomium, Pelagium Pelagianosque imitati, causasque ejus occultationis varias, quas

metas

metus hominum, novis nondum adfuetorum, temporis occasiones & calamitates, principesque ac magnates suppeditant, secuti. Neque autem perpetuo placita sua, sed ad tempus tantum occultant, atque interim majores expectant opportunitates, quas nacti amicos principum, post ipsos principes, eorumque ope alios, inferioris sortis homines, ad partes pertrahunt suas, verioris doctrinæ affectas convitiis proscindunt eosque sedibus suis expellunt, pessimo cuique, modo eum sibi addictum norint, destinatis. Hæc omnia, exemplis in luce clarissima posita, sub finem orationis ad præsentia tempora paucis applicat orator, & cohortatione pia de cavendis hæreticorum artibus claudit.

DISSERTATIONUM THEOLOGICARUM
de religionis Christianæ præstantia ac divinitate Decas,
cum oratione de crucis trophæis ac Christi triumphis &
populorum ad Christianismum conversione, Autore
BENEDICTO PICTETO, Past. Eccl.
Genev. & SS. Theol. Prof.

Genevæ, typis Fabri & Barrillot, 1719, 8.

Alph. I plag. 12.

Non novum in his Actis nomen est *Benedicti Picteti*, Genevensis Theologi celeberrimi, cujus Theologiam Christianam gallice editam in Actis A. M DCC II p. 72 commendavimus. Jam producimus ejus Decadem dissertationum de religionis christianæ præstantia & divinitate, de qua quædam commentari, & cum studiosis rerum divinarum disputando excutere, in animum induxit Vir. Clar. etsi non ignoraret, multos viros eruditos in ea pertractanda jam defudasse, ut in *præfatione* docet. Viam autem ad ejus expositionem sibi parat *dissertatione præliminari*, in qua de examine religionum agit. Conqueritur c. I, quod homines id ut plurimum negligent, qui tamen c. II habeant animum, vi judicandi præditum, contentoque hoc examine instar brutorum animantium se gerant, in gravissimos errores incidant, & sibi permultum damni as-

Qq q 2 ferant.

ferant. Quare contendit c. III, unumquemque oportere de veritate religionis suæ certum esse, quoniam in omnibus salutem consequi velle, vana sit persuasio, & ideo, c. IV, etiam a singulis requiri, ut ejusmodi examen religionis suæ instituunt, suosque doctores fallere posse credant, nec illud, c. V, quod tantum verum a falso discernat & a doctorum examine, quod publicum & discussionis audiat, maximopere sit distinctum, inter *adversaria* referant, etsi in eo, c. VI, multum studii curæque ponendum sit, quia tantum characteres veræ religionis, quos cum, c. VII, recta ratio dicitur, tum Scriptura Sacra, c. VIII, suppeditet, attendendi sint. Dum ad rem ipsam accedit *dissert. prima* ostendit, christianam religionem non tantum omne id veri bonique, quod in naturali, ethnica, Judaica & Muhammedana tradatur, continere & approbare, sed etiam falsa & turpia, quæ illæ rata habent, rejicere & damnare. Ut vero palam fiat, prædictos veræ religionis characteres religioni veteris & novi Testamenti (Judaicam enim antiquam cum Christiana Clar. Autor jam conjungit) convenire, in *dissert. secunda* ideam, quam utraque de Deo habet, producit, qua nec dignior, nec melior, nec sublimior, nec augustior excogitari, nec magnificentius quid dici possit; cui subjicit *dissert. tertia* historias, rerumque in Vet. & N. Test. commemoratarum cum singularitatem & momentum, tum veritatem offendit & de iis ita differit, ut & Mosen & Apostolos a fraude doloque malo alienos fuisse demonstrat. Pari modo se gerit in *dissert. quarta*, in qua de prophetiis tractat, & primum iis, quæ de Hierichuntis instauratore, de Cyro, de Hierosolymarum & Tyri excidio & de Imperatorum in Persica Græcæque monarchia successione in libris V. T. & imprimis in Danielis vaticinio leguntur, hinc & eas, quæ Messiam spectant & in libris N. T. habentur, exhibet, postea autem ea, quæ ad earum dignitatem valoremque imminuendum vel a veteribus vel a recentioribus excogitata sunt, summo studio infirmat & diluit. In *dissert. quinta* descendit ad utriusque religionis V. & N. T. dogmata, quorum quædam ratio omnes homines doceat, quædam illa excogitare nequeat, quædam eidem adversentur & veritatis principiis a natura

tura mentibus impressis repugnent, saltem ab ea comprehendi nequeant, quædam porro sint, quæ circa nosram salutem versentur & quæ maximopere scire flagremus, nec vero aliunde innotescant, quædam gloriam Dei mirifice illustrent, quædam a rebus mundanis ad cœlestes nos evehant, quædam affectus nostros doment, & quædam denique animi tranquillitatem afferant; quæ omnia ita comparata sint, ut nec sanctiora nec sublimiora uspiam inveniantur. Quibus in dissertat. *sexta* succedunt leges, quas suis imponit christiana religio, quæ virtutem præcipiunt, vitia vetant, & ut quis erga Deum, erga alios, & erga se ipsum recte se gerat, jubent, quæ omnia ita declarat, ut doceat, iis nihil obesse, quod & gentiles ea, quæ honesta sint, mandaverint, leges Judaicæ ceremoniales sint abrogatæ, & Christus etiam leges tulerit, quæ vero neutiquam sint novæ sed veteres Mosaicas tantum illustrent. In dissertat. *septima* argumentum pro præstantia religionis christianæ Cl. Autori præbet regimen Ecclesiæ, quod vel internum, seu imperium in corda, vel externum, cum summum, quod penes Christum, tum ministeriale, quod penes Ecclesiæ ministros. In dissert. *octava* sacramenta, baptismus & sacra cœna, quibus testimonia suæ bonitatis sapientiæque extare & hominum imbecillitati Deus succurrere voluit; & in dissert. *nona* cum poenæ, quas Deus improbis constituit, tum præmia declarantur, quæ credentibus pollicetur, quoniam Deus semper & justus & sanctus & verax permaneat. Extremo in eadem dissertatione primum miracula, tum populorum conversiones, tandemque in martyria profert, quibus quicquid de veritate religionis christianæ dicere in animo habuit, obsignat. Appendicis loco conspicitur *oratio*, quam Cl. Autor A. 1712, cum magistratum academicum adiret, habuit, in qua rationem modumque, quo homines ad veram salutaremque religionem post adventum Salvatoris perducti sint, progressusque, quos illa in terrarum orbe per sedecim secula fecerit, dilucide exponit. Ceterum non omnibus satisfacisse videbitur Clar. Autor, dum objectioni Atheorum, homines coram Deo esse quasi merum nihil, nec Deum eorum cultum curare, non nisi his occurrit, *non esse probabile*, Deum sa-

pietissimum, sanctissimum & optimum, qui homines creare voluit, & qui conservat, non curare, sive ab iis colatur, sive ab iis ludibrio habeatur.

CORNELII VAN BYNKERSHOEK, JC. &
 Senatoris, Opusculum quintum, de Captatoriis insti-
 tutionibus & sextum de Legatis pœne
 nomine.

PRisca Gens interpretum, ait Vir illustris in præfatione opusculi V, partem scivit, partem ignoravit, quid rei esset *captatoria institutio*. Sed ipsa Glossa omnibus palmam præripuit. Nemo tamen intègre omnia, quæ huc spectant, explicavit & emendavit. Præmittamus autem hanc veluti regulam: nullas & inutiles esse institutiones Captatorias; quia est contra bonos mores, ex calliditate & fallacia, & per machinationes doli, atque improbam simulationem benevolentiz, insituere aliquem captiose, i. e. sub conditione reciprocz institutionis, adeoque sub spe aucupii, & lucri ex aliena hereditate per hamum eliciendi.

c. I.

Ortum prohibitio illarum habet ex SCto quodam, L. 70. L. 71. de hered. instit. Consules ignorantur. Seneca Lib. 6 de Benef. c. 38

2.

notat Arruntium & Aterium, artem professos captandorum testamentorum. Senecz tamen Suilius, Senator & Advocatus, idem objecit. Tac. Ann. L. 23, 42. In Basilicis Lib. 35 T. 9 c. 70 captatoriz institutiones dicuntur *ἰνυδάσας, αἱ χάριν ἀμετρίως*. Et apud Harmenopulum Lib. 5 Tit. 8. Quum autem verbum *ἀμετρίως* sit ambiguz significationis, non debuisse verti, *gratiam rependentes*; rependere enim gratiam licere, & eum vicissim scribere heredem, qui me primum vero amore & sincera voluntate ac bona fide scripsit: sed *gratiam mutuantes, gratiam mutuam petentes, de futuro*. Ita de gratia futura intellexisse Cujacium: & allegare in hanc rem locum e Sophoclis Electra.

Sed id duriusculum esse. Gaji textum in L. 64 de Legat. 1 paulo melius exprimere Basilicos Lib. XLIV Tit. 1 c. 20, *αἱ χάριν ἀνταμείψεως γράφει*, *scriptura hostimenti sive remunerationis gratia: scire enim futurum respicere*. Textum Papiniani in L. 70 de

3.

hered.

hered. instit. ita interpungit Vir illustris, *institutiones, quæ Captatoria sunt, Senatui improbat, non eas, quæ mutuis affectionibus provocantur.* Mentem Jcti ita exponit, *quarum conditio confertur ad alterius (qui captatur) testamentum, i. e. secretum voluntatis suæ.* Alibi, *secretum judiciorum, & judicia secreta.* Quæ vero sit conditio, qua ita aucupamur, visum est Nostro inveniri in *L. 1 de his, quæ pro non script. hab.* ubi mentio L. Corneliz. Querit idem, an sit captatoria institutio: scripsi aliquem heredem, hoc animo & hac spe, ut vicissim ab eo scribar heres, *nulla tamen addita condicione.* Negat Noster, & adstipulatur Donello. Deinde ex apparatu vastæ eruditionis illustrat hæc duplici Dialogo Luciani mortuorum, Cnemonis & Damnippi, Cretetis & Diogenis. Querit porro, an in textu Pauli *L. 1 pr. de hered. instit.* recte legatur *Mevius*, an *meus*? Et an apud Græcos interpretes, atque Harmenopulum recte adjiciatur *Paulus*? Antonium Augustinum putasse, vocem Πάυλος in Harmenopulo male fuisse additam. Remansisse autem, infert Noster, in Basilicis; perinde ut *Mevius* in *L. 71 pr. b.* Debuisset igitur Augustinum simul emendare utrobique. Exponit jam Vir illustris mentem Pauli in *L. 31 §. 1 de hered. instit.* quæ videbatur obstare Paulo in *L. 71 §. 1 d. 1.* Ait enim, non esse captatorium, si testator dicat: *quanta ex parte me a Titio heredem institutum recitasset, ex ea parte Sempronius mihi heres esto.* Allatis variorum opinionibus respondet: conjungendam esse institutionem cum recitatione testamenti, ut una efficiatur sententia, nec fit diverfitas inter duos actus. Utrumque referendum ad præteritum, scilicet plusquamperfectum subjunctivi, *recitasset.* Et hoc innuere verba Pauli ultima, *si nullum testamentum sit recitatum, deficere condicionem, & remotam esse omnem etiam suspensionem captationis.* Si scripsisset testator, *recitavero*, quod futuri temporis est, hoc esse captatorium. Pergit Vir illustris ad Pomponii textum in *L. 29 de hered. instit. Titius & Sejus &c.* Videbatur esse institutio mere captiosa: quæ ex parte me heredem *scribens aut scripturi sunt*, ex ea heredes etiam mei postmodum funto; in vim elcæ & aucupii. Respondet Noster, *scriptum habuerit esse ab habuerim in præterito, non ab habuero in futuro.* Si a futuro, esset captatoria.

c. 4.

5.

6 & 7.

8.

9.

toria. Cumque hoc ipsum sit ambiguum, tabulas testamenti inter se esse comparandas, & tempora illarum intuenda. Si Cajum scripserant heredem Titius vel Sejus prius, quam is cogitare posset de remuneratoria, remota est suspicio captionis. Sequitur textus Labeonis in L. 20 § ult. de cond. instit. ubi iterum inonet Vir illustris, *ro instituisse & legasse* insinuare præteritum, & omnino non futurum. Ultimo capite comparat idem sententias Interpretum antiquiorum, Pauli de Castro & Jalonis. *Si Mevium heredem scribam, s& ipse me postea scripserit, ego, quamvis revocaverim testamentum (ut possum) Mevii tamen heres ero; sed ille non mihi: Addit. Noster, optime, s& ad revocationem captatoris referatur.*

c. II.

Extisimo animo properamus ad opusculum ultimum de LEGATIS POENÆ NOMINE. Nulla fere Juris Romani particula Virum illustrem jam a puero habuit magis sollicitum, quam hæc ipsa. Cur enim vetus Jurisprudencia damnarit ista Legata, dum omnibus conditionibus, quæ a mera voluntate pendent, ab herede parendum sit, an & cur item in *pena* speciem incidant conditiones quædam, apposita multa, Mevio cæssura, quibus tamen itidem utamur sine fraude, vix quicquam reperiri, quo dignitas veterum Actorum defendi, & cum reliqua Jurisprudencia componi possit. Alia ergo putat fuisse Legata *pena* nomine apud veteres Autores, & exempla, quæ occurrunt, meliori ratione interpretatur, nec inter veterem & novam Jurisprudenciam hac parte quicquam censet interesse. Julium Capitolinum originem prohibitionis ab Antonino Pio arcessere. Sabinum tamen diu ante illum hoc factum voluisse. §. ult. l. de Legat. Alios autem interpretes in ipsis Pandectis adhuc deprehendere, approbari quasdam adjectiones poenæ ibi tum in hereditatibus tum in Legatis, ex vetere etiam Jurisprudencia, donec sequeretur Justiniani Lex unica C. de his qua pen. nom. relinquo. Prolixius non tractari argumentum hoc, quam in eodem illo §. ult. Interjecta ergo unica digressionem, ad L. 1 & L. 2 de his qua pen. caus. relinquo. Justiniani doctrinam exhauriendam sibi sumpsit Vir nostra laude excellentior. Poenæ causa in genere legari, quod coercendi

I.

cendi tantum heredis causa relinquitur, ait Ulpianus *Tit. 24, 27 L. 1 de penu legat.* Nam & usuræ nomen pœnæ accipiunt. *L. 40 de reb. cred. L. 90 de V. O.* locutione populari: *Inutiliter antea*, inquit Imperator *d. §. ult.* jure scilicet Pandectarum. Intelligunt autem hoc antiquiores interpretes de jure ante Pandectas, & Franciscus Balduinus conjicit, significari priorem quandam vetustioris Juris observationem, quo ejusmodi legata damnarentur; aliter enim sententiam Imperatoris vix posse defendi. Porro *Imp. pena autem nomine legari videtur.* Non ait *ore rotundo, legatur.* Veteres ipsos Jctos locutos hic ore incerto & dubitabundo fere, observat Vir illustris. Theophilus, *λεγατέρεσθαι δονέσ.* Non ergo omnia exempla, quæ adducuntur toto *§. ult.* simpliciter & indistincte pertinent ad legata pœnæ nomine, etiam ex mente Imperatoris. Multum interesse inter conditionem & pœnam. Nec pœnale ideo est legatum, quando addidit testator, *pena causa.* Neque enim veterem Jurisprudentiam ex sola formula æstimandam & conceptione verborum. Et facile alias abstinerent testatores a verbis pœnalibus, si legatum ideo esset statim pœnale & inutile. Si interfit vel testatoris vel legatarii vel alterius cujusquam, quod jussit vetuisse testator, apposita multa iterum non facit legatum pœnale, vel pœnæ, & tamen, quia utile est, committitur pœna. Si non interfit, ne tunc quidem ideo dicendum est legatum pœnæ; etsi Theophilus putet, *τιμωρίας χάριν* adjectum esse, quicquid coercet heredem, ut faciat eo magis vel non faciat. Nam & hoc genus legati valet, *si Capitolium ascenderit* vel non ascenderit heres, Sempronio Centum dato; vel *si Capuam ierit*, vel *si Mevius factus fuerit Consul.* Adjiciuntur hæc conditiones in modum pœnæ, nec tamen faciunt legatum pœnæ. Totum hoc facit *voluntas* defuncti. *L. 35 §. 3 de hered. instit.* Ideoque quid senserit, spectandum est. Ita jus esto, uti rei suæ quisque legasset. Hæc omnia autem ex mente Jctorum veterum in Pandectis. Ulpiani textus obscurior est *Tit. XXIV, 17, non ut legatum pertineat.* Mallet Vir illustris, *non ad legatum pertinens*, vel, *ut legatum non retineat.* Diversa est conditio, *si Mevius voluerit. L. 68 de hered. instit.* Nunc demum diserte pronunciat Vir illustris

c. 2.

3.

4.

R r r

fen-

sententiam suam, *legatum pœna esse*, quod in patris v. g. domine pœnam illicite vel probrose datum, adeoque inutile est & nullum, ceu moribus impossibile, perinde ut illa quæ natura. Æque nullum esse, quod eo modo in heredis ipsius pœnam datum est. Hic autem exierit se & concurrat *pœna*, accurate dicta: puta, *nisi heres patriam prodiderit, nisi alimenta negaverit parentibus, nisi filium occiderit*, & quæ sunt similia, decem dato millia Titio. Maxime enim hic subest ac concurrat metus publicæ ac vindictæ, si delinquat contra edicta Imperatorum aut contra leges, aut quæ legis vicem obtinent. Sed & si conditiones contra bonos mores tantum insertæ sint, vel derisorix, aut hujusmodi, quas prætores improbaverunt, utique improbæ sunt, & in pœnam, ideoque nullius momenti. *L. 9 L. 14 L. 15 de condit. instit.* Ratio prohibitionis altera allata a Theophilo, sola & vera est Nostro, quod ejusmodi legata proficiantur non ex *εὐδία καὶ φιλία τῇ περὶ τὸν λεγατάριον, ἀλλὰ μίση τῷ κληρονόμῳ*, *benevolentia & vera amicitia erga legatarium, sed odio heredis.* Ex odio autem fit pœna hic, usu artis technico. Ita perit *ἔμμημα*. Tribonianum voluisse non semel videri Juris novi autorem, ad commendationem Principis sui, etiam quum non fuerit, & constet, id ipsum veteres jam olim tradidisse, si non omnes, certe plurimos. Illustrantur hæc per §. 23 *I. de Legat.* collatum cum *L. 19 de opt. vel elect. leg. L. 75 §. pen. de Legat. 1, L. 76 pr. de V. O. L. 3 qui & a quib. manumiss. L. ult. C. comm. de Legat. & fideicommiss.* Sua sponte nunc pandit se connexio exemplorum, cum his, quæ præmisit Vir illustris, quæque in §. *ult. I. de Legat.* recensentur. Quod enim primo loco affertur, *veluti si quis scripserit: heres meus, si filiam suam Titio in matrimonio collocaverit, vel non, Sejo decem aureos dato*, si simpliciter & in tanta latitudine loquimur, nunquam fuit legatum pœnæ jure Pandectarum, neque adeo inutile. Utraque enim conditio potest esse & honesta & improba; quod ex personarum & circumstantiarum qualitate, an honeste possit filia Titio nubere, an Titius indignus nuptiis illius sit, facile judicandum. De his circumstantiis interpretamur Marcianum in *L. 2 de his qua pen. caus. Beneficio Legis* posse eam tunc

tunc cuilibet nubere, dixit Gajus L. 63 §. 1 de condit. & demonst. Sed fieri viciffim potest, ut non liceat semper cuilibet nubere: Queritur enim in L. 64 §. 1 d. s. an valeat conditio, si Aricia non nupserit. Aricia, oppidum propinquum Romæ sed obscurum & modicum, Horatio Lib. 1 Satyr. 5, Valerio Maximo L. 8 c. 2 in fine. Forte, inquit Noster, non poterat facile alibi invenire maritum, quod ibi habitaret, ex quo erat gravi utero. Similiter, si testator scripserit, *heres meus si servum Stichum alienaverit, vel non, Titio X aureos dato*, non est legatum pœnæ, in ista latitudine. Illicita autem fit conditio, si heres jubeatur Stichum alienare, ut cum bestiis depugnet, ad scholam bestiarum, diceret Tertullianus, Apolog. c. 35, L. 42 de contrab. empr. Iterum enim proficisceretur hoc ab odio scribentis. Si putes, Tribonianum jactasse *quamplurimas Principum constitutiones*, & mox eas damnasse, ut Principem suum plus quam alios sapere intelligamus, *utere*, inquit Noster, *ingenuo tuo*. Majoris autem longè infamiae & impuditiæ censei fuisse legata illa pœnæ nomine, quibus etiam Imperatores abstinerint. Si enim nulla possit ratio fingi, cur privatus abstineret a legato pœnæ quod vulgo perhibetur. c. 3, nedum allegari poterit aliqua, cur Princeps abstineat.

c. 6.

7.

E L I T E R I S C H R I S T F R I D I W A E C H T L E
ri, occasione opusculi V & VI Illustris Domini
van BYNKERSHOECK.

O R I G I N E M S C T A E C A P T A T O R I I S I N S T I T U
T I O N I U S videtur dedisse. Lex Cornelia de falsis: Cujus occasione quatuor S C T A D I V E R S O R U M C O S S. occurrunt Tit. 87 Collat. LL. Mos. & Rom. Senatus enim cum pœnas Legis Corn. constitueret adversus eam, qui sibi hereditatem vel legatum adscripisset, etiam has institutiones improbavit. L. 1 de her. qua pro non script. hab. Videbatur autem captator similiter sibi aliquid contra bonam fidem, per improbam simulationem, & velut escam, velle adscribere in meo testamento, si me ad id potuisset dolo suo pellicere. Sub Nerone adeo Seneca scripsit contra hoc genus hominum, de Benef. VI. 38, IV. 20

c. 1.

Rrr 2

τῆς ἐσομένης κληρονομίας ἔνεκεν, captanda hereditatis futura causa. L. 25 C. de transact. Captationis verbum in *L. 70 de hered. instit.* generalius est; etiam de captione licita usurpatum Ulpiano *L. 1 pr. si quis, aliqu. testar. prob.* de eo scilicet qui fatagit, ne sibi ex faucibus eripiat hereditas legitima. *Secretum voluntatis* nostrae opponitur hic testamentis mutuis, quae de praesenti fiunt simul. Institutiones enim captatoriae pendent adhuc a conditione voluntatis nostrae, an captatorem velimus similiter instituere, nec ne. Et quia voluntas illa nostra adhuc incognita est captanti, conditio institutionis suae dicitur conferri hactenus in secretum nostrae, ceu alienae, voluntatis. Ratio Donelli non movet. Si enim constare potest, testatorem captantem simulato officio & non bona fide provocare voluntatem meam ad mutuam illius institutionem, conditio haec hamata non est amplius tacita. Nec movet, animum illius non obstrinxisse me ad illam: nam ne tunc quidem obstringit ac cogit me, si hamo adhuc apertius fuisset usus. In priori Dialogo Luciani Cnemo omni studio ac consulto proferebat testamentum suum non bona fide conditum ἐς τὸ φανερόν, ut Hermolaus invitaretur ad similem ardorem ac zelum captationis. Scripsit etiam Hermolaus testamentum reciproce, sed cum illud non publicaret, putabat Cnemon, jam captum eum esse: post obitum autem Cnemonis instar lupi cuiusdam hamum ipsum cum esca, i. e. omnia bona ad se rapiebat Hermolaus; plane contra intentionem legis. Ex captando fiebat captator & ex decipiendo deceptor: nulla ergo erat & inutilis scriptura Cnemonis; utrobique enim suberat amor non verus nec sincera voluntas, sed mera simulatio & improba captio, quae pulchre exequitur Noster *c. X p. 341*. De altero Dialogo idem dicendum. Hic enim aperte captabat uterque alterum mala fide; nec allegari poterat secretum alienae voluntatis, quum utriusque testamentum, turpi conditione nixum, publice proflaret, atque rapis consiliis fraudandi, quae pessimas condiciones mentis involvunt ac produunt, atque omnem benevolentiam genuinam ejusque remunerationem excludunt, inter se certarent, ὑπερβαλλόμενοι τῇ κολακείᾳ, Credo, nil peccasse Ant. Augustinum.

- 6 & 7. *Mendosus*, inquit, est liber *Harmenopuli* in verbo *Παιῦλος*, & in verbo *ἔρβουλα*. Alterum enim, (*Παιῦλος*) deest, alterum additum est. Utique ergo voluit, *Παιῦλος* addi n, s. Additumque est in Editione Dionysii Gothofredi 1587, qua uter: & ibidem omittitur *ἔρβουλα*, intellectum sub *de*, pro *ἀλλοῦ*. Neque mendose apud Paulum scriptum est *Mevius*. Non poterat enim in hoc principio aliquid præmittere de captione in alterius personam directâ, quia nulla hic est captio. Papinianus dixerat *L. 70 de captatoriis*. Commodè Paulus *L. 71 pr. illa autem sales non sunt, ubi institutio non est collata in secretum, meâ voluntatis*, quid de futuro velim vel non velim. In exemplo poterat dicere, ex ea parte *meus* heres esto, quod fecere Basilici in *L. 10 ἔσω με κληρονόμος*. Fabrotus omisit *meus*. Poterat etiam simpliciter, *heres esto*, sicut §. 1, potuit tamen & personam mutare, quod fecere Basilici iterum. *Mevius* enim nominatur contemplatione Titii, ejus forte filius vel nepos. Porro sicut institutio, quæ non in testatoris, sed aliam personam confertur, non ideo sit captatoria, *pr. b.* ita institutio, quæ in aliam personam dirigitur, potest utique fieri captiosa. Utrobique enim persona ista est conjuncta & cara. §. 1 b. *Recitarem*, & *Recitavero* indicat sane præteritum cum aliquo tractu; sed habet simul significationem futuro coalitam, etiam apud Grammaticos, & vocatur a Varrone *futurum exactum*. Plura Vossius *de Analog. L. 3 c. 13, 15*. Apud Gellium *L. 17 c. 7*. Scævola dicebat, hoc verbo, quod *subreptum erit*, non minus præteritum tempus ostendi quam futurum in Lege veteri Atinia. Sic & Paulus ad conditionem futuram respicere potuit, quasi dictum esset: *inanis esto Sempronii institutio, si non ipse ego (L. 38 §. 7 de penis) recitavi testamentum Titii cum illius institutione*, a qua conditione pendebat mea tota institutio. Eludere enim Titium non poterat aptius, quam invento hoc schemate. *Dispar est sensus L. 1 de his, quæ pro non script. hab.* Oblata enim hæc institutio, sed & rejecta fuit statim a Titio, ceu captiosa, atque indigna, cujus mentio fieret in ipsius testamento. Mens Pomponii hic & ubique suprema lex esto: ad eam enim perpetim respiciendum potius, quam ad apices Grammaticorum. Mens illius
- inda.

indagatur ex cohærentia testamentorum. Idem ait Marcianus *L. 2 de his quæ pen. causa relinqu. Ex voluntate defuncti apparere, an pena fit, an conditio.* Non morabimur igitur, utrum ab *habuero*, an *habuerim*. Nam & tempora in *rim, ris, rit*, perinde ut in *ro*, nunc designant simpliciter rem præteritam, nunc habent significationem futuri exacti. Exempla iterum apud Voss. *Lib. 3 c. 15.* Tum vero certum est, eo tempore, quo scribebat testator verba hujus testamenti, in *L. 81 §. 1 & L. 29 d. 2.* eum nondum recitasse testamentum Titii, (alias non sequeretur statim, *nullam secutam recitationem*;) neque accurate cognitum habuisse, quanta ex parte Titius & Sejus instituissent ipsum; alias eam partem non suspendisset usque ad publicationem testamentorum. Analysis igitur institutionis fit demum post mortem, & eo usque est in pendentem. Labeo præsupponit in *L. 20. §. ult. de condit. institut.* Cajum institutum a Titio fuisse bona fide, sed gradu forte secundo vel tertio, aut ei legasse pro viribus patrimonii tenuissimi centum, Titium vero a Cajo deinde ex generoso affectu institutum primo gradu & ex asse, aut ei legasse mille; Respondit: sufficere, dummodo aliquo gradu id factum comprobetur tabulis Titii, & vel tantillum Cajo legatum esset. Mens enim Caji non fuit alia. Caput 10 habet quædam miscellanea. Ultimo capite recensentur sententiæ aliorum Interpretum, antiquiorum & recentiorum. Paulum de Castro laudat Noster, & respondet ad dubitationem ejusdem. *Aliud est, si in futurum collata sit conditio, & quæ sequuntur.* Ea quomodo succincte cohæreant cum iis, quæ traduntur *c. X p. 341, nullam esse utriusque scripturam, captantis & capti*, simul & pari passu, eruditi lectoris relinquamus indagari.

C. II.

In argumento de LEGATIS POENÆ NOMINE destituimur præter textum Sabini & rescriptum Antonini Pii, etiam rescripto D. Severi & Antonini, cujus fit mentio in *L. 2 de his quæ pen. caus. rel.* Si ex usu artis loquimur, fatendum, legata *pena nomine* non definiri accurate & integre, ne quidem hic a Justiniano, collatis veterum fragmentis. Non enim omnis conditio coercens heredem, facit legatum poenæ nomine, nec inu-

C. I.

- c. 2. inutile. Bene sentiunt, qui de jure etiam ante Pandectas loquuntur; sed inexplicabile illud nullibi evolvunt. Adacti autem sunt ad istam rationem dicendi; quia videbant, non aliter conciliari posse textus Pandectarum, per varia ἐμβλήματα, non ἐμβλέματα, accommodatos ad Jus recentius. Noster contra felicissimo ingenio eluctatus, omnia illa, quæ hic occurrere videbantur dubia, secure præternavigavit. Vocabulum τιμωρίας, Theophilo usurpatum, rem quodammodo intricavit: neque enim pertinet hic ad usum artis, sed ad locutiones populares & criminales. Hinc τιμωρία κεφαλική, & κεφαλικῶς τιμωρεῖσθαι, Harmenopulo 1, 4, 28 & 3, 5, 95. Rectius Theophilus ipse vocat χρηματικὴν ποινὴν, quæ cogit heredem aliquid facere, καὶ παρὰ σκοπόν, Jacobus Curtius, *vel contra animum suum*. Potius ad mentem testatoris referas; heres cogitur facere, etsi ad scopum intentionemque testatoris non collineet, vel penetret, sed inde aberret. Ποινὴν habent etiam veteres glossæ Juris. Atque iterum Theophilus, τὸ πέναι νόμινε ληγάτων. Sic enim plane distinguitur vocabulum artis ab usu vulgi. Harmenopulus etiam πρόσιμον τὸ ἀπὸ τῆς τῶν συναλλαττόντων συμφωνίας καὶ ἀρεσνείας de V. S. 42. Populariter porro loquitur Ulpianus Tit. XXIV, 17: *Pæna causa legatur hoc modo, si filiam tuam in matrimonio Titio collocaveris, X millia Sejo dato*. Neque enim hoc est legatum pænæ, nec inutile. Quidni testator, filix heredis consultum volens, invitet eo modo heredem ad nuptias cum alio, quam Titio? Libertatem ergo adhuc habet heres, collocandi Titio vel non, *non ut legatum pertineat*. Nam non aufertur ei, metu pænæ, libertas eligendi matrimonii, sed ad testamentum certa lege tantum invitatur. Papinianus L. 71 §. 1 de condit. & demonstr. Ita m pro n monstrat mentem Ulpiani. Conditio hæc coercens non facit legatum inutile: neque adeo fit legatum pænæ. Contra non valet institutio, si Mevius voluerit, Sempronius heres esto. L. 68 de hered. instit. Nam satis constanter veteres decreverunt, testamentorum jura ipsa per se firma esse oportere, ait Gajus L. 32 pr. d. t. non ex alieno arbitrio pendere. Voluntas defuncti regit conditiones, non voluntas aliena. L. 19 pr. de condit. & demonstr.

Per-

Perpicue idem dixit Marcianus, *ex voluntate defuncti apparet*, an pœna, an conditio fit, an translatio. Quia voluntas testatoris hæc inter se separat. *L. 2 de his que pœna causa volunq.* Dubium non est, Theophilum integrum habuisse Africani librum illum quæstionum, e quo sumpta est *L. 1* nostra: certe integrum Africani locum illum, unde fragmentum nostrum decerptum. Si vidit Theophilus igitur ibi τὸ *illicite vel probrose*, qui potuit omittere promptum illum & nobiscum natum λογισμὸν, & substituere aliam, tanto antecessore & in jure veterum versatissimo indignam ratiunculam? *Lex improbat, μισθὸν, adit legatum, quod in arbitrio heredis positum est.* Atqui omnes illæ conditiones, de quibus actum c. 3, erant in arbitrio, & parendum iis tamen est. Legissem, inserta negativa, τὸ ἐν τῇ γνώμῃ ἐν ἀποκρίμμενον, quod *non* est in arbitrio viri boni positum. Sed vel sic corrigenda essent etiam reliqua, quæ sequuntur. Altera ratio Theophili utique stringit causam. Sumpta est ex Glossis verborum Juris, *λογάτων ἐστὶ διατετὸν—εἰς δῆλωσιν αἰγάτης, ἵνα ὁ λαβὼν αὐτὸ, ἀνάμνησιν ἔχη τῆ τελευταῖας εἰς.* Omitterem ἢ κληρονομίας, sed supple ex Harmenopulo ἢ πάλαι λόγον κληρονομίας. Firmitat nunc λογισμὸν Theophili Pomponius in *L. 54 pr. de Legat. 1: qua legata denotandi magis legatarii gratia scribuntur, & adis scribentis, pro non scriptis habentur.* Quæ verba si in mente habuisset Africanus, tuto omitteri posset τὸ *illicite vel probrose*, & *talem.* Ac tota hæc lis esset composita, salva in reliquis Justiniani constitutione. *L. un. C. cod.* Nihil enim ibi de odio vel testatoris vel heredis erga legatarium. Ad c. 5 addo, conditionem posse etiam esse plane indifferentem, & tamen ei parendum, per ea, quæ dicta sunt c. 3. Nam & hic licet testanti, pro implenda sua voluntate, præcipere pecunias Titio dari, si minus dispositionibus suis pareretur. Exemplum legati de servo longe pejus priori videbatur. Nostro, ac plane novum, & ex pena Triboniani profectum. Ulpianum *Tit. 24, 17* illud non habere, parum efficit: unico enim contentus erat. An nec quisquam veterum id habeat alius, grandius postulatam. Si jubeat testator alienare Stichum sibi suspectum, utique de eo hic noluit cogitari a nobis Tri-

c. 4.

5.

6.

bonianus. Si jubeat non alienare servum *studendi causa* alio translatum, (de quo Paulus *Lib. 3 Tit. 6 §. 52*) decem aureorum legatum, Titio dandum, jure Pandectarum certe nunquam fuit in dubio, secundum ea, quæ supra vidimus. Justinianus autem cum nosset, ambiguum saltem tunc fuisse vocabulum *pena* & nunc populariter, nunc technice usurpatum, de iis etiam legatis egit hic, quæ etsi non sint vere, videntur tamen esse pœnæ causa facta; quia pœnam adjectam habeant. Nullam manumissionem servi in testamento neque juberi recte posse neque prohiberi, itidem non putem dixisse Tribonianum. Id enim pugnaret cum Gajo *Lib. 1 Tit. 1 §. 2* & Paulo *4, 14* multis modis, *c. 7. add. Collat. LL. Mos. & Rom. 3, 3.* Alibi etiam vestigia occurrunt, Triboniano placuisse, ut Principem suum plusquam alios sapere intelligeremus. Nam & D. Augustum superare eum contendebat. *§. ult. I. de fideicommiss.* Quumque legata quædam pœnæ nomine ne Principes quidem agnoscere vellent, cum possent, cogitandum est, an impune tunc licuerit testatoribus scribere, *heres meus X millia dato Principi*, nisi patriam prodiderit, nisi filium Principis vel Augustam occiderit, nisi crimen læsæ Majestatis commiserit hoc vel illud. Quod ceu durum nemini in mentem venerit. Ex plurimis igitur Principalibus illis Constitutionibus fragmenta saltem quædam adhuc superesse optaremus. Ac tutius est, abstinentiam illam Principum intelligi de casibus capite 3 commemoratis, quibus adhuc poterant legata agnosci. Contra Principem autem utique ne cogitandum quidem. Si agnosci posset ab ipso legatum infame, res ipsa heredi injuncta etiam non esset amplius illicita, nec probrosa, nec legibus interdicta, sed plane possibilis: quod iterum repugnat.

ONUPHRII BONFIGLI DISSERTATIONES
de Plica Polonica, de Peste ac ejus Contagio, &
de abusu in Cura Februm putridarum
ac malignarum.

Cracoviz, typis Francisci Cezary, 1720, 8.

Plag. 8.

Diver-

Diverſo tempore. Diſſertationes hæc a clariffimo Bonfigli, Medico per totam Poloniam famigeratiſſimo, natione Italo, conſcriptæ, nunc vero conjunctim luci publicæ expoſitæ ſunt. Quod primam diſſertationem de Plica Polonica attinet, cum inter veteres Medicos præter Herculem Saxonia, Thomam Minadoum, Rodericum a Fonſeca, & Danieleſem Sennertum, eam nullus explicuerit, de ejus vanitate Daviſſonus contenderit, ac inter recentiores Chriſtianus de Helwich in Hiſtoria morborum Vratiſlavenſium veritatem vindicaverit, operæ pretium ſe facturum judicavit Noſter, quid in Polonia, ubi maxime endemius exiſtit Plica morbus, proprio ſenſu & praxi de ea ſibi comparaverit, exponere. Plica ſcilicet ex Autoris mente, quanquam in Lithuania, Ruſſia rubra, & Tartaria minore, ubi non ſolum ad humanum geaus, ſed etiam ad ſues, canes, equos & alia bruta diffunditur, in Hungaria, aliisque terrarum locis obſervetur, Polonica tamen dicitur, quia nullibi tam sæcunde propagatur, nec indolis tam malignæ tyrannidem exercet ſuam, quam in Polonia: ubi quousque intacta religioſe ſervatur, ac vegeta, corpus incolume a ſymptomatibus præſervat; ſi vero aut peſtendo irritetur, aut tondeatur, ſubjectæ partes, in quas cauſa morbifica deponitur, periclitantur. Diſtinguenda autem eſt ſincera Plica ab imaginaria; plebs enim ruſticorum impura caput plectere neſcia, cum in gramine sæpe degat, inter aſperas herbas intricat capillos, quorum retortæ extremitates naturaliter interſecari variosque nodos formare debent; hinc ubi illius implicationis principia obſervant, germen veræ plicæ ad ſalutem pulluſſe putantes, diligenter colunt, ut in ſœdum & Meduſæ ſimile ornamentum excreſcat. Alii, dum difficili quadam vel longa infirmitudine vexantur, ipſam a Plica ſoveri ſuſpicantur, & quia tunc caput plectere ceſſant, & lotionibus ex decocto brançæ urfinæ cum lupulo & muſco terreſtri utuntur, aut vino oleoque inungunt, quousque emplaſtrati crines conſulto conglutinentur, artes efficiunt, ut ſatisfaciant opinioni, morbum ad extra alliciendi, qui ſecum omnem cauſam e corpore aſportet. Hoc tamen veram inter & imaginariam Plicam diſcriminis intercedit, quod legitima ſemper viſcido quodam humore madida

fit, præcipue in stipite; & ubi immediate implantatur, turgidiusculos foveat capillos, ac statim e cute profilicatas mirabiles interfectiones inchoet, gravemque spiret odorem; cum vicissim in spuria, ab impuritate procedente, palæ, vel similia aliqua simul cum crinibus intricata ut plurimum abscondantur, sicque non in caudice, sed potius in medio & circa extremitatem complicatio subsistat, atque capilli naturalem temperiem proportionemque non amiserint. Legitima igitur Plica erit pilorum, ut plurimum capitis, irregularis complicatio, vel tricis funicularum ad instar productis, vel ad galeri formam super calvariam compressis, propter ipsorum alimentum dyscrasia peculiari alteratum a communi potissimum regionis dispositione. Quodsi ergo in vera Plica salia oleosa minus volatilitata sed asperam visciditatem adeptam in bulbis capillorum conveniant, ac inde per tubulos subintrent ad illam usque distantiam, quæ latioram locum penetrationi concedit, ad extrema vero angustiora propter crassitiam pervenire non possint, retardantur in via, & prope stipitem cum majori concursu subsistentia, canalem in latum taliter extendunt, ut dilatatum capillorum fissile corpus tandem cum rima crepare faciant, unde resinofus liquor, haud secus ac ex arbore sauciata, emanat, qui combinatus cum illo ex cutaneis poris exiliente præ copia adaugetur. Extrema interim capillorum pars a subtili consuetæ irradiatione non satis rescillata, paulatim extenuata exsiccatur. Atque hæc sunt Plicæ primordia, quæ a capillis incipit simul agglutinatis in immediato limite capitis, dum eorum retortæ cuspides adhuc a pileo vel jacendo compressæ, ut una cum stipitis visciditate adhæreant, illuc admoventur, & duplicantur, inter quorum interstitia multiplicæ aliæ interfectiones insinuantur variis nodis intricanter. *Augmenti præbent modum veteres capilli, quia radice sedentes cum plicatu concatenati semper retinentur, & relictis bulbis, virtutem nova emittendi germina non amittunt, quæ tenellula vix foras exilientia inter adultorum tenacem transudationem agglutinantur, & quia ex cute excresecendo adherentem extremitatem elongare nequeunt, sed corpus contorquere debent in*

ar.

arcum, cum altilis continuo succedentibus irregulariter intermiffi deformibus & spurciffimis connectuntur tricis. Remotam Plicæ causam rejicit Autor Clariff. in abundantes particulas sulphureas cum falibus volatilibus non rite digestas nec subtilifatas, sed in asperam & rancidam visciditatem ad instar olei amurcæ concretas. Ab hujusmodi enim humorum dyfcrafia, fixam & continuam fovente mineram, heteroganeum illud, quoties ad fermentationis gradum exaltatur, tories sub capitis cœtem ut plurimum deponitur, & in capillorum radices penetrando successive foras amandatur. Sin amurca plicosa intro retineatur, vel ob internam fermentationem minus attenuatam, nec satis concocta heterogenea expellentem, vel ob extrinsecam excoiffionem, quæ aeri causam præbeat condensandi affluentem humorem, ad extrema relictorum crinium oscula, tunc rancidas sanguis evadere solet, qui vel effervescendo vel aspere circulando modo has modo illas excitat turbas, quantas diversa particularum heterogearum combinatio in diversis temperamenti commovere potest. Talia morborum fermenta, quæ femal in sanguine radicata multiplicativam virtutem possident, eo difficiliter de toto supprimuntur, imo non tantum cum feminali spiritali patris vel nutrimento materno specificum idearum ordinem retinentibus, in filiorum hereditatem transfunduntur, verum etiam expansiva eadem efficacia per contactum pilei aut pedinis a plicolo tractati sano capiti communicantur. Ubi autem nullus contactus neque hereditaria infectio conjectetur, nullam aliam procatarcheam causam dignoscere potest Clariff. Bonfigli, quam specificam aquam in hac singulari regione, crassam scilicet & pinguedine refertam. In terræ Polonicæ enim visceribus oleosam materiam foveri, ex bituminibus, & petrolei scaturiginibus, fontibus, thermis, ac mineris sulphureis atque montibus ignivonis, in multis locis patentibus, deducit. Cum autem hæctenus Plicæ, quia ræpe non diffuciliter sanatur, inter morbos incurabiles reputata, & quia paucis & inefficacibus sola est remediis, fali etiam prognostico quasi desperato relicto fuerit, pietate sincera ductus Autor veram ejus modellam subministrare non dubitavit. Quoniam macula sanguinis oleosa sta-

tim & facile deleri nequit, ideo placidis & appropriatis abstergentibus prius eadem præparari debet, quam purgantia lenia, balnea, sanguinem purificantia specifica adhibeantur, qualia hic variis sub formis commendata leguntur. Hisque præmissis Plica tuto abscindi & caput abratum semel quotidie ablui potest spiritu vini aut frumenti rectificato, vel cum lixivio communi, in quo foliola ponariæ, parietariæ, radix cyclaminis, & semina staphisagriæ fuerunt incocta. Quæ lotio non est dimittenda, quousque capillos excretos pectine possimus colere; imo mox a principio eadem conducet, dum Plicam a contagio timeamus. Et ne ullus remaneat scrupulus retentæ reliquæ, canterium in brachio saltem ad tempus aperiatur. Contra inveteratam vero crudeliori symptomatum syndrome sævientem Plicam magis aptum & efficacius non datur remedium, quam suffumigium cinnabaris artificialis: dum enim hæc accenditur, mercurius mineralis sulphur, a quo fixabatur, relinquit, & in corporis poros penetrans novam sanguinis sulphuream ranciditatem amplectitur, quam simul raptam placide cum sudoribus extrahit, absque ullo salivationis discrimine, dummodo tali methodo administraretur suffumigatio, qualis ab Autore describitur. Sed quoniam plurimi inveniuntur, qui timent, ne Plicam contrahant, aut jam contraxisse suspicantur, præservativam & incipientis morbi eradicativam essentiam commendat, atque pro aquæ correctione in qualibet ejus olla paucillum turionum seu strobilorum pineæstri vel abietis bullire jubet, divitibusque singulis potibus parum de spiritu vini anisato vel de pulvere quodam composito addere commendat.

In secunda Dissertatione Clarissimus Bonfigli pestem describit per morbum endemicum, vehementissime acutum, malignissimum, & contagiosum, præcipitanter ex uno populo plurimos afficientem, quorum plerosque interficit, & sæpius intra quatrimum; ejusque causam præcætericam acidum esse nitro-aereum languescens, a denso miasmatis extranei concursu subjugatum, dicit. Sive igitur a planetarum influxu inter se oppositorum, sive a putridis effluviis vel mineris venenosis

aeri

aeris systema pervertatur, certum tamen esse putat, corpuscula, quæ aeris balsamicam constitutionem in pestilentem pervertunt, alia esse non posse, quam sulphurea, cum spiritu alcali corrosivo ad putrefactionis gradum digesta, & taliter exaltata, ut arsenici volatilil superent indolem. Pestis enim formalitas consistit in motu tam intestino quam locali spirituum vitalium specifica putredinali alteratione perturbato ab alcali urinoso, sulphur pingue sanguinis dissolvente, & vinculum ejusdem balsamicum corrumpente, post acidi nitri volatilil depressionem. Inter phænomena, quæ in Polonica peste occurrebant, observavit Autor in primo morbi insultu faciem inflammata, & oculos igneos, summam lassitudinem, vomitum, cephalalgiam, & viscerum ardorem, dum exteriora frigida convellebantur; deinde maximas anxietates, constrictivum cordis dolorem, deliquia, singultum, phrenitidem, petechias ut plurimum solito latiores, lupini granum æquiparantes, maculas per cutem late extensas vibicum instar livescentes, bubones, & carbunculos. Quemadmodum igitur Autor Clarissimus, ut alia, quæ prognosin concernunt, nunc prætereamus, multiplici exemplo comprobatum refert, illos, qui cauterii aut habitualis ulceris aut hæmorrhoidum expurgatione fruebantur, vel scabie, aut morbo venereo, (propter acidum, etfi vitiosum, istis morbis prædominans) veneno pestis rarius fuisse obnoxios; ita, ut a peste præserventur homines, æthereum acidum, tam aeris quam spirituum vitalium præcipuum constituens, in statu suo naturali conservare ejusque inimicas dispositiones remove jubet. Præter munditiem igitur, annonam boni nutrimenti & laudabilem dietam, ignem luculentum, nitrosum, sulphuris suffumigia, aceti vaporem & odorem, interne Elyxir Proprietatis cum spiritu sulphuris paratum commendat; suffitus vero ex lignis odoriferis, resinis, aromatis, fumum Nicotianæ per tubum haustum, Theriacam, Mithridatium, & similia, tanquam noxia: scuta, sacculos, odorata, & plurima periapta ac amuleta ex busonibus, arsenico & mercurio paranda, ceu superstitiosa damnat. In curandis tamen ægris theriacalia quidem, sed cum acidulato liquore dissoluta,

ast

est in phlogosis, excandescentiis, nimis hæmorrhagiis, & sudoribus colliquativis caute, adhibenda permittit; venæ sectionem vero & purgantia exulare jubet, in humorum tamen turgescencia & plenitudine stomachi emeticum ex iacoco metallorum statim a principio conducere putat. Quæ ratione vero acidum vitæ volatile suscitari, & per sudores id, quod vel corruptum, vel corruptioni proximum est, expelli debeat, symptomatibusque occurrendum sit, variis adjectis formulis docet.

In ultima Dissertatione, ubi de abusu circa curam putridarum malignarumque febrium agit, eos taxat, qui in principio istorum morborum purgantia propinant, qui in augmento venam aperiant, qui in statu fritionibus ægros, cucurbitulis, vesicatoriis, epithematibus, cordialibus misturis, confectio-nibus, pulveribus, julepis & mille aliis ingratis pharmacis vexare non desistunt, iisque vel omnem potum denegant, vel gelidum concedunt, aut justo citius sudorifera propinant medicamenta; & qui in declinatione, ubi vires potius paulatim sunt refocilandæ, has superfluis catharticis denuo pessundant.

D. MARTINI SCHURIGII, PHYSICI
Dresdensis, Spermatalogia Historico-Medica h. e. se-
minis humani consideratio Physico - Me-
dico - Legalis.

Francos. ad Moen. apud Jo. Beckium, 1720, 4.
 Alph. 4 pl. 8.

Autor Experientissimus non novis commentis & rationibus Eruditorum ingenia laceßere, sed collectis Observationibus Physiologiæ capita præcipua illustrare constituit, in quo negotia ipsius Autorum verbis utitur, ut diverse sententiarum mens eo melius dignoscatur. Orditur nunc a Spermatalogia, ubi Cap. I de seminis essentia & materia, modoque secretionis, item de præternaturali ejusdem colore, odore, consistencia, petrificatione, vermiculis, defectu, involuntaria & vitiosa excretionem &c. tractat. Cap. II seminis officinam secretoriam, nempe Testes cum eorum appendicibus & involucro proponit; ubi arteria-

p. 41.

rum

rum & venarum Spermaticarum tam defectus, quam abundantia, Testiculorum varia denominatio, structura, statusque vitiosus considerantur. Ratione numeri quandoque apparenter tantum; vel revera alter vel uterque Testiculus, & quidem modo a nativitate, modo ex variis causis deest, quandoque etiam plures, quam ordinarie, in trichidibus, tetrarchidibus, & pentarchidibus, annotantur; & interdum in nimiam molem excrescunt vel etiam contabescunt; nonnunquam dantur quoque Testiculi calculosi. Circa Scrotum consideratur ejus structura, magnitudo excessiva ejusque defectus ex variis causis, item calculi in eodem reperti. Caput III ea sistit, quæ circa Penem Anatomia, tum analogice, tum præter analogiam suppeditat: agitur scilicet de varia Penis denominatione, derivatione, structura, erectione, rigiditate in mortuis, satyriasi, priapismo, naturali & extraordinaria penis magnitudine, retractione, privatione a veneficio, defectu ex variis causis, abundantia, substantia ossea, de penis glande, & quæ circa ejusdem perforationem extraordinarie occurrunt; item de pene nigro in infante albo, & albo in nigro; ut & de mentula in fronte, in naso, occipite & mamma, ex matris impressione: denique de penis cultu. Cap. IV usum seminis tam ratione ipsius subjecti, quam propagationis, atque diversas Autorum sententias de generatione, an scilicet ex vermiculis fiat, necne, considerat, adductisque conceptuum tubariorum & ovulorum imprægnatorum exemplis, generationem non ex Martini Nabothi, sed Testiculorum ovario derivat; ad quam virile semen non materialiter sed tantum ratione spiritus genitalis concurrat. Et quamvis ad generationem certa ætas requiratur, multa tamen tam puerorum, quam senum, liberos generantium, exempla ibidem adducuntur. Mediante autem semine non modo vita, sed etiam sanus atque morbosus parentum status, virtutes item atque vitia liberis communicantur. Quo pertinent etiam morbi hæreditarii, ibidem allegati, qui quomodo non modo in proximos filios, sed etiam, his intactis, in remotiores & nepotes descendant, ratio & modus adducitur. Quamvis etiam ex semine humano homines, & ex brutali bruta ejusdem speciei, secundum naturam generentur, nihilominus etiam

p. 89.

152.

contra naturam non solum a brutis differentes inter se species, sed etiam homines, imo ab ipsis quoque hominibus bruta producta leguntur in citatis exemplis; circa cujus rei causam dissentiunt, vel de veritate penitus dubitant nonnulli Auctores. Cap. V coitus necessitatem, differentiam, tempus & modum in brutis; & ratione hominis coitum adversum & aversum, utriusque sexus in coitu voluptatem, mansuprationem nimiamque salacitatem, flagrorum & urticationis ad venerem usum describit; deinde nimii coitus noxam ex amentia, cerebro exsiccato, apoplexia, cordis palpitatione, syncope, epilepsia, testicali scirrho, memoriz defectu, cœcitate, canitie, sudore unius lateris, febre acuta, podagra, cholera sanguinea, lue venerea & ipsa morte probat; e contra etiam a coitu intermisso anorexiæ, delirii, inanitiæ, impotentia, epilepsia ipsiusque mortis exempla allegat, ideoque coitum moderatum tam præservative, quam curative in catarrhis, dysenteria, nimio mensium fluxu, melancholia, passione hysterica, furore uterino, chlorosi, fluore albo, gonorrhœa & lue venerea, in testiculorum tumore, odontalgia, scorbuto, febribus, epilepsia, gutta rosacea proficuum allegat, atque dictam in venere, inter alia ob longævitatem, cujus plurima adducuntur exempla, commendat. Denique sequitur coitus gravidarum, anque sit licitus; item cohesio in coitu. Cap. VI signa ex genitalibus, arteriis spermaticis, testibus, scroto, pene, item ex femine desumenda exponit. Cap. VII primo spermatis virilis usum medicum ad impotentiam, insensibilitatem in tortura, ad philtrea, menses nimios, Lapidem Philosophorum, item ad Homunculum Paracelsi; deinde usum testiculorum, tum variorum animalium, v. g. apri, asini, canis, cervi, equi, leporis, vulpis, lupi; galli, anseris, cati, tum ipsius hominis; demumque brutorum priapos hominisque penem pro variis scopis inferre, ex Autoribus probat. Cap. VIII, cum plerique Herniotomi testiculos, tanquam feminis officinam, sæpissime absque urgente necessitate, castratione rescare soleant, de hac operatione, deque castratis, eunuchis & spadonibus prolixè hoc loco agitur, & primo quidem de variis castrationis modis, circa quam Autor sententiam suam, scilicet Herniotomiam absque castratione fieri

ri

ri posse, & questionem, an Eunuchi ab Ecclesia sint excludendi? annectit. Cap. IX aliquot quæstiones Medico - Legales, circa testiculos occurrentes, scilicet de castratorum, monorchidum, triorchidum, tetrorchidum & κερφόρχιδum potentia generandi & matrimonio ventilat; quarum prima est, an castrati cum fœminis coire, sperma effundere atque generare valeant, atque ita ad matrimonium sint admittendi? II, an monorchides æque ad generationem sint habiles, ac alii duobus, tribus vel pluribus dotati testiculis? III, an triorchides & tetrorchides monorchidibus seu diorchidibus ad coitum & generationem sint potentiores? IV, an maritus, uxore ad coitum inepta, ob copiam seminis concubinam substituere possit? V, an κερφόρχιδes ad generationem & matrimonium apti sint? Denique inquiritur, an maniaci, leprosi seu elephantiaci ac podagrici curationis gratia castrandi? Cap. X Quæstiones medico - Legales circa penem ventilandas continet, I, an Phimosis generationem librorum impediatur? ubi Phimoseos species tam ratione præputii adhærentis, aut tumidi, aut nimis longi, quam frenuli, cum earundem cura, hæcque occasione varia atretarum nihilominus concipientium fœminarum exempla recensentur. II, an viri, quibus penis non in glandis parte anteriore, sed vel circa frenulum, vel in media urethræ parte vel circa radicem perforatus est, coitum fœcundum exercere possint? III, an penis nimis magnus, & quantæ magnitudinis tam crassities ejus, quam longitudo, quarum hæc ob certam curam non æque ac illa divortium causatur, coitum, generationem atque matrimonium impediatur? IV, an nimis parvus penis congressum & matrimonium impediatur? ad quam quæstionem rationibus, autoritate & exemplis negative respondetur. An vero ex publica inspectione de penis magnitudine & parvitate, tam ratione longitudinis & brevitatis, quam crassities & gracilitatis, possit judicari, dubitat Autor. Cap. XI de circumcissione, recutitione, atque infibulatione agit, & primo quidem de circumcissionis ortu, scopo & modo. Deinde an Judæi seu circumcisi recte dicantur recutiti, & non potius repræputiati, dubium movet Autor, tum recutitionis seu repræputiationis modum seu operationem chirurgicam, possibili-

p. 387.

45L

● 528.

bilitatem & scopum, in decore, voluptate ac fraude consistentem, explicat. Ratione præputii annectitur quæstio, an ex eodem frenulo signum virginitatis virilis desumi possit? Cap. XII continet quæstiones coitum spectantes, an scilicet morbi cujusdam curandi gratia coitus indifferenter suadendus vel etiam dissuadendus sit? e. g. cum uxore phthisi laborante, qui affectus contagiosus esse exemplis probatur. Cap. XIII varias Hermaphroditorum species & conditiones variaque utriusque sexus exempla comprehendit. An autem dentur Hermaphroditi perfecti seu utroque sexu perfecte instructi, ita ut utroque sexu potentes sint, plerique equidem negant, alii tamen per exempla, non modo in hominibus sed variis quoque brutis observata, affirmant. Porro de Hermaphroditorum causis, Baptismi nominisque impositione, de masculi, feminei & dubii seu incerti sexus signis, deque ipsorum matrimonio contrahendo, & Juramento circa sexus electionem deponendo, item de aliis quæstionibus Politico-Juridicis agitur. Huic materiæ denique annexa est quæstio: an detur conceptio hermaphroditica, sive an Hermaphroditus ex utroque sexu perfectus intra & per se ipsum, absque alterius personæ cohabitatione generare & concipere possit? Item, an Adamus fuerit Androgynus? Cumque secundum hæc dicta, membra sexum alterutrum distinguantur quandoque ex occulto emergant, & in conspectum veniant, Tractatus hic materia de sexus permutatione concluditur.

p. 21. De cetero cum Clariss. Autor varias, quas ipse fecit, observationes huic operi hinc inde insperperit, quasdam ex illis allegasse juvabit. Sic Nobilis cujusdam mentionem injicit, qui olim vix decimum tertium ætatis annum ingressus in veneris palæstra jamjam per tempus aliquod pro viribus fortiter exercitatus erat, idque mali inde sibi contraxerat, ut matrimonium ante aliquot annos meditans largam equidem feminis, nimis tamen fluidi & aquei, quantitatem tam per fornum, quam in aspectu virginum & amariæ excerneret, citra tamen ullam voluptatem penisque erectionem, quippe quæ ipsi vigilantiam etiam nunquam cum debita rigiditate contingebat, licet

cet in optima ætate adhuc esset constitutus. Duo porro exempla allegat eorum, quorum scrotum in nimiam amplitudinem excreverat; unum Nobilis cujusdam, viri maxime proceri & quadrati, qui scrotum in talem magnitudinem tam ratione longitudinis quam latitudinis habebat expansum, ut genua attingeret, atque fovea illa; per quam urina excernebatur, visum omnino fugeret. E contra duo alia foramina seu sinus reperiebantur, materiam ichorosam adeoque corrosivam plorantes, ut non solum partes vicinas, sed & manus Chirurgi arroderet. Stilo hi cereo in ista foramina immisso magni ultra spithamæ longitudinem hinc inde currentes offendebantur; quorum uno aperto, denuo alii sinus versus latera in conspectum veniebant, ex quibus semper novus fœtor abominabilis exhalabat, a quo tandem Chirurgus morbum periculosum cum erosione & plurimis vesiculis corrodentibus per totum corpus sibi contraxerat. Hoc pondus Nobilis per multos annos fascia lata a collo suspensum gestarat. Alterum exemplum pistor quidam præbet, qui scrotum longe caput humanum, etiam maximum, superans, habebat, hancque horrendam osteocelen a principio ex sacci frumento repleti elevatione sibi contraxerat. Solere vero scrotum spha-celo corruptum & abscissum a natura restitui, binis aliis comprobatur historiis. Phymosin describit in cive Budisino, qui a prima conformatione tanta præputii coarctatione laboravit, ut urinam vix ad culmi straminei crassitudinem reddere potuerit. Adultus demum operationem chirurgicam quidem admisit, in præputio tamen aliqualem adhuc angustiam retinuit, ut ad urinæ & seminis excretionem vix sufficienter glandem detegere potnerit, pater tamen in matrimonio quinque liberorum factus. Tandem cancerum penis contraxit, non alio modo quam per amputationem membri curandum, urinam interim per instrumentum ligneum mittens. De spermatis virilis usu dum loquitur, ad torturæ insensibilitatem illud facere, testatur, atque exemplo probat cujusdam patibuli candidati, qui rotulas ex semine & stercore proprio paratas proxime ante torturam deglutiens sub maximo etiam torturæ gradu,

p. 80.

84.

120.

327.

- p. 365. du, cui aliquoties subjectus fuerat, nihil factus est. In duobus herniosis post fata sectis observavit, in utroque latere vasa spermatica ad calami scriptorii crassitiam a disrupto peritonæi processu distantia, qui per se & sine horum vasorum contactu ligari atque constringi potuerint, ita ut castratione in hernia curanda non semper opus sit. Tandem cuidam in furto deprehenso vetulam obstetricem membrum virile ad duas tertias cultro abscidisse refert, qui postea nihilominus liberos generavit.
- 515.

EXERCITATIO POLITICA DE LICENTIA peregrinandi legibus circumscribenda & dirigenda in utilitatem summorum Imperantium & Reipublicæ. Adduntur monita quedam Virotum illustrium juventuti peregrinanti observanda, nunc maximam partem prima vice edita a GOTTLIEB SAMUELE TREUER.

Lipsiæ & Wolfenbütt. impressum Helmstadii, 1720, 4.

Pl. 24.

Occasionem, quæ ortum operi dederit, Cl. Autor in præfatione exponit; quod meditans de inconsulta peregrinandi licentia, partim Lansii assertis excitatus, partim edicto nuperrimo Potentissimi Borussia Regis, peregrinandi pruritum prudenter coercentis, motus, dissertationem hanc composuerit. Non placuit ipsi recepta apud plures prudentiæ scriptores vaga methodus, sine ordine ac regula, quæ occurrunt omnia confarcinandi, sed distincte, & quid emolumenti, & quid incommodi ex itineribus capiatur, explicat, ut utrumque una trutinantes, quorum hæc perpendere interest, eo felicius de legibus, quarum necessitatem Cl. Autor urget, statuere possint. Et ne vel inexperta res aliis videatur, aliis tædiosa sit lectio continuæ præceptorum seriei, singula fere, quæ assert, politicorum aliorumque qui de arte peregrinandi scripserunt, effatis & exemplis condit ac roborat. Ad calcem adjicit I) Viri aliquos illustres regulas in itineribus, ab ephoris imprimis juvenum

num peregrinationum observandas, quas annotationis suis explicat ac illustrat. Tradidit illas Cel. Autori Suecus quidam, tanquam ex scriniis illustris familiarum Suecicarum commodatas, quas tamen Cl. Autor non spernendis argumentis in Germania natus suspicatur. 2) Generosissimæ matronæ institutionem filii unici in Academiam abiturientis, quas vel eo admodum commendari censet, quod ex voto parentis filium eruditissimum ac optimum virum reddiderint. 3) Institutiones Ministri status magni nominis ad agnatos suos. 4) Instructionem Dn. de *Seckendorff* ad ephorum agnatorum suorum. 5) *B. D. Mart. Geieri*, morientis, monita ad filium. Ipsius operis summa hæc est. Cum plurimis prudentium populorum exemplis constet, eas quoque actiones Legibus civilibus subjici, quæ alias indifferentes vocantur, peregrinationes certe, quoniam sæpe in damnum reipublicæ vergunt, juste a principibus lege circumscribuntur. His ut faciem Cl. Autor præferat, 1. commoda, quæ in Rempublicam ex peregrinationibus civium redundant, exponit, 2. damna, quæ enascuntur inde, recenset. Monstrat itaque, quomodo ex diversarum gentium moribus, diversitate legum &c. politica prudentia eorum, qui clavo reipublicæ olim admovendi sunt, præclare augeri possit. (Obiter hic lectori indicamus, quod Cl. Autor in notis doceat, sibi Parisiis quondam versanti *P. le Long* narrasse, autorem libri: *l'Espion dans les Cours des Princes Chrétiens*, Marianam quendam Italum, magni ingenii sed infortunatum virum, fuisse. Docet & quod nulla gens tam fera sit, quin ex vicinorum sapientia multum profecerit, licet contrarium de Danis in eorum odium olim asseruerit *Molesworth*. Quod ex itineribus, quæ Russorum Imperator vel ipse suscepit, vel aliis suscipienda injunxit, factum sit, ut in inculta illa antea regione scholæ erectæ, politia emendata, ipsa vestiendi ratio Russica cum Anglicana permutata, & horrida illa ac promissa barba, quam religiose hæctenus coluerant Russi, Imperatoris nutu abrasa fuerit. Disci ex itineribus diversissimorum populorum indolem, cujus exquisita notitia ex libris hujus generis, quorum lectionem Autor non damnat, frustra speratur, cum

§. I, 2.

3.

4.

5.

6.

Segni-

Segnius irriterent animos demissa per aures,
Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus.

- §. 7. Cum peregrinando, & cum aliis subinde hominibus conver-
fando, incidamus sæpe in eos, quibus prudenter indulgendum,
mox in alios, quibus in loco resistendum est, fieri, ut domestica
& pluribus agnata animi ferocia jugiter exuatur. Ita enim
assuescimus neminem contemnere, cum experientia doceamur,
fabulas esse, quæ de aliarum gentium abjectis moribus olim im-
bibimus. Et hac occasione Cl. Autor, cum Dn. *de Callieres*,
Gallis dicam scribit, qui propterea se solos sapere credunt,
quod fines suos raro egrediantur. Observat, idem in causa
esse, ut Veneti ut plurimum Lombardismo laborent. Inde
vero Cl. Autor pergens, recenset detrimenta, quæ ex in-
tempestiva peregrinatione nascuntur, quorum primum facit,
8. quod peregrinantes juvenes liberrimum peccandi campum tunc
sibi pandi rati, corpus morbidum animumque rudem domum
reportent, & cum mature muneribus dein admoveantur ac ne-
gotiis obruantur, illos ad perpetuos ignorantia carceres quasi
damnatos videri. Quod graphice Vayerius jam depinxit, li-
cet sceptico more suo omnem peregrinationem reprehendat.
9. Imbui præterea ex peregrinantibus multos vano de præstan-
tia formæ peregrini regiminis præjudicio, ut omnia in exteris
proben, omniaque in patriis legibus nauscent. Confirmari enim
hoc exemplis Vononis Parthi, ex Tacito, exitiosos sibi Roma-
norum mores domum afferentis; Ponceti cujusdam, despoti-
cum Turcarum regimen in Gallia introducturi, quo magna-
tum animi ad illam Christiano nomini indignam lanienam Pa-
risiensem præparabantur, tum & Comitum Arundelliani ac Dud-
10. leji apud Anglos. Ita patriam religionem sæpissime vel corrumpi
vel exui a privatis, cum, qui multum sunt peregrinati, aliis al-
tius sapere sibi videantur. In Principibus vero ob necessarias
sæpe simulationes ac dissimulationes, crebras commestiones,
& rarum patriæ religionis exercitium, frigescere demum amo-
rem hujus, imprimis cum accedant vaserrimæ peregrinarum
gentium artes, quibus pertrahant in suam sententiam Principes.
11. Mores ineptos ac thraconicos, ex aliis regionibus, imprimis ex
Gal.

Gallia sæpius affertur, qui teneras mentes incautas ad imitationem facillime alliciant. Et Machiavellum, si revivisceret, mentem haud dubie mutaturum, ac cum vel ideo præclare de Germanis statuisset, quod domi manserint, nec peste alienorum morum patriam inquinaverint, nunc longe alia omnia fieri. Ipsos Helvetos præcæ virtutis gloriam perdidisse, postquam civés apud exteros stipendia merentes domum redierunt, & Bætavis nunc merito exprobrari, quod ad Gallorum mores profus se componere studeant. Multum æris temere exportari, ut, si quis calculum inire vellet, quantum excursionibus Germanorum quotannis impendatur, cum sæpe unus ex privatis 20 florenorum millia profundat, nihilque nisi vanam & ridiculam supellectilem domum repperet, ingentem argenti copiam inepte dispersam sit deprehensurus. Sentientes hoc Principes non nullos, modum isti peregrinandi libidini potuisse, vel expresse ejusmodi itineribus interdicens, vel ludos equestres instituendo, ne quis vano prætextu morbum hunc palliare possit. Qua occasione prudentissimum Regis Borussiae edictum integrum hic exhibetur. Easdem leges Neapolitanis, Anglis, Scottis, Danis & Suecis scriptas esse, ex Vayerio confirmatur. Acturus itaque curatius Cl. Autor de licentia peregrinandi, circumstantias graviter perpendere jubet. Esse enim triplicem hominum sortem, vel Magnates, vel mediæ, vel imi loci homines. Varias esse itinerum rationes, quæ magnates suscipiant ac principes juventutis, posse tamen & hos sæpe prudenter a peregrinationibus arceri, exemplis docetur. Ex mediæ sortis hominibus peregrinationem non cunctis sed illis duntaxat, qui publico olim prodesse possunt, concedi suadet. Ubi vehementer probat consilium Dn. *Vetras*, in Historia Sevarambica, nec non institutum Ludovici XIV, politicam Academiam A. 1712 erigentis, qua juvenes nobiles, qui defæcationis sunt ingenii, ad gerenda negotia publica præparentur, archiva omnia ipsis pateant, & a docto Viro regni arcana explicentur, & sic eruditi peregrinas in regiones ablegentur. Unde & opificum excursions plurimis in Germaniæ

§. 12.

13.

14.

15.

Uuu

regi.

16.

- regionibus usitatae, imo saepius lege injunctae, penitus impro-
 bantur, cum fini illis proposito Principes ita commode mede-
 antur, ut Gallorum Anglorumque exemplo solertes ac ingenio-
 sos opificum magistros ad se alliciant, qui in patria juvenes
 §. 17. instruant. Temporis rationem porro in concedendis peregrina-
 tionibus habendam esse monet, cum saepe Reipublicae inter-
 fit, ut cives sint praesentes, saepe ne suspectae fidei homines e-
 migrent; quid? quod certae conditionis homines, ministri sta-
 tus, medici, ac sacerdotes, vel pestis, vel alio turbulento tempo-
 re, ut in patria maneant, cogi possint. Etatem peregrinanti-
 um respiciens taxat, quod juvenes ante ablegentur, quam judi-
 cium ipsorum satis maturuerit, cum tamen ita nec rebus obser-
 vandis pares, nec ferocientem animum continendi satis idonei
 §. 18. sint. Taxat tamen Platonem quamvis ante quadragesimum an-
 num peregrinationem prohibentem, & Dn. *Vetras*, nolentem, ut
 quis excurrat, nisi tres minimum liberos tanquam reditus sui
 pignora reliquerit. Ea enim etate vel corpus molestiae itine-
 ris ferendae par non amplius esse, vel emori homines, antequam
 publicae rei iis, quae addiderunt, prodesse queant. Etatem qui-
 dem aptissimam esse virilem vel juventuti proximam, quando
 & impetus juvenilis deserbit, & judicium magis est confir-
 matum. Hinc de provinciis quoque dispicit, quae adeundae
 §. 19. sint peregrinantibus. Multos ideo iter in Italiam impro-
 baste, quod speciosa sacrorum pompa animus tener fa-
 cile ad castra Pontificiorum pertrahatur. Confirmat autem
 §. 20. Cel. Autor testimoniis ac exemplis, quod, nisi quis in super-
 stitionem jam sit pronus, vix melior occasio occurrat, nauscan-
 di Romanorum religionem, quam si quis Romanam Romanum-
 que clerum oculis lustraverit. Noster imprimis Germaniam
 nostris commendat, quoniam ibi occasio sit Viros doctos compel-
 landi, & bibliothecas exquisitas visendi, nec parum emolumentum
 ex notitia patriae redundet. Finem denique, quem sibi praefixere
 §. 21. peregrinantes, attendendum studiose esse observat, ne
 muscarum instar hinc inde divagentur. Ubi denuo com-
 mendat Borussiae Regis institutum, curiose ab iis, qui Rhenum
 §. 22. trans-

transcurreunt, scopum itineris requirentis; Regis Galliarum, doctos viros certo fine in diversas terrarum oras ablegantis; ac Rufforum Imperatoris; multos ex peregrinantibus nobilibus certo fini deftinantis, fcilicet ut linguas, aut mathefin, aut nauticam artem &c. excolant. Noxios fines omnino amputandos effe cenfet, quo refert, fi quis libidinosi amoris ergo excurrat, circumvagations item fcholasticorum, qui palantes vulgo vocabantur (quorum originem a Gallorum Druidis fabulose a Gefnero arceffitam notat) & itinera ad difcendam magiam fufcepta. Finem vero per fe non illicitum ex circumftantiarum ratione fapientius poffe prohiberi; ut fi quis militiarum apud exteros faciendarum causa exeat, ubi patriarum bellum imminet, & quae sunt alia. Sic quoque legitime olim a Friderico Barbaroffa interdicta fuiffe itinera Germanorum Romam fufcepta, ut jus inde repetere. Ultimo demum tempus peregrinantibus praefiniri a Principe poffe ftatuit, ne aetatem itineribus terentes, multa licet edocti, inutiles tamen patriarum, domum denique revertantur.

§. 24.

M. Johann Erhard Kappens Schauplag des Teufelischen Ablass-Krams, und des dawider streitenden sel. D. Martini Lutheri.

h. e.

COLLECTIO, VARIA INDULGENTIARUM diplomata, & D. Martini Lutheri disputationem de virtute indulgentiarum &c. exhibens; opera M. JO. ERHARDI KAPPIL.

Lipsiae, impensis Jo. Christiani Martini, 1720, 8.

plag. 8 $\frac{1}{2}$.

QUam Cl. Autor ante triennium sub hoc titulo ediderat Collectionem variorum indulgentiarum diplomatum, eam nunc rogatu Bibliopolae emendatorem sistit & locupletioerem. In praefatione nova post varia de utilitate ex scriptis occasione Jubilaei Evangelici impressis monita, variasque de prima hujus collectionis editione observandas circumstantias figillum, quo Albertus Archiepiscopus Mogunatus & Guardianus fratrum

Uuu 2

Ordi-

Ordinis Minorum Conventus Moguntini, Leonis X. Commissarii, indulgentiarum diplomata sua munire soliti sunt, explicavit. Pendet illud pyxidi inclusum & ceræ rubræ impressum filo serico a membrana & S. Petrum, qui dextra clavem, sinistra vero librum tenet, exhibet, sub quo triplex Pontificis corona supra duas decussatim superimpositas claves conspicitur, cum hac inscriptione: S. FABRICE S. PETRI DE VRBE. Hujus enim Basilicæ reparatio causa esse tunc jactabatur *inauditarum apostolicarum facultatum & largissimarum dispensationum a Leone X gratiose concessarum*, uti hæ indulgentiæ in *Instructione Subcommissariarum* Alberti extolluntur. At Leonem pecuniam ex indulgentiis his collectam dictæ Basilicæ non impendisse omnem, ex *Francisci Guicciardini*, historici coævi & gravissimi, *Historia Italiae, Venet. 1592, in 4* hetrusce edita, probat, qui p. 395 b. ingenue fatetur, Pontificem Magdalenzæ sorori suæ emolumentum & exactionem indulgentiarum multarum partium Germaniæ donasse. Quod Guicciardini testimonium ab argumentis *Philippi Quorlii, in Historia Concilii Tridentini Petri Suavis Polani ex auctorismet assertionibus confutata, Panormi 1664 in 4 edita, p. 368* propositis alio loco prolixius se vindicaturum esse promittit Autor, & vindicat vel nunc, dum evincit ex novo & adhuc incognito testimonio, verbis scil. ipsius Leonis X, eum pecuniam indulgentiarum non soli reparationi hujus Basilicæ, sed aliis quoque rebus impendisse. Scripsit nimirum Pontifex hic die 26 Novemb. 1517 ad dictum Albertum, ut Joanni Heytmers de Zouvelben, Diacono suo & Apostolicæ sedis ad inclitas nationes Germaniæ, Daniæ, Sueciæ, Norvegiæ & Gothiæ, *pro inquirendis dignis & antiquis libris*, qui temporum injuria perire, *Commissario*, postquam ab eo librum *trigesimum tertium Titi Lævi de Bello Macedonico* acceperit, *solvat seu solvi faciat centum quadraginta septem ducatos auri de Camera*, ex pecuniis indulgentiarum concessarum per illius provincias in favorem fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quam pecuniæ summam in computis Alberti etiam Camera Apostolica communicandis admittere vellet. Habemus igitur consistentem teum, ut aliis argumentis idem demonstrantibus superfedere pos-

possimus, quorum unum & sigilli, indulgentiarum diplomatis appendere soliti, mutatio esse posset. Idem nempe Albertus d. 24 Jun. 1519 Ecclesie Marie Magdalene monasterii S. Augustini Francofurti indulgentiarum concessit diploma, cujus sigillum pyxidi quoque inclusum & rubrae cere impressum, rubro filo pendet, & tres Sanctos seu Patronos juxta se positos, S. Martinum Moguntinensem, S. Mauritium Magdeburgensem, & S. Stephanum Halberstadensem representat, sub quibus insignia Cardinalis exhibentur, cum hac inscriptione: ALBERTUS TIT. S. CHRISOGONI. S. R. E. PBR. CARDINAL. ARCHI. MAGUNT. ET. MAIGDE. PRIN. ELEC. ET PRIMAS. Quod tamen argumentum Autor ob rationes in praefatione adductas suo loco relinquit.

Collectio ipsa exhibet N. I *Alberti Diploma indulgentiarum* Göttingae d. 1 Jul. 1517 distributum cum sigillo in figura. N. II ejusmodi Diploma *Johannis Tetzelii* Subcommissarii *Johannis Angeli Arciboldi*, Wurzenae d. 24 Apr. 1516 subscriptum. III Diploma indulgentiarum *Tetzelii* generalis Sub-Commissarii *Alberti*, d. 5 Octob. 1517 Berolini venditum. N. IV Excerpta ex *Tetzelii Summaria Instructione Sacerdotum ad praedicandum indulgentias*. N. V *Rhythmos* indulgentiariorum *Biturigibus* in templo Cathedrali Divi Stephani ad altare Cardinalis lapidi antiquo inscriptos. N. VI *Martini Luthberi disput. pro declaratione virtutis indulgentiarum*, d. 31 Oct. 1517 templi O. O. Sanct. Vitemb. affixam, ut alia taceamus. Hisce singulis, quae & in vernaculam nostram translata sunt, praemisit Noster introductiones, Lutherique theses de indulgentiis variis annotationibus illustravit, ex quibus nonnulla speciminis loco adducenda sunt. Observat e. g. Autor contra *Cl. Jo. Jac. Vogelium*, primum indulgentiarum diploma Alberti a *Celeberr. Hardtio* Faculae suae Philologiae non insertum, nec formulam illam vexatissimam: *occasione aluminum tulse Apostolica*, in eodem diplomate occurrentem, (de qua Nostri quoque Epistola inense Jul. *Novorum Litterariorum* variorumque ad eam re-

p. 24.

25.

Sponsiones mense Augusto conferri possunt,) a *Vogelio* jure quodam in illam : occasione *aluminum sancta ecclesia Apostolica* mutata esse, nec alterum hujus collectionis diploma, ab Arcimbaldi Subcommissario Tetzelio datum, in Bibliotheca Paulina Lipsiensis inveniri. Ibidem animadvertit, se „ Avisamenta, Instructiones & Statuta reverendi Patris Domini Joannis Angeli Arcimbaldi, Juris Utriusque Doctoris, Prepositi de Arcifate Sedis Apostolice Prothonotarii : Nec non sanctissimi in Christo Patris & Domini Leonis Pape decimi Referendarii ac ad Coloniensem, Treverensem, Saltzburgensem, Bisuntinensem, Brementensem & Upsalensem provincias. Illarumque ac Cameracensem, Tornacensem, Morinensem, Attebatensem & Caminensem, civitates & dioceses. Nuncii & Commissarii, ad publicandum & exequendum indulgentias & facultates pro fabrica basilice principis apostolorum de Vrbe, que prefatus dominus Commissarius mandat inviolabiliter observari, sub penis in Bulla Apostolica indulgentiarum hujusmodi contentis, & a Sanctissimo domino nostro Papa decretis & fulminatis ab infra scriptis Subcommissariis & subdeputatis suis : Nec non ab universis & singulis predicatoribus & presbyteris pro confessionibus audiendis in negotio sacrarum indulgentiarum ante dictarum deputatis & deputandis, duabus plagulis in 4 Romæ aut in alia Italiz urbe impressa in Bibliotheca Ampliff. Senat. Lipsiens. invenisse, quæ, quantum ipsi quidem constat, nulli adhuc Reformationis historiz scriptori ne fama quidem nota fuerunt. Et quum hæc Avisamenta Arcimbaldi huic indulgentiarum negotio maximam accendant lucem, Noster apud animum suum statuit, illa cum erudito orbe communicare. Idem & in eadem supellectile libraria non minus magni faciendum & ab omnibus pro perduto habitum documentum, Instructionem Subcommissariorum Alberti invenit, cui quum varias *Lutherus in disputatione de indulgentiis* opposuerit theses, merito clavis illarum a Nostro appellatur. Referavit quoque sensum nonnullarum ope hujus clavis feliciter ut 33, 35, 37, 53, 59. En thesim 35 Lutheri : *Non Christiana predicant, qui docent, quod redempturis animas*

26.

96.

88.

vel

vel confessionalis non sit necessaria contritio. Circa hanc observavit *Kappius*, illam verbis Instruct. Summar. §. 37 C. oppositam esse, quæ ita sese habent: *Nec opus est, quod contribuentes pro animabus in capsam sint corde contriti & ore confessi.* Unde & *Syloester de Prierio* confutatur, qui in primo scripto contra Lutherum existimavit, nullum concionatorem tam stulte docuisse, quæ tamen ipsa fuit doctrina Alberti. Thesi 53 scripsit *Lutherus: Hostes Christi & Papa sunt ii, qui propter venias predicandas verbum Dei in aliis Ecclesiis penitus filere jubent.* Hic opinatur Autor, Lutherum Instruct. Summar. §. 10 contradixisse, ubi inter alia ita Albertus: *Volumus etiam, quod sub eisdem nominibus alibi non predicetur &c.* Quæ explicatio si menti Lutheri exacte respondet, uti omnino videtur, aliorum Theologorum explicationes sua sponte cadent.

P. 95.

Ceterum L. B. significamus, Cl. *Kappium* hanc *Instructionem Subcommissariorum* cum aliis huc spectantibus scriptis & diplomatibus indulgentiarum partim adhuc *avenditoris* prælo jam commisisse.

JO. CASP. LOESCHERI, S. THEOL. D. ET
*Superint. Pastorisque Rochlitz. Parergorum Sacrorum
 Exercit. IX & X, cum Præfat. & Indi-
 ce totius Decadis.*

Rochlitzii, typis J. P. Langii, 1719, 4.
 Plag. 2.

DE Exercitatione IV, V, VI, VII, & VIII mense Januarii præsentis Anni dictum est; restat, ut de IX & X, quibus Decas prima Parergorum absolvitur, exponamus. Nona igitur exercitatio versatur circa hoc argumentum, ut de cælo, singulari gentium idolo, disserat, ubi Autor cap. I ex antiquitate & historia originem & historiam erroris de *divinitate cæli* eruit, & capite II, ut erroris gentilium, cælum *materiale* divino cultu prosequentium, argumenta excutiat, nervumque horum

horum incidat, operam impendit. Nec omittit ea, quæ errantibus præsidio esse videntur, quæ statim refelluntur. Hanc ordine excipit X Exercitatio, commento Socinianorum speciosiori: *Resurrectionem Servatoris plus momenti ad salutem hominum attulisse, quam ejus Passionem & Mortem*, opposita, in qua eandem tractandi rationem sequitur, &, ut reliqua silentio prætermittamus, evincit, quæstionem hanc plurimum in recessu habere, tantum abesse, ut negligenda, aut Sociniana concedenda sit. In gratiam Lectoris copiosum indicem adnectere placuit. Ceterum latere nolumus lectorem benevolentem, non dissimulasse Autorem in Præfatione, animum sibi esse, quam cœpit hæsentis telam, altera Exercitationum Decade, si summo Numini ita visum fuerit, pertexendi.

NOVA LITTERARIA

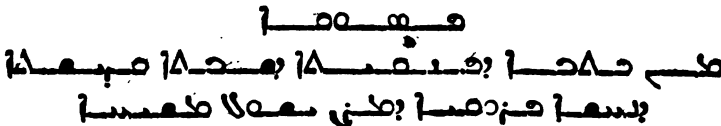
Venetis Hermolatus Albritius, Hieronymi Fil. vastis operibus imprimendis insudat. Postquam enim *Cornelii a Lapide* Commentarios in Scripturam S. quos pater Hieronymus impresserat, secunda vice, singulari curâ adhibita novisque Inducibus additis, prelo abstravit, & *Lorini* Comm. in Psalmos tomis IV, tum & *Pinedæ* in Jobum tomis II, & *Patribûs D. Laurentii Justiniani* Opera, novis additionibus & ad marginem citationibus ornata, tomis II impressit; nunc in eo est, ut & *Aph. Testati* Opera, & ipsa *Biblia Sacra e vulgata editione, Latinisque translationibus, Romana nimirum ex LXX in Vetus Test. & Guid. Fabricii Boderiani ex Syriaco in Novum concinnata, ad optimorum exemplarium fidem, potissimumque Vaticani, quod ad vulgatam pertinet, recognita*, duobus Tomis folio regio edat. Accedent huic editioni, tum variorum Scriptorum, *Gagnei* puta, *Estii*, *Menochii*, *Tirini*, *Sa*, *Du Hamel*, notæ literales, tum aliarum Historico-Geographicæ & Chronologicæ, ad *Lubini*, *Adrichomii*, *Bonfrerii* & *Sahnonii* mentem, nec non plurima insigniorum rerum schemata, e *Villalpando*, *Aria Montano*, *Bibliis Polyglottis Philippi II*, *Lami*, *Relando*, *Braunio* aliisque ab ipso *Albricio* de prompta & collecta. De quo instituto uberius diximus in *Novis Litterariis*, singulis mensibus in forma octava apud nos Latino idiomate prodeuntibus, Calendis Novembris hujus Anni.

N. XII 529
A C T A
ERUDITORUM,

publicata Lipsia
Calendis Decembris, Anno MDCCXX.

---

h. e.

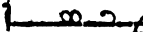
LITURGIÆ SYRIACÆ SEPTIMANÆ
passionis Domini nostri Jesu Christi excerptum, editum
ac notis illustratum a JOANNE CHRISTI-
ANO CLODIO, Haynensi, F. Cand.

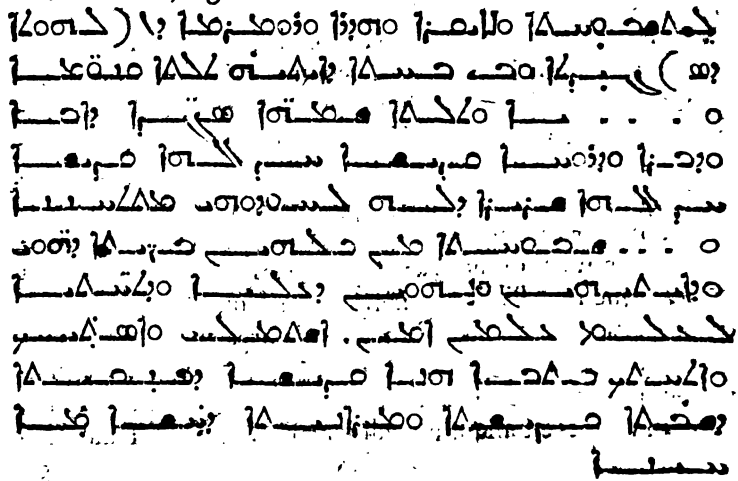
Lipsiæ, literis Bernh. Christoph. Breitkopfii, 1720, 4.
Plag. 6.

CUm inter Orientales libros nulli rariores sint, quam qui Christianis autoribus sunt scripti, in eorum tamen numero rursus major copia est ecclesiasticorum, quam eorum, qui historiam & controversias clericorum explicant. Idcirco Josepho Asinano, diligentissimo indagatori harum rerum, maximam habebimus gratiam, si talium inprimis librorum enarrationem nobis dabit. Interim nec ecclesiastici negligendi sunt, quorum aliquos habemus Romæ a Maronitis editos, Syriacos præcipue & Arabicos. In quibus editionibus tamen more Romano nonnumquam haud sincere versati sunt, æque ac in Bibliorum illa Arabica, quæ Congregationis de propaganda fide typis deformata ac deturpata, correctore indigebat Maraccio, intelligentissimo Arabicæ linguæ. Manu autem scripti codices raro a nostris videntur. Qui deinde existant, illorum vix spes est aliqua nos editionem visuros. Tanto ma-

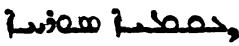
Xxx

gis

gis Clodii, eruditissimi Viri, amantius diligentiam, cum nobis MS. Lipsiensis partem quandam explicatam ac illustratam dedit. De manuscripto pene præstat nihil dicere, quam non omnes ejus laudes simul comprehendere. Primum ex eo aliquid edidit Theophilus Sigefridus Bayerus in libro de Eclipsi Sinica p. 17, quo loco dicit: *Equidem si per me staret totam* *TAXIN dimidia dici parasceves ederem, sed quia longula est, tantummodo, quod ad illam dici caliginem pertinet, evulgabo.* Illa ipsa pars a Clodio versa est. Cujus autem ecclesie sit ordo, Clodius non attigit, Bayerus, dum prodit, fluctuat. In catalogo librorum orientalium bibliothecæ Lipsiensis, & in libro de eclipsi, Jacobitarum esse dicit: sed in observatione de elegantia manuum eruditatum p. 303 dicit, se officium illud totum descripsisse ac multa loca reperisse, ex quibus Jacobiticis errores cognoscere sibi videretur, titulum tamen sequi in alle, qui Marcinitis tribuat. Constat nobis eum in recenti memoria ejus manuscripti lectionem habentem, vera edidisse, aliquanto tempore autem post, cum hæc scriberet, titulo non accurate inspecto, & Tavernirio attendentem, qui monasterium S. Crucis Maronitis habitari scribit, deceptum esse. Id ut magis constet, totum extremum folium MS. ita pessime habitum, ut multa conjiciendo suppleri oporteret, hic adjungemus cum versione nostra

rus, cui soli supplicatio . . . . & gloria ab omnibus creaturis, qua fuerunt, sunt, & erunt, superioribus & inferioribus, in secula seculorum. Amen. Perfectus, per ductus ad umbelicum & ob signatus est liber hic sanctus, *πνευματικὸν* septimana sancta & dominica, passionis salvifica & liberationis Dei Verbi Jesu Christi Domini nostri. Anno millesimo octingentesimo decimo & nono Alexandri Graci. Manu hominis peccatoris & miseri & indigentis misericordia Dei, Abrabami noti & nuncupati nomine Monachi & Presbyteri bar Bahnam monachi . . . . ex Tur Abdin, qui est ex disciplina monasterii S. & venerabilis Domini Gabrielis in monasterio Sancta puraque Crucis, quod in insula Cypro extra Leucosiam urbem magnam, extra quam versus aquilonem unum milliare admodum ad latus oppidi Marpithi, quod & monasterium Syrorum Jacobitarum. Et sunt consignata & conscripta ob exactionem & petitionem & precationem & sollicitudinem studiumq; preceptum deniq; & divinam bonitatem, que ei contigerunt per manus Presbyteri venerandi & sacerdotis illuminati & reverendi Domini nostri Melchisedeci; qui est . . . ejus, qui perfecit & composuit ei hunc librum precum velut in pignus amicitia & in recordationem bonam (in precibus) mortuorum & parentum Presbyteri Abrabami peregrini. Idque accidit in diebus Episcopi Gabrielis Maronita, qui illorum est (scilicet Episcopus) Qui incidit ac legerit, Deum oret, pro peccatore, qui scripsit & pro patribus & fratribus & mortuis, qui animam essarunt. Deo autem gloria perpetua in aeternum. Ita, ut hæc versio, ipse Syriaci scriptoris sermo obscuræ interpretationis est, ad eum locum, ubi de monasterio Jacobitarum agit. Sed ex eo quod Episcopus Maronitam non vocat aliquo honoris titulo, nec dicit, (sicuti Bayerus fortassis legit) sed , tota controversia conficitur. Possimus quoque affirmare, alicubi de processione Spiritus S. ita nos legisse in libro illo, ut nostrorum opinio est. Constat autem Jacobitas nobiscum consentire. Denique super nomine Bar Bahnam aliena manu , quod gravissimum argumentum est. Interpretamur autem Perversus Syrus seu Jacobita. Accurata est versio Clodii. Nonnulla

nulla aliter legit ac interpretatur, quam Bayerus in ea pericope,
 quam uterque edidit. P. 17 lin. 9 לֹא־יִשְׁכַּח scribi debere
 apparet & lin. 14 וְלֹא־יִשְׁכַּח? Pag. 18 lin. 9 וְלֹא־יִשְׁכַּח
וְלֹא־יִשְׁכַּח? ubi in
 versione omiffum est *judices*. Bayerus: *judicavit illum judi-*
cio extremo condemnatum, vocalibus aliis substitutis. Sed Clodii
 lectionem MStum probat. Et melior prorsus est. Lin. 21 Bayerus
 multo rectius וְלֹא־יִשְׁכַּח? וְלֹא־יִשְׁכַּח וְלֹא־יִשְׁכַּח
is omnium creaturarum dominus esset. א & יו in MS. saepe
 non admodum diferte scribuntur, ut etiam attendentem fallant
 Quod p. 19 discrepantiam creavit וְלֹא־יִשְׁכַּח Bayerus rectius
וְלֹא־יִשְׁכַּח ib. lin. 5 וְלֹא־יִשְׁכַּח *ut sederent*, Bayerus *ut r-*
spiscerent. Ille rectius, quamquam & hoc non male. Ib. lin.
וְלֹא־יִשְׁכַּח Bayerus habet, & ita in MS. est. Linea 11. Hæc
 melius distinxit & convertit Bayerus: *Solus medio die occidit ei,*
sicut unigenitum flebit eum totus Israel. Additque Symeonem
 Logothetam eadem pæne verba habere. Lin. 16 וְלֹא־יִשְׁכַּח
 Bayerus. Sine omni dubio *παράρρητα*. Lin. 16 Bayerus ut in MS.
וְלֹא־יִשְׁכַּח p. 20. 5, וְלֹא־יִשְׁכַּח Bayerus וְלֹא־יִשְׁכַּח
 sic enist. dubitanter in MS. Illud omnino melius & rectius. Lin. 8
וְלֹא־יִשְׁכַּח Bayerus *mutuum habent*. Lin. 15 וְלֹא־יִשְׁכַּח
in thalamum, Bayerus *in paradifum*. L. 21 וְלֹא־יִשְׁכַּח
in cor marium. Enimvero Bayerus, nota plurali scribz errori reli-
 cta, interpretatur rectius *in medium diem*. Chaldzis frequens
וְלֹא־יִשְׁכַּח. Lin. 23 locus difficillimus a Bayero corrupte editus, a Clo-
 dio admodum obscure versus, & veremur ut rem attigerit. Ac-
 cedunt notæ Clodii paucæ quædam, sed probæ. Unum in pri-
 mis optandum, ut Codicis quoque scripturam adjunxisset, si-
 cuti Cellarius Samaritanorum rationem exarandi literas episto-
 lis ad Ludolfum adjecit. Possit quispiam in eum modum, ut
 Mabillonius & Montfauconius Græcarum Latinarumque litera-
 rum historiam per seculorum decursus enarrarunt, ita quoque

Hebraicarum ceterarumque, ut ex ea natæ sunt, quandam generalitatem concinnare. Habemus vetustissima exempla Hebraicarum literarum in veteribus quibusdam numis, sed antiquiora multa in scriptis Arabicis, quæ Petrus Valle se vidisse ad Jo. Morinum scribit. Et fides habenda est ei, utpote cum Cosma quoque Ægyptio Indicopleuste in Topographia Christiana memorentur. Athanasius Kircherus & ex eo Wagenfeilius tentarunt literarum istarum interpretationem. Sed non ita vano conatu hic labor sumendus est. Sequuntur deinde Phœnicij numi & Palmyrenæ inscriptiones, tum Syriaci cōdices antiqui & ex iis Cusicæ literæ, & Mauritanicæ, quarum exemplaria Berolini & alibi in bibliothecis exstant, sed multo venustissimum in Lipsiensi inter Acoluthi cōdices. Rogandi quoque Romani essent, ut nobis reliquias turris Turpianæ & cavernarum Granatenium concederent, quas Maraccius, qui inter inquisitores fuit, Arabicè scriptas fuisse testatur. Excipient has literæ Mugallorum, quas ex Arabiade & aliunde constat a Syriacis sumtas esse, cum Christiani in illis locis versarentur. Et Hebraicorum cōdici tum ingens numerus est, qui secundum ætates digeri possent. Inter Josephi Scaligeri manuscripta alphabetum est admodum diversum ab hoc quo utuntur hodie. In Habessinia & media Asia sollicitandi Judæi essent. Tum quoque appareret, controversiam de Samaritanis literis, ortam esse illorum culpa, qui literarum veram historiam non norunt. Ineptè scilicet in partes Rabini vocantur, quos in Criticis disputationibus, præsertim talibus, quæ historias comprehendunt, delirare merito dicas. Multo plura in animum venient ei, qui tam eximiam partem Criticæ exornandam sumeret. Ad quam rem haud scio an quisquam in Germania sive per ætatem, sive eruditionem magis sit idoneus Jo. Christoph. Wolfio Past. Hamburgensi. Hoc scilicet MS tum vel maxime inter Syriacos, ut diximus, meretur typum ejus ætatis præbere. Præterea aliud quoque MS in bibliotheca Lipsiensi est: Rituale baptismi, Severo Alexandrino autore. Editum jam est a Fabricio Boderiano. Sed hic cōdex sæpe ab illo differt, qui editus est. Scriptus est in charta bornbycina Halepi anno Seleucidarum cōlocccXVIII, ut ducentis annis non multo sit major.

Idem

Idem quoque in bibliotheca Orphanotrophei Halensis exstat, per Gasparem Malabarem Indum scriptus, de quo Bayerum in observatione de eruditarum manuum elegantia legant, qui plura cupient scire.

BIBLIOTHEQUE DES AUTEURS SEPARÉES &c.

i. e.

BIBLIOTHECA SCRIPTORUM A COETU Ecclesie Romane separatorum seculi XVII; Auctore LUDOV. EL. DU PIN, Doctore Sorbonico.

TOMUS II.

Parisiis, apud Andr. Praland, 1719, 8 mss.

Alph. 2 pl. 14.

ET si rebus humanis superiore anno ereptus est Cel. in Gallia Doctor Ludov. El. Du Pin, reliquit is tamen Bibliothecae autorum, qui separatos a Romana Ecclesia coetus instituit, Tomum secundum, continentem eos, qui ab anno MDC usque ad annum 1650 in vivis fuerunt, ac scriptis inclaruerunt. In praefatione indicat, se ea expositurum esse tempora, in quibus Doctores, quibus non conveniat cum Ecclesia Rom. a rigore suorum antecessorum multum remiserint, synodus Doradracena colloquiumque Phil. Mornei & Cardinalis Perronii fit habitum, & viri omni doctrina eruditissimi, Hugo Grotius, Jacobus I Rex Angliae, Georgius Abbot, Forbesius & Josephus Scaliger vixerint. Eos qui Martini Lutheri dogmata tuerentur, P. IV c. 1 recenset, inter quos primum locum dat Urbano Regio, qui missa religione Pontificis Angustae Vindelicorum doctrinam Lutheri amplexus fit, & quanquam in Zwinglii sententiam discesserit, tamen cum Lutheri fecerit, & post reditum Smalcaldia Cellae ex hac vita discesserit; qui in suis scriptis quaedam Romano-Catholicae Ecclesiae falso tribuat, simul tamen quaedam afferat, quibus ejus doctrina stabilatur. Cui subijcit Vitum Diesticum, Bartholom. Westhemium, Justum Menium, Erhardum Schnepfium, Franciscam Lam-

Lambertum, Avenionensem, Doctorem Marpurgensem, cujus liber de causis excecationis multorum seculorum sit perrarus; *Casp. Penczerum*, qui defensione catechismi, sacramentariorum errores complectentis, Electoris Saxonix gratia exciderit, ac in carcerem coniectus duodecim annos misere vixerit, *Egidium Hunnium*, *Cyriacum Spangenbergium* & *Zachariam Schiltzerum*: Digni tum ei visi sunt & *Lucas Ofiander*, in cujus studio considerando paulisper commoraretur, & interjectis *Davide Rungio*, *Christophoro Pezelio*, *Salomone Gesnero*, *Wolfgango Amlingio*, *Jo. Kuchlino*, *Georgio Mylio*, *Henrico Majo*, *Luca Bacmeistero*, *Polycarpo Lysero*, *Jo. Pappo*, *Stephano Gerlachio*, *Conradus Rittershusius*, cum suo libro de alylis, & post *Conradum Graferum*, *Jo. Mulmannum*, *Marcum Velscherum*, *Marquardum Freherum*, *Sethum Calvisium*, cujus opus chronologicum continuationem mereatur, *Philippum Nicolai*, *Jo. Conradum Schlüsselburgium*, *Urbanum Pierium*, *Andream Ofiandrum*, *Jo. Regium*, *Leonbardum Hutterum*, *Barth. Coppenium*, *Christophorus Helvicus*, chronologicix & Ebræx linguæ peritia clarus, cum suis dissertationibus, quos aliquo studio contempleretur. Leviter deinceps tangit *Davidem Hæschelium*, *Samuelem Huberum*, *Albertum Grauerum*, *Phil. Heilbrunnerum*, *Matthiam Hasenrefferum*, *Jac. Heilbrunnerum* & *Jo. Affelmannum*; *Henrici vero Eckardi* librorum de ordine Ecclesiastico & descensu Christi ad inferos summam itidem exhibet. Postquam de *Balth. Menzero*, *Casp. Finckio*, *Paulo Tarnovio*, *Laurentio Lælio*, & *Barthol. Bapto* commemoravit, in medium producit *Erasmum Schmidium*, cum libello de Sibyllis Sibyllisque libris, & *Jo. Gerbardum*, cui post *Melanchthonem* inter *Lutheranos* primas defert, & ideo, quod linguas egregie calluerit, & in interpretatione sacrarum literarum lectioneque veterum Ecclesiæ doctorum præclate versatus fuerit, maximopere laudat, atque libere fatetur, nullum fuisse *Bellarmino* adverterarium, a quo magis quam ab hoc ei fuerit metuendum. Cui subjungit *Matthiam Maysartum*, *Jo. Himmelium*, libris, qui inscripti sunt *Anti*, clarum, *Georgium Albrechtum*, *Matthiam Hoe*, *Jo. Behnium* & *Jacobum Martini*, exquisita doctrina præditum. Quibus ita commemoratis

ratis conjunctim exhibet complures Lutheranos Theologos, de quorum unoquoque, ut de superioribus, separatim agere ei non lubet, sistitque ferme tantum nomina *Andr. Volani, Danielis Hoffmanni, Fridr. Petri, Euseb. Altkircheri, Bened. Thalmanni, Jo. Færstleri, Fel. Bidembachii, Petri Piscatoris, Andr. Althammeri, Paul. Crellii, Augustini Eleutheri, Martini Rolani; Melch. Spreckeri, Justi Eckardi, Jo. Mettingeri, Fridr. Rungii, Pauli Frigii, Andrea Libavii, Medici, scripto contra Gretserum noti, Georgii Kilii, Dan. Lobeckii, Jo. Dinkelii, Georgii Nigrini, Sebastiani seu Cornelii Beckeri, Martini Crusii, Osbonis Casmaani, Georgii Bersmanni, Philip. Marbachii, Christophori Fischeri, Danielis Arcularii, Jac. Schopperi, Georgii Weinrichii, Jo. Taufreri, Jo. Hesselbenii, Jo. Jac. Bernhardi, Conr. Kircheri, autoris non nisi ex opere concordantiarum, quo se immortalem reddiderit, noti, Jul. Conr. Ottonis, Jo. Georgii Sigwari, Eilhardi Lubini, Jo. Arndti, Gerh. Emenborstii, Jo. Schræderi, Justi Meieri Jcti Argentor, Joach. Stephani, Jc. Gryphiswald. Conr. Atlaci, Benedicli Carpzovii, Jc. Wittebergensis, Jo. Wolderi, Jer. & Zach. Pietorum, Balth. Meisneri, Casp. & Jo. Vogeliorum, Helvici Barthii, Joach. Zeebneri, Jo. Olkarii, Jo. Georg. Leopardi, Jo. Zangeri, Jo. Winckelmanni, Georg. Rostii, & Jo. Tarnovii &c. Nec aliter se gerit in recensendis Guil. Alardo, Antonio, Aarone & Nic. Burchardis, Theoph. von Alen, Melch. Volscio, Christoph. Andr. Fischeri, Phil. Arndto, Jac. Werenbergio, Petro Alberto, Jo. Crellio; Laz. Theodoro, Mich. Rothard, Jo. Schopffio seu Schopffero, Antonio Albizi, Thoma Weinrichio, Jo. Corbero, Barth. Mayero, Conr. Deckero, Henr. Boethio, Fridr. Fischeri, Jacobe Schmidtio, Helvico Gorthio, Barthol. Sculteto, Andr. Schoppio, Jo. Webbero, Sebast. & Jo. Leonhardis, Georg. Zemannio, Theod. Thummio, Jo. Thummio, Is. Freresento, Jo. Oliviero, Jo. Gisenio, Nicol. Hunnio, Herman. Sambn seu Samson & Conr. Hornejo. Extremo fatetur, adhuc plures Theologorum Lutheranorum enarrandos restare, quos tamen studio prætereat, cum controversias sine fructu tractent.*

Confert se hinc P. V. ad Sacramentarios & C. I, ubi duorum *Scaligerorum* vitas adjunctis elogiis delineavit, multis agit de

Yy

Goma.

Gomari Arminique controversiis, quæ Belgium afflixerunt, refertque ea, quæ Synodum Dordracenam antecesserunt, quæ in ea gesta sunt, quæque eam sunt secuta, imprimis qua ratione Reformati in Gallia ejus decreta receperint, nec præterit, cum Arminianos tum Gomaristas inter se dissenfisse, finitque in horum auctorum & animi characteribus & scriptis. Ab hoc certamine transit ad *Casaubonum*, quem eximia laude ornat, ac indicat, filio in cœnobium abeunti ac sibi valedicenti dixisse: Mi Fili, nec ego te, nec tu me condemnes, uterque nostrum coram tribunali Jesu Christi compariturus est; cui subnectit *Jo. Drusium*, *Ebrææ* linguæ pergnarum, *Jo. Jac. Grynaum*, *Danielem Chamierum*, qui in suis scriptis parum scientiæ multum vero odii in Romanam Ecclesiam præ se ferat, *Conr. Vorstium*, & *Davidem Pareum*. Persequitur tum plura de *Philippo Morneo*, ejusque cum Episcopo Ebroicensi, postea Cardinale, Perronio de erroribus in adducendis veterum doctorum scriptis in libro de eucharistia commissis coram Rege Galliarum habito colloquio, qua ratione se etiam gerit, interjectis *Thoma Erpenio* & *Jac. Capello*, cum *Ludov. Capello*, *Johanneque Camerone*, & post *Jo. Piscatorem*, cum *Marco Antonio de Dominis*, cui Romam revertenti & iter per Venetias facienti, quid mali ibidem obventurum sit, Paulus Sarpus prædixerit, & *Rudolpho Hespiniæ*, de quorum scriptis pluribus differit. Ac cum hic imaginum cultum Romano-Catholicis improbraverit, suarum partium esse judicat, indicare, se suosque neque adorare imagines, neque honorare telam ac lignum, sed potius iis ad excitandas sacras meditationes in animis credentium uti, & conspecta cruce & imaginibus cum Christi tum martyrum, illum adorare, hos vero venerari. Sequantur hos ordine *Benedictus Turretinus*, Luca oriundus, Professor Genevensis, *Guilhelmus Amesius*, *Sixtinus Amama*, contra quem Autor sententiam Concilii Tridentini, qua vulgata Latina authentica pronunciat, ita tuetur, ut statuatur, eam hac ratione nec originali textui prælatam, nec ab erroribus immunem judicatam, sed ad eam dignitatem erectam, ut ejus verba ubique in prædicationibus ac disputationibus adducenda sint, *Ludovicus Cræsius*, *Jacobus Laurentius*, *Jo. Meursius*, *Abr. Scultetus*, *Matth. Martinus*, *Jo. Buxtorfius*

fius, Pater & Filius, Melchior Goldastus, quem maximo opere laudat, Jo. Henr. Alstedius, in cujus scriptis plus diligentiae quam iudicii appareat, Lud. de Dieu & Sim. Episcopus, cujus institutionum Theologicarum dat summam. Tandem ea omnia affectuque ad cognoscendum praedicandumque & Hugonem Grotium, cujus scripta etiam percurrit, & Christophorum Jusellum, cujus filius Bibliothecam Juris Canonici veteris publicavit, faciunt, post quos Constantinus L'empereur & Fridericus Spanhemius comparent.

C. II commemorat scriptores religionis Anglicanae, qui sunt *Laur. Humphredus, Rogerius Warrington, Guilielm. Perkinsus, Thomas Cartwright, Eduard Livellus, Jo. Reynoldus, Alboricus Gentilis, Robertus Abbot, Henr. Savilius, Guilielm. Camdenus, Jacobus I Rex, cujus Donum Regium sit dignum, quod laudetur, gallice vertatur & ab omnibus principibus perlegatur, Nicol. Pallerus, Georgius Abbot, Guilielm. Forbescius, cum Patricio Forbese, cujus in apocalypsin extat commentarius, & Jo. Forbese, cujus sunt institutiones historico-Theol. non confundendus, Joseph. Made, Thomas Morton, Lancelottus Andrews, cui cum Petro Molinaeo de distinctione Episcoporum & Presbyterorum fuerit controversia, Jo. Bastwick, Medicus, qui ideo quod pro eadem distinctione scriptis pugnaverit, ad perpetuos carceres fuerit damnatus, Jo. Davenantius, Richardus Montacutius, Eduard. Herbertus, Robertus Cocus, cujus censura scriptorum merito in pretio habenda, & Jo. Prideaux.*

C. III complectitur scriptores Socinianos, *Raphaelem Ritterum, Anglum, Everhardum Spangenbergium, Anverspiensem, Andream, Stanislaum, & Christophorum Lubienkies, quorum medii quaedam scripta tantum sint impressa, Christophorum Ostorodum, Georgium Enjedinum, Jo. Licinium, Ernestum Sonerum, Jo. Volkelium, in cujus libro de vera religione, qui Amstelodami igne combustus fuit, quid contineatur, Autor exponit, Valentinum Smalctum, Thomam Pisecium, Hieronymum Moscorovium, Adamum Goslovium & Jo. Crellium, qui auctori occasionem praebet enarrandi catechismum ecclesiarum Polonicarum, cum in eo emendando occupatus fuerit.*

In P. VI edisserit Autor certamina, quæ inter se habuere h, quibus cum Ecclesie Rom. non convenit, notatque, nec Gomaristas & Arminianos Synodo Dordracena, nec Lutheranos & Calvinianos Synodis Sandomirienfi, Rupellenfi, Charentonenfi, nec conventu Francofurtano ad unionem perdusi potuisse, præterea dissidia inter Episcopales, Presbyterianos, Independentes, Conformistas, Non-conformistas, & Antinomos in Anglia permansisse, imò crevisse indicat, & addit tandem, ad Socinianos e Polonia ejciendos curam ac studium susceptum esse. Extremo subjunguntur huic etiam Tomo non tantum duæ tabulæ chronologicæ, cum rerum in cœtu Dei ab A. M DC usque ad annum M D C L in Ecclesia gestarum, tum scriptorum ab autoribus commemoratis editorum, sed etiam triplex index, quorum primus argumenta seu locos theologicos in enarratis libris pertractatos, secundus scriptores secundum ordinem Alphabeticum, tertius notabiliora hujus libri continet.

Quanquam vero, ubi recensendo I Tomo hujus bibliothecæ superiore anno finem imponeremus, ea votorum nostrorum fuerit summa, ut hic II Tomus majori diligentia elucubratus aut a viro rei literariæ perito emendatus prodiret, tamen votis nos excidisse, & hunc etiam erroribus mendisque scatere ex ejus lectione deprehendimus. Vitæ Autorum sunt ut plurimum nimis concisæ & parum aut nihil præter dies natales & emortuales continent, in quibus tamen certis notandis etiam Autor sæpe hæret, siquidem de *Barth. Batto* scribit, mortuus est vel A. 1634 vel 1639 & de *Georg. Weirichio*, mortuus est vel A. 1587 vel 1617. Atque hæc omnia eadem ratione in tabula chronologica, quæ ante Autorum scripta comparet, communiter repetuntur. Fatendum tamen est dissentire inter se quandoque narrationem priorem & tabulam chronologicam, id quod fit in *Adamo Ofsandro*; nam junior *Luca* filius natus A. 1562 & mortuus 1616. in libro, in tabula vero chronologica *Adamus Senior*, qui natus A. 1498 & mortuus est 1552, cum suis scriptis fistitur. In libro *Helveticus* natus est A. 1587, in tabula 1581, in illo *Phil. Heilbrunnerus* mortuus est 1618, in hac 1616, in illo natus *Jac. Heilbrunnerus* A. 1541, in hac 1548, in illo præter *Carpzovium*

JC.

JC. Wittebergensem est alius, cujus opus sunt definitiones ecclesiasticæ, sed in indice est harum definitionum autor Wittebergensis, qui A. 1624 diem supremum obiit, in illo comparet *Jo. Schopf*, Professor primum Lipsiensis & postea Dantiscanus, in hoc vero mutatus est in *Andream Schopfium*, & ultimum in illo *Stanislai Lubinski* libros extare dicitur, qui vero in tabula chronologica cum ipso Autore desiderantur. Miram præterea tenet artem Dupinius & multiplicandi & contrahendi personas seu scriptores. Alius enim ei est *Helvicus Barthius* p. 95, qui in Prophetam Habacuc commentatus est, alius p. 100 *Helvicus Gortbius* seu secundum tabulam chronologicam *Garthius*, qui eundem in Prophetam Habacuc commentatus est; siquidem unus idemque est *Helvicus Garthius* qui *Ossitii*, *Fribergæ*, tandemque *Pragæ* puram evangelii doctrinam docuit. At contra eidem unus est *Jo. Olearius*, qui sub initium & finem superioris seculi vixit, *Halæ* supremus Ecclesiæ minister & *Lipsiæ* Professor fuit, A. 1623 diem supremum obiit, & centuriam diversarum lectionum in commentarium *Heinsii* in *Jesaiam Hal.* 1617, observationesque philologicas in epistolas Dominicales ib. 1611 & *Lipf.* 1672 reliquit. Sic pro uno habet *Polycarpum Lyserum*, Seniorem & Juniorem, ac illi tribuit duas decades disputationum de Sacramentis, *Wittebergæ*, non 1633 sed 1613 habitatum, quæ sunt hujus junioris, qui primum *Wittebergæ* extra ordinem Theologiam docuit, ac postea A. 1613 *Lipsiam* ad munus Theologiam tradendi est vocatus. Eodem modo errat in *Luca Osandro*, unumque tantum agnoscit, & enchiridion controversiarum patris opus dicit, cum sit filii, e controversia cum *Giesse*nibus de omnipræsencia Christi in statu exinanitionis noti, tametsi non diffidendum sit, eundem errorem a *Kœnigio*, *Wittenio*, aliisque commissum esse. Ab eodem Lutherani habentur *Jo. Kuchlinus*, *Wolffg. Amlingius*, & *Henricus Majus*, qui Sacramentariorum partibus studuerunt, idemque scriptis declararunt. Ubi ad finem perduxit narrationem de scriptoribus Evangelicis, plures adhuc commemorandos superesse, sed illos controversias sine fructu tractasse censet. Verum suo instituto melius consulisset Autor, si obscuros viros a claris segregasset, & loco *Theophili von A-*

len, Andr. Schoppii, Casp. Vogeli, aliorumque, quorum labor saltem in homiliis edendis veritatus est, Fridr. Baldinum, Henr. Hoepfnerum, Conr. Dietericum, Dan. Cramerum, Christophorum Crinesium, Jac. Reyhingium aliosque commemorasset. Præterea censuram in eo meretur, quod tradit, Assolmannum impugnasse omnipræsentiam carnis Christi, quam potius contra Lampadium defendit, Fridericum Guilielmum fuisse Electorem Saxonie, qui Dux solum fuit & provincias Electoris Christiani II, antequam id ei per ætatem liceret, moderatus est, Andream Schopferum & Paulum Nagelium, Chiliafni patronum, fuisse Professores Lipsienses, quorum hunc privatum fuisse matheseos medicinæque cultorem constat. Quis vero omnia non levioris momenti errata ab hoc viro commissa enarret? Id adhuc monendum, Jo. Olivier non esse alium quam Jo. Cluverium, id quod ex subjectis ejus scriptis patet.

Merckwürdige Schrifften etc.

hoc est,

SCRIPTA MEMORABILIA, JUSSU ET AUCTORITATE Serenissimæ Walliæ Principis ab Illustri LEIBNITIO & D. CLARKIO de selectis religionis naturalis capitibus exarata, & partim ex Gallico, partim ex Anglico idiomate in Germanicum linguam translata, ac cum præfatione C. WOLFI, p. t. Rectoris Academiae Fridericianæ, & Responsione LUDOVICI PHILIPPI THUMMIGII ad quintum scriptum Clarkianum, edita ab HENRICO KOEHLERO.

Francofurti & Lipsiæ, sumtibus viduæ Meyerianæ, 1720, 8. Plag. 19.

DE hac Schedarum *Leibnitianarum* & *Clarkianarum* collectione authentica diximus in Actis A. 1717 p. 440 & seqq. cum primum in Angliâ prodissent. Cl. Interpres, cum in Academia Fridericiana studiorum causa compararetur, Principis
Wol-

Wolffius innotuitus, quorum cum *Leibnitianis* consensus ex Actis A. 1719 p. 122, 123 & Anni præsentis p. 371 & seqq. colligitur. Egit deinde cum *Leibnitio* Viennæ per omne tempus, quo Vir Illustris ibidem commoratus, atque cum eo de materiis philosophicis, præsertim metaphysicis, sæpius locutus. Scriptatandem, antequam verteret, *Leibnitiana* & *Clarkiana*, non perfunctorie legit atque relegit. Cel. *Wolffus* in præfatione non invidet Metaphysicæ magnifica elogia, quibus eam cumularunt Scholastici, cum in ea explicentur notiones ac propositiones fundamentales, unde omnes disciplinæ lucem ac evidentiam mutuuntur, notionibus singulis in metaphysicas notiones atque demonstrationibus singulis tandem in principia metaphysica resolubilibus, ut adeo, ipso iudice, in disciplinis ea non expectanda sit certitudo, quam in Mathesi laudamus, nisi distincta principiorum metaphysicorum cognitio in potestate fuerit. Quamobrem cum jam olim in Actis Anni 1694 p. 110 monuerit *Leibnitius*, Metaphysicam tenebris esse involutam; ejus emendationem commendat. In eam incubuisse *Leibnitium*, nec infeliciter, per specimina passim, in Theodicea imprimis atque præsentis collectione, data probat, etsi systema non dederit, nec ad cujusvis captum, quæ dedit, explicaverit, immo plurima quasi ænigmatische proposuerit. Se in Meditationibus metaphysicis, de quibus diximus in Actis hujus anni p. 371, veritatum metaphysicarum systema dedisse, ac tum *Leibnitianis* cogitatis aliquid solidi subesse factis superque didicisse. Quod ex suis meditationibus dogmata *Leibnitiana* lucem hauriant, eorum exemplo probat, quæ in præsentis collectione occurrunt, quamvis eum nomine contendere velit, utrum dogmata sua cum *Leibnitianis* ex assere conveniant, quoniam veritatem tantum, haud quaquam consensum cum aliis curæ cordique habet. Monet hac data occasione, quod cum *Leibnitio* de materiis philosophicis parum aut nihil communicaverit, & uno alteroque exemplo novum analytice mathematicæ seu Algebrae usum in notionibus metaphysicis illustrandis demonstrat: quam imprimis viam illis commendat, qui ulterius progressuri novis inventis Metaphysicam ditare student.

Super-

Supereſt ut nonnulla de reſponſione *Tbümmigiana* ad ultimum ſcriptum *Clarkianum* dicamus. Cum *Leibnitius* diem obierit ſupremum, antequam illud a *Clarkio* conſignaretur, ipſemet reſpondere haud quaquam potuit. Ejus itaque partes in ſe ſuſcepit *Cl. Thümmigius*, in Matheſi ac Philoſophia intimiori apprime verſatus. Eleganter is oſtendit, ſimile a libra petitum ad naturam libertatis illuſtrandam apprime facere. Neque enim, quod *Clarkius* facit, comparationem inſtitui debere inter libram & ſpiritum, ſed inter pondera & motiva. Quemadmodum ſcilicet fieri non poſſit, ut in ſtatu perfecti æquilibrium motus naſcatur, cum nulla ſubſit ratio cur unum potius, quam alterum deſcendat: ita ſimiliter per motiva excitari non poſſe appetitum, ſi utrinque fuerint ejuſdem ponderis, cum nec hic ulla ſubſit ratio, cur unum potius vincat, quam alterum. Nil itaque ad rem facere, quod libra paſſive, anima vero active ſe habeat, cum principium rationis ſufficientis non minus in paſſionibus, quam actionibus locum habeat. Non probat, quod *Clarkius* motiva conſideret tanquam externa reſpectu animæ, quæ in eam impetum quaſi faciant: talia enim non concedi niſi ab iis, qui imaginationi indulgentes nimis craffe adhuc in metaphyſicis philoſophentur. Miratur etiam, quod principium actionis a motivis diſtinctum non diſtinctius explicaverit, ſi quidem tale (quemadmodum ipſe aſſerit) detur. Aſſert notatu digna de diſcrimine actionum & paſſionum animæ & de poſſibilitate caſus modorum agendi æquivalentium. Cognitioni univerſi admodum limitatæ tribuit aſſertum de poſſibilitate partium ſimilium in eodem univerſo, atque adeo fruſtra diſceptari ſtatuit, utrum Deus eas producere poſſit, nec ne. Inſuper ab hiſce hominibus haberi, quod tam ratione ſpatii, quam temporis omnia ſint inter ſe connexa, nec attendi, quænam ex hoc nexu conſequantur, *Wolſum* in Meditationibus metaphyſicis demonſtraſſe, idque ex natura univerſi, independentem a ſapientia divina, impoſſibilitatem ſimilium in eodem univerſo. Atque per eandem demonſtrationem apparere, quod *Leibnitius* ſibi non contradicat; dum aſſerit, duo entia ſimilia ſere revera duo entia diverſa, alibi tamen prætendit, ea principio individuationis deſtitutum iri, immo

immo fore unam eandemque rem sub duplici nomine. Nimirum si duo similia in abstracto spectemus, non unum ens sunt, verum duo. Quamprimum vero ut actualia considerantur, ex contingentium natura demonstratur, quod unum idemque ens sub duplici nomine representetur, quia principium individuationis, quod juxta *Wolffium* in omnimoda determinatione eorum, quæ rebus insunt vel adsunt, consistit, mente separatur. Cum enim contingentia determinentur per infinitum nexura cum ceteris universi, sive tempus, sive spatium spectes, idem fore principium individuationis, si entia in eodem universo fuerint similia. Non absimili modo ab aliis contradictionibus Ill: *Leibnitium* liberat *Tbümmligius*, quæ a *Clarkio* ipsi imputantur. Spatium non posse esse attributum Dei monstrat, quia Deus ens simplex, spatium vero, utpote ex partibus constans, compositum. Partium enim præsentia, non earundem divisibilitas & mobilitas compositionem efficit. Ceterum quoniam partes in spatio nonnisi numero differunt, erit id ens compositum simile, adeoque vi principii indiscernibilium imaginarium & intellectui incomprehensibile. Ostendit deinde novos in præsentia demonstratione de spatio, attributo divino, notans inter alia a *Clarkio* confundi infinitum imaginarium, quod nonnisi modus loquendi est, notante *Leibnitio* alicubi in his Actis, cum reali a *Wolffio* in Meditationibus metaphysicis primum definito. Eleganter autem docet, quomodo spatium imaginarium ut infinitum seu illimitatum concipiatur, quia in abstracto consideratum destituitur principio individuationis, unde limites resultant, perinde ac materia in abstracto limitibus destituitur. Mittimus absurda, quæ ex spatio Dei attributo deducuntur. Monet præterea, *Clarkium* nimis adhuc sensibus ac imaginationi indulgere, atque adeo *Leibnitii* meditata in ratione fundata non assequi. Motum totius universi de loco in locum gratis assumi urget, atque *Leibnitii* demonstrationem pro contradictoria allatam distinctius evolvit, ad objectionem de impetu variato una respondens. Quod ordo sit quantitatis capax, ex ipsius natura monstrat. Rationibus autem dum quantitatem attribuat *Leibnitius*, id quidem ad hominem fieri, cum celebres Mathematici, quos inter

Gregorium a S. Vincentio & Wallisium, Anglum, laudat, talem admiserint. In genere notat, *Leibnitium* sæpius, præsertim ubi cum aliis disputat, ad hominem loqui, quæ non confundenda sint cum ceteris, quæ ex animi sententia profert, nisi in contradictiones incidere velis. Principium repræsentativum, quod animæ tribuit *Leibnitius*, a *Clarkio* & aliis conterraneis non agnosci, ambabus largitur, ex *Wolffi* tamen *Metaphysica* patere ait, quod non sint voces inanes. Negat, absolutam necessitatem ex negato animæ in corpus influxu sequi; contrarium apparere, ubi notiones necessitatis, contingentiz, libertatis &c. sufficienter fuerint explicatæ. Prolixe notionem miraculi, quam a *Spinosam* cum *Lockio* haufit *Clarkius*, refellit, atque ostendit, *Spinosam* vi suarum hypothesium non potuisse aliam admittere, id tamen absque ratione a *Clarkio* fieri, qui hypotheses *Spinosæ*, rationis hujus fundamenta, non probet. Sufficiat hæc speciminis loco delibasse, ut constet, *Leibnitium* nactum esse defensores principiorum ipsius ac *Metaphysicæ* verioris apprime gnarum.

CORNELII NEPOTIS, QUÆ EXSTANT,
omnia.

Patavii, excudebat Joseph. Cominus, 1720, 12.

Plag. 14.

Cornelius Nepos, qui stylo quidem simplici & plano, terfo tamen nitidoque vitas excellentium imperatorum exposuit, tam iniqua in Italia fata expertus erat, ut, quemadmodum Cl. Vulpium in præfatione narrant, post Andream Asulanum, Aldi Manutii focerum, nemo quisquam inter Italos reperiretur, qui huic eleganti scriptori admoveret manus, & de edenda illius historia cogitaret. Quam ob causam sine dubio magnam a civibus suis, & præsertim juvenibus *Latinæ linguæ studiosis* gratiam inibunt Cl. Vulpium, quando post varia ab ipsis edita illustrium scriptorum monumenta, Cornelium Nepotem, dignum Augusti ætate historicum, novo elegantique habitu in publicum prodire jubent. Equidem liber mole admodum exiguus est, sive tamen typorum nitorem, sive chartæ munditiem, præsertim autem textus emendationis rationem spectemus, nihil sane illi, quod

quod ad libri alicujus ornatum facere videtur, deesse merito existimamus. Nam post præfationem, qua instituti ratio paucis exponitur a Cl. Vulpis, autorum, qui Cornelii Nepotis uspiam meminerunt, judicia & testimonia afferuntur, cumque iis conjunguntur, quæ celeberrimus Fabricius in Bibliotheca Latina de Cornelio Nepote retulit, & textus, ut in præstantissimis codicibus Schotti potissimum & Savaronis legitur, emendatus exhibetur. Quæ autem in antiquissimis Nicolai Jenfi & Aldi Manutii exemplis, quæ Alphonsus Alvarottus, doctus Patavinus patricius, supeditavit editoribus, minus arridere iis visa sunt, & commode recipi haud potuerunt, ea in fine libri variarum lectionum nomine seorsim posita conspiciuntur post fragmenta, quæ ex deperditis Cornelii Nepotis monumentis ad nostram ætatem pervenerunt. Ceterum Titi Lucretii Cari de rerum natura libros, quos post indicem satis luculentum rerum phrasiumque in Cornelii historia occurrentium Cl. Vulpis eruditus promittunt, eo avidius expectamus, quo certiora de laudabili Cl. Vulpiorum in optimos quosque autores studio argumenta reipublicæ literariæ huc neque innotuerunt.

I. *PYTHAGORÆ CARMEN AUREUM, Græce & Latine, cum Analyfi Critica & Ethica, imitationibus item Græco-Latinis.*

II. *Casp. Barlei Orationes II patheticae, una Elegiaca, altera Epica, cum Analyfi Rhetorica, Paraphrasi, Tropologia & formulis loquendi selectis.*

III. *Miscella quædam, Carmina, Inscriptiones, Epistolas, Testimonia &c. complexa. Cum Indice in Pythag. gemino. Opera & studio M. JO. CHRISTIANI KNAUTHII, Schol. Dresd. ad D. Crucis Coll. III.*

Argentorati, sumptibus Joh. Beckii, 1720, &

Alph. I pl. 4 $\frac{1}{2}$.

Integram dedimus hujus libelli scholastici inscriptionem, ut quæ cognoscendo toti operi fere sufficiat. Analyfin carminis Pythagorici Criticam appellat doctissimus Autor, quia disquisitiones nonnullæ etymologicæ, Ethicam, quia sententiæ quæ-

dam morales hinc inde breviter inspersæ resolutionem vocum Grammaticam comitantur. Ex orationibus Barlæi prior Josephum, cum lasciva Potipharis uxore expostulantem, quæ est Elegiarum Lib. I El. VII, altera Carolum M. sistit, actum filiarum Emmæ, humeris Eginhardum portantis, dolentem, *ex Virgine Ἀγδοφόρα* Lib. 10 Heroicor. a verbis. *Heu, quam dura meas &c.* In Epistolis, quæ inter Miscella habentur, duodecima historiam templi & Scholæ Dresdenfis ad D. Annæ, XLV vero vitam & fata Autoris exhibet. Habentur etiam ibi Epistolæ quædam Schurzfleischianæ hæcenus ineditæ, quarum secunda commenta de Fausto & Ludovico saltatore explodit, reliquæ historica nonnulla eorum annorum, quibus scriptæ sunt, & alia privata complectuntur; subjunctis ejusdem Viri brevibus quibusdam concionibus, quas vocant, civilibus, ad imitationem priscorum autorum comparatis: quemadmodum & paulo post exhibentur orationum hujusmodi civilium idæ quædam, Cl. Autori ab eodem Schurzfleischio, cum ædium illius esset inquilinus, communicatæ. Reliqua, licet styli puritate se commendent, domestica potissimum ac talia fere complectuntur, quæ hic transmittere nos posse arbitramur.

p. 255.
289.
296.

314-355.

BURCARDI GOTTHELFF STRUVII SYNTAGMA JURIS PUBLICI IMPERII NOSTRI ROMANO-GERMANICI. Editio secunda auctior longe & emendatior.

Jenz, sumptibus Jo. Fel. Bielckii, 1720, 4.

Alph. 8 pl. 18.

CUm primum A. 1711 opus hoc publicis usibus edidisset Autor Celeberrimus, justam ejus recensioem dedimus in Actis A. 1712 p. 79; quare non est ut de altera hac editione, quæ eodem ordine instituta est, multa dicamus, Illud tantum monere Lectorem decebat, plusquam altero tanto, quod ajunt, auctiorem nunc exstare, quandoquidem Autor Acta publica atque fontes alios denuo magna sollicitudine perlustravit, & controversias passim ab illo tempore motæ diligenter sub examen vocavit, eoque insertis ubique novis paragraphis & capitibus, **Systema no-**
bis

bis dedit locupletissimum; quod iis facile manifestum erit, qui utramque editionem paulo curatius inter se componere velint. Accessit & Editioni huic index utilissimus, quem qui de juribus Principum aliisque rebus ad publica Germaniæ jura spectantibus consulunt, facile laboris sui compendium facient.

Erläuterte Deutsche Reichs-Historie etc.

h. e.

HISTORIA IMPERII ROM. GERMANICI illustrata, Autore BURCARDO GOTTHELFF STRÜVIO, Principum Saxo-Ernestin. Consil. & Historiographo, March. Brandenb. Consil. Aulico, & Professore Juris ac Hist. Jen. E Latino idiomate in Germanicum transtulit P. Z. V. N.

Jenæ, apud Jo. Felicem Bielckium, 1720, 4.

Alph 8.

ET si de opere ipso, Latino primum idiomate a Cel. Autore edito, dictum jam sit in Actis A. 1717 p. 126, attamen non omnino nullam versionis hujus Germanicæ mentionem faciendam putavimus. Et si enim ab ipso Autore haud adornata sit, dedit tamen operam Interpres, quicumque is fuerit, ut cuncta plano & æquabili stylo exponeret, quo non ingrati rem fecit Germanis nostris, qui in Latina editione Scriptorum, præstantium, mediocrium, barbarorum, loca, quæ Autor, veritatis studio, continuo operi infarsit, quodammodo nauseabant.

Ceterum nihil operi præter brevem duorum triumve annorum historiam, & Indicem haud spernendum accessit.

E R R A T A.

P. 107 lin. 13 lege *quam*, p. 108 lin. 16 *Ajjectum*, p. 110 lin. 29 *εμι*, p. 113 lin. antepen. §. 25, p. 119 lin. 10 *etiam*, p. 129 lin. 10 12. 13, p. 365 lin. 10 *quem*, lin. 25 *denegat*, p. 475 lin. 34 *impia*, p. 476 lin. antepenult. *Mannichæorum*, p. 494 lin. 22 L. 13, 42, p. 497 lin. 1 T. 24, 17, p. 500 l. 8 *Ejusdem*, lin. 17 Φιδόρητος, lin. 22 *την*, p. 502 l. 12 L. 70, p. 504 lin. 19 *συβαλαρίστρων*, lin. 27 pro *pertineat*, lege *pertimeat*.

Yyy 3

IN.

INDEX AUTORUM, Quorum Libri aut Inventa hoc Volumine recensentur.

I. Libri Theologici & ad Historiam Ecclesiasticam spectantes.

- A** Pini (Sig. Jac.) *Historia naturalis de veritate Scripturae S. testimonium perhibens.* 48
- Bertram (Jo. Georg.) *Historia Reformationis Ecclesiastica Lunenburgi.* 9
- Bingham (Josephi) *Antiquitates Ecclesie Christianae. Vol. V.* 123
- Brockie (Martini) *Examen Theologicum Doctrinae Quenellianae.* 423
- Clarkii (Sam.) & Leibnitii *scripta de selectis religionis naturalis capitibus, ex edit. Henr. Kœhleri.* 542
- Clodii (Jo. Christiani) *Liturgia Syriaca Septimana passionis Jesu Christi excerptum notis illustratum.* 529
- Cypriani (Ern. Sal.) *Doctrina maxime convincens de origine & incrementis Papismi, cum Apol. pro Reform. Lutheri.* 352
Diff. de propagatione Hæresium per cantilenas. 488
- Du Pin (Lud. Elies) *Bibliotheca Scriptorum a cætu Eccl. Rom. separatorum Seculi XVII. Tomus II.* 535
- Emlyni (Thomæ) *Responsum ad Dn. Martini Diss. crit. in locum 1 Job. V, 1.* 189
- B. Eusebii, *Ep. Alex. Oratio de die Dominica Gr. & Lat. cum annot. Jo. Guil. Jani.* 313
- S. Justini Martyris *cum Tryphone Judeo dialogus.* 5
- Knippenbergh (Jo.) *Historia Ecclesiastica Ducatus Geldriae.* 36
- Leibnitii (G. G.) & Clarkii *scripta de selectis religionis naturalis capitibus exarata, ex ed. Henr. Kœhleri.* 542
- Lœscheri (Jo. Casp.) *Parergorum Sacr. Exerc. IV, V, VI, VII & VIII.* 45
Exerc. IX & X. 527
Ludo-

INDEX AUTORUM.

Ludovici (Godofr.) <i>Commentatio in Prophetiam Ezechielis & Chasmal præsertim Ezechieliticum.</i>	463
Martini <i>Examen Responsi Dn. Emlyni ad Diff. crit. in 1 Job. l. 1.</i>	357
Menzeri (Balthaf.) <i>Papismi labes ynoctas Lutheranis haud absque injuria adpersa &c.</i>	12
Picteti (Bened.) <i>Dissertat. Theol. de religionis Christianæ præstantia ac divinitate Decas &c.</i>	490
Pin <i>vide</i> Du Pin.	
Pfaffii (Christoph. Matth.) <i>Diff. Polemica de Successione Episcopali.</i>	419
<i>Introductio in Historiam Theologia Literariam.</i>	454
<i>Schediasma Irenicum, hoc est, necessaria Ecclesiarum Protestantium in fide consensio.</i>	460
Theodorici (Cunr.) <i>Or. de mixta Hæreticorum prudentiâ.</i>	488
Thummigii (Ludov. Phil.) <i>responsio ad quintum scriptum Clarckianum de selectis religionis naturalis capitibus contra Leibnitium editum.</i>	542
Weismanni (Christ. Eberhardi) <i>Introductio in memorabilia Novi Testamenti. Tomus I & II.</i>	413
Whiston (Wilb.) <i>Principia Astronomica religionis naturalis & revelata.</i>	89

II. Libri Juridici.

A Nonymi <i>Epistola ad Virum Ill. de Sigilliferi per Thuringiam titulo, quem arrogavit sibi Christoph. Ignatius de Gudenus.</i>	251
<i>Van Bynkershoek (Cornelii) Opuscula sex varii argumenti, scilicet;</i>	
1. <i>Prætermissa ad L. 2 D. de Orig. Juris.</i>	107
2. <i>De rebus mancipi & nec mancipi.</i>	257
3. <i>De jure occidendi, vendendi & exponendi liberos apud veteres Rom.</i>	363
4. <i>De cultu religionis peregrinæ apud Veteres Rom.</i>	474
5. <i>De captatoris Institutionibus.</i>	494
6. <i>De Legatis pænæ nomine.</i>	494

Eccar-

INDEX AUTORUM.

Eccardi (Jo. Georg.) <i>Leges Francorum Salicae & Ripuariorum, cum addit.</i>	208
Pfaffii (Christoph. Matthai) <i>de Originibus Juris Eccles. veraque ejus indole Liber.</i>	327
Struvii (Burcardi Gottbelff) <i>Syntagma Juris Publ. Imperii nostri Rom. Germ.</i>	548
EWachtleri (Christifr.) <i>literis occasione pratermissorum Bynkersbaki ad L. 2 D. de Or. Jur.</i>	112
<i>Occasione opusculi Bynkersbakiiani quinti & sexti.</i>	499

III. Libri Medici & Physici.

A cademia Regia scientiarum Anni 1716 <i>Historia, cum Comm. Mathem. & Physicis.</i>	129
<i>Acta Medica Berolinensia. Volumen V & VI.</i>	368
Allen (Jo.) <i>Synopsis universae Medicinae practicae.</i>	75
Bonfigli (Onuphris) <i>Diff. de Plica Polonica, de Peste & de abusu in cura febrium putridarum ac malignarum.</i>	506
Cevæ (Joannis) <i>scripta controversa de Rheumo in Padum non introducendo.</i>	290, 291
Defaguliers (J. T.) <i>Lectiones Philosophiae experimentalis.</i>	22
Gravesande (Guis. Jac.) <i>Physices Elementa Mathematica seu Introd. ad Philos. Newton.</i>	219
Heisteri (Laur.) <i>vindicatae sententiae suae de Cataracta &c.</i>	181
Helvvingii (Georg. Andr.) <i>Flora campana seu Pulsatilla, cum suis speciebus.</i>	140
Hoffmanni (Jo. Maur.) <i>Acta Laboratorii Chemicis Altdorffeni.</i>	31
De Justieu (Ant.) <i>Appendices ad Josephi Pittoni Tournefort Institutiones Rei Herbariae.</i>	410
Keill (Jac.) <i>Tentamina Medico-Physica de economia animali.</i>	286
<i>Medicina Statica Britannica.</i>	ib.
Lancifii (Jo. Mar.) <i>Appendix ad Metallothecam Vaticanam Mich. Mercati.</i>	169
Leeuvenhoeck (Ant.) <i>Epistola Physiologica super compluribus natura arcanis.</i>	77

Man.

INDEX AUTORUM.

Manfredi (<i>Eustachii</i>) <i>scripta controversa de Rbeno in Padum introducendo.</i>	291
Mercatus (<i>Mich.</i>) <i>vide</i> Lancifius.	
Monti (<i>Josephi</i>) <i>Catalogi Stirpium Agri Bononiensis Prodromus.</i>	16
<i>De monumento Diluviano nuper in agro Bononiensi detecto Dissertatio.</i>	17
Morgagni (<i>Jo. Bapt.</i>) <i>Adversaria Anatomica omnia.</i>	143
<i>Adversaria Anatomica Quinta.</i>	172
Poleni (<i>Jo.</i>) <i>de Castellis, per qua derivantur fluviorum aquae, habentibus latera convergentia, Liber.</i>	402
Schurigii (<i>Mart.</i>) <i>Spermatologia Historico-Medica.</i>	512
Tasvell (<i>Guil.</i>) <i>Physica Aristotelica moderna accommodatior.</i>	76
Wedelii (<i>Georg Wolfgang</i>) <i>Centuria secunda Exercitationum Medico-Philologicarum Decas V.</i>	15
Whistoni (<i>Guil.</i>) <i>Descriptio meteoris mirabilis d. 19 Mart. 1719 noctu in aere visi.</i>	218
Wintringham (<i>Clifton</i>) <i>Tr. de morbis endemicis.</i>	177
Woodvardi (<i>Jo.</i>) <i>Medicina & morborum status delineatus.</i>	406

IV. Libri Mathematici.

A <i>Academiae Regiae Scient. Anni 1716 Historia cum Comm. Mathematicis &c.</i>	129
Bernoulli (<i>Nic.</i>) <i>Fac. Fil. Responso ad Art. XII Tomi XXXI Diararii Erud. Italiae.</i>	304
<i>Demonstratio Theorematum Patris sui.</i>	471
Bernoulli (<i>Nic.</i>) <i>Jo. Fil. Exercitatio Geometrica de Trajectoriis Orthogonalibus &c. Sectio I.</i>	223
<i>Enodatio alicujus problematis Hermanniani, & de inveniendis curvis Algebraicis a Johanne Hermanno propositis.</i>	169
Brandt (<i>Georg.</i>) <i>vide</i> Duhrius.	
Bullfingeri (<i>G. B.</i>) <i>Commentatio in Theoremata quaedam Bernoulliana.</i>	467
Clarke (<i>Sam.</i>) <i>vide</i> Newtonus.	

Aaaa

Dop:

INDEX AUTORUM.

Doppelmair (Jo. Gabr.) <i>nova Expositio methodi universalis horologiorum sciaticorum majorum &c.</i>	23
Duhrii (Andr. Gabr.) <i>Introductio in Mathesin universalem & Algebra, edita a Georgio Brandt.</i>	26
Goldbach (Christiani) <i>Specimen Methodi, ad summas serierum.</i>	27
S' Gravesande (Guil. Jac.) <i>Physices Elementa Mathematica.</i>	219
Keill (Jo.) <i>Introductio ad veram Astronomiam.</i>	188
Kirchii (Christofridi) <i>transitus Mercurii per Solem ad anni 1720 diem 8 Maj. supputatus.</i>	86
Nevvton (Is.) <i>Optice, latine versa a Sam. Clarke.</i>	185
Sturmii (Leonb. Christoph.) <i>Architectura militaris hypothetico-ecclectica.</i>	138
Whistoni (Wilb.) <i>Principia Astronomica religionis naturalis & revelata.</i>	89

V. Libri Historici & Geographici.

A Nonymi <i>Epistola ad Virum illustrem de Sigilliferi per Thuringiam titulo, quem arrogavit sibi Christophorus Ignatius de Gudenus.</i>	251
Ex Aretii (Claudii Marii) <i>libro de situ Sicilia excerpta.</i>	4
Basnagii (Jac.) <i>Annales Federati Belgii.</i>	102
Bonanni (Jacobi) <i>antiquarum Syracusarum Volumina duo.</i>	4
Burckhardi (Jac.) <i>vita Herm. Buschii.</i>	478
Claufii (Werneri Jacobi) <i>vita Angeli Politiani.</i>	42
Cornelii Nepotis, <i>qua extant omnia.</i>	546
Eohard (Laurentii) <i>Historia Angliae usque ad inaugurationem Wilhelmi III & Mariae. Tom. I, II & III.</i>	484
Echard (Jac.) <i>vide Quetif.</i>	
Fabricii (Jo.) <i>Historia Bibliotheca suae Pars III.</i>	431
Freheri (Marqu.) <i>Directorium in omnes fere Historicos Germ. cum augm. Jo. Dav. Kæleri.</i>	351
Garzonis (Petri) <i>Historia Veneta Pars II.</i>	228
Le Gendre (Ludov.) <i>Nova Francia Historia. Tomi III.</i>	49

Gual.

INDEX AUTORUM.

Gualterii (Georgii) <i>Marmora seu Tabula Syracusana cum animi adversionibus.</i>	4
Hojeri (Andr.) <i>res gesta Danorum ab origine usque ad finem Seculi XVII.</i>	428
Infantii Poggiana, seu vita Poggii Florentini.	267
Kappii (Jo. Erhardi) <i>Observatio in P. Quetif & P. Echard Scriptores Ordinis Prædicatorum.</i>	441
<i>Collectio varia indulgentiarum diplomata & Lutheri de indulg. dispensationem exhibens.</i>	523
Kolbii (Petri) <i>Iter ad Caput Bonæ Spei.</i>	200
Leporini (Christian. Polyc.) <i>Vite eruditorum ab initio anni 1719 in Germania denatorum. Pars I-IV.</i>	95
Lironii (Joannis) <i>Bibliotheca Carnutensis.</i>	1
Læscheri (Jo. Casp.) <i>Index Principum, qui Theologiam scriptis illustrarunt.</i>	47
Le Long (Jac.) <i>Bibliotheca Gallia Historica.</i>	193
Aludevvig (Jo. Petri) <i>Reliquia MSptorum omnis ævi diplomatum & monum. ined. Tomi III.</i>	345
Marfollier <i>Historia Henrici Ducis Bullionet.</i>	55
Mastrii (Francisci) <i>Monumenti Ælia Lælia Crispis historica explicatio.</i>	6
Mirabellæ (Vincentii) <i>Explicatio delineationis antiqu. Syracus. 4</i>	
De Montfaucon (Bernardi) <i>Antiquitas explicatione & schematibus illustrata. Tomi V, Volumina X.</i>	24E
Musgrave (Guil.) <i>Belgium Britannicum.</i>	16F
Pfaffii (Christoph. Matth.) <i>Introductio in Historiam Theologiae Literariam.</i>	454
Quetif (Jac.) & Jac. Echard <i>Scriptores ordinis Prædicatorum recensiti.</i>	153
Ricchi (Ant.) <i>Regia Volcorum. Libri III.</i>	151
Sagittarii (Casp.) <i>Disp. de præcipuis Scriptoribus Historia Germaniæ.</i>	35E
De Sallengre (Alberti) <i>novus Thesaurus Antiquit. Roman. Tomus III.</i>	337
Sinapii (Jo.) <i>Curiositatum Silesiacarum Specimen I, in quo præcipue Nobilitatis Silesiæ familia describuntur.</i>	264

INDEX AUTORUM.

<i>Struvii (Barcardi Gottbelff) Historia Imperii Rom. Germanici illustrata.</i>	549
<i>Strype (Jo.) vita & acta Jo. Whitgift Archiep. Cantuar.</i>	162
<i>De la Torre Commentarii de actis Ferdinandi Bonaventurae Comitis de Harrach.</i>	315
<i>De Vertot Historia Reip. Romana.</i>	60
<i>Wagneri (Franc.) Historia Leopoldi M. Caesaris Aug. Pars I.</i>	97
<i>De Wicquefort Historia Fœder. Belgii Provinciarum a tempore Pacis Westphalica.</i>	481

VI. Libri Miscellanei.

A <i>Nonymi Epistola ad Virum Ill. de Sigilliferi per Thuringiam titulo, quem arrogavit sibi Christoph. Ignat. de Gudenus.</i>	251
<i>Apini (Sig. Jac.) Dissertatio de Loricis linteis veterum & novo loricarum invento.</i>	336
<i>Bajeri (Jo. Jac.) Thesaurus Gemmarum, quas collegit Jo. Mart. ab Ebermayer.</i>	289
<i>Baltus Patrum Eccles. sententia de doctrina morali Philosophorum Ethnicorum.</i>	60
<i>Barlæi (Casp.) Orationes duæ pathetica, una Elegiaca, altera Epica.</i>	547
<i>Buschii (Herm.) Vallum Humanitatis.</i>	478
<i>Conringiana Epistolica ex ed. C. H. Ritbmœieri.</i>	92
<i>Eccardi (Jo. Georg.) Notæ ad Leges Franc. Salicas &c. Observatio de numis Attilæ Hunnorum Regis.</i>	208 214
<i>Exercitationum subsectoriarum Francof. Tomus II. Sect. II.</i>	314
<i>Tomus III. Sect. I.</i>	464
<i>Fabricii (Alb.) Bibliotheca Græca Volumen IX. Libri V Pars F.</i>	69
<i>Flaccii (Calpurnii) Declamationes ex ed. P. Burmanni.</i>	433
<i>Gebaueri (Georgii Christ.) Exerc. in Mormor Isaacum &c.</i>	395
<i>Jani (Dan. Frid.) de fati dedicationum librorum Dissertatio.</i>	44
<i>Knauthii (Jo. Christ.) Pythagoræ Carmen aureum, Barlæi Orationes duæ & alia Miscella.</i>	547
	ALU-

INDEX AUTORUM.

<i>ALudevvig (Jo. Petri) Reliquia MSptorum omnis ævi diploma- tum & monum. ined. Tomi III.</i>	345
<i>Maji (Jo. Henr.) Specimen linguæ Punica in bodierna Meliten- sum superstitis.</i>	40
<i>Maimonidis (R. Mosi) Constitutiones de Siclis, cum notis Jo. Esgers.</i>	41
<i>Maurocordati (Jo. Nic.) Duc. Vallachia liber de Officiis, Grace.</i>	385
<i>De Montfaucon (Bernardi) Antiquitas explicatione & schema- tibus illustrata. Tomi V, Volumina X.</i>	241
<i>Naugerii (Andr.) Opera omnia.</i>	389
<i>Olivæ (Jo.) Exerc. in Marmor Isiacum, Romæ nuper effossum.</i>	392
<i>Pythagoræ carmen aureum Gr. & Lat.</i>	547
<i>Quintiliani (M. Fabii) de Institutione Oratoria libri X ex ed. Petri Burmanni.</i>	433
<i>Declamationes ex ed. ejusdem.</i>	433
<i>De Sallengre (Alberti) novus Thesaurus Antiquitatum Roman. Tomus III.</i>	337
<i>Schwarzii (Christiani Gottlieb) Schediasma de quibusdam do- ctrine antiquaria capitibus.</i>	146
<i>Treuer (Gottlieb Sam.) Exerc. pol. de licentia peregrinandi legi- bus circumscribenda &c.</i>	518
<i>Wolfii (Christiani) Meditationes de Deo, universo & mente hu- mana, entibus omnibus in genere.</i>	371

INDEX RERUM NOTABILIORUM

in hoc Volumen obviarum.

A Bbatum <i>Wertbiniensum</i> <i>syllabus.</i>	315	<i>Abortus Platoni & Aristoteli probatus.</i>	66
<i>Abbatissarum Effendiensum</i> <i>syllabus.</i>	315	<i>Ex Abcessu umbilicali avicula prodiens.</i>	370
<i>Ablectatio & Allectatio ut differant?</i>	440 sq.	<i>Academix politica, erigende consilium laudatum.</i>	521
		<i>Aaaa 3</i>	Aca-

INDEX RERUM.

Academia Regia Scient. Par, forma mutata. 129	Æther Newtono agnitus. 186 sq.
Acceleratio gravium ad experimen- ta revocata. 221	Ætheris resistentia. 187
Aceti ab oculis cancrorum mu- tatio. 79	vis elastica determina- ta. 187
Actualitas rerum unde pendeat? 383	Affectus unde pendeant? 374
Acumen intellectus quid sit? 381	in quo consistant? 381
Adamus num androgynus? 515	Affectuum animi phenomena producunt salia biliosa ven- triculi, 407
Adipis usus. 83, 84	definitio. 376
in carne stus. 84	Affluxus maris extraordina- rius. 130
Adraste Britannis quid? 217	Aglibolus quid? 247
Adulterium crimen capitale. 206	Alaunenſis Theatri forma. 249
Ælia Lælia Crispis, inscriptio explicata. 6 sq.	Alexipharmaca est pulsatilla. 143
Aer circa planetas domicilium angelorum. 90	Alterantium medicaminum u- sus nullus. 408
ut corpus nostrum alte- ret? 178	Alvi ciendi ratio. 206
intrat poros corporis. 288	Per Alvum frustum glandilo- sum rejectum. 371
humidus a corporibus animalium attrahitur. 288	Alvus fluidior ex esu carnis a- gnina & bubula pinguioris. 84
ad loborum pulmonali- um interstitia non deser- tur. 174	De Amavroseos natura contro- versia. 182
Aeris mutatio. 15	Ambrosius excusatus, improba- tus, laudatus. 415
proprietas. 223	illustratus. 367 sq.
condensandi machina. 23	Amelotus vindicatus. 362
densitas diversa ut deter- minanda? 132 sq.	Amoris definitio. 376
Ætus maris sine refluxu in Nor- mannia. 130	Amputatio cariosi pedis. 370
	Amri in bibliothecas Alexan- drinas inclementia. 7
	Amstelodanum ut a Wilhelmo II. 4.

INDEX RERUM.

<i>II Arauf. infidtis liberatum?</i>	104	<i>Animalcula in femine defert-</i>	
<i>Amygdalarum dulcium oleum</i>		<i>pta.</i>	80. 85
<i>egregium medicamentum.</i>	409	<i>aquatilia insignis</i>	
<i>Analogum rationis quid fit?</i>	376	<i>parvitatls.</i>	85
<i>Anastafii clari.</i>	72	<i>Animalculum fingulari organo</i>	
<i>Andromache Britanno-Belgi-</i>		<i>instructum.</i>	79
<i>ca.</i>	168	<i>Animalia ut adolefcant?</i>	78
<i>Angelorum domicilium ubi?</i>	90	<i>in cavitate planeta-</i>	
<i>Angliz Historia nova.</i>	484 sq.	<i>rum interna habitantia.</i>	90
<i>Anglorum ordnationes num</i>		<i>Annuli Saturni phenomena.</i>	133
<i>valida?</i>	421	<i>Anomalia vera ut ex media in-</i>	
<i>imitator.</i>	223	<i>venienda?</i>	189
<i>Animæ post mortem num statim</i>		<i>Anshelmi Cantuar. Dictiona-</i>	
<i>in cælum emigrent?</i>	6	<i>rium Theol. promiffum.</i>	351
<i>humana immateriales.</i>	90	<i>Antiochus Syrus quis?</i>	71, 72
<i>Et brutorum ut</i>		<i>Antiochi clari.</i>	72
<i>differant?</i>	381	<i>Antiquitatum Systema novum.</i>	241
<i>brutorum im-</i>		<i>Antlia pneumatica descriptio.</i>	22
<i>materiales.</i>	90	<i>genus novum.</i>	134
<i>non</i>		<i>Antverpiam capere cur negle-</i>	
<i>sunt spiritus.</i>	382	<i>xerint Fœd. Belge?</i>	104
<i>pars superior.</i>		<i>Appetitus fenfitivi Et rationalis</i>	
<i>Et inferior ut differant.</i>	381	<i>ortus.</i>	376
<i>Anima humana num ex tradu-</i>		<i>fenfitivus unde pen-</i>	
<i>cc?</i>	77	<i>deat?</i>	374
<i>amorte corporis super-</i>		<i>Et rationa-</i>	
<i>fes.</i>	90	<i>lis quid fit?</i>	381
<i>De Anima Philofophi olim titu-</i>		<i>Appix via firmitas unde?</i>	249
<i>barunt.</i>	63	<i>Apuleji locus examinatus.</i>	396
<i>Animalcula ut fanguinem e cute</i>		<i>ff. 401 ff.</i>	
<i>exfugant?</i>	85. 86	<i>Aqua ut corpus noftrum alte-</i>	
		<i>ret?</i>	179
		<i>in Polonia crassa Et pin-</i>	
		<i>guedine referta.</i>	500
		<i>Aquæ</i>	

INDEX RERUM.

<i>Aquæ pluvialis A. 1716 quantitas.</i>	130	<i>Arnoldus (Godofr.) refutatus.</i>	11, 12, 415
<i>inter laminas vitreas ascensus.</i>	188	<i>Ad Arthritidem remedium.</i>	36, 369
<i>per tubos effluentis ratio.</i>	402 ff.	<i>Artis combinatoria characteristica notio explicata.</i>	375
<i>per castella laterum convergentium effluentis quantitas.</i>	405	<i>inveniendi fons.</i>	375, 381
<i>in terra solida cavo sunt coacervata.</i>	18	<i>Asciticorum anatome.</i>	371
<i>Aquarum medicamentosarum scrutinium.</i>	36	<i>Acelli minores examinati.</i>	85
<i>prope cacumina montium ratio.</i>	203	<i>Asmanus (Jof.) laudatus.</i>	529
<i>Aquili (Henr.) Catalogus Com. Geldria notatus.</i>	37	<i>Asperæ arteria glandula.</i>	175
<i>De Aquino (Tb.) elogium.</i>	161	<i>Ad Asthma convulsivum remedium.</i>	36
<i>Arborum lepra ut preservanda & curanda?</i>	131	<i>Astrologorum de Hispania ad Gallos devolvenda prædictiones.</i>	321
<i>propagandarum modus.</i>	202	<i>Astronomix in religione stabilienda usus.</i>	89
<i>Arboribus gemmas inserendi ars.</i>	132	<i>Athanasius defensur.</i>	415
<i>Architectura Hottentottorum.</i>	206 sq.	<i>Atheismi accusati olim Christiani.</i>	6
<i>Arenosorum balnearum usus.</i>	465	<i>Atramentum sympatheticum.</i>	36
<i>Arietis testiculi anatome.</i>	82	<i>Attilæ numi illustrati.</i>	215 ff.
<i>In Arietis femine animalcula.</i>	82	<i>Attractio non datur.</i>	408
<i>Arista Britannia Symbolum.</i>	216	<i>materia probata.</i>	188
<i>Aristotelis apud Anglos auctoritas summa.</i>	76	<i>Attractionis leges.</i>	221
<i>Aristoxeni divisio Musices.</i>	437	<i>Attractiva vis cohesionis causa.</i>	221
<i>Arnobius illustratus.</i>	367 sq.	<i>Andæus ab heresi liberatus.</i>	416
		<i>Auerspergii ambitio.</i>	99
		<i>perfidia.</i>	99
		<i>In Auerspergium odii Leopoldi causa.</i>	99
			Sub

INDEX RERUM.

<p><i>Sub Augmentatione fibra numero augeantur?</i> 78</p> <p><i>Augusti Sax. D. numerus memorabilis.</i> 341</p> <p><i>Augustinus (Ans.) vindicatus.</i> 502</p> <p><i>Aulisi (Dominici) de Gymnasii constructione Sc. liber.</i> 344</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>de colo Majerano Episcopa.</i> 345</p> <p><i>Aurelius Victor notatur.</i> 122 sq.</p> <p><i>Auri sublimatio.</i> 33</p> <p><i>Aurora borealis descriptio.</i> 130</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>usus in adstruendo angelorum domicilio.</i> 91</p> <p><i>In Aurum transmutari plumbum nequit.</i> 77</p> <p><i>Austriaci scriptores promissi.</i> 352</p> <p><i>Axeos in peristrochio vires experimentis probata.</i> 221</p> <p>B<i>acchus conditor Nicae.</i> 338</p> <p>B<i>acchi sacrificium in gemma.</i> 149 sq.</p> <p><i>Bakeri (Rich.) mors.</i> 486</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>Chronicon Anglia notatum.</i> 486</p> <p><i>Balænx oculi anatome.</i> 78</p> <p><i>Balconquel (Wateri) mors.</i> 486</p> <p><i>Balneorum arenosorum usus.</i> 465</p> <p><i>Balsamici liquorcs.</i> 36</p> <p><i>Balthici maris dominium in</i></p>	<p><i>quo consistat?</i> 430</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>quibus competat?</i> 430</p> <p><i>Banck (Laur.) editor Taxae Camerariae papalis.</i> 95</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>magia accusatur.</i> 95</p> <p><i>Baptisimi appellationes olim variae.</i> 6</p> <p><i>Barba Russæ Principis iussu adrasa.</i> 519</p> <p><i>Barometra descripta.</i> 23</p> <p><i>Barrow (Henr.) dogmata.</i> 164 sq.</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>(Isaac) mors.</i> 487</p> <p><i>Barthii (Casp.) lucubrationes in Scriptores Bessaritanos gestorum Dei per Francos.</i> 250</p> <p><i>Baruffaldi (Hier.) de armis convivalibus Schediasma.</i> 344</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>Diff. de praefictis.</i> 344</p> <p><i>Van Bashuyfen (H. J.) refutatus.</i> 42</p> <p><i>Basilici notantur.</i> 500</p> <p><i>Basilium quid?</i> 247</p> <p><i>Basnagius (Jac.) notatur.</i> 105</p> <p><i>Bayer (Theoph. Sigfridi) de litteratura Syriaca merito.</i> 530 sq.</p> <p><i>Beaunius (Florimundus)</i> 3</p> <p><i>Bebelii (Henr.) de Rom. magistratibus libellus.</i> 345</p> <p><i>Belgii Federati Historia nova.</i> 102. 481</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>status.</i> 103</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>commercia.</i> 104</p> <p style="text-align: center;">Bbb Bel.</p>
---	--

INDEX RERUM.

<i>Regii Britannici historiae antiquitates.</i>	166 ff.	<i>illustratus.</i>	278
Bellajus (Guil.)	3	Bohemicum diplomaticum promissum.	351
(Mart.)	3	Bojus & Hercynius synonyma.	212
(Remigius)	3	Bombardum jaciendarum theoria Blondelliana praxi non respondet.	133
Benedicta Cascellii quid? III.	115. 116	S. Bonifacio num fuerit imperium in Erfurtum?	252
Berneulli (Nic.) & Fagnani		Bononiensis agri stirpium catalogus.	16
Controversia algebraica.	305 ff.	<i>reliquia di-</i>	
Bettæ JCsis quenam?	260	<i>hœti.</i>	20
Bibliotheca nova scriptorum Carnutenfium.	I	Bornerius (Jo.)	3
<i>Turonensis promissa.</i>	2	Botanicorum quorundam encomia.	412
<i>Bullionia Parisiis præstantissima.</i>	59	Boyle (Rob.) quid præstiterit circa aniliam pneumaticam?	22
<i>Dominicana nova.</i>	153 sq.	Boyle (Rogerii) mors.	488
<i>Gallia historica.</i>	193 sq.	De Brahe (Tycho) vitia.	106
Bibliothecæ Gallicæ scriptores. I		De Brantomio (Petr. Burdalis) judicium.	50
<i>Regia & aliarum Paris. Bibliothecarii & custodes.</i>	154 sq.	Breitenbachii (Jo.) & Ge. de Frickenhausen controversiæ Theol.	452. sq.
<i>Casanatenfis præfecti.</i>	392	Britannia an olim fuerit pene Insula?	168 sq.
Bibliothecarum Alexandrinorum fatum infelix.	73	Britannici Belgii historia & antiquitates.	166 sq.
Biliofus succus naturaliter in ventriculo continetur.	407	Broekie (Marianus) notatur.	428
Bizotus emendatus.	104	Browne (Rob.) palinodia & dogma.	164
Blesæ Carnutenfis agri pars. 2		<i>(Thome) mors.</i>	487
<i>Episcopatu nobilitata.</i>	2		<i>Bru-</i>
Blesenses eruditi recensiti.	3 sq.		
Bocchius ad Topica Ciceronis			

INDEX RERUM.

<i>Bruta liberatoe deficiuntur.</i>	Cancrorum lapides ut agant in acetum?
381	79
<i>Brutosum autem quales.</i>	Cangii (Car.) pertinacia ipsa pariter & Orbi literato dumosa.
380	198
<i>Bullionei Duces (Honor.) vita.</i>	Cantibus mutatis mutantur mores.
55. sq.	489
<i>Bullionia Bibliotheca Parisiis praestantissima.</i>	sacris propagantur hereses.
59	490
<i>Burmannus (Petrus) notatur.</i>	novis in templis alicur noxium existimatur?
439	490
<i>Buschii (Herm.) vita.</i>	Cantionum sacrarum vis.
478 sq.	489
<i>de se ipso vaticinium.</i>	usus & pud Christianos perperus.
479	489
<i>cognomen Paliphilus unde?</i>	Capitis dolor unde?
480	83
<i>De Bullierio (Jo.) iudicium.</i>	Capitis bonae Spei descriptio.
94	201
<i>Butler (Sam.) mors.</i>	latitudo
488	& longitudo
<i>Butyri conficiendi ratio.</i>	201
206	De Carionis Chronico iudicium.
<i>Van Bykershoek (Corn.) laudatus.</i>	95
107 sq. 257 sq. 363 sq. 474 sq. 494 sq.	Cariofi pedis amputatio.
	370
	Carnutenses eruditi recensiti.
	3. sq.
	Carnutensium Episcoporum Historia promissa.
	1
	Caro agnina & bubula pinguior cient alvum.
	84
	elephantina qualis?
	202
	leonum qualis?
	202
	leopardorum qualis?
	203
	balana qualis?
	78
	Carolus Gustavus R. S. cur ab Bbbb 2 H. Gro-
C alculus fractionum num praeferit differentialem?	
137	
Calculi differentialis inventor.	
137	
Calix per sacrilegium Laicis in S. Cana creptus.	
356	
Calviniana religio, eruditorum olim ac meliorum ingeniorum.	
56	
Campanellæ (Th.) liber de Monarchia Hisp. in carcere dictatus.	
94	
Ad Cancerum oculorum tinctura lucubricorum terrestrium.	
36	

INDEX RERUM.

<i>H. Gratia a literis revocatus?</i>	101	Chameleontis <i>mutatio</i> .	202
Caroli Gustavi R. <i>Su. dictum regium.</i>	101. 102	Chaos <i>defenditur.</i>	91
Caroli V Lotbar. D. <i>fortitudo.</i>	99	Chapmanni (<i>Georgii</i>) <i>mors.</i>	485
Carolum II R. <i>H. quis ad Andegavensis partes pertraxerit?</i>	238	Charterius (<i>Ren.</i>)	3
Cartesii (<i>Ren.</i>) <i>epitaphium.</i>	93	In Chasnal <i>Execubiticum Gemm.</i>	463 sq.
dogmata <i>impugnata</i> & <i>defensa.</i>	105. 106	Chemia <i>explicata.</i>	32
Cartesiana <i>Physica explosa.</i>	93	Chemici <i>Laboratorii Altdorfii Acta.</i>	31
Carpasii (<i>Philonis</i>) <i>scripta.</i>	71	Chester, <i>vox Anglica a castris Rom. dicta.</i>	166
Carulo (<i>Jo. Bapt.</i>) <i>laudatus.</i>	4	Chivernius (<i>Phil. Hurakus</i>)	3
Casauboni (<i>J.</i>) <i>in religione moderatio.</i>	538	De Chivernio (<i>Ph. H.</i>) <i>judicium.</i>	50
Calci <i>vermococonum</i> & <i>ova</i> <i>excludunt.</i>	79. 80	Christus <i>nam morbos aliquos naturalibus remediis fugaverit?</i>	314
Castra an <i>ad matrimonium admittendi?</i>	515	Christum <i>absentem cur solo includant Pontificis?</i>	13
Castrationis <i>modi.</i>	514	Christiani <i>veteres Atheismi accusati.</i>	6
A Castris <i>Romanis Anglica vox Chester.</i>	166	<i>nam bona fide vgerint in redarguendis gentilibus?</i>	367
De Cataractae <i>natura controversa.</i>	182	Christianismus <i>cur Haereticis exorsus?</i>	207
Cellarii (<i>Christoph.</i>) <i>notatus.</i>	166	Christianus II <i>Dan. R. an tyrannus?</i>	429
Cellarii (<i>Chr.</i>) <i>Diff. de studiis Rom. literartii</i> & c.	345	Christiani III <i>D. R. stratagemata.</i>	429. sq.
Cerebri <i>examen.</i>	83. 86	Chronologia <i>sacra. veteris aetate.</i>	91
Cerei <i>Peruviani descriptio.</i>	132	Chryfogone <i>cur dicta Saloniensis.</i>	147. sq.
Certitudo <i>cognitionis unde?</i>	376	Chrysochorum <i>naga derisiva.</i>	172
<i>rerum materialium unde?</i>	377		

INDEX RERUM.

Cicero num fuerit <i>Œcus</i> ? III.	Cochleæ vires experimentis
116 sq.	confirmata. 221
de Oratore illustratus.	Cœcitas subitanea tandem felici-
261	citer curata. 201
de LL. illustratus. 368	De Cœli divinitate erroris hi-
Cibi ut corpus nostrum abse-	storia. 527
rent? 180	A S. Coena num accendi pransit?
Circumcisionis scrutinium 515	327
Clarendoniz Com. (Eduardi)	Coffe capitis doloribus mode-
mov. 487	tur. 204
historia pars defi-	sanguinis temperaturam
derata. 487	restituit. 83
subsidia historia	Ad Cogitationes perficiendas
unde profecta? 487	conturrunt salia biliosa ven-
Claudiz, Leopoldi maris, in	triculi. 407
Lobkovicium odii causa. 100	Cognitio universalis ut in cor-
Clemens Alexandrinus vindicatus.	pore representetur? 381
61	Cognitionis intuitiva & sym-
Cleopatra quo mortis genere	bolica differentia. 375
extincta? 172	certitudo unde? 376
Cleopatræ statura. 172	Coitus nimis noxa. 514
Clerici (Jo.) Enchiridis dialogi	promaturi noxa. 516
S. Juhini cum Tryphone. 6	scrutinium. 514
Clericorum nuptias avertata	Colberti institutum laudabile.
Elizabetha. R. A. 165	198
Clericis regularibus quomodoque	Collegium experimentalium
patet editur in Academi-	in Anglia status. 22
am Scient. Par. 129	Color chameleontis mutabilis.
Clerus Anglicanus ad arma fe-	202
renda sollicitatus. 164	Circa Colorum mutationes ex-
Clichtovici (Jodoci). 3	perimenta. 35
Climatis calidi ut in corpus	Colus Mayeranus. quid & unde
nostrum 180	dictus? 344
vitia ut corri-	Pro Cometa male habitum me-
genda? 181	teorum. 219
Cocum. 84	

Bbbb 3

Cocum

INDEX RERUM.

Cometae <i>causantur</i> <i>diuisa</i> & <i>conflagrationes.</i>	90	Corax, <i>Vulcorum</i> <i>urbis</i> , <i>historia.</i>	152
Cometarum <i>vera</i> <i>theoria</i> <i>inuentor.</i>	92	Coraxi (<i>Hercules</i>) <i>refutatus.</i>	171
Compositorum <i>theoria.</i>	373	Corderius (<i>Matthurius</i>)	3
<i>ex simplicibus</i>		Cordis <i>humani</i> <i>offa.</i>	173
<i>artis.</i>	378	Corpus <i>cogitare</i> <i>nequit.</i>	379
Concharum <i>limacum</i> <i>formatio.</i>	131	Corporis <i>proprietas</i> <i>in genere.</i>	220
Concilii <i>autoritas</i> <i>supra</i> <i>Papam</i> <i>asserta.</i>	354, 356	Corporum <i>naturalium</i> <i>principia</i> <i>tria.</i>	77
Concionatores <i>Itali</i> , <i>Galli</i> , <i>Hispani</i> <i>laudati</i> , & <i>taxati.</i>	432, 459	<i>offensia.</i>	378-379
Concubina <i>num</i> <i>indulgenda</i> <i>marito</i> , <i>cujus</i> <i>uxor</i> <i>ad</i> <i>coitum</i> <i>incepta?</i>	515	Corporum <i>rerum</i> <i>perceptiones</i> <i>quales</i> <i>sint?</i>	380
Coniugii (<i>Herm.</i>) <i>querela.</i>	93	Cortex <i>Peruvianus</i> <i>febris</i> <i>diminuitur.</i>	314
<i>prosapia.</i>	95	Cosmetica <i>in</i> <i>sacris.</i>	15
<i>Diss. de studiis</i> <i>urbis</i> <i>Roma</i> & <i>CPloec.</i>	345	Criarium <i>anatomie.</i>	78
Conscientia <i>offo</i> <i>sui</i> <i>unde</i> <i>pendeat?</i>	379	Critica <i>in</i> <i>libr. Eccl. non</i> <i>rectificanda.</i>	419
Consequentia <i>immediata</i> <i>quid</i> <i>sint?</i>	375	Croci <i>Chymicæ</i> <i>quid?</i>	33-34
Constantinus <i>M. simulacrum.</i>	417	Cujacius <i>notatus.</i>	475
Contingentia <i>actionis.</i>	376	Cunei <i>vires</i> <i>experimentis</i> <i>confirmatae.</i>	221
<i>quousque</i> <i>locum</i> <i>babeat</i> <i>in</i> <i>natura?</i>	377	Cuno (<i>Jo</i>) <i>cur</i> <i>concilio</i> <i>Basilienensi</i> <i>subscripserit?</i>	451
<i>ut</i> <i>ad</i> <i>actum</i> <i>determinentur?</i>	377	Cupesi (<i>Gisk.</i>) <i>incubatio</i> <i>de</i> <i>elephantis</i> <i>in</i> <i>micis</i> <i>obvii?</i>	337
Contingentia <i>fontis.</i>	374	Curva <i>projectorum</i> <i>in</i> <i>medio</i> <i>resistente.</i>	466
Continui <i>compositio</i> <i>a</i> <i>difficultatibus</i> <i>liberata.</i>	378	Curvas <i>harum</i> <i>artium</i> <i>investigandi</i> <i>methodus.</i>	270 ff.
Copulandi <i>sponsam</i> <i>cum</i> <i>sponsa</i> <i>ratio</i> <i>singularis.</i>	205	Cutis <i>vasculorum</i> <i>extensus.</i>	85
		Cypriani (<i>Ern. Sal.</i>) <i>ad</i> <i>Lancetium</i> <i>Epistola.</i>	171
		<i>elegium.</i>	434
		Cypri-	

INDEX RERUM.

Cypriorum <i>atrocitate immo-</i> <i>scit 3.</i>	81	<i>collegiis experimentalibus. 24</i>
D acarius (<i>Andr.</i>) <i>refutatus.</i>	62, 65, 68	Diameter Mercurii <i>apparens.</i>
Dacoria (<i>Asia</i>) <i>laudata.</i>	123	87
Dampetrus (<i>Jo.</i>)	3	Diametri Solaris <i>quantitas.</i>
Dapica <i>Historia nova.</i>	428	Diaphragmatis <i>foramina, per</i> <i>qua nervi intercostales tran-</i> <i>seunt.</i>
Daniel, <i>historie Gallicae Autor,</i> <i>notatus.</i>	211, 212	173
Danorum <i>nomen unde?</i>	428	<i>foramen in</i> <i>phibifico.</i>
Danifici <i>nominis origo.</i>	428	Dictare <i>quid noceat medio auro?</i>
Davies (<i>Elisora</i>) <i>eruditio &</i> <i>mors.</i>	486	212
Declinatio <i>planetarum absque</i> <i>magnete determinanda.</i>	24	Dictatores Rom. <i>perpetui re-</i> <i>cessiti.</i>
Declinationis <i>magnetice obser-</i> <i>vanda methodus nova.</i>	130	345
Decretorum <i>divinarum ratio.</i>	383	Diei Dominice <i>olim abusus.</i>
De Dedicationibus <i>librorum</i> <i>Diff.</i>	44	327
Deglutitio <i>difficilis ex spina cy-</i> <i>prini deglutita lethalis.</i>	131	● <i>initium apud</i> <i>veteres.</i>
Densitas <i>fluidorum.</i>	223	De Die Dominica <i>oratio Eusebii</i> <i>edita.</i>
Deus <i>car sensibus & imagina-</i> <i>tione careat?</i>	382	323 ff.
Dei <i>notitia apud veteres Philo-</i> <i>sophos obscura.</i>	61	Die Dominica <i>cur a labore ab-</i> <i>stinendum?</i>
<i>existencia probata.</i>	90, 382	324
<i>attributa.</i>	91	<i>jejunare & fle-</i> <i>xis genibus orare olim usus.</i>
<i>cognitio qualis?</i>	382, 383	324
<i>decretorum ratio.</i>	383	Diluvii <i>causa.</i>
<i>definitio.</i>	382	90, 92
<i>offensio.</i>	382	Diluvianum <i>monumentum.</i>
Desaguliers <i>sanam sibi para-</i>		27
		Diomysius <i>Medicam illustratus.</i>
		366
		Diplomatatum <i>multitudo unde?</i>
		346
		<i>olim necessitas.</i>
		347
		<i>autoritas appa-</i> <i>gnata.</i>
		348
		<i>defen-</i> <i>sa.</i>
		348
		Diplo-

INDEX RERUM:

<p>Diplomatica historia & Juris- prudentia desiderata. 346 bella. 347</p> <p>Divisio materiae qualis sit? 379</p> <p>Doberluci descriptio. 349</p> <p>Dodsworth (Rogerii) mors. 486</p> <p>Dolor capitis unde? 83</p> <p>Dominica cur vocetur dies So- lis? 324 vide Dies Domin.</p> <p>Dominicani scriptores recensiti. 153. ff.</p> <p>S. Dominici biographi. 159</p> <p>De Drencigio (Mart.) formula. ria. 444. sq.</p> <p>Druidarum habitus. 248</p> <p>Dupinius (Lud. El.) emendatus. 500 sq.</p> <p>Dupinii (Lud. El.) mors. 535</p> <p>Dysenteriz remedium. 204</p> <p>EBoris proventus unde? 339</p> <p>Ebrietas longevitati noxia. 205</p> <p>Eburnea vasa. 342</p> <p>Ecclesia cur habeat caput visi- bile? 424 quid sit? 331, 332 Christiana ad quam formam efficta? 330</p> <p>Ecclesiae emendatio ut procu- randa? 334 sq.</p> <p>Ecclesiastica Jurisprudentia quid? 328</p> <p>Ecclesiasticam historiam scri- pturi requisiti. 413</p>	<p>Echardus (Jac.) laudatus. 441 ff. vocetur. 442 ff.</p> <p>Edenburgum quid aetas? 216</p> <p>Edolionis descriptio. 203</p> <p>Educatio quid valeat infor- mandis moribus? 136</p> <p>Eilswardesdorffensis monaste- rii descriptio. 349</p> <p>"Egypti Graeci quid? 363, 367</p> <p>Elatris atboris quantus? 187</p> <p>Elementa mundi. 377</p> <p>Elementorum representatio chymica. 36</p> <p>Elephas ab Alexandro M. Soli consecratus. 339 Pudico duntaxat. 341</p> <p>Elephanti nunquando dormi- ant? 202</p> <p>Elephantorum origo & usus varius. 337, 338, 341 in bello usus. 338, 341 nomen Hebraeis ignotum. 338 Festum apud Persas. 342 historia. 338 cultus apud Brachmanes. 342 dentium pon- sus. 202 caro qualis sit? 202 Eli.</p>
---	---

INDEX RERUM.

Elias Artista quis? 15 Elisabethæ R. A. animus a Clericorum nuptiis averfus. 165 <i>morbus fatalis & mors.</i> 165 Empyema per paracenthesin curatum. 370 Ennodius emendatus. 365 Episcopalis successio vel doctrinalis, vel personalis, vel localis. 420 <i>doctrinalis sola vera Eccl. nota.</i> 420 <i>personalis dum defecit.</i> 420, 421 <i>canonica in Eccl. Anglicana.</i> 421 <i>præceminentia num primis Eccl. temporibus obtinuerit?</i> 331 Epistolæ cruditorum promissa. 351 Epistolarum Canon. præfatio Hieronymo abjudicata, 191 <i>vindicata.</i> 359 Equitatio perspirationem promovet. 287 Equitum Germania. doctorum recensio. 480 Equus cur in Celticis & Britann. numis obviis? 216 Equi marini caput & dentes effossi. 21 Erasmo (Def.) sphaalma typographicum noxium. 44 Eremita (Dan.) diabolum de Pe-	tronii scriptis consulti. 432 In Erfurtum Moguntinorum jura defensa. 253 Ericus Pomer. num Chron. Danici autor? 429 Eruditorum, ab initio A. 1719 defunctorum vita. 96 Essentia arbitraria rejecta. 383 Essentiarum ortus ex intellectu divino. 383 Estradius cur factiones contra Carolum I. R. A. fovit? 482 Evacuationum naturalium ratio. 287 Evangelica cur dicatur ecclesia Lutherana? 46 Eucharistia a Patribus pro sacrificio habita. 6 <i>ut olim celebratæ</i> 325 Eugenii Pr. Sab. in Matthesi præceptor. 135 Eunuchi an ab ecclesia arsendi? 515 Evonymoides, novum plantarum genus. 132 Eusebius Ep. Alex. quando vixerit? 323 Eutropius notatus. 121 sq. Excellentia titulus Electoribus vindicatus. 101 Exceptio unde? 374 Excrementorum diurnorum quantitas. 286

C c c c

Exer.

INDEX RERUM.

Exercitium <i>minutum perspirationem impedit.</i> 287	<i>inclusa examen.</i> 81
Exhalationes pingues corporis humani. 85	<i>singularia.</i> 78
Existentiæ nostræ cognitio qua evidentiâ nitatur? 372	A Faventia (Purpurini) Comm. ad Calendarium Rom. Ami- terni effossum. 844
Experimenta aquarum ex vasis effluentium per tubos & foramina. 403a 404	De Fausto commentum. 548
Experimentorum usus. 220	Fayus (Ant.) 3
Experimentis quinam motuum doctrinam illustrarint? 323	Febri lenta & lœvis infarctus e febre tertiana duplici an- omala. 371
Experimentalis philosophia lectio- nes. 22	Febres omnes num inter se an- logiam habeant? 314
Ezechielem quando voverit Lutherus? 463	<i>rheumatica venesectio- nem haud ferunt.</i> 371
De Ezechiele iudicium Hiero- nymi. 463	Circa Febrium putridarum & malignarum curam errores. 512
De FAbarum esu dogma Py- thagoricum examina- tum. 465	Ad Febres verminosas muscus corallinus cum Mercurio dul- ci confert. 371
Fabri (Petri) Comm. de magi- stratibus Rom. 345	Felibien (Andr.) 3
Fabricius (Jo. Alb.) notatus. 42	(Jo. Franc.) 4
Fabricianæ bibliothecæ historia. 431	(Mich.) 4
Facciolati (Jac.) promissa. 432	Fellis folliculi calculi. 369
Factio vox honesta. 268	Fenestrarum structura perfe- cta. 134
Fæcnam alvinarum examen. 85	Ferrarii (Octavii) de fragmento Petroniano sententia. 432
Fagnani & N. Bernoulli contro- versa algebraica. 305 ff.	Ferrari (Henr.) mors. 485
Falsterus (Christian.) refutatus. 147	Fertilitas in promontorio Capi- tis Bonæ Spei. 201
Farinæ tritici & hordei granis	Fibrillæ carnea an numero au- geantur? 78
	Fibrillarum examen. 78, 79, 80
	<i>carnearum descri- ptio.</i> 84
	Fines

INDEX RERUM.

<i>Fines num in natura dantur?</i>	384	Fontenellius (Bernb.) cur carceri mancipatus?	423
<i>Finita substantie notie.</i>	373	Fontes in cacumine montis.	201
<i>Fistula stomachi.</i>	131	Foramen ovale ut se habeat in adultis?	174
<i>Fixæ, luminis fontes.</i>	90	Fortuna quomodo sit a Deo?	383
<i>Fixarum natura.</i>	186	<i>in serfines Dei referenda?</i>	384
<i>Flamma in vacuo excitata.</i>	186	Fossilia marina & terrestria diluvii sunt rudera.	19, 20
<i>Flatmann (Th.) mors.</i>	488	Fracturæ pedis superveniens gangrena.	370
<i>Fleatly (Dan.) mors.</i>	486	Pro Fractura ossium machina.	131
<i>Fletcheri (Jo.) mors.</i>	485	Francorum veterum in studia amor.	52
<i>Fluidum æthereum a Newtono agnitum.</i>	186, 187	Freherus (Marqu.) notatus.	477
<i>Fluidorum pressio.</i>	22	Freind (Jo.) notatus.	408
<i>gravitas.</i>	222	Frei Magellanici longitudo dicitur.	133
<i>densitas & motus.</i>	223	Freyenvaldensis Fontis effusæ salutares.	369
<i>Fluminum motus.</i>	223	Frictio perspirationem nec inhibet, nec promovet.	287
<i>Fluxus ventris ex esu carnis agnina vel bubula pinguis.</i>	84	De Frickenhausen (Ge.) & Jo. Breitenbachii Controversia Theol.	452. ff.
<i>& refluxus sapius iteratus.</i>	204	Fridericus Wilh. D. Sax. argentos typos fundi Torgavia curavit.	45
<i>Fœminæ num ad divinam imaginem creata?</i>	47	Fructuum globulæ membranæ circumdatæ.	78
<i>hæresum autores.</i>	427	Fulgur imperfectum.	219
<i>Fœtus viventes a muscis editi. 80 viventes nunc volatilibus proveniant?</i>	80	Funiculus umbilicalis amulus in seminibus.	78
<i>extra uterum formatus.</i>	131	Ccco 2	Fuc.
<i>difformis.</i>	131		
<i>vasa propria.</i>	146		
<i>ut ab adulto differat?</i>	146		
<i>offium articulatione carens.</i>	131		

INDEX RERUM.

Furstenberg & Furstenheim castra num diversa? 264	Gemmae antiquae explicatae 290
Furtum crimen capitale. 207	<i>fructifera ut arboribus inferenda?</i> 132
Futurorum praescientia ut possibilis? 383	Genmarum arboris distinctio. 132
G aii Institutiones illustratae. 258	Le Gendre (Lud.) laudatus. 51
Gallæus refutatus. 438 sq.	Generatio equivoca non datur. 80
Galli in Gallia haerentes representati. 520	<i>ut fiat?</i> 513
Galliæ Regum reditus olim quinam? 53. sq.	<i>ex animalculis vindicata.</i> 82
Bibliotheca historica. 193 sq.	Generationis theoria Leibniziana. 82
Historici inediti. 197	Gentilhomme, vox Gallica, Venetis debetur. 268
Gallica historia nova. 49 ff.	In Gentilium scriptis legendis quæ cautio adhibenda? 68
Gallorum ars concionandi. 459	Genu tumor cum ossum carie. 370, 371
Galliæ Imp. cognomina. 148	Georgii D. Sax. prognosticon infelix. 14
Ganglia nervorum sunt musculi. 177	Gerhardus (Jo.) laudatus. 536
<i>quibus morbis sint obnoxia?</i> 177	De Germanicæ historia scriptoribus Diss. critica promissa. 352
Gangliorum in nervis examen. 177	Germanorum merita in Architecturam militarem. 139
Gangræna ex ulcusculo digiti minimi pedis orta. 370	Generus notatus. 202
<i>fractura pedis superveniens.</i> 370	Gellius in vetori Eccl. ratio. 128 f.
Ganymedes pastor, an venator? 401	Glareæ generatio. 20
Gaue quid? 209	De Glaucomatis natura controversa. 182
Geieri (Mart.) monita ad filium. 519	Globulorum farinaceorum membrana descripta. 78
Geldricæ historici. 36, 37, 38	Goad (Thome) mors. 485
	Godæ-

INDEX RERUM.

Godæus (<i>Ant.</i>)	3	<i>pud Hottentottos.</i>	107
Goullët (<i>Jac.</i>)	3	Hæresium ortus a feminis.	427
Grabius (<i>Fo. Ern.</i>) unde consilium cepèrit Angl. Ecclesiam sequi.	422	In Hæreticos num sciendum?	416
num in religione Pontificia mortuus?	444	Hafnia studiosorum fortitudine defensa.	430
Graminum species in classes distributa.	16	Halecum examen.	85
Gravidas an coire deceat?	514	Hanoverana historia Eccl. promissa.	10
Gravitas causa mundi conservatrix.	90	Harcurtii, Legati Gallici, in aula Hispanica artes. 321 ff.	
mechanice non explicabilis.	90	Harduini (<i>Fo.</i>) Concilia a Dupino taxata.	458
ab actione ætheris pendet.	187	Harmonia rerum universalis.	378
num sit proprietas corporum essentialis.	185 sq.	præstabilita a priori demonstrata.	380
Gravitatio corporum in fluidis.	22	Dei sapientiam extollit.	384
Gravium in medio resistente descensus.	315	Harpocratæ imago.	395
tus.	466	Harrachii Com. in Hispania gesta.	316 sq.
Greiffenfeldius cur gratia Regis Dan. exciderit?	430	Hartsockerus notatus.	80
Guelferbyti nomen unde?	95	Haugvitz & Haubiz non differunt.	266
Gulielmi (<i>Jani</i>) Diff. de Magistratibus Reip. Rom.	345	Hayvardi (<i>Fo.</i>) mors.	485
Gulius rerum moralium.	465	Opera historica notata.	485
Gutherii (<i>Jac.</i>) de officiis domus Augustæ liber.	343	De Hebræorum Siciliæ & Talentiis, Libri autor.	41
H Abertus (<i>Lud.</i>)	4	Hebraicarum literarum genealogia desiderata.	534
Habitus in prima Ecclesia ratio nulla.	127	De Hebraicis numis paradoxa.	94
Hæreditatis quinam capax a-		Helveti præsa virtutis, obit.	521
		Cccc 3	Hen-

INDEX RERUM.

Henrici IV R. G. <i>character.</i>	Hilarius <i>notatus.</i>	435		
58 sq.	Hildefiana <i>Historia Eccl. promissa.</i>	10		
Heraclidis <i>Cyprii fata & scripta.</i>	Hilton (Jo.) <i>blasphemii modicum supplicium.</i>	164		
70	Himmerii <i>Sophista Oratio ad Julianum Imp. edita.</i>	74		
Heraldicæ <i>artis origo.</i>	51	Hippopotami <i>in terra victum querunt.</i>	203	
Herberti (Th.) <i>mors.</i>	488	De Hispania <i>ad Gallos devolvenda prædictiones.</i>	321	
Herculis <i>statua trunca.</i>	170	In Hispania <i>humaniorum literarum fastidium ingens.</i>	95	
<i>icuncula in Belgio Brit. reperta.</i>	167	Hispanorum <i>ars concionandi.</i>	432, 459.	
Hercynius & <i>Bojus, synonyma.</i>	212	Historiam <i>Eccl. scriptori requisita.</i>	413	
Hermannus (Jo.) <i>notatus.</i>	229	Historica <i>Gallia Bibliotheca.</i>	193 ff.	
ff. 278, 234	non <i>defendit errores demonstrator.</i>	225	Historici <i>Gallici insidii.</i>	197
Hermannii (Jo.) <i>ingenuitatis specimen.</i>	466	Hollandiæ <i>Statuum cum Statibus Gener. de præcedentia lites.</i>	106	
Hermaphroditarum <i>scrutinium.</i>	516	<i>in mittendo Legatorum prærogativa.</i>	483	
Hernia <i>umbilicalis monstrosa.</i>	130	Hollandiæ <i>investitura qua ratione olim ab Imp. facta?</i>	429	
<i>per dysenteriam curata.</i>	371	Homicidium <i>crimen capitale.</i>	207	
<i>pro abscessu habita.</i>	370	Homiletica <i>Hispanorum.</i>	432.	
Herniotomia <i>absque castratione fieri debet.</i>	514, 518	Italorum.	432,	
Hierarchia <i>Eccl. a Christo nevisquam instituta.</i>	328	Galorum.	459	
<i>ut orta fuerit?</i>	329 sq.	Hordei <i>anatomæ.</i>	82	
Hierocles <i>Philos. notatus.</i>	68			
S. Hieronymus <i>notatus.</i>	122			
S. Hieronymi <i>character.</i>	415,			
416	De Hieronymo <i>Prag. Epistola Poggii Florentini.</i>	268		

Hordei

INDEX RERUM.

Hordei <i>granis inclusa farina</i> <i>ex. men.</i> 82	Imaginationis <i>lex.</i> 375 <i>partes in fingendo</i> <i>& inveniendo.</i> 375 <i>actus ut in corpore</i> <i>mechanico represententur?</i> 381
Horologii <i>horizontalis in describendis ceteris usus.</i> 24, 25	Imagines <i>Pontificii non colunt.</i> 538
Horologiorum <i>sciaticorum methodus nova.</i> 23, 24	Imaginum <i>definitio.</i> 380
Hottentottorum <i>mores, ritus ac vita genus.</i> 204 ff. <i>architectura.</i> 207	Immortalitas <i>ab indestructibilitate differt.</i> 382
Hugonotarum <i>cum Lutheranis concordia tentata.</i> 58	Impenetrabilitas <i>corporum experimento confirmata.</i> 220
Hydrope <i>pectoris extincti anatome.</i> 371	Imperfectionis <i>corporum origo.</i> 379
Hydropici <i>status miserrimus.</i> 15	Incestus <i>crimen capitale.</i> 206
Hygrometra <i>descripta.</i> 23	Indestructibilitatis <i>& immortalitatis differentia.</i> 382
Hymen. 145	Indoles <i>ad veritatem Theol. detegendam necessaria.</i> 92
J acobi I R. A. <i>Donum Regium commendatum.</i> 539	Indulgentiarum <i>diplomata varia vulgata.</i> 523 ff
<i>Ad Icterus tinctura lumbri- corum terrestrium.</i> 36	Infernus <i>est in centro terra igneo.</i> 18
Idearum <i>evolutio ut se habeat?</i> 380	<i>De Inferno sententia exanimata.</i> 47
<i>De Jeannino (Petro) iudicium.</i> 50	Infinitæ <i>substantia notio.</i> 373
Jesuitæ <i>notati.</i> 13 <i>Vienna exosi & male habit.</i> 101	Infinitarii <i>quinam dicantur?</i> 135
Jesuitarum <i>in India Or. techna.</i> 106	Infiniti <i>realis & imaginarii differentia.</i> 373
Ignis <i>ut excitetur?</i> 206	Influxus <i>physici systema quo fundamento nitatur?</i> 376
Ignes <i>subterranei dantur.</i> 18	Ingenium <i>unde oriatur?</i> 381
Imaginatio <i>quid sit?</i> 374-380, 381	Ingenii <i>definitio.</i> 375

In-

INDEX RERUM.

Inscriptio, <i>Ælia Lælia Crispis</i> , <i>explicata.</i> 6 ff.	Italicum iter num religioni per- <i>niciosum?</i> 522
Inscriptionum, <i>quæ Antiquaria</i> <i>reperiuntur</i> , Interpretatio <i>recusa.</i> 344	Itælorum <i>ars concionandi.</i> 432, 459 <i>mos emolliendi nomina</i> <i>Germanorum.</i> 480
Circa Institutiones <i>captatorias</i> <i>glossa laudata.</i> 494	Itinera <i>prohibentium exempla.</i> 518, 523
De Institutionibus <i>captatoriis</i> <i>regula.</i> 494	Jubilæum <i>Lutheranum pri-</i> <i>imum & secundum in Apoca-</i> <i>lypsi designatum.</i> 13 <i>in Suecica</i> <i>cur non celebratum?</i> 354.
Insularum <i>ortus diluvio magno</i> <i>debetur.</i> 19	Juliani (Andr.) <i>Or. fun. in Ma-</i> <i>nuclém Chrysoloram.</i> 269
Intellectus <i>quid sit?</i> 374, 375 <i>quando purus?</i> 375 <i>divini definitio.</i> 382	Julii Cæsaris <i>Commentarii</i> <i>a Naugerio adamati.</i> 390
Inventa <i>recentioris ævi.</i> 251	Ivo <i>Carnutenfis.</i> 3
Invidiæ <i>definitio.</i> 376	Jupiter a Luna <i>occultatus.</i> 33
Johannis Casimiri R. Pol. <i>de</i> <i>uita monastica amplectenda</i> <i>uotum efficax.</i> 105	Jureconsulti, an <i>Medici Repu-</i> <i>blica magis utiles?</i> 268
Johnson (Th.) <i>Medici & mili-</i> <i>tis, mors.</i> 486	Jureconsultorum <i>multitudo,</i> <i>quæ fuit sub Alexandro Se-</i> <i>vero, cur cessaverit sub Con-</i> <i>stantino M.</i> 474
De Josepho Imp. <i>infante, præ-</i> <i>sagium.</i> 100	Jurien (Petrus) 4
Jovis <i>Ammonis icuncula in Bel-</i> <i>gio Britann. reperta.</i> 167	Jurisdictio <i>eccl. Pontificiorum</i> <i>in Protestantes qua ratione</i> <i>suspensa?</i> 256
Isaacson (Henrici) <i>mors.</i> 486	Jurisprudentia <i>Eccl. quid?</i> 328
Iseum <i>Roma quid?</i> 393	Justinus <i>Martyr illustratus.</i> 367 sq.
Isidorus <i>emendatus.</i> 261	
Isis <i>Dea salutaris.</i> 394 <i>sub urnæ specie culta.</i> 394	
Isidis <i>cultus fata Roma.</i> 392 sq. <i>lapis votivus explicatus.</i> 393	
<i>ara vindicata.</i> 396	
<i>sacra descripta.</i> 398 ff.	K Eill (Jo.) <i>primus Collegia</i> <i>Experim. habuit Oxonii.</i> 22

Kir-

INDEX RERUM.

<p>Kircherus (<i>Arban.</i>) <i>refutatus.</i> 79, 393 <i>credulus & temerarius.</i> 79</p> <p>Kirsgartenſe cœnobium quod & unde dictum? 349</p> <p>Knie quid notet? 212</p> <p>Κοδιβίς unde dicti? 42</p> <p>Καυφόρυξides an poſſint generare? 515</p> <p>Kuffſteina arx cur deditioem fecerit <i>Bavaris</i>? 239</p> <p>Labeo an <i>Theologus</i>? 112, 119 ff.</p> <p>Lac in virorum & virginum mammis. 172</p> <p>Lactantius <i>illustratus.</i> 367 ſq.</p> <p>Lætitiz <i>definitio.</i> 376</p> <p>Langi (<i>Franc.</i>) 4</p> <p>Landrecii <i>deditiois causa.</i> 104</p> <p>Langi <i>Diff. de argumento Dialogi S. Juſtini cum Tryphone.</i> 6</p> <p>Langii (<i>Pauli</i>) <i>titubatio.</i> 253</p> <p>Lanzonii (<i>Jof.</i>) <i>de coronis & unguentis in vet. conſcriptis.</i> liber. 343 <i>de luſtu mortuali veterum adverſaria.</i> 344</p> <p>A Lapide (<i>Corn.</i>) <i>Opera recuſa.</i> 528</p> <p>Lapis in agro <i>Bonon.</i> <i>effoſſus.</i> 21 <i>peſtoris humani formam referens.</i> 171</p>	<p>Lapis <i>ſiſilis piſcem referens.</i> 171</p> <p>Lapides <i>auriculares.</i> 170</p> <p>Lapidum <i>figuratorum generatio.</i> 20 <i>verſicolorum generatio.</i> 20 <i>generatio.</i> 130</p> <p>Laryngis <i>partium uſus.</i> - 175</p> <p>Latina lingua <i>uſus in Eccleſia deſenſus.</i> 427</p> <p>Lauingæ <i>urbis ſitus.</i> 442</p> <p>Launojus <i>laudatus.</i> 356</p> <p>Legatos <i>ab ablegatis diſtinguendi origo.</i> 483</p> <p>Legatum <i>pœnæ quid populariter, technice, proprie?</i> 496 ff. 503 ff.</p> <p>Leges <i>nature.</i> 22</p> <p>Leges <i>Jur. Civ. illustratae aut emendatae;</i> L. 2 §. 7, 11, 17, 19, 20, 24, 25, 31, 35, 36, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 47, ff. <i>de Orig. Jur.</i> 107 <i>uſque ad</i> 123 §. 40 <i>I. de R. D.</i> 263 L. 3 ff. <i>de diverſ. temp. præſcr.</i> 263 L. 1 §. 1. ff. <i>de colleg. & corp.</i> 475 L. 71 & 81 ff. <i>de hered. inſt.</i> 495, 502 L. 29 ff. <i>de hered. inſt.</i> 495, 502 L. 68 ff. <i>de her. inſt.</i> 504 L. 54 <i>pr. de Legat. 1.</i> 505 L. 20</p>
	<p>D d d d</p>

INDEX RERUM.

<i>L. zoff. de Condit. instit.</i>	<i>Lienis infarctus ex febre tertiana duplici, & febris lenta, anomala.</i>
469, 503	371
<i>§. ult. Inst. de Legat.</i>	<i>Lienteria, morbus Borami Regis Jud.</i>
496, 503, 505	15
<i>L. i. ff. de his qua. par. caus.</i>	<i>Lienterix natura.</i>
496, 503.	15
<i>L. un. C. de his qua. par. nom.</i>	<i>Lilia quando Gallicis insignibus illata?</i>
496, 503 sq.	52
<i>Leibnitius (G. G.) refutatus.</i>	<i>Lilly (Wilb.) mors.</i>
211, 212	488
<i>defensus.</i>	<i>Linaea quid veteribus denotaverit?</i>
137, 138	212
<i>Leibnitii de Francorum origine libellus auctior recusus.</i>	<i>Lipskii a Lipe (Andr.) Relationes & Decreta Polon. promissa.</i>
211	351
<i>in religione constantia.</i>	<i>Liquidorum actio in fundos & latera vasorum.</i>
138	222
<i>character.</i>	<i>Litaniarum nomen, autor, antiq. uitas, differentia, usus.</i>
225	124 sq.
<i>Pro Leibnitio apologia.</i>	<i>Liturgix in veteri Eccl. ratio uniuersa.</i>
547 ff.	126 sq.
<i>Leo X collectas ex indulgentiis pecunias male impendit.</i>	<i>Syriaca specimen editum.</i>
524	519
<i>Leontius Byzantinus unde sua hauserit?</i>	<i>Lobkovicii exauzorati & relegati causa.</i>
71	100
<i>Leonum ossa.</i>	<i>Le Long. (Jac.) notatus.</i>
202	199 sq.
<i>Leopoldi Imp. vita.</i>	<i>Longævitatis impedimentum.</i>
97 ff.	205
<i>e Vienna a Turcis obfidenda fuga.</i>	<i>Loricarum varia apud veteres genera.</i>
101	336
<i>De Leopoldo Imp. presagium.</i>	<i>lintearum usus.</i>
98	336
<i>Leptosi an castrandi?</i>	<i>novarum inventum.</i>
515	336
<i>De Lerbecke (Herm.) Opera historica.</i>	<i>Lotus Ægyptiaca Soli sacra.</i>
449 sq.	395
<i>Libertatis simile, libra.</i>	
544	
<i>ratio.</i>	
376	
<i>fons.</i>	
374	
<i>Libra libertatis simile.</i>	
544	
<i>experimentis confirmata.</i>	
221	

Loti

INDEX RERUM.

<p>Loti uxoris factum Inscriptio <i>Elia &c. designatum.</i> 7 sq.</p> <p>Luciani duo Dialogi. 495 <i>illustrati.</i> 501</p> <p>T. Lucretii Cari <i>nova editio</i> <i>promissa.</i> 547</p> <p>Ludovici XIV R. G. inaugura- <i>tio memorabilis.</i> 105</p> <p>De Ludovico Saltatore com- <i>mentum.</i> 548</p> <p>Lumbricorum terrestrium tin- <i>ctura anodyna.</i> 35</p> <p>Lumen corporum calefactorum. 186 <i>ex attritu vitri ortum.</i> 186</p> <p>Luminis refrangibilitas diver- <i>sa.</i> 23 <i>fontes.</i> 90</p> <p>Luna cum spicis quid notet? 400 ff. <i>instar Dei culta.</i> 205 <i>decrescens boni ominis.</i> 216</p> <p>Lunæ cornua quid in sacrificio <i>Bacchi notent?</i> 149 <i>conjunctioes cum Vene- re, Pollicio & Regulo.</i> 89</p> <p>Luneburgi Historia reforma- <i>tionis Ecclesiastica edita.</i> 9 ff. <i>Eccles. Evan- gelica promissa.</i> 10</p> <p>Lupuli foliorum & seminis a- <i>natome.</i> 81</p> <p>Lutherus acerbitatis accusa- <i>tus.</i> 418</p>	<p>Lutherani defens. 427</p> <p>Lutheranorum Theol. recensio. 535 ff.</p> <p>Lyra cur in sacrificio Bacchi <i>adhibita?</i> 150</p> <p>Machina experimentandi <i>graviorum acceleratio- nem.</i> 221 <i>potentias obli- quas examinandi.</i> 222 <i>vires centrales examinandi.</i> 222 <i>rotaria animal- culi aquatilis.</i> 79 <i>condensandi ac- ris.</i> 23 <i>planetaria.</i> 28 <i>ad ossa diffracta sui suo restituenda.</i> 131</p> <p>Machinæ hydraulica, 223</p> <p>Macularum apparitiones a. 1716. 133</p> <p>Magdeburgici Archiepiscopi - <i>patus codex epistolaris.</i> 350</p> <p>Magicum quid habeatur Has- <i>sentottis?</i> 205</p> <p>Magnæi (Arna) editio nova <i>Chronici Danici veteris pro- missa.</i> 429</p> <p>Magneticæ acus declinatio ut <i>observanda?</i> 170 <i>ut accurate inventiunda?</i> 24</p> <p>Malachbelus quid? 247</p> <p style="text-align: center;">Dddd 2</p> <p style="text-align: right;">Mal.</p>
--	--

INDEX RERUM

Malbergii, <i>judicii genus</i> , unde?	210	Martinus Pol. <i>defensus</i> .	447
Malum cur a Deo permittatur?	384	De Martino Polono <i>varia</i> .	161
Mali origo quam Philosophis gentilibus?	64	Materia <i>pure passiva</i> .	90
<i>qua sit origo?</i>	384	<i>quid sit?</i>	378
Mammæ anatome.	173	<i>cogitare nequit.</i>	379
Maniaci an castrandi?	515	<i>nunquam resolvitur in elementa.</i>	379
Mancipi res & nec mancipi illustrata.	257 sq.	Mathematicus <i>praxi austera Christianismi incumbens</i> .	136
<i>vox a Triboniano & Pandectis crasa & substituta vox mobilia.</i>	264	Mathesis <i>mixta experimentis confirmata.</i>	220
Manichæismi origo.	477	Mauringizæ <i>seus</i> .	212
Manichæis an multa affinixerint orthodoxi?	477	Maximi Alexandrini <i>Soph.</i>	
Contra Manichæos <i>edictum Impp. Gentilium illustratum.</i>	476 ff.	<i>Commentatio de object. insolubilibus ab Oratore declinandis edita.</i>	74
De Manuscriptorum <i>etate judicium.</i>	94	In Maximiliani Em. El. Bav. cum Antonia Austr. nuptiis <i>omina insaufa.</i>	101
Manutius (Aldus Pius) a <i>confilio typographiæ deponenda revocatus.</i>	390	Mayeranus <i>colus quid & unde dictus?</i>	344
Margareta Su. D. & N. Reg. num Greta nigra <i>dicta?</i>	429	Mazarini moribundi de <i>efficacia sacramentorum scrupulus.</i>	106
Margaritas <i>adulterinas parandi ars.</i>	130, 131	Mechanica <i>experimentis confirmata.</i>	220
Mariana autor libri l'Espion &c.	519	Mechanicæ <i>potentia.</i>	22
Maris <i>regurgitatio ut se habeat?</i>	299 ff.	Mechanismus <i>fons veritatis objectiva.</i>	377
Marshall (Th.) <i>mors.</i>	488	Medicamentorum <i>pro climatis diversitate effectus varius.</i>	178
Martialis <i>volumina multa quorundam combusta a Naugeria.</i>	391	<i>alterantium nullus usus.</i>	408

Medi-

INDEX RERUM.

Medici an Jureconfulti Reip. magis utiles? 268	causa. 218, 219
Medicina Statica Britannica. 286	Methodus medendi pro climatis diversitate varia. 178
Medicinæ practica synopsis. 75	morbis. 406
status. 406	nova describendi bo- rologia solaria. 23, 24
Medullæ spinalis anatome. 83	determinandi summas stellarum. 27 ff.
Melanchthon quo anno mor- tuus? 11	Miltoni (Jo.) libri cremati, & mors. 487
De Melanchthonis chronico ju- dicio. 95	Mindenſis Hiſtoria Eccl. Evan- gelica promiſſa. 10
Meliſſæ liquor & ſal volatile. 34, 35	Mineralia in creatione e fluido producta. 18
oleum athercum. 35	Minutius Felix illustratus. 367
Melitenſium origo, nomen, Dii, veſtitus, lingua. 40	Miracula fictitia ut a veris di- ſtinguantur? 384
Memoriæ ratio. 375	Miraculoſum cur naturali in- ferius? 384
Menſtrerii (Cl. Fr.) de Colo- Majerano Epistoſa. 345	Miſericordia virtus Chriſtiana. 65
Mens eſt ſubſtantia ſimplex. 380	Moguntinis num jus in Thy- ringiam competat? 252 ff.
Ad Menſium ſuppreſſionem frumenti prima ſtamina vi- ridia conducunt. 370	Molin (Laur. Jo.) diſſ. de cla- vibus veterum. 344
Mentis eſſentia & natura. 380	Monas quid ſit? 378
Mercurius in Sole obſervatus. 46, 87	Monorchides num poſſint gene- rare? 515
Mercurii icuncula in Belgio Britannico reperta. 167	Monſtrum bicorporcum. 131
Metalla ut generentur? 171	Montague (Rich.) mors. 485
in creatione e fluido producta. 18	Montecuculi fortitudo & pul- cre diſtum. 98, 99
Metallorum generatio poſt di- luviũ. 20	Commentarii Leo- poldo Imp. & Carolo Lotba- ringo aſtimati. 100
Metaphyſicæ præſtantia & u- ſus. 543	
Meteorũ mirabilis deſcriptio ac	

Dddd 3

Mont-

INDEX RERUM:

<p>Montfauconii (Bern.) <i>modestia</i> <i>illaudabilis.</i> 250</p> <p>Montis <i>tabulati altitudo.</i> 201</p> <p>Montium <i>fissura a diluviomagno</i> <i>dependens.</i> 19</p> <p>Mopsuesteni (Theodorus & Polychronius) <i>fratres,</i> 71</p> <p>Morbi <i>epidemici Berolini A. 1719</i> <i>grassantes.</i> 370 <i>num naturaliter a Christo curati?</i> 314</p> <p>Morborum <i>origines abstrusa.</i> 75 <i>endemicorum examen.</i> 178 <i>status.</i> 406 <i>idea.</i> 406 <i>principium, salia biliosa.</i> 407 <i>hereditariorum ratio.</i> 513</p> <p>Morinus (Jo.) 3</p> <p>Moschus (Jo.) 70</p> <p>Motivum <i>voluntatis Divina.</i> 383</p> <p>Motiva <i>num cum externa anima consideranda?</i> 544 <i>quid circa actiones importent?</i> 376</p> <p>Motus <i>corporum in mediis resistentibus explicatus.</i> 314 <i>ex conflictu corporum.</i> 22 <i>impotentia ob defectum articulationis osium.</i> 131</p>	<p><i>natura & principia.</i> 379</p> <p><i>corporum intestinus.</i> 379</p> <p><i>aqua in canali bontontati.</i> 297 ff.</p> <p><i>per castellum fluentis.</i> 402</p> <p><i>in mediis resistentibus.</i> 314, 315</p> <p><i>varii experimentis confirmati.</i> 222</p> <p><i>fluidorum.</i> 223</p> <p><i>doctrinam quinam illustrarint?</i> 313</p> <p><i>quibus entibus conveniat?</i> 379</p> <p><i>gravium in medio resistente,</i> 466</p> <p><i>chordarum tensorum.</i> 466</p> <p><i>ex percussione regula.</i> 405</p> <p>Motuum <i>regula ad experimentum revocata.</i> 222</p> <p>Mullerus (Christoph.) <i>praeceptor Leopoldi Imp.</i> 97</p> <p>Mundus <i>cur opus sapientia divina.</i> 384 <i>minime aeternus.</i> 91 <i>unus cur perfectior altero?</i> 379 <i>non nisi unus existere potest.</i> 382</p> <p>Mundi <i>systema Copernicanum defensum.</i> 89</p> <p style="text-align: right;">Mun-</p>
---	---

INDEX RERUM.

Mundi <i>definitio.</i>	377	Necessitas <i>moralis quid sit?</i>	376
<i>essentia.</i>	377	Neomagenſis <i>pax Leopoldo</i>	
<i>veritas probata.</i>	377	<i>Imp. parum grata.</i>	100
<i>contingentia.</i>	377	Neptuni <i>scuncula in Belgio</i>	
<i>perfectio.</i>	379	<i>Britannico reperta.</i>	167
<i>idealſ mutaciones.</i>	380	Nervorum <i>anatome.</i>	82,83,
Mundum <i>ab aeterno creatum,</i>			84,86
<i>ſententia Ariſtotelis excuſa-</i>		<i>ex medulla ſpinali</i>	
<i>ta.</i>	77	<i>ortus.</i>	83
Muniendi <i>formarum diverſi-</i>		Newtonus (<i>Iſ.</i>) <i>Leibnitio pa-</i>	
<i>tas.</i>	139	<i>rum aquus.</i>	137
Muſcæ <i>vivipara.</i>	80	<i>unde inventa ſua bau-</i>	
Muſculorum <i>motus nova rati-</i>		<i>ſerit?</i>	137
<i>one explicatus.</i>	80	<i>affeclarum hypothe-</i>	
Muſices <i>numeri duplices.</i>	437	<i>ſes non probat.</i>	188
<i>uſus in Oratoria.</i>	438	A Nicolao (<i>Andrea</i>) <i>obitus.</i>	197
<i>diviſio juxta Ariſtoxe-</i>		Nicolius (<i>Petrus</i>)	3
<i>nem.</i>	437	Nicotianæ <i>herbæ uſus in partu</i>	
Mutus <i>ad ſeptimum ætatis an-</i>		<i>difficili.</i>	204, 205
<i>num.</i>	136	Nitrum <i>inſpiſſando chylum o-</i>	
N Annetenſe <i>ediſtum revo-</i>		<i>peratur.</i>	84
<i>cabile.</i>	57	Nitri <i>examen.</i>	84
Natura <i>quid ſit?</i>	379	Nivem <i>bibendi mos tempore</i>	
Naturæ <i>humana idea.</i>	406	<i>Salomonis ſolemnis</i>	465, 466
<i>perfectio infinita.</i>	378	Nobiles <i>Sileſiæ familiæ deſcri-</i>	
<i>ordo.</i>	379	<i>pta.</i>	264 ff.
Naturalis <i>hiſtoria Scripturæ S.</i>		Nobilitatis <i>Gallica olim ſta-</i>	
<i>veritatem confirmat.</i>	48	<i>tus.</i>	53
Naugerius, <i>dialogus, num Fra-</i>		De Nobilitate <i>liber Poggii.</i>	268
<i>caſtorio debeat?</i>	391	Noodt (<i>Gerh.</i>) <i>notatus.</i>	165 ſq.
Naugerii (<i>Andr.</i>) <i>vita.</i>	389 ff.	Norvagiæ <i>Regnum num ſem-</i>	
<i>odium in ſcriptores</i>		<i>per hereditarium?</i>	429
<i>laſcivos.</i>	391	Notionum <i>generalium origo.</i>	
Necessitas <i>phyſica quid ſit?</i>			381
	377	<i>principia.</i>	372
		<i>Nucleo-</i>	

INDEX ERUM.

Nucleorum funiculi.	78	<i>Ad Ophthalmiam Ecbium mi-</i>
Numeratio per noctes.	212	<i>nimum centusum valet.</i>
Numeri quid antiquis notent?	437	<i>Orationis Dominicæ in veteri</i>
Nummi <i>Attile illustrati.</i>	215 ff.	<i>Ecclesia usus.</i>
<i>in cimeliarcbiis serua-</i>		127
<i>ti num fuerint olim com-</i>		<i>In Oratoria usus Musices.</i>
<i>munis usus?</i>	248 sq.	438
<i>Germanorum promif-</i>		<i>Orbis igneus ex rotatione car-</i>
<i>fi.</i>	351	<i>bonis ardentis.</i>
<i>De Nummis Hebraicis para-</i>		186
<i>doxa.</i>	94	<i>Ordinationes Anglorum num</i>
<i>Nutritio seminum ut fiat?</i>	78	<i>valida?</i>
<i>Nutritionis organum singula-</i>		421
<i>re.</i>	79	<i>Ordo num quantitatis capax?</i>
<i>Nymphæ præter superiores</i>		373, 545
<i>dua inferiores?</i>	145	<i>Ordinis definitio.</i>
<i>Nympharum defectus.</i>	145	373
<i>glandula sebacea.</i>	146	<i>equestris S. Huberti hi-</i>
		<i>storia.</i>
		466
		<i>Oris functiones.</i>
		131
		<i>Oropelanus Comes ex exilio re-</i>
		<i>vocatus.</i>
		319
		<i>Aufriacis fævet.</i>
		321
		<i>Ossa sine articulatione.</i>
		131
		<i>diffracta ut situi restituen-</i>
		<i>da?</i>
		131
		<i>leonum qualia?</i>
		202
		<i>Oves pingium caudarum.</i>
		202
		<i>Ovorum putaminum examen.</i>
		85
		<i>Ovulum per tubas Fallopianas</i>
		<i>ad uterum non deponitur.</i>
		81
		<i>Ovula muliebria fictitia.</i>
		81
		<i>animalium impugnata.</i>
		81
		P <i>Alladii Galata fata & scri-</i>
		<i>pta.</i>
		69
		<i>scripta plusquam quin-</i>
		<i>quaginta.</i>
		69
		<i>De</i>

INDEX RERUM.

<i>De Pallavicini Hist. Canc. Trid. judicium.</i>	93	Pecudes <i>ſcitis</i> quid? 260 ſq.	
<i>Palma coactifera.</i>	82	Pelufiota (<i>Isidorus</i>) quis? 71	
<i>Papa num eccleſie ſponſus?</i>	47	Penis <i>ſeptum a duobus corporibus nervorum non eſt pars diſtincta.</i>	145
<i>Papæ Rom. ambitio.</i>	355	<i>non recte perforatus an generationem impediatur?</i>	15
<i>infallibilitas aſſerta.</i>	424	<i>anatomæ.</i>	513
<i>negata.</i>	356	<i>parvus an congreſſum impediatur.</i>	515
<i>primatus aſſertus.</i>	424	<i>De Penis magnitudine inſpectio nihil determinat.</i>	515
<i>negatus.</i>	357.	Pentagonum <i>ſauſti omnis ſignum.</i>	216
	417	Pentecoſtes <i>tempus verum.</i>	324
<i>Papatus origo minime divina.</i>	353	Perceptio <i>ut differat a repræſentatione corporca.</i>	380
<i>nullibi approbatus.</i>	354	Perceptionis <i>deſinitio.</i>	380
<i>hiſtoria.</i>	355	Perceptiones <i>rerum corporcarum quales ſint?</i>	380
<i>Parallaxis Solis & Mercurii.</i>	88	<i>cur cum motibus corporis conſentiant?</i>	380
<i>Parentæ Brava examen.</i>	86	Perefix <i>num autor Hiſtoria Henrici IV R. G.</i>	50
<i>Parent (Ant.) vita.</i>	136	Peregrinationum <i>abusus.</i>	520
<i>Parliamenti Gallici hiſtoria.</i>	54 ſq.	Perfectio <i>perceptionum mundi.</i>	381
<i>Particulariſimi dogma deſperationis cauſa.</i>	462	Perfectionis <i>deſinitio.</i>	373
<i>Pafchatos tempus verum.</i>	325	<i>differencia.</i>	373
<i>Baſiphilus cur dictus H. Buſchius?</i>	480	Perfectionum <i>divinarum ideæ ut enaſcantur?</i>	284
<i>Patres Chriſtiani an fuerint meliores Theologi, quam ſciti?</i>	367	Peripnevmonicorum <i>anatomæ.</i>	371
<i>Patriæ poteſtas apud Romanos olim quanta?</i>	363	Permutatio <i>rerum ubi locum habeat?</i>	297
<i>S. Paulus Petrum ſuperiorem haud agnovit.</i>	356		
<i>Paulus libr. II Sentent. ſ. ult. illuſtratus.</i>	367		
<i>Peccati origo gentilibus ignorata quas ſententias produxerit?</i>	68		
		Eeee	Per-

INDEX RERUM.

<i>Perficæ arboris folium Harpo-</i>	<i>Philoponus unde Jo. Alexan-</i>
<i>crati sacrum.</i> 395	<i>drinus dictus?</i> 73
<i>Perspirationis ratio.</i> 28-, 288	<i>Philosophia Christiana & gen-</i>
<i>Peruvianus cortex febribus o-</i>	<i>tilis ut differat?</i> 65 R
<i>mnibus medetur.</i> 314	<i>corpuscularis qua-</i>
<i>Pestis minime contagiosa exem-</i>	<i>tenus admittenda?</i> 379
<i>plum.</i> 162	<i>Philosophiæ gentilis in religio-</i>
<i>quid sit?</i> 510	<i>ne Christiana usus.</i> 67
<i>causa.</i> 510	<i>Phimosi an generationem im-</i>
<i>preservatio & curatio.</i> 511	<i>pediat?</i> 515
<i>Petra quo sensu dictus Petrus?</i>	<i>Phimoseos exemplum.</i> 517
329	<i>De Photio patriarcha judicium.</i>
<i>Petronellæ genealogia.</i> 467	73
<i>Petronii fragmentum Traguri-</i>	<i>Phrenetici anatome.</i> 371
<i>ense spurium.</i> 432	<i>Cum Phthysica an coitus cele-</i>
<i>De Petronii scriptis consultus</i>	<i>brandus?</i> 516
<i>diabolus.</i> 432	<i>Phthysici anatome.</i> 371
<i>S. Petrus neutiquam Pontificum</i>	<i>Physica Cartesiana explosa.</i> 93
<i>Rom. antecessor.</i> 354, 355	<i>Aristotelica.</i> 76
sq. 424	<i>quid sit?</i> 76
<i>Petrus Blesensis.</i> 3	<i>Physiologicæ Epistole.</i> 79
<i>Peuceri (Casp.) fatum infelix.</i> 536	<i>Pictetus (Bened.) notatus.</i> 493
<i>De Peuceri (Casp.) Chronico ju-</i>	<i>Pilorum descriptio.</i> 78
<i>dicium.</i> 95	<i>Pipa seu Pipara concubina an</i>
<i>Pez (Hier.) Scriptores Austria-</i>	<i>uxor Galliceni?</i> 147
<i>ci promissi.</i> 352	<i>num eadem ac Salonina?</i>
<i>Pfaffius (Chr. Matth.) notatus.</i>	147
192	<i>Pithocus (Petrus) notatus.</i> 475,
<i>num autor unionis in-</i>	478
<i>ter Protestantes?</i> 460	<i>Placentæ uterina structura.</i> 131
<i>Phædrus num libertus Augusti.</i>	<i>Plicæ Polonicæ historia.</i> 508
432	<i>cura.</i> 510
<i>Phænomenon luminosum se-</i>	<i>Planetæ sunt habitacula ani-</i>
<i>ptentrionalis.</i> 129, 130	<i>mantium.</i> 90
<i>Philo de vita Moysi illustratus.</i>	<i>Planetarum motus sibi in-</i>
366	<i>china,</i> 23
	Plano:

INDEX RERUM.

Planetarum <i>cavitas asserta.</i>	90	Prædicatorum <i>ordinis Scriptura- rum recensiti.</i>	153
Planorum <i>declinatio absque magnete determinanda.</i>	24	Præputii <i>frænulum an de virgi- nitate virili testetur?</i>	516
Plantæ <i>a qua in ordinem reda- ta?</i>	411	Præscientiæ <i>contingentiæ & li- bertati non derogas.</i>	383
Pleuripneumonici <i>anatome.</i>	371	Preces <i>ad quos in primitiva Eccl. directæ?</i>	125
Plumbum <i>in aerum mutari ne- quit.</i>	77	<i>qua lingua olim publico instituta?</i>	125 sq.
Pluvia <i>a tonclavibus ut arcen- da?</i>	134	Prevotii (<i>M.</i>) <i>de magistratu populi Rom. Comm.</i>	345
Podagræci <i>an castrandi?</i>	515	Primatus <i>Papæ assertus, negatus.</i>	424 357.
Poggii <i>Florent. vita.</i>	267		417
<i>ingentium & mores.</i>	268	Principi <i>jus circa sacra asser- tum.</i>	332 sq.
Politiani (<i>Angeli</i>) <i>vita.</i>	42	Principium <i>indiscernibilem stabilitum.</i>	377
<i>agologia.</i>	42	<i>rationis sufficien- tis demonstratum.</i>	372
Politice <i>Academia erigende consilium laudatum.</i>	521	Principia <i>precaria ut e discipli- nis eliminanda?</i>	383
Poltren <i>vox Gallica unde?</i>	213	Principes <i>librorum auctores</i>	385 sq.
Pontani <i>Hist. Geldriae notata.</i>	37	Principum <i>scriptis Theol. clas- sorum exempla.</i>	48
Pororum <i>cutis descriptio.</i>	85	Professor <i>Mathematicum balbu- tiens.</i>	135
Partia, <i>aule Casaræ minister, accusatus.</i>	106	Proficiscendi <i>licentiæ frenata.</i>	518 ff.
Pontocarrerus <i>Card. Austriaco- rum fautor.</i>	316	Protestantium <i>unio commenda- ta.</i>	461 ff.
<i>ut ab Austriacis alienatus?</i>	318 sq. 320	Providentiam <i>Dei num Philo- sophi gentiles agnoverint?</i>	62
Possibilia <i>omnia cur non fiant actualia?</i>	384		62
Postumius <i>Cor. an apud Lévi- am, 30, 16 plus dixerit, quam senferit?</i>	475		62
Potentiz <i>obliqua experimento illustrata.</i>	222		62
Retteri (<i>Fr.</i>) <i>mors.</i>	488		62

Eccc 2

Publi-

INDEX RERUM.

Publiciana cui competat?	465	R abbini in criticis delirant.	
Publicianæ autor.	467	Radziovii Cancell. Pol. in Jo.	534
Pueri generantes.	513	<i>Casimirum R. P. odium.</i>	105
Pulmones in inspiratione tho-		De Ratiborienſi & Oppavienſi	
<i>raccem non replent.</i>	174	<i>Ducatu ſingularia.</i>	99
Pulfatillæ examen.	140	Ratio quid fit?	374
Pulfus vena, non arteria, eſt tri-		Ratiocinia ut in corpore mecha-	
<i>buendus.</i>	80	<i>nice repræſententur?</i>	381
<i>nocturnus matutino ce-</i>		Ratiociniorum ortus.	381
<i>terior eſt.</i>	288	Rationum theoria nova pro-	
<i>quando acceleretur?</i>	288	<i>miſſa.</i>	132
Punicæ lîngua in Melitenſi re-		De Ravani (Petr. Jac.) lauda-	
<i>liquia.</i>	40	<i>tus.</i>	258
Purgantia num perſpirationem		Reactionis ſcrutinium.	515
<i>impediant?</i>	287	De Rebindero (Petro) varia.	111
Puteani (Erycii) pecunia Rom.		Rechenberg nomen unde?	265
<i>ratio ad noſtram revocata.</i>	345	Refrangibilitas luminis diver-	
Pyri anatome.	80, 81	<i>ſa.</i>	23
Pyxis magnetica declinationi		De Regio (Urano) iudicium.	535
<i>obſervanda ſerviens.</i>	130	Regionis conditio ut corpus no-	
Q uadrubacium quid?	247	<i>ſtrum alteret?</i>	119
Q uadrupes JCiſſi quid?	260 ſq.	Regnerius.	3
Qualitates ſua natura inexpli-		Religio argumentis aſtronomi-	
<i>cabiles quales ſint?</i>	188	<i>cis ſtabilita.</i>	89
Ad Quartanam remedium.	370	Religionis Chriſtiana præſtan-	
Ex Quartana per chinam ſup-		<i>tia & divinitas vindicata.</i>	491 ſſ.
<i>preſſa hydrops.</i>	371	<i>cultus apud veteres</i>	
Quenelliana doctrina examina-		<i>Rom. pones quor?</i>	474
<i>ta.</i>	423 ſſ.	<i>perpetua odium an ex</i>	
Quintiliani Codex Gothanus		<i>Egypto?</i>	474
<i>deſcriptus.</i>	434 ſq.	<i>an</i>	
Quiritarium Jus & Bonitari-		<i>perpetuo idem apud vet.</i>	
<i>um quid?</i>	262	<i>Rom.</i>	475

Reli-

INDEX RERUM.

Religionis revelata veritas af- ferta. 91	Ronsardus (Petrus) 3
Religionum examen commen- datum. 491 sq.	Rooke (Laur.) mors. 486
Rerum naturalium admiran- da varietas. 378	Rosweidi (Heriberti) vita Pe- trum. 70
Revelationis divina criteria. 383	Rotaria machina in animalculo. 79
Rhenus num in Padum intro- duci tuto possit? 295 ff	Le Roux (Seb.) 3
Rheni, fluvii Italia, descriptio & historia. 291	Rubro colore in pralium acun- tur elephantii. 340
Rheumaticæ febres vena sectio- nem baud ferunt. 371	Rudolphus Augustus D. Br. se- ptimestris baptizatus. 11
Rhinocerotis descriptio. 203	Ruperti Princ. Palat. argute dictum. 102
Rhythmus quæ in Musica? 438	Ruffardus (Lud.) 3
Riberius (Guil.) 3	S acrificiis a Judæis quædam animalia & cur adhibita? 42
Richelii Card. vita MS. Alb. Sebifin vindicata. 199	Sal ex aqua dulci. 203
Reftiga (Petrus) 3	Salamandriæ igne cremantur. 203
Ripuariorum leges illustrata. 208 ff.	Salis ammoniaci Egyptiaci o- rigo. 131
Ritter-Recht, judicium eque- stre in Silofa. 266	Salin biliosa sunt principium morborum. 407
De Roa (Mart.) notata. 342	ex oculis & ebelis cancro- rum extracta. 79
De Roma A. 1707. Casari subji- cienda consilia irrita. 240	Parcira brava. 86
In Romanum jus Imperatoribus bodique salvam. 354. sq.	Salium solutionum diversitas. 131
Romæ Reip. libertatis fun- damentum. 60	ventris sui affectus. 407
Romani quinam medio ævo di- cti? 212	Salica lex quibus debeat origi- nem? 103
Romuli & Romæ deinceps cum Lupa in Belgio Brit. reperta. 167.	illustrata. 208. ff.
	Salicæ legis autores. 209

INDEX RERUM.

Salomon a <i>septicismo libera-</i> <i>tus.</i> 314	Schererzius (<i>Sigism.</i>) <i>contra</i> <i>G.</i> <i>Arnoldum vindicatus.</i> 11
Solomon (<i>H. T.</i>) <i>de iudiciis</i> <i>&</i> <i>panis, it. de officio vite civ.</i> <i>Rom. Comm.</i> 343	Schickfufii <i>de fendis Silesia</i> <i>U-</i> <i>ber promissus.</i> 351
Salonina (<i>Cornelia</i>) <i>qua?</i> 147 <i>II</i> <i>num eadem cum Pipa?</i> 147	Scotiz <i>Reges cur Seona inau-</i> <i>gurati?</i> 104
Saltus <i>in natura non datur.</i> 279 <i>in ratiocinando permiff.</i> 375	Schotti (<i>Andr.</i>) <i>nata in Helio-</i> <i>dorum promissa.</i> 351
Salviae <i>examen.</i> 79	Scripturæ <i>S. Vet. Test. veritas</i> <i>ex hist. naturali demonstra-</i> <i>ta.</i> 48
Salutis <i>certitudo unde?</i> 462	Scripturæ <i>S. loca explicata aut</i> <i>illustrata:</i>
De Sandhagenio (<i>Casp. Herm.</i>) <i>varia.</i> 12	Levit. XII, 6. 324
Sanguinis <i>squillarum examen.</i> 78 <i>color nigricans un-</i> <i>de?</i> 83	Ef. VI. 326
In Sanguine <i>squillarum salia</i> <i>nitriformia.</i> 78	VII, 14. 6
Sanitas <i>in sanguinis temperatu-</i> <i>ra consistit.</i> 83	Thren. IV, 7. 342
Sapientia <i>hominis a ventriculo</i> <i>dependet.</i> 408	Escher II, 12. 15
<i>divina.</i> 384	Matth. IX, 20. 15
Satellitum <i>Saturni theoria.</i> 133	XXVI, 18, 19. 328 sq.
Satyrus <i>cur in sacrificio Bacchi?</i> 150	Luc. XIV, 1. 15
Sauveur (<i>Jof.</i>) <i>vita.</i> 134	XXIII, 24, 25. 328
De Scaligerorum <i>familia tra-</i> <i>ctatus.</i> 269	Act. II, 1. 124
Scarificationis <i>usus.</i> 207	1 Cor. XI, 26. 14
Schachiludii <i>origo & historia.</i> 338	2 Cor. XI, 5. 329
Ad Schellenbergam <i>viatoria</i> <i>autor.</i> 239	III, 11. 329
	Gal. II, 6, 9. 329
	1 Petri V, 2, 3, 4. 380
	2 Petri III, 16. 427
	1 Job. V, 37, 190 ff. 357 ff.
	Apoc. XI, 8. 14
	XXVII, 1, 2, 3. 13
	A Scripturæ <i>S. lectione cur lai-</i> <i>cos prohibent Pontifici?</i> 426
	Scrotum <i>magnus.</i> 517
	Scro-

INDEX RERUM.

Scrotum abscissum a natura re- stauratum.	517	Ad Senfationem perficiendam concurrunt salia biliosa ven- triculi.	407
Scroti examen.	513	Sensus quid sint?	374
Scurriles lusus apud Valerium Max. quinam?	110	Serierum summas determi- nandi methodus nova.	27 ff.
A Seckendorf (Viti Lud.) In- structio ad Ephorum agnato- rum.	519	Serpens quid designet in sacrifi- cio Bacchi?	150
Sedanensis Academia a quo condita?	59	divinitatis signum.	394
Seldio (Ge. Sig.) quonam debe- antur in Peuceri Chronico?	55	Serpentes in lapide quid no- tent?	246
Semen Vinca Peruvica vindicatum.	81	Servitus mentis unde?	374
lupi descriptum.	81	Severus Sozopolitanus, ex caus- dico monachus.	72
Seminis organa nutritioni de- stinata.	78	Sexus permutatio an possibilis?	516
pisciculorum animalcu- la.	80	Sheldon (Gilb.) mors.	487
masculi animalcula.	81,	De Sicilia 5 talentis Hebraeorum libri autor.	41
82, 85		constitutio explicata.	41
arietis animalcula.	82	Siculi olim quam hodie celebri- ores.	95
humani usus.	514	Di Sigilliferi per Thuringiam titulo Epistola.	251 ff.
consideratio,	512	Silosiae familia nobilis descri- pta.	264 ff.
Semina tantum nutriuntur ex funiculo.	78	Similia duo in abstracto num sunt ens unum?	545
Seminum funiculi.	78	existere nequeunt.	377
globuli membranis circumdati.	78	Simon (Richard.) emendatus.	432
Senatus Consultum Rom. de Bacchanalibus coercentis il- lustratum.	474 sq.	Simplicia moveri nequeunt.	379
Seneca an captaverit testamen- ta?	494	Simplicium theoria,	373
vindicatus.	500	Sinaita (Anastafus) laudatus.	72
Senes generantes,	513	Slichtenhorstii Historia Gel- driae notata,	37
		Sumo.	

INDEX RERUM.

<i>Smeectymnus, liber, quos ha-</i>	<i>Spinæ cyprini deglutitio letba-</i>
<i>beat autores?</i> 487	<i>lis.</i> 131
<i>Smialia quid?</i> 247	<i>Spiritus quid sit?</i> 381
<i>Sodomia, crimen capitale.</i> 207	<i>Spiritus S. effusio num die Do-</i>
<i>Soliditas cognitionis.</i> 381	<i>minica facta?</i> 324
<i>Sol sub Bacchoolim cultus.</i> 151	<i>Spontaneitas quid importet?</i>
<i>luminis fons.</i> 90	376
<i>Solis & Mercurii parallaxi.</i> 88	<i>Spurflow (Wilb.) mors.</i> 487
<i>natura.</i> 86	<i>Squammarum cyprini examen.</i>
<i>pallor post mortem Casar-</i>	81
<i>is inter fabulas relat.</i> 133	<i>piscium forma-</i>
<i>Somnii definitio.</i> 375	<i>tio.</i> 131
<i>Somniorum naturalium & su-</i>	<i>Squillarum sanguinis examen.</i>
<i>pernaturalium discrimen.</i>	78
380	<i>Stalactilis generatio.</i> 20
<i>In Sorano quæ corporis ratio?</i>	<i>Stationum loca in theoria pla-</i>
407	<i>netarum ut determinanda?</i>
<i>Sonus corporis percussæ unde</i>	189
<i>pendeat?</i> 134	<i>Statura hominis a diluvio non</i>
<i>experimentis confirma-</i>	<i>decrevis.</i> 77
<i>tus.</i> 223	<i>Status corporis saluberrimus</i>
<i>Soni celeritas.</i> 187	<i>quinum?</i> 286
<i>Sopater apud Grotium 2, 5, 28</i>	<i>Steatomosi tumoris in femore</i>
<i>illustratus.</i> 264	<i>extirpatio funesta.</i> 370
<i>Sophocles in Electra illustra-</i>	<i>Stechus Eugubinus (Augusti-</i>
<i>tus.</i> 500	<i>nus) refutatus.</i> 64
<i>Spadicæ quid?</i> 440	<i>Stercus gallinarum & columba-</i>
<i>Spartianus notatus.</i> 122	<i>rum examinatum.</i> 82
<i>Ad Spasmodicos dolores reme-</i>	<i>Stercoris elephantini usus.</i> 202
<i>dium.</i> 36	<i>Stirpium agri Bononiensis ca-</i>
<i>Spatium nam attributum divi-</i>	<i>talagus.</i> 16
<i>num?</i> 545	<i>Sturavii (Leonb. Christoph.) stu-</i>
<i>an sit ordo?</i> 373	<i>dium in Architectura mili-</i>
<i>Sphalina typographicum Era-</i>	<i>tari.</i> 138
<i>sino fuit præjudicio.</i> 44	<i>Stylites (Simcon) unde dictus? 72</i>
<i>Spinæ rudimentum in femine:</i>	
81	

Spb-

INDEX RERUM

Sublimatio <i>quid?</i>	32	<i>Circa</i> T Argentium <i>curvas</i>	
<i>ut fiat?</i>	33	<i>singularia.</i>	133
Sublimationis <i>usus.</i>	33	Tauleri (Jo.) <i>vita unde peten-</i>	
Substantia <i>simplex quando sui a-</i>		<i>da?</i>	449
<i>liarumque rerum conscia?</i>	379	Taurelliana <i>signa an immoder-</i>	
<i>ut rationa-</i>		<i>nis edition. Corporis Juris</i>	
<i>lis evadat?</i>	381	<i>adhuc exsistit?</i>	108 sq
Substantiarum <i>immaterialium</i>		Taxe <i>Cancellaria papalis Edi-</i>	
<i>genera.</i>	382	<i>tor quis?</i>	95
Sucking (Jo.) <i>mors.</i>	485	Taylorus <i>notatus.</i>	226 ff. 279 ff.
Sueci <i>studia sublimia hactenus</i>		Taylori <i>animus ceteris infen-</i>	
<i>neglexer.</i>	26	<i>sus.</i>	225
Suidas <i>notatus.</i>	477	Templii <i>de Statu Belgii Ead.</i>	
De Suidæ <i>editione Kusteriana</i>		<i>opus notatum.</i>	103
<i>judicium.</i>	74	Tempus <i>an sit ordo?</i>	373
Sully (Maximil. Dux de) <i>no-</i>		Temporis <i>cultus divini in vet.</i>	
<i>tatus.</i>	58	<i>Eccl. ratio.</i>	128 sq.
Sulpitii (Servii) <i>liber de Sacris</i>		Tempuscula <i>conceptibilia mi-</i>	
<i>detestandis.</i>	474	<i>nima.</i>	379
Supplicium <i>Hottentotorum.</i>		Tendines <i>nervorum expertes.</i>	
	207		86
Surditas <i>obscuris curata.</i>	204	Tendinum <i>filimenta spiræ figu-</i>	
Syllogismorum <i>novus usus.</i>	375	<i>ram habent.</i>	80
Sylvii (Ænea) <i>Apophtegmata</i>		<i>examen.</i>	81, 83, 86
<i>edita.</i>	269	Terræ <i>creatio ut facta?</i>	18
Symmonds (Ed.) <i>mors.</i>	486	Tertulliani <i>lacuna ad Nation.</i>	
Syriacæ <i>liturgiæ specimen.</i>	529	<i>Lib. 1 suppletæ & illustrata.</i>	368
Systema <i>Theol. typica deside-</i>		Testiculi <i>arctis anatome.</i>	82
<i>ratum.</i>	456	Testiculorum <i>usus.</i>	514
<i>mundi Copernicanum</i>		<i>examen.</i>	512, 513
<i>defensum.</i>	89	Testudinis <i>marinæ cordis ana-</i>	
<i>vi gravitatis</i>		<i>tome.</i>	174
<i>conservatur.</i>	90	Thea <i>sanguinis temperaturam</i>	
Systemata <i>Theol. rejecta.</i>	457	<i>resistit.</i>	83
<i>qui primi de-</i>			
<i>derint?</i>	457		

Ffff

Thea

INDEX RERUM.

Thea capitis doloribus medetur.	204	Tibisci descriptio.	148
Theatri Alauensis forma.	249	Tillotsonus nunquam baptizatus.	422
Theodori clari.	71	Tostati (Alph.) editio nova promissa.	528
Theologiae typica systema desideratum.	456	Trajectensis unionis fructus.	103
In Theologiae historiam literariam Introductio.	454 ff.	Trajectoriae orthogonales ut construenda?	227 ff.
Theologiam vet. Roman. an pra aliis Gentibus laudet Eusebius?	477	Transpiratio diminuta non est tussis causa.	288
Theologorum dissensus pacem Protestantium morari nequit.	461 sq.	a frigore non diminuitur.	288
methodus non satisfecit Salvatori.	135	Transpirationis candidio in Britannia.	286, 287
Theophilus, J.C. Graecus, notatus.	498, 504, 505	insensibilis ratio.	85
ex Harmenopulo illustratus & suppletus.	ib.	diurna quantitas.	286
Theoremata Bernoulliana de arte summandi demonstrata.	468 ff.	variatio.	286 sq.
Theoriam cometarum quinam invenerint?	92	regula a Sessorio detecta minime universales.	286
Thermarum Carolinarum a qua transportari possunt.	370	Trapezitz judaeis qui?	42
effectus.	203, 204	Trilagion in Ecclesia quid?	326
Thermometra descripta.	23	Tristitz definitio.	376
Thiers (Jo. Bapt.)	3	Triticus gravis inclusive farinae examen.	82
S. Thomae de Aquino elogium.	161	Trochlearum vires experimentis confirmatae.	221
Thuringiae Heringsnasen distri?	212	Trypho Judaeus quis?	6
Thuringiae Landgravi Moguntinis minime subjecti.	254 ff.	Turnefortius (Pitton) plantas in ordinem redegit.	212
		Turnefortii (P.) nave annotatae.	411
		Tur-	

INDEX RERUM:

Turner (Petri) mors.	486	non inferiori trunco Venæ	
Turonensium scriptorum Bi-		Cave inferatur?	176
bliotheca promissa.	2	cur simplex?	176
A Turre (Phil.) de Tawroholio		non in sinistris,	
Lugduni 1704 reperio.	344	sed dextris prorepat.	176
Tussis causa non est transpira-		cava in homine non ha-	
tio diminuta.	288	bet musculum ut in bove.	174
Tympanum cur in sacrificiis		Venæ sine pari usus.	176
Baschi adhibitum?	150	sectionis usus.	207
Typi argentei Torgavia fusi.	45	Veneti cur Lombardismo labo-	
		rent?	520
V acua lac non emittentes		Venti ut corpus nostrum alte-	
nisi vitulo presente.	202	rent?	179
Vapores a cute attrahuntur.	288	Ventriculus est principium re-	
Vaporum attractio qualis?	288	rum proficiuarum & noxia-	
Varietas rerum naturalium ad-		rum.	406
miranda.	378	Ventriculi salium effectus.	407
De Varillafio (Ant.) iudicium.	50	Ex Ventriculi foramine mors	
Variolarum theoria & praxis.		repentina.	371
	408	In Ventriculo biliosus succus	
De Variolosorum mixtu cruento		continetur.	407.
camphora & acida non pro-		Veritas Theologica quam mentis	
bata.	408	indolem requirat?	92
febre secunda-		cur phanomenis uni-	
ria purgantia non condu-		versifit?	377
cunt.	408	Veritatis objectiva fons.	377
Vas sanguineum nullum finitur		definitio.	373
præter venam cavam.	81	in moralibus criterium.	
Vauchopii (Georg.) Tr. de Ma-			465
gistr. populi Rom.	345	Veritatum ortus ab intellectu	
Vectis vires experimentis pro-		divino.	383
bata.	221	Vermes casti coeunt & ova ex-	
compositi lex.	221	cludunt.	79. 80
Vegetationis modus singularis		Vestales num vere casti?	66
per radicem.	202	Vestium vis in attrahendis	
Vena sine pari cur superiori,		vaporibus.	288
		Ffff 2	Viz

INDEX RERUM.

<i>Viz. Appia firmitas unde?</i>	249	<i>Volatilia an factus viventes pa- riant?</i>	80
<i>Victoria Dea Britannis culta.</i>	216	<i>Volscorum Regia descripta.</i>	151 sq.
<i>Victus norma.</i>	287	<i>nomen unde?</i>	151
<i>Vigilantis status quinam?</i>	375	<i>Voluntas Numinis ut cogno- scatur?</i>	383
<i>Vignerius (Hier.)</i>	3	<i>unde?</i>	374
<i>Vinca Pervinca femina habet.</i>	81	<i>Vorticum fluidorum theoria.</i>	133
<i>De Vineis (Petrus) defensio.</i>	269	<i>Vosius (Jf.) refutatus.</i>	169
<i>Virium mensura Leibnitiana experimento confirmata.</i>	405, 406	<i>Urbium Gallicarum incremen- ta.</i>	53
<i>Vismaria cur subito A. 1675 de- ditionem fecerit?</i>	430	<i>Urethrae caruncula (caput gal- linaginis) tria habet fora- mina.</i>	144
<i>Vitæ spatium a diluvio non de- crevit.</i>	77	<i>glandula.</i>	245
<i>Vites quomodo multiplicentur?</i>	202	<i>Urinæ diurna quantitas.</i>	286
<i>Ulpianus Tit. 19 §. 1 ff. illustra- tus.</i>	258 ff.	<i>Urinam qui potus provocet?</i>	287
<i>Tit 24, 27 emendatus.</i>	497, 504	<i>Ufferius de sacris uernaculis vindictatus.</i>	326
<i>Umbilicalis abscessus.</i>	370	<i>Uteri hamorrhagia in femina Canaïtica cum fluxu hamor- rhoidati fuit conjuncta.</i>	15
<i>Uncia Romana major Parisina.</i>	248	<i>Ad Uteri hamorrhagiam reme- dia.</i>	15
<i>Undarum motus.</i>	223	<i>Uterinx cervicis vesicularum diversus numerus & situs.</i>	146
<i>Unio Protestantium commen- data.</i>	461 ff.	<i>Uterorum vaccinorum canali- um usus.</i>	146
<i>Uniones adulterinas prepa- randi methodus.</i>	130, 131	<i>Utricularii quinam?</i>	149
<i>Unitas Dei asserta.</i>	91	<i>Vulgatæ editio nova promissa.</i>	528
<i>Volaterrani (Raph.) Comm. de Magistr. & Sacerdotibus Rom.</i>	345		

Vul-

INDEX RERUM.

<p>Vulnera mundificat <i>Pulsatilla</i>. 143</p> <p>Vulpium laudati. 546 sq.</p> <p>Uxellæ <i>Æstuarii situs verus</i>. 166</p> <p>Waller (<i>Edmundi</i>) mors. 488</p> <p>Warwick (<i>Phil.</i>) mors. 488</p> <p>Weismannus (<i>Cbr. Eberh.</i>) notatus. 419</p> <p>Whitelokii mors & fatum iniquum. 487</p> <p>Whitgift (<i>Jo.</i>) vita & acta. 162 ff.</p> <p>Wilhelmus <i>Arauf. miro casu in invidiam adductus apud Anglos</i>. 102</p>	<p>Wilhelmi Britonis <i>dē vocabulis Biblia opus promissum</i>. 351</p> <p>Wilhelmi II <i>Arauf. character & mortis causa</i>. 483</p> <p>Wolfius (<i>Jo. Christoph.</i>) laudatus. 534</p> <p>(<i>Christianus</i>) cur <i>Mabesin excoluerit?</i> 371</p> <p>Xenocratis lucubratio de alimentis ex aquatilibus edita. 74</p> <p>Zacharias <i>Scholasticus parvum studio deditus</i>. 73</p>
--	--

F I N I S.

